

Augustini Apyhi
Medices Suesani
de Intellectu libri sex.
Eiusdem de demoni-
bus libri
tres.

C Eminentissimo viro Sebastiano Baduario Patrio Veneto.
Augustinus Niphus Medices philosophus suessanus/Sal.

D i caueram tibi anno superiori q̄onem meam de intellectu: in eo q̄p-
pe genere (tuo iudicio loquor) vel maxime cōmendā-
dam. Eamq̄ ne labores iuuentutis meę perditum irent imprimendam esse
curauissem. Nisi emuli affuissent: qui me hereseos accusassent. At malui ad
hoc temporis peruenire morando: q̄ huiuscemodi criminis culpam subire. Jam ces-
sant accusationes: emulorum iniquitas: sic mea fide postulante: in propatulo est. Ergo
suo tribuant cōmodo: si quā vtilitatē acceperē: qui me insidijs p̄sequuti sunt: discantq̄
interea diligentius legere quę volunt criminari: vt cautius egisse videantur. Sed va-
leant isti satisq̄ mihi sit Petrum Barotium episcopum Patavinū: christianorū no-
strę etatis decus et splendorē: et cui non minus in fide q̄ in philosophia tribuo: et q̄
plurimos alios tum theologos tum p̄hos iudices ac defensores habuisse: qui semper
innocentię meę testes eritis. Tractauerā hanc nobilissimam mām: et de fontibus oīuz
antiquorum philosophorū exhaustas: recentī stilo: q̄ omnes fere cōmendare visi sunt.
p̄ter admodū paucos: quorū p̄cipuus fuit Hieronymus Balchauellus: tunc priua-
tus scholaris: nunc nostrę academię diligens ac iustus moderator: qui vt est rectus in-
genio: acer iudicio: splēdidus in oībus atq̄ liber: nunq̄ vbi de honore ac vtilitate ami-
corum suorū agitur assentari nouit: hic hortatus est me: vt vniuersum opus in capita
secarem: asserens antiqua stilo esse antiquo tractanda: hac vnica huiusce viri ratione p̄-
suasus: et alias adduxerit: quarum illi copia est: pristinā mutauit sententiā: placuit quę-
dam tollere: mutare alia: addere plurima. Nihil deleui q̄ sit contra fidē catholicam: nō
enim potest destrui q̄ factum nō inuenitur. Deo igit̄ optimo maximoq̄ trino et vno
fauente operi extremā manum imposui: sicut enim semper in eum credidi: et fidem su-
am catholicam: sancta matre ecclesia iubente: colui et obseruaui: ita se mihi propitiuz
p̄stitit: finemq̄ optatum me pertingere permisit. Accipe igitur partem iuuenilium la-
borū meorū: quos si intellexero tibi placuisse: altiora fortasse tuo ductu atq̄ auspicio ag-
grediar. Neq̄ putes velim adeo me ingenio esse confisum meo: vt (si opus fuerit) casti-
gationem tuam recusare velim. Immo te iterum atq̄ iteruz oro: obsecroq̄: vt si quid
inuenies non consonum tuis auribus: non solum deleas: sed mutes etiam. et si quid in-
uenies diminutum: quod par est: addas. Non enim viri tanti ingenij iudiciū subterfu-
gerim. Vale etatis nostrę decus et splendor.

Tabula

Tabula capitulorum omnium in sex libros de intellectu: itaque in libros tres de demonibus: Augustini Hippolyti Abedices Suesiani.

Liber primus.

C apitulum primus de diffinitione communi anime Arist.	car. 1.
Capitulum 2. declarans diffinitionem communem secundum Platonem.	car. 1.
Capitulum 3. declarans comparationem diffinitionis Platonis: cum illa Arist.	car. 1.
Capitulum 4. primi libri: in quo declaratur quid nomine anime rationalis: et enumerantur omnia quesita in ea.	car. 2.
Capitulum 5. in quo narratur prima positio cum illa Alex.	car. 2.
Capitulum 6. in quo destruitur positio Alex.	car. 3.
Capitulum 7. declarans opinionem quorundam latinorum: qui in parte Alex. defendere conantur.	car. 3.
Capitulum 8. impugnans opinionem istorum latinorum per rationes Platonis.	car. 4.
Capitulum 9. primi libri: in quo inducuntur verba philosophorum in confirmationem predictorum.	car. 5.
Capitulum 10. in quo inducuntur verba et veritates iniaz Arist. in confirmationem supradictorum.	car. 5.
Capitulum 11. in quo inducuntur rationes Theophrasti contra Arist. in signo quo probatur anime rationalis immortalitas.	car. 6.
Capitulum 12. in quo solvuntur questiones Themistii ad Aristoteles.	car. 7.
Capitulum 13. in quo completur declaratio erroris opinionis Alexan.	car. 7.
Capitulum 14. in quo narratur opinio aliorum circa rationalis anime esse: et motiva ad id.	car. 8.
Capitulum 15. in quo inducuntur testes pro confirmatione dictorum.	car. 8.
Capitulum 16. in quo inducuntur rationes latinorum ad opinionem expositam.	car. 8.
Capitulum 17. in quo inducuntur: ea que. q. faciunt predictis: et illa quibus ipsi absoluerent argumenta inducta.	car. 9.
Capitulum 18. in quo solvuntur rationes Platonicoz probantes animas ante corpus esse factas.	car. 9.
Capitulum 19. in quo tractatur ultimum membrum secundum veritatem.	car. 10.
Capitulum 20. in quo inducuntur persuasiones confirmantes quod nunc decisum est.	car. 10.
Capitulum 21. inuestigans originem anime rationalis: et narrans quorundam philosophorum opinionem.	car. 10.
Capitulum 22. in quo inducuntur motiva istorum in confirmatione huius opinionis.	car. 11.
Capitulum 23. in quo auctoritates ac suspensiones inducuntur antiquorum in confirmatione eorum.	car. 11.
Capitulum 24. in quo inducitur opinio aliorum circa idem.	car. 11.
Capitulum 25. in quo inducuntur obiectiones contra eos qui tenent rationale animam esse ex semine et debilitant.	car. 12.
Capitulum 26. declarans rationalem animam non posse venire ab aliqua intelligentiarum infra deum: aduersus opinionem secundam.	car. 13.
Capitulum 27. soluens questiones quasdam contra rationes primi ac secundi expositoris.	car. 13.
Capitulum 28. in quo narratur determinatio questionis in origine rationalis anime.	car. 14.
Capitulum 29. in quo solvuntur omnes rationes pro opinionibus predictis.	car. 14.
Capitulum 30. absolvens argumenta Platonicoz.	car. 15.

Liber secundus continens declarationem an rationalis anima sit a corpore separabilis. car. 15

C apitulum primus: in quo declaratur id in quo omnes Auerrois sectatores occurrunt.	car. 15.
Capitulum 2. in quo inducitur differentia: qua discordant alii ab Auerrois: que per fundamenta eius remouetur.	car. 15.
Capitulum 3. in quo inducuntur questiones contra rationes Auerrois.	car. 16.
Capitulum 4. in quo inducuntur defensiones aliorum ad rationes aduersus Auerrois: et remouentur.	car. 16.
Capitulum 5. ubi alii redduntur rationes efficaces secundum fundamenta philosophorum.	car. 16.
Capitulum 6. in quo inducuntur argumenta Philoponi Auerrois: et aliorum: pro Auerrois confirmatione.	car. 17.
Capitulum 7. in quo completur ultimum membrum: et primo narratur opinio expositorum antiquorum.	car. 17.
Capitulum 8. in quo narratur positio aliorum quam Auerrois attribuit.	car. 17.
Capitulum 9. in quo ostenditur huius opinionem esse erroneam: et non esse ad mentem Auerrois.	car. 17.
Capitulum 10. in quo narratur quomodo erit forma hominis secundum Auerrois.	car. 18.
Capitulum 11. dissoluens. q. contra Auerrois. pro maiori eius declaratione.	car. 18.
Capitulum 12. in quo soluitur scda. q. in opinione Auerrois.	car. 19.
Capitulum 13. in quo dissoluitur tertia. q. in opinione Auerrois.	car. 19.
Capitulum 14. in quo solvuntur ultime. q. due contra Auerrois: et rationes opposite partis.	car. 19.
Capitulum 15. in quo inducuntur motiva pro positione Auerrois: meliora que possunt.	car. 20.
Capitulum 16. in quo inducuntur solutiones quorundam et improbantur.	car. 20.
Capitulum 17. in quo huiusmodi sol. destruitur: ut faciunt Auerrois.	car. 20.
Capitulum 18. in quo inducuntur verba Arist. et aliorum pro hac opinione.	car. 20.
Capitulum 19. in quo contradicitur positioni Auerrois.	car. 21.
Capitulum 20. in quo inducuntur sol. Auerroistarum ad rationes prepositas: et earum improbationes.	car. 21.
Capitulum 21. in quo inducuntur verba Arist. ac aliorum contra errorem predictum.	car. 24.
Capitulum 22. in quo narratur nostra positio de modo quo anima vnitur: et quo in corpore separatur: et quantum huius de elevatione et immersione in corpore ac materia.	car. 25.
Capitulum 23. in quo solvuntur motiva Auerrois.	car. 25.

Liber tertius: in quo de unitate rationalis anime disputatur.

C apitulum primum: in quo narratur positio veterum quorundam.	car. 26.
Capitulum 2. in quo inducuntur testes in huius positione.	car. 26.
Capitulum 3. in quo inducuntur obiectiones aliorum ad hos.	car. 26.
Capitulum 4. in quo videtur quantum valeant huiusmodi rationes contra illos.	car. 27.
Capitulum 5. in quo refellitur positio illa hereticorum et parabolosa.	car. 27.
Capitulum 6. in quo exponitur illa positio veterum.	car. 27.
Capitulum 7. in quo dissoluntur argumenta Alexan. et Theophrasti: contra veritatem inductam.	car. 27.
Capitulum 8. in quo enumerantur positiones de unitate intellectus: et ponitur opinio veterum ad hoc.	car. 27.
Capitulum 9. in quo inducuntur obiectiones aduersus hanc positionem.	car. 28.

Tabula

Caplm. 10. in quo defendit h ³ positio ab his argumētis.	car. 28
Caplm. 11. in quo inducuntur argumenta vera aduersus hanc positionem.	car. 28
Caplm. 12. in quo inducit alia positio circa pluralitatē.	car. 28
Caplm. 13. in quo inducit argumentum The. et aliorum aduersus hanc positionem.	car. 29
Caplm. 14. in quo narratur positio altera.	car. 29
Caplm. 15. in quo impugnat positio hęc.	car. 29
Caplm. 16. in quo narrat positio Simplicity.	car. 29
Caplm. 17. in quo improbat hęc positio.	car. 29
Caplm. 18. in quo ponitur alia positio de mente Auer. que conatur saluare verba Aristo.	car. 30
Caplm. 19. in quo contradicitur huic positioni.	car. 30
Caplm. 20. in quo narratur altera positio.	car. 31
Caplm. 21. in quo inducitur positio quorūdam latinorum de sententia Themī.	car. 31
Caplm. 22. in quo consiliant The. verba.	car. 31
Caplm. 23. in quo positio Auer. inducitur.	car. 31
Caplm. 24. in quo inducuntur omnia argumenta pro hac positione.	car. 32
Caplm. 25. in quo inducunt. q. contra Auer.	car. 32
Caplm. 26. in quo persoluuntur quęstiones hęc aduersus Auerro.	car. 32
Caplm. 27. in quo destruit positio Auer.	car. 33
Caplm. 28. in quo inducuntur argumenta cōtra Auer. que dam ex pceptis pbylosophie.	car. 33
Caplm. 29. in quo explicant duę rationes eadem radice naturales aduersus Auerroim.	car. 34
Caplm. 30. in quo tanguntur alię rationes contra positionē Auerro.	car. 34
Caplm. 31. in quo narratur positio vera nostra.	ca. 34
Caplm. 32. in quo soluuntur argumēta p̄is Auer.	car. 34

Liber quartus: in quo loquemur de partibus intellectiue anime.

Capitulum p̄mū: in quo narratur intentio et ordo dicendorum.	car. 35
Caplm. 2. in quo Platonis narratur positio.	car. 35
Caplm. 3. in quo inducuntur argumenta peripateticorū in necessitate intellectus potentię.	car. 35
Caplm. 4. in quo inducuntur quęstiones aduersus rationes Auerrois: et soluuntur.	car. 35
Caplm. 5. in quo inducitur prima opinio de intellectu possibili Auempa. et Abūbacher.	car. 35
Caplm. 6. in quo inducuntur rōnes Auer. probantes necessitatem intellectus agentis.	car. 36
Caplm. 7. in quo obicitur his per argumēta pipatetici.	car. 36
Caplm. 8. in quo inducitur positio. d. propositiones esse intellectum agentem: et subiectum earum esse intellectū potentię: et improbat.	car. 36
Caplm. 9. in quo narratur positio Auicē. et Algazel.	car. 36
Caplm. 10. in quo narrat positio quorūdam ad mentē Auer. de intellectu agente et potentię.	car. 37
Caplm. 11. in quo inducuntur argumēta pro hac positione: que quādoq; nos induximus.	ca. 37.
Caplm. 12. in quo approbat hęc positio.	car. 37
Caplm. 13. in quo determinat veritas argumentaq; oppositę partis soluuntur.	car. 38
Caplm. 14. in quo narratur sententia Themistij.	car. 38
Caplm. 15. in quo narratur positio. d. intellectum agentem: et intellectum potentię esse qualitates rationalis anime s̄m Auerroim.	ca. 38
Caplm. 16. in quo reprobat hęc positio s̄m fundamenta	

Auerrois.	car. 38
Caplm. 17. in quo declaratur positio quorūdam veterū in dictis Auerrois.	car. 38
Caplm. 18. in quo improbat hęc positio.	car. 39
Caplm. 19. in quo ponitur positio Joan. et soluuntur argumenta oppositę partis.	car. 39
Caplm. 20. in quo reprobat hęc positio hęc.	car. 39
Caplm. 21. in quo narratur vera mens Auer.	car. 40
Caplm. 22. in quo soluuntur quōnes contra hoc.	car. 40
Caplm. 23. in quo determinat veritas horum oium.	car. 41
Caplm. 24. in quo declaratur quid sit intellectus agens s̄z veritatem.	car. 41

Liber 5. de intellectu speculatio.

Capitulum p̄mū: in quo narrat p̄ positio Joan. nis Jando.	car. 42
Caplm. 2. in quo inducuntur argumenta cuiusdam contra Joan. et soluuntur.	car. 42
Caplm. 3. in quo tradicitur Joan. s̄m vera argumēta.	car. 42
Caplm. 4. in quo inducuntur argumenta contra Joā.	car. 42
Caplm. 5. in quo narratur positio latinorū.	car. 42
Caplm. 6. in quo inducuntur fundamēta huius pōnis.	car. 42
Caplm. 7. in quo inducuntur verba Auerrois et Aristote. pro istis.	car. 43
Caplm. 8. in quo improbat positio hęc.	car. 43
Caplm. 9. in quo formantur rationes ex verbis Auerrois contra illam positionem.	car. 44
Caplm. 10. in quo narratur positio Themistij/Auicennę/Algazelis.	car. 44
Caplm. 11. in quo soluuntur quęstiones in hac positione pro maiori eius declaratione.	car. 44
Caplm. 12. in quo inducuntur argumenta aliquorum formata ex verbis Themī. contra hanc positionem: q̄ The. ascribitur.	car. 45
Caplm. 13. in quo inducuntur verba Themī. in contrarium: soluunturq; verba hęc.	car. 45
Caplm. 14. in quo narratur vera mens Auerrois de intellectu speculatio.	car. 45
Caplm. 15. in quo enumerantur omnes quęstiones p̄ra hęc nunc determinata.	car. 46
Caplm. 16. dissoluens primam quęstionem: et in quo narratur positiones et improbantur.	car. 46
Caplm. 17. in quo tractatur secūda quęstio.	car. 46
Caplm. 18. in quo absoluuntur. q. contra hoc.	car. 47
Caplm. 19. in quo declarat necessitas intells agentis.	car. 47
Caplm. 20. persoluens tertiam quęstionē.	car. 47
Caplm. 21. in quo persoluitur quarta q̄.	car. 47
Caplm. 22. in quo. q. quinta persoluitur.	car. 48
Caplm. 23. in quo soluitur. 6. quęstio.	car. 48
Caplm. 24. in quo soluitur. 7. q̄.	car. 48
Caplm. 25. in quo soluitur. 8. q̄.	car. 49
Caplm. 26. in quo destruitur hęc positio per fundamenta Auerrois: que ipse conseruat.	car. 49
Caplm. 27. in quo refellitur secūda sol.	car. 49
Caplm. 28. in quo inducitur secūda ratio principalis contra Joan.	car. 49
Caplm. 29. in quo apponitur vera mens Auer.	car. 50
Caplm. 30. in quo declaratur: quō totus intellectus speculatiuus est vnus et eternus.	car. 50
Caplm. 31. in quo datur sc̄s modus intelligendi.	car. 50
Caplm. 32. in quo soluitur quęstio nona.	car. 50
Caplm. 33. in quo soluitur vltima quęstio.	car. 51
Caplm. 34. in quo declarat: quo pacto intellectus intelligit se. et p̄mo	

Tabula

se. 2 pmo narrat et improbat positio Alpharaby.	car. 51
Caplm. 35. in quo declarat fm Auerro. quomodo intellectus intelligit se intelligendo alia.	car. 51
Caplm. 36. in quo tractamus de intellectu practico: cuius pncipium est voluntas: et ideo pmo de voluntate.	car. 51
Caplm. 37. in quo solvuntur qones circa hoc.	car. 51
Caplm. 38. in quo tractatur de intellectu practico.	car. 51
Caplm. 39. in quo solvuntur argumenta aliaz positionu.	52
Caplm. 40. in quo solvuntur argumeta ex verbis Auerrois accepta.	car. 52
Caplm. 41. in quo veritas narrat oium dictoru.	car. 52
Caplm. 42. in quo enumerant qones in hac positione et solvitur pma qd fm positione Joannis.	car. 52
Caplm. 43. in quo enumerantur argumenta ptra Joa. et ponitur positio noua.	car. 53
Caplm. 44. in quo tractatur scda questio.	car. 53

Incipit liber sextus de intellectu: qui est de statu aie.

Capitulum primus: in quo narratur intentio libri et ordo dicendorum.	car. 53
Caplm. 2. in quo narratur pma positio in generali.	car. 53.
Caplm. 3. in quo narrat positio dicentium voluptatem esse statum hominis: et argumenta eorum.	car. 53
Caplm. 4. in quo refellitur hec positio.	car. 53.
Caplm. 5. in quo solvuntur argumenta opposita.	car. 54
Caplm. 6. in quo inducitur positio eorum: qui gloriam statum anime existimant et improbat.	car. 54
Caplm. 7. in quo narratur positio. d. felicitatem ac hominis statum esse in potentia: vel in diuinitis: vel corporis bonis.	car. 54
Caplm. 8. in quo refelluntur huiusmodi positiones.	car. 54
Caplm. 9. in quo narratur positio academicoz.	car. 54
Caplm. 10. in quo refellitur hec positio.	car. 54
Caplm. 11. in quo narrant conditiones felicitatis.	car. 55
Caplm. 12. in quo concludunt positiones ex hac descriptione: et primo positio Subgerij.	car. 55
Caplm. 13. in quo obicitur illi positioni: et ponitur secunda positio.	car. 55
Caplm. 14. in quo querit questio: an deus possit intelligi a nobis: vel aliquod abstractorum.	car. 55
Caplm. 15. in quo inducuntur argumenta probantia intellectum posse continuari illis: fm comprehensionem Theemi. et Alexan.	car. 55
Caplm. 16. in quo enumerantur questiones 3 bas vias.	55
Caplm. 17. in quo defenduntur hec tres rones.	car. 55
Caplm. 18. in quo narratur argumentum Auerro. et calumnia Auerrois et defensio.	car. 56
Caplm. 19. in quo declarant tres alie rationes Auerro.	56
Caplm. 20. in quo enumerant questiones contra has rationes.	car. 56
Caplm. 21. in quo solvuntur qones hec.	car. 56
Caplm. 22. in quo inducuntur omnes rationes possibiles in duci pro hoc.	car. 57
Caplm. 23. in quo mouentur qones in doctrina Auer.	57
Caplm. 24. in quo adducitur sol. quorundam ad primam questionem.	car. 57
Caplm. 25. in quo specialiter declaratur positio horum.	57
Caplm. 26. in quo repellitur positio hec.	car. 58.
Caplm. 27. in quo ponuntur positiones alie.	car. 58
Caplm. 28. in quo ponit veritas Auerrois.	car. 58
Caplm. 29. in quo solvuntur oia argumenta contra hoc a pncipio et in processu inducta.	car. 58
Caplm. 30. in quo narratur positio prima in solutione scde questionis.	car. 59

Caplm. 31. in quo refellitur hec positio: et ponit alia: quantum ad id.	car. 59
Caplm. 32. in quo inducit alia positio.	car. 59
Caplm. 33. in quo narrat positio alia et cois.	car. 59
Caplm. 34. in quo refellitur hec positio.	car. 59
Caplm. 35. in quo persoluit questio fm fundameta Auer.	60
Caplm. 36. in quo explicatur positio hec fm fundameta huius philosophi.	car. 60
Caplm. 37. in quo refellitur positio hec.	car. 60
Caplm. 38. in quo replicant qones super hoc.	car. 60
Caplm. 39. in quo explicat mens Auerrois.	car. 60
Caplm. 40. in quo inducuntur argumenta contra tertiam questionem.	car. 61
Caplm. 41. in quo explicatur positio Auerro.	car. 61
Caplm. 42. in quo inducunt argumeta p hac positione.	61
Caplm. 43. in quo declarant due questiones in confirmatione predictorum.	car. 61
Caplm. 44. in quo solvitur scda questio.	car. 61
Caplm. 45. in quo solvunt argumeta contra Auer.	car. 62
Caplm. 46. in quo persoluet questio quarta.	car. 62
Caplm. 47. in quo verificant Theoremata ex his.	car. 62
Caplm. 48. in quo declaratur secundus modus copulationis cum suis corollarijs.	car. 62
Caplm. 49. in quo explicat tertius modus copulationis.	62
Caplm. 50. in quo declarat quartus modus copulationis.	62
Caplm. 51. in quo declarat vltimus modus copulationis.	62
Caplm. 52. in quo inducuntur argumenta contra quintam questionem.	car. 62
Caplm. 53. in quo persoluitur questio fm quosda.	car. 62
Caplm. 54. in quo ponit vera mens Arist. et Auer.	car. 62
Caplm. 55. in quo persoluit questio. 6.	car. 64.
Caplm. 56. in quo soluit questio septima.	car. 64.
Caplm. 57. in quo soluit octava questio.	car. 64.
Caplm. 58. in quo absoluitur questio nona.	car. 65
Caplm. 59. in quo persoluit. q. 10.	car. 65
Caplm. 60. in quo solvitur qd. 11.	car. 65
Caplm. 61. in quo solvitur. q. 12.	car. 65.
Caplm. 62. in quo pertractatur vltima questio.	car. 65
Caplm. 63. in quo tenet positionis difficultas.	car. 66
Caplm. 64. in quo concluditur qd aia separata post mortem intelligit.	car. 66
Caplm. 65. in quo explicantur fundamenta ponis Arist.	66.
Caplm. 66. in quo explicatur primo pfectio partis ronalis apud Arist. vt ronalis est in corpore vel in se.	car. 67
Caplm. 67. in quo declaratur felicitas rationalis anime fm partem sensibilem.	car. 67
Caplm. 68. in quo declaratur miseria vtriusqz ptis.	car. 68
Caplm. 69. in quo mouentur due questiones et persoluitur prima.	car. 68
Caplm. 70. in quo persoluitur scda qd.	car. 68
Caplm. 71. in quo solvunt argumenta ad oppositu.	car. 68

Libri primus de demonibus.

Capitulum pmo: in quo narratur intentio libri: et genus demonstrationis: quo precedet in eo et vtilitas intentionis.	car. 69
Caplm. 2. in quo declaratur conuenientia et differentia inter Methodum Astrologoz: et nostram qua vtemur in hoc libro.	car. 69
Caplm. 3. in quo inducunt ea qd dant demones no ee.	car. 69
Caplm. 4. in quo declaratur positio attributa peripateticis.	car. 69
Caplm. 5. exponit quomodo intelligit positio pdicta: et nar	

Tabula

rat primam positionem. car. 69
 Caplm. 6. in quo declaratur sc̄da positio Aver. et causa illius positionis: et discrimin a prima p̄one. car. 69
 Caplm. 7. in quo per argumenta proculi destruantur positiones peripateticorum. car. 70
 Caplm. 8. in quo peripate. positio defenditur per auctoritatem Pitbagoꝝ. car. 70
 Caplm. 9. in quo narrantur auctoritates pro opinione peripateticorum. car. 70

Incipit liber sc̄ds de demonibus.

Capitulum p̄m: in quo narrantur argumentū Platonicoꝝ p̄bans demones esse. car. 70
 Caplm. 2. in quo narrantur persuasio Lucy Apulei. car. 70
 Caplm. 3. in quo soluit et impugnat hec persuasio. car. 70
 Caplm. 4. in quo defenditur persuasio hec s̄z posse. car. 70
 Caplm. 5. in quo inducitur tertia persuasio Platonicoꝝ fere omnium. car. 70
 Caplm. 6. in quo solvuntur persuasiones hec s̄m fundamenta peripateticorum. car. 70
 Caplm. 7. in quo enumerantur gradus viuoꝝ et eligitur via conueniens ad propositū. car. 71
 Caplm. 8. in quo narrantur quot sunt opera magoꝝ ad intellectum pertinentia. car. 71
 Caplm. 9. in quo narrantur opera alia pertinentia ad partem motiuam: que sunt per magos. car. 71
 Caplm. 10. in quo erigit demonstratio ad propositū. car. 71
 Caplm. 11. in quo narrantur positio Demetris p̄ qua saluatur effectus magoꝝ. car. 71
 Caplm. 12. in quo refellit positio hec Demetris. car. 71
 Caplm. 13. in quo refellit p̄o p̄dicta s̄m rei veritatē. car. 71
 Caplm. 14. in quo narrat p̄o Alex. Aphrodifij. car. 72
 Caplm. 15. in quo narrat defensio et q̄o Alexā. car. 72
 Caplm. 16. in quo narrantur questiones contra Alexā. et qualiter nō possunt solui. car. 72

Incipit liber tertius de demonibus.

Capitulum p̄m: in quo accipitur per cōmunem cōsensum demones esse. car. 72
 Caplm. 2. in quo enumerantur q̄ones circa demones. car. 72
 Caplm. 3. in quo narrantur positio Platonicoꝝ circa primam questionem. car. 72
 Caplm. 4. in quo colligit id q̄d pertingit ratio nālis. car. 72
 Caplm. 5. in quo inducuntur obiecta aduersus hec. car. 72
 Caplm. 6. in quo defendit positio p̄dicta. car. 73
 Caplm. 7. in quo adyiciuntur quedam ad expositionem p̄dictorum. car. 73
 Caplm. 8. in quo inducuntur difficultates cōtra hec ad maiorem declarationem. car. 73
 Caplm. 9. in quo soluitur prima questio. car. 73
 Caplm. 10. in quo soluitur sc̄da questio. car. 73
 Caplm. 11. in quo soluitur tertia questio. car. 73
 Caplm. 12. in quo declarat penultima questio. car. 74
 Caplm. 13. in quo soluitur vltima questio. car. 74
 Caplm. 14. in quo soluitur questio secūda p̄ncipalis de numero demonum. car. 74
 Caplm. 15. in quo soluitur tertia questio p̄ncipalis de eorum locis. car. 74
 Caplm. 16. in quo soluitur quarta questio p̄ncipalis de eorum fine. car. 74
 Caplm. 17. in quo solvuntur tres questiones de locutione ordine et obedientia. car. 74
 Caplm. 18. in quo declaratur quō cognoscant futura. car. 75
 Caplm. 19. in quo de malitia eoz pertractat. car. 75
 Caplm. 20. in quo narrantur positio quorūdam peripateticorum et fundamenta eozum. car. 75
 Caplm. 21. in quo determinat veritas c̄briane fidei. car. 75
 Caplm. 22. in quo enarrantur ceremonie magoꝝ: et soluitur questio vltima. car. 75

FINIS.

Ad lectorem.

Qui prius egregios anime conscripsimus actus
 Quiq; intellectus dogmata certa dedit:
 Demonia explicui cunctis occulta latinis:
 Perlege lector opus: munera prima: deum.
 Myphus ab augusti clarus cognomine dico:
 Euthycus: est patrius nota suessa locus.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

17112

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Augustini Hypsi medice de intellectu ad excellentissimum Equitem Sebastianum baduarium patritium Venetum. Liber primus.

Proemium: in quo declaratur intentio et modus procedendi.

Negocium de anima non apud veteres excellentissime Sebastianiane difficile: sed et iuniores arduum habentus recipit. quod ex eorum discrepantia nobis patet: cum enim dicta eorum legimus: non tamen eos circa genus remotum discrepare: verum et circa primum ample titubare coperimus:

et quanto magis in aere diffinitione communi ac propria. Unde in genere remoto discrepantes dixerunt horum quidam eas esse substantiam ac numerum: ut Xenocrates Platonis auditor. Plato ipse ac preceptor Socrates. Alii qualitates: ut Galenus et Aclepiades et Democritus copulationem. Alii relationes: ut Empedocles. Agrigentini armoniam et proportionem. Alii substantias eas esse tanquam prima certitudine patentes: ut Aristoteles et Anaxagoras et alii multi asseuerant. Adhuc et circa primum genus ambigunt: an scilicet corpus: an incorporea: quod enim ex motu eadem adinuenire conantur: fere omnes eam in corporis genere componunt: ut Democritus igneus calorem ex igneis atomis eam ait esse. Tum quod quodammodo corpus formaliter ac in actione proprium. Tum vero quod omnium corporum maxime ad motum celerem. Leucippus enim socius ait fere eadem de causa eam corpus esse specie ricum: propter motum secundum omnem directionem positionis. Diogenes quoque aerem: Hippocritus aquam propter seminis copulationem. Critias sanguinem: Hippocrates spiritum per totum corpus diuisum ait. Rufus et alii quod cognitione eas inuenire laborant: inter quos Heraclitus Ephesus principia diuisorum rebus vapores esse affirmans: aiam vaporem inquit: cui Cratillus eius fidus collega: propter eam esse in continuo motu: nam celi eam pronunciat: quod igitur anima corpus habet testantur veteres. Quod vero incorporea Pythagoras Archelaus Socratis preceptor Anaxagoras Aristoteles Costabel: qui actor de omnia spiritus et aere dicitur: Averroes et omnes latini conati sunt demonstrare. Quae quidem igitur in genere remoto ac primo veteres ambigunt haec sunt. Locus igitur intentio mea est de anima rationali: quae una a se specie dignissima est pertractare quaeque dicta ab antiquis relinquens: primo aie diffinitionem eorum: quae non tamen humana: de qua tantum priores: primum quod ita collibitum erat: partim quod inuiti fallebant egerunt: sed eas quae aias omnes ambigunt suo praeferant: accurate tibi inducam: post hoc ad propriam animae diffinitionem condescendam: accidentia quaesita in ea exponens: et sic sermo complebitur.

Capitulum primum de diffinitione communi animae Aristotelem.

Am igitur Aristoteles aiam praestabilioribus omnibus accidentibus: eaque dissipata corpus dissipari primo inuenit: quasi tanquam prima certitudine firmum entium in primo genere subiecti. scilicet aiam esse asseueravit. Et cum eam subiectam: et subiectam rem non corpus plurimum rationibus confirmata: actus aiam et formam inquit: cum materia esse eam communi testet inia sapientium: et quod Averroes inquit: proprium est formae et actus et perfectionis esse in subiecto corpore: hoc enim habet formam: quod forma: est enim com-

hoc omnibus formis ut formae sunt quod ipsius operatio certificat: sine enim corpore nulla est formae operatio: quae admodum Aristoteles inductione et diuisione manifestauit in libro de anima. anima ergo relinquitur actus corporis. Et quod actus duplex: scilicet primus et secundus: primus quod admodum scilicet secundus non quod admodum studium et considerare: anima non secundus actus: sed primus erit: quod Aristoteles exponente Simplicio sic syllogizat. Omnis actus prior generatione operationeque est actus primus. Sed anima est actus prior generatione operationeque ut manifestum est: ergo anima omnis actus erit primus: anima igitur actus primus corporis: ut quod igitur huc palam aiam esse actus primum corporis: sed qualis nam corporis hoc erit? videndum: constat corpora: aut naturalia: aut non naturalia. Naturalia vero quae principium motus et quae continentur: ut elementa: aialia: et plantae: et horum partes non naturalia sunt quae hoc caret principio ut nauis: pallium. Iterum naturalia corpora secamus in duo genera: quaedam quae viuunt: quaedam vero non viuunt: viuunt eadem quae per se aluntur et crescunt: ut aialia et frutices: elenta enim: et si naturalia sunt quae initium motus: non intra se possident: sed in his vite vacuitas est: quae per se nec aluntur: nec crescunt: cum igitur corporum quaedam sint naturalia: quaedam non naturalia. Iterum et naturalium: haec quae vita participat: aialia quibus haec ratio negata est: non potest anima perfectio cuiuslibet corporis dici: sed naturalis: quoniam corpus: cuius anima actus est: non est ex accidentibus: non corpus namque et artificiale differunt accedente: anima est forma corporis: scilicet naturalis: non omnis: sed viuunt: viuunt autem omne organici: et potentia viuens: nihil enim est quod simpliciter consistat expletumque sit: de mortalibus loquor: sed omne viuunt praeferunt labitur: et subinde scaturit ita: quod partes fluant continue et resurgunt: tamen semper superpletae identitas: eo quod incolumis exigitur: quae sit: ut quaedam organa vis haec desiderat quod ad nutritionem vitae. Deinde in ista in aialibus perspicua sunt organa: ventriculus alius: et reliqua quae ad usum alimonie bis sunt. In plantis autem quae ea minus exposita sunt: tamen ex his potest et id principium primum radices omnis vicem gerunt: namque animal per os ita fructus per radicem succum trahit: demum meatus quidam et sibi venarum vice funguntur. Jam intestina: et quae vesicas aialium referant hinc: et adipem suos alburnum liber et lignum: cuti: carni: et ossi: proportionem consentiunt: folia: ut operimentum et nutrimentum pulpis adiuncta pulpe fructibus praesidio gratia obducte: nam pulpas appello intra quas a natura semen conditum: siue exiti sunt atque admittantur in cibos: siue non mandantur: fructus geniturae ipsas ac semen a se vero: si qua igitur communi descriptio anime reddi potest: videtur aptissima haec esse: anima est actus primus corporis naturalis organici viuens in potentia. Quid quidem sit anima singularem dictum sit: quae quidem igitur sit aie communi diffinitione: et secundum Aristotelem ex his patet. Quaestiones et ambiguitates aduersus hanc in alio differantur loco: cum intentio mea non sit in hoc insistere.

Capitulum secundum declarans diffinitionem communi secundum Platonem.

Plato igitur ut Costabel inquit: sic aiam definit. Anima est substantia incorporea mouens corpus: in fine vero. de legibus Plato inquit: anima est suimet mouens: aut potest ipsas se mouere: et hanc diffinitionem Platonis esse Theophrastus affirmat in primo huius paraphrasis de anima capite. 16. ut ergo intellectus harum clarescat: et inuicem concordent: primo praesentibus exponam: post recolligam intellectum earum. Dico ergo aiam esse substantiam est quasi manifestum per se: et non eo quod moueat corpus aiaz esse substantiam scimus: ut Costabel ponit: sed potius: quoniam substantia est mouet corpus. Quod ergo anima substantia sit tanquam praesens relinquitur. tribus vero entibus subiectis partibus: haec quidem: ut subiectum et materia. Illa vero ut forma et actus: haec quoque: ut compositum et corpus: palam: quoniam anima non materia: neque compositum. ergo substantia eas esse: sicut forma: Plato inquit: quod non materia sillogizat in secunda figura Aristoteles. scilicet. Omnis materia

Suelt. de intel. A

pura est potētia: aia nō pura potētia: aia ergo nō materia.
C Amplius q̄ nō suba sit sicut cōpositum **T**hemistius in
 scōo sue paraphrasis de aia capite. 3° tribus demit rōni-
 bus: quas (vt breuius loquar) nūc tanq̄ cōfessas relinqua-
C Tum ergo aia sit in caplo sube: nō sit mā: neq; cōpo-
 sū. Tunc ex negatiua. cū subiecti p̄stātia: licz inferre hāc af-
 firmatiua: aia est suba sicut forma: cū itaq; Plato aiam sub-
 stantiā incorporea dicit esse: subaz audit sicut forma: suba
 enim cū triplr dicat potissime de forma z actu: cū absolu-
 te ponit subintelligit: q̄nō ḡ aia sit suba apponit (z incorpo-
 rea) vt sciam⁹ eā esse: neq; mā: neq; cōpositū: z p̄ p̄ns q̄d
 apud Pla. ipoztat suba incorporea a peripateticis actus seu
 p̄fectio ē ipoztat. **C** Addidit (z mouēs corpus) q̄d Cōsta-
 bel. sic cōmētat⁹ est: omne mouēs alterū: aut mouet: z mo-
 uet: quēadmodū plaustrū mouet a bobus: q̄ nō mouet ip̄z
 nisi sint moti: aut mouet z nō mouet sup. in quātuz mouēs.
C Si qdē p̄mo mō adhuc cōtingit duplr: aut vt moueat
 p̄ se eo ḡie motus quo mouet: aut altero ḡie: quēadmodū
 aia bouis mouet corpus: desiderio t̄i: z voluntate ipsa mo-
 uet: z si motu locali ipsa p̄ se nō mouet. **C** Tūc inquit ille
 q̄ aia mouet corp⁹: cū ipsa sit immobilis p̄ se: mouet x̄o ip̄z
 cū sit p̄n⁹ motus corpus: nō motus: nisi forte altera specie
 motus: desiderio. z voluntate. Et per hoc remouet elto
 rū formas esse aias: q̄m z si ille mouent corpus: nō immo-
 les mouent: vt pz: recolligit ergo fm hunc virū: Platonis
 aie p̄ma diffō. s. aia est suba incorporea. i. suba sicut act⁹ mo-
 uens corp⁹. i. ip̄az se immobilē h̄ns: eo motu quo mouet: nisi
 forte p̄ accidēs. **C** Sed hic modus exponēdi pōt in hunc
 modū calūniari: cū eniz de motu loquimur: nō nisi de pro-
 gressiuo loq̄ debemus: gradus eniz aiatoz motiuus. i. non
 nisi aialibus p̄fectis debet. **C** Si ergo aia esset mouēs cor-
 pus motu p̄gressiuo: tūc nō nisi aialiu p̄fectoz aia esset: nō
 ergo cōmunitissima erit oib⁹ aialibus oiz aialiu: z viuētuz:
 q̄d querimus. **C** Propter q̄d. Alter modus expōnis colli-
 gitur a **T**hemist. q̄ aia est sicut sol a quo illuminatio ema-
 nat: aia eniz in se cōsistens corpi vitā porrigit: quā aiatiōē
 seu scōaz aiaz. **P**la. appellat: z tūc dicemus: aia est suba sic
 forma mouēs corp⁹ motu vite. s. aiatiōē z vitā ei p̄bens.
 Tunc sensus erit: aia est suba sicut forma mouens corp⁹. i.
 corpuz viuificās z hāc expōnē **T**he. ingt in p̄mo sue para-
 phrasis d̄ aia capite. 23. que si sic h̄ diffō exponit poterit z
 scōa cū ea icidere: cū. n. ingt. **P**lato aia est sui ipsius mouēs:
 intendit duob⁹ modis aliq̄d viuere: vno mō vt participās
 vitā: z sic vñū corp⁹ viuūt cū vitā. s. p̄iceps sit. **C** Alio mō
 vt id q̄d in sui essentia est vitā: z nō p̄ aliud: sed seipso: quē
 admodū albedo se ipsa albedo: sic aia se ipsa vitā: est ergo
 sensus aia est suimet mouēs. i. forma z act⁹: p̄ essentia: z non
 p̄ participatiōē vitā: z tūc cuz dicit (mouēs) intendit viuēs,
 ergo dat itelligere eā esse subaz: sicut p̄ma diffō exp̄ssit: cuz
 x̄o addit suimet dat itelligere esse subam eā: que est: sicut
 essentia z forma: est ergo sensus aia est suba sicut forma: se/
 ipsa vitā. q̄m ergo p̄siderant ambe h̄s definitiones: inuenie-
 mus eas quodāmodo coincidere: quēadmodū diffō albi z
 albedinis: p̄ma enim est aie vt cōcreta est corpi: scōa x̄o vt
 abstracta est: z se sola: z tunc h̄s definitiones cōes sunt am-
 bitu suo oēs aias amplectētes: que igiē sit aie cōmunitissima
 diffinitio fm Platonem: sit dictum in tantū.

C Caput 3° declarans comparationem diffinitionis Pla-
 tonis: cum illa Aristotelis.

C Am due sint assignate anime cōmunit
 simē ac figurales diffōnes: z
 declaratū est in posterioribus nulli diffinibili
 posse puenire duo per se p̄dicata eque p̄mo:
 nisi vñū vt mediū z p̄positio z alterū vt p̄clo
 habeat: ambiguitas erit nō parua: que nam haruz sit: sicut

p̄positio z mediū. Et que vt p̄clo. **C** Ad q̄d **T**homas ex-
 positioz integerrimus **A**risto. in cōmento suo de aia ingt q̄
 p̄ma **A**risto. diffō est sicut mediū z cā. **C** Scōa x̄o sicut
 effectus: z p̄clo: cū rōnez reddat z inquit: ex eo. n. q̄ aia est
 forma corpis viuētis p̄n⁹ erit operū vite z nō econuerso.
C Et cū ita sit demitatio becaia est suba mouēs corp⁹: ois
 suba mouens corpus est actus corpis p̄fici potētia vitā
 habētis zc. ergo aia est actus corpis p̄fici zc. nō a priori:
 sed a posteriori dicit vt inquit. **C** Diuus et sentētē **A**lfa-
 rabius in suo cōmēto de aia esse vt: ingt eniz motū vite eē
 opus aie: opus aut posterior est actu a quo emanat: q̄re pri-
 ma **A**risto que p̄ actū dat p̄oz erit diffō quā ea **P**latonis q̄
 p̄ opus. **C** **R**ursuz z hoc **A**lpharabius fortioz argumēto
 vt cōfirmare: q̄m cā formalis est potioz causa q̄ agēs: imo
 magis digna dici cā ipsius agētis q̄ econtra: q̄m for⁹ in ge-
 nus incidit finis: non sic agēs: mō diffinitio data est p̄ cām
 formalē: actus eniz z p̄fectio z forma idē: illa quoq; **P**la-
 tonis pro agēs: cū eniz d̄ p̄n⁹ intelligit de agente. **C** Ergo
 illa **A**rist. d̄z dici p̄ qd: respectu illius quā **P**lato dat: ergo
 erit velut mediū: z illa **P**latonis tanq̄ p̄clo: est ḡ **T**ho. z
Alpharaby sermo q̄ p̄ma diffō sit: sicut p̄positio z mediū:
 z z sicut p̄clo z effect⁹. **C** **S**z obicit h̄os **E**gidius roma-
 nus fundatus exp̄positioz in cōmēto suo de aia: ingt enim id
 nō videri b̄n dictū: cū. n. dictū sit in p̄ p̄fici. q̄ via inata sit
 nobis ex notiozib⁹ nobis z certiozib⁹ in certioza z notioza
 nā: ḡ pus a scōa tanq̄ posteri⁹ nota nā: z nobis pus nota in-
 cepisset **A**uer. **D**oc idē p̄firmat p̄ modū p̄cedēdi **A**rist. in
 meta. vbi pus de suba sensibili determinat: q̄d in. 7. 8. 2. 9. z
 post in. 1. z. de insensibili: q̄re sit ita eēt: tūc **A**rist. trāsgressus
 esset ordinē incipiēdo nō a notiozib⁹: q̄ ad nos: s. a notio-
 rib⁹ simplr ponēdo z diffōnē p̄ozē in eē q̄s diffōnē p̄iozē
 quo ad nos. **C** Sed hoc motiuū **T**ho. z **A**lphar. pace
Egidy dixeris cogere nō vñū: cū declaratū sit in libris p̄hoz
 semp famosus z cōius eē not⁹: mō z si ambe ille diffōnes
 sint eque cōes aie: p̄ma que **A**rist. est famosior erat: z magis
 cōis: q̄ x̄o erat **P**latonis min⁹ famosa: z q̄m p̄ma cuz opus
 p̄p̄riū cuiusdā aie accipiat: tō illo stāte **A**rist. ordinē rōna-
 bilr cōmutauit: p̄mo eā ponēs aia est act⁹: zc. oēinde posuit
 illā **P**latonis. d̄ aia est p̄n⁹ viuētū in corpe organico: q̄ in
 hāc incidet: aia est suba mouens corpus p̄p̄ea qz p̄ cōis ac
 famosior habita est zc. **C** **A**lfr ḡ pōt argui **T**ho. z diuū
Tho. sic. **D**is diffō data p̄ gen⁹ cāc finalis est potioz: z p̄
 qd: respectu date p̄ gen⁹ cāc mālis q̄d in posteriorib⁹ pz: s.
 p̄ dat p̄ gen⁹ māc: cū d̄ aia est act⁹ corpis p̄fici. **S**cōa
 p̄ gen⁹ finis: d̄. n. aia est p̄n⁹ mouēs zc. finis. n. p̄manentiē
 aie est corpi dare eē z vitā: z iō scōa tanq̄ p̄p̄o z mediū d̄:
 respectu p̄mē: z h̄c rō ex **A**uerro colligit in cōmento suo
 de aia. s. 1. z. **C** **D**ōm igiē **A**lfr q̄ **A**uer. ingt p̄ diffō d̄: quasi
 demitōnis p̄clo: z qz scōa quā dedit **A**ri. que **P**latonis fuit
 est q̄m p̄missa: z p̄ qd: vt in cōmento exp̄pressit p̄positio.
C **V**erū debes scire q̄ ad h̄ q̄ p̄p̄o sit p̄clo duo regrit: vt
 scilz ignotior p̄p̄one: z vt sit tanq̄ effect⁹ illi⁹: z eē duo reg-
 rit p̄p̄o ad hoc vt sit p̄missa: vt. s. sit notioz p̄clone: z vt ve-
 rā eētēdi cām p̄tineat illi⁹: q̄m x̄o altera illaz p̄ditionum
 alicui deficit: tūc p̄clo fm qd vel p̄missa fm qd d̄. **C** **T**ūc
 d̄m q̄ p̄ **A**rist. diffō. s. d̄cēs aia est act⁹ corpis zc. est p̄clo
 f̄z qd: h̄z. n. de p̄clone t̄i: qz est effect⁹ scōa: qz t̄i est notioz
 scōa iō q̄m p̄clo: z qz d̄: scōa x̄o: q̄m cām p̄tinet p̄mē: p̄mis-
 sa d̄ z mediū: qz x̄o ignotior: nō absolute: s. q̄m p̄p̄o: z q̄m
 p̄p̄o d̄ respectu p̄mē: verificatū est ḡ diffōnē p̄mā **A**rist.
 scilz aia est actus zc. esse tanq̄ p̄clone z qz scōaz **P**latonis
 in scōo loco ab **A**rist. enumeratā eē tanq̄ p̄missa: z p̄ qd.
C **T**ūc ea q̄ p̄ **A**lpha. z **T**ho. faciebāt facile absoluuntur:
 p̄mū. n. q̄ **T**homa mouit absoluit ex hoc q̄ p̄ma dat per
 genus cause mālis z scōa per genus finis: z iō ille diffōnes
 sunt inuicem

sunt inuicē cause: vtz qz finis cā est causaz: inde scōa diffō pp qd r tāq pmi ssa dō pnc. ¶ 3d quoqz q Alphā. dece- pit est: q lz vniū sit verū aīc opus: r effect⁹ f3 eē: atū fm in- tētionē est vē finis agētis r aīc: nō. n. alio aīa iest coz: p: nīf vt det cozpi viuere aīationē ac vitaz. ¶ Præterea qd scōo mouit Alphā. nihil est: qm lz act⁹ sit for⁹ cozpis pbyfici: nō tñ cozp⁹ pbyficiū est id qd diffinit: lz aīa mō act⁹: nō aīc est for⁹: lz cozpis pbyfici: r iō hō diffō p mām pot⁹ accōmo- data est qz per formā. ¶ Quo qdē hō aīc diffōnes cōparē tur: r que pōr: r que posterior: ex his tibi p3: que ē sit altera perfectior ē: eisdem pōt clarescere.

Caput 4^m: in quo declarat qd nominis animę rōnalis: r enumerantur omnia que sita in ea.

Am visa sit diffō cōis aīc: tam f3 Arif. qz fm Pla. ad huc quō pparā tur inuicē. Ad p ppiā r specificā trāfies diffōnē dico qstū eē ab expositozib⁹ qd Arif. in 2° de aīa p diffōnē ppiā aīc intēdat: pmittit. n. affi- gnare vtrāqz: cōez. f. r ppiā: qd qdē p cōez intēdat: expo- sitoze pueniūt. ¶ Quid vō p ppiā expositoze ambigūt. ¶ Ingt. n. Ale. qz que ad modū in pōzib⁹ analeucis pponē diffinies p eī diffinit spēs. d. ppō igit est oīo affirmatiua vel negatiua alicui⁹ de alq⁹ sic r ppiā aīc diffō dabit per spēs aīc vel opa spēs sic: aīa est p^m sine act⁹ cozpis q ve- getat⁹ mouet sentit r itelligit pmo: opa. n. hoc loco ponunt spēs aīc vegetatiue sensitiue ac intellectiue tanqz norioza. ¶ Et hui⁹ Ale. cām ingt: qm analogo nulla rñdet nā nisi spēs q pntent in eo: iō pueniēter analogū explicat cū spe- cies ponat: cum illi⁹ sint adequatū signatū: qz igit aīa r p- pōitio analogā dīr: binc p spēs diffiniri ppiuz diffōnib⁹ pnt: r p aliqd loco gñit: r aliqd loco dī ie. Verū 2° dī diffō ppiā: qz amplectit spēs: q sunt indiuidie sub analogo. p^o hō cōis cū nihil accipiat sui ppiuz r indiuiduoz. ¶ Expo- sitoze aut latini credūt diffōnē cōem eē eaz qz ambitu suo oēs cōtineat (vt dictū est). p ppiā aut nō vñā: sed tres in- telligūt: que ad modū tres aīc sunt spēs: est. n. aīa pma vege- tabilis: post hāc sensitiua: vltima rōnalis: aīa g vegetabilis erit p^m p^m nutriēdi augēdi r gnāndi tale quale est aīatuz cuius est. Sensitiua aīa: erit p^m p^m vegetādi r sentiēdi ac fm locū mouēdi: aīa rōnalis erit p^m p^m vegetādi sentiēdi mouēdi fm locū ac intelligēdi: itēdit Arif. p p- ppiā diffōnē aīc nō vñā: sed tres hō tibi enarratas. ¶ Alij aut greci: vt Simpl. r Joan. grāmatic⁹ in cōmento eoz de aīa: postqz laborarūt vñr dicere qz que ad modū in misto sūt oīum elntoz pntes: r quodā mō est vniuersuz elntoz: sic rōnalis aīa pntē rinet alias vt vegetabilē sensibīlē ac motuz. ¶ Ideo sicut q diffinit mistū vñ quodā mō diffini- re elnta: ē cū elnta in misto pntent: sic q diffinit rōnalez quodā mō oēs vñ definire: cuz omnes in rōnali cōpntent. ¶ Propter qd vt Philoponus ait: nō male fecerūt antiq q de aīa intendētes: solū de hūana locuti sunt: cū in hūana oēs aīc pntent: verū nō satis bñ fecerūt: qm diffō hūanę aīc nō cōpetit oib⁹ alyz actuz: lz virtualr: iō debēt esse dūc: quaz vna cōis dicet actualr p p dicationē. ¶ Scōa ppiā cū sit vni⁹ spēs: tñ cōis p cōnētiam r pntē. ¶ Nouit aut p^m noster expositoze in cōmēto de aīa subtilēz. q. cur potestates aīc gñqz. f. vegetatiua sensitiua motiua appetiti- ua r intellectiua: gradus aut qtuoz. f. vegetatiuus/sensitiuus/ motiuus/ r intellectiuus: aīc quoqz tres. f. vegetalis sensilis r rōnalis sen intellectiua. ¶ Ad que ingt sermone plixō sol. q vt puto in B pñsit q. f. aīa ab esse sumit potētia ordo dicit ad opus. Gradus fm q p ipsuz variant vīua: r qz triplex est esse simplr. f. abstracti: simplr quoqz in mā: r medium vtrinqz: iō triplex aīa: p^o qdē simplr abstracta rōnalis sim- plr in mā vegetabilis: media hō sensibīlis. ¶ Et qz opō-

nes aīc sunt numero gñqz: r potētie p ordies multiplicānt ad act⁹. Inde gñqz pō oriunt: qz hō qtuoz sūt qb⁹ vīua va- riā: appetitiua. n. nō variat vīuū cū oē vīuū fere psequat. ¶ Ex his tres aīas gñqz potētiās qtuoz gradus aīc expo- sitoze affirmāuit. ¶ Sz pace eī dixerit qōnis ppositē non dū ex his sol. stat. ¶ Qm si aīa ab eē sumit: vt igit: vel ab eē simplr r absolute: vel ab eē relato ad opus: sigdē ab eē simplr r absolute: cū ē elntoz for⁹ dent eē māys ppiuz: tūc qz illarū aīa dī māc ppiuz: si ab eē relato ad opus: tūc nō tñ tres erūt aīc: imo 4°: cū 4° sint aīc opa iuicē nō reduci- bilia. ¶ 3d alr oīm puto: aīam. f. a for⁹ differre: qm aīa est aīa: qz p^m cēndi est cozpi: fm quēdā circularē modū rela- tūz ad opus: for⁹ hō dī put dat esse tū: r p^m p^m est operis absolute: r qz opōnes circulares iuicē nō reducibiles tres sunt: itelligere. f. sentire r vegetare: moueri. n. subordiāt co- gnitiōnis tres aīc sunt tñ lz plurime possint esse forma. ¶ Sunt quoqz gñqz pō: cuz gñqz sint opa ad qz relatiue dīr. ¶ Sunt hō qtuoz gradus: qm gradus nō pō est: sed ipsamet aīa sub relone accepta ad opus: q variat vīuū: r qz qdruplex est opus variās: iō r qtuoz gradus sūt: igit tres aīc gñqz pō: r qtuoz gradus: r sic ppiā aīc diffō: est diffō rōnalis aīc: q pntet oēs pntē: r nō actū. Accipiamus g p nūc aīc rōnalis diffōnē qd nois: qm ipsam esse palā est ex ope: r dicam⁹ q rōnalis aīa est p^m: quo hō itelligit cōpo- nit ac diuidit pponē: r rōcinat p. Dec. n. est qd nois eī de- scriptio: in q oēs pueniēt. ¶ Post enumerem⁹ oīa q dabi- tant de ea: r dicam⁹ q p^m r potissime desideratū est: an ra- tionalis aīa mortalis sit an immortalis. ¶ 2° an vna oīum hoīuz nūero: an plures nūero. ¶ 3° quō cozpi vniat: an f3 inesse: an fm adesse r adherere: nō fm iherere. ¶ 4° quōz sunt eī ptes. ¶ 5° qd sit vna queqz illaz. ¶ 6° quō fiat in- telligere simplr: r quō cōplexuz: r quō rōcinatio. ¶ 7° de statu rōnalis aīc post mortē. Et multa alia suo loco moue- bunt r amplioza r difficilioza. ¶ Sūt aut qnta ista multū desiderata: pp qtuoz: p q sūt de bono honorabili admira- bili nobili r diuino: est. n. aīa rōnalis bonū qdā: qm finis est cozpis hūani. ¶ Honorabile: qm subm speculatiuaruz est sciaz: que honorabiles sūt: vt p ingt et hicoz capite. 16. ¶ Admirabile qm est vna suba abstracta quodā mō: imō qd admirabilius. ¶ Nobile qm nō mouet que ad modūz nā p qntates: vt Arif. ingt in lib. de aīa. ¶ Diuīnū hō qd- dā: qm for⁹: qm que ad modū Aristo. ingt for⁹ qdā est diuī- nū r optimū: aīa g rōnalis bonuz honorabile admirabile nobile r diuīnū qdā vñ: qre r qnta ista erūt desiderata: que ad modū. n. Arif. ingt: desiderabili⁹ est scire aliqd de re nobili r dialectice: qz multū r demonstratiue de re ignobi- li. ¶ 2° qm ex solone istoz dirigimur in opōnib⁹ vtuofis: q. n. ponit itellectū mortālē nō opus est vt vtuose viuat: sllr r g vnicū: qd credat ille pauper Auer. in cōmēto. xiiij. ¶ Alex. ¶ 3° qm bis qntis absolutis excitabit in pscrutatio- ne entū separtoz: vt Arif. ingt. ¶ 4° qz istis solutis satisfi- cimuz toti cōitati: populi. n. omnes nā scire appetunt: sicut Aristo. ingt: his enumeratis ad p^m que sitū occurro.

Caput 5^m in quo narrat pma positio cū illa Alex.

Merebatur profecto id nō parū dif- ficile. si rōnabilis. scz aīa mortalis an nō: in q pblemate dici id pōt aut qz nec cadet aliqñ: nec exordū vllū accepit: aut qz tum dissipabitur: pcreata qñqz fuit: vel qz nouū accepit esse qd nunqz p ditura sit. Aut qz nullū eī fuerit initiū: sed dissipāda qñqz: qrtū qdē hoz reliquo cū pscrutatu dignū nō sit: eo qz nec hoīuz aliqs dudū id p- cepit: nā igit pcratio in trib⁹ pntēbif residuis. Dixere ergo veterē plurimi qles Aristoz. Zeno cleatbes. Sarda- napallus g vltimus assirioz rex fuisse fert: rōnalē animā

S uel f. de intel. A z

concentu ac pportione mebroz visceruqz: que admodum
 eniz i fidib' necesse est effici pcorde sonu qua musici armo
 niā r cōcentū nuncupāt: ita in corpib' dicūt ex cōpagibus
 viscerū: ac vigore mebroz vim sentiēdi vegetādi monēdi
 ac itelligēdi existere. Qd Dicaearchus r Democritus inspi
 cientes: i immortalitate animi pugnātes: rem in dubiū reuo
 cant: cū qb' Lucretius Empe. Paraphrasticus pntiens
 ingt sui lib. 3. qm cū corpe aia nascit: cū corpe itereat neces
 se est. ¶ Amplius r Plinius tot' veritatis ppugnator: se
 primo nālis hystorie ingt: capite. 45. oibus a suprema die
 eadē que aī p' nec magis a morte sensus vllus: aut corpi
 aut aī: q' aī natalē. Isti igit' sunt q armoniā rōnalē aiam
 esse autmāt. ¶ Alex. Noq pro pre hos in se q' rōnalē aiaz
 ingt esse formā corpi ab eo isepabile: ac in concentu r ar
 monia p'stēs sūt cū corpe interitura: que admodū r euz ea
 oriebat. Qd rōnalis aia sit hois forma p ex v'bis Alex. acci
 piemus p'sessuz: scdo rōnib' suis approbābim'. ¶ Primo
 ergo sic. Ois aia q' sit est p'm' delectationis mot' ire amo
 ris: ody doctrine r itelleccionis in hoie est for' vā r simplr
 vna nūero ei indiuiduo: cuius est: sed Alex. in lib. de aia suo
 capite. 8. sic ait: verum. n. vō bō p aiam delectat: r mouetur
 trācūsus r meticolosus est: amat. odit: addiscit: r itelligit
 reminiscit mādātqz memoriz: r nō alia de eā hęc agit q' qd
 eiusmodi p'fectione ac spē p'ditus est: rōnalis aia est vere
 for' r act' hois. ¶ Ampl' ois for' postrema aialiu pote
 statū: est spē r actus p se aialis: s; dicit Alex. in suo lib. de
 aia capite. 10. postrema rō aialiu potestati spē est q' pal
 sim rōnalis d'r: sunt aut in ea vtutes plurimę. rē. rōnalis
 aia for' est corpi hois. ¶ Adhuc ois for' quā hō possidet
 p'cipuā iter cetera aialia: r p quā absolutissimū aial esse cen
 set: r p quā rōnalis d'r differēs ab alijs est hois act' r per
 fectio intrinseca. r p se s; dicit Alex. ibidē capite. 23. est aut
 que admodū retro iā dictū est pter has ptātes supra oēs cō
 stituta rōnalis vis: q' ipsa quoqz iudicy functione adepta
 est: quā iter cetera aiantia hō p'cipuā possidēs oīuz nobiliss
 simū: atqz absolutissimū aial esse censet: p quā ptātē id hz
 vt rōnalis vocet: r sic patet minor tunc cōcludas: vt p'us.
 ¶ Rursuz ois habitus in quo: r cū quo gignit hō est for'
 r eēntia r spē hois: s; dicit Alex. eodē capite (vbi q' ab in
 tellectu cognoscit deliberatio atqz appetētia comitat: alia
 eniz actiois: alia p'teplationis grā querimus: gignit aut hō
 baudquaqz p'sestim h' habitū p'dictus: sed idoneas dūmta
 xat excipiēdi habit' facultatē h'ns: deinceps aut habitū adi
 piscit' ecce minor: tūc p'clude p'lonē. ¶ Et q' Alex. intelli
 gat hoiez g'nari cū intellectu potētē: sicut in minor: dixim':
 p'z in capite. xxiij. ingt eniz sic (intells aut potētē is est: que
 tūc habem' cū generamur: r in lucem edimur) ecce quo p'z
 minor. Et iā in capite. 23. ait: sup has aut accidit rōnalis po
 testas: que r postrema: r sup ceteras potestates p'stituta: p
 fectis dūtaxat aialib': neqz his p'sestim: vbi sunt genita: sed
 vbi accedere tēpore adolescunt p'spicit: ecce quo ponit vir
 tutē hāc hoī in ortu inesse verū eā nō appere nisi cū adole
 scunt: r operant: vt Aristo. dicit ēt. ¶ Ultimo ois for': que
 est in hois corde: tanqz in pprio subo: a quo isepabilis ha
 bet: est hois forma: r vita: r spē: q' rōnalis aia in corde te
 stat Alex. capite. vltio. d. verū ipsaz quoz rōnalis aīe po
 tionē: q' vna pprie pncipatū aīe possidere credit' in corde
 statuēdū eē nō dubitam': q' aut isepabilis testat Alex. ibi
 dē eodē capite: r ingt: p'fectio aut in illo: r cū illo est: cui' est
 p'fectio: p'fecto rōnalē quoqz ptātē penes cor eē p'iteri ne
 cesse est: qd si rōne ducimur: vt vis aīe: cui actio opulqz tri
 buit: neqz diuulsa: neqz disuncta: in alia: aut alia pre status
 tur: sed in eadem pte tota sit certa: neqz vis illa: que iudicio
 fungit' distingeret: s; ipsa quoqz in eadē pte ponit debere v'
 ex his colligit' plane de mēte Alex. eē rōnalē aiam: r intel

lectū po' eē vitā ac formā: r spēm corpi humani. ¶ Hoc
 aut non tm verbis eius p'z bis p'positis: sed rōcinat idem
 Alex. fortissimis argumētis: que sunt tria: que ponunt' capi
 te qnto sui libri de aia: r hoz potissimū est: qm oēs functio
 nes liquidissime cū corpe sūt neqz. n. ingt eē potē: vt functio
 sine actio vlla aialis fiat abdicata corpi motione: qd ostē
 dit: tum in altrice: tum in sensibilitate: tum in rōnali: r qm in
 p'mis p'spicit' p se in rōnali ingt: neqz p'terea sine imagina
 tione deliberam': r sapim'. imaginatio aut qd p'ia est qd cū
 corpe sit: qd si absqz corpi motu: nulla eē pot' aīe functio:
 p'fecto aia est aliqd corpi: r a corpe isepabilis: in casum
 enim illā sepabile esse ptingeret: si peculiaribus ac pprijs
 opōnib' fungi nō possēt. ¶ Ampli': r eodē capite: ostētis
 oibus modis: qb' aia in corpe itelligi eē pot' q' nō illis in
 sit: ostēdit eā nō eē in corpe sicut gubernator in nauī: r ingt
 postremo non est in corpe aia velut gubernator in nauī: at
 No si ita gubernationē accipias quasi p gubernatore artē
 gubernatoris itelligas: aia hoc pacto esse in corpe poterit
 velut habit' r spē in mā: ita eniz sese hnt habit' in his re
 bus in qbus habit' esse noscunt: in corpe eniz sūt atqz ab
 his reb' in qb' sunt isepabiles habent: at No si ita guber
 nationē admiseris: vt eū q artē r habitū hz accipias: statim
 efficiū vt aia corpi sit: neqz. n. esse pot' gubernator absqz
 corpe rē. ¶ Itē ostēdit ibidē q' diffinitio aīe sit cōis oī
 bus spēb' aīe vniuoce: ergo qlz est act' r p'fectio corpi in
 trinseca: ex his plane relinqt' Alex. extimasse rōnalē aiam
 esse vitā p'mā: r p'fectionē corpi: r nō vident' tm: vt alij di
 cunt: r capite. 8. tangit: in his. n. nullas aialiu functioēs per
 se opat' aia: sed p aiam id qd aiam hz: neqz tm id verū est eē
 has actiones aīe: qz corpe: vt organo p'at: nā sicut in cete
 ris potestatibus habitibusqz mbil hoz ita agit: vt eo vitā
 cui' habitus est: sed e diuersa rōne quecūqz ptātes r habit'
 sortita sunt: intercedētib' ptātib' atqz habitibus operat' rē.
 ¶ Ecce quo abhorret aiaz esse actū corpi: vt vtēs eo pro
 functione: r opatione. ¶ Qd aut p'm eū aia sit isepabilis
 capitib' sexto r septimo ostēdit: ingt eniz ceterū hi quoqz
 vebemeter errāt: q aiam aialis qd spēz faciūt: sed eā spēz
 sue formā velut subaz aliquā sepabile: r ipsam per se exi
 stentē affirmāt: quo nauī gubernator assistere d'r: guberna
 torē. n. nauis spēz r p'fectionē eē cōtendūt: fallunt sane: cū
 gubernator: neqz forma: neqz p'fectio nauis sit: abdicato. n.
 r absente gubernatore: nihilominus nauē eē pcedim': qd
 si forte actionis nauticę forma gubernator dicit' possit: pfe
 cto fiet nauigij spēz talis schemate: quoz ipa nauigij actio
 est: ad illā. n. gubernator aliqd p'fert: aia No spēz est aialis:
 quatenus aial est: pbat post r hoc idē trib' alijs argumen
 tis: r sic manifestū est huc vsqz rōnalē aiaz apud Alex. esse
 formā corpi: r vitā intrinsecā hois p'mā: r p se. ¶ Qd No
 rōnalis aia ex armonia r p'moz p'portione in mā resulter:
 nec foris accedat: ostēdit Alex. ibidē capite. 4. r ingt verū
 aiantiu: aia tāto stirpiū for' ac spē p'fectioz est: quanto ipsa
 stirpiū aia p'moz ac simpliciu corpoz formas excellit: rur
 suz sensibilis aīe dūic eandē inter se analogiā seruare vñr:
 quā simpliciu corpoz spēz ad stirpiū aiaz r ipa stirpiū aia
 ad sensualē aiaz hz: ei' No analogic dūic cā nihil aliud est
 q' ipsa subtoz corpoz d'ia: r pp spēz multitudines: r pp
 eiusmodi tēperamētū ac missionis p'stutionē: neqz imen
 to: qm qdē p'm nō solū mediū: sed potissima fere ps totius
 est: r diuersitas illa: q' circa p'm aduenit tamen exilis ad
 modū r friuola sit: nō ab re maxic dūic cā eē potē: est q' sim
 damentū p quātū for' elnti eleuat a missionē suę mac: per
 tantū forma stirpiū a missionē suę: r per quātū forma stir
 piuz eleuat a sua: per tantū aia sensualis a suę mac mistura
 remouet: r p qm aia sensualis a sua: per tāntū rōnalis a sua:
 ergo si illa modica sufficit materię elementū: vt mereatur
 formam

formā elementū ita et illa stirpium: ut mereat alas stirpium: et illa sensibilis: ut illa sensualis: et illa rationalis: ut illa rationalis: et hoc fuit fortissimum arg^m Alex. quo convictus dixit rationale aiam esse in pportione ac cōcentu pmoꝝ p̄sistere: tamen si nō sit ipsa armonia: nec pmoꝝ p̄centus. Dat autē Alexan. sup hoc testimoniū: qđ Auer. p eo accepit in 3° de aia: et eo dē capite: quo circa hi q cās vicissitudinis: que in subiectis versat: manifeste p̄cipiunt sp̄z dīaz: que in corporib⁹ est mirari nō debet enim uero multitudine sp̄z earūq; diuersa cōmīstio: in subiectis corpib⁹ equabile: et rōni p̄sentaneā mutationis cām afferre posse censet: nā si vbi vnū dūtaxat sub m est: qđ bis que ex se facta sunt: nullā dīaz p̄fert: tale autē subz est mā siccitas et humiditas caliditas et frigiditas: vbi dūc sūt qualitates coeunt in bis que ex ipsa mā gignuntur: tantā dīaz cām p̄ se ferunt ut ex vna eadez mā aliud ignis aliud aer aliud terra aliud aqua gignat / cur nō rōni p̄sentaneū esse poterit: ut p sp̄s motrices vtutesq; q̄plm inter se differūt ea corpa: que ex hoz oīuz cōmīstione: et tēperamēto pueniūt et. bis p̄ rōnale aiam apud euz. ex mīstura pportione ac pcentu pmoꝝ in lucē edī. ¶ Qđ autē ipsa mīstio aut pmoꝝ p̄centus rōnalis anima nō sit: pbat Alex. ibidē capite. 9. et tu vide rōnes eius: q̄ qđem igit f̄m Alex. rōnalis aia forma sit corpis: ac ab eo inseparabilem: ac nō armoniā: et pcentū pmoꝝ: sed in pcentu et armonia qđ pīaz p̄sistens bis p̄z. Qđ hō sūt cū ex p̄e interitura: que ad modū cum eo oriebat: syllogizare ex bis quis pōt aperte. ¶ Quid igit est q̄ balbutiunt loquaces: qui ut detrahant Auer. dicūt Auer. opinionē Alexā. nō recte recitasse: s; peruerse: cū tantus p̄s: quātus Alex. nō est dignus hac pōne: p̄tra quos volui monstrare positionē Alexādri esse eaz: ut sibi Auer. ascripsit: qui. n. non stolidus est: ex bis opinionē Alex. oppido accipiet: ut Auer. dixit: et hanc positionē non solum ibi Alexā. expressit: sed in lib. que de p̄ncipys nāc mā et forma p̄scripsit cui⁹ verba taceo pp breuiloquiū. Ampli⁹ oēs greci ut Simplicius Philoponus et Themistius sibi idē imponūt: vnde Themistius in p̄mio p̄p̄sice auscultationis ingit: ex agente hō intellectu que caput esse animi Aristo. ostēdit aiunt esse aiam ab oī mā p̄ofus abiunctaz q̄uis nō idē Alexā. videat: taceant ergo hi cū Auer. solus nō fuit qui sic de Alex. extimauit. ¶ Hanc autē positionē Alex. vīsus est sentire Aristo. inquit enī in 2° de aia (vlt^m aut et minimū rōcinationē: et intellectum) vbi Themistius capite. 12. ait. vsq; dum ad postremā: et nobilissimā ascēda: mis: est rōnalis: que q̄p̄ vltima ortu est: tñ dignitate et potestate cognoscit p̄nceps. Illuc progressa nā mortalis receptui canit: nec p̄cedit vltra: ecce quō rōnalez ex potentys p̄gressaz Aristo. ingit interp̄te Them. auctore nō deridendo. ¶ Sic Aristo. 2° p̄p̄s. regulans terminū ad que ascēdit p̄s nālis ingit. vsq; ad formā hoīs: et reddit rōnē: hō. n. hoīem generat ex mā: et sol. vbi Auer. cōmēto. 26. opz nāle puenire in p̄sideratiōe vsq; ad formā: pp quā fuit mā. h. g. ad formā hoīs. ergo vltima est humana for^a ex māc posse in lucē edita: est hō posse māc nō nisi elementoz cōcentus. ¶ At in. 7. meta. ingit manifestū est autē q̄ subaz esse extimataz plurimē potestate sunt: ut ipse p̄es aialuz: nihil. n. separātū est: qñ autē separata fuerint: tunc entia sunt ut mā vt elnta oia: terra ignis et aer: ecce quō p̄es: que p̄nt remanere separate a toto: solum sunt vt mā: vt elnta. ¶ Rursus Arist. in rhetorizis ingit corpus hīc opus vsq; in annos. 35. aiam hō rōnale opus habere vsq; in annos. 50. quo fit vt senescat aia: et sic interitura. ¶ Et hoc totū saducei iudeoz dixerūt in quoz dogma multos coegerunt. ¶ Tūc Auer. in lib. de aia Alexā. ascripsit virtutē rōnalem ex necessitate māc editā exultāq; esse: et nō per agens p̄tines rōnale virtutē in suo posse qđ pro tanto erat: qñ sola mā cum pcentu

p̄moꝝ sufficit pro esse rōnalis virtutis: ergo sola mā ablatō agente videt posse edita lucere: quo fit vt sola necessitas māc sit cā eius. ¶ Qđ si Auer. intelligat rōnale virtutē fieri necessitate māc de mente Alex. nullo agēte mouente ac extrinseco occurrēte: p̄fecto temere est dictū: nō ne Alexā. 2^m auscultationis p̄p̄sice perlegit ac exposuit: Si igitur Aristo. antiquos acculat qui formas necessitate māc p̄creari ediq; dixerūt. Alexā. quo (dicas mibi) pacto id nō vidisset. cōseruassetq;: Si hō Auerro. intelligat rōnale vim ex necessitate māc p̄fluere appellando oē agens nāle ac p̄p̄sice mām: respectu agētis supra celum: adeo q; et totus hic mūdus mā superioris dicat: p̄culdubio bñ et recte est Alex. mens. Alex. n. cū rōnale vim ex necessitate māc ingit euenire p̄ mām: nō qđ ens in potētia audit: s; agēs māle: sic voluit Alex. rōnale virtutē ex semine p̄pagari: est autē semen tanq; mā cōpatione saltē: s; quocūq; mō fiat eā nō ex deo venire ait: quo pacto Plato: et nos dicemus. ¶ S; qñ p̄ofitio hęc p̄mo aspectu videt: tum p̄tra verba Aristo. tum 3° demonstrationē: verba qđem: qñ dixit intellectū esse inīstū simplex et separātū in quo laudauit Anaxag. cōtra demonstrationē hō: qñ sic argutū est: omne generabile et corruptibile est corpus: vel virtus in corpore: intells nō est corpus: neq; virtus in corpore: ergo intells nō est generabilis: neq; corruptibilis: minor p̄bat adhuc: oē denudatus a naturis oīum formaz māliū: nec est corpus: nec virtus in corpore intells est denudatus ab his. ergo minor p̄dicta. ¶ Adhuc et minor huius scōi approbat hoc pacto: oē recipiens oēs māles formas est denudatū ab his: sed intellect⁹ est recipiens: ergo et denudatus et. Sed qñ positio hęc in quātū cōtra verba et demonstrationez apparet Alex. in lib. suo de aia capite. 26. de intellectu practico et speculativo. Ap̄posuit in hō aia rōnali p̄parationez ad intelligibilia: qua rōnalis aia prompta aptaq; est intelligere que nec est corpus: nec virtus in corpore. ¶ Sed qđ intelligat per p̄parationem Auer. nec Alex. satis explicant: ideo Joā. iando. nus potētiā aīc Alex. appellare: est hō hō potētia qualitas. scilz potētia nālis: qua rōnalis aia p̄mpta ac p̄parata existit ad intelligibilia oia. que ad modū mā sua potētia p̄parata est ad omnes sensibiles formas recipiendas. ¶ Sed pace huius dicā Alex. per p̄parationē nō potētiā sentit: ait enim ibidē p̄parationē intellectuā rasurē tabulę proportionari: magisq; tabellę: quid mō est rasura tabellę: nisi mundicie p̄uatio. ¶ Amplius et Auer. de mēte Alexan. dicēs p̄parationē corumpi in aduētū intelligibilis formę: mō potētia nālis nō corumpit: sed in aduētū forē saluat. Rursus Auer. inquit cōmento. 14. tertio de mente Alex. p̄parationē eē p̄uationē aliquā: apparet itaq; mibi Alex. per p̄parationē rōnalis aīc p̄uatiōē itelligibiliū sentire qua. rōnalis aia p̄uata illis est: cum p̄mptitudine: et potestate ad illa: hęc enim rōnalis aīc p̄uatio cā est illi: cur rōnalis aia appetit intelligibilia: quemadmodū et mā per p̄uatiōē formas: et tunc maxime apparet Aristo. intentio: inquit. n. ipse in tertio nullū intellectuū hīc nāz nisi f̄m q̄ possibilis est vocatus et. ex quo Alex. sumpsit suam intentionē. d. siquidē illa intellectio aduenit qđ intelligibilis rei sp̄m hz: solum igitē materialis intellectus facultas: et p̄mptitudo que dā est ad formas excipiendas: tabulę nō dum scriptę similis: et qñ quis posset intelligere per intellectū nām intellectuā: sicut per tabulā: naturā tabulę: subdit Alexā. quiniimo ipsius tabellę agrapho: hoc est inscriptionis carentię q̄ tabellę similior: tabella enim iam in entium numero est: quapropter id qđ anima p̄greditus est tabellę potius comparari pōt: ipsa hō inscriptionis carentia fere intellectus est: intellectus materialis est p̄mptitudo et facultas que p̄iam excipiendis inscriptionibus accōmor

data; hęc Alex. Quibus facile: tum verba: tum demonstra-
tio verificari pñt. Que qđe igit sit Alex. positio circa aie, ra-
tionalis casum ac vitā: r pmanētā bis manifesta est.

Caput 6^m in quo destruitur positio Alexandri.

Liqua positio hęc reddit boies bestiaz
ac siles iumēto: r destruit oēs le-
ges: ac totā pbiā moralē: bebetat: boies ad bo^m
hois in eo qđ hō: negat ppiū finē hois: ad quē
sume inclinā: iō debem⁹ eē solliciti: circa hunc
errore pessimū: oēs. n. boies se esse bestias nolūt audire: qđ
eniz per⁹ boi: qđ cum ipsi bestia eē ascribi pōt. Aduersus g
Alex. excellētissimoz latinoz arg⁹ hęc sunt: pmo nāqz ex
verbis Aris. ait. n. Aris. in. z. lib. de aia: s; v; hoc aie gen⁹ eē
diuersuz: idqz solū perinde atqz ppetuū: ex eo qđ accidit se
iungi separiqz pōt. Ampli⁹ in bis qđ in 3° ait: sensus. n. ex ve-
bemēti sensibili sentire nō pōt: at intells aliq valde intelli-
bili intellecto: nō min⁹ sane: s; magis pcipit: intelligitqz in-
feriora: r reddit cām: sensitiuū. n. nō sine corpe: at itells ab
eodē est sepabilis: ecce qđ plane d Alex. Rursuz in. rz.
pme pbiā: ait: si aut poster⁹ aliqd manet pscrutandū est: in
qbusdā eni nihil pbibet: vt si aia est tale: nō ois: s; itells: ec-
ce quō vult dicere: foiaz sola manēs post cōpositū rōna-
lis aia est. Adhuc in 2° de aialū gnōne. ca. 10. inqt. Aris.
restat igit vt mēs sola extrinseca accedat: eaqz sola diuina
sit: nihil. n. cū ei⁹ actiōe cōicat actio corpalis: s; n. ois aie si-
ue vtus siue po⁹ corpe aliqd picipare vñ: idqz magis diui-
nū qđ ea que elnta appellant rē. Ecce qđ remotus est sermo
Alex. C² aduersus Alex. rōnes pñt componi: r ex dictis
Ari. miste: p⁹ oē appetēs nātr semp esse: semp erit: qm cōis
animi pceptio apud patereticos est desiderū nāle nō fru-
strari: s; rōnalis aia nātr appetit semp esse: cur g nō semper
erit. C³ pterea: iōe in sui essentia sepatū a mā caret po⁹ ad
nō eē: mā. n. vt in meta. inqt: po⁹ est nō essendi: sed rōnalis
aia in sui pura eēntia sepata est a mā: r si fm eē sit in ea: est
eni rōnalis aia for⁹ simplex: nō pposita ex mā r foia: qre
ergo nō ppetus. C⁴ Itē argumēto morali Ari. 3. r. 9. etbi. oñ
dū forte p re publica mortū eē exponēdū: imo s; idiuidū
rōnis pfirmat hoc eē exequēdū: mō h nō liceret nisi Aris.
cognouisset aie rōnalis immortalitē: nullus. n. ita fatuus vt
dixerim pp qđcūqz bonū vtus: vel in se: vel in alio: vel in
tota cōitate: v; intrare in nō eē suū simplr: cū nō eē a nullo
sit desiderabile. Adhuc Aris. in lib. de morte r vita iuuentu-
te r senectute docuit oē corruptibile interire: vel pp dūm
a quo supat vel pp defectū sui subī a q pseruat r dependet
in eē: r fieri sed rōnalis aia nō h; dūm: vt pstat: neqz a subo
v; in eē r fieri: cū idē eē hēat in corpe qđ eē corpe. g in 2° si
gura rōnalis aia nullo⁹ mortalitatis erit. Rursuz nullū ens
simplex pōt separi a suo esse vel a se: s; rōnalis aia simplex
est: vt liquet: g itepabilis erit a suo eē: r ita semp erit. Ex bis
Alex. positio qđ ad rōnalis aie immortalitatem siue morta-
litem relinquitur reprobatā: quantuz autem ad alia que
inquit posterius perscrutabor.

Caput 7^m declarans opinionem quorundā latinoz qui
in parte Alex. defendere conantur.

Lerunt qđā pstatissimi viri ex latinoz
secta acutissimi ingeny g Aris.
in hoc pblemate aiunt nihil certi habuisse: cū
varia visus est sentire: locis. n. diuersis diuersa
dicere vñ: ppea inquit pbabile esse Aris. h in
pblemate semp fuisse ambiguū. C¹ Addūt r rursuz pble-
ma de immortalitate aie eē neutrū: cū ad neutrā ptē demon-
strationes reptē dudū sint: pp qđ inquit rōne nāli aie rō-
nalis immortalitē sciri nō posse: sed eā esse eternā est tm si
de creditur: ex reuelatiōe pphetica nobis traditū. C² Cui⁹
Iniq Sal. exis: medicoz pnceps aiaz rōnalē eē mortalem

inter ea pblemata qđ credit apposuit: fecit. n. librū de bis qđ
credit: in qđ aiaz rōnalē eternā eē magis ppeie credituz qđ
scitū inqt eē. C¹ Propriet qđ Plotinus ait qđ de rōnali aia
disputantes: an mortalis an immortalis sit: satis erit nobis si
arg⁹ pbabilia tāgem⁹: cū in pblemate de aia nihil demō-
stratione reptē dicitū. C² Ampli⁹ Licero expositis ois de imor-
talitate ac morte sentētys nescire se qđ sit verū pnūciauit.
C³ Rursuz r alibi ait: qm vtraqz earū Iniaz doctissimos
habuit auctores: nec qđ certi diuinari pōt: vtz opus nobis
diuinatiōe nō est: qđ vītate diuinitas ipsa patefacit: qđ et
Aug. sūm⁹ platonie⁹ testat⁹ est. d. vix pauci magno pditi in-
genio vacātes ocio ad idagādā soli⁹ aie immortalitē potue-
rūt vacāre: s; si fides adst: qđ i eis qđ dedit Iesus filios
dei fieri: nulla qđ est: qz ipse suos credētes in h certissimos
reddidit. C⁴ Qđ aut hō sit pblema neutrū facile tibi apiet si
induxerimus rōnes pbates aie mortalitatem: sunt enim rō-
nes ad hoc nō minoris pbabilitatis: qđ rōnes pcludentes
aie immortalitatem: rōnes g ad hoc sunt. C⁵ Prima ois suba
cuius inceptio ab inceptioe alterius depēdet destruit illo
destructo. Si eniz depēdet ab aliquo quo ad inceptioem
sui eē rōnalr: r quo ad pseruari. C⁶ Sed aia rōnalis s; con-
sensuz oium sapientū incipit esse cum corpe inuouatione
ante eniz eius generationē nō erat: ergo r cuz eo psonū est
eā extingui. C⁷ Scda ois forma fm suā essentiā pficiēs ali-
qđ corruptibile corrupit corruptione illius: hęc manifesta
est: qm qđ eēntiale est foie nō pōt ab ea amoueri: s; rōna-
lis aia fm suā eēntiā pficit corpus pphyicu rē. qm esse pfe-
ctionē corpe est ei⁹ diffō r p se pmo mō sibi inest. g aia ra-
tionalis destruit corpe soluto. C⁸ Tertia si aia rōnalis re-
manet post morte: vel h; esse nobili⁹ qđ pus: vel vilius: vel
eque nobile eē r intra corpus: nō nobili⁹: qm tunc violen-
ter sterifet in corpe: ois. n. forma in cui⁹ diuinctione alteruz
vilefcit violēter refert in illud: vt cōis est cōsensus sapien-
tuz. C⁹ Nec eque nobile: qm frustra esset māc vnita cū nnt
laz recepisset dignitatē ppter illius vnionē in illo. C¹⁰ Si
esse suū post corpus esset vilius. g semp appeteret reuniri:
r cū desiderū nāle nō sit frustra: aliq reuniret: r sic sicut
eius solo a mā fuisset violēta: r nālis eius vnio: r sic pote-
rit nāli rōne sciri resurrectio. C¹¹ Quarta ratio: oē cōpositū
qđ p se nāli corruptione corrupit: ideo dissoluit: qz aliqd
formale dissoluit in eo: sed hō nāli corruptione corrupi-
tur. ergo aliqd formale in eo corrupit: mō cum id nō sit
mā. ergo erit forma: cuz ergo hois forma sit rōnalis aia. g
vt pus. C¹² Quinta: ois for⁹ que debilitat r forificat ad de-
bilitatē: r corpe robur: est corruptibilis fm illi⁹ corruptio-
nē: hoc. n. ait Aris. in lib. de aia: pbat. n. hoc exēplo de oculo
visum esse formā corruptibile pp esse debilitabile r forifi-
cabile ex oculi senectute r iuuentute. C¹³ Sed rōnalis aia
buis sicut Aristo. inqt molles carnes bene aptas mente vi-
demus. Et in lib. pphysiomic: aie sequunt corpa quemad-
modū pz in egritudinib⁹ r ebrietatibus. C¹⁴ Sexta: ois for-
ma: cuius nulla opatio est sine corpe: nō pōt esse fm suā
essentiā sine corpe aliqñ: sicut Aristo. inquit in. 1. 6. de aialū
bus alr esset ociosa. s. sine opatione: qđ nā abhorret. C¹⁵ S;
aia rōnalis est forma: cuius nulla operatio est sine corpe:
vt Aris. in lib. de aia sillogizat: vt liquet pccipue de intelli-
gere: qđ sine phantasmate nequa qđ sit. C¹⁶ Septima qđcūqz
genere ppxima sunt vtraqz corruptibilia esse debēt: alr cor-
ruptibile r incorruptibile gñe puenirent qđ Aristo. displi-
cet in metaphysica. C¹⁷ Sed aia hois r iumentozuz genere
nō differunt: vt pstat oibus. ergo si illa iumentozuz interitu-
ra fier: r illa hois etiam. C¹⁸ Octaua: ois forma cuius virtus
est durandi fm esse tēpore infinito: potest mouere tēpore
infinito: sed aia rōnalis fm Aris. non mouet neqz mouere
pōt tpe infinito. g non est virtus infinito tpe permanens

maior p̄ nullis enī alio Arif. voluit formā mouere semp̄
 nisi q̄z h̄z v̄tutē p̄manendi semp̄. Nona quecūq̄ sunt eadē
 in suba mutuo: vno eorū interēpto: r̄ reliquū peribit. Sed
 rōnalis anima r̄ sensitua: vna sunt suba: quare: queadmo-
 dum sensitua destruibilis: ē r̄ rōnalis destruet. ¶ Ulti-
 mo r̄ hoc Arif. in. i. de morte r̄ vita ingit: corruptis aialibus
 corrupti doctrina r̄ sanitas: itē enī de aia rōnabit ex his:
 si enī nō nāl̄: sed sicut accitua aia in corpore est: sit vtiq̄
 ipsi altera nāl̄ corruptio p̄ter corruptionē: qua corrupti
 corrupto corpe. ¶ Rursus Hippocrates ingit: queq̄z volē-
 tes aliqd̄ corpis dolore nō sentiūt: his mens egrotat. ergo
 r̄ corruptibilis erit mens. Ex his r̄ alijs plurib⁹ relinquit̄
 tanq̄ patēs p̄blema de aic̄ mortalitate h̄ie nō minora ar-
 gumēta p̄ pte vna: q̄z p̄ altera: vt ex his r̄ alijs licz fidē ac-
 cipere. ¶ Et tunc p̄positi viri conant̄ argumēta. S̄ Alexā.
 soluere. Ad p̄mā conant̄ dicere duplicē moduz̄ corruptio-
 nis: vnius est quo po⁹ corruptitur p̄p̄ debilitatē: r̄ organi so-
 lutionē: alter est quo viri⁹ corrupti: p̄p̄ cōpositionē totalē
 cōpositi: cui⁹ ponit̄ r̄ bis duob⁹ modis corrupti forma or-
 ganica. X. g. sensitua aia b̄viti: ingit mō Arif. rōnalē animā
 esse alterū genus quātū ad hoc q̄ icorruptibilis est corru-
 ptione organica: nō tñ negat ibi Arif. qn̄ corruptibilis esset
 alteri mō. Alr̄ aut̄ Alexā. videt̄: ingit enī rōnalē aiam vi-
 deri alterū gen⁹ esse aic̄: qm̄ plus eleuata inuenit̄ a mistu-
 ra elntozū: eo igit̄ q̄ plus eleuat̄ alterū: vt ingit: videt̄ gen⁹
 aic̄: nō tñ in rei veritate asserit̄ Arif. esse alteruz̄ genus aic̄.
 ¶ Et h̄z expō multū l̄fē p̄sona videt̄. cū enī Arif. vt Ale-
 x̄. ingit: monstrasset in q̄bus potētijs palā ipsas non separari
 loco r̄ subto: qm̄ cogitativa/ sensitua/ r̄ motiua: nunc r̄ in q̄-
 bus dubiū ondit in eo tex. r̄ ingit: de intellectu aut̄: r̄ p̄fecti-
 ua po⁹ vbi ly/ (et) nō diuersum fm̄ rē: sed fm̄ nomē. notat
 q. d. de intellectu autē r̄ siue alio nomine p̄spectiua po⁹: ni-
 bil adhuc māifestū est sup. an separat̄ re ab alijs aic̄ p̄tib⁹:
 apponit tñ id qd̄ p̄mo aspectu: r̄ in sup̄ficie v. d. sed videt̄
 gen⁹ alterū esse aic̄: r̄ hoc solū p̄tingere separari: sicut p̄pe-
 tuū a corruptibili: vbi illa p̄ucula (v̄) nō existētā: sed ap-
 parentiā ad totū sequēs notat: vt Alexā. ingit: ita q̄ solus i-
 lectus videt̄ alterū genus aic̄: nō tñ fm̄ rei veritatē a ca-
 duco separat⁹ est: r̄ sic Alexā. illū locū cōmētāt: vbi palam
 ex his nō esse acceptū rōnalē aiam eē icorruptibile: fm̄
 Arif. cū nō asserat: sed apparēt̄ absoluat. ¶ Ad 2^{am} solu-
 tionē p̄z ex p̄ma solone: sensus enī nō tñ corruptione cor-
 poris corruptibilis est: a quo depēdet: verū r̄ corruptione
 organica quo in operari dependet. Vult ergo Aristo. intel-
 lectū nō esse corruptibile: queadmodū sensus corruptione
 organica q̄ separat⁹ est a corpe. s. organice: q̄ aut̄ alio genere
 corruptiois corrupat⁹: nō dicit in l̄ra. Alexā. aut̄ x̄bū id ad
 p̄parationē refert: vult. n. Arif. p̄parationē aic̄ rōnalis non
 corrupti ad ipsi⁹ organi corruptionē: q̄ vt dicebat̄ p̄riuationo
 nullo mō corruptibilis erat. ¶ Ad 3^{am}. r̄ z. Arif. loquit̄: cuz
 verbo ambiguitatis. Alexā. aut̄ refert verbū Arif. ad intel-
 lectū agētē: q̄ fm̄ Alexā. icorruptibilis est: ideo Arif. subdit
 nō ois anima: sed intells sup. agēs: oē nāq̄z impole forlan.
 ¶ Ad 4^{am} inquit̄: q̄ cū nō sit p̄abile rōnalē aiam acci-
 pere eē: nisi immediate a deo: ideo Arif. voluit solā rōnalē i-
 mediate a deo corpus aiare: nec sequit̄ s̄z Arif. creatio: qm̄
 nō dicit aliā p̄ductionē eē cōpositi: alterā rōnalis aic̄: sicut
 nec in igne: r̄ forma ignis: sed illā aiationē corpis organici
 voluit esse p̄ductionē p̄ se totius r̄ p̄ accūs aic̄. Creatio aut̄
 eēt qm̄ aia se sola crearet̄: r̄ post fm̄ instās nāq̄: vel t̄pis in-
 fundere: ita. s. vt altera eēt aic̄ p̄ductio: altera r̄ cōpositi: q̄
 igit̄ ponit̄ 2^{am} p̄ductionē cōpositi: sine p̄ma nō creatio: sed
 aiatio dici d̄z: r̄ totū s̄ ex The. x̄bis colligi pōt̄ in. i. de aia:
 ca. 23. vide. Ecce igit̄ quo rōnalis aia sola de foris adueniat
 corpi. Alexā. aut̄ voluit rōnalē aiam ex semine propagari

verbū. Arif. aut̄ ad mentē. sagētē intellectū refert q̄ nos iurat
 de foris p̄ creationē intelligibiliū in nobis. vt loco suo iage-
 tur: r̄ sic ex illo loco nihil s̄ Alex. capif. ¶ Ad p̄mā rōnem
 minor falsa estimo Linco. in lib. de reflex: de radioz: po-
 nit quosdā eē mōtes ita t̄patoz: q̄ hoies viuūt tāto q̄ sibi
 vita displicet: p̄p̄ qd̄ se in flumū eyciūt in q̄ submergunt̄: r̄
 hoc q̄z vita eorū nō plus duratura erat: dicā ergo aiaz h̄ie
 desiderū nāle ad semp̄ eē: fm̄ q̄ pōt̄. san sp̄e: non s̄z idiū-
 dū: cū desiderū nāle sit ipsa res nāl̄is: sic apta: r̄ nō vltra
 capax. ¶ Ad 2^{am} d̄m: q̄ maior est vera: qm̄ in sui essentia
 nō est cōpositū: neq̄ alter: r̄ māc̄ cōponibile: vt p̄picue vi-
 det̄ in for⁹ ignis. ¶ Ad 3^{am} dicit̄: q̄ posito q̄ Socrates nō
 cognoscit aic̄ immortalitātē: adhuc p̄ republica mortū ōz se
 exponere p̄p̄ duo: p̄mo p̄p̄ momētaneū sibi bonū. sc̄do p̄p̄
 maius bonū cōitati: bonū. n. cōe mai⁹ est bono. p̄prio. ergo
 r̄ si sibi simplr̄ sit malū: q̄z tñ toti cōitati bonū: non ōz mor-
 tē euitare: vt Arif. ingit: cū nā tñ p̄ accūs curet de idiūduo:
 sed de sp̄e. ¶ Ad 4^{am} dicit̄ minorē eē falsā: p̄ 2^{am} parte: s̄z
 enī aia nō habeat d̄m: tñ ōz inesse r̄ p̄seruari a mā: r̄ cō-
 posito: cui⁹ est ps̄ eētialis: vt dicit̄. ¶ Ad 5^{am} d̄z maior i-
 telligi sic: de esse simplici absolute: qd̄ in se nō h̄z cōpōne:
 nec alter: queadmodū deus: modo r̄ si aia in se simplex sit:
 queadmodū r̄ ignis forma: tñ alteri cōponibilis est: p̄pter
 cuius corruptionē/ sequit̄ r̄ aic̄ rōnalis iterit⁹: r̄ sic p̄z: quo
 argumēta immortalitātē aic̄ p̄bantia non cogūt. Qd̄ aut̄: nec
 ad alterā p̄e argumēta valeāt: iterū r̄ onditur ea absoluē-
 do. ¶ Ad p̄mū ergo pōt̄ dicit̄: q̄ qm̄ aliqd̄ depēdet ab alte-
 ro fm̄ suū incipere: ita q̄ fm̄ icceptionē eius p̄ducā in eē
 completo ex p̄ncipys illius: tūc maior vera est: r̄ sic minor
 falsa est: non enī aia incipit a corpe. sic q̄ ei⁹ icceptio depē-
 deat a p̄ncipys corpis cū cōplementū aic̄ rōnalis sit ex cā
 p̄ma agētē in ḡiatiōe hois: vt Alber. ingit in lib. de origi-
 ne aic̄. ¶ Ad 2^{am} maior d̄z distinguit̄: qm̄ ly/ (fm̄ essentiaz)
 potest capi duplr̄: vno modo vt distinguit̄ d̄mediatus: r̄
 sic maior est falsa: stat. n. aliqd̄ immediate esse tale: r̄ nō neces-
 sario. Alio modo capif̄ ly/ (S̄ cōz essentia) p̄o essentialr̄:
 r̄ per se: r̄ sic oē tale fm̄ essentia nēcio: r̄ semp̄ est tale: r̄ sic
 maior est vera: r̄ minor falsa: r̄ p̄batio minoris non cogit̄
 qm̄ diffinitio nō actu dicit̄: sed aptitudinē: aia enī est act⁹
 corpis nō actu iberēs: sed po⁹: r̄ hoc cōpetit ei p̄ se r̄ semp̄:
 r̄ sic arg⁹ nullū. ¶ Ad 3^{am} potest dici q̄ aia sepata est p̄fe-
 ctior se met vnita: fm̄ qd̄: qm̄ vt sic p̄uenit cuz substāiys se-
 paratis: attamē simplr̄: r̄ nāl̄: est p̄fectior qm̄ corpi vnita.
 Cuz tunc habeat eē nāl̄is: r̄ sic taz sepatio q̄z vnio sunt na-
 turales: diuersimode loquēdo. ¶ Ad 4^{am} d̄m vt infra di-
 cam hominē non p̄ se ḡiari. s. nāl̄i ḡiatiōe: cū rōnalē aiam
 vniri māc̄ sit quasi supra nām: vt dicā: ideo r̄ corru-
 ptio non est oī modo nāl̄is: maior ḡ est vera in corruptioe
 simplr̄: r̄ oī modo nāl̄is: ibi. n. totū corrupti p̄p̄ corruptionē
 p̄ncipy formalis: sed in corruptione quasi supra nāl̄i suffi-
 cit q̄ totū corrupat̄ per separationē forme a mā. ¶ Ad
 5^{am} potest dici q̄ maior d̄z intelligi de debilitata r̄ fortifi-
 cata per se: r̄ non p̄ accūs: vt Auer. ingit in 3° de aia: cōmēto
 7. v̄tutes enī sensitue feruiūt intellectū: qm̄ ergo infra debi-
 litant agens nō in se: sed in sui opatione debilitat̄: r̄ sic mi-
 nor falsa est. Et exēplū Aristo. nō est p̄tra me: sed ad oppo-
 sitū. ¶ Ad 6^{am} maior est simplr̄ vera: sed minor falsa: rō-
 nalis enī aia aliquā habet opationē sine corpe: vt illā sal-
 tē qua intelligit entia sepata: dicit̄ aut̄ Arif. verificat̄ de in-
 telligere rerū materialū ex auxilio agētis nāl̄is. Immo enī
 Auer. in cōmento suo de aia ponit rōnalis aic̄ aliquā opā-
 tionē: ad quā corpus nō p̄currit: vt opatio eterna: qua itelli-
 git se: r̄ subas sepatas. ¶ Ad 7^{am}: maior d̄z intelligi de ḡie
 pbice māc̄: rōnalis aia r̄ sensitua sunt in eodē ḡie logico:
 imo fm̄ viā istozū intelligētē sunt in p̄iito sub: quo autēz

De intellectu

intelligat verbū Aristo. alibi exposui. Ad 8^m maior est falsitas: corpus enim celeste hinc virtute durandi tpe infinito: et tñ non mouet tpe infinito. Amplius: mā est eterna: et tñ non mouet semp: sed id dicitur intelligi de virtute abstracta actu et potentia a mā: cuiusmodi sunt subē separata: rōnalis autē suba est abstracta actu: attamē pōt materiē vniri: et sic pbatio Aris. nō est ad ppositū. Ad 9^m: dōm qd aia iensibilis in bruto est corruptibilis: i boie est eterna: quē admodū rōnal cū q est eadē: quē admodū aial dētū ad brutū est corruptibile: dētū ad celū ē eternū: verū aia sepata nō sentit sp defectū infirorū. Ad Hippocratē forte loquitur de virtute aial sita in organo: qd nō nisi p accis egrotat: vt dēfū est. Ad verbū Aris. dicēdū q loquitur de aia: quē nō separatur a mā: et ab organo: hęc enī destruit destructione sensibilis et vegetabilis: sed de rōnali pbat ipse q nō sic est in corpore: quare nō cōpetit ei iste modus corruptionis. Quē pro Alexā. iducebant: nihil sunt: illa enī diffō dī analogice de aibus: sicut diffō figurę de figuris: vt Aristo. inquit. Qd ēt 2° adducebat: nihil est: qm similitudo claudicat: anima enim rōnalis nō claudit in numero sensibilis: et id exclusa est a tali modo fidē. Ad etias qd 3° inducebat Themi. verificat de aia 2°: quē animatio dīa pma p̄sistente pcreata. Auerois autē de cogitativa: q est vltima forma nāc. Latini de rōnali quē vltima ortū est respectu vegetabilis et sensibilis: nō tñ ab agēte nālī: sed diuino pcreata: vt dicam post: eodē modo et id scōi phisicorū pōt exponi: s; diuersos diuersimode cōmentādo. Id ēt qd in 7° metaph. scribit verificat de pibus: quē possunt manere in eē corporeo et loco: sunt elemēta cuiusmodi nō est aia. Anima enī nō pōt manere in eē corporeo et loco sepata a toto: et ideo id nō valet. Reliqua quē pro Alexā. sunt inducta manifeste solunt seipsis. Et qñ sapiēs considerat vtriusq; partis arg^o: et solones eorū: iudicabit pbema de eternitate rōnalis aic esse neutrū: vt dicitur lz fide oino firmiter tenendū sit: q rōnalis aia perpetua sit: vt inquitur: hęc est horū inia fideliter recitata: sicut in eorū libris inueni.

Caplm 8^m impugnans opinionem istorum latinozum per rationes Platonis.

Ace tantorum dixerim animā nō extingui fm extinctione corpis nō tñ fide teneo: sed ēt rōnibus demonstratiuis: ac p̄horuz: et maxime Aris. cōfirmabo auctoritatib: et post redibo ad iniam istorū: iudicans qd veri: qd qz falsi dicāt: semp tñ cū tātorū pace ac reuerētia loquar: nihil. n. plus mētū mee incōpossibile duduz in phia reperi qm animā corpis morte mortem accipere: hoc enī nō solū dignū nō est vt in scriptis relinquitur: sed ne excogitet qdem: inqt enim Alg. et cuz homo erit vitiosus fingit opiones: quas adeo et sepe meditat vt quasi ei sunt firmę: sicut Epicurus fecit: credens rōnalem aiaz extingui: ppter corpis extinctionē: hoc enī vtiq; peccatus est adeo q glibet abhorret ipm: et valde extraneū a natura nostra ac mēte hūana. Qd ergo rōnalis anima ppter corpis casuz ipsa in mortē nō cadat s; post semp remaneat demonstrationib: Platonis pmo nitar pbare: deinde aliorū rōnibus. Sunt ergo Plotini: vt mibi videt quatuor rōnes. Prima sumit ex eo q aia rebus cōducit dominat incitamentisq; corpis repugnare videt. Scda ex eo q multa a corpibus separata frequenter excogitat: siue res ipsas attingat per se separatas: siue separet ipsa. Tertia ex eo q naturalr eterna desiderat: ac sepe eternoruz fiducia negligit tēporalia. Quarta ex eo: qz eternū colit deū vitę sempiternę grā. Prima via sic cōponit: nulla forma: quē fm se est cā pncipalis: et dīa suozū actū corruptit fm corpis corruptionē: sed aia rōnalis est fm se cā pncipalis:

et dīa suozū actū: ergo aia rōnalis nō corruptit et. Maiores declarat: qm eo ipso: qd corruptitur erit dependēs fm esse: et essentia ad corpus: eo ipso q dependet a corpore: opōnes nō tñ erūt aic: sed totius p̄iuncti: et sic ex opposito maioris sequitur dicitio: ergo vera est maior. I. qd id qd ex se solo est causa et dīū suozū actū nullo mō dependet ab alio: fm esse et eēntia: et hoc Plato vocat esse seipsuz mouēs: minor autē p̄spicua est in artibus: et in oibus: quozū p̄n^m operatiū est fm intellectū et prudentiā: ad has enim opationes a nā non cogit: neq; ipellit. Alr pōt deduci: et magis Platonice: nullus actus p̄pzius et specificus alicui p̄ncipio est liberalior et abstractior suo p̄m. Sed in nobis experimur multos actus q nulli virtuti agētis nālīs vident subesse: q nec eozū p̄ncipiū qd est aia rōnalis suberit potētē nālī agētis: et per dīs incorruptibilis remanet: maior plana est: minor declarat: qm p̄sata fornicatione cōtinenti et castitate: et si p̄mens inclinēt ad fornicationē: attamē eligit castitatem: quē electio: nec celo: nec alicui virtuti nālīs agentis subest. Tres post quascūq; demōnes nobis factas libere indicamus et eligim. Etā p̄cessuz est in nobis ad esse liberū arbitriū: qd nec subest agēti naturali corruptibili: nec eterno: ergo p̄n^m hui^o dicitur esse liberalius: et magis dominās agēti māli et corporeo eterno: pp qd Ptolemeus ait: sapiēs dñabitur astris: est ḡ hęc p̄ma via sumpta ex eo: q anima est dīa suozū actū et caducor. 2° via pōt iteruz dupl̄ formari: p̄mo sic: nulla forma: quē per se est subm incorruptibilis et a mā separabilis: nec in se: nec p dependentiā ad alterū est corruptibilis: def. n. oppo^m. tūc igit incorruptibile qd fuit in ea s; eē: qd hinc in ipsa erit corruptibile: qd est dīctio. idē. n. eēt corruptibile et incorruptibile fm esse: cū nihil corrupatur: nisi fm eē: eēntie. n. simplices nō corrupunt: p hoc q simplices eēntie sunt: sed poti^o s; eē qd habet. Tūc minor: sed aia rōnalis fm nāz sui est subm incorruptibilis: et vltimū: quē fm Alber. in lib. de aia: et in lib. de intellectu et intelligibili: vt sunt in aia sunt sine motu: et tpe: et incorruptibilia ēt fm esse: fm q sunt in intellectu: alr enim vbiq; et semp non eēt: aia ergo rōnalis nullo mō est corruptibilis. Uel alr et plus Platonice nulla forma: quē recipit intelligētiā separatas: sub rōne simplicis p̄petui: et iransmutabilis s; eē: et potestātē: dependet a corpe in fieri et in eē et p̄seruatione. Def. enī oppo^m tū oē qd recipit aliquā formaz recipiat eā: fm p̄pziā ipsi^o recipiētis potestātē: vt Boeti^o inqt: et in dubio testat de calore solis in eētis: semine et aly: id tale recipit sibi ipressaz formā corpalr et mālr. Tūc minor: sed anima rōnalis recipit formā h̄: vt notū est per se oibus: qd ēt pōt p̄firmari: p id Socratis et Hermetis Trimegisti: cū auis fuit Promethe^o p̄cipuus phs et stoicorū p̄mus: et pater: quē dā fuit verē intelligētie: quē nō habent somny rōnem: sed poti^o oracula sunt ab intelligētys supius in intellectu aic influxa: mō p̄stat: q talis receptio non est nisi fm p̄formitatē aic humanę: ad intells supernos: et non fm aliquam dependentiā ad corpus: et ideo nec perire potest talis suba talia recipiēs oracula corpe pereūte. Quare concludit vt sup. Et sup bac rōne fere oēs iniq; sūt phi de anima intellectuali loquētes: vt Alber. inqt: in loco ei^o. 3° via sic deduci pōt: nulla forma appetēs et querens et inueniens honesta: pia: et religiosa: ad corpus hinc dependentiaz: fm fieri et corrupi: def. enī oppo^m: cū honestuz sit: quod sua p̄pzia et eēntiali vi nos trahat: p̄m etiam qd sua p̄pzia: et essentiali dignitate: nos alliciat. Et religio sit cura et scia ceremoniarū diuinaz: si ḡ appetēs dependet a corpore: erit operās in corpe: virt^o aut in corpe appetēs: nō appetit: nec iclinat: nisi fm armoniā corpis: ergo id qd appetit: est fm p̄ueniens p̄iuncto: qz ois appetit^o est inquisitio: quē per aliquid simile et conueniens perficit: nec vnq; aliquid

appetit: nisi p hoc: qd est simile appetitu: dico aut simile: sicut id qd est in po^o sile ei qd est in actu: qd autem appetitur: s; cōueniēs p iuncto: appetit fm rōnez vtilis vel delectabilis: qd est cōtra diffinitiones py religiosi: r honesti. Duius signū est: nullū aliozū aialium: pter hominē: appetit querit r inuenit aliquid bonestozū: vel ptozum vel religiozū. ¶ Quod autē anima rōnalis sit talis tu experientia tua potes hoc sentire r hō ratio fundamentuz accipit a Platone in Timotheo: in qua Macrobi^o fundauit opinio: nem suaz: de somno Scipionis: r quā efficac sit bec ratio tu vides: r certe apud me tantam efficaciam habet quanta est possibilis haberi: qui enim conatur soluere hanc stultus erit omnibus patēs. ¶ Quarta sit deduci pōt: id cui^o vna est analogia: cui^o deo: r cū intellectib^o diuinis ad aliqd bonum optimū: fm nām: nullā hz dependentiā ad corpus fm eē: vel s; opationē: detur eniz oppositū: sequitur qd ipsi^o r dei r intellectū separatozū nō est vna analogia: ad aliqd bonū r optimū: cum talis analogia: non possit esse: nisi fm felicitatē: r opationē essentialē separata r ppetuam: nihil cōe cū corpore corruptibili in quātū hō habentē. ¶ Sed rōnalis aia hō: cui^o s; enim itelligibilis nāe: fm nāz cōteplatiua felicitas est optimū sicut in Ethicorū. 10. demonstratum est: fm quozūcūq; est idē bonū optimū: fm nām hōit vna analogiā ad id optimū picipiendū: qz vel sunt eiusdes spēs: vel eiusdē gnis: vel ipsozū saltem est vna analogia ad bonū r optimū: cum talis analogia: alr enim ipsorum nō esset vnum bonū r optimū fm nām: hō rō sūt tanti valoris: qd multi p hō: hō rōne facti sunt heremite. Vel alr id cui^o eē: nialis opatio formalr: ac essentialr puenit cū opatione diuina: ac intellectū: eternozū: nullā fm esse r opationē hz ad corpus dependentiā: det eniz oppositū: sequitur inuitabilr: qd eius opatio erit fm vtutes: quē operant s; armoniā cozporis: bec autē opatio nec in gñe: nec in forma puenit opationi diuine: r intellectū separatozū. ¶ Sed aia rōnalis est hō: aiam enim rōnalē formalr r essentialr puenit operationi diuine r intellectū superioruz demonstratū est in lib. de aia: ipsa eniz nō trit nō itelligit cū pino r tpe: s; et ea quē fm seipsa itelligibilia sunt: bec eniz est eius opatio ppria: sicut eniz lucis ppria opō est lucere: sic r intellectua: lis nāe itelligere: qz igit rōnalis aia deū colit grā sempiterna vitē: in quo cū deo: r alyz spiritib^o puenit: r in quo sefcitat r analogat deo: relingitur ipsaz nō extingui fm Platonē: cozpe extincto: r si bene pñderes hō rōnes: cuilibet bono ac pteruo pho sufficiēt nec ad eas pōt solo accōmōdari: nisi aliqua fuga ficta ppea vt monstrē ingenu solertia. ¶ Ad idē est alia Platonis rō: sumpta ex eo qd rōnalis aia est sicut artifex vtens cozpe: r corpus velut instrū obediēs ei: quē pōt sic formari: id qd est cā gubernatiōis r motus alicui^o cozporis: absq; hoc qd vtutē gbernatiōis r motus formā accipiat ab eo qd sic gubernat r mouet: non dependet fm esse a cozpe illo: qz oē tale ex seipso est cā gubernatiōis r mot^o non dependēs ab illo cozpe fm esse: r potestātē gubernādī: s; actus gubernādī nō explicet sine cozpe: bec autē pz in oibus: velut in nautis militib^o gubernantibus equos ciuitates puincias rē. ¶ Sed aia hoc modo gubernat corpus: qñ itlectualr gubernat in oibus virtutibus itlectualib^o: in qbus non gubernat corpus: nisi rōne recta: sicut in sciētys: vel rōne recta cārū pmarū: sicut in sapiētia: vel in cōprobatione pmozū pncipiozū: in qbus mouet fm virtutē materialē: quē intells dī: nullo eniz hozuz accipit formā: vel virtutē gubernādī a cozpe. Et hō rō est et peripateticozū: r oium dicentiū aiam nō esse pfectio: nē cozporis: sed sicut nauta est pfectio nauis gubernatē r motē ab iplo: cuius forma gubernatiōis sumit ab arte nautica: r non a nauē eo qz artifex non sumit formas operandi:

sed potius per instrū ponit eas in opatione: r bec rō Plotini est in lib. de imortalitate aie: s; nō sit posita sic: que ad modū Albert^o eas ponit. ¶ Dec sunt argumēta que colligi ex diuo Alberto in lib. de origine anime: tracta. 2. capite 6° que videas: qñ breuiter hic posita sunt: r sub strictiori formula. ¶ Post bec sunt r ad huc fortissima argumenta Auicē. in 6° naturaliu: particula 5^a: que et inducunt Alga. Constabel r plures phozuz arabes: quozū potissimū: r breuius curauit accipere: qd pōt sic ordiri. Si aia rōnalis corū rūpitur: aut corūpitur aliquo agēte in ipsaz: r corūpente eam: aut corūpit per seipsaz: distantib^o his que cōponūt eam: aut corūpitur si simplex est p potentia mā: que machinat ad maleficiū: aut corūpitur cozpe corrupto. Si primo modo opz vt id sit ei dūm: modo pstat animaz rōnalē nullū penitus habere dūm. Si 2° modo erit vtiq; cōposita ex pparijs: qd iterū oibus videt absurdū. Si 3° modo: quemadmodū elemēta corūpūnt: itic iterū opz qd habeat dūm fm vnaq; vel duas qualitates: aut plures si segmur Empedo. Si 4° modo: tunc segtur qd aia non est separata a cozpe: fm operationē: r quātō minus fm eē: sed est aut cōponibilis forma: aut virtus operās in cozpore ex pncipys cozporis ad esse deducta: r operās p cozporis armoniā: r cū bec sit autēnticata ratio solo: quā pōres dederūt in capite pcedenti: tanq; insufficiēs relinquat: nō enim vt hac rōne p: aia rōnalis in esse r pseruari a materia pender: sic enim nec eē: nec operari pōt absq; mā vt dixi. ¶ Itē fortissime Plotinus arguit: quēcūq; eligentiā ad eundē actū cōparata: eodē modo intellectū ac pceptū: p: adictorie se habēt: oino r penitus naturalū sunt diuersarū: r hoc deducere supfluz est: sed rōnalis aia: r appetitus sensitiuus r cozpalis cōparata ad actū fornicatiōis cōparata sub rōne suavis r delectabilis: ddictorie se habēt. r rōnalis aia fugiēdo: r appetit^o sensitiuus psequendo: ergo oino sunt diuersarū nārum: quare si corpus corruptibile rōnalis anima eterne erit nāe. ¶ Ultima rō Platonis in Phedone sic a gbuldaz cōponit: omne qd p seipsuz: r sentit: r mouetur imortalē: qd enim pncipiū motus nō habet: nec sinez habiturus: qz deserit a semetipso nō pōt. ¶ Sed rōnalis anima per seipsaz r sentit: r mouet: ergo r rōnalis anima imortalis. ¶ Aliqui cōtra hanc rōne instant dicētes argumentū hoc etiā mutis aialibus eternitatem dare: cū r eozū aie: r sentiāt: r moueantur p seipsas. ¶ Propter qd diuus Albertus in lib. de origine aie rōne hanc format: r alio modo: r reddit eā demonstratiue: vt tracta. 2. capite. pmo pz: r ego in cōmēto meo de aia eē breuiter ex Jamblia ci r Plotini sentētia ordinauit: r tu vide si opus est. ¶ Caplm 9°: in quo inducuntur verba philosophozum in confirmatione predictozum.

T cum imortalitate aie rōnes tactē ostendat: r testimonijs et veritas ad modo pfirmat: ideo ea nō recusabo inducere in pms Hermes ab egyptys in deos relatus Mercury noie ait: r idē ex vtraq; nā mortali r imortalē: vna faciebat nām bois: eundē in aliquo qdes mortale: in aliquo autē imortalē faciēs: r hunc ferēs in medio: diuine r imortalis nature r mortalis mutabilisq; constituit: vt oia videns: oia miret. ¶ Ad huc Polites qdam apollinē milesiuz pfuluit vtrū ne maneat aia post mortē: an resoluat: rñdit his versib^o: passiones senties mortalib^o cedit dolorib^o: cū hō solonē hūanā post corpus inuenit: facile abiēs a terra nūq; senescit aia gde: quo ad vinculis cozporis tenet corūptibiles passioēs senties mortalib^o cedit dolorib^o: cū hō hūanā solonē velocissimā post corruptuz corpus inuenit: ois e terra fert: nunq; senescens r manet r eternū. ¶ Amplius Lyrus maior moriens a Xenofonte

Introduceret: hec filius ingit: nolite arbitrari mihi charissimi filij me cuius a vobis discessero nusquam: aut nullum fore: nec enim. Dum eram vobiscum animus meus videbatur: sed cum essem in hoc corpore: ex his rebus quas gerebam intelligebatur: eundem igitur esse creditore: et si nullum videbitis: quod tribus signis eis suadet: primus quod non tot honores clarissimis viris tota exhiberet vniuersitas: si nihil eorum animi efficerent: post mortem. Secundo quod omne quod in morte dissoluitur: in quoddam resoluatur videtur: in quod aut animus resoluatur non videtur. Tertio cum somnium aliquando morti simile sit: et tamen animus diuinitatem a superioribus sentit: eo quod animus a corpore tunc soluitur aliqua litera: ergo cum animus totaliter a corpore relaxabitur: maxime diuinitati coniungetur. ¶ His ergo signis concluditur: quare si hec ita sunt: sic me colite ut deum. ¶ Rursum Pitagoras inquit: migrare animas de corporibus vetustate ac morte profectis et insinuare se nouis recentibus natis: et eadem semper renasci: modo in homine: modo in pecude: modo in bestia: modo in volucre: et hac ratione immortales esse: quod sepe variorum: ac dissimilium corporum domicilia commutat. ¶ Iterum Protinus stoicus: et Leombrotus Ambracensis: cum Platonis Phedonem audiuissent: in quo anima immortalis esse probatur: iter fecerunt seipsum: ut de his operibus obligata vita animam redimerent: sine corpore viuentes felicioribus contemplationibus ab intellectibus diuinis perficerent. Cum his Cleantes Chrysippus: Zeno: Empedocles: et Lato eternos animos credentes in idem currerunt: post hos et Cicero in Tusculanis ingit: fideli animo si ita res foret gradieret ad mortem: in qua summum bonum: aut nullum malum esse cognouimus: et reliqua. Itaque doctissimus Socrates Archelai auditor: aduersus Simiam: sic ingit: pape o Simia quod difficile alijs persuaderes: hanc me fortunam haud quamquam aduersam eximare: quoniam ne vobis quidem id persuadere possum: quippe cum ipsi memineris ne difficilior molestiorque sim in presentia: quam in superiori fueris vitas: atque ut apparet deterior cygnis ad diuinandum vobis esse video. Illi quidem quando se bene presentunt mortuos: tunc magis ad modum: dulciusque canunt quam antea constituerint: congratulantes quod ad deum sint: cuius erant familiariam miratur: atque et ego arbitror me cygnorum esse presentium: eideque deo sacrum: neque deterioris vaticinium ab eodem domino habere quam illos: neque ignauius e vita decedere: hec Socrates in morte quam ab Atheniensibus accepit. ¶ Post hos et Plato in Timaeo circa finem ingit: necesse est omnino siquidem veritates attingat immortalia diuina comprehendere: et quatenus humana immortalitate assequi poterit: eatenus hunc penitus immortalis euadere: nulla. v. immortalitatis parte dimissa: quoniam et cum semper diuinum colat: ipsumque familiare demonem in se habeat ornatumque precipue beatum fore: hec Plato. Itaque Alpetragoras in primo suo astrologice de quodam philosopho qui e vita decederat loquens: ingit: locus anime eius esse inter sanctos in semperterna gloria. ¶ Amplius: Ptolemeus in principio almagesti ingit: scientia stellarum in actionibus et honestatibus morum laudabilius non est necessitas parua: imo nihil est magis adiuuans ad acuendos oculos mentis nostrae: et intellectus ad considerandum ea: que operibus assimilantur diuinis: propter subtilitatem equalitatis: et paruitatem arrogantie et quoniam ipsa facit eum qui preueranter eam ingrit: hanc celestem pulchritudinem diligere: et ducit eum ad perseverantiam diuini studij: et coniungit eum ipsumque anime simile est: propter bonitatem forme: et assimilatur eius creatori suo: hec ille. Ecce quo habetur anime rationalis immortalitatis: cum totum hoc intelligat de anima post mortem: eum antea dixit: quod non est mortuus quem sapientia viuificauit. Itaque Constantinus benedice ait: in libro de diuina scriptura et anime: spiritus a corpore separatur perit: opus quoque anime cum ipse separatur a corpore perit: ipsa autem spiritus se non perit et loquitur de spiritu corporeo: ut patet in primo libro. Adhuc Crispus Salustius in Catilinario: ingit:

sed nostra omnis vis in corpore et animo sita est: animi imperio corporis seruitio magis vitimur: alterum nobis cum dicitur: aliter cum beluis commo est: hinc igitur corruptibile corpus cum beluis animum immortalem cum intelligitur. ¶ Ex his et alijs fere infinitis philosophorum antiquorum sententijs haberi potest certitudo quod rationalis anima non extinguitur ex corporis extinctione: nec marcescit animus corpore dissipato: quemadmodum Epicurus credit. ¶ Caplum 10^m in quo inducuntur verba et veritates sententiarum Aristoteli in confirmatione supradictorum.

L cum inducte sint rationes ac antiquorum auctoritates: quibus concluditur rationalis anime immortalitas: superest modus adducere verba Aristoteli ad hoc: et tunc declarabitur quo mens Aristoteli ut dixi. ¶ Inquit ergo Aristoteli in primo de anima: intelligit autem aduenire videtur: et suba quedam esse: et non corruptibile: maxime enim corruptibilem videtur ab ea: que est in senio debilitate: et reliqua. ¶ Ex hoc constat intellectum esse immortalem: eo signo: quod maxime videtur corruptibilem ab ea debilitate que est in senectute: tunc autem ipsum non corruptibile ostendit eius optima ac sublimior operatio. ¶ Absoluitur: et hoc dicentes ipsius non corruptibile eo modo: quo organica forma ab excellenti obiecto corruptibile. ¶ Stat autem ipsum corruptibile alio modo: scilicet corruptione totum. ¶ Sed hec solo non videtur ire ad mentem Aristoteli: quoniam statim postquam conclusit intellectum immortalem: absoluit: quod cur non reminiscimur post mortem: si intelligit ipse immortalis est: cui respondet et inquit: intelligere autem et considerare marcescunt alio quodam inter corruptibile. Ipsum autem impassibile. Memorari autem aut amare et odire non sunt illius passiones: sed huius: quod habet idem ea ratione hinc: quare et hoc corruptibile: neque memorat: neque amat: non enim illius erant. scilicet: quod quidem destructum est. Intellectus autem fortassis diuinus aliquid et impassibile. ¶ Ecce quo solus predictus abscondit: probatur enim intelligere corruptibile hoc syllogismo: omnis operatio alicuius quod primo corruptitur ipsa corruptibile: sed intelligere et contemplari operatio alicuius: quod corruptibile: quod declarat eo quod intelligere non intelligit est: sed colligat ex intellectu et corpore et hoc corruptibile relinquit tanquam palam. ¶ Si igitur intellectus immortalis simpliciter non recipere in opposita auctoritate: itaque quod an intelligere remaneat ad nihil esset. ¶ Et quanto minus solo. Illa ergo glossa tamen superficialis est: et non ad rem. ¶ Et quod hec sit Aristoteli mens Averrois in commento illius partis. scilicet: inquit inceptum declarare quod intelligit materialis inter partes anime: videtur esse non mobilis: neque accidere: est enim non generabilis: et non corruptibilis: nisi spiritus id in quo agit ex corpore: aut spiritus id a quo patitur: quod habet instrumentum corporale: quod corruptitur per suas corruptiones sicut est dispositio in alijs virtutibus anime. ¶ Itaque Themistius ibidem capite. 25. inquit: videtur intellectus immortalis accidere: ut suba quedam: nec aboleretur: aut corruptibile: alioquin maxime aboleretur ab ea inualentia: que senectuti contingit et reliqua. ¶ Preterea 3° de anima inquit separatur autem est solus hoc quod vere est: et hoc solus immortale et perpetuum est: et quia quis posset dicere: quod intelligere et contemplari remanet post mortem: cum et ipse intellectus remaneat: solus. d. non reminiscimur autem: quod hoc quod est impassibile: passivus non intellectus corruptibilis: et sine hoc nihil intelligit anima. ¶ Si ergo intellectus et dissipatione corporis marcesceret: ad quod Aristoteli laborauit in questione cur anima non reminiscitur: omnis enim anime. quod ut in meta. 7° ingit Aristoteli. supponit verum: dubijs querit: modo tenere animam corruptibilem corruptione non totius: questio tunc intelligere et considerare non remanet ociosa est. Quod autem habet sit Aristoteli. mens Averrois. et Theophrasti de quos Averroes in commento. 20. illius partis narrat: et statim confirmabit veritas. ¶ Rursum Aristoteli in 2° de anima ingit: et hoc solus contingere separari sicut perpetuum a corruptibile: et hoc potest dupliciter absolui: vno modo ut Averroes ait: ibi Aristoteli.

nihil asserere certum loquat̄ cū ly (videtur). ¶ Uel vt dicat intellectū separari: q̄ incorruptibilis est ab obiecto quo modo alię vires anime sensilis marcescūt ppter excellentiā obiecti. ¶ Primā solu. excludit Aristo. per id q̄ d subdit: reliquę autē partes anime manifestū ex bis q̄ non separabiles sunt. ¶ Si igit̄ Aristo. subdit in alijs esse certū non separari oportet vt questio de intellectu soluta habeatur. s. ipsum esse separabile. ¶ 2^m excludo: qm̄ Aristo. nondū ibi: quoniā ab obiecto vis soluitur expressit r manifestauit intellectū esse actū corporis: ergo verbū suū cadere v3 supra iā dicto: r nō supra id quod nondū dixit: eēt enim exire terminos. Etiaz argui pōt̄ eo modo dixit intellectū separari: quo modo per contrariū dixit alias partes anime non separari. ¶ Sed eas dixit non separari: ppter eas eē virtutes in corpore. ergo per oppositū intellectū separari voluit p abstractionē a corpore. ¶ Doc confirmari potest per verba Auerrois ibi. cōmētis. 21. r. 22. quę nō lo inducere ppter breuitatē. ¶ Itē prius formidatus est d. ampli⁹ aut imāifestū si sit corpus act⁹ aia: sicut naua nauis. Doc quidē relinquit: tāq̄ dubium: ergo p̄fontū id dubium aqualiter esse solutus in verbis post: r per psequēs eam esse separabile: non ppter obiecti ipatibilitatē: r hoc patet per verbū Ale. quod Auer. dicit ibi. cōmento. 11. ait enim: r nos loquemur de hoc: quādo loquemur de virtute rationali: ecce quō dubium id absolūendū reliquit in loco post dicēdo. ¶ Amplius principalr in tertio de anima libro inquit: necesse itaq̄: quoniā omnia intelligit: imistum esse: sicut dicit Anaxago. 27. ¶ Sed dices vt prius Aristo. nihil aliud velle nisi ipsuz separatus eē ab organo: nec ipm̄ corūpi ppter organi absolutionē: stat tñ ipsum alio modo corūpi. s. corruptione totius compositi: vt dictuz est. ¶ Hanc solonez excludit Aristo. per id quod subdit: sicut dicit Anaxago. vt iperet: hoc autēz est: vt cognoscat: arguo modo: plus imaterialitatis requirit̄ ad hoc vt aliquid imateriales formā recipiat q̄ ad hoc vt id in formas materiales agat. ¶ Sed ppter primū Aristo. cōcedit Anaxa. p̄sitionē: quāto igit̄ magis ppter 2^m id cōcedet. ¶ Itē vbi intellectus a materia dependeret: r in ea cōcretus esset: sicut brutalis forma hoc solo a sensu differret: quoniā sensus vteretur vt dixi corporis determinata parte: cū virtus sit particularis: intellectus vō illa vel similit̄ non vteret. Luz sensu quoq̄ in hunc moduz conueniret: sicut enim sensus dispositionē haberet: qua in corpore existit atq̄ operatur: sic r intellectus. Arguo modo: si ad saluandā imāilitatē operationis ac virtutis operantis sufficit virtutē non esse organica: ac ppter eas organo nō vti. Tunc calefactio: r vlt̄ quelibet elementorū operatio inorganica esset: r vniuersalis ac imaterialis: quare quemadmodū ignis operat̄ particulariter r indiuidualr: quia in materia habet dispositionem certā: qua ad certuz genus entis se extendit: sic quoq̄ r intellectus. Et hoc remouet Aristo. intellectus enim apparens pbibet extraneū r obstruet. Quod in gr̄co sic habetur: alienū nāq̄ euz apparet: iuxta pbibet atq̄ seiungit: quasi velit intellectus ipediri ex illa dispositione: qua in materia existit: pro intēione rei forinsece. ¶ Sed dicit rursum quispiā q̄ proximū receptiuuz operationis intellecti: vē est anima tñ: in intellectione operationis vō organice est congregatū ex potētia r organo. ¶ Nec r hoc euitabit p̄positum: quoniā lz hoc saluet operationē imateriale imāifeste determinatę partis corporis: nō ppter hoc saluat: quin illa operatio sit ista: r particularis: q̄ est formę in materia existētis per certas dispositiones: quę sunt ei necessaria: r pro esse simplr: r pro esse in materia. ¶ Adhuc vbi species visibilis esset tñ recepta in potentia primo: r non organo: nōne esset r ista r singularis sensatio: ergo cā vni-

uersalitatē nō est: q̄ in forma recipit̄ tanq̄ in proximo receptiuo. ¶ Doc r Themistius confirmat ibidē: capite. 16. inquit enim necessariū itaq̄ est: cum oia intelligat intellectus: vt omnia quoq̄ potentia sit: hoc est: vt nullam spēm certā: aut p̄cipuam habeat. recte igitur Anaxagoras quasi somniabundus de intellectu videt̄ sensisse: cum illum simplicem sincerum intemperantiq̄ diceret r reliqua. ¶ Iterum lege cōmentū quartuz Auerrois illius partis: q̄ fere Themistius sectatur. ¶ Adhuc p̄ncipaliter ibidēz paulo post ait Aristo. vnde neq̄ misceri rationale est ipsum corūpi: qualis enim vtiq̄ fiet: aut frigidus: aut calidus. ¶ Sz dices q̄ ibi tñ vult habere ipsum esse separatum ab organo: vt post subdit: quo tñ stat ipm̄ posse corūpi fm̄ corporis cōpositi dissipationē: vt dicebat. ¶ Et lz verū sit Aris. ibi sic intelligere: vt in Themistio capite. 17. r Auer. cōmēto 6° accipitur: tñ idēz sequitur de intellectu: si ipse forma sit corporis a corpore dependēs: nō tantū quāntū ad opus: imo quantuz ad esse: r fieri: qm̄ eo ipso q̄ intellectus a materia pendet quantū ad esse r fieri: nō inest materie nisi ppter dispositionē certam: qm̄ nihil dependet a materia in quantum materia: eo ipso q̄ a materia dependet per certā dispositionē erit operans per illam tñ: r non per alias: eo ipso q̄ erit operans per illaz: r nō per alias erit organicus: hęc enim modo oēs peripatetici loquunt̄ de organicis virtutib⁹: vt cōstat in verbis illoz inspiciēdo. Ergo eo ipso stant: ipsuz esse quales relinquitur. i. per certū genus qualitatis agere vt Them. r Auer. exponunt. ¶ Iterū p̄ncipaliter Aris. in perigeneseos scōdo inquit: in cōueniens aut r si anima ex elementis sup. sit: quemadmodū Empedo. aut vnuz aliquod eoruz: quemadmodū Democritus: q̄ ignem eaz dixit esse. ¶ Cuius rationē reddit sub forma interrogationis. d. alterationes. i. operationes enis anime quō erunt. verbi gratia. musicuz esse: r rursuz: si non musica: quo modo erit: aut memoria: aut obliuio: r tunc concludit: palā autem qm̄ siquidē ignis anima: vt sup. Democritus inquit: passiones erunt ei quecūq̄ ignis: fm̄ q̄ ignis: si autē anima erit quoddā miscibile. i. in corpe misto permanēs: opera erunt eius corporalia: huius autē nulla operatio corporalis: ecce quō plane Aristo. ex eo quia nullū opus p̄p̄riuz anime est pbicum ac indiuiduū: r corporale: ipsam. nec ignem nec in elementis consistentē ait esse. Quā auctoritatē nec Alexā. nec aliq̄ illius sectator poterit persolvere: r tu videas cōmētuz. 45. illius r relinquet̄ tibi in hoc certitudo. ¶ P̄terea p̄ncipaliter Aristo. 16. de animalibus regulā ponit capite. 10. d. quoruz enim p̄ncipiozū actio est corporalis: hęc sine corpore inesse nō posse certū est. verbi gratia. ambulare sine pedibus. ¶ Tunc ex loco a d̄no: qm̄ aliqua opō nō est corporalis p̄n^m illi: nec est: nec esse potest euz corpore: vt eēt ibidē ostēdit r ipse: r qm̄ aia p̄ncipiū ipstus: nec a corpore: nec ab aliquo corporali habet: tunc nec finē: r cōplemētum. ergo omnino positio horū contradicit Aristo. ¶ Amplius hoc idē: r Auer. in tertio de anima lib. firmavit. d. r vniuersalr ista intētio anime est per vera fundamēta r in p̄positionibus probabilibus: quę dant aiaz esse vtrūq̄. s. mortale r non mortalem: probabilia autē ipossibile est vt sint falsa fm̄ totum: r hoc apologiāuerunt antiqui: r in reprehensione illius omnes leges conueniunt. ¶ Et quādo hęc sunt modo dicta: superest modo colligere qd veri: qd falsi: posteriores Alexan. dixerunt. ¶ Quādo ergo dicunt animam rationale esse nouam in corpore nostro: r immediate a deo sublimi: veruz dicunt: r in hoc non insisto p̄terea quia infra immorabor: quando dicūt Aristo. in hoc questio esse ambiguum: ex his quę hoc capite induximus patet Aristo. verba immortalitatem innuere omnino r sine dubio: quando etiam dicunt problema esse neutrum hoc

De intellectu

quo uterque modus opinandi habeat motiva probabilia: constat non tamen anime rationalis immortalitate esse fidei et creditam: immo et rationibus et demonstrationibus a posteriori et a priori: quas reliquit: cum eas apponat Avicenna in 6° naturalium parte quinta. **U**ltimo dixerunt rationales animam ad corporis corruptionem dissipari totius: factam tamen immediate a deo: non per operum creationis: sed per animationem ipsarum: ut dictum est. **E**t hoc nec mihi consonat: quoniam eadem potentia forma ex trahitur ad eam: qua reducit in non esse: secundum fundamentum peripateticorum: modo tamen diverso: quemadmodum enim nautae presentia causa est salutis: sic et absentia causa erit submersionis navis: quemadmodum Aristoteles in physica auscultatione. ergo si rationalis anima desinet esse per destructionem totius: oportebit ut in potentiam materiam redeat nisi annihilabitur: quod inconsonum videbitur philosophis: quare si in potentiam materiam redibit ex ea extra actus erit: quare non erit foris in se: et a deo in corpore adveniens. **P**roterea si rationalis anima desinit ad corporis destructionem: tunc sine dubio ipsa: et in esse: et in conservari: a materia dependebit: et quoniam forma fuerit dependens in esse: et in conservari a materia: sine dubio deducta erit ex eius posse cum eas non excedat: et rationalis anima continebitur in semine: cuius diximus dictum est: ex verbis Aristoteles in 2° de generatione animalium capite. 10. predicto. **E**x his perspicuum remanet quanta sit philosophi utilitas: cuius ex ea non tamen rationalis anime immortalitas sciri possit: ex verbis Aristoteles. verum et aliorum antiquorum: et demonstrationibus apertis.

Capitulum. 11^m in quo inducuntur rationes Theophrasti contra Aristotelem in signo quo probat anime rationalis immortalitatem.

Sicut in precedenti capite diximus Aristoteles probavit intellectus immortalitatem: hoc modo: si intellectus mortalis esset ad corporis mortem: ipse maxime debilitaretur in senectute: sed quod non debilitetur ostendit Aristoteles. ut Themistius credit per locum a maiori: sic magis videtur debilitari sensus in senectute quam intellectus: sed quod sensus non debilitetur signo ostendit: quoniam si senes acciperet organum iuvenis non minus videret: et hoc significat sensum in se non esse debilitatum: sed organum: quanto ergo minus intellectus debilitabitur per seipsum. **S**ed ad hoc signum Theophrasti in primo de anima capite. xxxv. multas adduxit rationes: et inquit in his verbis primam: continuatio et series ipsa sermonis dubitatione habet: cum enim id ageret atque id vellet adyocare: ne moveri animus videretur: nihil attinebat hac intentione intellectum subam esse quandam que intus accederet nec aboleretur: est ergo prima questio circa sermonis connectionem: quoniam Aristoteles incepit disputare an rationalis anima sic moveatur an non. **A**d hanc rationem impertinens erat ostendere intellectum esse subam quandam que intus accederet: nec aboleretur. **D**einde contra Aristotelem induxit et 2^{am}. quod inquit: nec erat ratio quod bene hoc loco de immortalitate animi disputaret: quod neque de reliqua anima verum mortalitas esset hac parte agitabat: sed solum id in ratione erat: moveri ne an non moveri intellectus posset. **E**st ergo 2^a questio de irrationalitate loci: hoc enim in loco non decebat rationem movere de intellectu perpetuitate: cum haec questio supponat diffinitionem anime rationalis: et etiam ad oppositam rationem: ut dixi: conexus habet non videtur. **N**on videtur tertia. quod inquit: deinde in eo quoque verba illa calumniam sustinet: quod ratio qua intellectus incorruptus et immortalis asseritur: videtur idem in sensu pollere: atque ita illum quoque ab interitu vendicare: immo non si diligenter advertas fere Theophrasti Aristoteles coperies: ut sensus quoque esse immortalis ostendat: si aboleri inquit intellectus posset maxime id ab inualentia futurum: que in senectute attingeret: tunc non accedit e contra id quod in sensoribus cernitur: nam si uti posset senex oculo iuvenis videret ut iuvenis: ex quibus verbis talis ratio necesse: quemadmodum sensus non patitur laborantibus senio: et fatiscibus instrumentis: ita neque intellectus pati interiore illo affecto collabefactoque

neque in sensu solo persistat: sed progreditur ultra: quare inquit senectus non eo fit quod anima quicquam sit passiva: sed eo quod id in quo anima continetur lassumque est: quemadmodum temulentia et egrotatio: hoc si ita est: vegetatrix anima eodem modo quo mens imitabilis efficitur perindeque immortalis. **E**st ergo 3^a questio multum difficilis: nam Aristoteles arguit per locum a maiori: et fundat argumentum suum in hoc: quod sensus in senectute non debilitatur: propter signum positum: argumentorum modo: ut de intellectu arguit Aristoteles. **S**i sensus esset corruptibilis debilitaretur in senectute sed Aristoteles probat signo ipsum non debilitari quam sensus erit incorruptibilis. **E**t postquam movit has tres quod circa id signum Aristoteles alias adducit ad aliud Aristoteles verbum: dixit namque Aristoteles. intelligere autem et considerare marcescunt: alio quodam interius corrupto: ad quod Theophrasti inquit tertio subbit querere: quale nam instrumentum id sit quod tam est interius corruptum: intellectum tamen imitabilem permanens dicat: est ergo questio prima: quid intelligat Aristoteles per id interius corruptum: quod marcescunt: et intelligere et considerare marcescunt. **S**ed etiam induxit ad idem et inquit: qui possit similitudinem aut proportionem habere cum corporalibus instrumentis: namque utrum id homini: an aliis quoque animalibus habeat: est ergo 2^a questio: an id interius sit posse haberi ab alio genere animalium: an solus homo. **3^a** adhuc dedit. quod et inquit: age non si latetior aliquo interioreque in se intellexit utatur: quare da ratio est: cur non conveniat animam sensualem separatam ab instrumentis putare: non enim ad constituendam differentiam sufficit dicere intellectum in se interiore uti et condito: sensum exteriori et prompto: est ergo tertie rationis sententia: si ad hoc ut homo differat ab alio animali. verbi gratia. leone: non oportet intellectus esse forma corporis perficientem: sed virtutem corpore: tanquam in se: vel aliquo corpore: cur et sic non dici potest de sensu: sed tamen esse forma virtutem corpore: cuius et hoc saluabit differentia: quemadmodum et in rationali saluat: et haec questio est pulchra questio. **P**ost dat quartam. quod circa illa duo verba intelligere et considerare: seu cognoscere: ut supra habet Theophrasti: et inquit: quod non Aristoteles modo verbum hoc intelligere modo id cognoscere usurpat sit noscenti haec studium scire quod inter sit: cui respondet et inquit: an intelligere est simplices terminos non coprobender: cognoscere terminos complexos iungere: aut dividere. **E**t quoniam hoc dixit movit. quod optima et inquit: tamen quoque succedit questio ultra presentior virtus: eane que appellationes simplices precipit: an ea que preceptas ad complexum coniunctionemque reuocat. **E**st ergo questio an virtus apprehensiva simplicium sit presentior virtute apprehendere complexa: et factiva complexionum: an e contra. **E**t per utraque parte arguit: et inquit: videri posset alicui posteriori haec maiore vi esse argumento de artibus captio: namque simplicia cognoscere ligna et lapides nullius est artis: sed conectere et coponere. **E**x hoc per quod compositiva nobilior erit cum opus id sit artis. **T**unc arguit ad oppositum. d. tamen contrarium est: quod quidem neque difficile demonstrat: nam cum in complexu: modo veritas modo falsitas versetur: intelligere non nisi vere possumus: cognoscere et falsum: est ergo argumentum virtus in cuius opere cadit. quoniam veritas: quoniam falsitas: ignobilior est virtute: cui id non accidit: minor autem additur et per. **2^a** arguit d. proterea intelligere est tanquam amplecti et attingere rem quam intelligas: cognoscere est tanquam circuire lustrareque rem: et circumspicere: nec accedere: eoque ibecillitas quedam intentionis monstrat: qualis differentia inter clariores oculos bebetiorum resque habet: ecce 2^m argumentum quod per. **E**t inquit Theophrasti haec sunt que de verbis illius vocari possunt in dubium: de sententia solutionemque in aliud tempus differre comodius est: quo se quoque nobilissimus philosophus ad pleniores discussionem sustinet ac referuat: nam hoc loco causa discernendi magis

magis disputandiq; diligentia: q̄ cum sentētia aut fiducia
 decernēdi solutus. Iste sunt quęstiones Themistij: quas
 vt vides infortis nobis relinquit: nec inuenimus solones
 in aliquo loco suę paraphrasis: vt pz legenti illaz. **C** Alias
 dederunt ad Aristot. q̄nē expositores nō minoris duby: r
 pōt sic ordiri. Si sensus essent corruptibiles maxime in se-
 nectute debilitati essent circa moralia obiecta: nō Aristot.
 ostendit in p̄mo ethicoz sensus esse maxime fortes circa
 moralia obiecta in senectute q̄ in iuuentute. **C** Qd si di-
 cas id esse ex habitu acquisitū: nō aut ex natura illarū po-
 tentiarū: vt Aristot. ostendit in 2° ethicoz: r ego a pari dicā
 intellectū esse in senio debilitatū fm naturā: verum ppter
 exercitiū ac habitū fortificatur: multo enīz maius erit exer-
 citiū ad fortitudinē conferēs q̄ naturalis debilitas: r sic nō
 tollitur intellectus mortalitas ex illo signo. **C** Quę ergo r
 quot sint quęstiones accidentes ad Aristot. ex his cuilibet
 per spicuum erit: ac r alias multas poterit addere.

C Caput 2^m in quo soluntur q̄nes Themistij ad Aristot.

Questiones

Themistij oēs vna solu-
 tione dissolui possunt. I. ex
 posita s̄a illa: pōt autē s̄a Aristot. tripl'r legi:
 vno mō quo eā legit Themistius: r sic q̄nes
 reputo difficilis solutionis imo impossibiles: vt
 videnti expositionē eius cōstat. **C** Sc̄do mō pōt exponi:
 vt expositores latini conant exponere: r sic quodā mō oēs
 q̄nes abscondunt: dicunt ergo Aristot. pbare quatuor rō-
 nibus aiām nō moueri: r loquit de rationali: qm̄ vt Aristot.
 dicebat nūc quidē enim dicēs r quērentes de aia de hu-
 mana vident solum intendere: vbi Platonem innuit: fm̄
 Expositores: dicebat autē Plato aiām esse numerū seipsuz
 mouentē. ideo Aristot. ostēdit rationalem aiām nō moueri:
 quatuor rōnibus: r q̄ hęc sūt Aristot. intentio. Aristot. ostēdit
 in sua recapitulatione: ait enim q̄ quidē igitur nō pos-
 sibile moueri aiām manifestū est ex his: si autem penitus
 nō moueāt manifestuz: qm̄ neq; a seipsa: ecce quō innuit se
 pbasse aiām non moueri: dico ergo q̄ Aristot. illo tex. (intel-
 lectus aut videt) apponit quartaz rōnem: r fm̄ latinos sic
 cōponit: subiectū motū scilz memorię r reliquoz aię ope-
 ruz debilitat vel natus est debilitari ppter illa opera. Sz
 intellectus nō debilitat: nec natus est debilitari: cuz nō sit
 natus corrumpi: sed organa ipsa debilitantur vel nata sunt
 debilitari. ergo intellectus nō est subiectū horū: sed organa
 cōiuncta intellectui: huius syllogismi minor duas hz ptes:
 vt vides: p̄mā apponit Aristot. d. intellectus aut videt suba
 quēdā existens. id est stabilis: r nō debilitabilis r nō corru-
 ptibilis hęc est p̄ma pas minoris: pbat autē hanc minorēz
 hypoteticę per locū ab opposito p̄sequētis hoc modo sup.
 si intellectus corrumpere maxime corrumpere ab ea:
 quę est in senio debilitate: hui⁹ bipoteticę tacuit antecedēs
 r expressit cōsequēs: destruit aut cōsequēs: sed sup. intelle-
 ctus in senio nō debilitat: imo perficiē magis: ostendit autē
 quō debilitat aliquat. d. nunc autē fortassis quemadmo-
 dus in sensitiuis accidit. s. ipsas potentias debilitari ppter
 lapsuz organoz: nō ppter potentias in se: sic r intellectus:
 q̄ aut id sensitiuis accidat ostēdit. d. Si enī accipiat senior
 oculus inuenis videbit vtiq; sicut r iuuenis: r ex hoc vult
 habere defectū visus esse ex defectu organi: r hoc cōcludit
 dicēs quare seniu nō est in sustinendo aliqd animā: sed est
 in quo. id est organū: qd rfirmat per simile in ebrietatibus
 r infirmitatibus: r p̄ oppositū p̄sequētis ex quo oppositū
 cōclude aītis: r est oppositū. Post in textu sequenti ibi (in-
 telligere aut r cōsiderare) ostēdit sc̄dam partēz minoris. s.
 ex debilitate organi esse lapsum intellectuę operationis: r
 sermo eius pz. Ex hac explanatione solunt. q. primę tres
 Themistij: pz enim p̄mo quō ad p̄positū cōtinuat textus

cum habeat cōtinuationē ad p̄cedentē: put est quarta ra-
 tio contra Plato. **C** Patet sc̄do quō rōnaliter interseruit
 de intellectus immortalitate: put ex eo relinquit ipsum non
 esse subiectū motus sicut enīz id p̄ma ps minoris: vt vidisti.
C Tertia rō quō facile dissoluit: qm̄ ibi Aristot. nō loco a
 minori pbat intellectus nō corrumpi: sed signo sic v3 sen-
 sus nō debilitat: ergo nec intellectus: r hoc mō non habet
 ex s̄a Aristot. sensus esse perpetuū. Sed arguis ego pbabo
 sensus esse perpetuū: qm̄ si non maxime debilitat in senio:
 sed non per Aristot. debilitat: vt pz: sed organū. ergo sensus
 fm̄ se perpetuus est. Ddm q̄ adhuc differētia est inter in-
 tellectū r sensum: p̄mo qz r si sensus nō debilitet fm̄ se: est
 tñ rōne organi per se debilitabilis: intellectus aut nec per
 se nec rōne organi debilitari pōt: lz operatio sua nō videt
 perfecta: in se tamen debilitabilis nō est: nec per se: nec rō-
 ne organi. **C** Sc̄do qm̄ sensus est solubilis rōne organi: in
 tellectus aut non: vt cōstat. ergo debilitas sensus est altera:
 r per p̄sequens nō sequitur sensus perpetuus esse: opz enīz
 addere non debilitat in senio per se nec per accidens: fm̄
 p̄p̄iam essentiā. ergo eternus: cuius minor vera est de in-
 tellectu: quę autē falsa est in sensu. **C** Et per hoc idem ab-
 solui pōt r vltima quęstio: quā Expositores dederunt: r si
 sensus nō debilitet ab obiectis moralibus est tamen debi-
 litabilis: qd nō est verū de intellectu: nec enim est debilita-
 bilis: nec debilitatus intellectus ab obiecto quāntūcūq; ex-
 cellenti. **C** Potest r textus alio modo exponi: vt Auerrois
 videt innuere in cōmento illius partis: q̄ cū Aristot. p̄po-
 suisset ostēdere ad Platonē aiām rōnalē nō moueri: r ostē-
 disse eaz nō moueri motu alterationis: nec motu augmē-
 tationis: nec motu locali: opus erat ostendere eam nō mo-
 ueri motu generationis r corruptionis: r hoc est ostēdere
 eam nō esse generabile r corruptibile. ostendit ergo eā nō
 esse generabile neq; corruptibile: r tunc duę p̄mę q̄nes
 absolute sunt ex cōtinuatione cōmenti. **C** Tertia rō remo-
 uet ex intentione partis. Aristot. ergo intendit pbare intel-
 lectum esse inorganicū: r inde habere vult ipsuz esse separa-
 tum a mā: idem enīz inorganicū r a mā separatū in cogno-
 scitiuis potentys: vt pz in p̄gressu cōmēti. **C** Organicam
 aut virtutē esse pōt duplr pbare: p̄mo qm̄ debilitat in sene-
 ctute ex organi debilitate: vt fit in oculo seni: sc̄do quando
 nō debilitat: sed debilitabilis est rōne organi. Primum fit
 semp in sensu exteriori. Sc̄dm in sensu interiori: corrumpi-
 tur enim sepe imaginatio ex forti imaginatione: tūc potest
 syllogismus cōponi sic: ois virtus corruptibilis r organica
 est debilitabilis vel debilitat in senectute: sed intellectus:
 nec debilitat: nec est debilitabilis ergo intellectus: nec or-
 ganicus: nec corruptibilis: r sic remouet tertiā q̄stio The-
 mistij r vltimā: series textus pz r necessitas ptis. **C** Ue-
 rus Auerrois in fine cōmenti. 66. dicere videt id esse signū
 pbabile: r nō demonstratiuum: r sic iterum q̄nes ille ter-
 tia. s. vltima remouebunt. **C** Post hoc facile reliquę qua-
 tuor quęstiones solunt: p̄ma quidē. qm̄ intellectus r sen-
 sus hoc discrepāt: vt Simplicius ait in sc̄do de anima: qm̄
 sensus organo vtitur partiali: vt oculo aure r sic de alijs: in-
 tellectus autē toto corpore vtitur: vt organo: quemadmo-
 dum nauta vtitur nauī tota: vt organo: manus rō themor-
 ne tātū rē. **C** Et ex hoc patet quid sit organum intellectus
 fm̄ peripateticos. **C** Sc̄da rō soluitur: qm̄ vt Aristot. ait
 in sc̄do de anima: r ppter hoc in corpore huiusmodi: r non
 sicut p̄iores in corpus aptabant ipsaz: nihil definentes in
 quo r quali: r vere cum non videatur accipere quodlibet
 contingens. **C** Et ex hoc sc̄da quęstio per soluitur: hęc enīz
 anima. ideo vtitur toto corpore pro organo: r non anima
 brutalis: quoniam hęc est huius nature: vt sibi limitet tale
 corpus: r nō aliud: r hoc non potest reduci ad causas alias

Suesf. de intel.

B

De intellectu

nisi ad animarum naturas: et proprietates: ut constat Aristotelem fecisse. **T**ertiam quae absoluere possumus duplici modo secundum positionem Themistii: quam expressit capite 23. illius primi: ut dicamus scilicet hominem non intellectu distincti ab animali bruto: tanquam per differentiam sumptam a parte: sed per animationem propriam: quae ab intellectu pendet: quemadmodum illuminatio a luce: et hanc animationem Averrois cognitivam credit esse: de quo alius. **U**el dicamus secundum veritatem nostrae fidei rationale animam dare specificum esse corpori: et non tamen corpori accommodari: ut motor et vires verum ut forma: et perfectio: ut suo loco declarabit. **E**t quando sic secundo modo dicitur patet differentiam esse ab anima rationali: et non a sensitiva: eo quia anima rationalis propria est hominis forma: non sic sensitiva. **I**d est quod dedit Themistius in quarta questione absoluendum est: ut ipse dicit magis scilicet dignam esse intellectivam partem ipsa compositiva et diuisiva: propter rationes ad oppositum: quas inducit. **P**otest autem et addi tertia: quam Averrois addit in tertio commentis propriis: quoniam intellectio simplicius propria est substantiae separatae a materia: composita habentium materiam: ut constat. **Q**uod homo in oppositum dicebat non est ad oppositum: quoniam non refertur ad idem: cognoscere enim ligna propria est exteriori sensui: sed componere propria est interiori: et ideo nobilior erit per accidens: sed si essent eiusdem partis cognoscere: et intueri: esset forte prestabilior componere: et ipso artificiali ordinari. **U**ltima vero quae sitio absoluta est ex his. Quomodo quidem igitur non concludant Themistii rationes ad Aristotelem ex his manifestum utique fiet.

Caput 13^m in quo completur declaratio erroris opinionis Alexandri.

Averrois in de anima tertio digressione magna: contradicit Alexandro: et videtur mihi quod prima eius ratio debet componi per impossibile hoc modo. Si minor demonstratio Aristotelem exponatur de preparatione: ut Alexander opinatur: tunc preparatio non tamen intellectus: imo cuiuscumque formae materialis: esset nec corpus: nec virtus in corpore: et tunc demonstratio non esset propria ipsi intellectui tamen: et si esset propria intellectui: cur et quibus verbis demonstrationes preparationi intellectuique appropriantur. **S**ecundo obicit Averrois in hunc modum erat syllogismus Aristotelem. Omne recipiens debet esse denudatum a natura recepti. Sed intellectus est recipiens omnes formas materiales: ergo et reliqua. **M**inor itaque habet hoc predicatum recipiens: tunc querit pro quo supponit subiectus illius minoris: vel pro preparatione: vel pro ipso subiecto: id est intellectu preparato: non pro preparatione: quoniam esset sensus: preparatio est recipiens omnes formas materiales: hic vero sensus falsus est: quoniam recipiens in aduentu recepti manet: preparatio autem: id est praeparatio non manet: ergo illa praeparatio non recipit. Verificabitur ergo minoris praedicatum de subiecto ipsius preparationis: qui intellectus est in se: et sic habetur propositum: haec ergo duae sunt rationes: quibus Alexandro contradicit Averrois quantum ad illam solutionem. **P**ostmodum obicit contra secundam positionem: quam ei imposuit: scilicet quod intellectus est factus ab elementis: et potestati: et induxit entimema in hunc modum. Intellectus est factus ab elementis sine motore extrinseco: ergo intellecta in actu sunt facta ab elementis sine motore extrinseco. **I**nquit enim sic: et ista opinio in virtutibus animae comprehensivis si est secundum quod nos intellexerimus est falsa: et reddit rationes. d. a. suba enim elementorum: et a natura eorum: non potest fieri virtus distinguens: aut comprehensivus: quoniam si esset possibile: ut a natura eorum: et sine extrinseco motore

fierent tales virtutes: tunc esset possibile: ut postrema perfectio: quae est intellecta: scilicet in actu esset aliquid factum a substantia eorum: ut color: et sapor sunt: et dixit. **S**i est secundum quod nos intellexerimus etc. Quia ut declaravi in positione illius: non erat ita stultus Averrois quod hoc crederet esse mentem Alexandri cum Alexander vidisset Aristotelem. **P**hyssice auscultationis in quo antiquis contradicit: dicentibus formas fieri ex necessitate materiae: ideo Averrois non obicit Alexandro nisi hypothetice. scilicet si sic dixisset. **P**otest autem Averrois entimema primo deduci per locum a maiori sic si anima intellectiva quae est divinisissima substantia: potest produci virtute elementorum: et intellecta in actu: ut intellecta in actu: sunt inferioris gradus ad ipsam animam: multo facilius possunt produci ab elementis: quare si intellectus ab elementis effluxit de facto: et intellecta de facto effluxere. **A**ut potest et secundo modo deduci: ut in commento meo de anima deduxi: quod tu videas si placet. **U**ltima ratio Averrois ad Alexandrum est ut dicit: et ista opinio est similis opinioni negantibus causas agentes: et non concedentibus nisi causas materiales tantum: et sunt illi qui dicunt calidum. **E**t intendit quod si esset ut Alexander finxit: tunc formae essent de necessitate materiae: et non ab agente extrinseco: et sic formae essent sine motore: et vix quilibet effectus sine agente: quod in 2° phisice auscultationis est improbatum. **E**x his relinquitur dicentibus rationale animam incepisse et dissipari ad corporis extinctiones: quemadmodum Alexander Avempaece Epicurus: et alij antiqui oino erraverunt. **P**ost haec Albertus in libro de origine animae: tractatu secundo: capite 5° narrata opinione Alexandri: tradidit ei quatuor modis. scilicet: exemplo eius. **S**ecundo ex verbis Platonis Stoicorum ac peripateticorum. **T**ertio reddit ipsum contra se. **Q**uarto arguit directe contra positionem eius. **E**go autem ex his quatuor accipias duos: primus ergo modus erit datae Alexandri positione: tunc ab intellectu agente: qui propria causa est in tota natura nulla inducet formam: quae aliquid similitudinis habeat cum ipso in separatione: et hoc videtur absurdum. **S**ed oia principia agentia in generatione aliquid similitudinis in generato consequantur: et id principium quod omnibus prius ac excellentius est: nihil oino suae consequatur similitudinis. **S**ecundo potest sic componi ratio ad Alexandrum. nulla forma corporalis movetur in suis materiis: et corporibus: in quibus sunt a motu locali de loco ad locum: declaratum enim est in 8. phisicorum. talium corporum: quae tales habent formas: motus esse a generante: aut remouente prohibens. **S**ed omnes formae animalium moventur motu locali de loco in locum per se in materiis et corporibus animalium: ergo haec formae non possunt esse corporales. **E**t haec ratio potest confirmari: querentes enim ab isto dicimus: si anima sua non est nisi forma harmonica a quo non movetur corpus. **S**i enim dicat equalitates illas complexiones movere corpus secundum locum: queramus a quo imoto secundum locum praecedat iste motus: cum omnem motum oporteat ab aliquo immobili praecedere. **A**mplius equale in complexione potest moveri praesens: et etiam equale movetur: ergo idem erit movens et motus: et breviter iste non potest saluare motum praesens animalium. **U**ltimo ad Alexandrum. facit ratio Aristotelem. quam ad Avempaece induxit in 2° de anima: ostendit enim Avempaece non posse saluare motum aggenerationis et inquit Aristotelem. adducit autem quid est continentis in contraria quae feruntur ignem et terram: distrahuntur enim nisi aliquid sit prohibens. **S**i vero erit hoc est anima et causa alimenti et augmenti. **E**odem modo potest ad Alterum obici. **S**i enim secundum ipsum animam nihil est aliud nisi harmonica complexio et elementorum combinatio a quo fiet augmentum: et sic oportet ut et ipse in errorem incidat Empedoclis. **E**x his totus error Alexandri improbatum est complete: et nihil remanet amplius dicere circa hoc: tu autem considera ulterius.

Caput

Capitulum 14^m in quo narratur opinio aliorum circa rationalis anime esse: et motiva ad id.

Ademadmodum diximus de in-ceptione anime di-

ceptantes quatuor modis loqui poterant: quorum unus impossibilis erat: et tunc relinquebatur disputatio in tribus: et primus modus quem Alexander securus est disputatus est hactenus: in quo tanquam complexum nobis palam est animam rationalem non a corpore incipere: nec in corpus desinere. **C** Si igitur rationalis anima: nec incipit cum corpore: nec in corpus desinit: sed semper fuit: et amplius semper erit immortalis: ac substantia semper existens: simplex: et immutata: nec corruptibilis: nec alterabilis secundum substantiam eius: opinio reddetur multorum antiquorum ac modernorum peripateticorum Averrois. scilicet Themistii Plotini Theophrasti Pythagore et aliorum: quos suo loco dicemus. **C** Ad autem in quo concurrunt est rationale animam: nec incipere cum corpore: nec in corpus desinere: nec desinere in potentiam corporis: nec in corpus ipsum: sed esse semper quid immortale divinum et impatibile. **C** Ad autem in quo discreti et differentes sunt suo loco accurate dicitur: valde enim discrepant in statu anime post mortem corporis: ac ante corporis unionem: et in ipsius ingressum: que tractantur in loco de statu et anime partibus. **C** Motiva autem horum sunt multa: et primus quod movit Platonem et Gregorium nicenum componebat scilicet: omnis forma incorporea antecedens quantitates corporis: et qualitatem formam nam existens non quidem in tempore: antecedit etiam corpus ipsum. **C** Sed rationalis anima antecedit corporalem qualitatem et strarietatem dispositionum formam nam: quare non potest simul esse cum corpore. **C** Adhuc Gregorius nicenus in libro de homine contra Eunomium philosophum arguit. Omne quod habet corporalem ac temporalem creationem: corporale est et mortale. Si ergo anima creatio: habet in corpore mortalis erit. **C** Rursus nulla substantia supra naturam debet esse facta a natura: nec simul cum natura: sed vel ante vel post nature opus: sed anima rationalis est substantia supra naturam: imo divinum quoddam et optimum: ergo erit facta: vel ante: vel post nature opus: et non post: ergo ante naturam. **C** Preterea movit et Averroem aliud argumentum: quod in de substantia orbis libro colligitur. nulla forma inducitur in materiam non mediante dimensione intermedia: et non per dispositiones qualitativas et spirituales precedentes simul accipit esse cum toto: sed anima rationalis est huiusmodi: quare concluditur: ut prius. **C** Item quod est de perfectione mundi semper est cum mundo: sed anima rationalis est de perfectione mundi: ergo semper est cum mundo: et per consequens non simul cum corpore accipit esse: maior patet: quoniam ipse mundus perfectus est et constat ex tota sua materia: id est ex omnibus eius partibus possibilibus et essentialibus ei: ut Averrois exponit primo celi commento. 94. et alibi: minor etiam constat: anima enim rationalis: plus est de integritate universi quam quodcumque corporale: ut patet: deinde causa agens ut motor prius est actio tempore: ut in physica auscultatione accipitur. **C** Sed rationalis anima corporis est causa ut agens: ut loco eius dicitur: et in secundo de anima dicit Aristoteles: ergo tempore precedit corpus. **C** Item unitas loci attestat unitatem nature: unde et diversorum corporum secundum naturam diversa sunt loca: sed intelligentie et anime conveniunt in natura cum sint substantie spirituales ac intelligibiles: ergo anime sunt create simul cum intelligentiis in celo empireo. **C** Etiam quanto substantia simplicior erit tanto in sublimiori loco debet fieri et conservari: ignis enim locus altior est quam aeris vel aque: sed anima est multo simplicior substantia quam corpus: ergo locus sue creationis merebit esse supra omne corpus. **C** Deinde argumentum quod movit maxime Plotinum est: ubi est ultima perfe-

ctio alicuius et naturalis status: imo ad quem semper inclinat natur res: est suus locus proprius originis et generationis: et hoc manifestum est in hominibus maxime: homo enim mariter: si rex esset: appetit redire in patriam: et si vilissima sit. **C** Sed ultima perfectio anime rationalis est in celesti habitatione: ergo ibi est proprius locus sue originis. **C** Rursus creator prior est in tempore quam generas: ergo et creatio anime potest debet esse tempore generatione corporis: ergo non simul anima rationalis cum corpore debet esse accipere. **C** Est enim hic ordo operationis: quare cum anima rationalis sit creata: et corpus sit factus in fine ornatus: erit igitur anima ante corpus. **C** Quomodo ergo et quibus argumentis moveantur hi ex nunc dictis manifestum est: post hoc differentias: et propria: unicuique opinioni dicemus: nunc hoc sit in tantum dictum.

Capitulum 15^m in quo iducunt testes per confirmationem dictorum.

A predictorum confirmationem plures reperti sunt viri illustres. Moyses igitur primus propheteta sapientissimus inquit: complentque deus die septimo opus suum quod fecerat: et requieuit ab universo opere quod patrarat: et benedixit diei septimo: et sanctificavit illum: quia in ipso cessauerat ab omni opere suo. **C** Hoc autem Plato in timeo sic videtur exponere: introducens deum scilicet loquentem stellis: ait: ego vobis semen et initium tradam: vos cetera exequi par est: ut immortalis nature mortale atterentes: satisfactis generetisque animalia subministratetque alimenta augeratis: et sumpta rursum recipiatis: videtur ergo Plato dictum Moysis sic exponere: quod deus subas omnes spirituales creavit: ut animas: et eas posuit in stellis tanquam semina et exordia animalium humanorum: et ideo tunc omnino deus requieuit: quoniam animabus productis: ac in stellis positis: quoties sit hic corporis generatio sic sit et ibi anime rationalis descensus: que tunc deus in septimo die ab universo opere regavit. **C** Ad hoc Augustinus in glosa illius verbi requieuit in die septimo ait: quod deus requieuit post dies septimum ab omni opere suo: id est creationis distinctionis et ornatus: ergo amplius nihil remanet creandum. **C** Adhuc Damascenus in 3° capite secundi libri inquit: ego autem Gregorio theologo consentio: dicebat enim primo intellectualis substantia creari: et ita sensibile consequenter quare etc. **C** Preterea Salomon inquit: puer autem eram ingeniosus: et sortitus sum animam bonam: et cum essent magis bonus veni ad corpus incoquinatum. Si ergo anima sic bona ad corpus venit: ergo ipsa fuit ante corpus. **C** Rursus Macrobius in primo libro idem ponit: opinatur enim duas esse celi partes: unam deorum alteram animarum in cancro. scilicet et ea priora: per quarum alteram anime ad corpus descenderent. **C** Et ibidem inquit anime beate ab omniumque contagione corporis libere celum possident et reliqua. **C** Item et Pythagoras idem dicere videtur: credit enim a lacteo circulo deorum incipere deos. scilicet Platonis imperium: quia anime inde lapsa: videntur iam a superioribus recessisse: ideo primus nascentibus affertur ad lactis alimoniam: quia primus eorum motus a lacteo incipit: et ita corpora terrena habentibus. **C** Item Theophrastus in 5° particula naturali quoniam hoc est in 2° libro de anima glossans verbum Aristotelis. 16. de animalibus cum inquit: restat igitur: ut mens sola extrinsecus accedat: ait porro quod dicitur mentem extrinsecus accedere non ita statuendum est: ut qui vere appositus inuentusque habeatur: sed ut qui statim ab ortu quasi comprehendere nos: complexusque soleat: ecce quomodo non ponit mentem accipere esse simul cum corpore: sed antecedere corpus: et in fine ortus illam ponit nos comprehendere: ut suo loco dicitur. **C** Item Themistius in primo sue paraphrasis capite. 23. ait: ut enim nihil verat duas haberi perfectiones perspicui corporis: quarum perfectior una sit

Sueff. de intel.

B 2

sol: altera imperfectior lumē: ita dici de anima potest nihil ob stare duas esse animalium formas: quarū vna perfectior sit vt aia ea que foris est: altera imperfectior vt ea que intus ad singulas pertinet: hāc igit aiam quā tu vitē vocas aiam ego nuncupo insepabilem & indiuiduā corpore: eoq; dissipabilem atq; mortalem: non quidem absolute simpliciterq; sed eo modo quo lumē in aqua & reliqua: ecce quō Themisti^o rationalem animā ponit ante corpus: quemadmodum sol ante illuminationem: vitam autē ab illa effluxam simul cū corpore ordiri atq; dissipari ait. **C** Quō modo sit in opinione Themisti & Plotini forte enucleabitur. **C** Ite Jam blichus ac Plotinus in pmo quarte eneadis disputat quō anima rationalis ante descensum in corpus & post ratiocinetur & cōcludit eam ratiocinari vtroq; modo: scilicet ante & post corporis recessum: imo est tunc adeo efficacior & expedita: vt dicit: vt que sibi porrigunt ab intellectu comprehendat sine tempore: & tu vide verba eius in capite. 18°. **U**ltimo sicut scda ppositione dicit de causis esse hō qd est post eternitatem: & supra tempus est anima: que est in orizonte eternitatis inferius: & supra tempus: ergo nec tempore: nec eternitate mēsuratur anima rationalis: ergo quo. ergo opz: vt ante corpus sit facta. **C** Quod quidem igitur rationalis anima non cum corpore: vel aliquo corporis incipiat: vel desinat: bi testati sunt philosphi ac veteres.

C Caput 16^m in quo inducuntur rationes latinorum ad opinionem expositam.

Rimus latinorum expositor Thomas scilz aduersus eos quatuor inducit rōnes in suis libris: quas breuiter enarrare opus est: & pma qdez ratio potest in hunc modum ordiri. **C** Si rationalis anima fuit ante corpus: vel quidē creata vel increata: & dicere ipsaz increata est error etiā p̄m peripateticos: nulla enim est in^o liberata a materia p̄ter p̄mā: qd non ob aliud est: nisi quia que libet ex p̄mā deficit: quando ab ea it: vt dictus est in libro. di. destructionum Auer. quod nos cōmentati sumus. **C** Si creata vel completa in specie vel incompleta. **S**igdem incompleta: hoc est & error etiā qm̄ nihil imperfectus ex deo est immediate maxime. Quod Moyses testat & ingreditq; deus cūctaq; fecerat: & erant valde bona. id est perfectas: qd & Plato accepit in thimeo & Aristo. etiā ait deus & nā: nec deficiunt in necessarijs: nec abundant in supfluis. **C** Si hō completa in specie: tunc ex anima & corpore nō fieret vere vnum: qd Aristo. destruit in scdo de anima: qd & Auer. in cōmento etiam reddit rationē & inquit qd ex duobus entibus actu vltimo: & cōpleto: nō fit vnum magis q̄ ligatum ex duobus. s. ligno & homine. **C** Scda ratio quas etiā tangit Auer. est a quo anima rōnalis habet esse diuersus: ab eodē & in eodē v̄z oriri: sed rōnalis anima nō habet esse diuersum nisi a materia: ergo in materia habet fieri: & non ante materiā: & hoc Themistius etiam tangit in pmo sue paraphrasis de anima: capite. 23° inquit. S; qualis obsecro animarū illarū sortitio fuerit qualis differētia que secretio si omnia que eadem specie sunt participatione materię distinguuntur ex materia discrimen & differētia optinent. **C** Tertia ratio/anima sensitua cū corpore & in corpore sit: sed intellectua est sensitua saltem p̄m rem ergo & intellectua in corpore & cum corpore fieri debet. **C** Quarta ratio fortissima est. Si anima fuit prius creata queritur de causa vnionis quā hodie facit ad hoc corpus: vel est voluntas anime. Nec potest esse ex appetitu ex circuitu annorum ei aduenienti corpori adherendi. Nec potest fingi hoc esse: ex voluntate dei. **C** P̄imum quidem destruitur ex b: qm̄ in potestate rationalis anime non est recedere a corpore quā volēt: ergo nec in potestate sua erit accedere. **C** Nec

2^m dici potest: nam ea que certo spatio p̄m naturā aguntur ad motum celi reducuntur: sicut ad causam per quas temporis spatia mensurantur: modo rationales anime nō subiacent motibus celestibus. **C** Nec tertium dici potest: qm̄ vel ad earū perfectionem hoc fecit: vel ad earum penam: non p̄mū: qm̄ non fuisset ratio quare absq; corpore crearentur. **C** Nec scd; qz tunc institutio naturalū ex spiritualibus & corporalibus substantijs esset per accidens & non ex dei p̄mā intentione: hęc sunt rōnes huius viri. **C** Post has quatuor melius inducantur tres alię: quarū due colliguntur ex Aui. & tertia ex toletano: & harum duarū Aui. p̄mā tacta est a Thoma: sed multaz diminute: p̄t ergo sic ordiri. Si rōnalis anima est an corpus: aut est vna: aut multe: est enī p̄mā entis dictio. Si vna tūc ex vna numero substantia animarent omnia viua: & hoc esse nō posset: nisi altero duoz modoz: aut vna & eadem numero anima esset in omnibus animatis corporibus qd falsum est vt dicā: aut qd omnes anime essent partes illius: quemadmodū qdam Platonici dicunt: animas particulares animalū esse partes anime mundi quemadmodū corpus hominis: ac aialia pars est corporis mundi: qd falsum est: tunc enī oporteret qd in cuiuslibet animati corporis generatione descenderet pars illius: qd ridiculus est. **C** Si hō rōnales anime sunt multe ante corpus: vel igitur multitudine essentiali: vel accidentali: vel ex causa. s. causali: non potest esse essentialis: qm̄ omnes anime rōnales sunt vnus diffōnis: vt ex operatione vnus rationis in qualibet ostendit. Si dicatur qd huius est causalis: contra: qm̄ vel ex intrinseca. s. materia vel extrinseca. s. agente: non materia: qm̄ nec in se mām habet: nec cum materia concreat: sunt: nec per respectus ad corpora: & p̄ter hoc nō p̄t fieri: nisi duobus modis. s. qd vel ante corpus fuerunt omnes anime: vna solum: que per generationem diuiduntur per partes: qd destructum est: aut per respectū ad corpus: & hoc vel id corpus: ad qd respectū habet erit actu vel potētia: si actu: tunc oporteret qd omnia corpora essent simul facta: sicut & anime cōtra sensum: si in potentia: contra id quod est in potentia materiali tūc: est contingens possibile: scilz non fieri: ponamus ergo qd non fiat: tunc non erit respectus ad ipsum: ergo anima ipsa non erit vna per respectum illum. Si autem dicatur: qd multitudo hęc est ex causa extrinseca diuidente: hoc nihil est: ab extrinseco enim: neq; res est vna: nec multa: vnum enim & multitudo sunt in bis: que sunt. Nec potest dici qd huiusmodi multitudo sit ab accidente: quia nec scilz a loco: nec a tempore. loco quidem non: quoniam non sunt in loco: tēpore hō etiam non: quoniam sunt simul tempore: imo quo. **C** Si dicatur qd per accidentia spiritualia: hoc nihil est: quoniam non est maior ratio: quare vna habeat aliquod eorum: & non altera: ergo vel omnes vel nulla: quia ergo anime ante corpus: nec vna sunt: nec multe: nihil est ergo anima rationalis ante corpus: & sic confirmatur scda ratio Thome. **C** Adhuc secundo potest argui aut hęc singularitas competit huic anime: inquantū anima: aut in eo qd erit vel est huius corporis: si primū: tunc cōueniret omni anime. Si hō secūdo modo dicatur tunc singularitas anime incipit: quando incipit esse in corpore. Sed quando incipit singularitas alicuius: tunc incipit id esse singularis: ergo hęc anima singularis non habet esse ante corpus. **C** Rursum Toletanus arguit: & potest sic ordiri: si anima esset an corpus anima esset frustra: quoniam conditio propria anime est mouere: & vti corpore: vt ex diffinitione eius constat: quare si nullum esset corpus quo vtitur: erit ergo ociosa. **C** Ex his rationibus Thome. Aui. Alber. Toletani potest positio recitata reprobari: & possunt etiam induci multe alię rationes: contra illam.

C Caput

Caput 17^m in quo inducuntur ea que q. faciunt predictis:
illa qbus ipsi absoluerent argumenta inducta.

Siquis ergo perfecte oia inducta: ac possi-
bilia induci aduersus eos inue-
nitur: hęc inueniet. q. facere maximaz. Primum
nāq: cuius naz naturę sit rōnalis aia ante cor-
poris ingressuz. s. an in specie cōpleta: an incō-
pleta: est eniz. q. hęc multuz difficultis iudicio meo. **S**cōz
horū erit: quō si fuerint multę ac discrete distinguan-
tur: ac nu-
merent: euz enumerati sunt omnes modi quibus intelli-
gi possunt numerationes: quoz nullus reperiri potest in aia
bus. **S**i hō vna sit cunctis anima: quō poterit animare tot
viva ac esse anima tot viuentiū. **T**ertiu in quo laborat
eniaz Platonici: vt ex eoz discrepantia clarū est: quō rōna-
lis anima corpori vniatur: et cur hoc tēpore magis q̄ aliis
tempore: et cur huic corpori magis q̄ alteri zc. **Q**uartuz
z vltimū an anima rōnalis descendat ad corp⁹ vero motu
an remaneat in suo pri ori statu an imperficiat. ppter cor-
pus animare: huius enim sunt questiones maximę: que pos-
sunt accidere opinioni illozuz: et quia huius oia apertissime
tractabuntur nō expedit nunc sermonem facere prolixuz:
verum vt videat ad huc positio illoz bonum est inducere
ea que isti dicunt: sic enim dictis ac expositis facilius in po-
sterioribus intelliguntur ea que opponuntur ipsis. **N**ec
ppter hoc dz accipi aliqd determinatū: vel a me: vel ipsis:
qm oia hęc que dicam vltiori egent tractatu.

Ad primam igit qōnez omnes illi phi cōcordes
sunt dicentes rationale animaz ante
corporis ingressum esse in specie ppria cōpleta: ac nihil de-
ficere sibi sue speciei: pmo z per se: amen in hęc perfectio-
nem diuersi sunt: platonici enim opinant animā rōnalem
nec esse eiusdē spēi cum intelligentiuz: nec cum demonib⁹:
sed esse pprium gradu animari: in quo animę rationales
sunt plures eiusdē essentialis perfectionis: numero tamen
secretas: ac differētes. **E**t q̄ perfectio vniuscuiusqz nāq̄
intellectualis tribus complet. s. diuozum contemplatione.
Rerū materialiu inspectione: indiuiduoz: z sensibiliuz ac-
curata cognitione: ideo Platonici: vt Plotinus Jamblicus
Porphyrius z alij tres ponunt rōnalis animę gradus: in-
tellectū. s. rōnez seu mentes z imaginationē: z ab intellectu
mentes seu rationē a ratione imaginationē effluere aiunt:
intellectum quidē ponunt animę rōnalis gradum: vt sit lo-
cus diuozū intelligibiliū: rationē hō vt locus sit rationum
idealiū z vliuz generabiliū. Imaginationē hō vt locus sit
formarū imaginabiliū: z inde completa fuit substātia fm
specie vniuscuiusqz rationalis animę. **T**heophrastus aut
Themistius z Auer. rationale animā ponunt vnā intelli-
gentiā in specie completaz: quo ad operationē pmā: que ei
accidit inquātū intelligentiā: z q̄ duo erant genera scibiliū
scilz separatoz z generabiliū: ideo duos gradus apponūt
in ea alterū q̄dez que agentes appellant intellectū: quo in-
telligentiā illa subas separatas cōtemplat fm modū dicēdi
in opinionibus istoz: alij hō quo vlia materialia intue-
intellectū: s. possibile dicentes esse z inde spe^m ac totalem
perfectionē eā habere dicūt: sed quantū hi differant z q̄tū
cōueniant loco suo dicitur. **P**ythagoricoz aut plures:
vt proculus z alij opinant animā rationalem esse ante cor-
pus: nunq̄ tamen esse sine aliquo corpore: z ideo eam incō-
pletaz esse in sui ortu dicunt: cōplementuz hō accepisse: eo
q̄ infinites co:pora aggressa z ex eis regressa est: quid q̄
dicant in pma qōne antiqui hęc sunt scilz in typo dicta.

Qantum ad scdam questionē ad huc secreti sunt:
Themistius eniz z Theophrastus vni-
tam animā omnium viuentium ponunt: que mundi anima
dicit: hęc eniz velut sol cunctis perspicuis illuminationes

prebet: sic z huius mundi anima velut semen vlt omnibus
viuentibus animationē vel vitā vel animā prebet omnes.
inquit eniz Themist. sed qui hoc volunt p̄mū id mibi re-
spondeant: statuāt in oibus animalibus an in solo homine
singulas accōmodari animas: que separate tñ abiunctęqz
habeanz z Hercules id in omnibus animalibus defende-
re fabule z nuge mere: quid enim deridiculosus dici ex co-
gitariue potest q̄ separatas esse animas pulicū: que vitaz
pulicibus afferant: ecce quō non ponit animalū brutorum
formas seu separatas animas: z tunc ambigit de boibus: an
tot animę: quot boies separate z inquit dices in vno homi-
ne singulas singulis distributas: ea qz p̄cul a singulis esse:
cui obycit z inquit sed qualis obsecro illarū animaruz for-
ticio fuerit: que differentia: que discretio: si omnia que ea-
dem specie sunt participatione m̄e distinguanz: ex mate-
ria discrimen z differentiā obtinent: sic vult omnū ho-
minū esse vnica animā: que apud eos z anima mundi dicit
prout est velut semen a quo oia viva animationē suscipiūt:
z intellectus dicit hominis: q̄ vt dicit ibidem vim intelli-
gendi animę imitat z influat zc. z tunc verificatur dicta
Platonis in Thimeo euz dicit: aiam aut in eius medio col-
locauit que per totum tendit: atqz ea corpus ipsuz etiaz ex-
trinsecus circūtegit: hęc eniz mundi anima: que dicit mun-
dicum sit vniuersalr viuificans oia vna: omnibus aiant/
bus animationē z vitaz prebens: in medio sita est: nō qdē
loco z situ: cum spiritalis sit natura nihil loci obtinens: sed
virtute z potētia: quemadmoduz rex in medio locatur ciui-
tatis: vt per totā ciuitatem diametralr distando nulli desi-
ciat: verificatur etiam verbū ibidem: quando dicit: ego vo-
bis semen z initium tradā: vos cetera exequi par est zc. hō
enim anima semen est z initium omnium nā cōstantiū prout
cunctis vitam z formē prebet: quem admodū enim prima
materia in se formā hz corporis: in qua potentialr fm esse
confusus z imperfectū oēs pfectiones ori nent: sic in oibus
viribus oium agentiu decet esse mundi formā: apud Plai-
tonē: que sit velut semen z p̄ncipiū cōtinens in sua virtute
oēs formas: z oēs operationes oium formarū: verificantur
etiā dicta Aristo. per hoc vt Themistius ostendit ibidē. d.
enim Arist. S; aiam illā vnica: neqz querere: neqz finire:
sed aiam hois aiam equi aiam bouis: quas siue quis vitas
animationesqz: siue aias appellet nihil pugauerit Arist.
Ecce quō Aristo. fm Themist. nō illā animā definit: que
omnibus vnica: boibus hō intellectus est: sed aiationē: seu
alio mō aiam: scdm dicit esse actū p̄mū: ppter qd verifica-
tur aliud verbū Aristo. cum dicit. Amplius immediatū si sit
corporis actus aia: sicut nauta nauis: loquitur enim ibi fm
Themisti. de aia que vnica est oibus: boibus hō intells:
eodē modo: z verbū aliud verificandū apud Themistius
videt q̄ hoc sit aliud genus aie: z hoc solū cōtingere sepa-
rari: sicut ppetuuz a corruptibili: loquit eniz ibi de hō aia:
que vnica z vltis est omnibus: lz hominibus intellectus di-
catur: que re vera fm ipsum alterū est genus aie: cum non
sit actus corporis: sed vtens corpore viuo: fm cōditionem
sue forme: z separabile vt perpetuum. i. sol a corruptibili. i.
illuminatione perspicui: hęc est opinio Themistuz z Theo-
phrast. **A**uer. aut cōueniens euz eis in vnitae animę ra-
tionalis oibus boibus discrepare videt in multis: que suo
loco accurate lucideqz enarrabunt. **A**lij autē vt Ploti-
nus: Por. Origenes: Jamblic: z oēs Platonici dicere ho-
minū rōnales aias esse tot nūero quot boies que oib⁹ homi-
nibus vitaz prebent: vt Themistius dicit: pro aiationibus
brutalium aialiu volunt sufficere aiam mundi: seu spherę:
multiplicant igit rōnales animas ac intellectus: vt suo lo-
co melius tibi aperiet. nō aut brutorum aias se paratas po-
nunt: que admodū recte Themistius etiā cum eis ait: que

Suesl. de intel.

B 3

vitas ac animas prebeant: cum pro illis anima sphaera fat sit. **S**ed quibus distinguuntur huiusmodi multum difficile videtur: Theophrastus namque dicitur. nescientes diuinas iuenire in unitate lapsi sunt. Propterea Plotinus magna fecit. quod in quarta enneade et quod certi dicant non habemus. Videtur tamen mihi cum praestitum dicitur aliter: quod animarum rationabilius distinctio sumitur: vel ex parte earum: vel ex parte nostra: si quidem ex parte earum dicitur. pectus ac Plotinus rationales animas non esse differetes externis terminis: vel accidentalibus differens: nec materia: nec agente: nec aliis extrinsecis: sed terminis internis: quos conditiones appellat in diuinales ac proprietates et modos: et quoniam hoc recte et ad summum modernorum sententia. scilicet animas separatas differere hypostatica proprietate: quae a quibusdam hecetas dicitur: a quibusdam affectio: a quibusdam existentia: sed quomodoque vis ea appellare in nomine non sit quod: fat sit quod quoadmodum species differunt diuinae essentiali: quae est pars quodditatis spiritus: sic individuum ille animae proprius individualibus differens secretae sunt: quae non sunt partes quodditatis individualium: cum individualia quodditate non habeant: et inde hoc distinctio dici potest accidentaliter non quod ab accidentalibus forinse actionibus entibus: sed a proprietatibus: quae non sunt essentia individualium: nec pars essentiae. **S**i vero ex parte nostra: illa distinctio non cognoscitur nisi quoniam sunt in corporibus diuersis: illisque utentes ad diuersa opera: tunc enim ut Plotinus ait: anima Socratis altera apparet ab anima Platonis non quod antea hoc distinctione non habeant: sed illum habitum in corporibus diuersis manifestant: ut patet in eis. **R**eliquum modo est declarare quo nam modo rationalis anima corpori uniat. **E**t cur magis hoc tempore quam altero. **E**t cur huic corpori magis quam alteri: quae in quarta tangebantur quoniam: hec quidem enim difficultia sunt: et melius dicentur post: nunc autem ut dicta illa aliquantulum sint principia ad altiora: oportet ut hoc modo exponatur. **P**rimo ergo debes scire apud Platonicos non esse animas in corpore: sed potius corpus in anima: non enim ipsa anima in corpore est: sicut in loco: nec ut pars in toto: nec totum in partibus: nec ut qualitas in subiecto: nec ut species ac forma in materia: ut logica declaratione ostenditur: sed corpus est in anima: ut in viuificante comprehendente mouenteque stabilizet hoc Theophrastus ait: exponens verbum Aristoteli. qui inquit metes extrinsecus accedere: non ita statuendum est inquit: ut qui vere appositus inuectusque habeatur: sed ut qui statim ab ortu quasi comprehendat nos complectique soleat. **C**oncedunt tamen animas rationales adesse corpori: seu adherere corpori: non quidem inesse vel inherere: sed dicunt rationales animas ad esse corpori: quoadmodum motor adest instrumens: anima enim ipsa rationalis et corpus aiale: quod aiale dicitur humanum non faciunt unum: si cut materia et forma: sed quoadmodum artificer et instrumentum: est enim instrumentum pura quoadmodum materia: et quoadmodum formatum ab artifice sic et anima velut ars est: et aiale humanum. scilicet compositum ex aiatione illa et materia: est tanquam instrumentum quo videtur anima per sui ope. **E**t cum dicebat: cur magis hoc tempore quam priori dicitur quod factis oibus disponibilibus qualitatiuis et quantitatiuis in embione sufficit pro vita aialis humani rationalis anima: necessitate naturali: ex suppositione corpori id viuificatio: eo quod tunc tales dispositiones: et non prius quam enim tunc sunt hoc dispositiones: tunc erit ab anima talis realis aiatio: et quoniam est talis determinata aiatio: tunc erit tale aiale humanum viuum redactum in forma instrumens illius huiusmodi animae: et quoniam sic est rationalis anima illa aderit illi aiali tanquam ars instrumens: erit ergo tunc instrumentum in anima et contra: diuersis modis: rationalis quidem tanquam motor utens illo aiali: aiale autem id in rationali anima tanquam in viuificante et comprehendente. **E**t cum dicebat: cur magis huic materiae prebet aiationem quam alteri: etiam patet sol. quem, admodum enim aliud est instrumentum pro vno homine aptum: aliud pro altero et si specie idem sint: ex propriis differens individualibus: sic inductis talibus dispositionibus qualitatiuis

et quantitatiuis anima illa: potius materia sic apta animam quam altera: propter affinitatem ad suam proprietatem individualiam. Quomodo quidem igitur anima rationalis secundum hos videtur: quomodoque: et cur magis hoc tempore quam alio: et cur magis huic corpori quam alteri tanta dicta sint: posterius autem replicabuntur latius omnia haec: et quae sunt reprobanda reprobabuntur: quae autem approbanda approbabitur. Sunt enim et aduersus talia adhuc rationes innumerabiles: quae suo loco tangentur. **T**unc ad rationes latinorum aduersus hos facile responderentur: prima quidem soluta est ex Theophrasto verbis: non enim Aristoteli. cum dicitur ex anima et corpore fieri vnum intelligit ex anima rationali et materia cum rationales animam non diffinitur: ut Theophrastus dixit: sed aiationem: quae a Platonice anima scilicet dicitur: a peripateticis actus animae corporis a qua diffinitione exclusas intendit Aristoteli. rationale nisi secundum equiuocationem nominis utendo ly (actus primus) pro uolente et non inherere: ut Simplicius exponit: quod quomodo sit in secundo de anima in commento meo declarat. **A**d secundam quoque Aui. quod sol. patet: animae enim separatim nec accidente: nec capite: nec essentiali diuina secretae sunt: sed proprietatibus individualibus: quas internos terminos appellant Platonice: quos Theophrastus ac Auer. ignorat: possunt autem dici accidentia ad sensum individualium: quod quomodo verificatur loco eius tractabitur. **E**t sic etiam soluitur illa longa ratio Aui. et toletani: et aliorum plurium ad positionem illam arguentium. **T**ertiam vero. quod ab sol. d. vegetales sensibile: et aiationem intellectuale vna esse rem in subiecto in corpore viuio: animali humano: et non cum rationali anima: quae (ut Platonice loquar) hoc dicitur. **Q**uartam etiam solvere potest ex ultimo dictis: rationalis enim anima corpus viuificat necessitate naturae: non simpliciter: ex suppositione: quoadmodum et Deus: secundum nos necessitate ordinis naturae et animam rationalem prebet corpori in deo: ut sequatur complementum naturae: cur hoc tempore: et cur huic corpori patet: vtrum autem hoc aiatio aialis humanae sit generatio an creatio forme in materia: et quod agens naturale facit in generatione: quomodo propter hoc anima rationalis huiusmodi videtur: posterius dicatur ubi an rationalis anima forma sit corporis humani retracta: hoc spero enim inducere argumenta probantia quod sic fortissimam: nunc vero in terminis per determinationem sit dicitur: rationales animas esse sicut cum corporibus factas: secundum modum quem dicam post. **C**aput 18^m in quo soluntur rationes Platonice probantes animas ante corpus esse factas.

Quemadmodum dixi in loco: ut exciter sermo: suspitio Platonice narrata est: ac in parte defensata: sed quod ea retractare expedit loco eius: ne argumenta eorum nobis obstruantur: expedit ea absoluerem: cum nihil necessitatis contineat: tunc namque nobis locum non aderit: nisi repugnare argumentis fortissimis aduersus illam primam itaque rationem concludit: maior enim dicitur intelligi sic quod omnis forma animae quantitate et diuersitate antecedit corpus secundum esse: non autem secundum ipsam: id est non educitur de potentia corporis: sed magis est causa essendi ipsi corpori: aliter maior est falsa: nec volo quod rationalis anima sit nisi cum corpore facta sit: sed prius natura creata: et in secundo signo infusa. **S**ecunda est ratio Gregorij nihil concludit: maior vera esset: quoniam in corpore fieret: et secundum esse depederet ad corpus: cuius minor falsa est: cum rationalis anima: nec in fieri: nec in esse ad corpus depederet. **T**ertia est ratio nulla est: quoniam maior falsa est: vix enim est: quod nulla suba supra naturam: dicitur esse a natura: vel sicut cum natura per dependentiam ad naturam: sed quod sit sicut facta: cuius ente naturali: hoc non est impossibile. **Q**uarta ratio est nihil valet: dicitur enim maior intelligi de forma cuius esse est completum in specie: cuiusmodi est in motu stellae: modo non est sic de intellectu anima: et hoc ratio plus declarabit loco eius. **Q**uinta ratio dicitur intelligi quantum ad spiritum: nunc enim mundus prius fuit spiritus animae rationalis: cuius quo tamen stat non esse in mundo tot rationales animas: quot possunt esse: quoniam scilicet vna numero anima sit respectio

fit pfectior tota specie leonis: nisi individuum non est ita de ratione uniuersa sicut spes: sufficit ergo quod speciei rationalis a se semper sit aliquid individuum. **C** 6° etiam ratio nihil est: quoniam intelligentia et rationalis anima simpliciter non sunt unius nature: quoniam intelligentia est completa in se: et propterea in celo: et sic in terra: in loco idoneo sue creationis. **C** Sed anima rationalis cum sit pars corporis physici: et ita imperfecta decebat: ut Augustinus ait: ut in corpore crearetur: accipiendo complementum ab illo: deinde in celo permaneret. **C** 7° etiam soluit: quoniam rationalis anima: et si sit quolibet corpore simplicior: quoniam tamen est corpus physici in medio existens: perfectio: et actus: ideo in medio: et sic creata: et sic ergo maior intelligi de suba simplici: que non est actus alteri. **C** 8° soluit: quoniam maior habet instantiam: graue enim genitum in medio regionis nature descendit ad centrum: et tamen ibi genitum non est: ideo maior: et sic intelligi de re: que non habet nisi unam solam perfectionem: modo in opposito rationalis anima primo habet perfectionem in corpore: a quo accipit esse completum in se. Secundo et principaliter perfectionem habet in contemplatione subarum separatarum: et hac 2° attingit: et sic argumentum nullum est. **C** 9° et ratio nihil est: quoniam ratio in se intelligi de creatione terminata ad re completam in specie: et sic creatio intelligentie precedit tempore generationem corporis: sed creatio rationalis a se terminat ad re: que est pars physici corporis: que secundum se perfectionem aliquam sumit a corpore: et ideo non oportet: ut sit prior tempore creatione: et generatione corporis: sed sufficit: ut sit prior nature: et secundum quosdam. **C** Ex his perspicuum est rationes platoniorum non concludere veritatem nostre fidei. **C** Sed auctoritates sapientium inducite in capitulo posteriori prim sunt gloriosande: partim negande. **C** Illis enim auctoritatibus heresis quorundam manicheorum effluxit: dicentium animas descendere per septem circulos: et in quolibet sibi deponere unum corpus: et simul mori: et postea detrueri in hac vita mortalem: in qua et transformantur in multa corpora: ut ipsi dicunt: et tamen reascendunt et reinduent corpora: que in circulis septem inferioribus: et 8° superioribus lacte relinquerunt: et hanc esse mentem Platonis dicunt: et habet intelligentem Platonem dicunt: quoniam inquit animas virorum: quoniam in feminas: quoniam in bestias. Si enim iustitia hic non seruant ex corporibus virorum in feminas ingredi dicunt: et si 2° etiam iustitiam non seruant amplius: et in pecudes: quoniam fit: ut expurgate redeant in lactem circum: eo ordine quo descenderunt: et hoc Origenes confirmat. **C** Iamblicus autem Platonis discipulus in idem videtur incidere fere: addens tamen animas esse duplicis speciei rationalis. scilicet et irrationalis: et inde dicit transformationem non esse extra speciem: sed in eadem specie ad diuersa corpora: ita. scilicet quod rationalis anime ad diuersa corpora hominum transeant: et irrationales ad diuersa corpora irrationabilium: quam collaudauit ille Gregorius nicens. **C** Sed hec fabule et nunc merere esse videntur: nec Porphyrii et Theodorici id esse verum ac Platonis mentem esse affirmant: et si Plato quandoque ac Pythagoras et alij vixissent dicebant: non id tamen verum: sed ad terrores populi: et ut ciues bene viuerent: illi enim veritate prophetica non illustrati: qua possent regere populum sinderunt fabulas quasdam in populi correctione ac timore: ut Albertus narrat de Pythagora. **C** Ideo dicendum veritate esse rationales animas simul creari cum corporibus: et si non ab aliquo existente in corpore: nec a corpore ipso dependeat. **C** Quod Moyses dicit intelligendum est deum requieuisse ab omni opere creationis: per se: et ratione rei create: sicut est creatio intelligentiarum et celorum: tamen non requieuit a creatioe rationalis anime: imo multa opera post uniuersalem creationem deus fecit: ut patet. **C** Quod Plato et dicit non Theodorici: imo id quocumque exponit siue ut Themistius: siue ut alij: oino dicit veritati fidei: non refutamus id ut Albertus ait. **C** Item id quod Augustinus ait disputatiue esse dictum tenet uniuersa schola theologorum: multa enim ait Augustinus que post retractauit. **C** Dicit etiam Damasceni referendum est ad intelligentias: quod

tum enim ad hoc ipse sentit Gregorius theologo: nec quantum ad rationales animas. **C** Verbum est Salomonis: ut Albericus non dicit intelligi ipsum sortitum esse animas ante: et quoniam dicit puer aut eras et non de aduentu anime: sed esse intelligit: sed per considerationem corporis: et sic anima venit. **C** Reliqua vero auctoritates sustentantur: illa vero Aristoteli posterioribus considerabit: quoniam in opione Aristoteli loquimur: ex his volo habere rationales animas creatas esse in corporibus nec prius corpore: ut ex solutione argumentorum platoniorum constat.

C Caput 19^m: in quo tractatur vltimum membrum secundum veritates.

Cum declaratum sit rationale anima non eterna

fuisse aperte ante finem a parte post cum nullus sapientium extimauit: amplius ipsas non esse finitas a partibus vtriusque temporis. **C** Adhuc ipsas nec esse eterna viroque latere. Reliquum est dicere etiam rationale finitas esse a parte ante et sempiterna a parte post: et per consequens rationale animas non fuisse corporis generationi: quoniam ergo materia prima est summe disposita quantitatiue et qualitatiue ab agente simili in se ipse genito. verbi gratia. ab ipso homine: tunc primus motor sua bonitate: ut nature opus compleat rationale animas creat ex nihilo in esse optimo ac diuino: et post secundum naturam: et non per se tempus: ea corpori sic disposito infundit eodem instanti temporis et corpori infundit ac creat: sed aliis ordo intelligendi signari possit: que nature ordines appellare fas est: quare in tali opere duo ad sunt agerita hominis. scilicet et de minus: homo quidem non quod formam procreet ac progeneret et extrahat: sed quoniam summa dispositiones et omnia necessaria: pro rationalis anime esse: in materia operatur est: deus autem: quoniam non deficit in necessariis nec in superfluis abundat: complens opus quod natura ex se incepit: cum a nullo possit compleri: occurrit spiritum vite in corpore spirans ac preans. Et tunc verificari posset peripateticum id verbum: solus et homo generat hominem: homo enim in virtute corporum celestium motuum et luminis eorum ac stellarum virtutum materiae dispositionibus summis vestit: eamque reddit dignam tanto munere: deus vero virtute propria materia sic merentem munerat rationales animas: que est quidditas ac rei esse tribuens. Et cum rationalis anima: ut disputabitur: nec materiam habeat: ex qua sit eius substantia: nec materia ex cuius potentia educatur: et perfectio sit alicuius: reliquum erat habere materias in qua id est in cuius potentia recipitur: habet igitur materias: in qua: non ex qua: ut verificabitur. Ex hoc etiam verificari posset verbum peripateticorum famosum omni agenti in natura supponitur patiens: in hoc enim munere actioni dei subest: potentia materie: non quidem ex qua sed in qua. Quando ita est: tunc subiectus habet formam non recipiet eam mediatis dispositionibus. scilicet quantitatis et qualitatis: sed dispositiones omnes ac omnia accidentia eam in materia sic positam sequentur: et inde esse indiuisibile ac impartibile sortita est: hec itaque est veritas tanti questus. **C** Caput 20^m: in quo inducuntur persuasiones confirmantes quod decusum nunc est.

Modus rationalis anima simul cum corpore ac in corpore oritur: ut dixi: non expectes a me demonstrationes: nec decebat hoc esse demonstrabile: quod enim meritum ac nostre fidei premium ad optinuisse: propter quod tamen arcanum sibi deus retinuit nec hoc reuelare iussit nisi creditibus: vixque in demonstratione: hoc sit: persuaderi id potest forte melioribus syllogismis quam his: quibus philosophi vtuntur ad oppositum huius: persuademus ergo primo hoc modo quocumque ad aliquid sunt oino simul sunt ac simul incipiunt. eo enim ictu quo sol oritur nobis et dies. Sed anima et animatum corpus ad aliquid esse tota peripateticorum ac sapientium

tuz schola cessit. anima eniz nō alio anima nisi qz corpus aia: quēadmodū sol non alio sol nisi qz solus medium illu-
 strat ac lucet: quare aia nō prius esse debet: q̄ in corporis
 exordio. Itē quēadmodū rex non prior est regno: nec mo-
 narcha por civitate: ita nec aia prior corpe: inquit enim Aris.
 in libro de cā motū animalū: extimandū autē p̄stare ani-
 mal quemadmodū civitatē bene legib⁹ rectā: in civitate. nā
 q̄ si solus stabilitus fuerit ordo rē. ergo quēadmodū rex ac
 monarcha simul sunt cū regno r civitate: sic expedit r rō-
 nālē aiam simul esse cū pprio regno ac civitate. ¶ Præte-
 rea cuius nulla est ppria operatio nisi in corpore simul in-
 cipit cum corpore: si eniz ipsaz p̄us esset q̄ corpus: sic sine
 operatione esset: r sic ociosus: sed rōnalis aie nulla est opa-
 tio sine corpe. inquit eniz Aris. in p̄mo suo de anima: dicere
 aut irasci aiaz sile est r si aliqz dicat eaz texere vel edifica-
 re. meli⁹ aut est fortassis nō dicere aiaz misereri aut adisce-
 re aut intelligere: sed hoīem anima. ergo rōnalis anima nō
 p̄us fuit q̄ corpus. ¶ Rursus: cuius adequatū motum ac
 instrū accipit esse in tēpore: r motor adequatus illi simul
 cum eo est ac in eo incipit: hęc eni p̄positio etiā a peripate-
 ticis cōceditur: non eniz ponūt motore celestē p̄orem celo:
 nec econtra: vt Auer. testat in 3° de aia in digressionē ma-
 gna. Sed rōnalis anima r corpus animalē humanū sunt
 sicut motor r mobile adequatū vt etiā platonici p̄stiterūt:
 ergo rationalis anima nō p̄us animali humano esse debet.
 ¶ Adhuc cuius operatio ppria r eēntialis incipit eē cū
 corpore r nō ante corpus: r ipm decet accipere eē cum cor-
 pore: r non ante ipm: vt manifestū est per se. Sed rationalis
 anime ppria operatio ac eēntialis nō accipit esse nisi in
 corpore: inquit eniz Aris. intelligere aut eē phantasia aut nō
 sine pbātasia r q̄ sine pbātalmate aia nequaquā intelligit: q̄
 vt prius. ¶ Iterū nulla perfectio alicui⁹: quē est pprius si-
 nis illius: por esse d̄z illo: qd̄ Auer. ēt asserit in 2° de anima
 cōmento. 22. Sed rōnalis aia est p̄fectio ac finis corpis
 p̄physici rē. ergo nec esse nec fieri debet p̄us corpore: minor
 pbatur qm̄ diffinitio anime est cōis oibus aiabus: etiam
 rōnali: qm̄ Aris. reprehendit illos qui tantū de humana in-
 telligebāt: vbi Themistius in p̄ncipio sc̄di de aia ait Aris.
 velle dare diffōnem anime: quē ambitu suo oēs cōtineat.
 ergo rē. ¶ Deinde nulla forma indifferēter nata eē perfe-
 ctio alicui⁹ r alteri⁹ est prior origine suo p̄fectibili: sed
 rōnalis anima indifferēter nō inest oī corpore: sicut Aris.
 inquit in 2° de anima: r non sicut p̄ores ad corpus aptabant
 ipsaz: nihil diffiniētes: in quo r quali r reliqua. ¶ Ergo ra-
 tionalis anima nō prius esse ac originari d̄z suo pprio cor-
 pore. ¶ Ultimo vnusquisqz actus in ppria materia ac p̄-
 fectibili natus est fieri: sed rōnalis anima est actus pprius
 corporis p̄physici rē. vt Aris. vlr tradit. d̄. vlr igitur quid sit
 anima dictū est: ergo r in propria mā nat⁹ est fieri. ¶ Hoc
 etiā r Aris. palaz videt p̄stiteri: qui in 12° sue metaphysice:
 d̄ziam innuens inter agētes r formales causas: inquit mouē-
 tes quidē igit cause velut prius factę existētes: quē autē: vt
 ratio. i. vt forma simul sup. factę sunt cū subiectis: qd̄ decla-
 rat. d̄. qm̄ enim sanat homo: tunc ēt sanitas est: r figura erec-
 spherę simul r eea sphaera: ecce quō Aris. asseritue omnes
 formā ait cū subiecto suo incipere: sed definiri cū eo ambi-
 git r inquit. Si autē r posterius aliquid manet p̄scrutandum
 est: in qbusdaz enim nihil pbibet: vt si est anima tale: non
 ois sed intells: oē nāqz impole est forsan: ecce quō Aris. rō-
 nalem animā simul cū corpore incipere asseritue videtur
 dicere. Si qua igit dubitatio restat erat de remanēt rōna-
 lis anime post motū. ¶ Adhuc ecclesiastica dogmata id
 tradunt. d̄. anime ab initio non simul cū ceteris intellectu-
 alibus naturis creant. ¶ Rursus Grego. nicen⁹ q̄ alterius
 visus est opionis: inquit asseritio vtriusqz opionis vituperat

tione non caret: r eorū q̄ p̄us aiaz viuere: in quodā suo sta-
 tu: atqz ordine fabulant: r eorū qui post corpa creatas exti-
 mant. ¶ Itē Diero. inquit eorū condēnamus errorem: qui di-
 cūt aiaz ante peccasse: vel in celis p̄uerfatas fuisse q̄ in cor-
 pora imitterent. ¶ Præterea r Aris. 6° de aialibus capite
 10. inquit sensibilem ēt qua animal est tēpore p̄cedente reci-
 pi: r rōnalem: qua hō certū est: nō eniz simul r aial fit r ho-
 mo: nec aial r equus: eadēqz in ceteris aialibus rō est: ecce
 quō rationale post sensibile dicit accipere esse r hoc eēt fi-
 ctio nisi in corpe iniciaret. Dixi autē rationes inductas nō
 demonstrationes esse: sed p̄suasiones: qm̄ facillime ad op-
 positū induci possunt: vt p̄sideranti patet. ¶ Verū fideli-
 sat est id credere: inquam ex diuinis sapiētibus reperit
 approbatum: nec me reputes id credere ex p̄suasionib⁹
 nunc inductis: sed id credo: quoniam id credere ex p̄suasio-
 nib⁹ nostris approbatum reperitum est.

¶ Caput 21^m. inuestigans originez anime rōnalis: r narrās
 quorūdam p̄horū opinionem.

De origine rōnalis aie indagatio po-
 test p̄stari: qm̄ in vnoquoqz
 originato attendit p̄ncipiū agens ac motor:
 a quo effluat: r ēt p̄ncipiū māle: in quo vel ex
 quo vel de cuius aliquo educat: vel inducat:
 vel seminet: r qz p̄sideratio nostra: p̄mo ad motore vergit:
 ex quo. s. motore: an a motore in mā: vel a motore sepato: r
 vlteri⁹ si a motore sepato: an a p̄ motore oīuz: an ab aliquo
 inferiori. ¶ Et postmodū circa p̄ncipiū māle: ideo p̄mo
 expedit opiones inducere sapiētū in p̄: deinde expedire in
 2°: s. qz hoc aptissime Aris. in 2° suo de aia accurate dixit:
 nostra p̄tractatio tm̄ in p̄mo insistet. Abubacher ergo loci⁹
 Auer. r Auempa. eius magi subtilissimi arabes: r eorū p̄-
 cept Alfarabi⁹ opinātes fm̄ rez: aliud eē aiam: aliud intel-
 ctū deuenit ad tm̄: vt rōnalē aiam p̄ quā hō in spē ponit
 tm̄ dicerēt ex semine p̄ virtutē patris eē tradactam: qbus
 Auer. credens 3° posse capi intellectū apud grecos: r p̄ oīs
 cogitatinā esse rōnalē aiaz ac hōi specificā: dico rōnalē nō
 rōcinatione vlr: s. p̄culari: eximauit. n. hominē duplr ra-
 tiocinari: vno mō vlr circa vles p̄nes ex vlibus p̄positio-
 nibus: alio mō p̄culariter ex p̄cularib⁹ p̄pōnibus ad p̄-
 ticulares p̄nes: r p̄mū genus rōcinandi ab intellectu sepa-
 to: qui aia d̄z equivoce dicit puenire: r mō ab aia hominis
 qua hō generat: r corripit: r in p̄dicamento ponit: vt me-
 lius in tractatu sue opionis declarabit: opinatur hō aiam
 ex semine traduci a patre. s. r matre: qd̄ aut sit f̄z bos agēs
 intells: r quid polis: r quid speculatiuus: r qd̄ volūtas suo
 loco ample exponitur: nūc sufficiat ex his colligere bos
 credidisse rōnalē animā hōi specificā ac propriā ex semi-
 ne traduci: de potētia māe: ac extendi fm̄ corporis exten-
 sionē: quēadmodū r brutalis aia equi siue bouis: amplius
 r eā plures habere vires: quarū potissima ac intellectui se-
 parato cognatissima est cogitativa: quē alteri⁹ est speciei ac
 nois ab ea: quē est in brutis: quē enim cogitativa appellat
 in hoie: in brutis extimatiuā credit Auer. Utrū hō fm̄ euz
 cogitativa hęc diuidat in duo ḡna. s. in cogitatiuā agentē r
 possibilem: quēadmodum de intellectu vlr credit: pulchra
 est questio apud eū: quē accurate est ante exposita in tra-
 ctatu de sensu agente p̄ra Joan. iā inscripto. Utrum etiā
 huius sit virtus appetitiua: sequēs cōprehensionē intel-
 ctivā sicut ymbra corpus: quē dicat volūtas p̄cularis:
 iterū trahit suo loco. Erit ergo opinio istorū rōnalez aiam
 specificā homini ppriā: per quā hō homo distinguit spē ab
 alijs sui generis: esse ex semine ppagatā: addunt hō aiam
 formā specificā cum ab ea sumat vltima hominis differē-
 tia. s. rōcinabilitas r non rōnabilitatē dico ratiocinatione
 viuuerfali: sed p̄culari: hęc eniz est essentialis differentia

hominis ac ppria fm bos. Et verificat ex hoc multa Arist. verba in hisque dicit in 2° de anima ac alibi pro h^o positione: sed quid sit operatio huius: et quomodo deseruiat intellectui: et ppter quid hec sint in gradu nobilissimo. et cur homini sit ppria: suis locis hec et ampliora tractabuntur: hoc igitur intantum sit dictum.

Caput 22^m. in quo inducuntur motiua istorum in confirmatione huius opinionis.

¶ Quia hec opinio multas habet apparentias: ideo inducere volo vltimū posse horū: quo pnt vti isti ac eorū sequaces: et oēs auctoritates pro his: deinde debilitabo oia que isti dicunt. Primo ergo arguitur: oē agens nāle agens sibi simile in spē: per suas formā specificam et vltimā agit cōpositū et formā illius: tanq̄ terminus quo p̄ et per se fuit illa gñatio: hec maior p̄: q̄ n. aligs effect⁹ nō subit v̄turi agētis est: vel q̄ agēs non est nobili⁹ vel eque nobile passio fm formā: vel q̄ nō pueniūt in for⁹ vel q̄ non pōt inducere vltimū gradum dispositionū pro illa forma: non enī datur alius modus in cōpositis generationis effectus ex agēte: vt in libro de gñatione animalū colligit: sed pater vel qdē nobilitoz esset filio: vel saltem eque nobilis: vt māifestū est: ergo nō erit incōpossibilitas gñationis hominis ex homine grā illius. Nec 2^m qm̄ homo gñans et genitus palā sunt vni⁹ speciei: ergo nec ppter hoc. Nec 3^m qm̄ apud oēs homo generās inducit vltimū gradū dispositionū: vt etiā cōcedunt oēs: cur ergo nō pōt rōnalis aia et specifica hominis forma ppagari. ¶ Rursum filij assimilant parentib⁹: q̄ ab eis propagant: vt constat: sed filij non tantū quantū ad corporū signa ac accidentia: verū et quātū ad animę proprietates cuiusmodi sunt mores et alia talia: ergo sicut corpora a corpib⁹: sic et animę ab animabus. ¶ Adhuc oē genitus cuius forma per generationē non accipit esse: non generat: vere: generatio enī est nālis: qm̄ via est in naturā. i. formā: vt Arist. inq̄t in 2° phisice auscultationis. Sed homo vera gñatione generat: vt constat: ergo et eius forma p̄ generationē accipit esse. ¶ Itē omne genitū cuius forma ab agēte alterius rōnis accipit esse: et materia ab altero habet duplex esse: quorum vnum intenditur ab vno agēte: alterum ab altero. Sed per te in homine forma a motore separato: materia ab agēte phisico fit: ergo in homine genito duplex erit esse: quod est impossibile: tunc enim non erit vere vnum: immo nec factum vnica factione: imo essent duo facta: et sic eēt duo in actu: et ita nō eēt vere vnum. ¶ Præterea perfectū: vt Arist. inq̄t in fine quarti metheozorū: est qd̄ generat quale ipm̄ est et formā et materiā: qd̄ etiā in 2° de anima inquit: opus naturalissimū videntius est generare tale quale ipm̄: sed homo est perfectus: imo in p̄finito eternitatis et t̄pis: ergo et multo magis pōt generare hominē fm formam et materiā q̄ qd̄: cuiq̄ aliud agentū. Iterū sicut Auer. in 7° metaph. cō. 31. arguere vt oē agēs potēs inducere vltimū gradū dispōnū: ac oia media in aliquē finē pōt et sine p̄ducere: cū nō alio finis sit impossibilis: vel difficilis p̄ductionis: q̄ q̄ agēs p̄ducere nō pōt media. ¶ Et iā oē agens potēs agere aliq̄d aī: ad qd̄ legitur aliquod p̄ns: cuius oppositū est impotē stare cū antecedēte: illo pōt etiam p̄ducere id p̄sequēs: qm̄ sicut ad aī esse: sequit p̄sequens esse: ita ad aī possibile legitur p̄ns possibile: p̄mo priorū: ergo in quo p̄tinetur potestas aī: et ibidē p̄ns cōtinebit. ¶ Et ideo dicūt peripatetici qd̄ dans aī: dat oia p̄sequentia id. ¶ Sed homo pōt p̄ducere oēs dispositiones: ac oia media pro esse aī intellectiue in mā: que sunt aī: et esse eius in mā est p̄ns: cui⁹ oppositū nō pōt stare cum aīte illo: nō enī stant simul. i. oia media esse pro forma boīs: et formā hominis nō esse in

mā: vt constat. ¶ Ergo si homo pōt p̄ducere totū id aī: cur et p̄ns non potest: Iterū oīs motus: vel mutatio: altero motu: vel mutatione p̄fectior: h̄ terminū ppriū ac per se: cum quo in idē incidit fm̄ numerū et spēm̄ perfectiorē: sed gñatio humana est motus: vel mutatio: p̄fectior generatio: ne leonis vel equi: ergo h̄ generatio terminus p̄fectiorem habebit ppriū ac per se: in quo in idē incidit eiusdē spē vel numero: et non pōt esse ille terminus nisi rōnalis aia: ḡ rōnalis anima ex semine ppagatur: ppōnes. i. maior ac minor sunt p̄spicue peripatetico: vt ias exponit Auer. in phisicorū 5° cōmēto 9°. ¶ Adhuc oē cōpositus: cuius materia et forma nāli v̄mone v̄munt: ac p̄ se h̄z formā quā ex agente sue speciei traducit: nō enī alio videt formā ab agente superiori fieri: nisi q̄ v̄nio eius cū subto non erat nālis: sed cōpositus humanum. i. homo est cuius rōnalis aīe v̄nio in corpore est nālis: imo nālistima: cuius eius separatio violenta sit vt constat: et nā odita: ergo et rōnalis anima ab agente naturali inducēt. ¶ Rursum oīs forma alienius cōpositi nālis: que p̄mo ac per se intēditur ab agēte id cōpositū: fit a v̄tute illius agētis: alr desiderius nāle esset ad impotē sibi: qd̄ nec peripatetici: nec alij admittunt: sed rōnalis aia maxime intēditur ab homine generāte hominē: ergo et ab eo maxime gñabitur. ¶ Hec minor constat: quē admodū enim leo formā intēdit leonis: et sic de oibus agētibus: sic et homo etiā: quē admodū oppositū odit h̄m̄ opere. i. rōnalis animę annihilationē: ac nō essentia suū oppositū h̄m̄ opere amare fas est: et sic maxime amabit illam formam. ¶ Itē id qd̄ priuat totaliter operationē alicuius forme: et simplr eas corrumpit: potest ipm̄ vel aliquid sui gñis illam formā priuare: ac generare: cū operatio et eēntia sint equalis gradus nobilitatis. ¶ Sed agēs phisicum priuat simpliciter intelligere: qd̄ est ppria operatio aīe rōnalis: vt p̄ns in ebrys et regis: maxime lethargicis: q̄ p̄mo fuerūt sapiētes: deinde ex morbo vel humore facti sunt penitus sine sapiētia: ergo agens phisicū potest et rōnale animā agere ac priuare. ¶ Non ergo opz recurrere ad motores extra boiem. ¶ Præterea id in quo essentialr ac per se: et proprie: homo excēdit: ac differt ab oibus residuis aīalibus h̄z eē a ppria v̄tute: ac ppria potestate: dicere enī oppositū est auferre gradū nobilitatis rei: sicut enī leo excēdit bouē in sua forma: qm̄ virtute sua ppagatur: ita homo. ¶ Sed homo nō excēdit alia ab eis: q̄ differt nisi in rōnali aīa: ergo et rōnalis aīa p̄sentaneē h̄z esse a ppria virtute boīs. ¶ Rursum si rōnalis aīa ab boīe nō fieret: tunc h̄z ex homine quātū ad nihil fieret: p̄sequens est p̄tra oēs: p̄sequentia p̄ns: qm̄ homo genitus quātū ad animā fieret a deo: et quātū ad dispositiones ex nullo: qm̄ et si ille inducant ab agēte in instāti inductionis corrūpuntur: et alię nouę fiūt: et quātū ad materiā homo est ingēnitus: ergo a patre: quātū ad nihil fieret: cum nec quātū ad dispositiones: nec quātū ad materiā: nec quātū ad formā. ¶ Ultimo potest argui: oīs forma: cuius operatio fortificatur: ac debilitatur: ac continue variatur: ex virtutibus: et rebus phisicis: ab agēte sit phisico. non enim operatio maioris est abstractionis q̄ eēntia forme. ¶ Sed rōnalis anima est forma talis quod Arist. ostendit dicens molles carnes habentes esse aptos mente etiam patet: quoniam astronomi iudicant de bonitate sapientię ac doctrine: ex astris: quod non esset nisi sapientia humana illis subderet: etiā Loxus Palemon et Arist. ex phisognomonicis signis voluntatē ac malitiā sciētie morum: et oīum iudicant boīum: et huius rei cām tradit loxus: qm̄ sanguis sedes est aīe: per quaz est anima: et corrūpit: vt etiam Palemon tradit. ¶ Ex his rōnibus Auer. Abu bacher. Auer. Alexā. Aphrodisicus: et tota secta epicureorū: rōnale animā: per quā homo in specie ponit: posuere ex

De intellectu

semine traduci: et in materia redire: et hō rōnes sunt vltimū posse eorū: et mihi crede has esse vltimū posse: qm̄ longo tēpore ego imoratus sum in consideratione huius qōnis: quare si domino annuente has debilitabimus: tunc remanebit opinio horum tanq̄ fictio.

Caput 23^m in quo auctoritates ac suspensiones inducunt antiquorum in confirmatione eorum.

Em rationes

sunt iducte potissime eis expedit et nūc dicitur. **C**ha sapientū adducere: in p̄mis igit sapiēs Salomon inquit. Dixi in corde meo de filiis hominū: vt probaret eos deus: et ostenderet filios esse bestias: et iccirco vnus est iteritus hominū: et iumentorū: et equa vtriusq̄ cōditio: et oīa subiciunt vanitati: et oīa pergunt ad vnū locum: de terra facta sunt et in terrā reuertuntur: quis nouit si spūs filiorū Adam ascendit sursum: et si spūs iumentorū descendit deorsū: ecce si homo similis est bestias quantum ad interiorū: et q̄ ex terra oriū: et in eā redit: non pot̄ homo esse nisi ex semine fiat: non tantū quantum ad corpus: imo et quantum ad animā. **C** Amplius viuus ille Moyses ait: cuncte anime que ingressę sunt cum Jacob in Egyptū: et egressę sunt de femore illius absq̄ vxoribus filiorū. **C** Ecce si ex femore aīe egrediunt: homo et quantum ad corpus: et quantum ad animā ex semine erit p̄pagat̄. **C** Adhuc et idē Moyses ait: anima carnis in sanguine est: et ego dedi illū vobis: vt supra altare in eo expietis p̄ animabus vestris: et sanguis pro anime piaculo fit et cetera. ergo si oīs anima cū sanguine: sanguis aut̄ oīs cū semine: et anima cū semine traduci. **C** Rursum Aris. in 2° p̄physicę auisculatiois: ponit considerationē p̄physicę stare vsq̄ ad formā hoīs: et reddit cām. d. homo enī hoīem generat ex materia et sol: modo hęc rō non p̄bat propositū nisi sic syllogizet: oīs forma facta ab agere nāli in materia. s. ab hoīe et sole cōsiderat̄ a naturalis: s. forma hoīs fit ab homine et sole: ergo p̄sideratur a naturali: nō potest aliter formari rō: ergo intētio eius est rationale animam esse ab hoīe et sole. **C** Itē in 12. sic sapientie contra Pi. bagozā et Speusippū ait: bonū dō et perfectū in his: que ex his. i. in p̄ncipiatis ponere nō recte extimat̄: nā sperma ex alteris est p̄oribus perfectis: et primū nō est sperma: nō enī qui ex hoc fit: sed alterū ex quo sperma. **C** Videt̄ ergo Aris. syllogizare contra eos: hō modo p̄bans sperma nō esse p̄ncipiū gñationis hominis per se: et p̄pria virtute: nullū agens agit p̄pria virtute p̄fectū: sed hō factus est effectus p̄fectior spermate. ergo nō fit a spermate p̄pria virtute: ideo tunc p̄cludit hominē nō fieri ex hoc: sed alterū esse agens hoīem: ex quo fit sperma. **C** Ex his arguo intentionē Aristo. vel forma humanā ex spermate traduci vel nō: si nō: tunc sperma virtute p̄pria sufficeret in gñatione accidētū pro forma hoīs facientū: et sic nō esset necessariū hō. **C** Adhuc Aristo. 16. de animalibus ponit hanc regulā. d. quorū enim p̄ncipiorū actio est corporalis: hęc sine corpore ineffe nō possunt. verbi gr̄a. ambulare sine pedibus itaq̄ extrinsecus ea venire est ipole: et ex hac regula p̄cludit oēs illas aias venire ex semine quaz actio: nes dependent a mā: sed fm̄ ipm̄ rōnalis anima fm̄ opus p̄prium a mā dependet ergo et ex semine ipsaz venire fas erit. **C** Amplius ibides in. 15. capite. 29. disputans an semina concurrat aliquo modo: tandem ait semina dare materiam ac corpus: marem dō animam ac formaz: ergo intentione eius erit vt prius. **C** Rursum Gregorius nicentis in libro suo de homine inquit Aris. et plures stoicos conuenire dicentes rationale animam mortalem esse: et in corpore generatam ex semine a patre et matre. **C** Ultimo si rationale anima non esset propagata ex semine hominis: tunc magis verm̄ esset filius hominis: q̄ homo factus: patet

p̄ntia si verm̄ generat̄ in stomacho hoīs ex supfluo alimentalle enī gñata supfluo alimentū q̄tū ad corpus et aiaz: homo aut̄ gñatus nō nisi quantum ad corpus: ergo verm̄ esset plus hoīs filius q̄ homo: cuius oppositū determinauit Aris. in p̄blematis: petens p̄pter qd̄ ea que sunt ex supfluitate ciborū: nō sunt nobis nata: quemadmodū et filius. **C** Potest etiā induci verbū libri de causis. d. animaz et generabilia et possunt: ergo et id quod erit hoīs medium poterit. **C** Hęc igit et tot possunt induci in supradictorum erroris confirmatione: plura alia inducent inferius p̄ bis: et contra eos: nunc autem in tātu sit dictum.

Caput 24^m in quo inducitur opinio aliorū circa idem.

Merunt

ad hęc p̄stantissimi viri ex Platonis secta potius: qui p̄uenere in hoc rationale aiaz: que spēm et esse dāt corporibus humanis: ex anima mundi p̄fluxisse: et dico notanter que dant hominib̄ eē et spēm: qm̄ de rationali separata: que hoīs dicit̄ intell̄: non nouiter fit: sed ipsa est mūdi anima s. bos. **C** Et hi partū sūt quidā enī dicit̄ rōnales aiaz esse partes anime mūdi: qd̄ et Plato q̄nq̄ vnus est sentire: videt̄ enī in p̄bilebo inuere: q̄ que ad modū corpora humana partes sunt mundi: sic et decenter aiaz aīe. **C** Adhuc in p̄bedro thibemo: ac repub. pariter apte sentit animas nostras totius sequi mūdi circuitū: et ide mores/fortunas/ac oīa bona accipere. **C** Rursum in p̄bedro ingratiaz quocq̄ nostra totius inanimati curam habere: modo hęc cura nō nisi ad mūdi aiam spectat. **C** Diuina opationis et quidā antiquorū suspensionē nobis asferat̄: vt Zenophanes/Parmenides et Mellissus: dicētes vnū esse diuī p̄ncipiū: ac ipsaz oīa esse qd̄ et deum appellat̄: sūt et cetera. **C** Unde et in Palladis tēplo ingratiaz scriptū eē. Pallas est qcquid est: qcquid fuit: et qcquid erit: nec aliquis hominū detexit pepluz: quo facies eius vel abatur: qd̄ vt Plutarcus p̄hs inquit vetustissimi p̄hi interpetrati sunt illud dictū esse de deo: q̄ anima erat totius: qui et peplo tectus est: qz oēs eū ignorant: et omnes nihil aliud q̄ eum vident: pepluz autē quo ipse tectus est: videt̄ esse sensus: qui est in aia et forma que est in corpore: qbus duob̄ circuitū scriptis ab aia et corpore: apper ipse deus in p̄p̄ria nā. **C** Et inde Ophe ingratiaz plenū mūdū eē d̄ys. **C** Et Lucanus: dabemus cūctis superis tēploq̄ tacente nil agim̄: nisi ipōte deo: et post qbusdaz interpositis: est ne dei sedes: nisi terra: et pontus et aer: iupiter est qd̄ cūq̄ vides qd̄ cūq̄ mouetur. **C** Hi ergo opinati sunt deū esse mūdi animā eūq̄ eē totius vniuersi fm̄ diuisionē formā: et in hoc cum Platonis verbis p̄uenire vident̄: s. Plato mūdi aiam forte dicat alterā a deo esse in medio mūdi locatā: vt in thibemo p̄: hac opinionē sectati sunt platonicoz plurimi: probat̄ autē hoc argumentis qbusdaz topicis: et primo: qm̄ quecūq̄ in opatione p̄ueniunt in forma tota vel forme p̄te p̄ueniunt: sed mūdus et homo in opatione cōueniunt: vt Plato ingratiaz oēs enim opōnes hoīs in circulo p̄ficiunt: ergo et hoīs aia vel tota mundi aia dicit̄ q̄ ipole est: vel pars qd̄ p̄cedunt. **C** Itē cuius p̄pria ac essentialis opatio est pars alicuius totalis opationis: forma et p̄ncipiū illius erit pars p̄ncipiū totalis illius totius opationis: vt p̄fesse cōstat: sed operatio hominis est pars totalis operationis mūdi: ergo forma hominis pars erit forme mūdi. **C** Præterea quecūq̄ per se et vltimate ordinant̄ inclinant̄ et vergūt ad vnum finem ac perfectionē vnaz: constituunt̄ ab vna numero forma: vel pluribus formis eiusdē speciei: sed oīa animata tendunt ad vnū finē ac vnam vltimā perfectionē. s. ad bonū vniuersi: q̄ oīa animata p̄stuntur ab vna forma numero

ro: vel a pluribus partibus forme vnius speciei. Adhuc
 quæcūq; colligant maiori colligatione q̄ sit colligatio mē
 brozū animalis: p̄struuntur ab vna forma numero: mēn-
 bra enim leonis non differūt a mēbris cerui nisi qz anima
 differt ab anima: res enī nō est vna nisi vnitāte forme: vt
 Auer. inquit in 2° de anima: cōmēto 7°: Themistius: sed
 oēs res ac mundi partes colligant inuicē colligatione ma-
 iori q̄ sit animalis mēbrozū colligatio: vt Auer. dicit in 2°
 celi: cōmēto. 71. r i lib. destructio destructionū disputatio/
 ne 3°: ergo oēs partes mūdi sunt cōstitutæ ab vna forma
 numero: r per p̄ns partes mundi hnt partes forme mūdi
 sicut partes aialis partes aie eius. Posteriorēs aut̄ phi-
 losophates: vt Themisti^o Theophrastus Algazel ac quā-
 doq; Aui. opinant̄ oēs aias viuētū ex mundi aia desue-
 re: quæadmodū r illuminationes ex sole: imaginant̄ enim
 duas esse animas oium viuētū: p̄maz. s. que est tanq̄ sol:
 2° que est velut illuminatio: r quæadmodū pōt dici for-
 ma oium perspicuozū: non qdem ab informādo illa: s; eo
 qz formas ac illuminationes eis affert: sic r rōnalis anima
 que est forma mūdi pōt dici anima oium vna numero: nō
 quidē ab inanimādo intus viua: sed ab eo: qz animas cun-
 ctis p̄bet: p̄ma gdez anima intells dicit̄ hoīs: vt dicit̄ The-
 mistius: qm̄ vim intelligēdi animæ ac contēplandi p̄bet: r
 pōt dici mūdi anima put forma est totius: r pōt dici dator
 formarū: vt Auicē. inq̄t. Ergo fm̄ The. r hos duas rō-
 nales animas fingere necesse est: vnā specificā inseparabi-
 lē ac indiuiduā dissipabilē ac mortālē fm̄ corporis dissipa-
 tionē ac interitū: r hanc rōnalez appellat: r hāc amplius
 definire dicit̄ Arist. in 2° de aia: r forte hanc accepit Auer.
 in suo cōmēto. Alterā separatā r vnicam cunctis aiali-
 bus ac viuīs: que est intells separat^o imistus ac imortalis:
 r hanc intelligētiā vocat Auer. pbat autē hanc Themist. in
 p̄mo sic paraphrastis de aia. d. animā hāc separatā clarissi-
 me asserunt ea animalia que ortu spontali de mā pueri p̄-
 ueniunt: ea ex tali excrementozū r sordium mistione aut ta-
 li ozm spirant viuificant mouent̄ vt in egypto mures: r in
 nostro celo vermes r locuste: r que hui^o generis plurima.
 Ex hoc vult arguere hō animæ sunt: r nō ab agētibus
 nālibus: vt constat ergo ab anima illa separata: r qua rōne
 illa talia ex ea fiunt: r eadē: r alia cuiusuis ḡnis viua. Et
 si dicas eis: qd agens nāle p̄bet in generatiōe rei. s. quid
 leo i ḡnatiōe leonis. Adhuc tūc hō animatio esset crea-
 tio vel generatio: r hoc nō determinat. Ad hęc dicerent
 agētia nō p̄bere formas ac animas: sed materias cū oibus
 dignitatib^o qbus eleuant̄ pro hō animabus: quæadmodū
 r nos dicimus de rōnali aia: fm̄ veritatez fidei. Scōm
 ēt absoluerent r facile: q̄ illa nec est creatio: nec generatio:
 sed aiatio vel p̄ductio viuificās: ad hoc enim q̄ res creet:
 opz vt sit in esse semp: non intelligēdo materiā tunc: imagi-
 nandū ergo duo signa nature: quozū vnum est creatio rō-
 nalis animæ fm̄ nōs: aliud in quo animat cōpositū: r non
 vocatur creatio: sed generatio vel animatio: p̄mū ergo non
 ponunt: sed 2°: r ergo nec est generatio: nec creatio: sed vi-
 uificatio ac animatio: r sic p̄ hoc. Post hos adhuc ani-
 mationes ac vitas: que aie scōe nūcupātur: dicūt ab anima
 mundi puenire: nō qdem per creationes vt Themist. r alij
 sue secte: nec per diuisionē animæ mūdi: sed per ip̄ressionē
 relicta ex ingressu eius in corpus: cuius exemplū Joan. sar-
 racen^o dedit Alber. narrāte. d. q̄ quæadmodū i testudinib^o
 ac parietib^o arcubus: p̄mo ligneus supponit arcus: sup que
 testudo concludit̄: r postea remoto arcu remanet vestigiū
 in testudine: ac separat^o arcus remanet: ita est in mūdi ani-
 ma animāte subas viuas: que nō nisi per vestigiū est in vi-
 ua suba: r hoc iuramentū erat deozū qd apollo reddit sacra-
 mēto. Duius sententię plures inuenti sunt platonici: vt

Theodorus ac Numenius sentire q̄qz vixi sunt. Alij
 aut̄ vt Isaac israhelita in lib. de diffinitionibus in alij mo-
 dum incurrit: inquit enī animaz tot sunt ordines: anima
 rōnalis bestialis r vegetabilis: oium autez excellentior est
 rationalis: eo q̄ ipsa causata est: ex intelligētiā: r est de na-
 tura eius: r ob hoc fact^o est homo rationalis disciplinē p̄-
 ceptibilis: decernēs inter bonuz r malū: per que sit saluan-
 dus r damnāndus: explicat autē in illo lib. modū: quō ab in-
 telligētiā p̄ducta sit: r inquit: illam creati ab intelligētiā in
 vmbra sui: r sensibilē in vmbra rationalis: r vegetabilē in
 vmbra sensibilis: qd etiā Comētator libri de causis sentire
 videtur. d. causaz primā creatricē esse animæ mediātē intel-
 ligētiā. Itē ibidē anima: quia suscipit ip̄ressionē intelli-
 gētię facta est inferioris ip̄ressionis: q̄ ipsa intelligētiā: p̄te
 rea supra. 14° p̄positione iam facta est cā corporum: r est
 causata ab intelligētiā: que est aī ipsaz: hęc sunt que de ortu
 gine rationalis animæ inuenim^o. Quod si in typo quis p̄iaz
 appetit reducere: dicendū q̄ de rationali anima possum^o
 loq̄ duplr. vel de illa que sp̄em ac actuz dat homini r vitā:
 quā Themistius animationē: Auer. cogitatuaz: Plotinus
 vitam: ac scōam animā nūcupant: vel de aia rationali con-
 sistēte nō corpori inherēte vel dante specificuz actum: sed
 que est: vt sol. Si qdem in p̄ma loqui vis: quidā dicunt eā
 esse de foris: vt Themistius: Theophrastus: Aui. Alg. Plo-
 tinus: Theodorus: r Isaac: r oēs p̄dicti forte moti bis ar-
 gumētis. Si rationalis anima ab intus ex semine p̄paga-
 retur: vel semen eam p̄ducit in instāti generationis: p̄prie
 vel ante instās ḡnatiōis: nō in instāti generationis: quia
 tunc nō est: ergo tunc non pōt p̄ducere: nec ante dum est:
 qm̄ semen est aliquid de primo cōuertibile in id qd debet
 generari: hoc autē nō hz rationē actiū: sed passiū. Ad-
 huc nullū ip̄fectū ē cā sufficiens actiua p̄fectionis: s; semē
 est ip̄fectius q̄ res generāda cum oibus spiritib^o suis: igitur
 etiāz si maneret nō posset esse p̄ncipiū actiū generatiōis.
 Rursum oīs generatio sit ab vniūoco: vt etiam
 Aristot. tenet: sed generanduz r semē nō sunt vniūoca: ergo
 ḡnatio non fiet ex semine. Amplius nullū vniūorme in
 toto: r qualibet parte est p̄ncipiū effectiūz alicuius diffor-
 mis in toto: r qualibet parte: s; semē est corpus vniūorme:
 vt vides: r genitus homo difformis: ergo vt prius. Ex his
 forte suspitionē acceperūt p̄dictaz. Adhuc si de foris di-
 catur euenire: oēs cōueniunt: p̄dicti q̄ nō ex deo: sed ab in-
 feriozibus substātiis: r q̄ nō ex deo. Forte his syllogismis
 syllogizant. Cā nunc agēs: r prius nō: necesse est vt agat p̄
 aliqua d̄positionē nouaz sibi aduenientē. Sed deus non
 agit per d̄positionē nouā sibi: ergo deus nō agit animā: r
 fit: ergo erit ab aliquo infra deum: cui nouū nō repugnata
 maior p̄z in perigeneseos: idēz inquātum idēz semp est na-
 tum facere idē: r hoc verificat̄ tam in causis naturalib^o. q̄
 voluntariis: de nālibus p̄z: de voluntariis que per electio-
 nē agūt p̄batur: qm̄ illa causa nō agit nisi q̄ eligit ac velit:
 ergo ad hoc q̄ agat nunc: r prius nō: opz vt aliquid eligat
 nūc quod prius: nec eligat: nec voluit. Amplius imedia-
 te recipere qd optimo nobiliss est q̄ recipere p̄ mediū ab
 illo: si ergo aia recipit imediate esse a deo: reciperet ipsum
 nobilissimo modo: s; ad nobilissimū modū recipiēdi seq̄-
 tur nobilissimū esse receptū: aia ergo haberet fm̄ hoc nobi-
 lissimū esse: hoc autē est esse intelligētē: quare aia esset vna
 intelligētiarū: has duas rōnes in sustēratione illozū indu-
 cit Toletan^o: alię aut̄ debiles sunt. Ruruz oē vltimuz
 in ordine causatoruz nō erit a p̄ma causa: nisi p̄ causas: que
 in medio sunt: p̄ma causa est deus: medię causę sunt moto-
 res ozbiū: causata vltimo sunt animæ ac generabiles for-
 mę: ergo animæ ab intelligētis fiunt. Itē intelligētiā si
 p̄mit in aiam: sicut anima in corpis aiati nām: sicut ergo

De intellectu

dicimus aiam esse eam corporis aiatu r motuum: r passio-
nū: ita dicunt intelligētiās esse cās animę cognitivę eo qđ
cognitio animę quędāz est resultatio luminis intelligētice.
¶ Diverfant autē: qm̄ bi dicunt rōnālē animā ab ip̄s^o
mundi anima effluere: qđam ab intelligētia: siquidē ab i-
telligētia est positio Isaac auctoris de causis Aui. r aliorū:
si ab anima mundi ad huc: vel per ip̄pressionē ac vestigium
in mā relictu: r sic est positio Theodori Numeny r aliorū:
vel per pductionē r aiatiōnē: r sic positio est Theodori
pbraisti r aliorū. ¶ Si hō dicamus eaz ex semine ppaga-
tā: sic est positio Auempe. Abubacher. Auer. Alfaraby rē.
argumētis quę iduximus in suo loco. ¶ Si hō loquimur
de rōnali p̄sistenti: r in se existēti: quaz Auer. r Themis. pō-
suerūt: ad huc r in ea est oīa: qm̄ Auer. ponit hō ē vltimā
intelligētia vñdecimi orbis. s. humani: immediate pductam
ab intelligētia lunę: tanq̄ a causa proxima ac fere vniuoca
sibi: vt in lib. destructio destructionum disputatione 3^a cō-
mētiatus suz: r ipse expressit id. A deo vero vt a causa vli: r
agēte virtute ppria: vt. i. z. meta. cōmētiō. 44. ing: extima
uit enim qđ quemadmodū ex sole r homine prouenit ho-
mo: ab homine qđem: tanq̄ ab agente pximo: a sole tanq̄
ab agente vniuersali: sic intelligētia hominum ab intelli-
gentia lunę tanq̄ ab agente pximo: ab ipso deo tāq̄ a cau-
sa remota r vli: quę suo loco amplius tangēti: vbi oīam
dabim⁹ iter eū: r Aui. r alios. ¶ Themistiū autē r Theo-
pbraistū Platonis verba sequētes eam extimantes mūdi
animā a deo effluxisse dicunt: dixit enīz Plato stellis deū
loquentē inducē: ego vobis semen tradā r initium rē. vbi
dat intelligere aiam mundi esse a deo factā tanq̄ vniuersi
semen: etiā dixit: animā autēz in eius medio collocavit rē.
vbi dat intelligere idē: ex his ergo Themistiū ac Theo-
pbraistū extimāt intellectus hominis esse a deo effluxus.
De origine igit aīę quanta r quot ab antiquis inuenerim
hec sunt: nec plura: nec pauciora.

¶ Laplm 25^m in quo inducunt obiectiones hō eos qui tenēt
rōnālē animam esse ex semine r debilitantur.

Quod rōnālīs anima ex semine nō tradu-
catur a patre r matre trib⁹ rōnibus
p̄mus expositōr conatur pbare: p̄ma igit rō-
nulla forma p se ex̄s ppria existētia ex semi-
ne ppagat: hoc enīz differt for⁹ ex̄s p se a for-
mis quę sunt tm̄ pres: sed aia rōnālīs est per se ex̄s: ac nō
ens rōne cōpositū: vt diuersus modus agēdi: id nobis de-
clarat: vt dicit: ergo rōnālīs aia ex semine nō ducet. ¶ Am-
plius nullū corpus vel in corpe virtus ad subam spiritua-
lē ac icorpeā ptingere pōt: nihil enīz agit vltra suā sp̄z:
opz enim agens multo pstantius eē acto. ¶ Sed semē est
corpus: vel virtus in corpore: r rōnālīs aia est sp̄s: ac i-
corporea: vt sensu pstat: ergo nō potest ptingere ad eam: qđ
de foris aderit. ¶ Ad huc oīs forma quę exit in esse per ge-
nerationē: a v̄tute corporea vel corpore est educta de po-
tētia māę: vt 7° p̄nc p̄hic Arist. restat. ¶ Sed rōnālīs aia
non pōt educi de potētia māę: formę enim quarū opōnes
non sunt cum corpore non possunt de mā corporali educi.
¶ Unde relingitur qđ aia rōnālīs nō propagat ex semine
r hāc rationē fere formalr tangit Arist. 16. de aialibus ca-
pite. 10. ¶ Sed quocūq; pace tanti p̄bi dixerim argumen-
ta hic aduersus eos demonstrare non vident⁹: oēs. n. pecca-
re vident per fallaciā equocationis: qm̄ cuz in minori p̄-
mo assumit: sed aia rōnālīs est per se ex̄s ac non ens rōne
cōpositū: vel loquitur de rōnali vlr: vel de rōnali particulari
rōne: si p̄mo modo p̄ceditur torū argumētū verū: vana erit
ratio: cū non pcludat inētum. ¶ Si inēdit 2° modo mi-
norē falsam esse dicerēt: cogitativa enim non est nisi prout
est pars cōpositi: quēadmodū bonis aia. ¶ 3° etiam ratio

facillime debilitaret. qm̄ quēadmodū apud ip̄m calor: vt
calor: calorē agit: vt hō organū substantiā: aut substantiam:
sic dicerē pro eis ad minorē illam esse verā virtute rei cor-
poralis: sed v̄tute animę patris id non v̄get. ¶ Rursuz v̄t
prius minor distinguēda erit quid per rōnālē aiam itel-
ligat: qđ si rōnālē itelligat rōcinatione vli: s. v̄t verū cō-
cludit: sed nō hō eos. ¶ Si rōcinatione p̄ticulari: tūc dice-
rēt illaz eē corporalē subam: ac ex potētia māę progressaz.
¶ 3° ē ratio nō pcluderet eis: qm̄ vel per rōnālē in mi-
norē inēdit rōnālē vli rōne: vel p̄ticulari: r iterū vt p̄us di-
cerent rōnālē vlr esse ip̄propagatā. ¶ Sed rōnālē p̄ticu-
lariter esse ex semine effluxā: rōnes ergo oēs pcludunt ve-
rū: sed nō p̄tra eos: vt recte itelligētēs cognoscere possunt.
¶ Ego autē p̄siderans: r magno ip̄e inuestigās credo p̄tra
eos demōstrones nondū eē: verū esse argumēta quędā p̄ba-
biliora illis quę inducunt pro se: vt legētibz rōnes meas
statim apparebit: potest ergo argui: aut homo vna r eadēz
forma specificā r vltima est homo in p̄dicamento subeac
in sp̄e hominuz r itelligens ac ratiocinās vlr: aut altera: ac
altera. ¶ Si quidē vna r eadē forma: tunc rōnes exposito-
ris sunt demonstratōr: r forte ad illū itellectū eas ipse ad-
ducit. ¶ Si quidē est altera ac altera: vt ei ac omnes in
via sua fingūt. Accipit homo p̄stitutus ex forma per quaz
est homo. verbi grā. cogita: iua: r mā: r quęro: vel est cōple-
tus in specie vltimo cōplēmēto vel non. ¶ Si fingit ip̄m
eē vltimo in specie eius cōplētū: ergo hz opatiōnē sibi pos-
sibile: r perfectionē fm̄ gradū sue sp̄e: ergo itellē v̄nirēt
ei sup̄flue r aduētitiē: ac oīno r simplr per accidēs: sic bos
iumento cū homo habeat oēm perfectionē sibi possibilez
per suaz formā. ¶ Si hō homo per cogitatiuā non cōple-
tur in specie: ergo homo ab itellectu cōplebit: r per ip̄sum
poneit in vltimo actu suę sp̄e: r sic homo erit homo ab itel-
lectu illo separato: r cū vna forma non possit eē pluriū qđ
p̄mo: erit ergo rōnālīs aia multiplicata p corpa: r non tra-
ducta ab ipso semine: r hoc p̄tebamus. Et crede mihi hāc
rationē esse vltimū qđ contra Auerroim induci potest: hō
enim quęstio nō recessit ab oculis meis per tēpus vniūsi
stātis: r qm̄ ad summū p̄siderant nihil fortius inueniri po-
test p̄tra euz r si tu prauus nō eris dices hāc rationē eē de-
monstratiuā. ¶ Amplius argui potest: nulla anima: cuius
operatio est in p̄fecto circulo p̄sistēs: educit de semine vel
māę potētia qđ hoc modo probari pōt: ēt fm̄ fundamētū
Auer. Animarū quędā purę circulariter: vt intelligētia or-
bi: tam quātuz ad motū qđ quātuz ad itelligere: qđam pu-
rē recto motu: vt vegetalīs: hęc enīz qđ oīno depressa est in
mā: nullo modo supra opatiōnē suaz dñatur: ergo nō pōt
opari nisi mere ad modū māę ergo non nisi motu reculsi-
mo. ¶ Quędā autē media sensilis: hęc enīz: quia in mate-
ria dep̄tebendit: ideo rectū motuz ac opatiōnē p̄cipiat
quia hō a mā eleuatur fm̄ quicq; aliquo modo redit ad le-
reditionē incōpleta: vt p̄z: r ideo nō perfecta circulatione
operat. ¶ Pōt ergo argui sic: maior: nulla anima quę ipu-
ra est anima p cōmissionē māę circulariter operat: r hoc
Auer. dicit in 2° capite de suba orbis: vbi reddit causas cur
motus circularis tm̄: qm̄ est aīę purissimę tm̄: r 2° celi cō-
mēto 3°: ergo nulla aia p̄tim anima: r p̄tim corporea: peni-
tus opatiōnē circularē p̄tinet: r sic p̄z maior: tunc minor: s.
oīs anima rōnālīs: tam vlr qđ p̄ticulari rōne operat opera-
tione p̄fecte circulariter: discursus enīz circularis est perfe-
ctus: s. nō sphericus: vt triāgulus: r hoc siue sit p̄ticulariter
factū: siue vlr factū: ergo nulla anima rōnālīs: quocūq; mo-
do rōnālīs: erit ex semine deducta: r v̄t volebam⁹. ¶ Rur-
sum oīs anima ac forma a materia r corpe educta est me-
re naturalr cōparata ad suos actus ac opatiōnes: sed ratio-
nālīs: tam vlr qđ p̄ticulariter libere r p̄tingētē cōparatur
ad suos

ad suos actus: ergo nulla illarū fit ex materia ac ex semine.
C Maior pars: quā aia intātū libera in quātū excedit virtū
 te ac potestate et facultate materie: et rei phisice: que eni to-
 taliter corpori impressa est: nullo modo domina erit corpo-
 ris: cū ipsuz omnino ac penitus sequatur: et facultates illius
 nō excedat: et sic patet maior. **C** Minor autē patet: cogitati-
 ua enim per discursuz particularem cōtingenter eligit de
 actu particulari: vt in nobis experimur. **C** Presentato. n.
 nobis paupere per ratiocinationem particulare eligo: da-
 re sibi elemosinam: et per consequens est mere libera: ergo
 neutra earum erit ex corpore vel semine: et si considerabis
 has tres nostras rationes aduersus Auerrois inuenies eas
 meliores que possunt fieri: et certe si demonstrationes ali-
 que dant forte non sunt nisi harū generis. **C** Ultimo ptra
 eos inducatur sententia Aristot. 16. de animalibus: vbi que-
 stionē hanc mouit et inquit: quōbrem de mente etiā quo nā
 tempore: et quomodo: et vnde eam recipiam que pncipium
 id participant plurimuz dubitatur: ecce questionem in for-
 ma: et quibusdā interpositis accepit vnam vniuersalem. d.
 omnes enim potentia prius haberi q̄ actu necessē est: est
 ergo ista vniuersalis: omnes anime prius habentur poten-
 tia q̄ actu: et ostendit tunc: ad huc paucis interpositis: qua-
 liter est impossibile animas omnes p̄cessē et inquit: ceterū
 omnes ante esse impossibile rationibus his esse ostēditur:
 quorum enīz pncipioruz actio corporalis: hęc sine corpo-
 re in esse nō posse certū est. v. g. ambulare sine pedib: atq̄
 extrinsecus ea venire impossibile est: nec enim ipse per se
 accedere possunt: cum inseparabilia sint: neqz cuz corpore:
 semen enim excrementū alimenti mutati est. **C** Ex his cō-
 cludit Aristot. restat igit vt mens sola extrinsecus accedat:
 eaqz sola diuina sit: enim cuz eius actione cōmunicat
 actio corporalis: hęc Aristot. Ex his potest remoueri positi-
 o Auerrois. Aristot. querit. q. quō rōnalis aia: que est itells:
 inducat in mā: et absoluit eā: nō p semen. g. de foris: positio
 ergo Auer. dicit magro suo q̄ si dicas vt Theophrastus /
 Themistius / et Auerrois dicūt: q. mens est quedā intelligē-
 tia separata: et q. ipsa nō accedit hōi nisi p̄ opationē: et nō
 per generationem: nec pncipalr: nec dispositiue: hoc exclu-
 ditur triplr: pmo qm̄ Aristot. accepit illam vniuersalem. s.
 omnes animas cōtineri potentia prius q̄ sint: et nō actu: h
 autem nō est verū nisi ipse loqueret vniiformiter in oibus
 illis tribus speciebus anime: nō ergo loquitur in illis duo-
 bus: quō inducat p̄ esse: et in rōnali p̄m operationē: qm̄ p
 positio illa esset equiuoca. **C** Scōdo questio nō esset mota
 ad pposituz: qm̄ de modo quō vniat intellectus nobis nō
 spectat loqui in libro de generatione animalū: sed in libro
 de aia: vbi docet modū vniōnis aīe per itelligere: et nō hic.
C Tertio Aristot. docet quō rōnalis accedit homini: et quō
 sensilis ac vegetabilis: et nō loquitur de alia forma hoīs q̄
 de mente. ergo intendit loqui prout mens est specifica for-
 ma hoīs: aliter valde deficiens esset: cum nec ibi: nec alibi
 ipse explicasset p̄p̄iā et specificam formā hoīs vniū: et quō
 vniatur homini: sed tñ explicasset per se modū quō vniat
 per operationem: et certe hoc videt ptra mentem p̄p̄iam.
C Ex his decet accipere p̄p̄iā formā hoīs per quam hō
 est homo esse extrinsecus aduenientes ei: et non ex semine:
 nec ex materie potentia: sed vtrum ab aliqua intelligentia
 ruz infra deū: an ab ipso deo immediate: nō dū declarati est.
C Caput 26^m. declarans rōnalē animā nō posse venire
 ab aliqua intelligentia: infra deū: aduersus opionē scōdam.

C Am Auerrois positio tanq̄ impossibilis
 sit modo relicta: super est videre: de
 scōda et vniū qd accipienduz est p̄m eos est huius
 animas duas: siue vitas appelles. siue anima-
 tiones ex nihilo creati: qd vtrum sit creati pu-

re ac simpliciter: an nō: istud nō impedit: satis est accipere
 illas ex nihilo esse: et hoc pzo nunc largo noie creati voco:
 cum ex potentia materie non educantur: sed in ea foris in-
 ducant: quo perspicuo diuus ille Albertus in lib. de homi-
 ne tribus rōnibus operationē eam excepit: pmo arguit: ho-
 nor creatoris singularis qui exhiberi debet ei ab omni en-
 te extra eum nō debet transponi in aliquo creato vel facto
 ab eo: tunc enim remouetur eius honor. **C** Sed creare est
 honor hō nō ergo decebat ipsuz creatoris p̄stare. **C** Am-
 plius arguit: creatio est opus cause: vt est causa cause: cum
 nulla materia p̄ciaceat ei: sed nulluz dependens a deo est
 causa cause: ergo creatio non est opus eius. **C** Ad huc cui-
 cūqz potentie non contingit opus aliquod p̄m genus suū:
 impossibile est illi potentie conuenire speciem operis sed
 create potentie non cōuenit creare p̄m genus: quia p̄m suū
 genus est ipsa terminus creationis: et nō pncipiū ergo eidē
 nō puenit creare hoc vel illud. **C** Preterea Alber. in libro
 de intellectu et intelligibili arguit. Si rōnalis anima flue-
 ret et regeret ab int^o orbis: tunc ipsa in suis actionibus mor-
 tibus ac operationibus: necessārio subderet motibus astro-
 ruz: eo q. omne effluens ab aliquo cōtinet et restringit ab
 illo in potentys operationum. Assignauit etiā alias plures
 rōnes in coenis. q. de creatione sed potiores sunt istę. Qui-
 dam alij posteriores: cum multas reprobasent rōnes: tan-
 dem cōtenti sunt hac: nullus actus accidentalis est rō creā-
 di aliqua subam: intellectus cuiuscūqz intelligentie est act^o
 accidentalis ei: ergo int^o intelligentie nō erit rō creandi aliq̄
 subam. **C** Tunc vltra: sed int^o omnis non creat substātiāz
 nisi per actuz intellectionis: tanq̄ per rationem creandi: g
 int^o nulla citra deuz potest creare aliquā subāz. **C** In hoc
 syllogismo omnes ppositiones sunt dubitabiles: ego autē
 gratia breuitatis primā tanq̄ necessariā concedo: tertiam
 etiam puto esse necessariā: saltem p̄m cognitionem vlez
 vel particulare. erit ergo questio tantum in scōda: probant
 ergo scōdam et componitur sic ratio eorū: cuiuscūqz nō repu-
 gnat itelligere infinita ei int^o nō est vna: sed multe et acci-
 dentales: sed intellectui intelligentie nō repugnat itellige-
 re infinita. ergo nō vnica itellectione sed pluribus. **C** Du-
 ius argumenti dicunt q. ppositio. d. intelligentiā posse in-
 telligere infinita est manifesta per se: qm̄ cum infinita sint
 ex naturis eorū per se intelligibilia: non repugnat ex parte
 cuiuscūqz intellectus per se itelligi: ppositio autem. d. in-
 finita non posse itelligi ab intellectu finito probat longa
 argumentatione quā videt: tota ergo ratio horū abbreviat
 ad hoc: dimisit autem reliquum: quoniaz soluta ea hoc mō
 soluta erit et simplr. **C** Sed pace tantoruz dixerim videt
 mihi nullā harū demonstrare: imo toletanus vir sane lite-
 ratissimus: theologus sumus ac phs: videns debilitatē ra-
 tionum contra eos dicit: q. lz consentiat aias creati ab in-
 telligentys scōdis: non tamen vult habere intelligentias il-
 las esse creatores: qz creator inquit est ille qui p̄p̄ia aucto-
 ritate ac virtute aliquid de nihilo facit: sed intelligentie fa-
 ciunt hoc ministrantes deo: et auctoritate dei: possem ergo
 dicere: vt toletanus inquit int^o create aias in virtute p̄m
 vt. instrumentū. **C** Tunc igitur p̄ma ratio non cogit: qm̄
 creare pncipaliter est honor dei: et hoc semper deo compe-
 tit: nec alicui intelligentie cōmunicatur: sed creare instru-
 mentaliter potest creature competere nec hoc a deo auferit
 honorem et auctoritatē: argumentum ergo fallaciaz cōmit-
 tit equiuocationis. **C** Scōm etiam argumentum nihil va-
 let: qm̄ maior est vera. s. hoc modo q. creare est opus cause
 que est causa cause: qm̄ creatio est p̄p̄ia auctoritate. Sed
 auctoritate alterius stat q. sit cause causate. **C** Tertū etiā
 non militat: stant enim simul q. intelligentia sit terminus
 creationis: et ipsa sit creator nō p̄p̄ia auctoritate: sed aucte
 Suesf. de intel. L

primi ille ergo tres rationes Alberti pace sua non valent: nec quarta Alberti ratio valet: quoniam in orbis aliquid causat per modum nature: et sic id erit necessitatum a motibus sui orbis aliquid per viam intellectus: et sic non oportet: cuiusmodi est in proposito. Item ratio aliorum forte valet: sed apud me non valet: dicere ergo secundam propositionem secundum philosophos esse falsam: ponunt enim peripatetici omnes substantias separatas a materia intelligere per earum substantias intellectio: ne unica que est earum essentia: et sic minor est accepta tamen. Ad probationem dicerent philosophi quod intelligentie repugnat intelligere infinita: imo ut Aristoteles inquit infinitum est secundum se ignotum: et per consequens nulli intellectui notum. Etiam Averroes in meta. commento. 51. dicit infinitum: ut sic esse est artes et prudentiam: quare et magis extra artem sublimem. Etiam positum quod infinitum esset per se intelligibile: dicerent ipsius intelligi per rationes finitas ut Averroes ait 2° meth. commento. 13. et 11. Item dicerent quod si infinitum sit per se intelligibile ab intellectu in quantum intellectus non oportet ut intelligat ab omni intellectu: sed ab aliquo: et forte ab intellectu primi: huius ergo rationes: et si bonum habeant colorem pace eorum necessitate non dicunt. Uidet ergo mihi in hoc rationem expositoris solus esse necessariam. Primo probo deus tantum principaliter creare. Secundo quod nulla intelligentia posterior creare potest instrumentali: et sic prolo nostra reddetur firma. Ratio ad primum sic componitur: oportet vniuersalissimi effectum in vniuersalissima causam reducere: sed inter omnes effectus vniuersalissimus est ipsum esse: ergo erit proprius effectus prime et vniuersalissime cause: que est deus. Secundam partem probare potes sic. Si aliqua intelligentia ex nihilo creat: vel auctoritate propria: vel ut instrumentum primi: quod non auctoritate propria etiam philosophi concedunt quod dicitur Avicenna dicat quod non in quantum instrumentum primi expositio secundam sic probat: agens inferius supponit effectus superioris agentis: ut exemplo philosophi: quoniam ars supponit effectum nature: natura autem effectum prime cause: scilicet saltem materie: sed primus effectus dei est esse: ergo omnis causa secunda quocumque supponit esse: et sic non potest creare: nec per se: nec instrumentali. Ex his relinquitur: quod si rationales anime ex nihilo producantur: nullo modo: nisi ab ipso primo motore creabuntur. Caput 27^m soluens questiones quasdam contra rationes primi ac secundi expositoris.

Alumniantur autem quidam prima ratione expositoris vniuersalissimi: primo arguentes conclusionem: secundo arguentes syllogismum: arguunt contra conclusionem: quia a quocumque agente generatur compositum ab eodem effectiue est esse compositum. Compositum aliquod generatur ab aliquo agente nouo ac secundo nisi tollatur virtus creature. Maior probatur: quoniam secundum Aristotelem generatio est ad esse. Rursum a quocumque compositum habet formam in materia ab eodem habet esse: sed a generante habet formam in materia: quare et ab eo habet esse: et reliqua videtur conclusio ergo syllogismi: expositoris falsa erit. Ad autem syllogismus eius non syllogizet ostenditur: quoniam causa vniuersalis dupliciter intelligi potest: vel virtute ea: scilicet cuius virtus ad plura se extendit: ut sol: et sic effectus dicitur vniuersalis virtute: scilicet ille cuius perfectio maior. Vel predicatione: effectus enim vniuersalis predicatione est qui de pluribus predicatur: vniuersalis autem causa virtute est que continet plures causalitates: dicunt modo. Si in maiori sumitur vniuersaliter vniuersaliter secundum perfectionem ex parte cause ac effectus: concedunt eam: et sic minor est falsa: vel equiuoca. Si autem vniuersaliter secundum predicationem potest esse vera maior ac minor. Sed propositio. deus est causa vniuersalis est falsa secundum illum sensum syllogismi. Et

potest argui non esse verum ens esse perfectissimum effectum: quoniam pluribus: imo omnibus comunicat: ergo potentialis: et per consequens vilius. Secunda rationem expositoris scilicet etiam reprobant: quia aut intelligitur in maiori quod agens secundarium presupponit effectum primi agentis: ut passum in quod agat: et tunc petit principium. scilicet quod omne agens aliud a deo agit in passum presuppositus: aut intelligit absolute quod absolute presupponat effectum primi agentis: quod concedunt: quia scilicet supponit seipsum: sicut agere supponit esse: et ipsum est effectus prime cause. Probatio huius non currit: ut dicunt: quoniam id non est ex ordine agendum: sed propter necessitates terminorum: et tu vide. Sed mihi videtur pace horum hec non concludere aduersus expositores: supponit namque expositor primus quod cause sunt concurrentes ad vnum effectum secundum diuersos gradus: ut sepe ego declaravi in libro destructio. d. quando enim Socrates generatur in eo plures inuenitur gradus: ut hic homo. Altior est homo: altior anima: altior corpus viuum: altior corpus: altior substantia: altissimus est esse: quod omnibus entibus diffundit: et non dico esse simpliciter: sed esse creabile: vel alio modo participatum esse. Tunc est regula peripatetica: quod si omnes isti gradus sint vna res in subiecto: tamen sunt rationes quibus cause subordinate concurrunt ad Socratis esse: quoniam Socrates sub isto gradu singulari a Platone sit vel salte Plato concurrat ad illum: secundum gradum sortis: vniuersalior causa. h. g. sol ad idem secundum gradum altior. h. g. ut homo. Superior causa. h. g. mars ad idem: ut animal: iuppiter ad idem: ut viuum: saturnus: ut suba: primus motor ad idem sub gradu entis: sic enim est ordinatus modus concurrendi causarum: sicut rationes: ac gradus effectus secundum predicationem ordinantur: est ergo regula peripatetica quod effectus vniuersalis in quantum huiusmodi predicationem reducit ad causam vniuersalem: non dico secundum predicationem: sed secundum virtutes: ut tibi ex exemplo posito patet. Ex hoc maior syllogismus debet sic intelligi: vniuersalissimus effectus secundum predicationem debet reduci ad causam vniuersalissimam secundum virtutem: et hoc modo tenet maior ex regula peripatetica. Tunc minor intelligitur eodem modo: sed esse creabile est effectus vniuersalissimus predicatione: ergo debet reduci ad causam vniuersalissimam virtute: et sic syllogismus bonus est. Et iterum bene assumitur et altera: sed deus est causa vniuersalissima virtute: quare deus concurret secundum esse. Nec valet inducere in dictis expositoris contradictionem: quoniam id non est contra rationes in se: sed contra boiem: ego autem quero rationes simpliciter: ex his patet firmitas demonstrationis primi expositoris. Sed dices ea que distinguuntur ratione fiunt ab vna et eadem causa esse simpliciter: et esse huius: sola ratione distinguuntur: ergo a quocumque est esse huius: erit esse simpliciter: cum igitur a Platone: sit esse sortis: ut sic: ergo ab eodem erit: et simpliciter esse. Istud etiam nihil est: quoniam eadem ratione sunt duobus: vno modo adequate: sicut homo: ut subum: et ipse: ut predicatum et hoc modo verum est id quod in maiori tangitur. Alio modo inadequate: sicut homo et animal: et sic maior est falsa: et sic hoc non videtur. Potest tamen negari minor secundum expositorem: quoniam secundum eum esse et essentia secundum rem differunt. Ex his apparet argumentum contra conclusionem non concludere: quoniam generatio non est ad esse simpliciter: in quantum est ab hoc. scilicet Platone: sed que ad modum in genito sunt plures gradus: quod sunt rationes concurrendi omnium causarum: sic ipsa generatio est actio omnium causarum: ut ergo illa generatio est a Platone: est ad hoc esse. scilicet sortis: ut est a sole: est ad animal: ut actio martis ad sortem: ut viuum: ut actio dei ad sortem: ut ens: concedo: ergo generationem esse terminatam ad esse non tamen ut est ab agente particulari: sed ut est actio omnium causarum.

rum concurrentium. Ad formam ergo rationis: concedo maiorem: sed minor falsa est: loquendo eo modo quo maior intelligitur: nulla enim res creata generat effectum alium quem sibi esse simpliciter quantum ad omnes gradus. Sed quantum ad gradum sibi proprium: et sic non tollitur virtus cause particularis: et sic reputo argumentum illius viri ab his calumniis posse tueri quod inducitur de nobilitate effectus pro nunc dicitur esse nobilitate precedere omnia saltem extensivae. Quod etiam inducitur contra 2^m expositionem nec videtur sibi me superponit enim ipse tria genera agentium: unum qui tantum agit in superficie in quantum tale: et hoc ars est. Secundum est agens naturale: quod ideo naturale dicitur: quia non agit sibi partem suam essentialiter: et non sibi totam suam essentialitatem: et hoc vocatur agens per participationem. Tertium agit per totam eius essentialitatem: et sic agit simpliciter esse. Ex his potest argumentum sic vigorari: agens secundarium per participationem supponit effectum primum: ut passivus: sed quodlibet ens dependens est a suo: ut constat: ergo ut prius: quod dicitur ibi esse petitionem principii: diceret expositor illam esse per se notam ex rationibus terminorum: supponit enim ipse agens secundarium esse id quod partim agit: et partim supponit: eo quia non agit per totam suam essentialitatem: sed per participationem: ideo supponit aliquid primum in quod agit. Quod etiam dicitur per suppositionem illam non esse ex ordine agentium: sed terminorum: constat non esse ita: illa enim agentia sic sunt ordinata: ut inferius cum sit pars superioris supponat semper partem effectus simpliciter: et ideo omne agens creatum agit ex presupposita materia: ut bene expositores dicunt. Significatur igitur dici potest aduersus secundam positionem hoc est. Ex his: et Aristoteles dicitur colligimus primo animam foris accedere: ut Aristoteles testatur in de animalibus. 16. colligimus autem ex verbis eius in libro de proprietatibus elementorum dicentis rationalem animam descendere iussu dei: et ex rationibus dicitur eas venire ex deo: et hoc non est ratione: sed etiam fide tenemus: iuxta illud Mosi: oem flatum ego feci. Item et geneleos Moses etiam dicit deus spiravit in faciem eius spiraculum vite: ubi Augustinus ait quod angeli nullo modo dicendi sunt creatores alicuius rei: et dicitur (nullo modo) id est nec principali: nec instrumentaliter: quod etiam Damascenus affirmavit in secundo: et vide verba eius: quod ergo anima rationalis sic veniat a deo immediate: sic sunt rationes habent auctoritates.

Capitulum 28^m: in quo narrabitur determinatio questionis in origine rationalis anime.

Quod igitur collegimus: tum ex rationibus: tum ex verbis Aristoteles est rationale animam non ex semine: sed foris accedere: et ex foris ex inter: et non aliqua infra deus: sed ex deo immediate: ut in libro de proprietatibus elementorum testatur Aristoteles. Sed quia omne id quod causatur a primo causatur intra naturam operis: opus autem nature ex aliquo fit: ideo et rationalis anima videtur quodammodo ex aliquo fieri. Sunt autem in natura seminum genera tria: semine: scilicet quod in se habet vegetativum: maris quoque quod in se sensitivum: continet in potentia: neutrum autem horum ad intellectum ac rationem sufficit: nec potest habere semen in quo sit in potentia: omnis enim visus: que est in semine: sive sit animalis: sive celestis: sive elementaris: aut millionis elementorum: virtus est operans in corpore: nec educere potest formam: nisi que est actus corporis: erit ergo tertium genus seminis. scilicet primum intelligentie: que semen est spirituale: et de hoc semine rationalem animam produxit: quemadmodum: et nobiscum Varro Daniceus Romanus Siphantius: et presilianus consensunt: ex propria dei substantia rationale animam esse dicentes: quod et sapientissimus Paulus ad Athenienses sic configuravit: in ipso enim vivimus et movemur et sumus: sicut et qui

dam vestrorum poetarum dixerunt: ipse enim et genus sumus. In quibus dat intelligere omne genus anime ex luce prima esse fluere: cum enim inquit (in ipso enim vivimus) nos vitas habere vegetale ex eo insinuat: cum autem post modum subdit (et movemur) nos vitam sensibilem ab eo accepisse designat: cum etiam adiungit (et sumus) nos vitam intellectualem lucrari ab eo denotat: cum ultimo apposuit (nos esse ex genere eius) dat intelligere esse nostrum ex luce quod semen est spirituale profuisse primum intelligentie. Et hoc intellectus novus est quem Anaxagoras primum et primum et immutabile esse dixit. Hoc autem: ut altius intelligatur: debes scire quod vegetativum est in sensitivo: ideo non determinat exitum vegetativum de potentia ad actum: nisi ad esse ac naturam sensitivam: iterum sensitivum est in intellectivo: et ideo non determinat exitum sensitivi de potentia ad actum nisi in intellectivo: erit ergo in motu ipse embrio: ut Aristoteles inquit prius vivum quam sensibile animal: et prius sensibile animal quam equus vel homo: et quia omnia propria virtute movet intellectus: et omnia que sunt in materia: sunt sicut instrumenta ipsius in virtute intellectus moventia: ergo proculdubio vivum prius est in materia quam sensibile. Sensibile prius determinabile: et intelligibile consummatum prius quam intelligibile determinatum: eo quod virtute intellectus agentis prima operatio est sibi principia materie matris: et secunda operatio est intellectus eiusdem sibi ea que sunt in semine patris: et tertia sibi semen proprium scilicet lucem proprie materie spiritualis: quare quemadmodum: quando vegetativum est in sensitivo in illius congruentia operationes terminantur: quando ambo vegetativum. scilicet sensitivum sunt in rationali terminantur organa formata ad opportunitatem rationalis anime: huius autem exemplum est: quoniam loco anteriorum pedum in quadrum pedibus formantur manus in homine que sunt organa intellectus: sicut Aristoteles inquit in libro de animalibus: item loco lingue brutorum formatur lingua hominis: que congruit interpretationi: que non est nisi actus rationis: amplius auris loco auriculę brutorum: que organum est auditus discipline: que non competit nisi intellectui: et sic facile est considerare in omnibus aliis organa sensuum: propter quod etiam in figura organa hominis ab omnibus differunt animalium organa: eo quod sensitiva in boie communita rationi: multo est maioris virtutis quam in ceteris sit animalibus. Dixerunt quidam sapientes: quodammodo in aliis necessaria est forma inchoatio ita et in boie: inchoatio igitur vegetativi est in materia: et in esse primum substantie: inchoatio sensibilis est in vegetativo. inchoatio rationalis est in sensitivo: quod aliter habet factus esset multa: et non unum: sed quod nihil horum sit nisi per virtutem intellectus: et non ex materia aliqua: ideo esse boie intellectivum erit: ad similitudinem intellectus primi: qui divinus est: et nulla materia prohibet. Hoc autem quod dicunt non intelligendum est ad literam: quoniam queadmodum vegetativum in ipsa materia inchoat: de qua educit: sic et sensibile et intellectivum ex eorum inchoationibus educerent: et sic queadmodum vegetativum non prius esset nisi ex materia sic et intellectivum. Opus ergo intelligere vegetativum inchoari in materia: tanquam in eo ex quo educit sensitivum eodem modo intellectivum autem non tanquam in eis ex quibus educat: sed tanquam his in quibus inducit per virtutem: ac primum cause lucis. Et quoniam sic est erit opinio Averrois: erronea: qui dicit intellectum non esse de natura anime: sed continuari sibi ab extrinseco. Si enim hoc verum esset: non esset homo id quod est esse huius boie: nisi quod sensibili: quod enim non nisi extrinsecus continuatur: non est terminus exeuntis de potentia ad actum: nisi per id ipsum aliquid ponatur in numerum: sed per rationem et intellectum homo est homo et ponitur in numerum. Nec fugere potes ad cogitationem: ut Averroes et Abubacher labuntur: illa enim non est nisi sensitiva: vel sibi gradus vivorum: nec Aristoteles nunc in 16. de animalibus nisi vivum sensitivum: et intellectivum: nec in secundo de animalibus nisi vivum sensitivum: et intellectivum: nec in secundo de animalibus ponit gradus nisi hos: quare si cogitativa anima sit: boi

Sueff. de intel.

L 2

ppria hō nō nisi a sensibili erit hō: cuius oppositū Arist. ingt. d. ultimo aduenire rōnalē aiam hōi: quia tunc hō est hō: r hoc arg^m sine dubio demratio est: cuiuslibet hōi bono. **U**terius ex his p^z q^z rōnalis aia partim est ab intrinseco: r partim ab extrinseco: q^z lz vegetatiuū: r sensitiuū in hoie de mā educant formatiua que est in gutta mris: r p^zis: non tū educit eas: hoc mō: vt sunt potētē rōnalis aie: sed p^z q^z formatiua mouet informata ab intellectu vlr mouente in opere gnōnis: r ideo cōplemētū vltimū: qd est rōnalis aie: nō est per instrū nec ex mā: sed ex luce p^zmi affluit f^m esse purū r imistū: r hoc mō itells ingredit. in embrionē ab extrinseco mā: nō tū ab extrinseco agētē: q^z intellectus qui est actus nāc nō extrinsecus est nāc nisi inquāū separāt ab ea f^m esse: eo q^z mistū nō h^z cum ea esse. **U**erū hoc mō a rebus generatiuis intellectus ille separatus nāt. i. agens nō distat ab eis per sitū r locū: cuz potius sit intimior nā libus rebus q^z aliqua nature p^zncipia nec p^zncipia aliquid nāc agunt: nec agere possunt nisi mota ac informata per ipsū. **E**x his verificari possunt in parte antiquozū enigmata: qualr motores celestes fundant: r qualr nō: prima enim: r tota fusio aie: r ois nāc est a p^zma causa: inferiores aut orbes operant organicē determinādo: r inclinādo naturas ad mām: ppter quod Plato inquit q^z in quolibet orbe aliquid accipit memoriē: vt in orbe saturni r alias i aly. **E**t f^z hūc modū essentia aie a p^zma causa tota. **S**ola hō applicatio: ac determinatio ad corpus est ab aly instrū p^zme cause seruiētib: r quo ad hoc regēda in illuminationibus: r mouēda motib^z temporalibus subycit̄ intelligētis alioz^z orbiū: r q^z sic totus celi cōcentus referē ad cām p^zmas: ideo dicit Auer. totū vnicū motorē habere: r inferiores motores ad spheras dixit eē virtutes r mēbra p^zmi celi r sui motoris: r laute ac sapientissime dixit: r forte hoc Plato voluit dicere in parabola eius: cum deuz stellis loquentē fingit. d. ego vobis semen r initūz tradam: qm̄ q^zicūq^z viuū sit deus ex luce ppria semen tradit spirituale: vos cetera exequi par est: qm̄ nō nisi motibus luminibus ac aly organicē faciunt: vt dictum est. **E**t hanc lucez forte ex quacuneta effluunt appellauit aiam in medio sitam: vt totū vificēt: q^z si ita senserit pculdubio Plato in nostrā occurrit opionē: ac aly sic forte dicere voluerūt: lz nō puenerint ad id. **H**ec igit^r de origine rōnalis aie dicta sint modo.

Capit^z 29^m: in quo solunt omnes rationes pro opinionibus predictis.

Positio nostra cōplemētū recipiat opz vt qōnes quibus coacti sunt aduersary soluant. **P**rima igit^r Auer. rois ratio nō cogit: hō. n. generat sibi sile in specie per virtutē forme sue: nō q^z rōnalis aia sit imediatū pncipiū in gnōne humana: sed quia vis gnātia: r ea que in semine agunt: nō disponderent mām: vt fiat corpus dignū aia rōnali nisi quatenus agunt: vt instrū rōnalis aie: r hoc mō generatio hois est ex hoie. **M**aior ḡ falsa est nec pbatio vger: qm̄ lz nullo illozū modo: sic est: quia instrū rōnalis aie. i. virtus formatiua nō pertingit ad rōnalē aiam ppter sui excellentiā: esse eniz eius est esse extra mām: ideo dat^r quartus modus: qui deficit in maiori. **S**ed ambiges quātē pfectionis est agēs in sua pncipali virtute: tantē instrū in sua instrūali: sed forma hois generantis est excellentissima: ac a mā sic eleuata f^m esse r existentiā sue molis: ergo virtus formatiua: que est illius instrū erit tāc in pducēdo. **H**oc nō cogit nisi in instrū eiusdē generis: de^r enim cū sit sūmū ens nō pprie posset per qdēcūq^z organū pducere sibi simile. **N**ec pbantasia: vt instrū intellectus agentis specie intelligibile: maior ergo veritatē h^z vbi pncipale agens r instrūale eiusdē sint gūis p^zfici cuiusmodi

minor falsa est. **S**ecda etiā ratio nihil est: qm̄ assimilatio filiozū parentibus nō est: quia anima sit ab anima: sed q^z dispositiones qbus aia illa vniū mā: r qbus operat^r sunt a patre r matre: r inde fuit assimilatio: tum quo ad animam: tum quo ad corpus. **T**ertia et rō nihil est: ideo debes scire duo p^ziderari in gnōne cuiusq^z forme in mā. i. exitū forme in mā: r vnionē illozū: in qbusdā hōc in idē incidunt. i. qm̄ formā vniū mā: r ipsaz esse idē est oibus modis: in qbusdā nō vt in rōnali aia: rōnalis eniz aia r est intellectus r est aia seu nā: prout est intellectus ex deo pendet ex semine spirituali: vt dixim^z: vt est aia r nā sic sit ab agente nāli: qm̄ rōnalē aiam esse aiam nihil aliud est nisi ipsaz vniū mā: quā vnionē facit nāle agēs ministrādo dispositiones: generatio ergo hois est verissima generatio: qm̄ ibi saluaē vnio forme in mā: que est de rōne gnōnis verissime dicte tantū: maior ergo si intēdit genitū cuius forma nō accipit esse nec simplr nec in vnione eius ad māz: nō vere gūare: cōcedo: r hoc mō generatio est via in rōnalē aiam: non in esse simplr eius: lz in esse eius: vt nā r aia: r hoc mō minor falsa est. **S**ed ambiges si aia rōnalis f^m intentionē prius intelligit̄ habere esse simplr q^z habere esse aiam: tunc gnō nō terminat nisi ad esse aiam: sed esse aiam est accidens in intellectu: ergo gnātio nō nisi ad accūs terminat: nō ḡ vere gūaret hō r quātominus vere corrumperetur: de quo als. **N**ec hoc valz dicerē. n. gnōnē illā nō terminari ad intellectū simplr dictū: sed ad intellectū aiam ensē corpus: ḡ generatio hōc est ad accūs: nego p^zntiā: qm̄ lz relo illa sit accūs intellectui relatū id. i. intells aia ens est suba: r ad hanc terminat gnātio: quē ad modū lz rissibilitas sit hō accidens: nō hō rissibilis nō est accidēs hois: nisi idem accideret sibi: r lz pars huius fuit vt intellectus totū hoc nō fuit: r sic pōt saluari rō verissime gnōnis. **S**ed dices illa relatio qua intellectus d^r aia corpis: est accidēs intellectui aut suba: r accidēs. ḡ intells aia ens: erit aggregatū p accidēs: r sic gnātio hois eēt ad aggregatū p accūs r non esset vna p se: si suba. ḡ cū intells sepabit a corpe corrupet: qm̄ relatione illa pua bitur. **N**ec hoc obstaro: dicam eniz q^z est idē realr cū intellectu: r sic suba d^rns tū mō r rōne: r sic nō opz vt in separatioe perdat subaz cū tū rōnē illā pdat: r ḡ vult plus que: rat: forte posteri^r dicā. **U**bi forte sustentabo gnōnem hois nō esse gnōnē vniū rōnis r vniuoce: cuz gnōnib^z alioz^z: r sic arg^m forte verū pcludit: nō tū cōtra nos. **Q**uarta etiā nō vger: qm̄ maior d^rz intelligi sic de forma: qm̄ accipit eē ab vno agētē: r corpus ab alio: diuersis intentionib^z: ac disperatis: mō ad qd hō disponit deus complex^r: r id intētio amboz est ad idē. **Q**m̄ lz deus sit alterū agens ab hoie: qm̄ tū hō agens est subordinatū deo: vt instrū artis: ideo esse a pmo r esse a scdo in idē occurrit. **Q**uinta et duplr de bilitat^r: est enim sermo Arist. intelligendus qm̄ instrū r pncipale agēs vni^z sunt gūis p^zfici vt ibi Arist. loquit^r vide. **S**ecdo et pōt fingi hoiez esse pfectū in gūando sibi sile totalr vel dispositiue: r sic verbū Arist. est vlr vez. i. id eē pfectū qd sibi sile gūare pōt in toto vel dispositiue. **S**exta rō Auer. nō cogit lz videat appens: qm̄ itells est itells r est aia: r q^z itells nō vniū mā: vt itells: nō nūq^z erit forma corpis: maior ḡ veritatē h^z de agētē: q^z pōt inducere dispositionē oēm p vnione illius vt sic: cui^z nō est in ppositio: imo illa regula est falsa f^m eū in. 67. cōmēto: scd de aialū men eniz pōt inducere dispōnē oēm p formatione coloris in medio: attamen nō agit colorē in medio. **U**el pōt dici r melius iuxta ante dicta id verbū debe re. intelligi f^m idē: titatē in suba ac numero sico: e agēs p otes inducere dispōnes inducēs: est formā: si intelligat id agēs sub rōne qua dispōnēs eē inducēs nego r hē eni pcedit in aly multis: si intelligat idē agēs dispōnēs est idē numero ac indistans: f^m locum

locū r sūū ab agēte pncipalr formā inducēt: cōcedo: qz vt diximus virtus semis vt informata ab intellectu pmo. i. vt indistincta loco r situ rōnalē aiam in embrione inducit.

Septima rō nō t3 nisi qñ aīa: r pñs sunt eiusdem gñis pbyssic: mō dispōnes sunt nāles pbyssic mā: rōnalis aia est supra mām: nec pp bos stat oppo^m pñtis cum aīte: qñ agens aīa r agens pñs sunt vnita: vt ars instrō: ideo vnica inductione fit vtrūqz: vt dixi: r nō diuersis gnōnib⁹: vt cōstat.

Octava nō valet: qñ pfectio motus qñqz sumitur a pfectione subiecti: r hęc est per se in motu vt Auerois inquit in 8° pby. aufcultationis. cōmēto. 57. qñqz a termino r hęc est p accīs motui: inqñtū motus: termin⁹ g est duplex intrinsecus q est idē q forma ipsa: r motus in esse cōpleto r extrinsecus: dicerē ergo gnōnē brutoz forte esse pfectio rez intrinsece gnōne hoīs: gnōnē aut hoīs esse extrinsece alioz: r inde genitū humanū prestabil⁹ est genito bruteo.

Nona ē debilitat⁹: d3 enīz maior intelligi: qñ vnio formę est in mā h3 oēs gradus formę: mō intellectus r si vnitur māc fm vegetatiūū sensitīūū motīūū: gradus remanet semp foīs ac eleuatus fm intellectuū: r sic partim est nālis hō vnio: partim nec nālis: nec violētā: cū fm gradū illū nō sit vnibilis: violētū enīz r nāle supponūt possibile esse.

Amplius decima rō h3 maiorē limitandā: d3 ergo maior sic intelligi: q oīs forma nālis alicuius compositū: que pmo intendit ab agente: id fit ex virtute illius: aut aliquo qd est forma sue virtutis: sicut est in pposito: rōnalis aia fit a deo: qui est forma spūs genitiuus: dico formā sicut ars est forma securis ac organi: r sic minor nō est ad ppositū: nec pbatio sua currit.

Rursus vndecima ratio nō vrger: r instantiē possunt ferri ad maiorē fere ifinite: ideo illa maior d3 intelligi sic: qd pōt puare operationē pprā alicuius r aptitudinē ad illā pōt generare r corrumpere formam: mō r si morbus puat opationē rōnalis aīe: non pōt puare aptitudinē ad illā: imo forte nō puat habitū illi⁹.

Duo decima eodē mō pōt vt pūs debilitari: vt dicat sic maior: id quo essentiat hō excedit ac differt ab alyz d3 esse a ppro pna virtute pncipalr vel dispositiue: vel vt instrm cōiunctuz pmo motori illius: r sic minor r cōclusio cōuertuntur. sed nihil p nos.

Tertiadecima dicerē q nō cogit: qñ in aduentu formę humanę oia nō corrumpunt: virtus enim formatiua: que in pncipio est in femine instrm pmi motoris: manet adueniēte rōnali aia sicut r spūs: in quo fere tota suba spermatis p̄tinet manet: r illa que pūs sūt formatiua corporis sit post modū corporis regitiua: sicut etiā calor q fuit dispositio ad formā ignis manet forma ignis adueniētis: vt instrm formę in agēdo: r sic genitū pertinet ad p̄ez.

Ultima ratio nihil est: sic enīz arguerē nauā esse factū ex femine nauis: qñ debilitat r fortificat ex instrō nauis: arg^m igit arguit trā rōnalē aiam vti corpore: vt organo ac instrō.

Auctoritates etiā nō cogunt. Salomon enīz loq̄t ibi in forma stulti vt p3 legenti libros illos.

Verbū etiā Moiss figuratū fm sine dochem: accepit enīz aīas p hominib⁹ quē admodū r Plato r Aristo. 9. etbi. inquit.

Illud etiā aliud Moiss absoluit: qñ dictū est: quomodo rationalis est in sensitīuo r sensitīuū in vegetatiuo: r sic verificat: quō rōnalis aia est in sanguine: vt dictū est.

Verbuz rursum Aristo. verū inquit qñ (vt dictum est) rōnalis aia instrat r dispositiue quātū ad vnionē eius in mā est ab hoie r sole: r ideo fuit pbyssic aufcultationis. Eodē mō intelligēdus est sermo eius in. 12° p̄mē pby: ibi enim vult q solū sperma vtute p̄pna nō sufficit esse instrs: ideo d3 eē hō gñans: nō tanq̄ agēs pncipalr: sed tanq̄ dans instrm.

Qd ē d3. 16. de aialibus solutū est: imo id ad oppositū p̄cedit vt in ante habitis capitulis dixi.

Auctoritas Gregorū nicent nō est habenda imo vt Albertus inquit in illo

Gregorius nō est tenendus. **E**t nec valet id de verme: cum nō fiat ex superfluo alimēti: sed ex putrefactione reiecti ex alimento vt Aristo. ait. Id aut auctoris de causis dicendum q si anima esset in medio: per eque distantiam: propter virtutum contractionem esset necessarium: modo non est sic: vt constat.

Caput 30^m absoluens argumenta platonicozum.

Rest bec opz vt r alia alioz motiua de/bilitentur: p̄mū itaqz nihil est declaratū est enīz vnā esse formam omnīū v3 deuz: eo mō quo ars forma est organi: r sic argumentū totū p̄cedit.

Scda etiā nō vrger: maior enīz intelligi d3 quādo ad vnū eque r pmo inclinatur ac in attingendo equalr se habent cuiusmodi nō est in pposito: bis enīz clarius bis obscurius: vt dicit peripatetici.

Tertia etiā cōcludit ad intellectū datus in caplo. 28. p̄mus enīz intellectus est forma vtens oibus rebus: vt ars vtitur instrumēto: r colligif numerus rerū maiorū vnione q̄ sit formę euz mā: vt dictū est: tamen illa vnio nō est tanta quāta est vt intellect⁹ ille mistus dicat. **M**otiūū The. nihil est. aialia enim illa genita sunt vt dicit Aristo. ex spermate vel pportionali spermate qd ex mā putreficit: in quo residet virtus p̄mi intellect⁹ vt ars in organo suo: differūt tamen qñ organū illoz generatiūū nō est ex patre r matre: organū p̄pagatoz est ex patre r matre: r hoc amplius declarabit loco eius.

Argumenta alioz nihil sunt: semē enim pducit animā illaz: vt in eo residet virtus p̄mi intellectus: r vt est instrumētū sui pncipalis: r potest dici q in stanti gnōnis semen est: vt dixi: qz remanet virtus formatiua in spiritu: vbi est virtus spermatica tota vt caplo p̄cedenti p3. Et potest dici q pzo pmo instāti alicuius effectus nō opz vt agens sit: qd an verū sit nō determino.

Nec verū est sperma totum esse vt mā: qñ r quo ad copulentiā materia est operis: quo ad spiritū r aereā substantiā sedes est intellectus: r sic virtus est actiua.

Nec valet id nullū imperfectius est causa rē. qñ r si sperma sit imperfectū: qd iam est instrumētū perfecti ac organū p̄mi intellectus: vt sepe diximus.

Nec opz vt gnātio sit ab vniooco simpliciter: sed in virtute cuiusmodi est sperma: est enīz vnioo cū genito: tum qz instrumētū est alicuius cōueniētis in nomine cum effectū: tum qz est sedes p̄mi intellect⁹: in quo cōtinent omnes spēs ac ideę diū formārū.

Qd autē sperma sit vniforme in corporeitate cōstat: est aut diuersarum virtutū r dissimile valde imo vt informatuz ab intellectu pmo: reddif animatū r multiforme.

Qd etiāz inducitur pbando deum nō agere: dicēdū q deus agit per volūtātē antiqūā: sic enim ab eterno intellexit agere pro instāti p̄senti: r sic p̄ordinauit ac p̄concepit: dictū aut Aristo. intelligit de eligente nouiter ex motione facta a re: r nō per lucem subē p̄prie vt diximus.

Scdm ēt nihil est: qñ r si deus immediate agat multa: nō agit illa trā fm potentiam suā: sed fm naturā recipientis: r qz natura aīe est sic limitata: ideo sic eam pducit.

Nec opz vt dicit tertia rō: vt vltimū exeat a pmo per intermedia agētia in totū id: sed sufficit vt diximus media agere dispositiue ac organice ad q̄cō illius: vt caplo suo diximus.

Nec quarta cogit qñ dicitur intelligentiā esse causā aīe p̄mam virtute p̄pna: aīe quoqz vt instrumēta disponētia ad moduz vnionis aīe vt patet. Sic quidē igit soluerē argumēta antiquoz oppositē partis. Si qua igit alia inuenta fuerint soluant eodem modo: r verba sapiētū possunt oīs torqueri ad hūc sensuz: r si nō pretendant eū: verba enim antiquoz debent induci interpretatione in bonū: vt Themistius ait. Quę quidē igitur dicantur de anime permanentis: inceptiōe: perpetuitate: origine: ac alyz hui⁹ hęc r tot sunt.

Suess. de intel. 23

Augustini Hypsi de intellectu. Liber. II. in quo declaratur. An rationalis anima sit a corpore separabilis.

Caput pmu: in quo declaratur id in quo omnes Auer. sectatores concurrunt.

Noniam qui locuti sūt in questio- nibus rōnalis anime nullus in tm̄ labora- vit: sicut Auerro. ideo inter reliquos euz eo pugnare mihi bonos erit: vbi volo vt scia- tis q̄ oia que p̄nt in- duci in sustentatione vnus viri ego indu- cas: nec p̄ferre vo-

lo verbū: r̄ q̄ videbit̄ totum posse eius: r̄ ipsuz a me debi- litatū fuerit: potestis scire amplius nō posse aliqd̄ dici pro eo. hęc enī questio forte a tēpore in quo oculos aperui nō recessit ab eis per tēpus vni⁹ nutus: r̄ hoc tm̄: vt cognosce- rem vltimū posse pro eo: quare si vltimū posse eius debile ac frivolu monstrabo esse: tunc quilibet d̄z acquiescere in- credendo opinionē hanc esse falsā: r̄ cōtra rōnem: id ergo in quo concordant oēs Auerroiste est q̄ rōnalis anima est in nobis aliquo modo: r̄ ne sit in noie cōfusso: euz de rōna- li loquor: de intellectu loquor: qui nō est pprie aia: sed alte- rum genus aie fm̄ istum: verificauit aut̄ Auer. in 3° de aia. hoc intellectu. s. esse aliquo modo in nobis: eo q̄ in volun- tate nostra est itelligere ac abstrahere: r̄ vlr̄ omne ei⁹ opus euz volumus r̄ omne id cuius opatio est in nobis: cū volu- mus est in nobis: ergo itellectus est in nobis aliquo modo.

Uerū esse in nobis aliqd̄ multifariam dicit: hoc qdem: vt locatū in loco: id vero: vt accidēs in subto: hoc aut̄: vt ps̄ in toto: idē etiā: vt virtus in mā: hoc ē: vt forma in formator: ac spēs in specificato: r̄ alijs multis: r̄ qd̄ apparet verū pri- mo aspectu fm̄ eum est q̄ itellectus est in nobis: aliquo modo vt forma: hoc qdē p̄mo ex aie diffōne cōmunitima perspicuū est: q̄ ois aia actus est corporis: ois actus forma: ergo itellectus forma est cū sit actus corporis. **Amplius** id quo p̄mo aliqua specie opationis operamur est aliquo modo nobis forma: vt Aristo. in de aia scōo syllogizatur: ac Auer. ibidē cōmēto. z. 4. sed itellectus est quo p̄mo opera- mur aliqua opatione: saltē fm̄ itelligere: vt dicit: ergo in- tellect⁹ reliquit̄ forma nostrā aliquo modo. **Rursus** ex regula eius in tertio cōmēto. z. 6. qm̄ duo vnita sunt: r̄ vnus altero perfectius est ac p̄stabilior: qd̄ est p̄fecti⁹ est forma rei ip̄fectionis: r̄ alterū vt mā: sed duoz vnitoz. s. corporis humani: r̄ itellectus: itells est nobilior ac p̄stabilior: est enim itells p̄stabilior: vt The. in q̄: ceteris rebus q̄bus format̄ mūdus ingeniū aie fere antistat: ḡ itells erit tanq̄ forma: nos vt mā eius. **Ex hoc** delet̄ pctū quo- rundā: q̄ nec philosophant̄: nec catholice locuti sunt: dicen- tū itellectū nobis nō cōparari: vt forma: qd̄ quonā mō er- rent his tibi p̄spicuū relinquat̄. **Et** q̄ vt dixi esse aliqd̄ in nobis: vt forma. Adhuc multifaria dicitur: hoc qdē tāq̄ qualitas: r̄ vlr̄ accēs subto: id nō altero mō: ambigū vtiq̄ erit: r̄ adhuc quonā forte mō itells nobis insit: vt forma.

Ad si accurate p̄siderabis erit r̄ tibi nō minus p̄spicuū ipsuz nō cōparari: vt qualitas: ac accēs subto: qd̄ etiā r̄ Auer. in his que in z^o de aia scripsit tradit: r̄ inquit: ponere aiaz esse accēs est ipole fm̄ q̄ dat nobis p̄ma cognitio nā-

lis: id est p̄mo aspectu vel vt appet ex demōstratione ab effe- ctu: demōratio enī ab effectu ad cās est p̄ma ac nālis cogni- tio: r̄ rōcinat̄ hoc mō: nullū nobili⁹ oi accidēte est accidēs: ois aia nobilior est accidēte: ac oi accidēte: ergo aia non est accēs: p̄positio. d. aiaz oi esse accidēte nobiliorē ex ope aie nobis clarescit. **Ampli⁹** r̄ z^o rōcinat̄ ps̄ subē aliquo mō est suba sed rōnalis aia est subē ps̄ aliquo mō vt dicit: ḡ r̄ suba: hęc sunt que ex cōmē. z^o excipiunt̄ illi⁹ libu. **Rur- sum:** vt eodē lib. cōmē. 4° nobis tradit: d̄ia est inter formā que est qualitas ac accēs in subto: r̄ formā que est suba ali- qua ac cōpata alicui: vt suba: ois enī forma alteri cōpata: vt qualitas: ac accidēs: in esse p̄stituit̄ per subm̄ in quo sit: vñ forma subalis alicuius poti⁹ subm̄ p̄stituit̄: r̄ a subo cō- stituit̄: qm̄q̄ quasi p̄ accēs sc̄dario: sed forma que alicui cō- parat̄: vt qualitas ac accidēs: p̄mo ac per se p̄stituit̄ a subo: q̄ si aliquo mō subm̄ ipsa p̄stituit̄ fm̄ nomen ac dimīnute: r̄ fm̄ qd̄ cōstituire dicimus. **Cui** maiori si addatur hęc minor: itells nec p̄mo: nec sc̄dario a nobis p̄stituit̄: vt cū- libet etiā prauo p̄spicuū est: relinquet̄ in sc̄da figura p̄ble- ma verificatū q̄ euz aliqd̄ nostri sit itells: r̄ vt forma: r̄ nō vt qualitas ac accidēs subto: q̄ sit forma in nobis vt suba: r̄ in hoc fere oēs conueniūt: vt platonici: ac peripatetici: ac medij hoz: r̄ vniuersa schola Auerroistica huic cōsentire vident̄. **Et** qm̄ verificatū est hoc: restat mō videre cū aia sit in nobis aliqd̄: r̄ adhuc: vt foza: r̄ amplius: vt forma que est suba: an sit in nobis: vt suba locata in loco: ita vt ipse sit velut locata res: nos nō ipsuz p̄tinētes ac locantes: r̄ quod vniuersa sapiētū cōgeries p̄sentit̄ est ipsaz corpi nō cōpa- rari: vt locata res loco. quod pulcherrime sic Plotinus ac Porphyrius r̄ Proculus affirmāt: locus cōprehēdēs est ac corpora p̄tinēs: vt ex 4° auscultationis libro excipitur. **Intells** aut̄: vt manifestū est: corpus nō est nec nos ambiē- tes sumus ipsuz ac cōprehēdētes ḡ nec nos locus: nec ipse in nobis erit vt locatus: qd̄ r̄ Auerroiste p̄sentit̄ ac Alex- dro ē: vident̄. **Sz** vtz vt ps̄ in toto adhuc si p̄te vtiur̄ pro eo qd̄ mēbrū ac organū est totius: vt Platonici vtiur̄: ac pprie famositas nois designat: r̄ quō nos volumus in- telligere: ē: sapiētes p̄ueniūt: nois enī ps̄ vt sic eo ps̄ est: qm̄ ea exerceat̄ determinata opatio ac p̄icularis: vt oculus ps̄ capitis: digitus manus: r̄ cetera ceteroz: cum aut̄ pro nunc apertū sit per aiam rōnalē nos nulla p̄iculari ac organica opatione vñ nec ipsa p̄ nos relinquet̄: vt ē: Platonici con- cludūt nobiscū: rōnalē aiam: nec esse p̄tem nostrā nec nos partē eius. **Ad** qdē igit̄ itells sit aliqd̄ nostri: r̄ vt foza: r̄ nō vt qualitas subto: nec vt locatus loci: nec vt pars totius ex his palā: ac perspicuus relinquet̄: r̄ huc vsq̄ oēs sapientes in hoc cōcurrunt.

Caput z^o: in quo inducitur d̄ia: qua discordant aliq ab Auerro: que per fundamenta eius remouetur.

No ambigū nō pertrāseundū repu- to: an itells: qui rōnalis aia d̄: nō bis cōparet̄: vt vrus in corpe ac forma in mā: r̄ cū virtutē in corpe ac formā in mā appello: actū corporis ac mā: q̄ ex eius facultate ab agē- te nāli inducūt̄ seu extrahūt̄ volo itelligere. Sic enī: Auer. vti⁹ oibus locis vbi occurrit. **Utrum** igitur rōnalis aia que itellectus dicit̄: sic sit forma materię ac virtus in corpe nō eodez modo oibus determinare accedit. **Dicere.** Demo. Empe. Lucre. Aristoxen. Epicu. ac Alex. r̄ vlr̄ qui extinctionē itells cōiurant: rōnalez nō tm̄ formā mā: ac virtutē corporis credunt esse: imo potestātē eius dicunt: nec corpus excedere: nec in eo eleuari: imo vt Aristo. inquit: ve- teres sapere r̄ sentire idem esse aiunt: sic enim Empe. dixit: ad p̄sens volūtas auget̄: r̄ in hoibus: r̄ alijs: vñ semp̄ eis sapere altera p̄stat: idē aut̄ r̄ Domerus: talis enim inquit intellectus

Intellectus est in terrenis hominibus qualē dēducit in die pater virozū deozūq; hęc vtiq; positio nō tñ ab auerroi- stica secta decessit: verū r a veritate simplr: q; nos pmo ar- gumētis Auer. ostēdemus: que ex digressione terty de aia colligunt: syllogizat igitur Auer. ois virtus in corpe: ac ois forma māc est intellectū in potētia. ¶ Sed intells nō est in potētia intellectū: ergo in 2ª figura: nec est virtus in cor- pore: nec in mā forma. ¶ Ampli^o hypothetice syllogizat: si intells est vtus in corpe: ac in mā forma idē specie reci- peret se: s; ipse nō recipit se: ergo nec est virtus in corpore: nec forma māc. ¶ Rursum ois virtus in corpe ac forma in mā recipit corporalr ac indiuidualr: sed intells nec cor- poraliter nec indiuidualr recipit: ergo ipse: nec vtus est cor- poris: neq; forma est māc. ¶ Adhuc si intells est vtus in corpe r forma māc numerat^r per illa in reb^o intellectis eēt. pcessus in infinitū: destruit^r pñs: r inferat oppositū pce- dentis: r pcluditur qd^o pñs. ¶ Ultimo arguit: si intells eēt virtus in corpe ac numerat^r idiuiduus: tūc sciētia eēt qua- litas actiua: r vt pñs pñs destruas: r oppositū inferas pce- dentis: hęc sunt que ex cōmēto illo possunt colligi: que an- concludat simplr separationē intells a corpore: an conclu- dant aliquo modo: qd^o est nō parua: quā statim tangam.

Caput 3^m. in quo inducuntur quęstiones r rōnes Auer.

Aduersus rationes illas quidā sapien- tissimi viri: positionis epicu- ree sectatores obyciūt: r pmo q; id qd^o pma rō cōcludit nō est impole: intells enim est in po- tentia intellectū: r a se reducitur ad actuz sue ac aliorū itellectionis. quēadmodū enim Auer. cōcedit in for- mis mālibus formā esse in potētia ac in actu respectu mo- tus: vt grauis forma: vt 3° de celo r mundo: cōmē. 28. r 4° cōmē. 22. r alibi consentit: mouet qdem: vt forma: vt ingi- monet quoq; vt in materia: sic r intellectus: vt potētia ma- terie: est recipiens intelligibilia infinita: quēadmodū au- eoz fontis vitę pntent: r vt illustratus a lumine pñc. cau- se agit actu intellecta: r exemplū afferunt: quemadmodū color mouet: vt informat^r a luce: r mouet: vt formabilis: sic r intells recipit p gradu sue māc: r agit intellecta p lumen receptū in eo: r hoc est id qd^o in sustentatione Alex. inducit.

Ad secundam etiā obyciunt r qñ cognoscēs nō recipit cognituz fm rē: vt Empe- opinat^r sed per spēm ac intentionē rei cognoscibilis: dicit modo intellectū recipere se: posse itelligi modis duobus. s. vt fm rez agit se: r fiat a se: r hoc gñe receptionis nō sequi- tur: qñ hęc in pbylica fit transmutatiōe alio mō vt ipse p- spēm causataz ab eo. recipiat se. i. spēm eius: r hoc mō. non incōuenit: intellectus eni: vt potētia corporis: est agēs spe- ciē: ipse rō: vt illustratus: recipit spēm: nec idēz fm rez erit recipiens r receptū: qñ spēs illa re differt: tum ab agente: tum a se: vt recipiens. cum sit qualitas.

Ad tertiam ēt obstā: intellectū: vt potētia est corpo- ris: agit corporalr: ac recipit corporalr: verum: qd^o illuminabilis est: quemadmodū mediū actu sit receptū itellectionis: sic r intells actualr quodā mō a lumine pñc cāc: r sit receptū^r spūalr: imo abstracte ac vlr: quēadmodū lumē pñc cāc est vltimū ac abstractissimū.

Ad quartam instant: r fortissime: pñtiam esse ne- cessariā: quādo recepta in eo essent hęc r demonstrata: quemadmodū r Empedo. r alij dicūt: modo intellect^r s; vt virtus est corpis: non recipit nec agit nisi hoc: r demfatū: vt lumine pñc cause actualr: nō res: sed vniuersalissimas rerū itellectiones suscipit: que intellecta quidē nō potētia: sed actu sunt: argumentū ergo nihil est.

Ad quintam calumniant etiaz: qñ scientiam esse qualitatē actiua spiritualr ac vlr est

necessariū: sed q; ipsa agat piculariter ac signate: r pbyssi- ca r corpali actione: forte incōuenit: qd^o in pposito nō acci- dit. ¶ Ex his rōnes hō non tñ debilitant: imo nec topice vident pcedere: r hęc sūt q; inducūt defendētes epicureos. ¶ Caput 4^m. in quo inducuntur defensionē aliorū ad rō- nes aduersus Auer. r remouentur.

In sustentatione Auerro. Joan. Jan. i. quęstio- nibus terty: sic syllogizat maiorē ois forma mālis extensa est itellecta in potētia quomō- cunq;: siue pura: siue cū lumine: sed intellect^r

est forma materialis extēsa: si est virtus in corpore: ergo vt prius: r sic redditur efficax pma Auer. rō. ¶ 2^a autēz sic reddunt qdaz: si itellectus est receptiuus cuiuslibet forme materialis spēs: r tu ponis q; ipse sit forma mālis: ergo ipse erit receptiuus sue spēs: tunc vltra: vbi cognoscēs r cogni- tum idē: cognitio media erit idēz cū extremis: ergo eo ipso q; sui ipsius cognitiois receptiuus erit: r recipiet se fm rē pōt g expositoie sic arguit: hoc recipit itells demonstratōe cognitiois sui ipsius: hoc est ipse itellect^r: g itells recipit se. ¶ 3ª autēz reddūt fortez ex hoc dicto Auer. quod in 3° appositū: oē receptū per moduz recipitur recipiētis: ppter qd^o: si recipiens est corpus: vel in corpe virtus recipiet cor- poralr: ergo receptū erit corpus adhuc vel in corpe vtus.

¶ 4ª Joan. sic cōplet: qñ vbi itellectus esset virt^r in cor- pore recepta: in eo essent spēs ac rerū particulariū indiu- due r pliculares intētionēs: cuiz nō recipiat ipsas res: sed i- ntentionēs rerū: sed ab oī idiuiduo: licz abstrahere vlr: ergo erit eodē modo de alijs: r in infinitū agebitur abstractio.

¶ 5ª rōnem adhuc Joā. conatur exponere sic: ois forma picularis: r ista ac indiuidua est actiua pbylica actione: vt perspicuū est: sed sciētia vbi recipit in hoc corpe: vel virtu- te corporalr: esset hęc indiuidua r picularis: ergo eēt actiua actione pbylica r corporalr: r non est subaqñ nulla suba agit imediate: ergo accidēs: r nō quantitas: cū nō sit de pñ- cipis actiuis: ergo qualitas: r nulla q̄litas est actiua nisi sit de 3° genere: ergo sciētia erit qualitas passibilis: r sic erit caliditas: vel frigiditas: vel humiditas rē. ¶ Ex his appa- ret peccatū epicureoz: r Alexan. r rationuz Auer. accur- rata defensio fm hoc.

¶ Sed pāce tātorū dixerim: hō de- fensionēs: vel debiliores sunt illis Auer. vel indigētes ad- huc aliquo quo sint efficaces q; sic ostendā: qñ pma con- firmatio tripliciter petit: primo qñ non est demonstratuz oēm formam materialē extendi: imo multi antiquozū for- mas animalū bzutaliū esse materiales cōcedunt: sed ipsas extendi fm hoc nō est manifestū per se: tuz multi r sapien- tes: vt Thomas, Albertus, r Egidi^o teneāt sensitiuozū ani- mas esse ipartibiles: ducere igit^r imanifestū in declaratiōe imanifestū est infirmātis intells: nō potētis discernere iter manifestū r imanifestū: vt dicit Aril. ¶ 2° petit: qñ nō ap- paret incōueniēs formā mālez extensaz esse itellectā po- r tñ reddi actu itellecta ab illo lumine: vt dicituz est: q; ergo accepit illā maiorē defecit: r non parū. ¶ 3° petit: qñ fm Alex. r si intells sit forma mālis ac vtus in corpore: non pp- hoc repugnat aliqd erē idēzibile. s. pparatiōe vuz actuabi- tur a lumine pñc cāc reddet secūda p itellectione reruz. ¶ 2° iterū pfirmatio multifariā debilitat. illa. n. tota sustē- tatur in duab^o pponibus: quarū pma est: qñ extrema eadē mediū idē erit eis. Scōa itellectio media est iter intellectū vt recipiēs: r ipm vt agēs: mō r si pma sit Auer. in 5° pbyssi- cę auscultatiōis cō. 9. Scōa nō est falsa: qñ itellectio illa nō mediū est: imo extremū: qñ cōis snia est q; a cognoscēte r cognito parit itellectio tāq; a duob^o causis picularibus: r sic itellectio cū sit effectus non pōt cē mediū. ¶ Joā. autē

dicat p̄mas esse falsas: qm̄ a pari p̄bati possit q̄ intellectus nō est forma separata: qm̄ etiā recipit cognitionē sui ipsi.

C Sed hic vir pace sua aberrare videt: qm̄ s̄m Auerroiz intellectus nō recipit cognitionē sui reale s̄m diuersas res a se: hoc enīz potius est verbū Alfaraby: vt cōmen. 8. tertij exponit Auer. q̄ sit auerroisticū. vt. 15. cōmēto illius tertij p̄z: intells enīz ea cognitiōe qua alia cognoscit seipsum attingit: vt dicit loco eius: sed quocūqz ratio nō valet: vt sic. **C** Tertiā autē formā oīno debile reputo: qm̄ intellectus ille lumine p̄mē causē eleuatus recipit spiritaliter: quēadmodū mediū: et si absolute recipiet p̄ticulariter: attamē vt actuatū lumine: nō colores ipsos: sed colorū intētiōnes suscipit: et sic: vt prius: ratio debilis relinquet. **C** Deductio Joan. in quarta triplr̄ peccat: p̄mo qm̄ Auer. species nō tenet: vt suo loco declarabit: ergo simplr̄ sua ratio non valet. **C** 2° diceret sp̄m esse abstractibile vltqz ad entis sp̄m: qd̄ quia est simplicissimuz: relinquit ibi status. **C** 3° diceret: et magis illas sp̄s nō p̄ticulariter sed vlr̄ recipi: p̄pter illud lumen in eo diffusuz: quo reddet intellectus vltis et receptiu⁹ vlr̄. **C** Et ex his debilitat̄ gnta: qm̄ et si scientia recipit in intellectu: qui est forma corporalis: q̄ tñ nō recipit in eo: vt virtus est corporis: sed vt actuatū est lumine p̄mē causē: id nō p̄ticulariter receptiu⁹ erit: nec forma hęc est indiuidua: et ly residuum/non sequetur.

C Caput 5^m. vbi aliter reddentur rationes efficaces s̄z fundamenta philosphorum.

L Cum tot sint dicta mihi videtur: si rationes Auer. facere volum⁹ demonstratiuas: vt istud lumē oīno ab intellectu ac intelligibilib⁹ circūscribamus: ostēdentes ipsuz nihil esse: quo ostenso argumenta Auer. excludent peccatuz Alexā. et aliorū. **C** Quod igit̄ id lumē sit necium intellectiōni pōt 3° intelligi: vno mō ex pte intellect⁹: alio mō ex pte intelligibilium: 3° modo ex pte vtriusqz. **C** Si ex pte intells tñ imaginabimur q̄ quēadmodū diaphanuz aut luminis receptionez nō recipit eos colores nisi materialr̄ et s̄z esse p̄hicuz: vt hō actuatū lumine solis reddet receptiuū nō colorū: sed intētiōnū colorū: non materialr̄: sed s̄m p̄sentiā māc. **C** Sic de intellectu intelligemus. si secludat lumine p̄mē causē: ipse nō recipiet formas intelligibiles: nisi sicut sensus iteriores. listas ac indiuiduas: vt hō intells actuatuz lumine p̄mē causē: vt sic eleuatur a mā: nō tñ in recipiendo intelligibilia: imo intētiōnes eoz vlr̄ et abstracte: et sic dicemus intelligibilia agere in intellectu intētiōnes p̄ticulares: illas forte recipi vlr̄ erit ex receptiu⁹ ut qualitate: vt dictū est. **C** Si ex parte intelligibilium: tunc imaginabimur q̄ quēadmodū colores s̄m Auer. et Aui. et alios ante fusionē luminis ad eos erāt colores pō⁹ nō tñ potētia mouētes: imo et potētia colores entes: sic imaginabimur intelligibilia secluso lumine illo eē potētia intelligibilia: actuant autē: qm̄ lumen p̄mē causē in eis diffundit: et sic dicimus itellectiones esse vltis: nō ab vltitate receptiu⁹: sed agentiu⁹ intelligibilium. **C** Si autē ipm concurrere: ex parte vtriusqz dicemus ipm concurrere: sed nō eodem modo: ex parte enim intells lumen id cōcurrer: vt dispositio: quēadmodū lumen respectu medij. **C** Ex pte intelligibilium concurrer velut forma intelligibilium: ex his duobus modis cōcursus erit itellectio vltis: tam a pte intells: q̄ a parte intelligibilium: hoc ḡ mō pōt q̄s extimare de illo lumine. **C** Modo declaro q̄ bi modi cōcurrendi sunt phantastici: et peto p̄mo: qd̄ sit hō lumē: vel est suba p̄mē causē: vel aliquid ex p̄ma cā diffusuz diuersuz ab ea: sicut lumē medij a luce solis. **C** Si quidem suba p̄mē causē ar⁹: quō ista pōt recipi in virtute corporali: vel recipit s̄m inexistentiā ac verā inbērentiā: aut per p̄tiaz: et indistantiā: nō p̄mo modo: qm̄ si i-

tellectus pōt recipere illaz subam: et receptū erit hoc et corporaliter: et sic reddet qō: vt p̄us. **C** Amplius sicut Auer. infert 3° de aia: cō. 36. tunc intells ille efficit̄ etern⁹: et sic nā corruptibilis mutaret̄ in necessariā: quaz p̄tiam post deducā. **C** Adhuc si intells se solo potest recipere subam p̄mē: magis secluso quocūqz alio in rōne dispōnis cōcurrerē: multo magis itellectiones intelligibilium sine receptione illi⁹ p̄tia: et sic accedit eis fortis ac magna sup̄fluitas. **C** Et quō essentia p̄mi nō possit esse vera forma rerū ego demōstratio: ne declarau in plurib⁹ meis tractatib⁹: nunc hō sit dictuz intātū. **C** Si autē dicatur esse subam p̄mē causē adberētē et assistentē: hoc verisibile erit: pōt. n. hō lumē esse dispō nō tñ intellectui: imo et māc et cuiusqz formē: et sic erit p̄fusio. **C** Si autē dicatur lumē id esse aliqd̄ diuersum a suba p̄mē causē: multiplicatū in nobis ac intelligibilib⁹: vt p̄us ar⁹: vel est suba: vel accidēs qd̄ si dicatur ipm esse subam: arguitur vt p̄us: vel imaterialis: vel mālis: et si imālis reddet qō vt prius: vel inest et inheret: vel adest et adheret et destruat: vt prius. **C** Si mālis erit suba: tunc illa erit hęc indiuidua et particularis: et sic questio erit de eo: quemadmodū de virtute corporali: quē ponitur intellectus apud Alexā. **C** Si sit accidēs: hoc nō pōt esse nisi qualitas: et tunc cū ipsa erit recepta: aut in intellectu aut in intelligibilib⁹: aut vtroqz erit hęc et p̄ticularis quēadmodū p̄us: et sic erunt agētia. vel receptiua mediate ea p̄ticularia ac indiuidua. **C** Ampli⁹ p̄tra hoc ego inducas demōstrones loco eius: nec opz nunc imozari hoc in loco: qm̄ infra sum imozaturus. Ex his tenet̄ oēs rōnes Auer. omnes enim fundant̄ in hoc q̄ intells inquantū receptiu⁹: et intelligibilia inquantū actiua: seclusa sunt ab isto lumine: et qm̄ sic est facillime possunt oēs reduci ad demōstrationē. **C** Prima ergo rō optime tenet: qm̄ maior est manifesta secluso lumine illo: quo secluso petit̄: vel intellect⁹ intelligit se: vel nō: et si nō: hoc est p̄ oēs: et si sic: ergo vel vlr̄ itellectione vel p̄ticulari: et si p̄ticulari itellectio erit sensatio: vt antiqui dicebāt: et si vlr̄ tunc idē erit vltē actu et potētia respectu eiusdē: et hoc hz vnuerſa sebola incōueniēs. **C** Id hō qd̄ de grani dī nō est ad p̄positū: qm̄ motus: taz vt recipitur: q̄ vt fit: est iste et p̄ticularis: sed itellectio est vltis: mō nō est incōueniēs aliqd̄ eē actu et potētia respectu act⁹ p̄ticularis vtroqz mō ex pte agētis: et passi: s̄z respectu vltis actus est impole: qm̄ vt Aristo. infert in 3°: tunc lapis: et vlr̄ oēs res māles iteligerēt se. Vel saltē nulla esset cā: cur nō intelligit se. **C** Et ex his ē reddi⁹ optima 2^a: qm̄ idē recipere cognitionē sui intētiōnalr̄ est recipere se: et hoc modo intelligit Auer. et hoc sequitur: sequitur enim intellectū recipere cognitionē sui vltis: cū tñ ipse sit virtus in hoc corpe et hoc vt sic est: impole: et hoc sequi secluso lumine nullus dubitare dī. **C** P̄z ē 3^a: secluso enīz illo lumine receptio erit corporalis: et hęc cū taz recipiēs q̄ agens erit indiuidua et hęc: et sic receptio erit demōstrata et corporalis sine dubio. **C** Et eodē p̄stat 4^a: vbi enīz lumē id ad mouet̄ tota suba intells: cū sit corpus vel vltus in corpe erit indiuidualis ac demōstrata: et sic erit eiusdē rōnis in mālitate et corporeitate cū lapide: ac vnoquoqz intelligibilium: q̄ sicut p̄ngit̄ abstrahere a lapide: sic ab intellectu: et iterū cū abstractū id sit h̄ et eiusdē rōnis cū lapide: erit eius abstractio eiusdē rōnis: et sic p̄cedet ad infinitū. **C** 5^a etiā p̄stat: qm̄ enim intells est virt⁹ corporalis ac mālis: oē receptū in eo erit accidēs materialis: sicut caliditas vel frigiditas: cū sit seclusuz lumen: quo reddebatur imālis receptionis: et sic argumentuz erit: vt prius efficac: quādo ergo lumen id remotū erit a rōnibus Auer. ille erunt demōstratiuz: et quia ponere id lumen fictio est ac voluntas: ideo rōnes eius erunt bonę ad p̄bandū intellectum non esse virtutē corporalem: nec formā materialem: vtrum hō p̄bent hō rationes simplr̄ abstractionē intel-

ctus a materia: nō ex his patet: sed suo loco tractabit: nunc autem in proposito sit dictum intantum.

Caput 6^m. in quo inducentur argumēta Philoponi Auer. Alg. & aliorum: pro Auer. confirmatione.

In hoc Auer. dicto non tñ ipse credit ver: & Joan. Philo. Aui. Alg. & latini: nō tñ expedit vt rōnibus ei⁹. Est igitur prima alia demōstratio Philoponi fundata in regulis Aris. quas ipse ponit in pmo de anima: inq̄t enī Aris. Si quid igitur animę operum aut passionū p̄prium p̄tinget vtīq; ipsaz separari: nō nulluz est p̄prium non erit vtīq; separabilis: his enim verbis nō arguit Aris. vt Themist. ac Auer. credūt a destructione antecedētis ad destructionē p̄ntis syllogismo hypothetico. Sed quemadmodū attici expositores dicūt ibi Aris. duas ponit regulas inuicē disperatas: quarū p̄ma est: si aliquid operū animę p̄prium cōtinget vtīq; ipsaz separari: hec est regula: & dicit (et si quid operū) & non vlt: qm̄ naua respectu nauis: nō omne opus hz separātū ab ea: nauigatio enim operatio est nauē: & tñ sine nauī cōtingere est. ipossibile: naua autē separabilis est a nauī: qz aliqd̄ eius operū sine nauī separari p̄tinget dicit (operum aut passionū) qm̄ regula non tñ vera est in opōne. i. actione: imo & in passione. i. operatiōe passiuā: vt suo loco dicit de intellectu agēte & poli. Dicit aut p̄tinget ipsaz separari) nō de p̄tingētī mediis: s; p̄tingētī sequētē ad neciū: vt Philopon⁹ ait: qm̄ ois forma talis separabit: sic ergo particulis cōpensatis regula nullaz habet instantiā: nisi illaz Themist. inq̄t enī quo naz modo oculus aut manus a corpore separari possunt: si p̄prium aliquid opus oculorū aliquid manuū sit. Dicit respōdet & Philoponus q̄ opus esse p̄prium alicui cōtingit per independentiā ad oē aliud: & sic Aristo. intelligit aut p̄prium per designationē eius: s; cōkursus sit vltis: & sic in p̄posito: videre enī nō est propriū oculorum per independentiā ad totū animal: nec gladiari propriū manuū illo mō: & sic d; intelligi regula Aris. & tūc erit oino necessaria. 2^a regula vt Philoponus dicit est: si nulluz habet operū p̄prium nō erit vtīq; separabilis & inq̄t Themist. q̄ hoc necessariuz est: nec oblocutorē inuenit. Ex his regulis potest capi hec maior: nulla forma habēs opationē sibi propriā est virtus in materia: ac oino inseparabilis a materia: hec enī p̄z ex p̄ma regula. Tunc huic maiori addatur hec minor: sed rōnalis anima est forma hñs propriuz opus: & hoc Aris. in 3ª fere toto pbare laborat: & loco suo dicitur demōstratio erit firma: si p̄positiones sunt vere & rōnalis anima nō sit virtus in corpore educta de potētia materie. Dec Philoponus in proemio libri de anima. Auer. autē & Alg. multas inducūt rationes & fortissima fm̄ me. Nulla virtus in corpore potest dare formis materialib; sua p̄pria virtute imaterialitatē spūalitatē ipartibilitatē ac eis eternitatē: & illas app̄hendere incorporeālē sine tēpore: & continuo: & negare hoc est signū stultitię vt dicunt. Sed intellectus dat formis mālib; sua propria virtute: vt loco eius dicemus: imaterialitatē spūalitatē ipartibilitatē ac eternitatē: & eas app̄hēdit incorporeālē sine tēpore & continuo: vt suo loco tractabit: q̄ intellectus: nec est corpus: nec vltus in corpore: nec ex mā eductus. Ampli⁹ latinorū rō fortissima est. Nulla anima nobilis: tres habēs opationes diuinā intellectualē & animalē est virtus in corpore educta de potētia māc. Sed rōnalis anima h; tres h; opationes: & clude vt pus: rōnalis enī habet diuinā: vt ibi exponit: qm̄ est a causa causante ipsaz. s; hñs similitudinē: & imaginē causę p̄mē: intellectualē aut h; intelligēdo & inquantū reflectit se supra se. Animalē hō habet in animā: do vt sup̄ius patuit: ex hac expositione illius p̄positio nō

Lōmē. de causis p̄z fortissime rō. Ultima rō est. Nullū denudatū a naturis formarū māliuz est virtus in corpore educta de eius potētia: sed rōnalis anima est denudata ab oibus formis mālib;: ergo nō est virtus in corpore: imoz p̄syllogizatur: oē recipiēs oēs formas materiales est denudatum ab eis: sed intells recipit oēs formas materiales: vt declarabit: ergo est denudatus ab oibus formis mālib;: & hec demōstratio an sit efficax in cōmēto nostro tertij de anima p̄spiciū est. Ex his licz assumere recapitulando rationalem animam esse aliquid nostri: & non tanq̄ accidens subiecti: nec tanq̄ locatum loci: nec tanq̄ partem totius nec: tanq̄ virtutem corporis: aut formam materie eductā scilicet a potestate eius.

Caput 7^m. in quo cōpletur vltimū membrū: & p̄mo narratur opinio expositorū antiquorū.

Cum hec sint perspicua: & in eis magna p̄ sapientū cōcordant: reliquū est declarare an rōnalis anima sit in boie: vt forma in formato: & actus in actuato: & hoc est dicere: an rationalis anima det homini spēm actus & p̄fectiones qua homo sit homo: & in specie & genere proprio. Et circa hoc diuersantur expositores: tam greci q̄ latini. The. igit Theophrastus / Porphyrius / Jamblicus / & Plotinus aiunt: rōnalem animaz dare esse homini imaginantē nāq; duo animarū genera: quē ad modum duo genera formarū Plato dixit: quorū vnū est formarū ante rem: qd̄ est rei exēplar & paradigma: quē est forma itells mouētis in natura: quē vlt & imateriali & simplr: p̄habet oēs formarū differētias: quē fm̄ materie diuersant differētias. Uocauerunt aut h; formas p̄mas: formas a formatione & virtute formādi: sunt enī causę formatiue rerum: p̄habentes simplr & imateriali & imobiliter oēs differētias formarū factarū materialr & cuz motu: & tēpore existentū. Alterum autē est genus formarū: quē fluctuāt in materia: & materie sunt p̄fectiones: quas platonici vocauerūt illarū formarū imagines: sicut est sigillus ab annulo in cera: eo quia sicut Plato inq̄t: forme quę sunt in materia ex separatīs intelligibilibus formalib; egrediunt: sicut ex quodaz ether magro. In hanc sententiā possunt reduci Pythagoras / Plato & Aris. si quis bene ac p̄specte consideret. Quē ad modum ergo duę sunt formarū differētū apud platonicos: sic & animarū duę sunt diuersitates: est enim vna anima: quę mundi dicit: & p̄sistens sibi: quę anima qdem nō dicit eo qd̄ in sit in re animata & illi in hreat: sed qz virtutes habet animatiuz oium viuorū: vt Themistius credit: cum sit semen vlt oium eorum: quę animā suscipiunt: & quē ad modum forma ante rez: sicut annuli figura in se p̄habens oēs imagines possibiles formari apud Platonem erat mens p̄pium intellectus: sic & apud Themist. anima omnia potēs animare anima est mundi p̄sistēs sicut sol. Alia est animarū differētia. scilicet earum: quę sunt in re ipsa animata: fluctuātes ab illa: sicut imagines ab annulo: quę dicuntur vitę: ab alyz aiationes: ab alyz resultationes: ab alyz imagines: ab alyz vestigia: ac ip̄ressiones: h; enim animę non dicunt: eo qz vim & potestātē habeāt. animatiua: sed qz sūt in re animata: vt p̄fectio in p̄fectibili: & lumē in diaphano actuato. Ex his patet racionales animam fm̄ Themist. & hos non dare esse: eo quia ipsa sit in re animata: sicut imago ac vita: sed sicut annulus figuras p̄bet cere: & hoc modo dat esse actus / vitaz / animationē / perfectionē. Utruz hō mundi illa anima alio modo rebus animatis possit cōparari: vt forma & anima: posteri⁹ dicendū nunc sit dictuz tñ illā esse animā ac formā animatozū: nō ab inan imādo: sed a virtute animatiua ac formatiua: & in hunc modū oēs platonici conueniunt. Sed quātum hi a veritate aberrant

in ante habito tractatu perspicuū est: declaratus est enī ali-
quid facere ex nihilo nō conuenire alicui substantiē p̄di-
ctę: sed p̄prium esse deo: declaratus est etiā h̄s positio-
nes etiā esse cōtra Aristo. volui autem eam recitare: vt cogno-
scatur Auer. opinio qm̄ oppositorū ip̄probatio p̄prium est
natio: vt Aristoteles dicit.

Caput 8^m. in quo narratur positio aliquorū: quam Auer-
roi attribuunt.

Cum quidam magni auerroisq̄ vi-
dissent hęc dixerunt
formam aliquā posse vniri alicui corpori di-
pliciter: vno modo fm̄ operationem: altero
modo fm̄ esse: voco autē vniri fm̄ esse quā-
do vnum alteri est forma intantū alteri vt id habeat esse
z nomen ab eo: z nō voco esse pro operatione iuxta id vi-
uere viuētibus est esse. Voco autē vniri fm̄ operatio-
nem: quādo vnū eorū est tanq̄ instrumentū z organum:
alterus vt ars z motor: dicunt igit̄ opinionē esse Auer. vt i-
tellectus vniat̄ homini: nō tñ vt ars z motor instrumentū
z organo: sed fm̄ operationē z esse. Quādo enim aliqua
forma vnitur alicui materię: tria est considerare: vt dicit̄:
vnus prout ipsa forma mām constituit in esse prout est for-
ma eius in re: ab informādo dicta: quę dat sp̄m z nomen
sibi. Aliud est prout ipsa a materia sustentat̄ prout de-
pendet in esse z p̄seruari ab illa z operari z reliquis. 3^m
est inquantū forma est in cōposito: vtens illo cōposito in
opationibus suis: sicut ars vtitur organo: verbi gr̄a. forma
leonis cōstituit materiā leonis in specie z nomine leonis.
Constituit z dependet in esse ab illa materia: cuius signū
est: qđ corpore extincto amplius nō est leonis forma. Vti-
tur etiā illo corpore ad officia ac opera suę speciei. Dat
autem intelligere distinctionē istaz Auer. salteq̄ quantū ad
p̄ma duo membra: p̄mo p̄physicę auscultationis cōmē. 63.
inquit enim: z quia celus caret hoc subiecto: ideo caret for-
ma: quę sustentat̄ per hoc subiectū: z fuit necesse: vt forma
eius sit liberata ab hoc subiecto: z nō habeat constitutionē
per corpus celeste: sed corpus celeste p̄stituitur per illaz: vt
scies alibi in qbus verbis dat intelligere aliquā esse formas
subiectū constitūens tñ: vt forma celi: alia constitūens z con-
stituta: z hęc fuere duo p̄ma membra. Hoc etiā dat intel-
ligere: z in 8° illius cōmē. 52. inquit enim. sicut accedit ani-
mabus animalū: quia constitūunt̄ per primū subiectū: qđ
mouent̄: sed istud p̄ncipūz nō p̄stituitur per subiectū qđ
mouetur ab ipso: sed est ecōuerso. s. qđ permanētia subiecti
est fm̄ id: ecce quō dat intelligere z predicta duo. Hoc
ides z in capite 2° de substantia orbis. Et quādo sic est aliq̄
erit forma constituta a subiecto: z id constitūens: z eo vtens
vt forme: quę sunt corporū virtutes: alię quę constitūunt̄ z
vtunt̄ tñ: vt forme corporū celestium: alię quę vtuntur tñ
corpore: vt nauta respectu nauis: duę p̄mę ex dictis p̄stant:
3ª autē oibus perspicua relingitur: nulla autē est constitū-
ta tñ qm̄ non esset forma ac species. Ex his ingit̄ intelle-
ctum esse formā hominis: quia ip̄suz constituit z dat ei spe-
cies z nomen: z qm̄ vtitur eo. non autem est forma fm̄ illa
tria: cū non cōstituitur a materia hominis: z tunc fm̄ hos
patet differentia inter Themist. z Auer. fm̄ enim Themis-
tium intellectus non est hominis forma nisi a formatiōe
z virtute formatiua vitę z animę secundę: quę est hominis
animatio: z vita. Scdm̄ autē Auer. intellectus: vt dicit̄:
est forma corporis nō a formatione sed ab informādo id:
z ip̄suz specificans in differentia z nomine. Quod autem
hec itēno sit Auer. ex verbis suis videt̄ colligū inquit enim
10° Nichomachie: capite 9°: quis enim hōmō paruus sit
corpore: z magnitudine. potētia autē z honore superat oia
multuz: intēdo per potētiaz intellectū: hęc. m. p^o domina-

trix est super oia: z conueniēs qđem est opinari qđ existē-
tia cuiuscūq̄ hominis inquantū homo est per hanc substā-
tiam: quę nominat̄ intellectus: cui sit honoratius z melius
quod est in eo: z vita p̄portio nata huic: est vita p̄portio-
nata homini z reliqua. Ecce qđ aperte colligit̄ mens Auer.

Cursum in 3° de anima cōmē. 5. z 36. ait intellectū con-
tinuari nobis in principio per naturaz modo hoc ita non
esset nisi esset naturalis ac per se forma hominis. Am-
plius 8° meta. cōmē. 5. inquit: si fuerit vnus homo maioris
humanitatis qđ alius hō: erit fm̄ qđ forma est in eo in ma-
teria. Itē z in 3° de anima: cōmē. 36. dixit: intellectus non
est separatus a magnitudine. P̄terea inquit 2° p̄physi-
corū: cōmē. 26. cōsideratio naturalis stat vsqz ad formā ho-
minis: quę est vltima forma hominis. Adhuc in princi-
pio tertij de aia inquit: cuius per hanc virtutē quę est intel-
ctus differt homo ab alyis animalibz. vt dicitur est in mul-
tis locis. Ultimo Auer. in magna digressiōe qđones mo-
uit p̄tra se. d. si vnus eēt intellectus: tu esses per esse meum:
z ego essem per esse tuū: z res p̄cederet anteq̄ esset: z qđ tu
acq̄reret aliquid intellectui z ego: z hō esset anteq̄ esset zc.
si igitur Auer. non supponeret intellectū dare esse quā vsqz
haberent. Et eo maxime cuius nullo loco eas absoluit qđ
significat ip̄s voluisse intellectū ip̄m hōi dare eē. Imagi-
nant̄ igitur fm̄ Auer. in homine duas semianimas: qua-
rum vna tñ p̄stitūens dicit̄ vt rōnalis ac intellectus: altera
cōstitūens: constitutaq̄ erit: ergo homo in specie z nomine
hō per h̄s duas aias eque p̄: diuersarū tñ rōnuz. Eo autē
tēpore quō Auer. probabilr̄ sequebar: vt fugerē questioes
quas inducunt p̄tra Auer. eram cum istis: addens id quod
Aristo. in 2° de anima dicit̄ vlr. omnem aiam esse causam
corpis in triplici genere cause. Quō ergo intellectus est cau-
sa corporis hominis in triplici genere cause nisi sit forma z
vera corporis. Quomodo quidez igitur opinetur Auerro.
apud hos: z qua differentia ab alyis: vt a Themistio differ-
rat his perspicuum est.

Caput 9^m. in quo ostēditur h̄s opinionē esse erroneam:
z non esse ad mentem Auerrois.

In tēpore Auer. vacanti: z vt dixi hęc
opinionē sequebar ad mentē ei:
vt fugerē tñ. q. quę ad ip̄m siebāt sed quando
cōsideraui videbat̄ mihi tandē hanc positionē
z esse erroneā z contra veritatē: ad quā ipugnā-
duz accipiamus p̄positiones p̄fessam ab oibus Auer. lecta
tozibus ac oibus expositozibz grecis qđ intellectus materia-
lis potest capi duplr̄: vno modo p̄ virtute ac hominis for-
ma: cuius virtus est cogitare: z p̄culariter cōponere/ diui-
dere: ac syllogizare. 2° mō pro vtute rōnalis aie abstrac-
te: h̄ manifestat̄ Auer. lōg. sermone in 3° cō. 20. i fine: vbi
ostēdit̄ intellectū hōiez differre a ceteris: amplī ip̄s glari
ac corrūpi h̄s intellectu z alia multa: h̄ nō tñ Auer. ponit̄
imo z Themistius in 3° sue paraphrasīs capite. 39. i calce:
z tu vide verba eius. Itē Simplicius per totuz fere 3°
de anima in suo cōmēto pluribz locis ostēdit̄ hominē esse
hominē per intellectū materialē generabilē ac corrūpibi-
lē: hoc autē meli^o suo loco dicemus: ac an̄ habito tractatu in
parte diximus: vbi opinionē Auer. diximus esse h̄s animā
cogitatuā esse actum primū hominis: quo homo in specie
z nomine ponit̄: aeqz traduci per semē a patre z a matre.
Tunc p̄positione hac constanti facile erit nobis opi-
nionē eam ipugnare. Queramus igitur ab eis vel actuale
esse intellectus: qui rationalis anima dicitur est totum esse
actuale hominis: vel homo actuale esse habet circūscripta
actualitate intellectus. Si quidē 2^m concedant procul
dubio hōmō erit cōpletus in specie z nomine sine ratione
li anima z intellectu quod falsum esse enuntiant ad illuz

phī intentionem. **C** Si hō cōcedant esse hominis esse intellectuale esse intellectus: quemadmodū esse actuale leonis: inibi adest nisi e sse sue forme: petamus tūc vltimū vel esse actuale hominis est esse actuale cogitativū ppositū: nō obstat qd esse hoīs sit esse intellectus: vel esse hoīs est diuersum cōpletūq; circumscripto esse actuali cogitativū. **C** Et fm qdem dicere est impole: cogitativa enīz nō pstitueret hominē in specie r nomine: cuius cōtrariū nos confesse p. accepimus. **C** Si hō dicatur qd itatūc pmo dabim⁹ vnū esse numero esse duo eē specie imo genere. **C** Rursum qd male esse: sit esse separabile: que oia incōmoda esse pculdubio oēs cōcedūt. **C** Dēc aut dari declarā: eē enīz actuale hoīs vt cōclusus est: eē actuale est intells: r eē actuale cogitativū vt diximus est esse actuale hoīs: s; gyllo quasi exposito: r: esse actuale cogitativū erit eē actuale intells: quo fit v. natura contingēs erit: r necessaria: r intransmutabilis: quod incōueniens fuit Auer. ad Alexandrūz vt 3° de anima: cō. 26. ecce igit alteruz datum: alterū enī dari constat: qm esse fortis esset duo esse. i. intells: r cogitativū: que specie genere r analogia differūt: r sic vnū numero erit duo nūero: r duo specie ac genere: r hęc oia reputamus impossibilia ac incōmoda. **C** Amplius si cogitativa r intells constituit hominem in diffinitione r nomine: vel eque pmo r vltimata cōstitutione: vel ordine quodā. i. cogitativa prius r intells posterior: sive eōtra. **C** Si qdem que pmo vltimata cōstitutione hominē in nomine r diffōne pstituit: ergo vnus terminati erūt duo vltima ac duo termini eque pmo: r qd tibi erit impossibilis. Si qs enim hoc esse cōmodū: conuenit: poterit sustētari in vna r eadē numero mā in simul eē duas formas specificas r vltimas: vt leonis r hominis: qd Aristo. r Auer. confutā: maxime in his que pmo dicūt de anima. cōmē. 90. 92. 58. 89. r alibi. **C** Si hō ambę ordine recipiā quodaz. Si illa recepta. verbi grā. a. posteri⁹ aut b. Tunc petamus vel a cōstituit hominē in noie r diffinitione vltima cōstitutione: vel nō. Si qdem ita constituere sentiet. b. forma posteri⁹ addita erit accidēs per id confesum Auer. in pmo pphy sic auscultationis: cōmē. 69. oē enīz inquit adueniēs enti in actu est accidēs. **C** Si hō. a. nō cōstituet hominē in nomine r diffinitione vltima pstitutione: sed. b. post adueniens: ergo pma forma vel erit remissa: vt formę cōtrariuz vel erit generica potētiā ad posteriorē: vnus enīz subm recipere plus vna forma est impole: si fuerint eiusdē ordinis: vt 3° celi cōm. 66. r pmo capite de substantia orbis dicit. **C** Rursum Auer. 3° celi illo eodē cōmē to obicit Auer. r habet regulam hanc ex plurib⁹ formis actu: nec intells: nec remissis vltimis ac specificis: non sit vnus nisi pgregatione. **C** Et 2° de anima ait: r si mā r forma eēt in cōposito existēte actu. Tunc cōposituz non dicitur vnus nisi diceret vnus in rebus que sunt fm cōtactū r ligamētū: vt cōmē. 7. deduxit. **C** Ex his sequitur qd si intellectus r cogitativa hominē in nomine ac diffinitione cōstituerent: sine dubio homo nō esset vnus vera vnitate quod falsum est. **C** Itē est Auer. maxima: oē cōpositum in genere vel specie. vt Auer. demonstrat in lib. destructio destructio: r disputatio 2^a sol. tertiū: qd etiā accepit r 2° metaphysice: cōmē. 39. dum ait. omne cōposituz nouū: sed rationalis anima apud ipm innouari nō pōt. **C** Præterea forma vltis per essentiā: nec recipit: nec prompta est recipi in corpore vel virtute corporali: fm esse: quod manifestū est de vli p pncipationē: vt vltē materia: lapis enīz vlt accipit in nullo subiecto recipi ppter gradum sue vltitatis r quāto magis de vli per eēntiam. **C** Sed intellectus est vltis per essentiā: cuz sit fm suā essentiā sine materia pntia materię pditionibus māc ac gradu māc: fm doctrinaz Auer. ergo non potest recipi in altero: nec alterum in eo: videtur

ergo mihi pace eorum dixerim intellectū nullo modo fm esse recipi in homine fm doctrinā Auer. qd etiam omnes expositores latini de opinione illius sentire vident: quos enarrare superflūū reputo. Quod qdem igit est dicendus de mente Auerrois nunc patet.

C Caput 10^m. in quo narratur quomodo erit forma hominis fm Auerroim.

R emanet modo declarare quō itells homini cōparet: cū nec s; pmo: nec fm 2^m modū forme ei cōparet: illud igit qd pmo aspectu videt est qd intells nō est forma oibus modis: sicut intelligētia orbis: qm intelligētia vnū corpori celesti pmitus ante dimensiones in actu: r dico pmo fm nām r nō tēpus: vt Auer. inquit: est. n. intelligētia causa r pncipiū diuinū accidentiū orbis: intells aut nō p fm cāz vnitur corpori humano: ante. i. dimensiones hominis qm dimensiones nō sunt finalr ac principalr pp hoīs intellectuz: vt illa. i. possit operari sua ppria opatione per hoīs dimensiones: quē admodū dimensiones orbis finaliter sunt ad intelligentiā: vt ipsa possit mouere corpus celeste: sine qua orbis moueri nō possēt: verū qz dimensiones in homine sunt ppter cogitativaz: vt. i. cogitativa exerceat opera sua: que pculdubio exerceri nō possunt sine dimensione: ideo quē admodū cogitativa intellectū pcedit in homine: sic r accidētia cogitativū. i. dimensiones prius sunt in hoie: nō qdem tanq; dispōnes ppositæ ad intellectū recipiendū: sic enim intells eēt quantus r diuisibilis: ois enim forma subalis recepta in subito quāto: dispōne ordinata ad receptū: est diuisibilis fm doctrinā istā. **C** Ex his licet eligere qd si intelligētia recipit in corpore celesti dimensione mediāte erit forma diuisibilis fm istū: qm si dimētio pcedit intelligētiāz in orbe cuz nō possit pcedere tanq; sequēs aliaz celi formā: que r intelligentiā pcesserit: sequitur vt simpliciter dimētio pcessisset ppter receptionē intelligentiē: r sic intelligētia fuisset forma picularis diuisibilis: hoc aut fm istum nō sequit de intellectu: qm lz homini afflisset ppter dimensiones qm illa dimētio ppter receptionē intellectus nō pcedit: sed vt sequēs cogitativā: ideo intellectus nō redditur partibilis ac diuisibilis. **C** Quod si dicas itellctuz nō posse sine quāitate operari: qm nō sine pbāta forma: qd est quantū: r per se sequēs in opatione sua exigit quātitate ac dimensione: diceret ipse illā necessitatē esse ex parte cogitativū: que nō potest ei ministrare nisi per qritā rez: cū sit virtus in corpore: lz hoc alr ad tēpus dissoluet. **C** Vltimū qd intellectus nō sit in homine: quē admodū intelligētia in orbe: alio declarā cōmodo: intelligētia enīz fm opationē huius nō trā agens est operationū ac orbis motū: verum r forma orbis dicta forma a virtute formatiua: qm intelligētia causa est esse orbis r pmanentiē eius: vt suo loco forte dicam: sed intells nec forma est hoīs a formatiōe: nec ab informatione vt statim declarabit. **C** Debes ergo pmo scire: qd homo: vt quoddā est generabile r corruptibile in pdicamēto substantiē: in specie ac nomine r diffinitione apud Auer. est cōposituz mist us ex quatuor formis elementoz tanq; dispōnibus: r cogitativa humana que ponit ipsum in genere diffinitione ac nomine: hac enim cogitativa homo vere generat: r corrūpitur: diffinit: r differt rē. r sic est tanq; orbis pfectus r cōpletus in specie sua ac diffinitione. **C** Scōdo debes scire qd intellectus fm istuz: nec vnitur materiē hominis: nec forme hominis: nec alicui parti hominis: cuz sit vna perfecta substantia infima in ordine intelligentiarū: secundaria intētiōne ens propter nos pmaria operās ppter se. est enīz nexus hominū vna sphaera vnde cima cōpleta: cuius quodlibet indiuiduū est pars: cui sphaerę pntinabit intelligētia illa fm istū ad modū vdm. **C** Ex

De intellectu

bis ergo dicit ipse intellectus uti nuari homini primo modo accepto secundum operationem: hoc non secundum ipsum sic declarari potest ex modo quo ununt aliqua secundum esse: in unione igitur secundum esse tria consideranda sunt: primum est prout unibilia in actu eentia ac predicamentali sunt unus simpliciter: adeo quod esse actuale magis oibus modis est esse actuale forme: verbi gratia: esse actuale magis ignis oibus modis est esse actuale igneitate: nec esse actuale forme est diversus ab esse magis: eo quod dispositio unitatis non fit nisi ex eis quorum unum est magis: et per se potentia: alterum actus et per se forma: et hunc modum eendi actu dedit tibi Aver. 3° celi cometo. 29. 2° 3° physico: cometo 65. et intulit. 2° physico: cometo. 12. quod si materia esset sine forma: quod non esset in actu: quoniam actuale esse non est nisi forme: vel habetis formam. Sunt igitur unum in esse ea quorum esse actuale unum et idem oibus modis est: et hoc quod partes eadem actualitate actuantur. Item non eodem modo: quoniam forma est in actu per essentiam: ipsum autem compositum et materia participatione forme: compositus enim existit ac est per formam: et si forma subsistat per compositum: forma enim non alteri inheret: nec est quod alterius: nisi propter compositum: compositum autem habet nomen et diffinitionem propter formam: ut colligitur ex verbis eius 7. 2. 8. meta. co. 7. et in 2° de anima. co. 7. et 2° physico. co. 4.

Nec te turbet hoc quod forma sit pars: quoniam item sit pars substantie: est totum in esse et eentia secundum perfectionem et eminentiam: primum ergo considerandum in unione forme ad materiam hoc est. s. put illa unione redduntur unibilia unus in esse et actualitate.

Secundum est. put forma una ac eadem potentia est in potentia et forma: ois enim forma recepta in materia redditur una numero potentialis: una numero potestate: propter quod forme liberate a materia sunt puri actus: ut. 9. meta. com. 2. Aver. dicit: erit ergo materia primo et per se potentialis per essentiam et naturam: forma autem erit potentia participatione: et per accidens ratione magis: hec igitur duo sunt consideranda. put forma constituit materiam in uno numero esse actuali: et materia forma in uno numero esse potentia. 3° erit: quoniam forma est actus per eentiam: erit operans per essentiam: compositum erit respectu forme in actu participatione et per accidens: et ideo ad formas: quasi materia et organum: et sic in continuatione forme ad materiam est 3°. s. unio: qualis est artis ad organum: et motoris ad motum: et instrumenti qualis. s. est artificis ad martellum: est autem hec unio quoniam operatio est una numero utriusque primo ac per se: que admodum esse erat primo totius et per accidens erat partium: sic primo operatio erit primo artis et organi. i. illi colligati: et per accidens partium organum. s. ut magis et instrumentum: artis ut motoris et agentis. Si igitur dabitur aliqua forma: que cum materia non uniat in esse uno primo: et per se actuali: nec in esse potentiali: sed in esse operatio: quale est esse artis et instrumenti: hic modus unionis erit intellectus et hois secundum Aver. intellectus enim non unitur homini dando ei speciem nomen ac diffinitionem nec homo unitur intellectui dando esse potentiale sibi et ununtur: relinquitur ea uniri 3° modo unionis. put intellectus est tanquam ars: homo: tanquam martellus: intellectus quidem motor: homo non motor quoddam: intellectus yrens: homo vltis ac operatus. Resecatis ergo primis duobus que in colligatione sunt forme ad materiam: intellectus forma erit corpus humani: secundum 3° dispositionem: ergo intelligere: et vltis operatio erit totius primo: item intellectus ut motoris ac artis: et hominis ut organi ac motus: que admodum sanus esse: est corpus: et est sanitate ut Arif. dicit: et hunc modum unitatis sentit simpliciter in diffinitione anime: inquit enim quod cum Arif. dicit anima est actus corporis etc. non intelligit actu tamen illum qui dicitur esse anima: sed actu intelligit yrentem: et sic rationalis anima inquit actus est corporis yrens quod est corpus: ut virtus et ars organo et instrumento: diffinitio inquit igitur de anima est analogica: et non unius rationis oibus. Quo qui

dem igitur modo intellectus sit hominis forma secundum Aver. et quo modo non. Amplius qua unione colligantur: et qua non: ex his perspicuum est.

Caput 11^m. dissoluens. q. contra Averrois pro maiori eius declaratione.

His modo dicitur: licet colligere diffinitionem inter Aver. et The. declaratum est enim secundum Themistium intellectus esse animam ac formam hominis: non quidem ab informando ac inanimando: sed a formatione ac operatione: sic secundum eum non tamen yrens est corpus: verum ipsi esse et vitas prebens: quod Aver. ex modo dicitur non sentit: declaratum est enim intellectus esse unitum homini: ut yrens cor: ac ars instrumentum. Verum et opinioni Aver. non parum ad sunt. quoniam quarum prima et laboriosa est: quo nam modo ratio ac intellectus forma erit hois: sic ars et motor erit comparatione hois. Debes ergo scire quatuor esse consideranda in unione forme ad materiam: primum est inquantum forma actus est magis: quo spiritum nomen ac diffinitionem materia vendicat: ut dicitur est. 2° modo inquantum est perfectio materie: eo quod materia se sola operatione caret: redditur autem operatio illa. 3° modo consideranda est fixio quasi fixe et permanenter unitur materia: per se forma dicitur. 2° de perfectione: 3° de anima ac motor. 4° modo put ipsa se sola perfecta est: attamen unitur materia in sui officio: et sic de ars: yrens: primo respectu materie dicitur materia. 2° dicitur perfectibile: 3° dicitur subiectum: 4° dicitur organum ac instrumentum. Ex his dico quod intellectus respectu hois secundum eum non dicitur actus primo modo: nec forma primo modo ac primo respectu: nec 3° respectu: quoniam non fixe unitur: sed 2° ac 4° respectibus. est enim intellectus perfectio: prout est exordium ac principium operationis: et eo respectu homo dicitur perfectibile ac suppositus intellectui. Amplius est ars et motor: yrens: et eo respectu homo dicitur organum ac vltim (ut ita loquar) quatuor igitur entibus respectibus forma magis comparata intellectus respectu hois duobus tamen proprie ac comode dicitur: dixi autem primo (intellectus esse perfectionem hois primam) quoniam perfectum tantum dicitur inquantum operans vel potens operari: ut peripatetici credunt: et quod homo operatur intellectu: sicut malleus arte: et sicut equus equitate: inde intellectus prima fuit hominis perfectio: quare et eo respectu homo perfectibile dicitur respectu intellectus. Dixi etiam (intellectus non fixe et permanenter uniri) propter quod anima non dicitur: quoniam homo quoddam est male in continuo fluxu: ideo non his hoibus quibus intellectus yrens erat olim nunc et yrens erit: si qua ergo permanentia erit respectu speciei erit: respectu individui non: et hoc respectu homo non dicitur subiectum: sed orbis intelligentie dicitur subiectum: quod fixe recipit illam: ut Aver. dicit 2° capite de substantia orbis: et in 8° meta. com. 12. dixi non (intellectus esse: ut ars hois) quoniam in operatione intellectiva non concurrat homo: ut agens: nec ut subiectum: sed ut id quo homo fit intelligens: secundum modum ad tempus exponendum. Quot quidem respectibus intellectus forma potest dici hois: et quot non hois manifestum est. Amplius quot respectibus intelligentie dicitur forma orbis: quot non eis dicitur sit palas. Ex his peccatus per Joan. Jando. q. creditur intellectus oibus modis comparari hois: sicut intelligentie orbis: per enim his: quomodo quibus dicitur sic: quibus dicitur non. Ulex adhuc mens mouet: cum enim hactenus declaratum sit intellectus forma esse secundum duos respectus forme ut. s. est hois perfectio: et ut homine unitur: dices ne intellectus forma esse hois eiusdem rationis cuius formis eductis de materia facultate: que admodum anima dicitur non nisi equivoce. Et huic facile Aver. respondeo. Dicendo quod forma considerari potest in ratione meta. s. in ratione actus et perfectionis absolute: et in ratione physica ac naturali: ut est forma motu ac transmutatione ac generabilis. Ac perinde materia: et potest considerari in ratione meta. ut. s. potentia est ac perfectibilis

ctibilis: et in ratione phica ac naturali. In quantum est motu pfectibilis: quo fit si intelligit ac homo in ratione phica consideretur alteri rationis sunt a forma ac materia generalibus. In ratione vero meta. forte sunt unius rationis: igneitas enim in ratione actus et perfectionis respectu sue materiae: ita est unius rationis meta. si intelligit respectu huius: potest ergo intelligi dici forma eiusdem rationis hominis tamen meta. non autem naturaliter.

Caput 12^m. in quo soluitur 2^a. q. in opinione Averrois.

Decurrit homo in specie et nomine hominis ab instanti: quo forma cogitativa in materia spermatica inducit. Et Averrois usque ad primum instans esse cadaveris propterea valde questum erat in hac opinione: an intellectus primum respectu illis homini pro toto decursu sue vite. scilicet instanti quo cogitativa unitur materiae: an quicquid quidem sic: quicquid non. Et tunc quidem quoniam forte sine aliorum iudicio sic Averrois abolveret quod nunquam intellectus est forma hominis: nisi quoniam indistans est ab eo: ac ei presens presentia et indistans maiori quoniam sit presentia et indistans forma malis ad materiam secundum eum: est autem intellectus presens et indistans homini: quoniam continuatur in operatione: suba. n. separata non alio fit presens ac indistans ab alio: nisi quoniam operatione continuatur illi: continuatur autem operatione: quoniam intellectus est tanquam ars vides homine pro sui opere: hoc autem tanquam organum ac instrumentum intellectus ad id: et quod oportet tale nunc et plus non: non reddet tale nisi mutatione facta in eo vel in altero: vel intrinseco: ut Averrois inquit in 8. phisice auscultationis. ergo cum hoc fiat instrumentum intellectus nunc: ubi prius non erat mutatione operis adesse vel intellectus: quod minime venient: cum suba sit separata intransmutabilis et immobilis: vel extrinseco ab intellectu: et homine: et id nec videtur esse. Vel homini: et hoc dicere operis: quoniam si hoc aliter se habet nunc quoniam plus: tunc reddet organum intellectus: ista autem alietas ac variatio esse non potest: ut declarabit: nisi quoniam cogitat nunc et plus non individua et singularia que potentia sunt ultra adeo quod cogitativa plus in singularium cognitione versat plus intellectus: et plus homini ut ars ac motor continuabit. Et ex his quod licet accipere tunc intellectus homini unius: quoniam cogitativa circa singularia omnia vel plura considerat: operis ergo est videre in sol. q. an cogitativa in primo instanti sue permanet in materia considerat aliqua singularia: an non: quoniam si considerat pculdubio intelligit continuabit ut ars et motor illi: si non non. Et quoniam sic est possumus dicere in quoniam sol. duos modos: dicemus itaque primo apud eum complexum apud omnes esse duos generis: unum quidem: cuius significata terminorum omnibus vel pluribus sensibus: et inveniuntur in contradicentibus percipiunt: sicut hoc significatum: hoc ens est hoc ens: hoc ens non est non ens: et hoc. Alterum est cuius terminorum significata: nec omnibus: nec pluribus: et si pluribus forte contradicentibus cognoscunt: ut hic magnes trahit id ferrum: est enim ibi experientia longa: et per multos sensus: dicamus tunc quod ita primo cum homo est in noie ac diffinitione huius: sentit per quicquid sensus vel plures quod tres et. entis individui: et eo instanti cogitativa natura erit cogitare id: et hoc plus: qui enim ens non sentit nihil proorsus sentit: potest ergo cogitare tunc entis individui: cuius sensus omnes vel plures id sentiant sine contradictione inveniunt: et quoniam cognitiva sic cognoscit: etiam tunc sentit hoc complexum: hoc ens est hoc ens: et hoc ens non est non ens: cuius ex sensibus habeat significatum illius: sed non sentiat propone illas arte et studio ac labore: sed concordia omnium sensuum vel plurium sine contradictione. Et significatum autem complexum scilicet generis non sentit: cum sensus omnes vel plures non concordant: et ideo cogitativa individui magnetis nec ferri cogitat: nec id complexum formare potest: cum sensus quicquid vel multi non concordent: quoniam ergo complexum id debere: necesse est per unum sensum idem frequenter sentiat: tunc enim sit cognitio quasi experimentalis illius: bis ergo sic expositis dicemus: quod quod in primo instanti cogitativa

tunc ipsa quicquid sensibus accepit individuum entis: et inde formavit propositionem quasi per nomen: tunc in principio est perfecte organum intellectus: cum habeat omnem dispositionem qua in intellectu continetur ut ars ac motor: quia enim intellectus semper videtur ens et omnia ultra novit: eterno tempore: sed istum et cognitiva in eo primo instanti individuum entis a sensibus accepit: et seipsa id complexum particulare formavit: ideo intellectus sub ratione qua novit videtur ens unum: et sic fit videns eo sic disposito: et unum in operatione: et per omnes presens ac indistans ab illo: et sic formavit eius: eis rationibus forme quas diximus. Et sed quod cognitiva complexa scilicet generis non accepit in principio: ideo intellectus non unum ei nisi secundum ultra prima: ex quibus fiunt prima propositiones: in reliquis autem unum ad tempus: ut logico ac magno exercitio. Et ex his inferemus prima principia esse naturaliter habita a nobis: quemadmodum Averrois tradit in 2° meta. p. comento: et 3° de anima. comento. 56. reliqua non propositiones ex studio ac arte acquisite: quoniam (ut dictum est) nullo alio primo propositiones acquirunt nisi sensibus: sed sensus sunt nobis naturales. ergo prima principia nostra acquirunt: quod non aliter non tamen sensu: sed frequenter actione sensitiva acquirunt: que frequenter acceptio non videtur esse nisi ex arte: ideo non nostra acquiruntur sed arte. Et secundo inferemus: quod Platonis ambiguitas quam in menone induxit probans scire esse remissibilem est: quoniam illa principia sunt nobis acquisita ex extrinseco: quod ex sensibus: sed non sentiamus aliquid extrinsecum nos intrare: cum intrent concordia omnium. Et nec te turbet argumentum antiquum. d. q. hoc dato intellectus posset continuari sic: non tamen homini: sed leoni: cum et leo et individuum entis: et alia consideret. Et tamen si leo consideret entis individuum: consideratio tamen illa alterius est species a nostra cogitatione: circa individuum entis: ut Averrois inquit in 3° comento. 20. modo intellectus non est natus unius cuiusque organo cogitanti: sed cogitanti cogitatione unius rationis cum cogitatione humana. Et ad hoc cogitativa proprie bruti cogitativa individui entis et aliorum ordine facto ad bonum utile: sed cogitativa facta in homine: sit ordo ad speculabile: ut suo loco dicemus: et diximus in comento nostro scilicet de anima. Et tertio inferemus intellectum quicquid unius nobis per nomen: ut quoniam unum in principio ex solis sensibus (ut dictum est) quoniam ex tempore et arte: ut quoniam unum ratione propositionum in tempore acquisitarum: et sic verificat sermo eius in multis locis: hic igitur est primus modus: quo questio proposita absolui potest. Et potest et fingi secundum eum alter modus: ut dicat intellectum unius triplex homini: quicquid quidem potentia: quicquid quidem actu: quicquid non habitus: et dicemus tunc quod in primo instanti quo cogitativa in materia sit in intellectu non unum ei nisi potentia: cum tunc non videtur homine per cognitione alicuius rei: sed potest uti quemadmodum se habet respectu pueri. Et post modum quoniam cogitativa vigorata erit apprehensibilis. Individuum propter species: ac sub eo gradu quo differt ab apprehensione brutali: tunc intellectus actu continuabitur ut motor ac ars: erit ergo privatio intellectus: quicquid: et quicquid. Tunc autem habitu continuabit: quoniam fuit actu continuus: et cessavit a munere sui operis: quemadmodum continuus est sapienti dum dormit. Quoniam quidem homini intellectus continuus: et quando non: ex his licet fidem accipere.

Caput 13^m. in quo dissolvitur tertia. q. in opinione Averrois.

Traditum est in his que secundo sunt dicta de anima: omnem animam esse causam sui corporis tribus generibus causam: et sed nihil de rationali dixit: tamen id etiam de rationali voluit intelligere: et ideo questum olim fuit: an rationalis anima causa sit homini: ut forma finis et agens: quod autem sit causa ut forma: et quoniam modo iam manifestum modo est: id autem quod dignum est quod ne est: an ut finis et agens causa sit homini: dat enim prima nostra cognitio quod intellectus non sit finis homini: quo non acquirat homini ex opere eius: sicut acquirat aurum: ac bona: et ultra sicut forma

Suesi. de intel.

D

acquirat mae. ¶ Sed hanc q̄onem: p̄mo de fine absolue-
ret Auerrois. vt cōmēto. 37. colligit sc̄o de aia. d. finez esse
duob⁹ modis. s. quo: r̄ qui: voco aut finē quo vt simpliciter
inquit sanitatē: est enim sanitas forma qua sanū dicit aia:
ergo est id quo: voco aut finē qui sanū esse aia: hoc enim
est id qd̄ finis est totius opationis medicie: r̄ nō id quo: ra-
tionalis ergo aia hoi cōparata finis erit quo: finis aut gra-
tius ac qui est esse diuinū habitū ab hoiē per ipsuz intel-
lectū: hō enim intellectū esse h̄z diuinuz: ergo finis qui est
esse diuinū: finis quo est intellectus. q̄uo ergo intells sit fi-
nis hoi h̄z p̄z: r̄ arḡm qd̄ verū dicit. intellectum nō esse
finem hoi: sicut bona ac thesaurū: q̄m̄ bona: r̄ thesaurus
quaro fines sunt q̄m̄ r̄ nō quibus: s̄z liberali fini fines q̄b⁹:
sic in p̄posito intells est finis quo: sed esse diuinū ac nobile
est finis q̄ r̄ gra cuius. ¶ Sed quo nā mō possit dici agēs
respectu hoi multū laboriosuz est. Si enī agēs esset: tunc
idē hoi corpus esset a duobus agēibus: r̄ sic nō esset vn⁹
numero: vt Auerrois inq̄t in 7⁹ metaphisicē cōmēto. 31.
esset enī hō ab hoiē: r̄ ab int⁹ illa. ¶ Amplius quonā mō
apud Auerroim eternū r̄ immobile causat nouū. ¶ Rursuz
si intells causa esset hoi agens: tunc hoiēz intelligeret per
eius essentia: quēadmodū int⁹ orbis intelligit hēc prout est
causa eoz. ¶ Sed videt oino hō intellectū causā esse hoi-
minis vt agens: q̄m̄ vt Auerrois inquit in libro destructio
destructionū disputatione tertia in sol. decimioctauū in se-
paratis a m̄a: idēz est finis r̄ agens: qd̄ Auerrois. 12. meta-
cōmēto. 36. r̄ 55. resumpsit. ¶ Si ergo intells est forma ho-
minis finisqz: cur nō erit agens: q̄ si Themistū sequimur
facilis est sol. inquit enīz rōnalē illaz aiam vitam hac aia-
tionē influere hoi: r̄ sic sine dubio agens est hoi. ¶ Dōm̄
igit̄ fm̄ istū p̄m̄ intellectū nō esse agens hoiem: q̄a ipsūm
ex nihilo creat: vel qz ipsi aiam ac vitā pr̄buit: vt Themis-
tius dicit: nec agens: qz ipsuz ḡnat ex potētia: sc̄lz in actuz
dicens ipsuz erit ergo agēs equiuocū: qd̄ sic exponi pōt ex
dictis ab Auerroī in lib. destructio destructionū in solone
noni ac decimi duby: q̄ rerū quēdaz sunt: quaz esse r̄ vita
p̄sistit in motibus ac operationibus: quēadmodū est orbis
celestis: esse enīz eius in motu cōsistit: cessatio enīz orbis a
motu moris ac eius est corruptio quēdā quaz esse in motu
r̄ opere nō cōsistit: r̄ hoc mō sunt res physice ac trāsmuta-
biles: esse enim ignis nō est in actuali calefactione: nec esse
aque in actuali frigefactione. ¶ Sc̄o debes scire in hoiē
duo esse p̄sideranda. s. ordo partū virtutū r̄ operuz: r̄ eius
suba tota in p̄dicamento subē existens: dicaz ergo rōnalez
aiam triplr posse cōsiderari: vno modo fm̄ intellectū agē-
tem posterius exponēdū: sc̄o mō fm̄ intellectū possibilē.
¶ Tertio fm̄ totū esse ex vtroqz: dicere ergo q̄ si aia ra-
tionalis referat ad possibile intellectū forma est hoi eo mō
quo dirimus tanto tēpore. ¶ Si referat ad agentem: erit
agens respectu hoi: per regulā Auer. quē p̄sistit in duob⁹
syllogis. ¶ Pr̄mus oē dans alicui motū ac opus sine
q̄bus id esse nō pōt est veruz agens illius: qd̄ enim est cau-
sa opationū: r̄ motū: est cā esse illius: cuius esse consistit in
motu. ¶ Sed intells vel aia fm̄ intellectū agentem est causa
effectiua operis intells: in cuius esse consistit esse hoi: dat
enīz hoi intelligere: ergo erit causa esse hoi. ¶ Sc̄os omne
dans vnitatē cōpositionē r̄ ordinē alicui cōposito: per qd̄
id cōpositū est: est verū agens illius cōpositi sed intellect⁹
agens dat hoi vnitatē cōpositionē r̄ ordinē essentialē: ergo
erit verū agens hoi. ¶ Ex his p̄z quo nam mō intells est
agens respectu hoi. ¶ Si hō aia rōnalis tota cōsideret̄
tunc erit respectu hoi finis quo tota enīz rōnali aia hō eē
participat diuinū: vt aīz dicam. ¶ Quo qd̄ igit̄ modo ra-
tionalis aia sit causa hoi: vt forma: quo etiā vt finis: r̄ quo
nam modo vt agens hoi p̄z. ¶ Quē hō obyciebant facile

soluunt: p̄mo nāq̄ incōuenit idē habere duo agentia ge-
nere ac rōne: imo analogia diuersa. ¶ Sc̄dm̄ etiā nihil est
q̄m̄ totus orbis human⁹ eternus est: r̄ factū qd̄dā antiquū:
hic hō hō nouiter: verū hic hō per accidēs ab int⁹ hoi d̄z
eo genere dependere. ¶ Nec incōmodū est nouū per acci-
dens ab eterno effluere fm̄ peripateticos. ¶ Tertū enīz
p̄z: intellectus enim agens nō tū hoiem intelligit per essen-
tiā: imo r̄ omnes res m̄ales: cum sit causa fonte omnū fm̄
Auerroim: vt posterius dicam.

¶ Caput 4^m: in quo soluantur vltimē. q. duē cōtra Auer-
roim: r̄ rationes oppositē partis.

Valde dubiū fuit apud Auerroim p̄mo an
intellectus simul r̄ eodē dicit̄ respe-
ctu anima r̄ intellect⁹. ¶ Postea an intellect⁹
sit vltis an particularis fm̄ ipsuz. ¶ Et p̄mam
qd̄. q. soluit Auer. in p̄ma disputatione libri. d.

destructionū in vltimo illius: vbi voluit intellectū r̄ aiam
valde differre: dicit̄ enīz intellectus inquātū a corpore sol-
uit̄: iam fm̄ esse q̄m̄ fm̄ habitudinē. ¶ Sed q̄m̄ aia dicit̄ ab
ipsa aiatione vel inaiatione: ideo respectū dicit ad corpus.
Si igit̄ intellectus absolute p̄siderat̄: vt nullus magnitudi-
nis actus est: vero noīe intells dicit̄. ¶ Si hō p̄siderat̄ res-
pectū illius: cui vita est aliquo genere vite: sic aia dicit̄: ve-
ruz respectus ille nō accidit intellectū: sed corpū: q̄m̄ quē
admodū deus dicit̄ agēs nouū respectū existēte in effectu:
sic intells dicit̄ aia respectū ente in hoiē. Amplius quēad-
modū colūna efficit̄ dextra: modo sinistra respectū accidē-
te aiali nō ei: sic r̄ intellect⁹ aia dicit̄ hoi respectū acciden-
te homini. ¶ Sed dices qd̄ nam est ille respectus: r̄ quid
fundamētū illius: r̄ qd̄ subiectū respectus. Auerro. diceret
q̄ respectus ille est qd̄dā habitudo denotans intellectū aiaz
subiectiue existens in hoiē. ¶ Amplius ad hoc q̄ dicit̄ in-
tellectus aia p̄siderāda quatuor sunt. s. subm̄ illius habitu-
dinis: r̄ hō est fundamentuz r̄ sunt phantasmata: non enim
adeſt illa habitudo intellectū: nisi cognitue presentia sine
phantasmata actu (vt dictū est.) ergo phantasmata sunt quo
vel q̄bus inest: r̄ terminus talis respectus ac habitudinis: r̄
est intells sic denotatus: sc̄lz aia: r̄ ipse respectus quo intel-
lectus dicit̄ aia hoi. ¶ Sed dices quēcuqz in potētia sūt
vn̄bilis indigent aliquo agēte extrahēte ea de potētia vn̄-
bilibus ad actu vn̄ta fm̄ fundamentū Auerrois. ¶ Que-
cūqz enim vn̄iri possunt vn̄untur vel potētia passiuā vel
actiuā: r̄ quōcūqz necesse est agēs faciens ea vn̄ta: vt p̄mo
celi cōmēto. 12. 4. dicit̄ Auerrois. ¶ Auer. absoluit intel-
lectuz nō esse possibile vn̄iri: vt potētia actiuā nec passiuā:
potētia intells est in motore: vt sit vtens instro: r̄ potētia:
qua homo pōt vn̄iri: nō est passiuā ac nāq̄ sed in re: vt fiat
instro: vn̄o ergo intells ad hoiem est vn̄io artis ad orga-
nuz ac vtentis ad vsum (vt ita loquar) r̄ talis species vn̄io-
nis nō eget ad hoc vt fiat: actu alio nisi extremis r̄ funda-
mentis r̄ subiecto: vt p̄z in retonib⁹: tu aut̄ vide sinez p̄mē
disputationis p̄dicte: r̄ cōmentū meū. ¶ Sed vltuz hēc
nā intells vltis sit an particularis optim⁹ est questio debet
ergo scire fm̄ hos vlt̄ r̄ abstractū fere idē efficit̄ autē ab-
stractū q̄nqz a m̄a solū: vt intentio coloris in medio aco-
gano: quādoqz a m̄a r̄ eius presentia: vt intentio coloris exi-
stens in phantasia: q̄nqz a m̄a presentia ac nāq̄ conditionib⁹
m̄a: vt quādo est intentio coloris in virtute cogitativa: q̄nqz
abstractio est a m̄a presentia m̄a cōditionibus m̄a ac sin-
gularitate r̄ gradu m̄a: vt vltia actu intellecta ab intellectu
possibili: lumine intellectus agētis. Et eiusmodi abstractū
vltimo mō est duplex: qd̄dā tale per essentia: vt intelligen-
tiē mouentes orbes: sunt enim abstractē a m̄a p̄sentia: ma-
teritē cōditionibus m̄a gradu materie: r̄ per essentiam: cū
non reductione alterius sint tales: sed prop̄ys naturis: vt
manifestum

manifestū est. **C** Quidā autē participatione: sic sunt ylia mālia: hęc enim s̄m rem actu sunt singularia ac individua: et potentia ylia: sunt autē ylia participatione luminis intellectus agēti: vt post dicam. **C** Ex his sol. q. perspicua est: intellectus enī est ylis per essentia: cuz abstrabat a materia presentia māc p̄ditionibus māc: et gradu māc et hoc nō participatione alicuius: sed ppria eius nā: vt posterius melius dicet s̄m istus: et hanc sol. nō tm̄ Auer. sequit. imo Abu bacher: et alij plures. **C** Ex his patet quō rōnalis aia sit abstracta a corpore s̄m istum: et gōnes multę in declaratione huius viri sunt solute: et quō dicat ylis. Reliquū est: vt argumenta pro opposita parte soluant: deinde ad rōnes hui⁹ viri veniamus. **C** Ad p̄maz itaqz auctoritate constat: quō intellectus est cā hois: vt agēs: forma: et finis: et ideo potest dici existētia hois p̄pter intellectū: vel forte loquit̄ ibi vulgariter: vt Aris. facit sepe. **C** Ad sc̄daz ps: quō intellectus cōtinuat per nām respectu p̄morū p̄ncipioz in p̄mo instāti vite. Id etiā septimi metaphy. absolutū est: qm̄ bō in habēdo intellectū se hz s̄m magis et minus: vt diximus. aliq̄ enī parū intellectus habēt: vt pueri: aliq̄ plus vt sapiens: aliq̄ quis totū: vt felix. **C** Etiaz qm̄ dixit intellectū nō esse separātū a magnitudine loquit̄ de eo: vt aia est: qm̄ vt sic: respectū illū includit quo aia dicit̄ hois. **C** Id etiā sc̄di p̄physico: ruz nihil facit: cuz loquat̄ ibi de cognitiua: vt perspicuum est. **C** Id etiā qd̄ dictū est hominē differre intellectu a cunctis aialibus: nō intelligēdū est de oīa sumpta a pte essentiali: sed a perfectione extrinseca: oīa enim essentialis hois sumit̄ cognitiua: vt posterius dicet. **C** Ultimū nihil pro: sus valet. Auerrois enī illas p̄ntias fecit tanq̄ famolas: et q̄ soluerit illas: ps in eo cōmento: si bñ cōsideret. **C** Quō igitur rōnalis aia nobis comparet: et qua vnione vniat: et quō sit forma finis et agens: et quo tpe cōtinuat: et an idē sit aia: et intells: et an ylis sit: vel p̄ticularis: hęc et tāta dicta sūt. **C** Caput 15^m: in quo inducunt̄ motiua pro p̄positione Auerrois meliora que possunt.

Multa ab antiquis ac modernis posita sunt argumenta p̄ cōfirmatione hui⁹ opinionis: iō ne videamur ea timere expedit ponere oīa illa et addere argumenta: que nos olim p̄sueti sumus facere pro cōfirmatione p̄positionis inducte: deinde nostro more debilitabimus fundamenta oīa pro eo inducta. **C** Et id qd̄ p̄mo aspectu ex dictis huius hois opz accipere p̄fesse est: omne formā in mā existēte: dante illi specie diffinitionē ac nomen: esse eductā de potētia māc vigore agentis: et ideo s̄m eum inter abstractum et materiale nō datur mediū: oīs igit̄ forma vel est educta de potētia māc generabilis et corruptibilis: vel cetera a parte ante et post a mā s̄m esse separata: idem enī apud eum est esse forme simplr et esse eius in mā: sicut idē simplr est esse māc: et esse materie cuz forma: vt als diximus. Si qua ergo forma erit: que sit simplr sine māc dependētia: hęc simplr erit abstracta a mā: q̄ igit̄ huius generis sit rōnalis anima simplr s̄m esse separata a mā: non dans hoī spēm nomen ac diffōnē: et hoc si per boiem intelligas aial colligat̄ ex materia et cogitatiua p̄bat. **C** Si enī rōnalis aia esset in mā vt spēs et perfectio: tunc genita fuisset ac interitura s̄m corporis dissipationē: cuius oppositum docuimus in ante habito tractatu longo sermone. Joan. Zandonus in qōnib⁹ tery: qui sine dubio hunc errozē visus est sapere: fingens arguere ad Alexā. dirigit sermōnē suū cōtra nos: et dedit illam p̄ntiaz fortiozib⁹ argumentis qbus valuit: arguit igit̄. Omnis forma: que ad sui existētia in materia requirit̄ determinatas dispōnes corrupti illis corruptis. Sed rōnalis aia si dat esse et specie nomen ac diffinitionē homini requirit̄ determinatas dispōnes et pprias pro sui esse in mā:

vt Aristo. inquit in his que cōtra antiquos ait et de anima. ergo rōnalis anima erit generabilis ac dissipabilis. **C** Amplius arguit si rōnalis aia humano corpore vnitur s̄m esse: et perfectionē specificam querit de esse vnito: aut est ipsamet suba aie: aut qd̄dā accidēs. Si quidē essentia ac aie rōnalis substātia: tunc cum rationalis aia vnita nō erit amplius: et ipsa nihil erit. **C** Si ho accidēs anime dicat̄: aut pprium aut sepabile ac cōmune: si inseparabile: ac pprium: tunc remanente suba anime post mortem remaneret vnio. **C** Si ho vnio separabile est aie accidēs: tunc rōnalis aia boiem cōstituet in esse substāiali specificū et vltimo s̄m accidēs separabile: qd̄ incōmodum reputat. **C** Rursuz id cuius oīa p̄ncipia cōstitutiua essentialia remanēt essentialiter ac perse manet: sed in morte hois omnia p̄ncipia cōstitutiua essentialiter eius manent: qm̄ forma manet mā manet: et nihil corrumpit nisi vnio: que est accidēs separabile aie et materie: ergo adhuc homo remanet essentialr: et quāt us est simplr. **C** Adhuc cessante rōne essendi alicuius id ampli⁹ nō est: sed ratio forme dantis esse cessat cū cōpositū corrumpitur: cū illa forma nō sit amplius id quo aliqd̄ est. ergo rōnalis aia amplius nō erit. **C** Pręterea si aia intellectiua dat esse corpore: et vltimū: erit forma mālis qd̄ est salsum: non enim reciperet oēs formas māles: nec additates omnū formarū: nec spēm sui ipsius. **C** Item si intellectus esset: forma in mā: tunc intells esset extensus: saltē per accidēs sequentiā arguit tribus suppositis: qbus acceptis arguit. si rōnalis anima est forma hois cōstituens ipsum formā in sua specie ppria: aut esset aliquo mō subiectū propriuz figure hois: aut nullo mō: si dicas q̄ aliquo mō cum omne subiectū figure sit figuratū: qd̄libet ho figuratū q̄ntū quare intelligibilis aia quanta erit. **C** Si ho nullo modo rōnalis aia est subiectū ppriuz figure hois: petit tunc quid sit subiectū ppriuz illius nō mā p̄ma: vt sc̄da suppositione supposuit. Nec cōpositū ex mā: et alia forma substāiali: vt tertia suppositione supposuit: tandē opz ponere rōnalem animā saltē per accidēs extensaz. **C** Adhuc si rōnalis aia vera sit forma hois: tunc idē moueret et quiesceret: quā consequentiā Joan. dedit vide. **C** Rursuz dedit aliud incōmodū: s. vt manus vel pes intelligeret: qd̄ dedit aperta p̄batiōe quā vide etiā. Alias rōnes eius nō tango: qm̄ ad has reducunt. **C** Post hoc Abubacher ampli⁹ tres alias tangit rōnes: oīs forma ylis per essentia est abstracta a mā s̄m esse: patuit enim ante habito capite oīa ylis per essentiaz: et ylis participatione: sed rōnalis aia est ylis per essentiam: p̄mo quo ad intellectū possibile: qm̄ reddit formas yles prout recipit illas: sc̄do quo ad agentē: qm̄ suo lumine facit res individuas yles. **C** Sc̄do arguit oīs nā intelligibilis separata a mā s̄m dependētia ad eam est simplr separata: sed intellectus est suba separata a materia s̄m dependētia: ergo vt p̄us. **C** Ultimo arguit oīs forma in mā recepta determinatis dispositionibus nō operat nisi s̄m existētia taliū dispositionū: sed rōnalis aia non operat determinatis dispōnibus: ergo nō est in mā mediantibus illis. **C** Arguit et alij oīs forma habēs operationē ppriaz: que sibi remanet etiā ablato subiecto est sepata s̄m esse a subo: sed rōnalis aia hz operationē ppriā: etiā corrupto hoie: vt manifestū est per se: ergo rōnalis aia est separata s̄m esse ab hoc: maior fundat̄ in sc̄da p̄mi de aia: si aliqd̄ operū est ppriū et. Minor etiā cōcedit ab oibus: tam p̄his q̄ sacris sapientibus. **C** Amplius si rōnalis aia esset in mā s̄m esse et perfectionē: tunc sua cōprehensio esset singularis signata: et hęc demonstrata: sequēs est cōtra omnes peripateticos: sequentiā p̄bare potes p̄mo: qm̄ omnis forma vnita māc s̄m esse indiuiduat per materia: sed per te rationalis aia māc vnitur s̄z esse: ergo erit essentialr hęc et indiuiduo

Suesl. de intel.

D 2

per materiā. ¶ Tunc arguo omnes forme recepte in for-
ma indiuiduata et ista per mām: sunt indiuidue et istę de-
monstratę per mām: cum igitur cōprehensiones recipiantur
in anima rōnali ista et demonstrata per mām: ergo vt pus.
¶ Rursus oīs forma vnita alicui fm esse: est in eo p̄mo/
dum illius recipiētis: sed rōnalis est in materia fm esse. ḡ
erit in materia per modū recipiendi materię. ¶ Sed mo-
dus recipiendi māę sensibilis est ac corporalis: ergo rōna-
lis aīa sensibilis ac corporalis in mā recepta erit: quō ergo
erit receptiua intellectuale scilicet formaz vltimū: ac quō erit
forma materię: cum et intells forma sit intellectualis. ¶ Ex
his p̄z p̄sequētia p̄dicta: et pōt tertio deduci: omne rece-
ptū in recepto ente in materia fm esse: est receptus in mā:
quēadmodū quicquid recipit in superficie: quę in substantia
recipit: in substantia etiā ipsuz recipiet: sed formę actu vles
actu etiā intellectę sunt receptę in rōnali aīa: quę est rece-
pta in mā: ergo formę vles: et actu intellectę: erunt receptę
in mā: et sic erunt cōcretę cum materia: et hoc est esse indi-
duuz demonstratū: nō erūt ergo vles. ¶ Adhuc quęcūq;
ad simplr cōtraria tendunt nō possunt nisi violētę vniri:
sed rationalis aīa et corpus semper ad p̄traria tendūt: ergo
nō nisi violētę vnirent. maior manifesta est per se in mi-
stione p̄trarioz elemētoz et oīum: minor est Arist. in p̄mo
nichomachicę: inquit enī rōnē semp ad optima deprecari:
corpus autē ad maleficia semper tendere: sed cōclusio est fal-
sa: ergo rationalis aīa non debet vniri corpori. Item omne
id quod est maximū impedimentū alicui formę pro opere il-
lius: est sibi violentuz: et innāliter vnitum sed corpus rōna-
li animę pro opere p̄prio est maxime impedimentū ac in-
cōmodū: quēadmodū sapiens inquit: corpus quod corrupi-
tur aggravat aīam: quod et Plato accepit in menone: ergo cor-
pus violētę rōnali aīę vnir: sed hoc impossibile est: ergo
nec violētę nec nāliter vnitur: et sic rōnalis oīno separata
erit a corpore fm esse. ¶ Ultimo sicut Arist. arguit vnio
totius formę ad totū corpus est sicut vnio partis ad partes
corpis: vt 2° de aīa inquit: sed si vnio partis intellectus eēt
ad partē corpis: ille intellectus nō intelligeret nisi s̄z exi-
gentiā organi: ergo si rōnalis anima vnir totū corpori fm
esse: non plus intelligere posset nisi fm exigentiā corpis:
ita nāq; totū corpus organū erit totius animę: quēadmo-
dū et pars corpis organū est partis aīę: et hanc rōnē qdaz
aiunt esse demonstratiuā: et ego longo tēpore permansi in
solutione eius. ¶ Ex his opinio Auerro. syllogizari pōt: eo
modo quo tacta fuit. Sunt enī hęc argumenta fortissima:
quę possunt induci in sustentatione illius et si qua alia erūt
ad hęc reduci opz vel sunt friuola.

¶ Caput 16^m: in quo inducuntur solutiones quorundam et
improbantur.

Sed ne videamur timere argumēta hęc:
videt nobis inducere responso-
nes antiquas ad hęc argumenta: et improbare il-
las: quo facto altero in caplo dabimus r̄sio-
nes nostras. Dicunt igitur antiqui rōnales aīam
esse formā māę: et ei spēm nomen ac diffōnez dare: nec p̄p̄
hęc ipsaz ḡnab ilē corruptibile cōcedere necesse est: et p̄ma
q̄dez ratio forte vera est: qm̄ formę idē simplr est esse: et esse
in materia: rōnalis ergo aīa duplex esse: scilicet simplr: et h̄
est ex deo benedicto: et esse in mā et hoc esse est ab agente: et
quantū ad hoc esse rōnalis aīa corrupit et ḡnāc. maior ḡ
rōnis p̄mę simplr falsa est: qm̄ rōnalis aīa non eget dispo-
sitionibus pro esse simplr aīę: sed pro esse eius in materia.
¶ Scda etiā rō nihil videt valere: qm̄ illa vnio est accis
separabile aīę vel materię: nec incōmodus credimus for-
mam dare esse māę mediante aliquo accidente separabili:
taz a forma: q̄ a materia: vt manifestū est in oībus formis:

forma enim leonis dat esse materię qualitatiuis ac quāti-
tatiuis dispōnibus: quę sunt accidentia separabilia a forma
ac mā. ¶ Tertia etiā ratio nihil est vt aiunt: qm̄ nec mate-
ria: nec forma corrupit: sed tertiu resultans ex cōpositio-
ne māę et forma: quod tertiu apud quosdā fm rem distingui-
tur ab illis partibus essentialibus. ¶ Quarta p̄terea ratio
nihil est: qm̄ supponit falsuz. scilicet essentia formę p̄sistere in cō-
municādo esse māę: hoc enim verū tm̄ est in aptitudine: et
nō actu: modo rōnalis aīa: et si separata nō actu esse specifi-
cuz materię cōtinet: potētia tm̄ et aptitudine ei nō repugnat.
¶ Quinta et nihil vt dicit cōcludit: qm̄ et si sit forma mate-
rialis fm partē: nō tm̄ simplr fm gradū intellectiui: s̄z enī
gradū intellectiui eleuata est a mā: vt declarabit: et sic pōt
intelligere oīa: et se per spēs alioz nō sui. ¶ Sexta rō et nō
vzget: qm̄ figura celi et vlr oīa celi accidentia sunt in suba cę-
lesti colligata ex tm̄ et orbe: vt scdo. celi: cōmē. 3° h̄z Auer.
et tm̄ in^o: nec per se nec p̄ accis diuisibilis erit: ideo maior
rōnis falsa est nisi de recepto mediāte aliquo quod recipit: et
nō est ratio qua sit receptio: figura enī non recipit in mā
nec in forma: sed in cōposito: forma autē id est id quo reci-
pitur. ¶ Septima rō etiā dicit ad incōueniēs quod est ne-
cessariū: rōnalis enim aīa mouet et quiescit per accidēs sal-
tem vt p̄z. ¶ Octaua rō nihil dicit: qm̄ et si essentia aīę sit
in mā fm aliquos gradus: fm intellectiui graduz nullius
corpis: vel partis corpis actus est: ideo nec pes: nec ma-
nus intelligere pōt. ¶ Rōnes etiā Abubacher nō cōclu-
dunt: et p̄ma qdē nō soluunt expostores latini: q̄ lz rōna-
lis aīa forma sit indiuiduata: et sit rōtentia intellectiua: et
formę etiā receptę in ea: hoc tm̄ nō phibet eas esse intel-
ctas actu: idem enī actu est intellectu quod simplr est imāle
et nō vles: imo magis vles h̄z esse intelligibile: per hoc quod est
abstractū a mā et cōditionib⁹ māę: lz ergo formę receptę
in potētia intellectiua sint indiuiduata: et ex ea p̄re qua intel-
lectui possibili inherēt eis: in quātm̄ sunt imāles cognoscit
vles: quod cōcipit per abstractionē a p̄ncipys indiuidualib⁹:
vltia enī de qbus sunt scic: sunt quę cōcipiunt per formas
intelligibiles: nō ipse spēs intelligibiles: spēs enim sunt q̄
bus intellectus intelligit: et nō quę intells intelligit. ¶ Tūc
p̄mę rōnis minor falsa est: nec itells reddit vltia sed abstra-
bit a mā: q̄ ipse nō est in mā: et hoc fat est. ¶ Maior etiā
scdę rationis friuola est: qm̄ et si rōnalis aīa nō depēdeat a
mā: est tm̄ in mā actus atq; perfectio. ¶ Adhuc maior ter-
tię vera est de forma quę fm oēs gradus est a mā cōp̄hē-
sa: rōnalis. n. aīa fm gradū intellectiui eleuata est a mā.
¶ Prima et alioz ratio nihil vzget: qm̄ rōnalis aīę post mo-
tē opationē h̄z: q̄ ea accepit duz fuit in corpore: sed dū est in
corpore nullū h̄z opus: qn̄ ad id cōcurrat corpus: vt Arist.
dicit. ¶ Dēs aīę rōnes soluunt: qm̄ lz aīa sit in mā: nō tm̄
fm oēs gradus cōp̄hēnsa a mā: et ideo pōt vlr itelligere:
et sic oēs falsę sunt. ¶ Tē alia rō peccat in minori: qm̄ rō-
nalis aīa et corp⁹: et si quo ad aliqua simplr ad opposita ten-
derent: nō tm̄ q̄tm̄ ad oīa: vt dicit: et fm p̄tē erit corpis act⁹.
¶ Adhuc alia rō falsaz accepit minorē: corpus enim non
est ipedimentū rōnali aīę simplr: cū nō sit ipedimētū pro
opationē quę sibi debet dū est in corpore. ¶ Ultima rō est
vera: si tota aīa fm oēs gradus recipere in corpore: mō et si
recipit fm gradū sensitiui: ac vegetatiui fm intellectiui
est supra mām: et ideo nihil vzget rō. Ex his rōnes ille p̄t
absolui: et sic opinio Auerrois sine necessitate relinquet.

¶ Caput 17^m: in quo h̄z sol. destruunt vt faciūt Auerrois se-
buis solutiones sint appositę ex-
pedit et nunc ad maiorem expla-
nationē eas repellere: pro efficacia igitur p̄ime
rōnis assumitur maior hoc mō: omnis forma
egens dispōnibus qualitatiuis: et q̄ntitatiuis in
materia

materia essentialr ordinatis ad eam formas: est generabilis ac corruptibilis: dixi pmo qritativis r qualitativis ppriam celi: dixi essentialr ordinatis ad forma illas ppter intellectum: qui r si exigat qritate r qualitate pze accepta in homine: hoc est merito cogitativu r non sui. Sed ronalis aia eget bz qualitativis ac qritativis dispomb' ordinatis eentualr ad ea: ergo est gñabilis ac corruptibilis: maior pbat: qm illa est pñ in nali cia: ppositio enim vltis cuius significati pōt haberi per cōcordiā oium sensuū est pma dignitas: vt añ habitis capitulis diximus: hęc enī maior cōcordia oium sensuū haberi pōt: vlti enim habemus qz color eget in materia quātativis r qualitativis dispombus ordinatis ad eū color est dissipabilis: sic gustu de sapore: auditu de sono: olfatu de odore: r vtr oibus sensibus concorditer maior illa capi pōt: ergo nālis pñs: qui veritate accipit ex pñis ppositionibus: primariū aut ppositionū veritates accipit ex sensibus nō debet negare illa. ¶ Amplius? omnis forma in esse suo simplr dependens a mā est generabilis r corruptibilis. Sed ronalis aia in esse suo simplr dependet a mā: ergo r ronalis anima erit gñabilis ac corruptibilis: maior est oium: forma enī cuius esse simplr est in vniū in mā est dissipabilis fm modū materiē: minor arguitur: ronalis anima in esse māli r indivisibili dependet a mā: qm fm cōem doctrinā oium peripateticorū numeratio indiuiduorū in eadez specie nō est nisi ppter materiaz: nō ergo bz esse māle ac indiuiduū nisi per dependentiam ad mā: sed esse simplr aīe ronalis r esse māle ac indiuiduū idē est fm rem: r nō differūt nisi fm modum: als ronalis haberet duo esse: scē esse simplr: r esse indiuiduū: r sic non esset forma simplex: imo esset opinio Averrois: ergo si qstū ad esse indiuiduū depēdet a mā quātū ad esse simplr etiaz dependebit. ¶ Cōtra scōam sol. scōi arguamus: ois dispositio necessaria pro esse alicuius formē in mā prius saltem nā est in materia deducta ab agēte qz forma ipsa: sed vniō est posterior ipsa aia: imo sequit aiam in mā: vt pstat: ergo nō est dispositio: maior ex pmo ac scōo accipit de aia: minor manifesta est per se. ¶ Amplius ois dispositio nālis inducit ab agente nali: sed vniō ronalis aīe ad mā non pōt induci ab agente nali: ergo nō est dispositio: maior pz: qm hō ideo generat: qz dispositionē sūmā inducit: r omne requisitū pro esse ronalis aīe in materia: vt tractatu pcedenti patuit: minor pz: qm vniō illa est post esse aīe ronalis in mā: ergo si agēs nō se extendit ad ronale aiam: nec se extendet ad cōsequēs essentialr illā: ergo nō pōt esse dispositio. ¶ Adhuc oē cōstituens aliquid in esse specifico r formali p̄z suā essentialr: r per se id eūā pstituit quocūqz circūscripto qd sit accidēs separabile: eo qz variato accidente separabili essentialr alicui? nō variat: nec per se: nec essentialr liter. Sed ronalis aia fm eius essentialr: r per se cōstituit materiā in esse specifico: ergo circūscripto omni accidente separabili adhuc cōstituet: quare si vniō sit accidēs separabile essentialr aīe: tunc ea circūscripta adhuc ronalis anima cōstituet hōiem. ¶ Cōtra solutionē ad tertiā arguit. Id cui? pncipia totalia r essentialia ac per se remanent id totuz remanet: sed corruptio hōie oia pncipia essentialia ac per se remanent v̄z materia r forma quę sunt pncipia totalia ac per se hōis: ergo hō per se adhuc remanet qz si dicas qz pncipia nō remanent eo mō quo cōstituunt cōpositum: qz non vniū: p̄tra qm tunc hō in corruptione nō perderet nomē: neqz diffinitionē: qm si tñ accidēs perdit: cū ab accidente nō sumat nec nomē: nec diffinitio: ergo adhuc remanet hō in noie ac dffōne. ¶ Cōfirmat: qz si nō remaneret homo in nomine ac dffōne: id esset qz aliquid deficeret: id igitur deficiens esset: vel substantia: vel accidēs: r substantiā quidez esse est impossibile: vt cōstat: sed ppter defectū accidentis

nō variat nomen nec diffinitio: r maxie qm accidēs id erit separabile: vt in pposito: ergo adhuc remanet hō fm formas r essentialr. ¶ Itēz nō aliā entitatē simplr bz aia ronalis ante ingressuz ad corpus qz post: id est vt in illo pmo signo nāe: in quo a deo esse simplr accepit qz in scōo signo naturę. Sed in illo signo nāe nō egebat vniōne illa: ergo quando erit in corpe nec egebit: r sic cuz illa r sine illa semp hō est hō. ¶ Ultimo fm rōnem nāez qz fuit terminus a quo in gnōne id idem erit terminus ad quē in corruptione: sed in gnōne terminus a quo fuit pñatio simplr ronalis aīe: g in termino ad quē corruptio erit terminata ad simplr aīe corruptionē: ergo nō remanebit ronalis aia: nec vniū: nec alio modo: sed penitus dissipata erit. ¶ Cōtra solutionem ad quartā arguit nō aliam entitatē ac essentialr bz aia ronalis ante vniōnē ad corpus qz post: sed ante vniōnē eaz aiaz esse ante corpus: ac sine eo: impossibile extimat. ergo multo magis sine corpore esse non poterit. ¶ Amplius petat: an ronalis anima possit vniū amplius: r si separata pueniet: aut nō. Si nō: tunc aia in corpore erit alterius rōnis ab ea extra corpus. Si hō ronalis aia separata poterit reuniri: vel potentia passiva: vel potētia activa: nō passiva: qm potentia passiva est in mā. ¶ Si potētia activa: vel potentia illa aderit aīe: vel alicui extrinseco ab ea ac mā. s. agentinō aīe: qm aia nō bz potētia activa vniōnis pprie in mā: ergo illa potētia erit in agente extrinseco: ergo erunt tria: forma vltis. s. aia ronalis: mā cui pōt fieri vniō: r agens: r sic iteruz aia vniēt: r sic resurrectio erit nālis fm Aristo: qd fallum est: vt in fine scōi peri. geneleos dicit: psequētiā aut dedit Aristo. in pmo de celo r mundo: vt etiaz deducit Aver. cōmento. 103. ¶ Contra sol. ad quintā ar. vel intellectus fm sui nām est intellectū in actu: vel in cōparatione ad aliud faciens eū actu intellectū. Siquidē ipse est actu intellectuz qdā ab alio extrinseco: nō videt a quo nisi a se: r sic intellectū in potentia redderet actu intellectū qd incōueniens est: quē ad modū tenebrosuz fieri lucidum a se. Si fm nām ac essentialr eius intellectus est actu intellectū: ergo est suba separata a mā fm esse r essentialr: r hęc est mens Averrois. ¶ Rursuz omne abstrabile potētia nō extrahit nisi ab alioque ente actu tale: sed p te intellectus est abstrabilis a materia cū sit in ea fm esse: ergo nō abstrahit nisi ab alioquo actu abstracto: sed hoc nō videt nisi ipsamet ronalis aia: ergo ipsa est actu abstracta. ¶ Ergo vna res numero erit actu abstracta: r potētia abstrabilis qd est absurdū. ¶ Adhuc oē reddens aliqua ad aliqd esse de potentia ad actuz: est actu tale: nō enī hō pōt esse reddens hōiem de potentia ad actuz: nisi sit actu hō: vel perfectior qz homo: hęc enim regula est vltis apud peripateticos: s. ronalis aia reddat vltia de potentia abstractis actu abstracta: ergo ipsa est actu: r fm essentialr: abstracta. ¶ Amplius omne tale participacione reducūt ab aliquo tali per essentialr: vt pz in oibz: sed indiuidua sunt abstracta participatione r accidentāl: nisi denī ideę Platonis: ergo debent reduci ab aliquo tali per essentialr: quare cū indiuidua fiant vltia ab intellectu nostro: erit intellectus noster talis per essentialr: r per se. ¶ Et ppter hoc dicit Averroistę: ego olim qz idē in motu phyfico pōt esse actu r potentia: vt forma gravis est actu r potētia motus: ipsa enī vt forma est in actu: vt in mā est mota. Sed qz idēz realr fiat actu separātū a se: r sit potētia separātū est impossibile: eo qz potētia separātū r actu separātū: sunt genere r nā diuerfa: r ideo egemus aliquo tali p essentialr: r hoc dicit Aver. in 3° de aia cōmento. 19. r 18. vbi ponit necessitatē agētis intellectus: omnis enī translatio de genere in genus requirit agens tale per essentialr: quale est translātum in termino ad quē: r qz translatio de māli ad imateriale est translātio de genere in genus aliud. Ergo

Suesl. de intel.

D 3

transferens erit essentialr imateriale: et id est aliqd anime
 ronalis. ergo aia ronalis erit per essentia separata a mate-
 ria. **C** Contra sol. ad sextu arguamus: omne id qd per se pri-
 mo copetit alicui toti essentialiter constituto ex aliquibus
 partibus: per se scdo vel per accidens competit partibus
 essentialr id constituentibus: vt qnto ac septimo pbyscq au-
 scultationis habet: sed esse figuratu competit per se primo
 homini constituto essentialr ex materia et rationali: ergo per
 se scdo vel per accidens copetit his partibus: et sic ronalis
 anima saltē per accidens erit diuisibilis: qd erat propositu.
C Rursus omnis forma naturalis ad qua cōsequitur ali-
 qd accidens diuisibile essentialr prout illa est in materia
 est diuisibilis saltem per accidens: qd enim forma sit diuisi-
 bilis nō videtur ob aliud: nisi qz forma est in mā: qd enim
 est causa diuisibilis forme nō est forma: vt foras: sic ois
 forma et intelligētīe essent diuisibiles: nec forma vt educta
 de potentia materie: qm tunc trā brutales forme essent di-
 uisibiles: qd etiaz nō cōcedunt latinis: anime enim brutorū
 indiuisibiles sunt. ergo si debet esse aliqua causa diuisibili-
 tatis: illa erit esse forme in materia: et sic pz maior. **C** Con-
 tra sol. ad septimā sic arguimus: si ronalis aia mouetur et
 quiescit per accidēs: vt ad motū pedis mouet ad quietem
 capitis quiescit: ergo per accidēs mouebit: et nō mouebit:
 sequēs falsuz: et contradictoria enī nec per se nec per accidēs
 in quātū contradictoria verificari possunt de aliquo: pntiam
 pbamus: qm quēadmodū Aristo. et Auer. dicunt in 5° pby-
 sicq au scultatione maxime cōmēto. et motus diffōne cō-
 muni est aliter se haberi nunc qz pus. quies nō: vt ibidem:
 nō alr se haberi nūc et pus. Arguo mō: si ronalis aia moue-
 tur ad motū pedis. ergo ronalis aia se habet aliter nūc qz
 pus: et ea quiescit ad capitis quietē. ergo nō se bz alr qz pus:
 et hec sunt contradictoria. ergo vt pus. **C** De sunt replica-
 tiones olim cōsuetē fieri a me in sustentatione rationum
 Joan. et Auer. et scias qd si aliqū colorem rōnes Joan. pro
 Auerroī inductē habere possunt: color hic est quem nos cō-
 sueuimus. **C** Pro cōfirmatione aliarū rationū ac cōfuta-
 tione solutionū inductarū debes scire qd latinorū primus
 expositor per vnā distinctionē de ronalī anima soluit rō-
 nes multas: habet enim qd ronalis aia fm gradum intelle-
 ctū est a corpore eleuata: et nullius partis corporis actus
 est fm reliquos duos est actus corporis: ac partuz corpo-
 ris: vt pz in dictis suis. **C** Ex hoc solui possunt fere oēs ra-
 tiones: soluius trā specialr octauam tertiam Abnbacher et
 alias tres insimul et vltimā. ideo si replicamus ad hanc di-
 stinctionē replicatū erit ad omnes has rōnes: quas nos sol-
 uimus: arguebamus ergo olim ptra hoc sic. Si gradus in-
 tellectūis est eleuatus a magnitudine: vel fm rez et essen-
 tialr: vel fm modum et rationē nostram cōsiderandi: si fm
 essentiam et rem: et fm sensitiuū et vegetatiuū: est fm rem
 vnita materie. ergo vna natura erit essentialr et fm rem a
 materia separata: et in materia vnita: qd non est intelligibi-
 le. **C** Si fm modum ac rōnem. ergo fm rem: circūscripto
 omni opere intellectus: illa non pus erit vniuersalis: et ab-
 stracta qz forma lapidis: quēadmodū enim forma lapidis
 erit vltē potentia: et actu indiuidua: sic et ronalis anima: et sic
 quēadmodū forma lapidis recipit non nisi māles formas
 ac corporales: sic et ronalis anima. **C** Rursum eo mō quo
 rationalis anima cōstituit hoīem eo modo sibi copetit ope-
 ratio intellectiua: intelligere enī est hoīs in quantum ho: et
 nō ronalis anime nec materie. Sed ronalis aia nō pstituit
 hominē in esse diuerso specie ac in noīe et diffōne: nisi vt ra-
 tionalis per gradū omnē est forma materie. ergo intelli-
 gere copetit ronalī put informā mā: et sic vt cōprehendit
 a materia. **C** Amplius ronalis aia fm supremū gradum
 hūc essentialis perfectionis dz materiā informare: nō enim

esset supremū ens corporale: nec primum intelligentis in
 ordine speciez: cum nō esset in actu formalr per idem qd
 est supremū in ea. Sed ppria operatio anime ronalis: vt
 intelligere et velle nō copetit neqz copetere pōt: nisi fm
 gradū supremū: et non fm superiorē qz supremus. ergo non
 puenit ei: vt ex materia eleuat. **C** Adhuc omni forme que
 a pprio perfectibili ac materia sibi idonea nō impedit cō-
 petit ppria ac nobilissima operatio: vt in mā et perfectibi-
 li est fm omnes eius facultates. **C** Sed pz expositores ra-
 tionalis aia nō ipedit a corpore pprio: imo iuuat. qd opera-
 tio ppria eius competet ei fm qd ipsa constituit id: fm oēs
 suas facultates. **C** Item nulla ppria operatio cōuenit ali-
 cui forme per gradū superiorē ad essentia illius: vt pz: sed
 rationalis aia fm eius essentiaz est cōprehensa a materia.
 ergo ppria operatio copetit ei sic cōprehense: et per pns
 nō vt eleuat a materia. **C** Ex his pōt redargui responsio
 expositorū qua conant soluere fere infinita argumēta qd
 vtebamur temporibus pteritis. **C** Deinde arguamus cō-
 tra responsiones ad argumēta Abnbacher: videt enim qd
 summa illarū responsionū cōsistat in hoc qd recepta in in-
 tellectu sunt indiuidua: verū qz cōcepta sunt sine mā: ideo
 representant vlr: et ideo intellecta sunt vlr: et concepta: et
 hanc responsionē dedit expositor in qōnib⁹ de aia. **C** Cō-
 tra hoc arguit: qm illa recepta in intellectu siue spēs vocas
 siue formas: cum sint in intellectu tanqz in subto pprio fm
 expositores: vel sunt indiuidua vel non: et iam dixerunt ea
 esse indiuidua: cuz subiectū eoz sit indiuiduū verū p mate-
 riam cōtractuz. Tūc arguo et accipio cōsimilia recepta de
 intellectu Platonis: et eodē modo indiuidua esse opz cōce-
 dere. **C** Arguamus mō: vel hūc in mente Platonis: et illa
 in mente Socratis cōueniunt specie vel nō. Et si non. ergo
 nō differūt numero trā: sed specie: qd est contra casum. Si
 specie ergo ab eis pōt intelligi et abstrahi qd dicit vlr: nō
 vltra: sed ois abstractio est per feclusionem mā: ergo illa
 erant cū materis: et sic erant singularia: et in esse: et in repre-
 sentando: et hoc motiū est Auerrois cōtra Auepace in ma-
 gna digressiōe: et est efficax in opinione sua. **C** Adhuc per
 expositores hec pcepta in mēte mea representant vlr: vlr
 lz sint indiuidua: a quo ergo habet vt representēt vlr: vlr:
 vel a se: vel ab alie: nō a se: indiuiduū enī in quātū indiui-
 duū representare nō dz vlr: qd si dicas vt ipse inquit ea re-
 presentare vlr: rōne receptiui. Intellectus possibilis: g re-
 cipit illa imaterialr. **C** Cōtra qm ronalis aia cuz ipsa fm
 essentia sit pcepta cū materia nō dz dare esse simplr imāle
 alicui plus qz ipsa habeat: vt pspicuū cui libet est. **C** Mō
 arguo ptra illas duas alias rōnes: quecūqz pz perfectissi-
 mas suas opationes ad opposita tendūt non sunt vnibilia
 naturali vnione sed rationalis anima et corpus fm supre-
 mas opationes tendunt ad opposita: vt cōstat: quare violē-
 ter vnit: et sic remota est sol. **C** Contra scōdz ar^o: ois forma
 que impedit in sui nobilissima operatione possibili natu-
 rali ab aliquo violenter vnitur illi. **C** Sed ronalis aia in
 sui operatione nobilissima. sin speculatione sūma pmi en-
 tis: que est possibilis ei: ac nālistima: in qua sūme quiescit:
 impedit a corpore: ergo violenter vnit: et sic argumentum
 est fortissimū. Quot igit: et que: et quāto possunt pro errore
 Auerrois induci: hec et tot sunt: hec enim vltima sunt que
 possunt facere qōnem ad veritatem nostram.

C Caput. 18^m: in quo inducuntur verba Aristo. et alioz ptra
 hac opinione.

N vt ad sūmum hūc positio fortificet qm
 pōt pro illis: opz nūc iducere vba sa-
 pientū p ea: sic. n. nō videbimur fugere argu-
 mēta eoz: si nihil dimiserim⁹ qd in illoz ptra
 matiōe facit: tāto. n. nostra pō erit magis sum-
 data:

data: q̄to oppositoꝝ erit q̄tū ad vltia debilitata. ¶ Aris. q̄ in p̄mis in 3° de aia: q̄dē z^m absoluēs q̄tū ad duo: p̄ cur itells nos̄ter intelligat: alic̄ x̄o res q̄bus intelligit non intel- ligant. ¶ 2° cur forme māles non intelligāt cum z̄ itells simul sit intelligēs ac intelligibilis inqt̄ absoluens p̄mum: z̄ ipse autē intelligibilis est: sicut intelligibilia: reddūt cām. d. in bis. n. que sunt sine mā: idēz est itells: z̄ q̄d intelligit: ex hoc vult intellectū esse intelligibile ac intelligētē: z̄ si bene itaz̄ consideras ipse syl̄lm̄ hunc innuit: vt oēs expositoꝝes greci dicunt: in separatis a mā idēz est intelligibile z̄ intel- ligens. i. oē separatū a mā est intelligēs ac intellectū a se: s̄ intellectus est separat^o a mā: ergo itells erit intelligēs ac intellectus: q̄m̄ ergo in maiori inqt̄ oē separatū a mā est in- telligēs: ac intellectū quo mō separationis intelligit: vel fm̄ esse: vel fm̄ modūz z̄ scis q̄ nō nisi fm̄ esse: alr̄ maior falsa est. ¶ Si ergo syl̄ls fuerit necessari^o: minor erit vera: ergo itells erit separatus fm̄ eē a mā. ¶ Deinde absoluēs z^m inqt̄: non autē semp̄ intelligēdi cā consideranda est. i. consi- deranda est cā: cur nō semp̄ res intelligibilis intelligat z̄ ba- beat intellectū: reddūt autē cām. d. in habētibus enīz māam potētia vniūq̄qz̄ intelligibiliū: quare quidē illis nō inerit intellect^o. sine mā enim potētia est itells talluz: id autē in- telligibile erit: z̄ si s̄ra d̄z̄ reduci ad artes syllogistica ac rō- nale: ratio lre sic cōponi d̄z̄: vt expositoꝝes greci faciūt. In nullis potētia intelligibilib^o inest itells: sed forme māles sunt potētia intelligibiles: ergo in eis nō inest itells huius Aris. accepit minorē z̄ h̄nem t̄m̄: p̄syllogizat autē maiorem: nulla forma separata a mā inest rebus potētia intelligibili- bus ac mālibus: sed intellect^o est potētia eis forma sine ma- teria: ergo non inest: z̄ ideo concludit: id autē. i. intellect^o so- lus erit intelligibile z̄ sup̄. simul intelligēs. ¶ Ex his paiā videt colligi intellectū esse penitus a materia secretū ac se- paratus: z̄ non t̄m̄ fm̄ modū: imo fm̄ esse: alr̄ dicta Aristo. nihil essent: z̄ certe si qua auctoritas est fortis p̄ Auer. hęc est. ¶ Rursuz̄ ibidē ait: necesse est itaqz̄: q̄m̄ oia intelligit imistum esse: sicut dicit Anaxa. est ergo argumētū. Itells oia intelligit: ois virtus intelligēs oia est imista: ergo itells erit imistus: quo ergo intelligit intellectū esse imistum nō nisi ad modū Anaxago. alr̄ ratio eius nō eēt ad p̄positum. ¶ Sed Anaxa. intelligit intellectū esse imistuz̄ p̄ separationē a mā: ergo z̄ hoc modo intelligit Aristo. Ampli^o reddēs cām: cur itells post maximū intelligibile adhuc p̄fecti^o in- telligit: inqt̄ sensitiuū q̄dez. n. nō sine corpe est: hic autē sepa- rat^o est: nō p̄uenit Aris. appellare potētia sepaatā a mā nisi separationē fm̄ eē. ¶ Itē Aris. Anaxa. cōmēdauit in p̄mo de aia. d. Anaxa. aut minus certificat de ipsiis multories q̄dez enim cām ei^o q̄d b̄n̄ z̄ recte dicit intellectū z̄ reliqua: sed fm̄ Anaxa. itells est penit^o sepaatuz̄: quē ad modū inqt̄ ipse alio capite. d. Anaxa. aut solus ipassibile dicit intellectū z̄ nihil eōe vlli alioꝝū h̄re z̄c. q̄ aut Aris. sentiat positionē Anaxa. p̄stat: oēs. n. antiquoꝝū pōnes refellit in p̄ de aia: illaz̄ autē Anaxa. nō inuētus est refellere: sed p̄firmare: t̄m̄. n. accusat Anaxa. de insufficiētia. d. h̄s autē cuz̄ sit: quō cognoscit: z̄ p̄ quā cām: neqz̄ ille dixit: neqz̄ ex his que dicta sunt p̄spicū est: ecce id in quo rep̄hēdit Anaxa. t̄m̄. ¶ Ampli^o rep̄hēdit Anaxa. in alio. d. in oibus. n. ipm̄ inesse aialibus magnis: z̄ p̄uis: z̄ honorabilib^o: z̄ in honorabilib^o: alibi: h̄ic esse aiam ait: nō videt autē fm̄ prudētia dicit^o itells oibus s̄l̄r̄ inesse aialib^o: sed neqz̄ oibus hoib^o: ecce in q̄bus rep̄hēdet Ana- p̄mo: qz̄ nō exp̄ssit modū: quo intellectu illo separato fiat no- stra intellectus. ¶ 2° nō bene dixit intellectū illū esse animā oium aialiu: cū nec oium hoium sit aia eodē mō: q̄m̄ huic quidē magis: illi x̄o min^o fm̄ q̄ plus vel minus intelligibi- lia h̄z̄ vt dicitur est. Si ergo in his t̄m̄ rōnib^o Aris. inuētus est refellere Anaxa. q̄ in oibus alijs secū sentit ergo quē ad

modū Anaxa. intellectu ponit a mā fm̄ esse separatū: z̄ Aris. z̄ in ceteris. ¶ Adhuc 3° capite p̄mi de p̄ribus aialiu: q̄dēz̄ mouit an ad nāles spectet p̄siderare de oi aia: z̄ r̄i- det q̄ t̄m̄ de ea: que est nā p̄stiens aial: z̄ inqt̄: deationes enīz vel in ceteris esse aialibus nouim^o intellectu siue men- tes in nullis p̄stat igitur nō de aia differere oi oportere: q̄m̄ q̄dē nō aia ois nā est: sed aliqua eius ps̄ vna: aut ē: plures: videt q̄ secludere p̄siderationē de aia a māi cōreplationē: hoc articulo: ois illa aia p̄siderat a māi cuius delationē no- uimus in oibus aialibus: sed itells in nullis est aialib^o: q̄ nō p̄sideratur a scia nāle: mō minor nō est vera nisi p̄ tan- to: qz̄ itells separat^o est fm̄ esse ab aialibus. ¶ Si igitur alique p̄nt colligi auctoritates. p̄ positōe anerrōstica tot sunt: z̄ iam toto tpe vite mee p̄siderans in Aris. amplioꝝes ac fortioꝝes nō inueni. ¶ Sunt z̄ ergo z̄ alioꝝū auctoritates inducēdē pro illa pōne in p̄mis diuin^o. Plato inqt̄: oīz̄ cuz̄ animā immortali origine p̄dita accepissent: obducere ei cor- pus mortale: q̄d vti fieri posset vtiqz̄ immortalis for^o in cor- poꝝe mortali clauderet: textu erunt genus aic̄ alterū frāgi- bile ac mortale: naz̄ vinculū id quo immortalis nā p̄glutina- bitur mortali: ipm̄ quoqz̄ haberi mortale oportuit: p̄inde corrupta mortali nā s̄l̄ quoqz̄ vinculū eius intercidit: ecce quō Plato The. interprete duas ponit aias: vnā separatā: al- teraz̄ iunctā māe: per quā illa separata corpoꝝi claudit^o: z̄ hęc auctoritas multuz̄ magnifit a The. ¶ Ampli^o auctor de intellectu ac intelligētia que q̄da Theo. alij Eudēmū aiūt. inqt̄: b̄n̄ hui^o vere vni^o z̄ for^o solū aic̄ itells reperietes noti- tiā: theologia. sciam intelligibile vocauerūt: sic ipsaz̄: nec alr̄ eē posse iductiones certificātes: cuius. n. p̄n^o nō sunt: illius demōstrationē esse ipole: hęc ille. In q̄bus x̄bis dat̄ intellige- re sciaz̄ de intellectu aic̄ eē theologia z̄ metaphysica: eo quia nō pōt demōne h̄r̄: sed iductione: cuz̄ p̄ncipuz̄ careat mo- theologia ac metaphysica nō est nisi de simplr̄ abstractis: vt 6° meta. Aris. p̄stat. ¶ Adhuc z̄ The. in prognio p̄h̄si- cē auscultationis ait: ex agēte x̄o intellectu: que caput eē ani- mi Aris. oñdit autē eē aiam ab oi mā p̄sus abiunctā: q̄uis nō idē Alex. videat. ¶ Itē in 3° lue paraphrasis de aia ca- pite. 35. in calce inqt̄: quare si pugnātia dicere Aris. nephās est credere: necesse est intellectu cōem aliū eē ab intellectu potē- tiē: h̄ igit caduc^o patibilis idiuidū^o z̄ inseparabilis p̄mistuz̄ corpoꝝi est: ille x̄ternus ipatibilis sepaatuz̄: z̄ ab oi corpoꝝe a- mitione p̄sulto neqz̄ alien^o. ¶ Ecce quō The. duos ponit itells: quoz̄ū vnū cōez̄ z̄ sepaatuz̄ esse dicit: z̄ illū cōpositū ponit ex intellectu agēte z̄ poli: ex q̄bus tota aia rōnalis cō- stat: z̄ alterū caducū z̄ mistū: que ipse māle ac p̄ribile appel- lat. Auer. aut cogitatuā: q̄d lz̄ noie d̄z̄ant: nihil erit ad rem: q̄d Lucidi^o The. ibidē capite. 39. i. calce sic oñdit. d. ex his oibus manifestū puto eē nō p̄ter rōnē sentire: q̄ dicat Aris. z̄ Theop̄bra. extrinasse aliū eē intellectu patibile z̄ corrupti- bile: que illi cōez̄ vocat: z̄ corpe nō abiunctū: aliud totū id q̄d ex intellectu agēte z̄ intellectu potētiē cōponit: q̄d z̄ sepa- tū a corpe z̄ icorruptibile z̄ igenitū statuit: atqz̄ ita fieri vt p̄tim due nāc̄ sint. p̄tim vna: nā z̄ id q̄d ex duab^o facultati- bus forma z̄ mā cōdit: vnū eē intelligim^o: ecce quō ipse rō- nale aiam ex illis duab^o facultatib^o cōpositā agēte. i. z̄ poli intellectu: sepaatā a mā p̄sus abiunctā ponit: intellectuz̄ x̄o māle aliū ponit in mā. i. p̄cretum: ac fm̄ corpoꝝi dissipati- onē euanescedum: q̄d nō nisi x̄bis mutatis Auer. est pō. ¶ Rursuz̄ z̄ Alexā. aphrodisi^o q̄ z̄ q̄nz̄ oppo^m visus est sentire: in tractatu suo q̄ sic incipit. Itells auctore Aris. tr̄i- fariā dicit^o est in fine inqt̄ x̄ba The. accepta fere in forma: que nō expediebat ob h̄ca iducere. ¶ Qd̄ autē z̄ hui^o opi- nionis fuerit Theop̄bra. The. testat in 3° de aia capite. 39. vbi z̄ Pla. z̄ Ari. z̄ Theo. h̄ac̄ dicit eē opionē: q̄d ē z̄ Simpli- ci^o cō. 3. de aia lōgissimis digressioib^o id sepe expōit refel-

lens opposita illi: quod qualis sit legenti locum illud relinquat. Nec volo me in hoc determinare. s. que sit Arist. positio: nec que Platonis: et qua differat vna: quoniam in 2° lib. h. accurate tractabunt. Ex his p3 quot et quanta pro Auer. induci possunt.

Capitulum 19^m. in quo contradicitur positioni Auer.

Adest nunc tempus ut huic positioni sic succite quantum fundari potest, contradicamus. Primo directe positioni. Secundo fundamentis: quibus repulsis remanebit veritas nostre fidei in tuto: sicut semper fuit et erit: deo procedente.

Prima ergo expositorum ratio sic orditur. Si rationalis anima non daret spiritum diffinitionis ac nomen homini seipsa et per se: tunc homo non intelligeret: imo intelligeretur: proutiam phantasia: quoniam rationalis anima non copulatur nobis nisi per phantasia: sed intellectus comparatur ad phantasia: seu res phantasiata: sicut visus ad colorem. arguo modo. Sicut ex unione quam habet oculus ad colorem non sequitur ipsius habere colorem videre imo potius videtur: ergo ex unione quam habet intellectus ad phantasia: potest homo intelligi per phantasia quam intelligat. Posterioreres expositores alio modo proutiam propositas comprobant: si enim homo intelligit: aut colligatur ex rationali anima et ordine humano intelligit. Aut rationalis tantum anima: aut orbis humanus. i. anima humana colligatur ex corpore et cogitativa vel animatioe (ut more Themistocleus loquitur) Non primum cum ex rationali anima et anima humano non plus unum fiat quam ex nauta et navi: ut declaratum est: quod si diceret nautam intelligere nauta intelligente. Nec 2^m est enim et tunc intellectio operatio non in rationali anima perficitur: sed in aliena manu transiens quemadmodum nec lignum calefacit nisi a calore sibi forinsecuro: ita et humanus orbis non intelligeret: nisi intentione recipiens a rationali anima: esset ergo intellectio transiens operatio. 3^m autem nullus dicit: posse. n. intellectus ipsius relinquere iterumque accipere: et ide refurrectio mortuorum naturali ratione procedi (quod et si Plato id concedat: ut per Bedone et politico sermone longo disputat) peripatetice autem id diffinitionum erit. Amplius cuius operationes proprie ac essentialis alicuius forme sunt formaliter in nobis: principium earum erit et in nobis formaliter: sed intelligere et velle sunt formaliter in nobis: ut cuiuslibet proutiam: et maxime per actum. et ibi: coram: ergo et rationalis anima: a qua fluctuant: erit formaliter in nobis. Rursus homo intelligit in quantum homo: homo intelligit per rationalem animam: ergo homo habet rationalem animam in quantum homo. Item de motu per aliquid ac operatione operans eorum: esse ab illo: s. homo intelligit mouet et operatur per rationalem animam: ergo habet esse ab ea: maior proutiam: nullo enim alio videtur formam prebere spiritum nomen diffinitionis: nisi proutiam illa mouet operaturque. Preterea nulla virtus in materia potest attrahere formam penitus separata a materia. Sed sensitiuus appetit: attrahit rationalem animam quoniam ad sui sensum: quemadmodum et ipse Auer. inquit: in 3° com. 57. non erit ergo rationalis anima penitus separata. Item de compositum habituatum habitu proprio. alicuius forme habet esse simpliciter ac nomen et diffinitionem ab ea: sed homo habituatur habitu intellectus: ut Auer. inquit 3° de anima com. 18. ergo erit forma hominis. Adhuc gerit vnum essentialiter est vnum per formam constituente id in esse: ut in 2° de anima com. 7. ait. S. homo est vnum essentialiter est vnum per formam que est rationalis anima: minor constat. 7. meta. com. 4. z. ac. 12. meta. com. 49. Rursus de viuis vita aliqua per aliquam formam est formaliter illa forma: viuere enim viuere est esse: s. homo viuere vita intellectiva per animam rationalem: ut ostendit Aristoteles in 12. sue sapientie: et Auer. com. 39. et in 2° de anima habitus est. Amplius id a quo sumitur vna: specificata ac propria alicuius est forma vera ac propria illius. S. rationalis anima: est habitus rationale enim ut Auer. inquit 7° meta. com. 11. est vna existens in quod est essentia animalis rationalis: et Auer. met hoc sentire videtur in 4° physice auscultationis. com. 24. homo

enim inquit componitur ex duobus subiectis: ut aialitate ac rationalitate. Et in 2° de anima com. 15. inquit Aristoteles accepisse tantum famulum hominem differre ab aliis aialibus per intellectum: ut in cometo primo tertium inquit. Preterea de id quo formaliter nos sumus quoniam actu et quoniam potentia: respectu alii cuius operationis nostre: est formaliter et per se forma nostra. Sed rationalis anima nos quoniam sumus actu intelligentes quoniam potentia intellectioe que est in arbitrio nostro: ergo rationalis anima est per se ac vera nostra forma. Item maiori et ampliori separatione separatur rationalis anima a corpore secundum Auer. quod pes ab oculo: sed pes nullo modo dici potest videtur oculo: quod fortiori nec homo intellectu dici meretur intelligens. Maior proutiam: cum rationalis anima: nec sit in corpore: nec coicatur coicanti corpore: oculus autem et pes: si sint separata simul coicant in eodem corpore. Item si ex ordine humano et rationali anima vnum fiat: intelligens erit: quoniam rationalis anima spiritus recipiendo fit actu. homo autem phantasmata: sed spiritus et phantasmata differunt genere: ergo et adhuc non ununtur: imo plus elongabuntur.

Rursum illa forma cuius operatio propria ac essentialis eget extrinseco ac sensibilibus non potest esse completa in se: nec ut totum: sed necio erit ois talis: ut pars formalis alicuius. Sed rationalis anima est egens extrinseco: ut homine ac sensibilibus: ergo non potest esse completa in specie: nec totum: sed omnino pars hominis. De sunt rationes ac vires expositorum latinorum in Auer. positionem inducte: que breuiter et succinte tacte sunt.

Capitulum 20^m. in quo inducuntur sol. auerroistarum ad rationes propositas et earum probationes.

Alia sunt quidam qui volunt firmiter nullas esse rationes ad Auer. militantes: imo dicunt unione rationalis anime ad corpus non esse nobis tradita: nisi ex fide: et non ratione naturali: quemadmodum et nos diu sentire vixi sumus: credentes opinionione Auer. falsas esse veras: rationibus naturalibus non convincibile: ideo et nunc propria conscientia moti credimus non tantum rationibus naturalibus eam esse refellendas: sed et viros magnorum auctoritatum repugnare: quod qualis sit primo responso: quas diu consueuimus dare: inducemus deinde firmiter rationibus argumentis eas refellentes nouas adhuc et fortiores rationes ad eum apponemus.

Ad primam itaque Auer. solutionem dedit in 7° physice auscultationis. d. cognitio fit in nobis: quoniam transmutatur per receptionem particularium: et considerationem eorum. quoniam cum consideremus particularia: fit et ex hoc cognitio vltima in nobis: secundum rationes ad illa. s. quod cum apud nos sit ex aliqua parte plusquam vnum particularia: statim fit in nobis spiritus vltima: absque eo quod in ipsa fiat transmutatio. Vult ergo intellectum nobis continuari: non quod ipse intelligat id quod est in nobis formaliter tantum: quod proculdubio a pari paries videret: nec quod vna numero forma recipiat in eo: ac nostris phantasias: quemadmodum exprimat Sgidius. Sed quoniam idem comprehensus est ab intellectu: ac nostra cogitativa: ab intellectu quidem vltima nostra cogitativa particulariter. Quia igitur comprehensus vnum est vnum: inde vnum sunt in operatione: quemadmodum ars et lecturis continuantur in operatione vna: quia ars circa idem scilicet principaliter: securis vero ad id instrumentaliter: et hoc Aristoteles sentire videtur in secundo de anima lib. dixit enim Plato in Philebo: et in Sophi. phantasia copulatione esse ex opinione et sensu. Ad hunc obiectum Aristoteles assumit hoc quod virtutes cognoscitivae non alio pacto continuantur copulationem: nisi quoniam circa idem obiectum se habent comprehendendo id: non enim inquit ex opinione quidem albi: ex sensu autem boni copulatio fit: et hoc idem Auer. com. 15. illius luculentius expressit: ad propositum igitur intellectus: tum cogitativa continuatur: cum cogitativa et ipse in idem occurrunt subiectum

verus hunc modum continuandi latius suo loco declarabo.
Sed quia propositum ratione omnium propositarum reddere propinquam primis principibus: ideo aduersus solutionem hanc arguamus. Quicquidque seorsum separata ac seiuncta commingibilia per aliquid medium non sunt minori unitate unum quam sit unitas illius medii: hanc quilibet concedet: oppositum enim predicatum oppositum infert ei subiectum. Sed intellectus et orbis humanus: sunt seorsum separata ac semota commingibilia per obiectum ab utroque comprehensum. scilicet ab intellectu et cogitatione orbis: ergo non fient orbis humanus et intellectus minus unum quam sit unum obiectum comprehensum. Tunc ultra: sed comprehensum ab intellectu: ut ab intellectu comprehenditur: est quidditas vniuersalis: vniuersalis et abstracte concepta: ab ipsa vero cogitativa est quidditas individui particulariter ac signate comprehensa: ergo quanta unitate vniuersale et individuum sunt unum: tanta homo et intellectus. **Sed** unitas rei vniuersalis: et rei individuae: est unitas formalis ac intrinseca: quod et Auer. ipse primo metaphysice: comen. 31. sic ostendit. d. innuit quod mixtio intentionis vniuersalis substantia: cuius particularibus est fortior mixtio accidentis cum subiecto: quod est mixtio formalis essentialis ac quidditativa: ergo intellectus et homo vniuersalis formaliter essentialiter et quidditative: per primum intellectus est vera forma hominis: et huiusmodi rationes ego multum laudo: et steti forte quatuor diebus in consideratione hac: ut confutarem responsionem propositam: et tandem domino concedente: occurrit huiusmodi confutatio.

Rursum omnis operatio: siue activa: siue passiva: quae a duobus puenit concretis: coactione artis ad instrumentum: vel motoris ad mobile: primo ac immediate attingitur ab instrumentum quod a principali: quod per eius inductionem: generatio enim ignis quae fit a calore igneo: et forma ignis immediate attingit a calore: ab ipsa vero forma attingit: ut dirigente ac regulante: ut testatur de anima Aristoteles. **Simile** apparet in prolifica generatione: sperma enim immediatus coactionis quod pater: et vltimum in omnibus est eodem modo. **Sed** intelligere non primo puenit ab orbis humani quam ab intellectu: imo primo ab intellectu cum in eo recipitur: et in nobis non sit formaliter: ut constat: ergo intellectus non vniuersalis homini: ut ars instrumentum: ergo ille modus continuationis fictio est mera ac nuda.

Item omne actu existens per aliquam formam intelligibilem presentem alicui intelligenti: intelligit ab illo: et non eo intelligit: nihil enim intelligit nisi per formam intelligibilem presentem intellectui: in quantum intellectui: ut cuiuslibet saporis capitis constat. **Sed** cogitativa actuata phantasmatibus aliquorum individuum alicuius generis: vel speciei: est existens actu per aliquam formam intelligibilem presentem intellectui: cogitativa enim actuata phantasmatibus individuum lapidis: ita continet actu formam lapidis sub ratione intelligibilis: quemadmodum paries colores sub ratione visibilis: intellectus enim non intelligit lapidem nisi presentem per phantasma individui lapidis: ergo cogitativa actuata huiusmodi phantasmatibus talium individuum: potius ab intellectu intelligit quam intellectus intelligat: et sic argumentum expositoris nostri videtur habere magnam vim apud intelligentes et non potest fugere: dicendo huiusmodi continuationis non esse mentem Auer. quoniam in tractatu tertio huius libri tibi ostendam mentem Auerrois non esse nisi hanc: et ibidem improbabo omnes alios modos: quos fingunt quidam ad mentem eius.

Ad secundam principalem Joan. Jado. laboravit in quonibus suis tertium de anima: sed ut sol. congrua pro pone Auer. assignemus videtur nobis Auer. sic absoluendum. quod propositum quod homo. scilicet non est intelligere per omnem formam abstractam. non enim per quilibet intelligentiarum intellectus: sed per abstractus quod ei sit presentis et

indistinctus per operationem: quemadmodum ars instrumentum: erit ergo homo intelligens constitutus ex rationali anima: et anima humani: quae a deo colligunt: ut ab eis puenit vna operatio intellectiva: quemadmodum ab arte et securi vna operatio diuisiva: nec sequitur tunc ex naua pbo et nauis pronenire vna operationem intellectivam: naua enim et si intelligat: non propter hoc secundum operationem intellectivam: cuius nauis non cogitet individuum unum vel plura alicuius speciei: vel generis: verum ex eis fit unum in operatione nauigae: cuius ab utroque nauigatio accidat a nauis. scilicet ut organo a naua vero: ut arte: ut diximus. **Et** hanc solo. nos diu tenuimus satisfacere illi argumentum plusquam solones Joannis: modo aduersus eam sic instat remus: non maiori concursu ac ministracione orbis humanus ministrat intellectui pro operatione intellectiva quam medium actu lucidum ac interioraliter coloratum visum: hoc per quoniam nullum aliud officium prebet cogitativa intellectui: nisi in quantum continet intelligibilia: proxima potentia presentia intellectui: et sic medium: continet enim actu coloratum visibilem: prima potentia: ut Auer. ait in 2o de anima: comen. 67. et 74. ergo sunt propter illam ministracionem et officium: ex hoc corruptibili et rationali anima sit unum operans operatione vna numero: sic ex potentia visiva: et medio sic actuato lumine et colore: fiet unum operatione visiva: sed hoc est impossibile in omni doctrina: ergo et id ex quo sequitur: non ergo ex rationali anima et hoc corruptibili: sic cogitativa fiet unum operatione vna. **Adhuc** cuiuslibet motoris separati pro operatione separata instrumentum debet esse separatum: quod etiam Auer. in multis locis hoc accepit: ut 8o physice auscultationis: comen. 15. et in 2o capite de substantia orbis. **Sed** per ipsam rationalis anima est ars et motor separatus: ergo homo corruptibilis debet esse separatus: quod est falsum manifeste: ergo homo non est instrumentum intellectus: nec intellectus ars vel motor hominis.

Ad tertiam principalem olim sic solutus erat dicere quod operatio. huiusmodi gratia. intelligere non est sic propria ac intrinseca ei: quemadmodum ignire ipsi igni: operationum ergo aliqua est propria non intrinseca alicui: ut operatio naufragia propria quod est aggregatio: verum nulli corruptus: non uenit: nec inest forme quae det alteri partem. **Alia** operatio est intrinseca tamen: non tamen propria: quemadmodum augeri est homini intrinseca: non tamen homini propria. **Alia** est propria ac intrinseca: ut particulariter rationari: est enim propria quoniam omni soli ac semper homini inest: intrinseca autem quoniam a forma sumit cogitativa: quae est vltima forma hominis: dicebat credo intelligere esse proprium opus hominis: non tamen ei intrinsecum.

Sed proculdubio demonstratiue arguamus ad hanc resolutionem: et ostendemus intelligere esse formalem ac presentem in nobis id quod exequimur: quod homo in seipso est formalem in nobis: negas hanc nullam habebit regulam pbandi aliquam operationem esse formalem in nobis: quod enim videre fit in nobis nulla via pbandi potest nisi quod experimur id esse suppositum nostro arbitrio. ite nec alio possumus credere moueri esse in nobis et breuiter nulla erit methodus pbandi aliquod operum esse nostrum formalem et presentem: nisi haec: quare hac negata cessabit omnis regula. **Sed** quod intelligamus quoniam volumus Aristoteles in 2o et 3o de anima ostendit: et experientia docet manifeste: ergo quod negabit intelligere non esse in nobis: ille est sine intelligere ac sine omni cognitione et quod peius. **Preterea** sicut in antehabito tractatu argumentati sumus orbis humanus est completus in specie per formam propriam. scilicet anima: operationem vel cogitativam ergo omne adueniens ei erit superfluum et aduentivum presentia pbo: forma specifica vltima alicuius constituti presentis id est secundum omnem operationem specificam ac propriam competentem suae speciei: et qui negat hanc non haberemus viam ad pbandum virtutes inesse rebus proprias et specificas: sed cogitativa per auerroistas est vltima perfectio

specifica & adequata homini sic accepto: ergo cōplet ipsum quantum ad oēm operationē sibi possibile: sicut naturā suę speciei: & per consequens oīs alia operatio: quę non sibi cōpetit formaliter per cogitatiuā erit superflua aduentitia: & p accidens: quemadmodū edificare erit sibi per accidens: rōne artis sibi accidentaliter & extra spēm cōpetentis: & sic quę ad modum calor per se nō nisi calefacere habet propriam ac per se operationē: & pducere substantiā tñ per accidens: sic huius manus orbis per se opabitur operatione suę speciei: & p accidens erit instrumentū rōnalis animę: quę oīa ab hominibus qui dant se phisic debēt detestari ac repudiari vehementer. ¶ Itē sicut opinione oīum peripateticorū vegetatiua anima cōpletur ad sensitiuā: intantū q̄ sensitiua adueniente cessat vis vegetatiuę: & tota saluat in sensitiua: vel igitur in homine sensitiua terminat ad aliā gradu & genere diuersas aut sicut in se. Si quidē sicut in se: tunc homo formaliter nō est nisi quoddā animal brutale excellēs: tamē per quandā animā sensitiuā excellētiorē alijs animabus. ¶ Si adhuc terminat ad aliā animā sicut alius gradū: non videt illa nisi rationalis intellectiua: nec in dictis Aristoteli aliquo loco iuenimus alterū genus: vt in 10. de animalibus: ac in 2. de anima constat: semper enim tres esse animas genere vegetatiuā, scilicet sensitiuā & intellectiua asseuerat: ut cogitatiua enim non gradu distinguit a sensitiua: sed tñ nobilitate: imo sicut in secūdo constat de anima in sensitiua multi sunt gradus variati sicut nobilitatem & ignobilitatē: qui nō propter hoc excedunt genus sensitiuorum: ergo si homo non transit ad alterū genus animę tunc erit mere brutū: scilicet excellēs: quę ad modum forte pigmeus erit brutum forte nobilissimū: ergo omnino hominis sensitiua dicitur terminari ad rōnalem animā: & sic tñ rationalis erit specifica ac vltima hominis forma: in qua cessant & terminantur oēs alię & hoc argumentū reputo demonstratiuū apud recte intelligētes quicquid sit de stultis. ¶ Amplius omnis anima alterius generis ac gradus habet operationē alterius generis & gradus a sensitiua: sed cogitatiua non habet operationē alterius gradus nec generis a sensitiua: quod sic constat: sentire enim & phantastari: & si differat abstractiōe: non propter hoc phantastari ponitur in alio genere q̄ sensus: sed in alia specie similiter & si cogitare differat a phantastari penes abstractiū: & minus abstractum: non propter hoc dicitur esse alterius generis: cuius tota latitudo cōprehensuarum potentiarum talis sit in hoc generali contēta. scilicet in cōprehendere particulariter: & signate: in quo & si sint multi gradus specificissimi: non tñ vnus eorū exit terminus illius latitudinis: & hoc Averroes in 2. de anima: cōmen. 63. dedit intelligere: vbi inquit: & ista intentio idem sensibilibus est illa quā distinguit virtus cogitatiua a forma imaginatiua: & expoliat eam ab ea quę sunt adiuncta cuius ea: ex istis sensibilibus cōmunitibus & proprijs: & reponit eas in rememoratiua: & hęc eadem est illa quā comprehendit imaginatiua: sed imaginatiua cōprehendit eam coniunctā illis sensibilibus: ecce quō tñ ponit differētias inter hōs: non penes genus cōprehensibile: sed penes modū: qui nō variat gradus: nec genus animę vt constat: quod enim cogitatiua idē comprehendat adequate quod imaginatiua alio & alio modo: nō exit latitudinē sensitiuorū gradū quare totum quod est infra rōnalem animā erit in gradu sensitiuo cōprehensum scilicet sit in extremo illius: & proculdubio hęc omnia ad Averroes demonstrat: scilicet ipse nō viderit suo tēpore. quę sibi nunc obiciunt. ¶ Ad 4. solebamus dicere quod maior est falsa: imo de ratione principij motus ac intellectiōnis est esse separatū magis q̄ vnitū: quę ad modum Averroes sentire videt in pmo de anima cōmen. 63. 65. & 66. & huius quidem rationē assignauimus: quoniam vniū forme ad materiā: nec est dispositio: nec causa: cur motor moueat:

vel principium sit operationis in eo cuius ponit. ¶ Et scilicet hęc sol. pmo aspectu videat salubris: ad ipsas sic obicerem: oē id per quod aliquid operans est in actu pfecto ac cōpleto est vera forma dans esse illi: & oppositū huius nō est intelligibile hac enim methodo vidimus rationē forme esse alteram a ratione materie: vt peripatetici testant. Sed id per quod aliquid operat & mouetur operatione ac motu formaliter entibus in eo: est id per quod id erit in actu: ergo id tale erit verissima forma illius: minor constat: nullo enim alio scimus aliquid esse in actu ac pfectus: nisi inquantū potest vel actu operatur: vt sepe sepius phisic testant: ergo constat rōnalem animā esse vere formam hominis. ¶ Rursum omnis operatio per se ac formaliter vna erit ab esse per se vno: quoniam operari presupponit esse & operatio vna per se presupponit vnum esse per se: sed moueri & huius operationes: hominis sunt operationes: quarū quilibet per se est vna: ergo & eē operantiū erit per se vnus: sunt autē operantia rationalis anima & homo: ergo ex rōnali anima & homine fiet vnum per se vera vnitāte. ¶ Ad 5. dicebamus virtutē separatam esse duorum modorū quędam. scilicet cuius operatio est sibi tñ: nec propriū attribuit subiecto: & de hac verificat maior argumētū: quędam cuius operatio est non tñ sibi: sed proprio subiecto cōmoda: cuiusmodi est rōnalis anima: & de hō maior est falsa. ¶ Sed quocūq̄ modo ad hanc sic argueremus. Si rationalis anima trahit a virtute in corpore: vel hoc est mere naturaliter ac necessario vel cōtingēter: quod enim lactuca porrecta anseri trahat anserē: non est nisi vel naturaliter vel contingēter: ergo similiter quod rōnalis anima trahatur ab appetitu nostro sensitiuo: ac nō imaginariū: vel est naturaliter: vel contingēter: si quidem erit naturaliter: & omnino necessario: tunc talis anima omnino subdit viribus materialibus: & sic omnino erit virtus cōprehensa a materia: & mole corporea: nihil enim subditur corpori vel virtuti in corpore: nisi sit corpus vel virtus in corpore: vt ante habito tractatu declarauimus sicut Platonis sententiā. ¶ Si contingenter igitur stat cogitatiua operari circa phantasmata: amplius & appetere aliquid & rationalis nō concurrat ad huius scilicet sic continuatio rōnalis animę cū corpore nō est naturalis: imo penitus contingens: cuius in arbitrio rōnalis animę sit vniū & cōtinuari & non continuari: & sic sequent in finita incōmoda: quę a phisic sunt improperanda: & hoc argumentū considera: quoniam facit fides. ¶ Ad 6. diximus quod habitus ille acquiratur nobis nō in intellectu: sed in pre memoratiua: quoniam enim cogitatiua sepe sepius cogitauerit in memoria habitus relinquitur: quo intellectu continuabit nobis sepe & sepius ad libitū nostrū: & sic habitus arguit tñ memoriam esse partē nostrā & non rōnalem. ¶ Sed sine dubio istud non valet: quoniam nos experimur in nobis promptitudinem ac solertiam: non tñ circa sensibilia: sed circa intelligibilia: ergo datur nō tñ habitus in memoratiua sensitiua sed intellectu. ¶ Adhuc oīs promptitudo ad quā sequitur aliquid esse in aliquo: si formaliter erit in eo: & id sequens formaliter est in eo: hic enim modus a nullo potest detestari: sed ad habitus nostrū sequitur intellectiua animā esse in nobis: ergo quemadmodū promptitudo erit formaliter in nobis: & id sequens eam erit plusq̄ formaliter in nobis. ¶ Ad 7. dicebamus quod homo potest capi dupliciter: vno modo per orbem: & sic est vnus essentialiter ac per se a cogitatiua quę est forma generabilis ac corruptibilis: alio modo pro colligato ex intellectu & orbe & sic est vnus per se vnitāte qua motor & organum sunt vnum per presentiam ac indistantiā. ¶ Sed hęc responsio friuola est: quoniam ex quibuscūq̄ vniuersalibus pronenit operatio: non minus vna q̄ ex alijs non sunt minores vnitāte vniuersalia: sed ex intellectu et homine pronenit operatio intellectiua: quę non est minus vna: q̄

operatio quęcūq; puenit a cogitativa: & materia hominis: ergo & intellectus & homo nō erunt minus vnuū q̄ cogitativa: & materia: ergo si cogitativa cōstituit materiā in esse specificor: homo cōstituit ab intellectu eodem modo: maior est manifesta: non enīz possumus scire vnionez animę leonis ad materiā: nisi ex operatione vna per se: hac enim via dēpta & secluditur omnis regula concludēdi formam vnire in aē. Minor igitur: declaratū est enīz in libris peripateticorūz intelligere & velle esse opationes simplices: ac ita vnas vt nō possit aliqua alia opatio intelligi plus vna.

Ad 8^m dicebam iaz cōcedentes totū boiem. s. viuere intellectū: non qdē pro actu pmo sed actu certe 2°: quēadmodum & cęlestia aialia intelligere & motu viuū: vt dictus est in lib. destructio destructionū.

Sed hęc sol. statim: & videtur ptra Arist. & Auer. & contra rōnem: cōtra Arist. quidē: qm̄ Arist. ondit intellectū dei esse idē qd̄ intelligibile: & esse sibi sempiternū: & vitur hoc argumēto: vita autē vtiq; existit. i. viuere est idēz & semper cum viuente: etenim intellectus actus vita: id autem ipse actus est: actus autē qd̄ fm̄ se illius vita optima & sempiterna. ergo ex lra habet q̄ vita est idē cum viuō ac semp sibi cōtinua.

Tunc sub hac p. positione assumā & hanc: sed homo viuit intellectu: ergo & intelligere est idēz suo viuere ac suę animęz & per p̄s intelligere erit sibi intrinsecus.

Amplius & ptra Auer. p̄singt enim Auer. in cōmē. 38. & ex hoc qdem appet bene q̄ Arist. opinatur q̄ forma hominūz in eo q̄ sunt hoies: nō est nisi per continuationē eorūz cuz intellectus: qui declarat in libro de anima eē 2°.

Ex his constat responsionē esse 3 Arist. & Auer. & tu vide.

Cōtra rōnem: qm̄ tres sunt viuētū modi: vegetare. s. sentire ac itelligere: qbus & vīua distinguuntur: ergo sicut sentire arguit sensitīuā eē partē viuī: vegetare vegetatiuā: ita & itelligere alr. nō essent vitę nisi valde equo: & sic opz q̄ quēadmodū sentire est vita animalis ppria ac eēntialis: & vegetare vita plantarū ppria ac intrinseca: itelligere ppria hoibus & essentialis ac intrinseca: nec Arist. alibi posuit aliud gen^o vitę in noie: nisi hoc quo ab alijs aialibus distinguit & plātis: s. recte libros ei^o inspicis.

Ad 9^m diximus rōnale duplr accipi: vno modo pro rōnali discursu p̄ticulari: & sic est nō tm̄ ppria hominū: imo intrinseca ac eēntialis differētia: alio mō pro rōnali discursu vlti: vt diximus: & sic est ppria dīa hominis: nō tm̄ essentialis ac intrinseca: hęc rīsto sūt Joan. Jan. in qōnibus tertii: & multorū ante eum.

Sz sine dubio nō hęc puerilis est: qd̄ onditur pmo: oē antecedens pprium: quartū mō est eēntialius alicui q̄ id ppriuz: & hoc oēs concedūt: ppriuz enim p̄dicatum est sc̄bi modi: antecedēs pprium est p̄dicatum p̄mi modi: accipio hanc ergo maiorē: omne p̄dicatum p̄mi modi per qd̄ tanq; per mediū adequatū pōt demonstrari p̄dicatum sc̄bi modi de aliqua spē est eēntialius & iterius ipsi: q̄ p̄dicatum sc̄bi modi: nullus enīz penitus ignar^o pōt hanc maiorē negare: sed rōnale est p̄dicatū p̄mi modi de homine: per qd̄ de homine pōt demonstrari p̄dicatū sc̄bi modi. s. rīsbile: ergo rōnale est eēntialius interi^o ac formalius homini q̄ rīsbile: minor pz: hęc enīz est potissima demonstratio: vt oēs dicunt: ois homo rōnalis: omne rōnale rīsbile ergo ois homo rīsbilis: & sine dubio est per mediū p̄mi modi p̄dicatum de homine: vt stat.

Ampli^o Arist. in p̄mo topicorū pponit capite 4°: quatuor eē p̄dicata terminātia pblemata topica: quorū duo p̄uertuntur cū spē. s. diffinitio: & pprium: & duo nō. s. genus & accidēs: & declarat 6° topicorū q̄ dīa vltima cōuertitur cuz specie: non tm̄ est diffinitio: arguo ergo sic rōnale quocūq; modo acceptū cū boie cōuertitur: hęc enīz cōuertitur in terminis: ois homo rōnalis: & oē rōnale homo est: & est necessaria: & per se: ergo rōnale vel erit pprium: & sic p̄dicabitur in 2° modo dicēdi

per se: vel diffō vel dīa vltima: & quocūq; necessario opz vt sumat ab eēntiali: & ppria forma hominis.

Rursum Auer. 7° meta. cōmē. 43. in calce ait: ista diuisio cū peruenit ad differētiā: quarū numerus est fm̄ numerū spērum bipedis: manifestū est q̄ vltima differētia est: quę est suba illius spēi solius: & sola diffinitio eius: & q̄ id qd̄ est an̄ nō est suba ppria ei: neq; aliquid exis extra animaz in actu.

Arguo igitur ex his oīs differētia quę numerat 3° numerū spēi ad quā stat vltima diuisio diffōnis: ac oium antecedētū: est differētia vltima: ac eēntialis: quę est suba illius speciei solius: & sola diffinitio eius: hęc est maior: quę sumit ex verbo Auer. sed rōnale est quę numerat: ex numero spēi hominis: aliud enīz est rōnale in nūero ab irrationali: qm̄ homo & alter est a bruto: & qz homines plures ita & rōnabilia plura: ergo & rōnalis est vltima differētia hois essentialis: quę est suba speciei hois soli: & sola diffinitio eius: & sic sumitur oīno a forma eēntiali hominis: & ppria ac substantia eius.

Et hęc argumēta apud conscientīā meā demōstrāt: sicut quęcūq; in naturali p̄bia cuius signū est q̄ multū coacti argumēto hoc dixerūt intentionē Auer. est: rōnabile animā: quę est intells possibilis dare esse homini vepz & specificū: & illi vt diximus solū dicunt hoc vt fugiant hęc argumēta: nec enīz ipsi: nec eorū p̄genitores possunt solvere argumēta hęc: nisi fugiāt hoc modo & ego diu p̄sideraui si esset aliqua euasio pro Auer. & p̄culdubio qm̄ bene considerari nō est nisi illa quā isti dicunt: & tūc eēt transponere Auer. de opinione in opinionē: & negare oia dicta eius: & facere nouam opinionē: & hoc nō curo: sat mihi sit declarare rationale aiam esse specificā ac vltimā hominis formam: hoc enim quero tm̄: & si contra Auer. vel nō: hoc est p̄ accidens: dicant itaq; q̄quid velint.

Ad alia argumēta vltimo facta non video qd̄ possint fingere auerroistę: nec buculq; famosa est aliqua rīsto: digna scriptura: ideo & tanq; necessaria ac demōstratiua relinquat.

Luz igitur induximus rōnes ad Auer. & euasiones pro eo: & vidimus iam q̄ ab irrationalitate euadi non pōt: verificabim^o aperte ac p̄culdubio eius opinionē esse penitus erroneam: & veritati & dictis proprijs contradicere.

Caput 21^m. in quo inducuntur verba Arist. ac aliorum contra errorem p̄dictum.

TAmetsi positionē Auerrois plus gloriare & bis ac fundamētis antiquorū: & maxime Arist. diu crediderim: qd̄ magis in 2° lib. explanabit: tm̄ cum rei veritas sit Arist. saltē in hoc quęstio non posuisse planā eius opinionē: vel q̄ nihil certi habuit: vel q̄ noluit hoc nobis dicere: vel qz timuit: vel p̄pter alias causas: ideo visum est mihi ostēdere positionē Auer. ita videri cōtra verba ac Arist. fundamēta: sicut & alię multę extraneę: & non tm̄ ad Arist. verū & ad alios antiquos.

Et ne prolixus sim videi q̄ expositor noster in libro de vnitāte intellect^o contra Auer. q̄ pulchre ponderans oia verba Arist. quę dicit in 2° de anima: ostēdit positionē Auerro. ex toto verbis Arist. ibi cōtrad. cere: ideo nolui inducere omnia illa cuz liber ille cōmunis sit cuilibet & facilis visu: sed inducā solutionez ad oia illa: quę ex verbis Themistij excipit: in p̄mo paraphrasis de anima: capite. 23. cui cōtrad. 3: & sic nos videbimur addere aliquid ad ea quę expositor dixit: posset ergo auerroista sic euadere a toto illo capite expositoris. quēadmoduz Themistij euadit dicens: deinde illa vnica anima qualis naz erit certe qualiscūq; sit ad se Arist. hoc loco pertinere non putat: ait enim se animaz illaz vnica: neq; quęrere: neq; finire: sed animam hominis: animam equi: animam hois: quas siue quis vitas. animatio: neq; siue animas appellet nihil pugnauerit Aristote. sed

De intellectu

quemadmodū cum lumen definirēt ita: lumē est perfectio
perspicui corporis: nō ipsius solē sinibat: sed rez que a sole p-
dret: et si eadē diffinitio ipsi soli possit cōpetere: ita hoc lo-
co animā finiturus: nō ad singularē illā que tā longe absit
a corpe considerationē intēdit: sed ad pfectionē iunctam
que organicis corpibus sua singularis ab illa singulari tri-
buitur: quōis forte vtriq; vna diffinitio pueniat: vt enīz ni-
hil vterat duas haberi pfectiones pspicui corporis: quarū pfe-
ctior vna sit sol: altera iperfectior lumen: ita dici de anima
pōt: nihil obstare duas esse animalū formas: quarū vna
pfectior sit: vt aia ea q̄ foris est: altera iperfectior: vt ea que
intus ad singulas p̄tinet. hęc **The.** ex his pōt accipi talis di-
stinctio: q̄ rōnalis anima pōt capi duplr: vno modo p ani-
ma coniuicta: que hoi spēm ac esse dat: et hanc corruptibi-
lē ac generabiles ponūt greci: vt **Themistius** **Theophras-
tus** et **Auer.** 2° pro anima separata: que foris manēs dicit
a **Themistio**: que admodū pfectio pspicui duplex esse pōt
scilz sol et lumē: vt dicit. **¶** Tunc ex his possunt oēs aucto-
ritates **Aristo.** glossari q̄ **Arist.** querit diffōnēz cōem oibus
animabus dantib⁹ esse: que sunt pfectiones intrinsec: et hoc
querit per se: vtz est tñ q̄ **Aristo.** iterponit sermonē: qñq;
de illa vnica ac singulari separata: qñ videtur ei et alyz cō-
petere quodā modo vna diffinitio: lz non analogo: que ad-
modū dixit **The.** vnaq; dat diffinitio: luminis **Aristo.** verū
et illa pōt etiaz soli puenire: ppter qd̄ et de sole potuisse ser-
monē iterponere: sic **The.** euadere credit: et **Auer.** etiā: est
enī diffōnē aīz cōis oibus aiabus: et hominis eq; et aliorū
que sunt pfectiones p̄me corporū physicoz: et expositores
quemadmodū **Simplicius** et alij q̄ sic itelligāt verba oīa
Aristo. afferunt nobis signū: cum enīz **Aristo.** ad finē deter-
minationis p̄me ac cōissimē diffōnis peruenisset: sic ait: q̄
quidē igit nō sit anima separabilis a corpe: aut p̄es q̄daz
ipsius: si p̄tibilis apta nata est: nō immanifestū est: quarū n.
actus est partiū ipsarū: at nō fm quasdas nihil p̄hibet pp
id quod nullius corporis sunt act⁹: ecce q̄ tanq̄ manifestum
relinquit quasda spēs anime esse actus corporis: et quasdam
nō: qd̄ si a p̄ncipio **Arist.** intellexisset: etiā illaz separatas p-
culdubio diffinitionē quā nūc facit p̄us fecisset. **¶** Et hoc
p̄firmant. subdit. n. **Aristo.** ampl⁹ aut immanifestus est si sit
corporis act⁹: sicut nauta nauis: qd̄ nō dubitat de aiabus vni-
tis: sic enīz a p̄ncipio distingueret: sed de illa vna singulari
ac seiuicta: vt **Themistius** dixit: de ea enīz nō appet q̄cōz
ex diffōnē: ppter qd̄ statiz subdit: figurat q̄daz igit sic de-
terminet et describat de anima sup. nō determinādo quot
animas: et an diffinitio sibi vniuoce cōueniat: et sic possunt
euadere a toto capite illo: et a verbis **Aristo.** ac expositoris.
¶ Et porro lz hi possint euadere a p̄ncipio. **¶** **Aristo.** enīz syllogizat aiam
esse formā corporis physici: ex argumento hoc fm expositio-
nē **Auer.** cō. 24. anima autē hęc quo viuimus sentim⁹ mo-
uemur et itelligimus p̄mo: et oē id quo p̄mo viuimus moue-
mur sentimus et itelligimus forma: ideo concludit: quare
rō vtiq; que dā erit et spēs: ecce quo modo cōcludit animā
esse formā corporis: et certuz est q̄ nō loq̄tur de anima gene-
rali: ea enim nō itelligimus p̄mo: sed per accidēs ac dispo-
sitiue: fm peripateticorū expositiones: ergo nō pōt intelli-
gere verbū suuz: nisi de rōnali: qua p̄mo: et vlr itelligim⁹:
et sic erit forma oīno corporis physici ac spēs et rō. **¶** **Rur-**
sum cū diuississet gradus animatozū in quatuor ingt: qbus
dam nō adhuc inest et fm locuz motuū: alteris aut intelle-
ctiuū et intells: vt hominib⁹: et si aliq̄ alteruz rē. vbi **Auer.**
cōmē. 29. p̄ intellectiuū exponit cogitatiuā: per intellectuz
rationalē: dicens et ponamus et pro manifesto q̄ virtus co-
gitatiua et intells existunt in alyz modis animalū rē. mo-
do gradus animatozū est id penes qd̄ variat species et eēn

tia viuozū vt ex cōmētatiōe **Simplicij** colligit ergo itells
erit omnino dans homini specie ac rationē. **¶** Adhuc for-
tissime cū dixisset ordinē animarū et graduū esse: sicut ordi-
nē figurarū: sic q̄ que admodū p̄ma figura terminat in 2°:
et 3° in 3°: et 3° in 4° rē. adeo q̄ in quarta sistit et figit totus
ordo p̄marū: sic et animarū dixit ordinē esse: s. vegetabiles
terminari in sensili: sensile in intellectiuū: ubiq; oīa p̄tineri
ac quietari: ppter qd̄ subdit alia q̄dem sensitiuozū habent
locuz motiuuz: alia nō habent: vltimus autē et minimuz
rationē habent et intellectū: cuius rōnem reddit: q̄bus enīz
inest ratiocinatio corruptibilium: his et reliqua oīa rē. vbi
Auer. cōmē. 23. ait cōplementū aut animalū et finis eozuz:
qui intēditur in ḡnatione: quem cū natura potuit p̄tingere
stetit: est modus animalū habēs virtutē speculatiuā. i. co-
gitatiuā et intelligibilē. i. intellectū possibile vlem: hic vt in-
quit stetit generatio ecce q̄to ipsemet innuit intellectū esse
rōnem ac spēm corporis physici vere fm esse. **¶** Si qua
ergo ad hos ex verbis **Aristo.** in 2° de aia lib. dici possunt:
crede mihi hęc sunt et nō plura: que porro solui nō possunt
si recte ferēs textus consideres. **¶** Consideratis itaq; ver-
bis tertij: vt expositor cōsiderat: et verbis. 16° libri de aialū
bus: et verbis scōi physice auscultationis ac duodecimi pi-
mē sapiētie: et breuiter oibus libroz. verbis: que ad nos p-
uenerunt: videt nō posse induci verba fortiora his pro no-
stra positione: verum expositor conat̄ reducere multa alia
verba **Aristo.** ad nostrū: qd̄ ego cū nihil necessitatis in spi-
ciā relinquo: tu nō studiosus cū sis cōsidera totū p̄cessum
expositoris: et hęc que hic dixit pauca et reponē: qñ sic ve-
ritas inueniet. **¶** Adhuc post hęc **Plato** visus est sentire
positionē hanc: inquit enīz in thimeo. **¶** De p̄stātissima
igit aīz nostre specie: ita est sentiēdū: nempe hanc deus: vt
demonē nostruz cuiq; tribuit: hanc in sūma corporis arce
sedē habere dicimus: atq; ad celi cognationem a terra nos
tollere: tanq̄ aialia celesti potiusq; terreno semine nata: qd̄
quidē recte admodū dicit. Unde enīz p̄mus aīz datus est
ortus: inde diuina vis caput radices et originē nostraz pen-
dentē suspendens totū dirigit corpus. hęc **Pla.** q̄ si verba
hęc p̄fecte p̄siderabis rōnalez animā formā esse corporis
dices. **¶** Rursuz post hęc et **Constabel** auctor de oīa spi-
ritus et anime: in eo libri capite vltimo ingt: dicamuz q̄
p̄ma differētia inter ipsos est q̄ spūs est corpus: anima nō
incorporea: et spūs cōprehendit a corpe: anima nō pōt
test cōprehēdi a corpe: et spūs euz separat a corpore perit:
opera autē anime perit a corpe: lz ipsa nō perit in seipsa:
anima mouet corpus: et p̄stat ei sensum atq; vitaz mediāte
spirituz: qz spirituz operat̄ hoc absq; alia mediatiōe: anima
mouet corpus: et p̄stat ei vitaz: qz p̄ est cā hui⁹ rei: et opatur
in eo: spūs nō operat̄ hoc: et est cā 2° rē. ex his p̄stat p̄posi-
tū. Qd̄ aut de rōnali aia loquat̄ lege residuz: qñ aperiet̄
tibi et hoc. **¶** Amplius expositor inducit **Alu.** q̄ in 6° natu-
ralium p̄te q̄nta in calce capitis p̄mi sic ingt: intellect⁹ nō
actiuus eget corpe et virtutib⁹ corporalib⁹ ad oēs actiones
suas: contēplatiuus nō itells eget corpe: et virtutib⁹ eius:
sed neq; semp: neq; oī mō: sufficit enim ipsa sibi p̄ seipsuz:
nihil autē horuz anima est humana: sed aia est id qd̄ habet
alias virtutes: et est sicut postea declarabimus: tuba solita-
ria. i. per se: que bz aptitudinē ad actiones et reliqua. **¶** S
quid expedit **Aluicē.** in testē vocare: cum ipse fuerit nostre
positionis non tñ testis: sed auctor: ac maximus defen-
sor: vt in tota illa parte p̄ oīa capita illius disputare videt̄:
visus est enim ille vir optime positionē hanc fundare: ac
porro bene ampleq; calumnias ad eaz remouere: quare et
tu cum studiosus fueris legere nō dimittes totū id. **¶** **Aluicē**
Algaçel **Aluicēna** collega subtilis ac p̄fundus in metaphy-
sica eius tractatu de aia vegetabili: et aia humana dictione
de sensibus

de sensibus interioribus: prope principium inquit. cum mistio
 elementorum fuerit pulchrioris et perfectioris equalitatis: qua
 nihil possit inueniri subtilius et pulchrius: sicut sperma ho
 minis: quod venit in corpus hominis: ex virtutibus sunt subtiliores
 cibis animalium: et cibis vegetabilium: ex virtutibus: et mineris: tunc fiet apta
 ad recipiendum a datore formarum pulchrioris formae: formis
 quae est anima humana. De ille. nec porro Algaesle expedie
 bat in testem huius veritatis aduocare: cum omnibus illis partibus
 veritatem hanc non tantum sua auctoritate verum et rationibus con
 firmat: et idcirco tuum sit eum videre. **P**roterea Isaac
 Arabellus in libro. quae de diffinitionibus descriptis inquit: ca. fina
 lis hominis spiritualis est: ut anima cum corpore sint ad hoc ut bonum
 manifestet veritas rerum particularium: et determinet inter
 bonum et malum: et faciat quod expedit viuis in sanctitate et iusti
 tia quousque remuneret et coniungat splendorem intelligentiae:
 et pulchritudini sapientiae et reliquis. **I**nducit et amplius ex
 positior verba Theophrasti: quae Themistius ponit in ter
 tio suae paraphrasos de anima: capite. 39. rursum et verba The
 mistii quae partim capite. 26. et partim capite. 27. aliusmet
 ponit quae pculdubio nihil ad nostram positionem faciunt: ut
 in secundo libro huius demosttrabo: ubi positiones omnes in typo re
 sumae videntur enis sonare primo aspectu id quod nos ponimus:
 propter latentiam verbi quod nos capimus (vare esse) hoc enim
 verbum in equiuoco valde accedit: tum apud peripatericos:
 tum et apud Platonicos: ut quousque in ante habitis dictus est
 a nobis: et amplius dicemus: quod de Al. inquit pace sua
 nihil est: omnes enim expositores positionem eam Alexan. ascri
 bunt: quae admodum Themistius Simplicius Joa. grammati
 cus et quosdam arabes: et pculdubio in paraphrasi eius de anima no
 stris temporibus translata ab erudito viro Hieronymo do
 nato appet in principio illius fere totus hoc. Si quae quae bonae
 auctoritates potest induci et plane bene sunt nec plures induce
 re expedit: cum huius generis arguendi infirmum sit arguere ut constat.

Caput 22^m. in quo narratur nostra positio de modo quo
 anima vnitur: et quo in corpore separatur: et quousque huius de ele
 uatione et immersione in corpore ac materia.

Cum batenus positiones induximus
 Auerrois: fundamētū eius eas
 quātū potuit confirmari inuauimus: cōtradixi
 mus et ei rōnibus: tum et verbis sapientum: mō
 expedit nostrā positionē narrare. i. quo modo
 rōnalis aia forma sit corpis: ac quātū corpori imergat: quā
 tūqz ab eo eleuet: quo fideliter ac lucide exposito pculdubio
 motiua Auerroistica ascendent ad nos inducta: et veritas
 nostra sic in toto remanebit illesa. **D**icimus igit genus
 formaz tripartitū esse: quaedam. n. pculdubio formae sunt: q̄ et
 2^m esse: et 3^m functiones sui officij: ac fm opus se in corpore
 imergunt: ac a corpe penitus cōprehendunt: quaedam modus
 elemētoz sunt formae: huius quippe formae tanto pstitunt p
 corpus ac mām: q̄ nō mō esse: verū nec opari pnt sine cor
 pore ac mām. **S**ūt et alie porro formae: quae et huius esse: et fm
 opus corpus ac mām excedūt: ab eisqz eleuant: quaedam
 dū aie sunt aialium celestium: huius quidem a magnitudine nō
 cōprehendunt: nec a corpore cōstituunt: verū: ut peripate
 tice loquar: corpus cōstituunt: ac agunt: nisi q̄ sp̄ia has in of
 ficio scdo a corpe dependere obyciat. **Q**uod nos concedi
 mus intelligētes eas solutas esse saltē fm operationē p̄mā
 quā suo loco cōmentabimur. **E**t cū vlr maxie extremo
 rū cōmuni cursu media cadant: pbabile est harū formarū
 in extremo medias esse: quae partim se in mām imergunt:
 ac partim ab ea solunt: cuius quidem generis rōnales sunt
 aie: huius quidem in orizonte sūt eternitatis et temporis: ut Pla
 to inquit. **Q**uod si declarabimus exēplo: quo vti debem?
 circa expōsitionē difficultū rerū: dicētes q̄ quaedam modū sol

in genere corporum est: ita et rōnalis aia in genere suo: vide
 mus hō sole vnū numero esse: ac indiuiduū: et eius luce quae
 in eo est: si ad ipsum quippe cōsideret forma eius est et indi
 uidua ac vna numero: si autem ut ab eo fluctuat sic est vlr il
 luminatiua: tum diasanoz oium tum peruiorū: quae ea lu
 cida reddant: tum coloratoz hoc in quas mō: tam et si vna
 sit numero: multa agit ac facit. **P**rofecto et sic de intel
 ctu Aristo. dicit. si plus sicut luce: post nāqz ad ipsaz rōna
 lem aiam referri cōparariqz: et ad intelligibilia: ut quidem
 enim quod est rationalis aie: nō tantū vnus est numero: vtz
 et indiuiduus: ut hō emittit actiones intelligēdi esse in vir
 tute vlr: sic quodamō est vlr: et hoc porro modo vlr in eo
 sunt: quoniam eoz est abstractiuis quaedam modū lux corporalis
 color: est ergo indiuiduus. put forma est quaedam huius: ut
 hō potestas quaedam lucis spiritualis porro vlr est. **N**ec
 sic intelligo q̄ vlr sint in intellectu: quaedam modū forma in
 mām. vel accidens in subro: ens enim in aia potius intentio
 est rei q̄ ipsa res: deo quaedam modū nō indiuiduat color p
 esse quod habet in luce corpalis: nec specificat: cum esse in
 luce omni competat color ut actu est motiuis: sic intentio
 rei nō specificat: neqz indiuiduat per hoc quod est in luce spū
 rituali: sed manet vlr: et in hoc est cognitio fm cōgruentiam
 intellectus quaedam modū vlr fm actū: fm cōgruentiam lu
 cis corpore: et hic quidem modus abstractionis est: huius itaqz
 sic expōsitis perspicuū est: quo nā mō rationalis aia forma
 sit corpis: est enim forma media inter extremas formas.
 Quātūqz corpori imergat p̄: quoniam fm essentiaz materic ac
 corpis actus est: fm hō potestate: et si in se: et respectu ma
 teric vna sit numero: est ad intelligibilia vlr virtus: ut dixi
 mus: quātūqz a mām eleuet: et quoniam fm potestate eleuata est:
 quaedam modū virtus magnetis in materia est mista: quoniam hō
 operat nō per mām mitionis eo sit: ut a materia eleuet: et
 hoc habito: ac perfecte intellecto: quēstiones omnes possunt
 remoueri quae ad nos inducuntur.

Caput 23^m. in quo soluntur motiua Auerrois.

De porro loco rōnes Auerroistarum
 ad nos iductas expedit sol
 uere: quas volumus esse solutas: quemadmo
 dus capite. 16. huius soluimus. **R**eplicas quoqz
 quas ad solutiones posteriores induxerunt: et
 nos longo tēpore: quas capite. 17. sumatim retulimus faci
 le quippe soluimus: et quodā otibus fere cōmune est rōnalis
 habere duplex esse: vnū quo simplr est: et hoc quidem per exi
 tum a spermate nō huius: ex semine p̄mē lucis ac ex nihilo:
 alterū hō quo pars est cōpositū: et hoc quidem per generatio
 nem accipit: differunt autem hęc rōnes solū quaedam modū fun
 damentū relationis et relatio: absolutum enim aie rōnalis
 fundamentū est vnionis: vnio hō relatio quaedam est ei⁹ ad
 mām ac cōpositū. **S**ed quaedam modū dictū est in meta
 p̄sica: relatio et si nihil reale addat fundamento: attamē
 perdi potest per subtractionē terminū: est autem terminus vnio
 nis: mām disposita q̄litative et q̄titatiue: et iō eo sic subtracto:
 pculdubio et vnio ac vnitū esse aie p̄det: verū nec esse sim
 pliciter aie: nec eius absoluta substātia perdet: et hoc porro
 modo saluari potest gnatio ac corruptio cōpositi. **N**ō di
 co quin argumētū hoc acceptū a gnatione ac corruptione
 nō fuerit multum arduū in tantū q̄ Ploninū coegit pone
 re aiam scdam: qua hōis generationē corruptioneqz salua
 ret. **T**hemistius hō ac Theophrastum duas viget ponere
 vitas ac aiationes. Auerroim quoqz dicere cogitatiua: nos
 autem nō alr dicentes saluabimus generationē ac corruptio
 nem per vnam tñ formā modo accepto.

Ad primam ergo dicamus q̄ dispositiones ordi
 nantur essentialiter ad aiam: nō quidem
 consideratā fm esse simplr. i. fm esse vnitū: quod habet in
 Sueli. de intel. **E**

composito ipso: maior ergo sic intellecta est vera: sed minor ad sensum hunc neganda est: ordinantur enim dispositiones: et quantitates: et qualitates: non ad esse anime simpliciter: sed ad esse eius unum quod habet in composito: regula vera topica est infirmum argumentum: tamen verificatur illa regula quando sumuntur singularia modo quo constituunt vlem: et ubi esse unitum est esse simpliciter rei.

Ad secundam maior vera est: minor vero falsa: declaratum est enim simpliciter esse rationalis aie a materia non dependere: probatio vero non currit quoniam si esse materiale et individuum rationalis anime et esse simpliciter idem re et subiecto fictamen differunt modo: quod admodum fundamentum et ratio: et sic simpliciter sunt idem secundum quid distincta: modo non inconuenit rationalem animam dependere a materia: quantum ad esse relatiuum: et si non dependeat quantum ad esse absolutum.

Ad tertiam dispositio duplex est. scilicet pro re in fieri: et hec quod procedere dicitur: altera vero pro re in facto: et hec si est cum re ipsa: unio ergo est dispositio in facto: quia scilicet anima est pars compositi: et qua habet esse in composito.

Ad quartam circa idem dicitur quod dispositio naturalis duplex est. scilicet absoluta qualitatua: scilicet quantita: et relatiua dispositio primo modo bene ab agente naturali inducitur: ac plus quam sit res ipsa: cuius est dispositio: sed relatiua non fit: sed consequitur subiectum fundamentum et terminum: cuius est unio: posita enim materia disposita: et rationali anime: consurgit unio: qua rationalis fit pars compositi: et ens unitum: et non fit ab agente naturali.

Ad quintam dicerem quod maior est vera dummodo non constitueret mediante aliquo accidente disponente: secundum enim peripateticos nulla forma constituit materiam nisi mediantibus qualitatibus et quantitatibus: et in illa sunt accidentia: et sic maior est simpliciter falsa: hoc modo: rationalis enim anima non constituit compositum secundum esse simpliciter: sed secundum esse unitum: et sic tollitur maior.

Ad sextam maior dicitur intelligi: cuius principia totalia et prima omnibus modis disposita equaliter constituunt compositum: quod sic impedit minorem: est enim minor falsa: quoniam rationalis anima et materia non constituunt compositum: nisi unita sint: et sic non se ipsi tamen constituunt. Et ad replicam nego consequentiam: quoniam homo in diffinitione sua dicitur tertias entitatis: et hanc perdit: nec tamen accidens perdit: non enim perdit materiam: nec formam: sed compositum tertium secundum rem diuersum: quod habebat a materia et forma: in quantum unita erant. Et hoc modo soluitur alia confirmatio: deficit enim tertium compositum: quod est principium: et per se suba secundum nos: non enim oportet imaginari quod in homine sit sola forma et materia et unio: sed ibi est tertium compositum cuius ambo illa sunt partes: quod tertium pendet ab illis unitis in genere cause materialis.

Ad septimam principale dicitur quod anima rationalis: et in primo signo nascitur: et in secundo semper quantum ad esse simpliciter est eadem nec in secundo signo accipit aliquid esse simpliciter absolutum: sed aliquid relatiuum. scilicet esse unitum: ac esse parte compositi: et sic nego: quod quemadmodum in primo signo non egebat unione: ita nec in secundo: quoniam in secundo si non habeat aliud esse simpliciter: habet aliud esse secundum quid. relatiuum: pro quo requirit esse unitum.

Ad octauam minor falsa est: terminus enim a quo fuit non unitum esse anime rationalis: et terminus ad quem unitum esse: vel terminus a quo fuit priuatio totius esse terminus ad quem compositum ipsius: et ideo in generatione terminus ad quem est priuatio esse uniti vel compositi: et sic tollitur argumentum hoc.

Ad nonam que erat contra solam ad quartam dicitur quod rationalis anima simpliciter idem esse habet post et

ante loquendo de esse quod accipit ab ipso deo: ut Avicenna inquit in sexto naturalium: verum ante habebat esse in completo saltem per accidens: in composito habet esse completum post remanet simpliciter: et ideo diuersum esse: non simpliciter: sed secundum modum adipiscitur.

Ad decimam porro peripateticis nescio ridere in tamen quod illo argumento victus dixi opinionem Aristotelis esse ad aliud quam diximus verum per sustentationem nostram dicere quod rationalis anima potest uniri post mortem ad hunc corpus: et materia etiam sibi: et quoniam dicitur ergo aliqua potentia: nego potentias: possunt uniri quidem per essentiam proprias: et per aptitudines suarum naturarum: rationalis enim anima est apta nata uniri: et contra materia sibi: non per potentias proprias: sed per eas naturas ac essentias. Et quoniam dicitur ergo aliqui uniret: nego consequentiam secundum peripateticos: nec erit frustra: quoniam factum est: ut secundum spiritum saluetur potentia: modo semper in tota specie anime est semper aliqua unita: et hoc factum est: ne frustret desiderium in specie: quod non ducit in contrarium de mundo: dicitur quod mundus est vnus numero in tota specie: et ideo si frustretur in toto in tota frustretur specie: et ideo oportet ut fiat regeneratio: si semel corumpitur non sic de rationali anime: multiplicanti enim in specie: et inde fit: ut semper aliqua sit unita: aliqua separata: pro quod non tota species frustretur: et hoc modo ut puto peripatetici soluerent. quod hanc. Verum secundum fidem nostram facile euaderemus dicentes quod iterum reuniret proculdubio quemadmodum multi philosophi dicunt: et nos christicolę in die iudicii expectamus: quod bydaspes his verbis enunciat cum fletu et gemitu extensus ros ad celum manus et imploratorios fidem Iouis: Ioue respecturum ad terram et auditurum voces hominum: atque impios extincturum. Ecce quod plane vir iste iudicium his verbis vaticinatus est. Et amplius audias verba Vermetis Mercurij Trimegisti in deos relati ab egyptijs: sic vaticinatus id cum hec facta fuerint o esculapi: tuus dominus: et pater: et deus: et primi et vnus dei creator: respiciens que facta sunt et sua voluntates in huius bonum apponens temeritati: et errores reuocans malitiam purgabit: ecce quod plane philosophus hic iudicium vniuersale his verbis pronunciat: quare et si Aristoteles in fine secundi perigeneseos id negauit: non sibi credendum puto: cum et philosophus non minoris auctoritatis id asseueret: et hic quidem modus solvendi apud me tutior veriorque est.

Ad undecimam contra quintam dicitur quod intellectus est potentia intelligibilis: ut dixi et concedo quod ipse cum potestate habeat faciendi in intelligibilia alia actu intellecta: ipse etiam sit a se intelligibilis actu et hoc philosophus dicere videtur: inquit enim quod non intelligit nisi intelligendo alia: exemplum autem non est ad propositum.

Ad duodecimam circa idem dicitur omnino abstrahibile nisi ab aliquo quod est actu vel potentia tale: et virtute tale: ut dixi modo: et si intellectus non sit actu abstractus est potentia abstrahibilis et abstrahibilis a se: mediantibus alijs: et eodem modo soluitur decima tertia.

Ad decimam quartam diceret quod omne tale participatione debet reduci ad aliquid tale per essentias: vel potestatem essentiarum: modo et si intellectus non sit per essentias abstractus: est potestate abstractius: quemadmodum lux: ut dixi. Et sic concedo quod intellectus est potestas virtute vniuersalis abstractiua omnium individuorum materialium: et ipsa non abstrahit se immediate: sed mediantibus alijs: cum alia abstrahit: et se simul abstrahit: et sic intelligendo alia intelligit se. Et eadem plurimum quoque de graui non est ad propositum: neque militat aduersus hec qui enim considerat caput precedens: omnia hec per soluit facile. Ad decimam quintam contra sextam dicitur maiorem esse veram tantum de partibus integralibus: ut patet in quinta

in quinto physice auscultationis: cuiusmodi minor falsa est.
C Ad decimā sextā eiusdē maior peccat: quā petit quæ est
 causa adæquata diuisibilitatis forme: dico quod nulla illarum
 causarum est: sed natura forme talis speciei: quæ admodum
 ignis calidus est quæ ignis: et hō risibilis: quā hō: sic et quædā
 forma diuisibilis: quia huius speciei forma: et sic tollit hoc.
C Ad decimā septimā cōtra septimā dico quod nō incōuenit
 cōtradictoria per accidēs: et sū diuersa verificari de eodē.
C Amplius: cōcedo quod mouet respectu pedis: et quiescit re-
 spectu capitis: nō tamen sequit absolute quod mouet et quie-
 scit. **C** Amplius: et si sequat: nō sequit post. ergo nō mouet
 tur: quā arguit a termino priuatiuo ad terminū negatiuū: et
 sit variatio cōsequētis ab antecedente: qui modus facit fal-
 lacias equiuocationis: qui sumit penes variū modū sup-
 ponendi (vt dictū est) in pmo elencorū. **C** Ad argumeta
 cōtra Expositorem: ad primū patet quid intelligit per ele-
 uatum: vt exposuimus in capite pcedenti: eleuatus enim
 vocat intellectū: non quia sū essentiam sic vniuersalis: sed
 quoniam est vis potentia virtualiter abstractiua: et non per
 certum organū: tamen sū rem est indiuiduus: vt dixi de lu-
 ce capite pcedenti: et sic omnia illa argumenta tolluntur:
 intellecto enim quo mō rationalis anima eleuata sit: oēs
 questiones tollentur: omnia enim illa argumenta pcedunt
 posito quod rationalis anima fuerit eleuata sū intellectiūum
 gradū: eleuatione sū rem: et sic bene argumenta valent:
 sed eleuationes potestatiuas nō destruunt illa. **C** Ad argu-
 menta cōtra responsiones ad Abubacher. Ad primū dice-
 rem intentiones rerū esse vniuersales respectu representa-
 torū: et singulares respectu subiecti ppry: quemadmodum
 lumen seu lux est indiuidua respectu solis: est tamen vni-
 uersalis respectu coloratorū ac peruiorū: vt dixi: et cōcedo
 quod huius intentiones sunt intelligibiles reflexe ex intellectu
 ne suorū representatorū. **C** Et quando dicis: ergo possunt
 abstrahi ad quōdā cōmune: in quo cōueniunt: concedo: sed
 nō per seclusionem mæ: sed per seclusiones habitudinū
 ad representata ac subiecta: et hoc modo abstrabendo fiet
 tandem status. **C** Ad 2^m dōm quod ille intentiones habent
 duo representare vniuersalr: rōne subiecti in quo sūt et ra-
 tione luminis intellectus agentis: et lz rōnalis anima sit cō-
 cepta cuz materia: tamen est virtualr denudatiua rerū ma-
 terialiū a materia et cōditionibus mæ. **C** Ad alia contra
 vltimas responsiones: ad primas diceres quod maior dō intel-
 ligi: quā illa ita tenderet quod vni nō obediret reliquo: modo
 et si corpus ad oppositū tendat: tamen obedit rationali aic:
 vt dixi Aristo. in pmo et bicoz: et pmo poliūce. **C** Ad vlti-
 mas diceres quod rationalis anima per accidēs impedit a
 corpore: tamen per se iuuatur: cum mediante corpore phā-
 tascet et disponat pro itellectione: et sic vnitur ei ppter ope-
 rationem: vt omnes peripatetici cōcedunt: et sic vt puto ar-
 gumenta illa omnia sunt soluēda. Si nō fuerint aliqui eru-
 ditiores qui melius rōnes illas soluere possint ex nunc nō
 recuso solutiones intelligere: et meliores et doctiores: illas
 quidē rōnes sic soluēdas esse mihi visus est. **C** Auctorita-
 tes nō quas capite. 18° nō soluo: quā illas Aristo. expositor
 soluit: et tu vide: cuz illas Platonis tangat in 2° libro: et illas
 alioz nō accepto: scias tamen omnes has auctoritates esse
 perscrutadas a me in libro secūdo: tunc enim dicam quod ve-
 ritatis cōcludant et quid nō: nunc nō intm sit dictū quod ra-
 tiones phoz nihil cōcludunt cōtra nos: et p̄tinue ac magis
 plus per sequētia error eorum patefiet: nos enim cuz phis
 pugnantēs nō preponimus pugnare verbis: sed rōnibus:
 modo et si Aristo. et Plato ac alij forte verbis vixi sunt tene-
 re oppositū: fat mihi est nullas esse rationes demonstra-
 tiuas ad oppositū: verum quod non verba eorum militent
 suo loco: vt dixi: clarescet.

C Augustini Nypbi de intellectu. Liber. III.
 In quo de vnitare rationalis anime disputat.

C Caput p^m: in quo narrat positio veterum quorundā.

Ater nostra sumo-
 pere optata:
 desiderū maximū oib⁹
 inest hominib⁹ scire: an
 rōnalis anima vna sit:
 an plures: et numero tot
 quot corpora: hoc enim
 maxime appetimus ac
 optamus: et ideo circa B
 diligentissime volumus
 pcedere: et ga maxime
 veritas inuenit per cō-
 traria: ideo nos in B in-
 tendimus recitare posi-

tionēs omniū: et illas quas reputamus falsas cōfutare: tan-
 dez eligemus positionē nostrā: soluemusqz rōnes omnes:
 quas inducunt nostri aduersarij: sic enim faciēs credim⁹
 remunerari a sumo gloriosoz deo: cuius laudes sunt infi-
 nite. **C** Antiquissimi igit pbi a qbus almariani forte acce-
 perunt: totius mundi: et cuiuslibet partis mundi: vnam po-
 suere aiām: et eam deum vaticinati sunt: crediderūt enim quod
 quemadmodū est in paruo mundo: ita esset in maiori: mō
 videmus in boie quōlibet mēbrū habere ppriaz ac specif-
 cam formaz: per quā ponit in genere mēbrū. N. g. cor habz
 formā ppriaz per quā ponit in genere cordis: et sic cerebrū:
 vltra habet omnia hęc vnā formā totale. s. hominis aiām:
 a qua oia informant vltimo: sic et de magno dicunt. s. partē
 mundi certā habere certā formā: per quā est in specie pro-
 pria alterā aut per quā est pars vniuersi: erit autē illa deus
 apud vetustissimos: apud vero Platonem mundi est aiā: et
 sic apud hos oia mundi corpora simplr vnuz sunt: quæ ad-
 modū oia hominis membra: sū qd aut et essentialr in par-
 te sunt diuersa: quemadmodū sunt hominis membra: ipsa
 enim in se diuersa sunt: vt ordinē dicunt ad totū vnuz sunt
 simplr numero: et eodē modo de toto mūdo dicunt. **C** Hęc
 positiones Alexan. Rodius et Theophilus antienticant ra-
 tionibus multis: quā pncipalr ac originalr acceperunt ex
 Varrone romano theologo: qui forte ab egyptijs accepit:
 qui vt Plutarchus refert deus animā dixit mundi. **C** Ar-
 gumentant ergo hi sic: tria sunt quæ maxima vident secre-
 ta discrimineqz maximo differētia: mēs byle ac deus: mēs
 enim p̄mū est in ordine spiritualiū: deus in ordine eterno:
 ruz: byle nō in ordine corporeoz: et sic hęc pmo sunt differē-
 tia ac secreta: sed hęc vni sunt: ergo et oia porro itē media
 vni pculdubio erunt. **C** Minoz aut declarat mens intel-
 ligit: tum byle tum deus: vel igit p idētitatē: vel per simili-
 tudines causatas a deo materiaqz: nō p similitudines: quā
 similitudines sunt intentiones fluctuātes a formis: vt in li-
 bro de aiā tradidere expositores: quare cū mā forma vacet
 ac deus ea careat: pculdubio a mente nō intelligentē nisi p
 idētitatē: erūt ergo mens siue deus et byle vni quōdā.
C Itē impossibile est esse plura pma: sed deus p̄mus est
 eternoz: mēs p̄ma spiritaliū rerū byle p̄mū corporeoz: quæ
 admodum Plato tradit. ergo nō p̄nt esse plura: ergo erunt
 vni quōdā. **C** Amplius quæcūqz in operatione vniunt: ac
 in se magis vni sunt: quā mā ac forma in aiāli gñabili: vnaz
 habent formā p̄mā ac totalē: operatio enim vna attestatur
 vni formę: vnitās etiā est cōsequēs formaz essentialr: sicut
 peripatetici docuere in libro de aiā. S. oia corpora mūdi:
 tum in operatione: vt Aristo. tradit in celo et mundo: tuz in
 Suesp. de intel. E z

vnitate maiorē cōueniunt vt Auerrois inquit in scdo celi
cōmēto. 71. vbi inq̄t q̄ vno qua ligant̄: ergo r̄ in vna sim/
plr̄ forma erunt occurrentia. ¶ Adhuc ex parte māgiorū
enim corporū: vnā esse materiā oēs cōfidentur. ergo oīum
vnā esse formā primā: quemadmodū enim p̄ma mā vnā
est: māc̄ nō scdē plures: sic r̄ foia p̄ma vnā erit multē nō
formē erunt mediē. ¶ Rursus ex parte agētis: quēadmo/
dū Plato arguit in lib. Parmenidis: de vno oīum rerū p̄n/
cipio: arguit vno posito ponunt oīa: vno remoto: remouen/
tur oīa. ergo vnum est oīa: r̄ per p̄ns oīa erunt vnū in for/
ma. ¶ Ultimo quēcūq; vnū sunt in fine: vnū sunt in for/
ma vt peripatetici voluerunt: sed oīa vnū esse in fine omnes
testati sunt p̄bi. ergo oīa esse vnū in forma erit necessarius:
bis argumētis p̄culdubio forte veteres mouebant ad oēs
omnia esse vnum in forma ac aīa: q̄ quo nam modo possi/
tio hęc intelligat̄ posterius declarabitur.

Caput 2^m: in quo inducuntur testes in h̄s positione.

In huiusmodi quidem sniaz multi
visi sūt occurrere an/
tiquoz. ¶ Parmeni. enī ac Mellissus vetustis/
simi p̄bi oīa esse vnū: ac vnū oīa dixerunt: intelli/
gentes vnū. s. deū: qui est oīa eo mō quo forma
est tota rei cōpositio: r̄ oīa. s. mundū esse vnū. s. deū: eo mō
porro: quo cōpositio est sua forma. ¶ Post hos Empedo/
cles Siculus Agrigētinus carminib⁹ cecinit aīam esse oīa:
eo q̄ oīa intelligit qd̄ quēadmodū Lucretius antiquus no/
ster vates in carminib⁹ trāstulit sic intelligebat. ¶ Dis. n.
per se diuiz nā necesse est. ¶ Immortali enī sūma cū pa/
ce fruatur. ¶ Amplius: r̄ post carminibus interpositis lati⁹
id cōmētatur. d. Unde oīs nā creet res auctet alatq; Quoue
eadē rursus nā perempta r̄ soluit. Quē nos materiez r̄ ge/
nitalia corpora rebus. Reddunda in rōne vocare r̄ semia/
rerū. Appellare suemus: r̄ hęc eadē vsurpare. Corpora p̄ri/
ma qd̄ ex illis sunt oīa primis. ¶ Item r̄ hoc ille strenuus
Pythagoras: quēadmodū Aristo. in meta. narrat vaticina/
tus est: vnū p̄ncipiū esse oīum ac vnū oīa esse. Idq; deū eē
Xenophanes ei⁹ discipulus asseueravit. ¶ Doc aut̄ puer/
bio veterū ac solēni cōfirmat̄: erat enim in palladis tēplo
cōscriptū literis marmoreis. Pallas est: q̄cqd̄ fuit: quicqd̄
erit: r̄ quicqd̄ est: nec aliq; hominū detexit pepluz quo fa/
cies eius velabat. ¶ Doc aut̄ quemadmodū Plutarchus
refert a veteribus sic interpretatū esse. s. id esse deū: qui pe/
plo tectus est: q̄ oēs eū ignozant: omnesq; nihil aliud q̄ eū
vident. ¶ Dixerūt peplū id sensus esse: qui est in aīa r̄ for/
ma quē est in corpore: q̄bus duobus circūscriptis ab aīa r̄
corpore apparet ipse deus in pp̄ria sui nā. ¶ Ex h̄s qd̄m.
puerbio ac solēni interpretatione deum esse mundi aīam:
ac totius formā Xenophanes sentit: qd̄ r̄ carmine Oiphei
testat̄ mundū esse plenū dys: Jouisq; oīa plena: vt r̄ poe/
ta noster transtulit. ¶ Rursus oīa esse vnū in vna anima
testat̄ r̄ Plato qui in Timeo sic inquit: quo circa sicut ra/
tio nobis hęc p̄babilis persuadet: dōm est hunc mundum
aīal esse: idq; intelligens re vera diuina p̄uidētia p̄stitūtū:
ecce igit̄ q̄ plane vnum oīa esse in colligatione ad mundi
aīam inquit Plato: P̄terea r̄ Aristo. in libro de mundo
ait in fine carminū Oiphei testimonio. Jupiter primus ge/
nitus. Jupiter nouissimus. Jupiter fundamentum terre ac
stelliferi celi. Jupiter masculus. Jupiter icorruptibilis sp̄o
sa. Jupiter totius spiritus. Jupiter ignis motus. Jupiter sol
r̄ luna. Jupiter rex. Jupiter princeps: deniq; oīa Jupiter:
Unde r̄ Lucius Apuleius sic transtulit.

Jupiter omnipotens est primus r̄ vltimus idem
Jupiter est caput r̄ medium: Jouis omnia munus
Jupiter est fundamen humi ac stellantis olympi
Jupiter r̄ mas est: r̄ nescia femina mortis

Spiritus est cunctis validi vis Jupiter ignis
Et pelagi radij: sol luna est Jupiter ipse
Omnipotens rex est rei omnis Jupiter ortus
Nam simul occulit: rursus extulit oīa leto
Lorde suo e sacro consultor lumine rebus.

Qd̄ r̄ strenuus Plato testat̄: cū inquit deum esse p̄ncipiū
mediū r̄ finem: omnia enī ipsuz esse significare voluit: q̄
scilz dixit eū esse huius totius mundi formaz ac motorem
hęc Aristo. inquit in eo lib. ¶ Quo sit vt verbū Aristo. in
lib. de aīa: cūz inquit aīam esse oīa: qd̄ Lōmētatores expo/
nunt id de deo prout forma est totius oībus vtens: vt orga/
nis: quēadmodū in perigeneseos dixit: hęc. s. esse p̄mi orga/
na r̄ mām: vt ibidē legit. ¶ Id r̄ porro vates testant̄: quē/
admodum Naro inquit.

Principio celum ac terras camposq; liquentes.
Lucentemq; globum lunę titaniaq; astra.
Spiritus intus alit totamq; infusa per artus.
Mens agitat molem: r̄ magno se corpore miscet
Inde hominuz pecudūq; genus viteq; volantum
Et quę marmoreo fert monstra sub equore pontus.
Igneus est ollis vigor r̄ celestis origo.

Luca. etiam hoc inquit.
Superis temploq; tacente/
Nil agimus nisi sponte deo.
Et post pauca.

Est ne dei sedes: nisi terra: nisi pontus r̄ aer.
Jupiter est: qd̄cūq; vides: qd̄cūq; mouetur.
Doc porro r̄ Seneca testatur cū inquit: qd̄ est deus me/
dius vniuersi: qd̄ est: qd̄ vides totū: r̄ qd̄ nō vides totū: totū
vbiq; est: opus suū itra r̄ extra replet: cui deniq; magnitu/
do sua reddit̄: quo nihil magis excogitatur. ¶ Et hoc senti/
re videt̄ r̄ Boetius ille inquā seuerinus: qui in tertio cōso/
lationis inquit.

Tu triplicis mediam naturę cuncta mouentem.
Connectens animam per consona membra resolutis.
Que cum secta duos motū glomeravit in ozbes
In se met reditura meat: mentēq; profundam
Circuit: r̄ simili cōnectit imagine celum.

Tu causis rē.

Dis itaq; verbis ille inquā Boeti⁹ sentire videt̄ iuxta
Platonis sniaz in Timeo: totius mundi aīaz esse vnā: r̄ p̄
cōsequens mundi oīa corpa pres ac mēbra esse illius: vtz
illā nō deū quidē: s; ex deo emanasse cum Platone sentit.
Cui Auerrois vī cōsentire: inq; enī in libro destructio
destructionū disputatione 3⁹ in solone duodecimi duby.
¶ Patet ergo ex his p̄missis qd̄ B est vnū ens: ex quo vna
simplex influūt virtus: a quo oīa entia esse h̄nt: vbi p̄ virtu/
tez vī sentire a deo p̄fluxisse aīaz totius mūdi: a qua oīa en/
tia mēbra mūdi ligant̄: maiorī ligamēto q̄ sit ex mā r̄ for/
ma: vt dicit in scdo celi cōmē. 71. ¶ Et forte q̄ vbi Aris/
t. in. 1. p̄mē p̄hic hoc vaticinari voluit: cū inq; deus est aīal
sempiternū a quo celū r̄ tota nā dependet: dixit enī deus
aīal: qm̄ aīa est actus: virtute nō aīal. ¶ Doc r̄ Hilbertus il/
le porretanus inq;: sed qm̄ vt aiunt qd̄z simplicitati: nullū
nō variationi subiecta est: vt ea quę est mūdi aīa. dissociās
hanc ab oībus addidit: cōpōni cōtingēs: ecce quō mundum
aīal esse ligatū per corpora mūdi Hilbertus ait. Qui r̄ quot
sint hi qui hanc positionē olfacere visi sunt: ac sentire suis
verbis videntur: tot r̄ tanti sunt r̄ precipui.

Caput 3^m: in quo inducunt̄ obiectiōes aliquoz ad hos.
A hos repugnāt quidā p̄mo sūme sim/
plex: nec cōpositus: nec alteri cō/
ponibilis est: declaratū est aut̄ deum simplicē
ac sūme esse simplicē quō ergo componibilis
esse potest. ¶ Rursus necesse esse nō pōt esse
actus: nec

predicat predicatione essentiali de termino et sumpto ad quod limitatur id vniuersale: homo predicat proculdubio de sorte: quoniam vniuersalitas hominis ad sortem terminatur: quod si dicas hoc non esse impossibile: quemadmodum nostri theologi dicunt. scilicet deum hominem esse nihil prohibere. ergo et quod mundus deus sit quid profecto remouet. Istud impossibile videtur saltem secundum philosophos: declaratum est enim secundum peripateticos: non posse esse nisi vnum solum mundum numerum: et per omnes ipsius esse sume ac oino contractum essentialiter: et determinatum simpliciter. ergo non dependet ab alio: tanquam ad determinans: ita ut hoc pacto arguere liceat: nullum summe determinatum dependet ab altero in ratione determinantis. Sed mundus est essentialiter et simpliciter et summe determinatus. ergo non dependet ab altero in ratione determinantis: et sic deus non potest esse ut contrahens mundi in differentia ac vilitate. Maior est manifesta. Intelligibile enim est deum posse determinari: per vnum alium deum si esset: quam tunc summe contractum posset contrahi summeque determinatum determinari que oia sunt falsa et impossibilia. **C** Verumtamen debes scire apud nos theologos mundos plures esse non est impossibile: et id mundum quoddam esse vltimo concedendum est ac contrahibile et determinabile: huius autem ratio esse potest: quam ut Plato dicit in Timæo: sensibilis mundus factus est ad exemplar intelligibilis: est autem mundus intelligibilis idea mundi. Una autem idea potest esse plurius ideatorum: potest enim idea domus esse plurius domorum eiusdem rationis: ut patet: et inde fit: ut plures possint esse mundi ab vna dei sola idea. **C** Quo habito in nostris theologis fit magna. **Q** An deus qualis rem contra ipsius suppositare possit: ac qualibet nam determinare: eo pacto quo deus hominem determinauit ipsumque suppositauit. **C** Quidam enim sapientiarum dicere deum posse qualibet naturam suppositare: remque omnem contra eum completam limitare ac determinare: et eo maxime: quando natura illa est secundum se vniuersalis: et huius rationes sunt tres fortissimè: omne id quod continet omnem rationem substantiandi potest substantificare omnes naturam natam contrahi ac vniuersalem: sed deus continet omnem rationem substantiandi: est enim deus totius esse plenitudo. ergo potest substantificare omnem nam vlem naturam substantificari: sed ois natura contra ipsius est vltimo determinabilis ac contrahibilis: et ad sumptum deducibilis. ergo et omnem potest. **C** Amplius non plus distat homo a deo quam lapis: vel quævis natura ab eo: quam finiti ad infinitum distantia est infinita: infinito autem nihil est maius. ergo si non fuit repugnantia deum posse substantificare hominem secundum legem nostram: nec impossibile erit eum substantificare posse omnem non plus ab eo distans: quam homo distat. **C** Rursum deus in triduo suppositauit corpus quod fuit in sepulchro ipsumque substantiauit. Sed ipsius fuit equivoce a se ipso in viuo: quemadmodum igitur in triduo ipsum substantiauit: cur et per annos: aut menses non: et si per annos et menses potuit: proculdubio omnem aliam nam suppositare substantiareque valuit. **C** Si quidem igitur hæc affirmet positio proculdubio et mundus cum sit vltimo quæque determinabile: ipsius substantiari suppositari a deo nihil prohibebit: et tunc positio nostra hoc vno solo discrepabit a veteribus: quod id quod nos tenemur credere de posse: ipsi de facto ita esse ponunt: et in hoc irrationaliter ac temere loquuntur. **C** Est autem et altera positio quam Iosaphat picus sustinere videtur cum solenni doctore: deum scilicet posse suppositare omnem naturam contra ipsius: dicit se non consentire: ait enim quod tamen ex parte dei: qui omnes rationem essendi continet: nulla sit repugnantia ipsius posse assumere omnes naturas: tamen non est hæc totalis causa: requirit enim aliquid ex parte nature assumptæ: ut scilicet ratio imaginis: que in tribus consistit potentis. scilicet intellectu voluntate et memoria: et adhuc finali aptitudo supernalis eleuationis ad beatam vitam que cum in sola rationali natura reperiri

videant: proculdubio decet sola ipsas esse digna assumptione: conueniens enim est: ut que natura non possit ad actum primum eleuari: nec ad secundum eleuetur. Et igitur si hæc retinet positio: et proculdubio mundum substantiari adeo erit impossibile: ego vero quid senserim hoc in problemate non determino: sed ad hoc me determinatum recipias. scilicet omnem veritatem fidei procedere: eique firmiter assentire quod romana concedit ecclesia. Sed quod credo in verificatione huius opinionis est quod deus sublimis est forma diuisa: non quidem ab informando ac viuificando entia. Sic enim tolleret entium discrimen: sed est proculdubio forma a formatione dicta: eo quod in se consistit: sicut sol in se est in actus formans omnes formas compositorum: quemadmodum sol forma omnium mediorum: pro quanto oia media illuminat: et sic deus forma est omnium prout est forma ante rem omnes formas in re animans ac formans: et sic intelligendo non est remota forte a veritate nostra: ut posterius dicemus.

C Caput 6^m: in quo exponitur illa positio veterum.

D Edere theologi duplicem vnionis modum: quo deus naturis cunctis vnitur: naturaliter scilicet: et modo cognuente nature rei. **C** Voluntarie vero: et modo superegrediente terminos: ac rerum limites: primo profecto modo deus est omnium nature intimus: imo interior quam ipsa sibi: vel forma magis scilicet scilicet modo adeo sit intimus rebus quam eis interior fieri nequit. **C** Primum profecto modum quem nalem dicunt: tam theologi quam veteres sentire cogunt: quod et moralium primo Gregorius istis verbis testatur. ipse solus est nunquam non sunt angeli et homines: celi et terra: vti que: sed alium esse. scilicet absolute: et aliud principaliter esse: sunt enim hæc: sed principaliter non sunt: quod in semetipsis non subsistunt ex quo creata sunt: cuncta quippe ex nihilo facta sunt: eorumque essentia rursus ad nihilum tenderent: nisi eam auctor regiminis manu teneret: et simul per se: nec subsistere valeret: nec moueri: in tantum subsistunt. in quantum: ut esse debeant acceperunt: in tantum mouentur in quantum occulto instinctu disponunt: arefcit terra: cocutit mare: ignescit aer: obtenebescit celum inardescunt homines: mouentur angelice virtutes: nam hæc suis institutionibus: et non magis diuinis impulsibus agitantur: ecce quam plane concedit hunc vnionis modum. **C** Et hoc Plato in Timæo significare nobis voluit: dum postquam orti sunt omnes dii: deus inducit ad eos mundi genitorem loquitur: qui ita fatetur: dii deorum: quorum opifex ego: et pater sum: hæc ostendite que a me facta sunt: me ita volente indissolubilia sunt: omne siquidem quod victus est solui potest: quapropter: quod generati estis immortales qui dem et indissolubiles omnino non estis: nec tamen vnquam dissoluemini: nec fatum subibitis: nam voluntas mea maius præstantiusque vobis est vinculum ad vite custodiam: quam nequius illi quibus estis: tunc cum gignebamini colligati. Ecce quomodo Plato dat intelligere deum diis esse naturali vnione vnitus: adeo quod præseruat sua voluntate eos a mortis fato cum Gregorio fere consentiens. **C** Dunc et profecto modum sentit Averrois in libro destructio destructionum in diuisione tertia solutione ad duodecimum inquit: sequitur ergo quod hic sit vnus solus: per se existens: et oportet quod ille vnus det vnam naturalem diuisionem: et influitur ab illa vnitate data in quolibet ente esse illius entis: donec ad primam perueniat vnitatem: sicut calor cuiuscumque calidorum a primo calido procedit scilicet ab igne et reliqua. **C** Disputant autem in commento nostro illius an hoc verum: et quid illa sit virtus: et quomodo entia in deum vniantur: et qualiter sit hæc naturalis vnio: et tu vide commentum nostrum illius partis. **C** Si igitur hunc modum sentire veteres: proculdubio eorum sententia non tamen vera est: verum et ipsam cogimur secari. **C** Si autem scilicet modum vnionis senserint profecto non sunt sustinendi: et argumentum ad eos sit argumentum in prehabito

habito capite positum: consentaneus porro est eos p̄mum. sensisse modum: et si recte eorum verba inspicias id reperies. Quicquid quidem senserint antiqui de unitate intellectus ac rerum: et quid nō. Amplius quo pacto sermo eorum verus: quo pacto non: his manifestum.

Caput 7^m. in quo dissoluntur argumenta Alexā. et Theophibi contra veritatem inducta.

Is prehabitis non erit nobis difficile solvere motiua Theophibi ac Alexā. ad primuz quidez dicitur mus q̄ deus ab intellectu humano: dum in agnitione est cōtinuus non intelligitur per se. scilicet per proprias eius specie sed per accidens. scilicet per species causatas ab eius effectibus: quibus intellectus ducit in eius apprehensionem. Amplius materia. vt Auerro. dicit in primo auscultationis p̄p̄ficē cōment. 69. etiaz per accidens intelligitur. scilicet non per propriā essentiaz: cum fm̄ eius essentia simpliciter sit ignota: vt in meta. dicitur: intelligitur ergo per accidens. scilicet ratione formę sibi coniunctę: et p̄ comparationez ad substantiā compositaz: erit. omne intelligibile per se: intelligibile per identitatem: aut per similitudinem propriaz: et hoc pacto non est ad proposituz: cum nec deus: nec materia sint intelligibilia per se: sed per accidens a nobis intelliguntur: vt dixi. Ad secundū dixerunt peripatetici q̄ plura prima esse eiusdez speciei est impossibile dicitur: sed q̄ sint plura prima diuersaruz rationum ac ordinum non tñ est veruz: sed necessarium: byle enim primum est corporeozum: deus eternozum: mens x̄o spirituum reruz. Ad tertius tota quidē ratio ostendit omnes mundi partes vniri naturali tactu propter causas dictas. Ad quartuz identitas materię est per priuationē: et hoc pacto omnia corpora esse vnuz: fm̄ unitatem materię priuatiue quilibet consentit: sed q̄ omnia vnuz sint priuatiue et positue simul implicare videtur in verbis. Quintuz Aristō. in primo meta. et Auerrois per soluit cōmento quinto. arguit enim tñ vnū esse prius omnibus: modo non omne prius est substantia posterioris: esset enim tunc vnū in natura idem q̄ multa: sed id verum est tñ: vt Auerrois dicit: quando prius est fm̄ diffinitionem: quo modo non est hic. Ad vltimuz maior vera est tñ de fine: qui cum forma incidit eius cui est finis: tamen si res oēs sine remoto sint eadem p̄p̄ys ac p̄pinquis p̄culdubio secreta sunt. Caput 8^m. in quo enumerantur positiones de unitate intellectus: et ponitur opinio veterum ad hoc.

Am de rationali anima quispiam loquitur: euadere nō pōt quin eā vel vnā numero omnibus hominibus ponat vel pluribus plures: siquidez plures vel fm̄ numeruz: vel fm̄ specie. Suerunt itaqz ex veteribus qui rationales animas posuerunt specie differentes: et hoc dixerunt: quoniaz eas a corporibus (cum peripateticis) separatas fm̄ esse apponunt: in separatis autē a materia non possunt esse plures forme sub vna specie: erunt ergo tot animę rationales specie quot homines numero: sic q̄ singulo homini singula adsit anima: altera specie ab ea quę alteri adest. Sunt autez huiusmodi animę rationales: nō quidem inexistentes corporibus hominum: vel inherentes: aut dantes sp̄m: sed animę q̄dem sunt a virtute animatiua: et forme a virtute formatiua: anima enim mea eo fit mea: qm̄ ab ea effluxit animatio mea: tua quoqz tua: ga ab ea tua effluit animatio: sunt igitur in nobis animę bę qualiter sol est in medio illuminato: quemadmoduz enim sol dicitur tam diu adest forma et actus q̄diu illustrat ips: sic et animę bę tādū animę sunt hominū: q̄diu ab eis animant boies collustraturqz meduz: boibus enim extinctis

procul fuit ab eis. Animę itaqz bę sunt forme: et animę: nō quia inanimer aut informet: sed qm̄ animat aut formant animationes et formationes: qbus sumus et in specie et animati viuim. Et hoc pacto magi opinantur q̄ humanę mentes ad numerū hominū numerant: ita vt specie inuicē distinguantur: potuit autē et adhuc positio hęc effluere a veteribus. a Theophibi. scilicet a Biante ex septez sapiētibus: hi enim vixere rationale hominis animaz moricem substantiam: deumqz incarceratus: qbus Secundus cognomēto p̄p̄ficus sentit dicens rationale animaz esse deum incarnatus: a qbus posteriores: vt Origenes/Varro/Siphanus et p̄p̄filianus/viri graues rōnales animas ex naturis intelligentiarum dicunt: ex p̄p̄ria dei suba effluxisse: et cum sint fm̄ earuz naturas intelligētē p̄culdubio specie et numero differentes eas dicunt: plures eniz intelligētias esse sub eadē specie impossibile est. Quomodo quidem igitur rōnales intellectus plures: ac quo pacto differētes sint: et quibus a veteribus hęc emanauit opinio his constat.

Caput 9^m. in quo inducuntur obiectiones aduersus hanc positionem.

Sunt autem quidam p̄stantissimi viri: q̄ aduersus positionez illam obyciūt. Quęcūqz corpora quozum forme dñt sp̄e: differūt sp̄e: sed boies sunt corpora: quozum forme sunt specie differētes: fm̄ bos ergo et homines differūt specie: qd̄ est inauditum: cōclusio est impossibilis: et non p̄pter figurā ergo p̄pter p̄positiones: et non p̄pter maiorem: ergo p̄pter minores. Amplius sensu visibiliter vidimus qñqz hominū vna die. et milia e vita decedere: quemadmoduz in magnis conflictibz p̄p̄lysqz: et derisibile est tunc eo die tot alibi oziri: quo sit vt rōnales illę animę p̄culdubio sine corporibus ociose remaneant. Rursuz obycit Joan. Zandonus in libro de anima: si intellectus essent diuersi fm̄ speciez in diuersis hominibus: in natura esset aliq̄d ociofum: qm̄ oēs homines p̄t intelligere fm̄ vnū numero intellectū: ergo omnes residui superflui: hoc x̄o pbatur: quoniam omnes homines sunt vnuz rōnis: oia pbantasmata vnuz speciei: et omnes cogitationes: ergo oēs possunt vna specie intellectū intelligere: ergo oēs residui supflunt: oportet ergo aut dicere homines differre specie: et pbantasmata: et cogitationes: aut ponere vnū intellectū oium fm̄ specie. Adhuc Theophibi. videtur capite. 32. hoc pacto remouere positionem hanc: si datur iste plures rōnales animę separate: specie differentes: hominibz tñ assistentes: vel sunt necessarię pro esse hominum: ad hoc. scilicet vt animationes diuersas in hominibz causant aut p̄pter seire diuersum in diuersis non panimationes diuersas: qm̄ tunc etiaz in alijs animalibus oporteret quod fabulā esse testatur Theophibi. in p̄mo huius capite. 23. etiam quemadmodū sol vnus sufficit pro tot diuersis illustrationibus: ita et vna rōnalis anima pro tot animationibus et vitis. Si x̄o propter intelligere et seire hoc nihil est: qm̄ itellectiones oium hominū sunt vnuz speciei et rationis: ergo ad eas sufficit vna forma vnuz speciei et rationis nō ergo oportet ponere intellectus rōnales tot quot sunt homines in specie differentes.

Caput 10^m. in quo defenditur huiusmodi positio ab his argumentis.

Positionem hanc refellere credūt q̄dam per hoc: qm̄ est aperte falsitatis: modo vt Aristō. testatur quolibet proferēte contraria opinionibus stultū est sollicitum esse. Quidam autez repellunt eam alio quo: vel aliquibus p̄dictozum argumentozū. Sed id profecto non sufficit: est enim hęc positio p̄clara optimos

hīs auctores: nec ita leniter refellēda. Dicerent ergo istius positionis sectatores q̄ oēs hō rōnales animę specie secre tē sunt ppter rōnes dictas: esse x̄o duarū opationum: qm̄ quilibet harū opatur per propriā essentiā opatione p̄ma: quę est intelligere per essentiā p̄pziā et amare p̄ essentiā: et quantū ad primā earū opationez discrimina sunt specifi ca: vt manifestū est in orbibus. omnes enim orbes celestes sunt vnus sp̄i: attamen intelligētice motrices in sp̄e differunt: et tamē opationes. s. celestis motus nō differūt sp̄e: vt Auer. dicere videt̄ 2° celi cōmē. 49. p̄tra Aui. quēadmodū ergo intelligētice orbū quantū ad p̄mas opationes differunt: specie: quātū ad scōdas sunt vni⁹ sp̄i s̄z peripateticos. ita et rōnales intells dicerēt sunt diuersarū sp̄erum: quātū ad opationes p̄mas: quātū x̄o ad scōdas eiusdē. Amplius quēadmodūz qlibet orbis celestis in quātū orbis possēt moueri a qualibet intelligētia: nō autē mouet̄ in quātū talis orbis tantę magnitudinis talis situs tantarū stellarum. zc. Sic qlibet homo pōt intelligere p̄ quēlibet rōnale intellectu in quātū homo: nī in quātū homo hui⁹ cōplexionis: huius sexus: huius p̄stellationis mouet̄ a determinato intellectu: et hoc exēplo pōt exponi: oēs enīz hoies sunt vni⁹ rōnis et sp̄i et nī vnus situs alicui⁹ astri infortunat⁹ est Socrati: scōs autē Platoni: vt schola astronomozū testat: qm̄ dispō natiuitatis altera fuit in Socrate: altera x̄o in Platone: ppter igit̄ varietatē discriminēqz hoium in cōplexiōe sensu/etate/loco/p̄stellatiōe/natiuitate: accidere pōt alteri⁹ ac alterius: esse alterā: ac alteraz rationalē formā: quo fit vt et si homines vnus sint nāc et sp̄i: qz tñ differūt bis: ideo possunt a motorib⁹ diuersis specie moueri. Et magis hoc patet: qm̄ dispositio qua forma leonis educta fuit in mā: et qua hois vel alteri⁹: differūt ne specie essentiali: et certum est q̄ nō: qm̄ dispositio pro forma leonis: non nisi ex quatuor elemētis et accitibus eozū fit s̄m Auer. s̄l̄r dispositio hois: differunt autē solum p̄ alteras ac alteras cōmensurationes elemētōzū: et qualitātū quę differētia est specifica p̄ accidēs. Ex his sequitur q̄ differētia dispōnum specifica accitatis dispositiue pōt facere pro vnionib⁹ diuersarum formarū essentiali: et quāto magis p̄ assistētis diuersozū abstractozū: et non dico (nisi dispositiue) qm̄ essentiali non opz. Dis habitis: ad primū dicerēt q̄ maior est vera in formis inexistentib⁹: ac inherētibus cuiusmodi nō sunt hęc: quę sunt assistētis ac adherentes.

Ad secundum dicerent: q̄ quemadmodū certa stellarū p̄figuratio induxit hoies ad bellādū: ita vt mors tātozū accideret: et sic nō ē remotus: qm̄ eodē die: altera p̄figuratio in alio si in terrē habitabilis faciat ad hoiz p̄gationes tot. Vel tamen si intells illi sint ociosi a postrema opōne nō tñ a p̄: nec icōuenit ap̄d hos.

Ad tertium p̄z sol. tamen si hoies sint essentialiter eiusdē sp̄i: tñ accidentaliter differūt specie: hęc accidentales oīa a pte hoium nō arguit diuersam vnionē essentialē formarū: sed bene dispositiue pro continuatione et assistētia formarū diuersę facit specie: sed pro inexistentia nō: vt dixi: et ideo oēs aiationes sunt vnus sp̄i et anime separate diuersę: et sic lz aliq̄ dispōnes sunt vni⁹ sp̄i accidentaliter: nō tñ quāto aggregatū ergo ex oibus dispōtionibus Socratis differt specie ab aggregato ex omnib⁹ illis Platonis: et ideo disponunt pro diuersis rationalibus intellectibus continuandis.

Ad quartum The. dicēdū q̄ sunt necessarię p̄p intelligere: et ppter animatiōes in simul: et nō sequitur: q̄ tunc sic sit in alijs: qm̄ in alijs nō sunt hęc duo in simul: modo et si animationes et intellectiōes sint vnus sp̄i: qz dispōnes accidentales totales hoiz hominūz differunt specie: ideo egent diuersis motoribus separatis et

sic potest positio hęc defendi ab his.

Caput 11^m. in quo inducuntur argumenta vera aduersus hanc positionem.

Quoniam hęc positio: et contradi cit peripateticis et veritati in se ideo opus est arguere veris argumētis p̄tra eas: p̄mo ergo arguit̄: oīs motor in sui opatione p̄fectissima vtens instr̄o vnus

rōnis et sp̄iei pro illa: est vnus nāc s̄m sp̄em: sed intells est motor in sui opatione dignissima vtens vno instrumēto vnus sp̄er: ergo est vnus s̄m sp̄em et nām: maior per sp̄icua est: qm̄ esse instrumēti ordinat̄ ad esse motoris: sicut in sui finē: et ideo nec plura instr̄a possunt esse vnus motoris: nec vnū pluriū. minor autē manifesta est p̄ se. Ampli⁹ si rōnales aię differūt sp̄e erūt eēntialiter ordinatę: hoc p̄fecto pacto vt vn⁹ sit intells p̄fectissim⁹: penes cui⁹ excessum et re celus: reliq̄ mensurent̄: quo fit vt in oib⁹ alios excedat: vt. i. penes magnitudinē mobilis situs motū et reliq̄ quę faciūt mobile honorabile: vt Auer. dicit in. 1. 2. meta. cōmē. 44. modo nullus inuenit̄ homo hō nāc: oēs enīz sunt equalis p̄fectionis eēntialis. Kursuz p̄es corpis celestis differūt tāta differētia: quāta ptes s̄phęre humane: sed p̄ oibus p̄tibus toti⁹ s̄phęre celestis sufficit vna sola forma quę est motor totius: ergo p̄ oibus hoibus. Ultimo q̄qd poni dz a p̄ho nāli dz eē sensatū vel ex sensib⁹ p̄clusus: vt 8° p̄by sicozū cōmē. 22. et p̄mo celi cōmē. 22. Sed plures rōnales intells esse specie differētes oīum hominū: nec sensatū: nec ex sensib⁹ cōcludit̄. ergo in 2° figura nō decet poni a p̄ho nālis: minor declaratur: qm̄ vel condecet per impolez: vel ostensue: nō per ipossibile: qm̄ declarabit nullū argumētū cogere id: nec ostensue: qm̄ nec via operationū: nec via instrumentozū: nec aliquo alio medio positiuo: vt constat. ergo hō positio est nuga ac fabula: vt Themi. recte inquit. Quo igitur pacto positio dicens rationales animas specie differre refellatur bis constat.

Caput 12^m. in quo inducit̄ alia positio circa pluralitatē rōnalium plures numero q̄s senserit ad

Sanimarum hęc partita erit secta. qm̄ vel erūt forme infor mantes: inanimatę: a qbus sumit̄ differētia essentialis specifica: vel formātes animatę: a qbus aiationes vite seu ymbzē vel sigillatiōes fluctuāt.

Sigdē 2° dicat̄ secta positio erit Plotini/Calcidy/Jamblici/Proculi: et oīum fere platonicozū: hanc q̄dez. n. hoiz positionē mediā inuenies iter Alexā. et Auer. Alexā. enīz rōnale aiām vitā corpis aiationēqz eius ponit. Auer. aut̄ nec vitā corpis esse cōcedit: nec vitā aliquā corpis posse infunderi: platonici x̄o hi rōnales animā vitā esse corpibus familiarē negāt cum Auer. Lōcedunt tñ familiarē quandā sua p̄sentia aiationē in corpore p̄creare: ex qua et corpe nō hō sed aiāl p̄ficiatur humanū. Amplius platonici cū Ale. multos nobis tribuūt intellect⁹: discrepant x̄o q̄ hos multos asserit esse mortalis: platonici eternos cū Auer. sentiūt. Tu igitur ab Alexan. numerum humanoizū intellectuū ab Auer. x̄o imortale: omnis rōnalis intelligentię munus tolle totaz habebis platonicozū sententiam. Duas itaqz in nobis esse vitas asseuerarunt: quaruz scda sit a p̄ma eiusqz sigillū: p̄ma nāqz in se subsistēs: scda est inherens corpō: p̄ma totuz in se quoddam: scda sit pars cōpositi. s. animalis humani: q̄obrez vita prima quasi forma quēdā est aiālis: quemadmodū sol quasi forma est medij illuminati: scda x̄o forma corpōis mālis instrumētis cōstituit̄: ad animalis officij accommodati. Harū rōnalium animarū intellectus vnus sunt vno modo: plures aut̄ altero modo. Sūt quidē enim vnus s̄m esse intellectualē redditū actu itelli

gens ab vno lumine: in quo velut in cōmuni forma vnus sunt. Plures vno pro animarū multitudine multi conueniunt: quemadmodū vnus vnus numero oculoꝝ numerati sunt prout vno in vno lumine inuicē concurrūt maxime videtur vnus. Rationalē animā non corpori misceri rōnibus duobus testat Plotinus eadem p̄ma. Si enim corpi misceretur p̄cūldubio inficeret caderetq; a vita: eo ipso tempore quo viuificatura foret. **A**mplius ea porro in vnū cōmiscēte que in cōmuni mā inter se conueniūt in genere cōgruunt rōnalis anima magis a corpe distat q̄ albedo a linea: que minime cōmiscētur: ergo nec animā corpi p̄ misceri decet. **Q**uō ḡdes hac p̄sitione saluat animalis generatio: quōq; eius corruptio Plotinus ostēdit ibide: quādo ḡde enim in corpus certa cōditiōe affectus vita q̄ daz resultat ab anima q̄d animare atq; fouere (vt platonice loquar) dicit: et hoc p̄fecto pacto fit animalis hūani generatio. **Q**uā vno post vitam hanc que est et actus imago quedā anime: hinc abit anima: nō perire quantū est actus animę: sed desinere vterius imaginē esse: quēadmodū ac si a vultu imago fiat in speculo: atq; discedēte vultu restet quidē actus in vultu vigorq; emicans imaginis efficacis: s; nō restat imago. **T**unc vno hic aię act' desinit eē imago: qm̄ et desit p̄paratū corpus ad imaginē resultandaz: qm̄ vno p̄sens aderit tunc et imago p̄erit: et hunc modū dedit Numenius Plotini discipulus: s; verbis vtatur alijs. **Q**uē quidē igitur sit platonicoꝝ p̄sitiō bis p̄spicuum est. **C**aput 13^m. in quo induciū argumentū Themistij et aliorum aduersus hanc p̄sitionem.

Refellit Themistij^o in p̄mo de anima capite. 23. p̄sitionē hāc sed qualis inquit obsecro animarū illarū sortitio fuerit que differētia q̄ secretio: si oia que eadē specie sunt p̄cipatiōe māc distinguunt: ex materia dicerimē et dīaz obtinēt: quod 3° de aia capite. 22. resumit. **A**mplius ab eodē in 3° de anima lib. argumētū sumitur hocim̄ valet vnus p̄ncipius numero separatim in specie: quantū infinita in opationibus per organa diuersa numero: sicut tñ vnus numero deus quātū infiniti dy: tñ vnus numero sol quantū tot quotuis soles: ergo si rationalis anima separata est p̄m esse et simplr imista vna numero: erit et pro vitis et sciētys sufficiens p̄ncipium et causa: et hęc ḡdes ratio in p̄ncipio capitis. 23. capit. **R**ursus si plures erūt rōnales separatę anime: vel erunt necessē esse vel p̄tingēs esse: si quidē p̄tingēs esse: ergo in suis naturis nō habebūt esse: et essentiā idē: cuius oppositū Plotinus p̄bat in lib. de volūtate dei: et declaratū est apud oēs peripateticos cām p̄tingentię esse materiā: cum igit p̄m eētias earū sint p̄cul a materia: et omnino erūt necessē esse. **S**i vno necessē esset tunc vel tota p̄fectio speciei potest saluari in vnica numero rationali anima: vel nō: si nō p̄cūldubio essent diuersarū rōnum: in eis enim que vnus rōnis et sp̄i sunt q̄qd est pole vni et alteri: vt Auer. testat. 2° celi cōmē. 59. Si vno tota p̄fectio totius sp̄i pōt poni in vna sola numero rōnali anima: ergo necessārio et simplr saluata est: qm̄ in sem p̄teritis et necessarijs: quicqd est pole et melius: est necessariū simplr: vt in p̄sifica testat auscultatione Aris. et Auer. in 2° celi cōmē. 34. ergo vna sola rōnalis anima de facto erit. **A**dduc p̄sitiō hęc destruit totā p̄biam. Aris. enim in 12. meta. p̄bans vnitatē p̄mi p̄ncipy ex vnitatē mundi ingt: q̄ autē vnus celus manifestū: et per celū mundū inteligit. si enim plures essent celi: vt homines: foret p̄ncipium quidē circa vnūq; q̄q; specie vni: numero vno multa. i. p̄ma p̄ncipia essent diuersa numero: eisdē tñ sp̄i. **T**unc arguit et ingt: sed quecūq; sunt numero multa: multū habent mān: vna enī et eadē ratio multoꝝ: vt bois for. vno vnus

est ergo. maior: oē diuersum numero ab altero specie cōueniens est habēs mān: tunc accipit minore d. q̄d autem q̄d quid erat esse nō habet mān: est igit minor: sed p̄m̄ p̄ncipii cū sit q̄d q̄d erat esse nō habet mān: endelechia. n. i. qm̄ est actus: tunc in 2^a figura dedit p̄clusiones. d. vni igit et rōne et numero p̄m̄ mouēs immobile ens et. **E**odē pacto arguere q̄s pōt in p̄posito: oē numeratū diuersus numero ab altero in specie: p̄ueniens est in mā: sed apud hos rōnalis anima est oīno seclusa. p̄culq; a mā et corpe: ergo erit vna numero immobilis et simplr: hęc q̄dem est ratio Aris. nullo verbo addito nec subtracto: si igit valet illa Aristot. cur et hęc aduersus hos nō: et tu rōnem hanc melius p̄sidera in cōmē. 49. illius. **D**oc idē Auer. sumit in primo de celo et mūdo cōmēto. 90. et oēs peripatetici. **I**te quo pacto (dicat mihi) differūt vel per accidens vel p̄ se. Si quidem per accidens: vel per accidētia eis vel animatis: non animatis: qm̄ illa sunt extrinseca ab animabus nō p̄ accidētia eis: qm̄ cū sint simplicia: et pure entia: subiecta eē nō possunt. **E**t et accidētia simplr abstracta a mā nō faciūt diffinitionē materialē subiorū: sed potius ipsa numerant p̄ subiecta eorū: si per eētias p̄prias distinguunt in omni differēte ab altero est dare quo differt: et quo cōuenit vt in 5° meta. habitū est. **Q**uero ergo quid sit id quo differt vna ab altera. i. qd sit ratio differēdi: vel eētia aię: vel aliquid p̄ter essentiā: nō aliqd p̄ter eētia: qm̄ in eis idē esse et eētia est apud hos. Si essentia: ergo differūt specie: quoniam omnis differentia: cuius principium et ratio differendi est forma et eētia est formalis: et specificā: sic rationales iste anime erunt specie differētes: q̄d ipsi negāt: ideo apud me: si rōnales anime fuerint separatę p̄m esse a mā p̄culq; a corpe: vt dicunt: alterū (crede mihi) sequit: q̄ vel differunt sp̄e: vel vna opz eē numero rationalē aiam oibus hominibus cōm: q̄d Themist. euitare nō potuit: et ideo in vnitatē rōnalis anime labit tandē in 3° lib. capite. 23. **Q**uō quidem igit refellatur p̄sitiō platonicoꝝ his p̄s.

Caput 14^m. in quo narratur p̄sitiō altera.

Si rōnales anime erunt hominum forme informātes animātesq; .i. vite et aīationes ipse aīalium rōnaliū. **A**dduc vel anime erūt plures: et intellect' vnus numero: vel anime et intellect' plures ac eodē modo numerate. **S**i anime erunt plures et intells: sic p̄sitiō erit quorundā veterū: quā qdam nostri tēporis conant defendere: dicentes rōnales animas esse eternas: tuz a parte aī: tum a pte post: tot p̄fecto numero entes: quot sunt in hoc instāti p̄senti idiuidua hominū: que cū sint finit: ille finitę erunt: adyiciuntq; vnaz esse in vno corpe eāq; exire a corpe alterū: atq; alterū viuificare: ḡnatio enim vni' hominis est alterius corruptio: vt singū: que enī termin' est ḡniationis Socratis: ipsa est p̄m̄ nō esse Platonis: et quia p̄tingit infinitos homines genitos fuisse: ac infinitos corruptos: ideo contingit vnā rationalē animā infinites corpa infinita viuificasse eaq; extinguisse sui absentia. **N**ō si aduersus hos Aris. iducat in erroribus q̄ Pythagorā p̄sultat: dicunt Aris. nō p̄sitionē reprobare: sed intelligēdi p̄nēdiq; modū. Pythagora enī boium animas migrare dicit: nō tñ in hoibus: sed in brutis: p̄pter q̄d brutales aię et hominū eisdē sp̄i dicit: ad que instat Aris. inducēs tunc eas esse corpa et alia multa impossibilia. **A**dyiciūt et itē rationalē animā esse plenam omnibus sciētys ac artibus: differenter tñ a Platone: qm̄ Plato animas creatas dicit a creatore accepisse habitus oēs: tum practicos: tum speculatiuos: et ideo scire reminisci dicit. **A**risto. autem ponit huiusmodi rōnales animas plenas esse sciētys ac habitibus: qm̄ infinites steterunt in corpbus et infinites exiuerunt

ppter qđ infinitos habeat habitus: vel tot quot sunt possi-
biles haberi: et ideo cum Platone Arif. apud hos concors
erit: quantum ad id qđ scire nostruz reminisci dicit. Hi igitur
multa alia dicunt: que supflua eēt narratione. Que qđem
sit eorum positio his patet.

Caput 15^m. in quo impugnatur positio hec.

Sed aduersus hos facile est argue-
re: quoniam ex dato. Tu
esses per esse mei: et ego per eē tui: vniuersali-
terq; homo eēt ens: ante qđ esset: et sic homo nō
eēt generabilis et corruptibilis in eo qđ homo.

Sed si fuerit erit in eo qđ animal. Presentes pñtias ponit
Auer. in magna digressione: et oēs sunt demonstratiue: sup-
posito qđ rōnalis anima sit vita et animatio hoīs totūq; eē
illius: et pbare eas est superfluu. Amplius cōtingeret: qđ
cuz ego acquirerē aliqđ intellectū: tu eēt acgreres id: vel sal-
tē qđ vna numero sciētia esset mea que fuit tua: et multa alia
impossibilia. Rursus vt Auer. arguit pmo meta. cō. 33. qm̄
tunc homo nō vere corrūperet: nec vere desineret: qm̄
cuius esse et eētia remanet: vere nec fit: nec generat: et cū hō
esset in pposito: ergo positio hec fictio est. Adhuc quid
extrahit generās: vel formā / vel materiā / vel cōpositū / et si
formā: ergo nō pfuit: et si mām: ergo genita esset: et si compo-
sitū: ergo solā vnionē: vt dicam post. Itē tūc dispositio-
nes agētis nihil facerēt: qm̄ non pñtinerent formā genitorū:
sed tñ ppararent ptra oēs peripateticos: agēs enim nō p-
habet multitudinē: sed pfectionē: vt Auer. dicit in 8. meta.
cōmē. 15. Preterea non plus differret for. a Platone qđ
Sortes senex a seipso puero: et qđ impossibilius ac verisibi-
lius. Amplius dicitur famosus Arif. et Auer. pmo de ani-
ma cōmē. 53. et mēbra leonis ingt nō differūt a mēbris cer-
uini: nisi qđ aia differt ab anima: qđ Auer. dicit in 2° de ani-
ma cōmē. 60. magis enim est dignū extimare qđ differētia
subiectoꝝ est ppter formas qđ ecōtra. Propter qđ ingt
Auer. 2° meta. cōmē. 15. qđ in ipsis naturalib⁹ est pncipiū:
qđ forme ppter sunt in pprijs materijs: et hoc Arif. ingt in
2° de anima: et nō sicut pores ad corpus aptabāt ipas nihil
diffiniētes in quo et quali: vnusquisq; enim actus in ppria
materia natus est fieri. Ubi Auer. in cōmē. 26. voluit
Arif. dixisse totū hoc ppter antiquos: qui animas migrare
dixerunt. Ex his igitur remanet positio hec impugnata.

Caput 16^m. in quo narratur positio Simplicij.

Sed rationales anime erunt plures et
intellect⁹ vn⁹ sic Sim-
plicij erit positio: imaginat enim Simplicij
ex intellectu: et oibus pcedentibus formis in cor-
pore humano pñs: pstitui rōnalez aiam: que
qđem est quoddā totū constitūens in esse hominē: et qm̄
cogitativa seu sensitua anima pcedens est multiplicata: pro-
culdubio rōnalis anima est numerata per corpora: que ad-
modū enim mā est vna numero puatione formarū in se:
et tñ per formas partū: et fit altera: alteraq; sicut altera atq;
altera est forma: sic intellectus vnus est potentia: fit tamen
alius atq; alius: put alteri atq; alteri sensitue vnū fm̄ eē:
et sic fiunt plures anime racionales fm̄ corpora: lz intells sit
vnus: sicut mā. Et si dicas ergo rōnalis anima est corru-
ptibilis: concedūt rationale aiam esse corruptibile totā: ra-
tione partis: que est totū pcedens eaz in corpore humano:
tñ intells in se incorruptibilis est. Est enim vna anima
numero vnus hoīs: cuius vna ps est intells incorruptibi-
lis: et altera est totū qđ pcedit. l. sensitua et vegetatiua: que
est vnus faciens cū intellectu: et sic totū id est corruptibile
rōne pcedentis partis: intells autē sempiternus. Et hoc
sentire videt Aristo. et diuinorū. d. in qbusdam enī nihil
pbibet: vt si est anima talis: nō ois. i. tota: sed intells: omne

nāq; impossibile est forsan: ecce quo pacto Aristo. dicit totā
animā esse corruptibile: sed intells pmanet. Et si dicas
qm̄ corrūpitur totū: vbi remanet intells: dicunt qđam qđ re-
manet in se: sicut mā: qm̄ enim generat homo statū accipit
intellectū: tanq; parte anime suę: et qm̄ corrūpitur perdit ani-
mā: lz intellectus remaneat. Et apud Simplicij saluatur
multitudo rōnalez animarū: et quo rōnalis anima dat esse
homini: et saluat sempiternitas intellect⁹. Qđ nō ex in-
tellectu et toto pcedente. i. cogitativa fiat vna anima p: qm̄
fit ab eis vna operatio numero: que admodū inductio: cui⁹
pmissē sunt singulares: et sensu cōcepte: ppositio conclusa
est vlt ab intellectu concepta: ergo vna ratio est numero ab
vtraq; ergo sunt vna forma adquate: et sic nō differūt nisi
fm̄ parte. Hanc positionē multi credūt esse mentē Pla-
tonis: que admodū Alga. ingt enim et forte aliq; diceret qđ
opinio Platonis est vera qđ anima est vna et antiqua: et di-
uiditur diuisione corporū: et in corpore separatione reddit
ad suas radices: et vnū hec ille in lib. destructio destructio-
num in dubio octauo pncipij disputationis: vbi Auer. in solu-
tione illius dubij ingt: et ideo anima Petri: et anima Suel-
mi quodā modo pñt dici vna et eadez: vtputa ex parte for-
mę: et sunt multe alio modo videlicet respectu subiectoꝝ.
Et ibidez in solone dubij. 23. ait oēs cōmuniter opinati
sunt qđ anime inuatio est relatiua. l. qđ hec inuatio est
eius adiunctio cuz corporeis possibile dictaz adiunctionē
recipientibus: eo modo: quo pparationes et potestates spe-
culozū recipiunt adiunctionē solis radioꝝ: ergo ex mente
Auer. positio hec videtur esse et non tñ Simplicij. Idē
etiam sentire videt Auer. cōmē. 38. 12. diuinorū. Ingt enī
Et ex hoc qđem apparet bene: qđ Arif. opinat qđ forma ho-
minū in eo qđ sunt homines nō est nisi per continuationē
eozū cuz intellectu: qđ declarat in libro de aia. Ecce quo
pacto plane pōnem hāc Simplicij sentit Auer. occasione
horum verborū: et multozū alioꝝ aliqui credūt positionē
hanc esse intentionē Auer. l. qđ rōnalis anima sit cōposita
ex intellectu potētię: et toto pcedente. l. vegetatiuo sensit-
uoq;: ex quibus terminat ac conficiat forma quedam sim-
plex: que actu est vegetatiua sensitua ac rōnalis: que fou-
ma sit hoīs fm̄ esse multiplicata per hoies ac numerata:
lz intellectus sit vnus in se: vt diximus. Sed qm̄ hec po-
sitio hz multos declaratores: in ea amplius nō persisto: s;
relinquatur his qui cupiunt eaz defendere.

Caput 17^m. in quo iprobatur hec positio.

Umeti hec positio Simplicij sit mens
attamen pculdubio hec dictis et
fundamētis Auerrois obstitit pmo: qm̄ quan-
do ex aliquibus sit vnū per se: opz vt alterū sit p
se actus: alterum per se potētia: cuz igitur ex intel-
lectu et tota forma pcedenti fiat vna anima per se: tunc ali-
quod erit actus per se: et aliqđ potētia per se. Uel igitur
intellectus est per se potētia: et sensitua pcedens actus per
se vel econtra. Si quidē primo modo hoc est ecōtra Auer.
in primo metaphysicę: cōmēto. 17. vbi vult qđ forma gene-
rabilis sit prior: et illa que est in potētia prior ea: que actu.
tunc intellectus prius nobis adesset qđ sensitua: ecōtra Ari-
stotelē: et in libro de animalibus decimo sexto. capite beci-
mo. et in libro de anima scpe: vltima enī inquit ortu ratio-
nalis: et intellectus est.

Amplius tunc sensitua est pfectior intellectu: est. n.
actus simplr perfectior potentia: et magis
ens: qđ est ecōtra totā pñiam: est enī intells diuinū qđdas.
Rursus si actus esset sensitua potius intells traheretur
in specie p sensitua qđ ecōtra: qm̄ vltima differētia sumit
ab actu. Itē vna forma eēt forma duozū subiectoꝝ pti-
mo et per se: qm̄ sensitua esset forma subri humani et intel-

lectus: que sunt duo genere diuersa: hoc autē impole: vnus enim formā habere plus vno subito est ipole: vt Auer. inqt in lib. de suba orbis: his credo eos nō posse credere hanc partē. ¶ Si hō dicat (vt Simplicius sentire videt) qd intellectus est tāq̄ forma: p se forma formarū: vt Themi. ait: et tota forma pcedens est tanq̄ mā: imo per se mā intellectus. ¶ Tunc pcedens q̄ illa forma pōt erit: eterna: p̄ntia est Auer. in 3° de anima cōmē. 36. d. (qm̄ si fuerit receptio ptinget vt generatū recipiat eternū et assimilēt ei: sic generatū fiet eternū) et hęc q̄des Auer. demonstratiua est p̄ntia qm̄ eternū in essentia: bene pōt recipere nouū: sicut mā p̄ntia: qm̄ est quid potētiāle: et esse qd bz recipit ab altero: sed actus eternus nō potest vniri p se generabili potētiā: qm̄ omne vnū alicui per se: et actus illius: p̄ntitū id in eē sibi simili: actus enim humanus cōstituit hominē: forma eq̄na equū: et vlr̄ ois actus constituit potētiā fm̄ esse qd habet: ergo si est actus eternus et simplr̄ incorruptibilis: constituet potētiā in esse eterno: et simplr̄ incorruptibilis: et inde est vt for^o eterna: vt intelligētia celi sit act^o mobilis eterni simplr̄.

Amplius inquit Auer. in cōmēto magno. diuersitas enim nāc recepti facit diuersitatē nature recipiētis: hoc igit̄ mouit Aristo. ad ponendū hanc naturā esse aliā a natura māc: arg^o sic intells est vn^o numero simpliciter et incorruptibilis oibus hoibus: ergo recipiētia intellectus erunt vnū numero simplr̄ et incorruptibilia. ¶ Cōfirmat inquit Auer. 2° de anima cōmē. 60. et non pōt aliq̄s dicere qd ista diuersitas accidit ppter diuersitatē subnīta qd fiant intētiōnes ppter māam spiritalē: que est sensus nō ppter motorē extrinsecū: melius est enī extimare qd cā diuersitatis materiē sit diuersitas formarū: nō qd diuersitas māc sit causa diuersitatis formarū. ¶ Ergo ex his sequit̄ si intellect^o est vnus numero simplr̄ in se et incorruptibilis: oēs antīc erunt vna numero et incorruptibilis: et sic totus homo erit corruptibilis. ¶ Quod si dicas qd intellect^o est actu numeratus: attamē potētiā est vltis et vnus numero p̄ rationē: sicut mā p̄ntia est actu multa: potētiā autē diuersa: prout diuersis vnitur formis. ¶ Hoc contradicit Auer. et rōnibus Auer. qdē: qm̄ inqt in 3° de anima: cōmē. 19. sic: et ideo opinandū est fm̄ Aristo. qd vltimus intellectus abstractorū in ordine est iste intells mālis. actio enī ei^o est dimīnuta ab actione illorū cuius actio eius magis videat̄ esse passio q̄ actio: intellectus ergo est abstractus: quemadmodū et q̄libet intelligētia: s̄ in vltimo. ¶ Sed dicit Auer. in separatis a mā non est plus vno indiuiduo in specie: vt p̄mo cōmē. 90. ergo intellect^o actu est vnus numero in tota specie: et sic est actus vn^o numero: et nō potētiā: adhuc inqt in cōmēto magno: sed opinandū est qd in anima sunt tres partes intellectus: quarū vna est intells recipiens: 2^a autē est efficiens: 3^a autē est factū et duē istarū sunt eternā. 1. agēs et recipiens: 3^a autē est generabilis et corruptibilis: vno modo: eterna alio modo: qm̄ ga opinati sumus ex hoc sermone qd intellectus mālis est vnicus oibus hominib^o: et etiaz ex hoc qd sumus opinati qd spēs humana est eterna: vt declaratū est in alijs locis: necesse est vt intellect^o mālis non sit denudatus a pncipys naturalib^o cōibus toti spēi humane rē. Ecce qd ipse ponit intellectū potētiē esse partē rationalis animę: vna cuius agētē: et non partē. 1. rationalis animę corruptibilis. ¶ Et ibidē dicit: opinandū est enim qd hoc est quartus gīans esse: quemadmodū enim sensibile eē videtur in formā et materiā sic intelligibile esse opz diuidi in p̄ntia: his duobus. 1. in aliquod simile formę: et aliq̄d simile materię: et hoc est in omni intelligētia abstracta necessariū que intelligit aliud rē. Ecce quo pacto intellectus est qd actu vnus numero pars intelligētię separatę et tu ex consimilibus verbis potes infinites idē colligere. ¶ Contradicit

etiam rationibus: qm̄ si intellectus non esset nisi vnus fm̄ rationē: tunc esset actu extra animā ens vltē in potētiā: et sic indiuiduus demonstratū: et sic corpus: vel virtus in corpore et sic generabilis et corruptibilis.

Amplius esset hic: qm̄ omne receptū in subito demōstrato recipit ens et formas demonstratā: cuius sensitua sit forma demōstrata: ergo erit intells virtus hęc indēmōstrata: et sic idē qd prius. Et his et alijs appareret falsitas huius opinionis.

¶ Caput 18^m. in quo ponit alia positio de mente Auer. que conatur saluare verba Aristotelis.

Sanc et alij viri in p̄bia p̄clari: q voluerunt quasi mediate inter latinos et Auerro. vt Suggestus contēporaneus Thomę in quodam tractatu inisso Thomę in r̄nisione ad illuz Thomę: qui opinat̄ cuius auerroicis intellectū materialē esse formā perpetuā: et viroq̄ latere: et qd nō est formā materialis: hoc est educta de facultate māc generabilis aut corruptibilis: et qd sit vnus numero oibus hominib^o: et ideo dicit qd positiones latinorū op̄positū sentiētēs in hoc p̄biam penitus nō sapiūt et hęc conatur p̄bare rōnibus Auer. et ego notauī eas in expositione mea libri terty de anima in singulo loco vbi Auer. tangit illas. Et in cōmēto meo tractat̄ de felicitate Auer. declarauī illas quatuor rōnes: quas ibidem tangit Auerrois.

¶ **Amplius** voluit hominē esse per se vnū compositū ex corpore et intellectu materiali p̄dicto directe reponibile in p̄dicamento substātię: sub animali intrinsece denominatum ab intellectione et constitutū in vltimo esse specificor: ab ipso rationali: quod sumitur ab illo intellectu materiali p̄dicto. Et addit: nec potest intellectus informare materiam non informate cogitativa quia non stat materia sine forma constituta in esse per eā: et non potest intellectus informare sine sua proxima dispositiōe: et vltima: que est cogitativa: ppter qd inqt cogitatiua ordinari in intellectionem quous cogitativa nō sit forma generica: nec pōt cogitativa informare materiā: non informate intellectu: positus enim informabili vltimate dispositio et informatio ponit informatio: est autē materia informata cogitativa informabile p̄pinquum: et vltimate dispositū ad recipiendū intellectus: et sic pōt vna forma subalis eē dispositio ad aliā: dūmodo illa forma p̄parans nō sit materię ratio recipiēdi: ecce quō esse hois in eo qd homo est vltimo p̄ hunc intellectū: et quō differētia hominis in eo qd homo sumitur ab hoc intellectu vltimate. Et postremo addit intelligētiā esse indiuiduā eadem cū earuz q̄dditatibus: ppter qd intellectus materialis cuius sit infima intelligētiarū erit ipsa vt indiuiduū sua q̄dditas. 7. enim meta. cōmē. 4. r. 3° de anima cōmē. 9. r. 10. in abstractis a materia nō differt q̄dditas ab eo cui^o est: intellectus ergo mālis erit indiuiduus et singularis: et per cōsequēs nō repugnat intellectu dare esse hoc: quous sit etiaz q̄dditas vltis: et sic indiuiduū humanū: vt soz. habet eē hic ab intellectu: sed a materia diuisa informabili cogitativa informantē: mediātibus dimensionib^o oit̄ possibilitas multiplicationis indiuiduorū sub eadē specie: que oia ppter eē vltē intells informari possunt illo: et ab illo sumere suū esse hic et vnū: vult ergo ipse intellectū inquantū q̄dditas pariri per materias informatas dimensionib^o et cogitatiuis inquantū est indiuiduū esse id per quod indiuiduū hominis est hoc: intellectus ergo: vt habet esse reale: esse forma suo orbi: vt habet esse intētiōnale: est materia omniuz intellectuum separatorum. ¶ Ecce quomodo mediat inter latinos et auerroicos: ab auerroicis enim accepit intellectus in partibilitatem imaterialitatē et vnitatem: a latinis autem qd sit forma cōstituens hoīem: et hunc hoīem: hoīem in esse

De intellectu

specifico: et huc hominem in esse hoc: et sic dare esse individuum et spiritum: et sic esse id a quo sumitur ultima differentia specifica et ultimata: affirmat autem hanc ultimam partem esse mentis Aver. ex multis que disparatim in hoc libro dicuntur. Quo quidem igitur intellectus det esse: et quomodo sit unus et immutabilis. Amplius quomodo haec positio differat a precedentiibus perspicuum.

Capitulum 9^m. in quo contradicitur huic positioni.

Aparet profecto quomodo iste vir: et sui sequaces: tamen ut suggereret argumenta latinorum in hanc positionem lapsi sunt: sed profecto isti contradicunt oibus fundamentis Aver. nec aliquis latinorum verorum: hanc positionem Aver. videtur scripserit: Joan. Picus: ut ostenderet se posse sustinere omnes positiones: quantumcumque falsas: conatus sit mecum positionem hanc sustinere ad mentem Aver. et Aristotelem. Themi. et oium antiquorum expositorum Aristotelem. sed pace horum: haec positio non est intelligibilis ad mentem Aver. precipue quod pluribus rationibus ostenditur: ex eius verbis acceptis: prima ois causa formalis alicuius compositi intrinseca et constituens id in esse est cum generatione illius Aver. 12. meta. com. 16. sed intellectus non est cum generatione individui hominis: ergo non est forma constituens id in esse hoc ultimo etc. Nec valet quod dicebat Joan. Picus Aver. et Aristotelem. ibidem loqui de formis constitutis in esse per materiam hoc est deductis de facultate materie. Quia statim movet quod dicitur. d. si autem aliquid maneat posterius perferendum est: in quibusdam enim nihil prohibet: ut si est anima tale non dicitur: sed intellectus: omne namque impote est forsitan: dubitatio ergo non est in inceptioe formae: quia omni formam simul incipere cum generatione compositi accipit comfesse: ex differentia agentis et formae: sed de remanentia formae: dar. arguo modo: eo modo accipit formam in inceptioe: quomodo formidat in definitione: sed formidat univere saliter: et maxime de intellectu. ergo etc.

Secundo arguit Aver. formaliter contra hos in primo meta. com. 33. d. et impote est exprimere formas esse abstractas a substantiis: quibus sunt formae et substantias non esse. quod est impote formas remanere: et desicere res: quare sunt formae: quia tunc non esset generatione: neque corruptio etc. nescio si aperti potest reperiri auctoritas: et ratio. C. 3. nullum eternum simpliciter in substantia et in quolibet sui potest esse actus ultimus alicuius rei corruptibilis Aver. ibidem com. 35. 31. et 33. meta. com. 9. sed intellectus est simpliciter eternus in substantia et quolibet sui: ergo etc. C. 4. si intellectus constituit hominem in esse hoc ultimo: ergo homo esset antequam generaretur: probatur contra: quia totum esse est a forma: sicut Aver. ergo cuius forma precessit totum esse simpliciter precessit: et totum simpliciter generat: ergo aliquid simpliciter generat: quod simpliciter precessit: haec fuit ratio Aver. 3. de anima in digressionem magna quam non solvit nisi. d. intellectus non dare esse ultimum. C. 5. tunc omnes boies essent unus homo numero simpliciter quod est sensum: contra: probatur: vel intellectus primo et per se perficit nam specificam: vel nam individuas: si nam specificam. vel illa habet esse reale vel intentionale: si reale ergo nam specificam erit haec una numero: probatur cuius actus est unus numero simpliciter ipsum est unum numero simpliciter. C. Etiam natura specifica haberet esse extra animam: et sic esset idem individuum extra animam quod sua additas: et sic esset idea Platonis. C. Si esse intentionale. Tunc actus realis perficeret esse rationis: et quod absurdum. C. Si dicat quod intellectus primo et per se perficit individuum: tunc arguo: cuius prima perfectio essentialis et intrinseca primo et per se est una numero: in tota specie ipsius perfectibilis: per et per se adaequate est unum numero in tota specie: et quod negat hanc esse fatuus: ergo unum tamen esse individuum boies in tota specie boies: et hoc argumens est demonstratio. C. 6. in generatione subali huius boies: quicramus quod est terminus generationis talis formalis: vel intellectus: vel cogitativa. vel congregata ex intellectu et cogitativa.

Si intellectus ergo intellectus continetur in facultate materie: et in potentia motoris: ergo educetur de potentia materiae: cogitativa ergo esse specificum et ultimum erit ab ea: quia generatio est in esse specificum via: si ergo ultimo primo et per se formalis est in illa: tanquam in terminum: illa erit ultimus terminus essendi: et sic ois forma adveniens post illam erit accidentalis: ut. d. Aver. primo physice auscultationis: com. 69. Si terminus erit congregatus ex eis: ergo ex eis fuit unum per se: quia generatio est unum per se motus: et per omnes terminus eius dicitur esse unum per se: et sic ex cogitativa et intellectu fiet unus terminus formalis generationis boies: ergo fiet una forma per se: et sic reddet prima positio quam isti irruunt fortiter. C. 7. si cogitativa dat esse boi: vel specificum: vel genericum: si specificum: ergo homo reponetur in specie per cogitativa: ergo supfluit intellectus. Vel ponetur in una eadeque specie per duas formas diversas: plusquam celum differat a terra: quod est derisibile: si generica illi addicunt sibi. Etiam tunc illa non esset terminus generationis boiminis in eo quod homo nec daret esse boi in eo quod boi: nec faceret omniam individualium que oia sunt contra eos. C. 8. si cogitativa recipit realem intellectum: ergo potest comprehendere ipsa: probatur: quia intellectus est sua additas: ergo si cogitativa recipit intellectum formae esse individuale cum esse individuale sit sua additas: tunc cogitativa potest recipere additatem intellectus. Sed intellectio nihil aliud est nisi receptio additatis univere salis: sicut Aver. ergo cogitativa poterit apprehendere intellectum: et sic forma materialis apprehendit abstractum contra Aver. 2. de anima com. 63. et in 3. de anima com. 33. et alibi. C. 9. arguit: si intellectus recipitur realem in cogitativa est eterna ac semper copulata intellectui: contra: est Aver. 36. com. 3. et probatur per primo Aver. contra Aver. in primo de suba orbis: ois forma indivisibilis eterna constituit suum subiectum in esse eterno: et quod negat hoc debilitat processum Aver. C. 10. si intellectus constituit boiem in esse: vel est totus in toto boie: vel totus in toto: et pars in parte: non est: quia tunc intellectus esset forma divisibilis extensa per corpus: quod non concedunt. Si primum ergo pes intelligeret: quia in parte est cogitativa: cui inest intellectus: ergo etc. C. 11. si intellectus inheret cogitativa: vel boi formaliter: tunc intellectus est numeratus ad numerationem boium: quia divisio formae numeralis est per menses. C. 12. si intellectus inheret boi: ergo est hic et demonstratio: et si est hic et demonstratio: tunc ois receptum in eo esse forma in potentia: et sic processus in infinitum. C. 13. nullum esse per essentiam recipitur in aliquo subto particulari: haec est per se nota: quia esse participatione est ubique et semper: ergo magis esse per essentiam. Sed intellectus potentie est esse quod per essentiam: ut participativa est: ergo in nullo subto recipitur particulari nec univere salis. C. 14. quia Aristoteles in prima philosophia inquit principia rerum particularium sunt particularia: potissimum autem principiorum est forma: ergo ipsa est particularis in hoc particulari: et sic intellectus qui est principium totale essendi huic particulari: ipse erit particularis. C. 15. nullus motor: unus numero simpliciter est actus perficiens et vitans in uno tempore numero pluribus mobilibus numero: ut pars in parte et arte. Sed intellectus est unus simpliciter numero: ergo non potest perficere: et uti pluribus mobilibus numero. C. 16. mirabilis arguit Alber. si esset unus numero intellectus: quod est subalis forma boies: pertingeret quod plures boies unam in numero haberet formam boies: et non unam aialitatem: quia homo est aial ex sensitiva: homo ex intellectu: et sic contingeret quod nam generis individua: et omnia specifica maneret vltis non individua: et sic unum individuum esset compositum ex individuo: sicut prima demonstratio: et haec ratio Alberti contra hos est firma demonstratio. C. 17. si intellectus constituit boiem in esse: tunc vel intellectus est divisibilis: vel homo est indivisibilis: que sunt contra Aver. contra: probatur Aver. primo de suba orbis: quia vel dimensio preedit intellectus in materia vel sequitur: si preedit ergo intellectus est divisibilis: ois enim forma recepta in subto extenso

extenso et quanto: est extensa et diuisibilis. **C** Si dimensio non recipit ante intellectum. ergo cogitativa fuit indiuisibilis recepta in materia indiuisibili: et sic homo esset quid indiuisibile contra sensum. **C** Dixit Ioan. Picus quod intellectus in hoc boie recipit post dimensionem: sed non absolute: nec opus ut diuidatur: quoniam verbum Auerrois non verificatur nisi in formis constitutis in esse per subiectum. **C** Sed pace sua Auer. primo de suba orbis dedit per hoc aiam celi recipi prius in corpore celesti quam dimensionem: et tunc aia celi non est constituta etc. **C** 18° non minus differunt plura membra alicuius hominis per proprias formas partiales quam indiuia humana inter se: sed Auerrois et Auic. voluit boies unum esse unum numero ab una forma ultima: non obstante differentia specifica membrorum. ergo omnes homines essent unus homo numero simpliciter: non obstante diversitate partium per cogitativas formas. **C** 19° si intellectus esset forma cogitativa hominum: tunc possem tenere omnia corpora mundi differre propriis differentis partibus: et constitui ab uno intellectu numero ultimo: qui est deus: et sic esset error Uarronis: quod deus sit aia mundi. **C** 20° si una forma specifica perfecta poterit recipere alteram in esse tunc elementa non deberent frangi in misto in subiectis: ut deducit Auer. 3° celi comen. 67. potentia tenet: quoniam dicitur plures formas recipi ab invicem non esse remotum. **C** 21° si intellectus recipere in materia et cogitativa: ut isti volunt: tunc intellectus haberet duo subiecta: quoniam est contra Auer. in primo de suba orbis: ubi inquit: una forma habet plus uno subiecto est impossibile: potentia potest: quoniam intellectus recipere in cogitativa et materia: nec valet fugere quod non est inconveniens habere duo subiecta: quoniam unum sit mediatum alterum immediatum: quoniam tunc nihil haberet contra antiquos et Auicem. dicerent enim materiam habere formam propriam: et tunc recipere alias formas: nec inconvenit unam formam recipi in forma illa propria materia immediate: et in materia mediate: sicut dicitur: quoniam unam formam habere duo subiecta: unum immediate: alterum mediate nihil prohibet ut obicitur. **C** 22° arguit: tunc intellectus esset accidens: quoniam omne adueniens enti in actu specifico et ultimo mato est accidens: primo philosophorum. comento. 69. et 2° de aia. comento 4°. Sed intellectus aduenit composito ex cogitativa: et materia: quod est in actu specifico secundum bos. ergo intellectus est accidens: prolo falsa: et non maior: ergo minor: et sic positio falsa. **C** 23° tunc nulla esset via perbandi materiam primam esse puram potentiam in genere substantie: pro tota philosophia: potentia potest: quoniam tota via sustentat in hac propositione: nullum ens in actu recipit formam substantialem: et hanc accipit Aristoteles in perigeneseos: et in physica auscultatione: et in divinis: et alibi: cui addedo hanc minorem: materia recipit omnes formas subales: concludunt philosophi. ergo materia non est ens in actu: ecce quomodo maior est tota vis argumenti. Si ergo cogitativa vel compositum ex materia et cogitativa recipit reale intellectum: ac formaliter: tunc ens in actu recipere formam subalem: sed hec est maior et contradictoria. ergo maior falsa: et sic tolletur via illa: et possem sustinere materiam esse actum vel ens in actu. **C** 24° omne recipiens debet esse expoliatus a naturis rerum receptorum: tam in receptione reali quam spirituali: ut dicit Auerrois 2° de aia. comento. 67. sed materia recipit omnes formas subales. ergo in recipiendo alteram formam substantialem debet esse expoliatus ab omni. ergo non recipit et intellectum per cogitativa: tanquam per rationem recipiendi receptivum. **C** 25° arguit: omnis forma posterior receptione in materia est terminus finalis priorum adeo quod continet omnes anteriores virtuales: sicut figura posterior continet partes virtuales: ut dicit Aristoteles. 2° de aia. sed intellectus est forma ultima receptione. ergo continet vegetativa sensitiva: et omnes alias virtuales: et per hunc intellectus erit virtute vegetativa sensitiva et intellectiva. ergo omnes superiores virtutes sic redibit positio omnium latinorum dicentium rationalem aiam esse potestate vegetativam et sensitivam: et esse principium omnium operationum barum per se.

Nec potes dicere intellectum esse priorē: quoniam tunc esset imperfectior: priora enim generatione sunt imperfectiora ut dicitur 9. divinorum. **C** 26° omnis forma ultima est ultimus terminus generationis per se: sed intellectus est forma ultima apud istos: quoniam ab eo sumitur nomen et definitio hominis. ergo intellectus est ultimus per se terminus generationis: sed omnis terminus generationis continetur in potentia agentis et materiae: et per hunc extrahitur de potentia materiae. ergo intellectus extrahitur de potentia materiae. **C** 27° si intellectus esset formaliter copulatus homini a principio nature: tunc phantasma non esset medium copulationis intellectus cum boie: et sic totus labor Auerrois in 3° de aia in declarando medium copulationis fuisset otiosus. **C** Ex his et aliis diversis modis meis argumentis potes iam colligere positionem hanc et tradicere fundamentis Auer. expressis: et hinc argumentorum quedam videantur facilia soluta: quedam non consumato in dicitur Auerrois facient forte probabilitatem.

C Caput 20° in quo narratur altera positio.

No rationales aie erunt tot quot corpora non quod eternae: sed ex deo creatae: et in instanti creationis insulse: positio erit nostra quam post ponere volo: quoniam hanc sustinere fouereque intendo: ideo hinc ad alterum membrum transire.

C Si igitur rationalis aia unica ponitur vel dabit esse corporibus hominum: vel operari tantum: si esse: sic positio erit Themistocli et Theophrasti Eudemii Simplicii: et multorum expositorum veterum: inquit enim Theophrastus in capite. 23. nam ea que princeps est: et que intellectus vocatur: forte poterit abiuncta defendi: que vim intelligendi aie imitat et influat: at reliquas naves inherere: et quodammodo interi corporibus: necesse est: si prestare vires: et actiones suas debent: in tertio vero: capite. 33. assertive hoc inquit. v. aut. n. eandem rem non intelligunt precepto cum docet: et discipulus cum docetur: quod falsum esse nemo est: qui nesciat: aut si eandem intelligunt idem ambobus actus est eorum suba eadem. **C** Et capite. 39. inquit ex his oibus manifestum puto esse: non preter rationem sentire qui dicant Aristoteles. et Theophrastus extimasse aliud esse intellectum patibile et corruptibile: que illi communem vocant: et corpe non abiunctum: aliud totum id quod ex intellectu agente: et intellectu potentie compositum: quod et separatum a corpore: et incorruptibile: et ingenitum statuant: atque ita fieri: ut partim duae nature sint: primam unamque et id quod ex duabus facultatibus forma et materia compositum unum esse intelligimus. **C** Et capite. 37. in fine postquam Platonis verba induxit inquit: ex his abunde manifestum arbitror: manifestum factum Platonem ex his partibus: que pertinerent ad aiam solum: intellectum immortalem putasse: contra: tum omnes affectus: tum rationem in affectibus constitutam mortalem: quam Aristoteles patibile appellat. **C** Et capite. 35. inquit in hoc loco Aristoteles cum dicit commune patibile et corruptibile intellectum accipere: nam intellectum potentie nulla dubitatio est: quoniam impatibiles et separatim putaverit: et qui formas rerum possit concipere: et quod nihil esset actus: sed potentia: itez qui cum corpore misceri non possit: et cui nullus usus corpe instrumenti esset et reliqua. **C** Quod non agens intellectus separatus sit non opus est ostendere: id enim constat. Tum capite. 26. Tum. 29. Tum. 31. Tum. 32. Tum. 36. Tum. 39. oibus enim his in locis id aperte reperies. **C** Ex his oibus colligere volo totam rationalem aiam: que ex intellectu potentie: et agente sit esse a corpe semotam separatamque: et procul a corpore: et dispositione corporali. **C** Cui si addat hinc minor: omnis forma separata a materia non est nisi unum numero in tota specie: ut Themistocli: tum capite. 23. primo: tum. 33. tertio de aia: concluditur in figura prima rationale animam esse unam numero cuius partes sunt intellectus agens et intellectus potentie: secundum igitur Themistocli. intellectus agens unicus est numero et intellectus potentie unicus: et tota rationale aia: que his officit: unum numero: que in tota sphaera humana prima est vivificandi: **S** uel de intel.

ac intelligēdā fm modum declarandus. **E**rgo fm **Themi.** tres intells in suba. scilicet intells potētic intells agens: qui rōnalē aiā cōdunt: est r intells patibilis seu corruptibilis quē **Aristo.** & **Theophrastus** cōem appellant: & hic q̄ dem est id: ex quo r corpore aial fit humanū: rōnalis. n. aia totū qdā est: in se p̄sistens: vt capite. 39. auctoritate **Theophrasti** dicit sub noie intells agētis: intells xō cōis: qui vita est aialis humani: ps est alteri: rōnalis qdē aia simplex ac in numero vna tm̄: intells quoq; patibilis numeratus: qd sic **Themi.** ostēdit: capite. 37. porro intellectū cōez mortale dicit per quē hō est: qui ex aia r corpore p̄sistit: in quo iracundie r libidines sedent: erit ergo intells patibilis ab aia rōnali seu agente intellectu pueniens: sicut a sole illuminatio in medio: r a vultu imago in speculo: r hoc pacto verbū **Themi.** sonat capite. 27. Restat igit vt ab intellectu agēte tm̄ essentia mea p̄ficiat ac pendere dicat: solus enim intellectus agēs pprie r maxie censendus est forma r cōis: idēz enim fm eū rōnalis aia: r agēs intellectus (vt aī ostendā) sola. r rōne secreti. **E**rit ergo positio **Themistii** a positio **Plotini** hoc vno solo discrimine differēs: q̄ **Themi.** numerationē intellectū rēsecat: **Plotinus** pandit ac cōnat defendere: s; de gnōne hoīs r corruptione: r mō descēsus r recessus aī: ab aiali humano nulla p̄sus dīa. Erit etiam positio **Themi.** ppinqua positioni **Auerrois** in oib; q̄des: p̄ter hoc q̄ **Themistius** rōnalē aiā aiare sui p̄tita formā r mareq; sui adherētia dicit. Corruptere aut ac dissipare corpus sui absentia ac recessu: r sic rōnalē aiā nō tm̄ p̄m̄ operandi ponit hoīz: sed effendi: hoc p̄fecto pacto quo sol illuminandi p̄m̄ r vultus imaginis in speculo ponit: qd **Auerrois**: vt creationē euitet: detestat. p̄sus: vt suo loco latē dicitur. Quid igit **Themi.** r alij senserint: patet his.

Caput 21^m. in quo inducitur positio quorundam latino- rum de sententia **Themi.**

Appositor in libro de vnitae intells puerse **Auerrois** **Themi.** intelligere dicit: p̄pter qd **Themi.** intellectū esse vitam r verā corporis aiationē r formā a qua spēs r differētia sumit dicit: r accepit p se vba capitis. 26. r. 27. oia: que hic narrare esset sup̄flūū vbi constat aperte **The.** velle rōnalē aiā esse formā corporis humani: nō per appropriationē: sed p verā inexistētia ac aiationē. **A**mplius r **Theophrasti** positionē esse hāc testatur **expositor**: inducēs verba **Theophrasti**: que **Themi.** capite. 39. recitat vbi aperte colligit intellectū esse verū actus corporis ac formā eius. **A**mplius r q̄ intells agentes sint plures ostēdit r **Themi.** capite. 33. d. (an p̄m̄ qdē intellectū illuminantē credi vnū opz: illuminatos xō r subinde illuminantes multos: quē admodum sol est vnus tm̄ lux: que de sole pdit r mitit quasi abiungit ab eo: r diuellit: atq; ita in multos obtutus distribit distribuiturq;.) **E**x his sequit q̄ intells agentes q̄ sunt sicut illuminantes: r illuminati sunt plures: s; vnus p̄mus: qui forte deus est: r per p̄is nō vnicū numero sentit **Themi.** intellectum. de intellectu xō speculatiuo: qui intells in habitu dī: qd **Themi.** senserit nō p̄tū sit pertractationis: differat enim vsq; in aliud tps. **H**ec igit sūt verba **Themi.** que aduersus dicta inducunt.

Caput 22^m. in quo cōsiliant **Themistii** verba.

Sententia quidā p̄stātissimi viri ex **Simplicio** verbis in 3° de aia: accipientes in cōmēto illius partis (de p̄re aut aī) qui amicitia ponit in dictis **Themi.** hoc pacto imaginātes ex intellectu cōi r corpore aial cōfici humanum: est enim intells cōis forma corporis illius. **U**lteri ex rōnali aia r aiali cōfici hoīem dicit: erit ergo hoīes plures rōne aialiū humanoz: s; forma oīz vna: r sic ordo est

q̄ intellectus cōmunis forma est corporis humani: ex quo aial cōficiū humanū: rōnalis vero: que q̄q; noie agentis q̄q; noie intellectus potētic dicit: est forma aialis humani: ex quo r eo p̄ficiū hō. **E**t hoc **Themi.** sentit: vt dicit: q̄ inquit: restat igit vt ab intellectu agente tm̄ essentia mea p̄ficiat ac pendere dicat: solus enim intellectus agēs pprie r maxime censendus est forma: qd p̄ tāto dicit: qm̄ intellectus cōis est forma r mā: forma q̄des corporis humani: mā xō saltē partialis intells agētis: q̄ nullius amplius forma est. **Q**uod declarare v̄. d. imo forma formarū inferiora aut cetera: vt aial humanū sup. mō subiectoz: loco: mō formarū habent. **H**oc idē sentit **Themi.** cuz inquit (nos igitur vtriusq; intells copulatio sumus. si ergo ita habent oia: que ex actu: r potētia cōsiliant: vt in his aliud sit ipsa res: aliud essentia) seq̄: vt aliud ego: r aliud essentia mea: ita vt ego sim is qui ex actu r potestate. i. agente r aiali humano p̄stituo: (essentia mea sit solus actus tm̄) ecce quō differentiā ponit inter hoīem r aial: hoīem. d. cōstitutū ex rōnali aiali r intellectu agente: r rōnale aial ex corpore r aiatione: r sic p̄t ponit amicitia dictoz eius. **E**t hic qdē p̄cordandi modus subtilis est: r **Simplicius** fuit auctor: r eius positio fuit hęc tm̄. **E**go xō nō reputo **Simplicii** cū **The.** sentire: vt p̄habito capite plurib; locis monstrauit: cōsiliandi modus alter est: qui sere p̄: **Themi.** n. nō negauit intellectus dare esse nobis: r per p̄is nos esse quoquo mō intellectū: vt dicit: s; istud dare esse est equiuoce: alio. n. pacto dat esse lumen medio r alio sol. est. n. lumē tanq; actus r p̄fectio ac ps illuminati: sol xō p̄cul ab eo sua tm̄ presentia forma r illuminans: r sic **Themi.** intelligit: r hoc pacto separatiū ipsuz nō ponit: quot enim modis dī dare esse tot p̄ oppositū dī separatiū: r sic cōcedi p̄t intellectus vnū mō esse cōiunctū corpore: r altero mō separatum: sed qd **Themi.** intells dicat illuminatos subinde illuminātes quō multos posterū in alijs locis dicit: r id dictū potius p̄tra eum facit: q̄ cōtra nos: differat ergo vsq; in aliud tempus. **Q**ue qui dem igit sit positio **Themistii** patet.

Caput 23^m. in quo positio **Auerrois** inducitur.

Non decebat positio **Themi.** cōfirmare: qm̄ ea eadē argumenta: que positionē **Auerrois** firmant: illam **Themi.** pbant: cuz vtriusq; vna tantū sit vis: paruo discrimine differēs: vt dixim;.

Quia declaratiū est rōnales aias: quas peripatetici intells vocāt de se absolutas: ac a mā solutas esse. **A**mplius ipsas nō esse multas fm spēm: nec multas fm numerū. ergo relinquit positio **Auerrois** q̄ rōnalis aia vna tm̄ sit oīum numeroz: qm̄ declaratiū est: ac declarabit rōnalē hāc vna nō viuifi care: ac nos fouere: r scimus q̄ p̄ ipsuz intelligimus: declaratiū erit esse nobis attributā tanq; p̄m̄ mouēs: r sicut ars instrō: r motor mobili: r intelligentia orbi: r quē admodum vna numero intelligentia sufficit p̄ toti; sp̄bere gubernatione: sic r vna rōnalis aia toti; hoīz sp̄bere: sufficit esse p̄m̄ intelligendi: verū intells: q̄bus sumus r numerati r istac operantes pp̄rys r signatis operationibus: corruptibiles sunt ex potētia agentis r mā cōducti: quos cōis appellant **Aristo.** r **Theophrastus.** **E**x intellectu igitur cōmuni r corpore aial cōficiū humanū: ac orbis: ex hoc orbe r intellectu fit vnū: nō qdē in esse sed opatione: qualr ex naua r navi: r hoc totū est hō intelligēs r sapiēs disputans r operans pp̄ria hoīs opatione: cogitatiua ergo seu cōis intells forma est mā. rōnalis xō aia forma est orbis vtens coroz p̄fecto pacto: quo naua vti navi: r faber cultello: r q̄ ita est: quo pacto **Auerrois** discrepet a **Themi.** p̄. **Auerrois.** n. cogitatiua (quā **Themistius** intellectū patibile vocat) non ex rōnali effluere dicit: sed de potentia materic: r agentis. **Themi.**

Themisti. No eam esse minus ronalis et imaginē eius probat. **C** Discrepat etiam a Plotino. Plotinus enim ronale aias numerat cū corporib⁹. Auerrois eas denfat ac ad Ato maz naturā inducit. Plotinus esse et aiationē ronalē fouere dicit corpori animalis. Auerrois id a patre et matre ostēdit pfluere. vt. i. z. meta. latius dicit: et sic positio huius bis perspicua in vnitare sit.

C Caput 24. in quo inducunt oia argumēta p hac pōne.

Non est iustum hoiem cōdenare absentē: nec bonū detestari nisi vīa cā dīcendi: vt Aristo. inquit in scō de celo et mūdo: ideo inducere argumēta pro hac positione meliora quę possunt bonū esse: et vterius declarabimus hanc positionē tātū quātū possibile est: deinde ostēdemus: quātū a veritate secessit Themist. arguit in tertio capite. 32. fundās argumētū in verbo Platonis: qui sic dicit: (nisi hoib⁹ cōia essent multa: s; p pūū qd aut pūūū: et impromiscuū vineret in singulis nō eēt ad modū facile ostēdere et significare alteri voluntatē suā) super qbus arguit Themist. q nisi vnus numero sit intells in oibus: disciplinę in discipulū transfundi nō possent: cū enim eadez sint: quę tradendis bis et qui docet: et qui addiscit cōsiderat: qz neqz hic docere neqz ille addicere vnqz possent: nisi ab vtroqz eadē cōmētatio tractaret: perspicuū est eundē esse intellectus idē esse qd actus ipse describat. **C** Supponat ergo Themist. q essentia intells sit idēz qd actus: vel simplr vel fm qd: vt als dicam: tum arguit idē numero est actus intellegēdi pceptoris et discipuli: sed actus intellegēdi est intellectus fm qd vel simplr: ergo idē numero est intellectus vtriusqz vel simplr vel fm qd. **C** Confirmat hoc signo. d. atqz hoc fortasse causa est: q ob rez ad solos hoies pīneat docere et discere vicissim alloquior et sermonū intelligētū habere: hoc ergo aialibus nō pōt cōtingere: qz in his cōstitutio aiaz et partitio cōtūmax inepitags est: vt intellectū potētē possint recipere: q ab intellectu agente perficiat.

Rursum arguit ibidē. d. vñ. n. cōes ille animi pnotio nes cōceptionesqz oib⁹ p̄baberent: vnde ingenita illa impressagz oium mentibus p̄moz notitia cōstitutisset: naz duce nulla rōne nulla doctrina: est ergo argumētū eadem numero p̄n⁹ sunt oibus per nām nota. ergo hęc eget eodē numero subiecto et eodē numero declarato: re. ergo ronalis aia cū cōstituat ex subiecto illoz: et declaratore erit vna numero oib⁹: hęc igit sunt argumēta Themisty. **C** Amplius arguit Auerrois: si ronalis aia seu intellectus numerat cōtinget nobis ponere q p̄ma pfectio est hęc intentio. i. indiuisibilis in mā numerata per numerationē indiuiduoz: hois et generabilis et corruptibilis: cuius oppositū declaratū est ex demōstratione Aristo. q non est aliqd hoc: neqz corpus neqz virtus in corpe. Quę rō sic declarat a Joan. in 3. de aia libro: ois forma subalis: quę est multiplicata numeralr: est pfectio inherens mā: et extēsa extensione mā: multitudo. n. numeralis indiuiduoz sube sub eadē specie nō est: nisi p māz diuisaz: vt Auerrois inqz. 7. meta. cōmētō. 28. et Themistius capite. 32. et est cōis pnotio oium p̄hoz opz ergo q ois forma subalis: quę multiplicat numeralr mānens eadē fm spēm inheret māz diuisē: et per p̄is extēdit fm eius extēsiōne. Aliter ego p̄ueni rōne Auerrois iducere et p̄mo accipere qd oib⁹ vt Themist. dicit cōmune et p̄ceptio est: q indiuidua eiusdē speciei nō sint numerata nisi p nām: quę pnotio est oib⁹ cōis nec Plato: nec Pythagoras istud negat: testate Arist. p̄mathe. inquit enīz mathe. esse oia a sensibilibus et ab ideis: a sensibilibus qdē: qz sempiterna sunt et imobilia: a spēbus nō eo q hęc qdē multa similia sūt: spēs aut ipsuz vñū vna quęqz

solū: vbi expositoz inquit. differūt No mathe. a specieb⁹: qo in mathematicis inueniunt oīz fm numerū: silia fm species: hoc aut in specieb⁹ nō accidit: nā cū in specie separata nihil aliud sit nisi nā speciei: nō pōt esse singularis species nisi vna: s; enim alia sit spēs. i. idea hois: alia asini: tñ spēs hois nō est nisi vna: nec spēs asini: ecce quō Plato et Pythagoras: qui ponūt ideas: dicūt quālibet ideaz vna numero esse in specie: nec ponunt ideas plures numero specie similes: et hoc qz priuant causis indiuiduoz. i. mā: est ergo ppositio hęc oib⁹ p̄his cōis: vt apertius in 2. libro dicā. **C** Amplius et scōo accipi q ronalis aie esse simplr et esse indiuiduale ac māle eius sint idē fm rem et in subiecto: differunt tñ rōne et mō: hoc idē declarabā: qm si esse simplr ronalis aie esset fm rem diuersum ab eius esse in mā: ergo ronalis aia esset per se subsistens: et sic vna p se lz accidentalr multabis habitis arguebā: si ronalis aia est numerata. ergo in esse indiuiduali dependet a mā: qm causatum dependet a causa: indiuiduū enīz fm q indiuiduū causatū est a mā: et ideo dependet a mā. Sed vt scōa dicit assumptio esse materiale ronale aie: et esse simplr sunt vnaz et idē penitus fm rem. q quēadmodū ronalis aia hz esse a mā materiale et indiuiduū: ita et simplr esse: cū id esse sit alterū esse oino et penitus. Quo sit vt ronalis aia sit generabilis et corruptibilis: qd sic cōponi pōt: ois forma in esse suo simplr depēdēs a mā: est generabilis et corruptibilis: sed ronalis: vt cōiuctū est: in esse suo dependet a mā tam simplr q fm quid. ergo erit gnābilis et corruptibilis qd destruetū est superiori tractatu: et sic ratio Auerrois solita erat a me declarari: et non sicut Joan. inquit. **C** Itē si ronale aie erūt numerate: aut per se ipsas: aut per corpa: nō per corpa: qm forma: quę subsistit nāliter anteqz vniat: nō indiuiduat corpi indiuiduatione: sed ronalis aia p̄us saltē natura subsistit qz corpi vniat: qm vt sic est terminus creationis: et ois termin⁹ creationis prior est quocūqz termin⁹ gnōnis. ergo ronale aie nō erunt numerate numeratione corpoz: nec per suas essentias: quoniam tunc differentia intells ab altero erit specifica: qm omnia differentia essentia tanqz rōne differendi specie distinguuntur: ergo ronale animę specie distinguunt: qd est remotum alijs locis.

Preterea arguit Auerrois: si intellectus esset numeratus fm numerationē corpoz: itē esset aliquid in potētia intellectu solū: et tunc a quo fieri actu intellectū quero: vel a seipso: et sic idē esset mouēs et motū diuersoz generū. Vel ab altero qd fingi nō pōt. **C** Adhuc si intellectiua aia esset numerata per corpa: ergo esset hoc aliquid et indiuidua essentialr: et sic oia recepta in ea cēt hoc aliquid et indiuiduū: et sic reciperet particulariter et signate vt sensus: quę omnia sunt impossibilia.

Rursum si intellectus essent numerati in diuersis hoimib⁹: tunc in rebus intellectis esset iter infinituz: qm intellecta mea a tuis numero discreta sunt et cōgruūt spe. g. p̄tingit abstrahere vñā formā ab eis. Adhuc enīz intells possit abstrahere oē cōe ab oi posteriori: et tunc iterū id abstractū erit numero diuersuz a tuo et a meo et cōueniens spēs: sic vt p̄us abstrahet qd ditas et sic iterabitur ad infinitū. **C** Iterū si intells esset numeratus: itē esset in mā diuersa p diuersaz dispōsiōne: sic idē est p̄n⁹ essendi et agendi vel patiēdi: sed p̄n⁹ saltē dispōsiōniū essendi intellectus in corpe: est dispōsiō mālis: g. saltē duz est in corpe p̄s exigētū illius dispōsiōis opabit: et sic cū illa dispōsiō sit certi gnōis intells nō nisi certū gen⁹ entū cognosceret: cuius cōtrariū Aristo. accepit q intells possibilis omnia est fieri agens oia facere. **C** Adhuc Auerrois arguit in lib. def. def. disputatione p̄ma in sol. duby. 7. et inquit: ruruz ipossibile est apud omnes p̄hos inuenire aliqd infinitū in actu: sicut

Suesf. de intel.

§ 2

corporeū: siue incorporeū: et nullus sapientū pōt intelligere talia nisi vitet differētiā iter situālia et indiffinitalia: nisi hūicēna. maxie qz sequeret ex hoc error qz infinitū reciperet magis et minus: et totū eēt sūl partū: et hęc rō maxie tenet si tenet apud Aristo. mundū esse ceterū a pte post: et rōnales aias remanere diuerfas: et per hoc apparet qualr mē dāx fuit nouus expositoz cū dixit hoc argumētū nō esse excitatū: nec ab Aristo. nec ab Auerrois: ppter qd Aristo. iponit traditiōne: ecce quō Auer. fecit ipsuz ad v̄bū. **C** Amplius rōnalis aia est supra ips: vt pculus testat et auctor de causis: sed tepus pōt esse in oibus rebus teporalibus vnus numero. ergo rōnalis aia: cū sit virtuosior et abstractior pōt esse in oibus hoibus. **C** Itē nulla forma actu intellecta est numerata ppter corpa et materias: sed intells sortis et Platonis sunt intellecta actu: cuz intelligant essentias suas reflectendo: vt Aristo. dicit. ergo non sunt numerati per numerum corpozum.

Ultima ratio si intells esset numeratus: tūc scia esset qualitas actiua: cōsequens est impossibile: ideo et intells erit vnus nūo: et hęc qdē rō est Themistū origialr. **C** Caput 25^m: in quo inducunt. q. cōtra Auerroim.

Aducuntur qōnes aduersus Auerroim: quas ego sepe sepius cōsueui apponere: vt igit videat eius positio tantū quātū pōt: pmo inducā: qōnes: et ex solonibus eaz declarabit plus Auerrois positio: postmodū inducemus alibi demōstratiōes firmas cōtra eum: erit ergo pma ambiguitas: qm̄ oē indiuiduū vnū numero est hoc: si igit rōnalis aia est vna numero oium: ḡ erit hoc indiuiduū: et si sic: ergo erit in mā: et per p̄ns ḡnabilis ac corruptibilis: maior pz: qm̄ oē vnū numero. est vnus de numero. ḡ oē vnū numero est hoc indiuiduū: et ideo dicit Auer. pmo meta. cōmē. 40. causa enīz iteratiōis eorūde numeroz est iteratio vnus numeralis: et vnū qd est imaterialiale nō iterat fm̄ indiuiduū. **C** Amplius vel est rōnalis aia vna numero et indiuidua puatiōe vel positio: si puatiō: tūc erit mā pma: qd Auerrois refellit in 3° de aia magna digressiōe et alibi. Si positio: ergo erit forma materialis: vt Auerrois dicit. 12. meta. cōmēto. 14. **C** Rursum Auerrois pmo meta. cōmēto. 31. inquit vnū enim numero nō inuenit in plurib: sed rōnalis aia est in pluribus apud oēs: ergo nō est vna numero. **C** Altera. q. est Auerrois: qm̄ eo dato seq̄t qz tu intelligeres p̄ itelligere meum: et ego per tuū: et tu esses per esse meum: et ego per tuum: et alia. enumerata in tertio de anima.

Rursum sequeret qz vna et eadē forma numero simpliciter suscipiat duos act^o oppositos: et numero et spē diuerfos: adeo qz vni duo p̄traria essent vera: et sic duę opiones oppositę essent in eodē: qd Aristo. displicet quarto sapiētie. Et maxie: cū Auer. dicat. 12. meta. cōm. 18. qz ipole est a pmo p̄n^o puenire effect^o duos immediate. ergo multo minus p̄t recipi in vno nūero subto. **C** Tertia. q. declaratū est in nāli p̄bia qz corpoz: quoz pma p̄fectio est vna numero in specie: et suba sepata nō pōt eē plus vno in specie. ḡ cū hois pma p̄fectio sit vna numero: ḡ erit et vnus numero hō tñ. **C** Multas alias. q. tangit Jo. quas in sustentatione hui^o p̄onis recte psoluit: et tu vide eas. **C** Post hęc aly viri magni arguūt: cōpositū nō est hoc diuersus ab altero nisi p̄ formā indiuidualē diuisas a forma alterius cōpositi eiusdē spē: cū igit hois forma et p̄fectio sit intells nō erit hic diuersus ab altero nisi discrimine intellectus.

Rursum si intells nō numerat hoibus numeratione: sequit qz aliqd erit indiuiduū ex ḡie et non ex dīa ita qz erit fortes a Platone alter diuersus: et nō erit for. homo indiuiduatus diuersus a Platone: consequentia

perspicua est: qz si differētia animalis est rōnale: et intells vnus oium: vt dicit: tunc sequit: vt genus in hoc boie indiuiduatū sit aliud numero: et dīa nō est indiuiduata.

C Caput 26^m: in quo persoluuntur hęc quēstiones aduersus Auerroim.

Nolo vt quispiam credat nos impugnare positiones Auerrois bis argumentis: cuz hęc diuulgata sunt oibusqz palam: habem^o enīz argumēta aduersus hūc demonstratiua: et ideo opz pmo ostēdere argumenta hęc nihil facere deū: quo sit vt melius errozē hūc pessimū remoueamus a mētib^o hoibus posteriori capite. Ut igit videat quo pacto Auerrois rōnale aiam seu virtutē rōnales poluerit vnaz: a multis et a nobis dīa magna sit inter intellectū et aiam: sunt enīz hoibus aic plures: intells vnus numero: hoc aut declarat p̄ se: qm̄ enīz for^o hois: quē est qd ditas cōis sorti et Platoni et aly: a mēte separaf a nā mā: et ab appendicys mālib^o: p̄culdubio est vna numero et vna specie: fm̄ enīz qz est abstracta a mā: et cōditionib^o mā: et mouet a causis faciētib^o eā multā: et cū remouet a multitudine sit vna. ḡ relinquit vna numero: puatiōe causarū scientiū eā diuersaz nūero: quē admodū nā cetera sit cetera puatiōe eaz scientiū eaz corruptibilē: et. b. d. Auer. pmo meta. cōmē. 40. intellectū. n. aialis non inuenit plus vnus: est hō vna spē: qm̄ nō est abstracta essentialr et p se ab indiuiduis mālib^o: sed per mentes: et inde sit vt actu p̄cipietur a multis: et si in mēte sit vnū numero intellectū: in re hō plures est fm̄ subiecta. ḡ si p̄tingeret humanitatē: quē hois est qd ditas: separata esse essentialr ab indiuiduis: et nullo mō eis cōem: nec ab eis abstracta p̄culdubio solū et simplr eēt vna numero p̄ essentiā: et sic Plato ponit idē a hois vnā numero p̄ essentiā: qm̄ eaz essentialr ponit separata ab indiuiduis. **C** Tūc ex hoc perspicue apud istius mentē relinquitur: quo pacto intells vnus est numero oib^o: nō. n. sicut qd ditas hois. s. humanitas: vt mens auferat eaz a materys: sed eo pacto si qd ditas esset essentialr sine mā: sicut Plato posuit: et sic est vna numero simplr. **C** Qd hō intells sit essentialiter separatus Auerrois p̄firmavit ex hoc: qm̄ est actu intellectū cū ad intellectionē sui mens non auferat v̄le ab intellectibus: sed ipse se intelligit absqz eo qz mens aliqua abstrabat eū. **C** Et qz intells est separatus essentialr et intellectu actu p̄piaz a se: p̄culdubio apud ipsuz est sua species: et sic vnū numero hoc pacto coincidit cū vno i spē: intellectus enīz apud eū vnus est numero: sed nō ita vnū numero: vt distinguit p̄tra spē: imo nā intells tamen si ponat vna numero: in illa nā est spē: sed qz est abstracta p̄ essentiā: ideo est spē simplr Atoma ac incōmunicabilis: et ideo recte dicunt latini: qz accidit spē p̄dicari de pluribus: qm̄ spē in quātū spē nō predicat nisi put est in pluribus: est hō in pluribus put numerat per mās. si igit est aliqua nā essentialr abstracta a mā: illa erit simplr indiuidua et spē sua tñ Atoma nullis cōis. **C** Ex his sequit apud ipsuz qz intells nec est vnus numero indiuiduo: nec plures nūeros: quē admodū lapis: nec cecus est: nec vidēs: qm̄ nō hz nām natā disponsi aliquo eoz: sic itells: cū nō sit de nā eoz quoz rū est hęc numerū et indiuiduum aliqd: nec p̄prie vnus est numero nec plures nūo: si. n. forma liberata a mā est ipsa sua spē: et nō habēs suā spē: et si ista spē nō est qd indiuiduatū: nec forma liberata a mā: qz si esset qd piā indiuiduatū: nō esset sua spē. sed habēs eā: cū igit nō sit vnus nūo indiuiduū: erit p̄fecto vnum qd piā: sicut vna spē: et sic nec vnū numero indiuiduū: nec plura nūero indiuidua p̄prie intells est. **C** Sed obyciet sophista spē vna numero spē est: et plura nūo indiuidua: intells est vnus numero spē: ergo intells est plures nūo indiuidua. **C** Hoc nō viget tamen intellectus

intellectus nō sit vnus indiuiduus numero: nec plura indiuidua nō: qm̄ nō est indiuiduus: est tñ vna nō nā in spē differēs in hoc a nā spē abstracta p̄ mētē: q̄ illa est vna nō spē: est tñ plures indiuiduo qz actu est in illis fm̄ esse: r̄ iō si daret nā cōis: que fm̄ essentiam nō est in mā ista nō est vna nō indiuidua: s̄ bñ vna nō nā in spē: cōis tñ fm̄ se: r̄ hoc pacto apud Auerrois est itells: quo igit pacto itells sit vnus nō: colligere liquet ex his. ¶ Sed qz dictū est intellectū esse vnū nō in spē itells: r̄ nō indiuiduū vnum nō: est enī rōnalis aia vna nō: tamen hoc superiori tractatu sit dictū: nūc vt p̄posito deseruit posset dici: q̄ quēadmodū colūna simplr̄ r̄ in suba est vna nō ac plures denominatione diuersis. s̄ habitudinib⁹ ad diuersa aialia: nulla illaz̄ accidere ei sed aialib⁹: ita itells dicit aia habitudie. s̄. accidente corpi: differt ḡ itells ab aia: qm̄ itells a corpe soluit ac p̄cul a mā est: aia tamen a corpe fm̄ esse soluitur: qz dī aia ab animādo: respectus cōintellectū ad corpus: verū respectus ille nō accidit intellectū: sed corpi: quēadmodū deus dī agēs respectu accīte in re acta: r̄ colūna de p̄tra dextreitate accidere aiali: sic itells dī aia aiatione accidente in corpe: r̄ qm̄ diuersa sunt corpa nō: qbus itells pōt p̄tinuari fm̄ intelligere: ideo r̄ habitudines aiationum sunt diuersa: r̄ sic dici pōt plures aie: vnus tñ itells: r̄ hoc Auerrois dicit in libro. de se. de se. disputatione p̄ma in sol. 23. r̄ octauo: r̄ h̄ exposul tractatu habito capite. 1. 4. r̄ tu vide. Quo igit pacto itells vnus: r̄ quo aie plures apud Auerrois bis p̄. Tunc ad p̄mā. q. dicemus apud ipsuz̄ qz intellectus: nec est vnus nō indiuiduus itells: nec plures numero: sed bñ vnus nō itells: q̄ coincidit cū vna nō spē: r̄ cū dī qz est vnus de nō: cōcedo de nō in idē incidēti cū spē: nō enim itells est vnus nō sicut sortis r̄ Plato: s̄ sicut nā humana abstracta est vna nō. ¶ Ad aliud eius dē. q. dōm qz est vna nō nā positione: nō tñ vna nō indiuidua: nec plura nō indiuidua: cū nō sit qd̄piā indiuiduū: r̄ sic nō seq̄t qz sit mā aut indiuiduū cōpositum. ¶ Ad 3. m̄ eiusdē dōm qz Auerrois loq̄t de vno nō indiuiduo: r̄ nō de vna nō spē: vel si intelligit simplr̄ debet intelligi non inuenit in pluribus oppositis suē vnitati: nam vnū numero indiuiduū nō inuenit pluribus numero indiuiduis: nec vna numero nā pluribus numero naturis.

Ad secundam questione Suggestus vir grauis secte Auerroisticę fautor etate ex postoris discipulus Alberti: persoluit in suo de intellectu tractatu: r̄ imaginat qz itells est eternus: r̄ nā humana est eterna: r̄ qz itells nō est forma sortis aut Platonis: nisi p̄ copulationē intētionū imaginatarū fm̄ Auerrois: s̄ est p̄ r̄ p se for⁹ r̄ actus nāc humanę: r̄ p̄ accis actus r̄ perfectio fm̄ postremā p̄fectionē sortis r̄ Platonis r̄ alioz̄: r̄ sic intellectus erit p̄ p̄fectio hois: r̄ actus fm̄ p̄mā p̄fectionē hois: alioz̄ ho. s̄ sortis r̄ Platonis actus fm̄ postremā r̄ vltimaz̄ p̄fectionē: r̄ qz postremę p̄fectiones sūt nūeratę: iō nō seq̄t qd̄ ego intelligā per tuū r̄ tu p̄ meū intelligere. S̄ pace tāti viri hęc vī r̄ nō Auerrois quē tñ magnificat: r̄ dī ipm̄ Auerrois qd̄: qm̄ nāc hūanę nihil r̄ndet fm̄ Auerrois nisi actu indiuiduū: pō⁹ ho vlt: vt ipemet ingritigē itells est p̄ p̄fectio singulariū actu: pō⁹ ho vltius: r̄ sic erit indiuiduus actu r̄ nūerat⁹: cui⁹ oppo⁹ dicit Auerrois. Ampli⁹ si postrema p̄fectio est nūerata vt dicit: ḡ erūt plures r̄ indiuiduę p̄fectiones postremę: ḡ licz̄ abstrahere adhuc vnā qd̄ditate cōez: r̄ sic ibi in infinitū: vt Auerrois arguit r̄ ipse dicit. Jō Auerrois diceret: qz intellectio vna nō est in oib⁹ vno mō: r̄ plures altero mō. est qd̄ vna: qm̄ id quo hō intelligit, s̄ intellectū est vnū: est ho plures: p̄ accis: rōne itentionū imaginatarū: cū qd̄ res intellecta coincidit. ḡ. g. intellectus lapidis in me r̄ in te: est vnū in se: s̄ qm̄ diuersa indiuidua cogi

tata ad diuersos hoies p̄tinuant: p̄ tāto diuersat: r̄ iō intelligere meū nō est tuū: r̄ stat te intelligere r̄ me nō intelligere. ¶ Ad 2. m̄ eiusdē. q. dicit qd̄ vir qz nō incōuenit qz opationes diuersę suscipiant in vno nō: qm̄ id est vnū nō in spē: que. n. diuellunt in infimis colligunt in supremis: quē admodū deus tamen sit vnus nō: qm̄ tñ valet de⁹ q̄tū infinitū dī si essent p̄culdubio pōt imediate in oppositos r̄ desperatos effectus. Arist. aut reputat ipole opiones oppositas esse in intellectu. put vni tñ est p̄tinuus. ¶ Uel vōm vt poster⁹ tange⁹ dñā esse declinādā: qm̄ opio ex p̄positionib⁹ r̄ syllis edif: s̄ itells in se p̄pōnes nec syllogismos intuet: tñ enim simplicia p̄picit: circa que nō sit error: at ho diuersi hoies hñt diuersas opiones: que nō sūt in intellectu: nisi tanq̄ in radice: r̄ vlt p̄ quāto scilz̄ in eo sunt Simplicia intellecta: que cogitativa pōt male vel bene cōponere: quo intellectus applicabitur: qm̄ qz fm̄ falsam opinionē quandoqz fm̄ veram.

Ad tertiam eiusdē dicit Suggestus qz maior est vera respectu corporis cuius p̄mo r̄ p se est p̄ma p̄fectio: mō itells est p̄ma p̄fectio hois: p̄mo r̄ p se: ideo nā hois est vna nō nā respectu corporis: quoz̄ est postrema p̄fectio nō opz. ¶ Uel dicas maiorē esse veraz̄: qm̄ ad p̄mā p̄fectionē seq̄t corpus fm̄ esse: qualr̄ est in orbib⁹ r̄ nō in oib⁹: orbis enī cū esse suū cōsistat in moueri: ideo vnus nō est sicut r̄ motor: sed esse hois nō p̄sistit in intelligere. ¶ Et per hoc soluit. q. altera: qm̄ itells nō est forma hois fm̄ p̄mā p̄fectionē: sed scōaz̄ sed hō est hō fm̄ p̄mam p̄fectionē per cogitativam apud Auerrois: fm̄ Themi. r̄ Theophrastum per intellectum cōmūem: r̄ ille est numeratus fm̄ indiuidua.

Ad vltimam p̄ sol. supponit enī arg⁹ hoies esse hoies per intellectū: qd̄ Auerrois nō cōcedit nisi fm̄ postremā p̄fectionē: fm̄ p̄mā est vt dictus est. Hęc sunt: que possunt dici in sustentatione hui⁹ p̄nōis. ¶ Caput 27. in quo destruit positio Auerrois.

Ed nescio profecto quid est qd̄ mouit Auerrois The. r̄ alios istū errozē pessimū asseuerare. Arist. enī auctoritas nō: argumento: firmitas minime: famositas opinatiū nec: experientia nequa q̄: qz qdem Arist. auctoritas nō: facile ex hoc p̄piciet petēdo an Arist. totā aie nām ac eēntiā r̄ opera sciuit: si r̄ndebūt eū sciuisse: interrogabimus denuo: cur nō apte id dixit sicut alia multa de qbus nulla est dubitatio. Si r̄ndebunt Arist. nō extimare se illā scire: interrogabo rursuz̄: que tandē hois isto: ruz̄ amentia sit velle ex eius mente qd̄ sit inuenire eius qd̄ ipsuz̄ hęc nescisse extiment. ¶ Deinde dici pōt qd̄ p̄pheta in excessu mētis dixit ois hō mendax. Si igit hoc verū est in oib⁹ hoib⁹: multo magis de grecis: quoz̄ peculiare atqz domesticū vitium est mēiri: quēadmodū poeta ingr: r̄ crimine ab vno disce oēs: r̄ sapiētissim⁹ Paulus: cretenses sp̄ mēdaces r̄. ¶ Qd̄ aut nō argumētōz̄ firmitas hoc p̄fecto declarabit: qm̄ illa p̄soluem⁹: stultū est. n. ac verecūdum p̄ho destruere leges: in qb⁹ bonū moris maxie laudat: argumētis: que paz̄ exercit⁹ in nāli p̄bia absolueret. Qd̄ nec famositas opinatiū p̄z̄ famosuz̄ est. n. p̄ oēs leges: r̄ oēs hoimines cuiusuis sectę: rōnales aias plurificatas esse: r̄ qd̄ est famosuz̄ oib⁹ vī eē p̄is nām: nā. n. in hoc ab arte discrepat qz in oib⁹ est vno mō: r̄ ars in oib⁹ vel plurib⁹: r̄ qd̄ est a nā ipole est vt sit falsuz̄ r̄ remotū: cuz̄ nā r̄ deus semp̄ faciunt qd̄ meli⁹. ¶ Est et apud sapiētiores h̄ maxie approbatuz̄: quēadmodū Joā. dicit: post hęc vidi turbā magnā: quā dī numerare nemo poterat: aut turbā illa aiaz̄ a corpib⁹ exutarū. ¶ Doc r̄ Aug. d̄ Felicianū testat. Jdem Moses testis doctissim⁹: Paulus idē: Dionys⁹ Ariopagita: Basili⁹ Suesf. de intel. § 3

Damas. Gregorius Nicenus: et oēs theologi nostri.

Amplius id nō dubitarunt Egyptij gimnosophistę
duidę asyry galli magi: quoz caput fuit
Zoroastres: Babilony Caldei Nebzei ac magna ps gre-
coz. C Itē id 2 Pythagor. Pythagoras. n. vt Dermipp^o
refert plurima de mosayca lege in suam phiam transtulit.
C Preterea et oēs Plonici (q̄cqd dicat The.) vt Ammo-
n^o Digenes/ Derēn^o/ Plotinus/ Porphyri^o/ Calcidius/
Proculus/ Jamblic^o/ Sirian^o et oēs aly: vñ et Numeni^o re-
fert nō aliud esse Platonē: q̄ atticum Mosem. C Post
hec et magna ps arabū: vt Auicē. Algazel/ Constabel/ Aue-
masar/ Auenatan: et aly multi q̄ positionē hāc fictionē: et ve-
tularū parabolaz dicunt. Taceo autē latinos: qm̄ manifesti
sunt et precipui: quales sūt Lynconēsis grossa testa in lib.
de luce: et lumine. Boetius vir grauis/ Albertus/ Thomas/
Egidius: et aly fere infiniti: q̄ argumētis efficacib^o pōnez
hāc pugnant. C Qd̄ deniqz neqz experiētia: id pfecto pa-
lam. Docet. n. et nos hñ ipsa experiētia: p̄ma. n. fuit illa mu-
lieris ad Saul: cui mulier dixit deos vidi ascēdētes de ter-
ra inter quos vir senex ascēdit et ipse amictus est pallio: q̄
bus verbis pcepit Saul: eū senē Samuelē eē: ob qd̄ faciē
suam declinās adorauit et. et quo pacto saluari potes bone
vir hāc mulieris euidentia per vnicū intellectū tuū. C Itē
attende: quę dñs dixit: cū inperisset Manassis delicta: qz
fecit Manasses rex iudā abominatiōes istas pessimas su-
per oia: quę fecerūt amorrei ante eū et peccare et fecit iudā:
in imundiciā suis: propterea hęc dicit dñs israel: ecce ego
inducā mala sup̄ Hierusalē et iudā: vt quicqz audierit tim-
niant ambe aures eius: extendā sup̄ Hierusalē funiculū sa-
marie et pōdus domus Achab: et delebo Hierusalē sicut de-
leri solent tabule: delens vertā et ducā crebrius stilū sup̄ fa-
ciē eius: dimittā et reliquias hereditatis meę: et tradā eas
in manus inimicoz eius et alia multa proponit facere: dic-
mibi beu stolide potes ne tu hanc experiētia inuenire pro-
tua opione: et si inuenies dabo pro te aurū. Taceo autē alias
q̄ plures et singulares: quas ille summus Theologus Per-
tyus Barrocius: patauinę vrbis dignissimus antistes inq̄t
in lib. suo: quę de rōne bene moriēdi inscripsit: qm̄ super-
fluū puto: id aut vñū dicaz experiēcias illas ita in fidei no-
stre firmitatē adaugere: vt quilz quis hō assentire dbeat.
C Pōt ergo id recte enumerari de his: p̄posui in animo
meo quęrere et inuestigare sapiēter de oib^o: quę sunt sub so-
le: hanc occupationē pessimaz dedit deus filijs hoium: vt
occuparent in ea pp̄ qd̄ recte subdit: in multa sapiētia mul-
ta est indignatio: et q̄ addit sciaz addit et laborē: amplius et
id recte facit ad istos: mundū tradidit disputationi eoz: vt
nō inueniat hō opus qd̄ operatus est de^o ab initio vsqz ad
finē: ad qd̄ ergo necesse est hōi maiora se quęrere: cū igno-
ret qd̄ pducatur sibi in vita sua: numero dierū peregrinatio-
nis sue. Taceant ergo hi qui dicūt verba latinoz phiaz nō
sapere: et positionē eoz eē et fm̄ phiaz et fm̄ Aristotelis mē-
tes. Immo vñ q̄ eoz positio nec phiaz sapiat nec ordies et
p̄nā nālia admittat: vt ostēdā capite sequenti.

C Caput 28^m: in quo inducunt argumenta cōtra Auerrois
quēdā ex p̄ceptis philosophic.

Mod autem positio eoz phiam non
sapiat: et pōt certe sciri: si
ea quę in phia precipiunt reducant ad memo-
riā: fuit. n. in phia morali id p̄cipuū p̄ceptus ac
sublime: vt oēs deum orent: inquit. n. Plato in
Timeo: oēs q̄ mētis quoquo mō cōpotes sūt in opis cuius-
libet vel magni vel parui p̄nā inuocare deū soleāt et. Itē et
Porphyrius inquit: de^o nobis p̄uideat: ac res nostre pos-
sint alit se hęc: certe p̄ rez n̄rari vsū vtilit adoram^o. vñ. si bo-
ni simus: sic enīz v̄pote si ses facti deo p̄pius iungemur:

in qua qdē cōiunctione adorationis vis tota consistit: nempe
cū dei filij sumus: et ab eo q̄st in exilio et carcere segregati:
suppliciter adorare decet: quo hinc liberati reuertamur ad
p̄ez: et reliqua. C Testat autē et hoc Porphyrius: cū inquit.
comperitū nō habem^o excellētissimos quosqz apud oēs gē-
tes sapia viros diuinis potissimū votis incubuisse: p̄cipue
indoz brachmanas: plaruz magos: grecoz theologos: cal-
deos autē et aliud qd̄dā adorauisse: ipsaz. n. superū virtutē ap-
pellātes deū vno h̄ noie venerati sūt. Preterea Jamblic^o
Porphyrii discipul^o/ Proculusqz Jamblici auditor viri gra-
ues: in Platonicaqz secta nō parū exercitati: deū oranduz
sūmis argumētis affirmarūt: q̄b^o magus Theodorus ad-
dit: si qs nās rez diligēt^o explorauerit inuenturū nō aias tñ
atqz mētēs: et qd̄dā oia excepto p̄ adorare atqz vouere.

Amplius cultū honorē ac orōnē ērdys exposuit Ari-
sto. eē exhibēda: vt in magnoz moralium
libris docuit: vñ et Plato de legibus libro dicit nisi diuina
p̄uidētia atqz cognatiōe diuinū cultū religionēqz susceperit
bruto hō erit miserior Taceo arabes iter quos Auic. 10.
tractatu sue sapię cultū dei vtilitatēqz illi^o in h̄ mūdo et fu-
turo luculēt^o exposuit. Ampli^o et Alg. Costabel: et aly p̄ci-
pui: q̄ deū nō tñ venerari: et orari p̄cipiūt: et h̄ qd̄z est eē
oib^o gētib^o: et q̄st a nā cōe: ac in bonū datū eis. C Qd̄ si ita
est dic mibi bone vir ad qd̄ totū hoc: si vnicus erit intells
oium: oia enīz equalia erūt toti vniuersitati: quēadmodum
vni. Ad qd̄ tot p̄ces voces et tunc orōnes tota flagella reli-
giones legis p̄stitutiōes ordines nāles et tot quot videm^o.

Preterea aiationē in rebus deū fouere et maxie in
nobis testant sapiētes: inq̄t enīz Aris. in
lib^o de mūdo (antiquus qd̄m qd̄dā sermo et paternus est
cunctis hoib^o) q̄ a deo oia et p̄ deū consistat: nulla. n. nā per se
sufficit sibi p̄uata salute: quę ex eo est: q̄sobz et qd̄dā antiq̄z
mori sunt q̄ hęc oia plena sūt d̄ys: et quę p̄ oculos imagina-
ta sūt a nobis: et ea q̄ p̄ auditū et p̄ oēs sensus: diuine qdē vir-
tuti p̄gruā deponētes rōnē: nō autē subz: est. n. reuera salua-
tor et genitor d̄ys de^o: quicqz quocūqz fuerint mota: in hoc
mūdo: nō egdē sustinēs aialis p̄ se opantis et laboriozi la-
borē: sed v̄tes infatigabili virtute: q̄ et lōge visa fere egredi-
tur: ecce Aristo. quā aperte salutē nostrā esse nostrā vitam
nostrū deniqz omne bonū ex deo effluere inquit.

Amplius et in de legibus Plato inquit boiem inter
aialia miraculū esse diuinū: quēadmoduz
et Mercuri^o ait miraculū ingēs hoiez eē: et vt Timeus docet
a deo qdē opifice mūdi rōnalis aic subz ipsaz accepti-
mus: a d̄ys autē ceteris nām quēdā vitalē rōne inferiorē: a
demonib^o deniqz corpa. Addit et bñ Pla. hoiez a d̄ys qd̄
piā effectū esse ludo vel studiosi: qm̄ si aia semp a celestib^o
ad terrena: atqz vicissim semp ludēdo trāsmigrans: nunq̄
imutabili apud deū sede q̄seat: p̄culdabio ludo opus cen-
setur dei: si nō mō penes effectores deos: nō penes effecto-
rē deū animus quicqz sit imobil^o p̄mansurus: factū erit stu-
dio: sed quocūqz mō sit hoiez p̄culdubio miraculū grande
ac opus diuinū eē qs est: q̄ nesciat. C Si igit Aristo. v̄tem
actionē nō tātū in nobis: sed v̄r in oib^o p̄cedit: Plato et aly
et sp̄ale miraculū hoiez esse testant (dic mi tu) quę dei actio
ac qd̄ dei miraculi erit si vnicus est intells omnium.

Rursus lex destruet diuina quā oēs sapiētes magno-
pere cōlaudant eamqz ex deo testat esse Pla-
to in p̄ncipio de legibus. d. deuz ne an aliquē hoiez. o. hōspi-
tes condendaz legū causaz extimatis: cui climia respondit
deū. o. hospes: deuz inq̄z: vt decet asserere apud nos qd̄m
Jouem: apud lacēdemonios aut vñ hic est apollines dicitur
ros istos existimo et. deū nāqz nō tñ legū auctozē testat:
sed finē: ac oium legū finem docet allegozice cultum deoz
esse: ac humanas res ait p̄sertim publicas nō posse abiq̄
diuino

diuino patrocinio recte confici. Et Auctena sapiētissimus arabū ingt in .10. tractatu suę sapiētīę de ppheta loquens: cum aut fuerit hō ppheta: oportebit vt instruat hoibus iura in negocijs eorūz pcepto dei: et auxilio: et inspiratione eius: et reuelatiōe sancti spūs: et vt p̄mū fundamētū eius qd̄ instituit sit hoc. scilicet vt assignet eis q̄ vnus hūit factorē: oipotētem scientē occultū et manifestū et q̄ de iure eius est vt obediat pceptis ei: opz eniz vt vnusq̄sqz obediat mandatis eius cui est creatura: et q̄ obediētibz sibi iā pparauit pmissiōnem felicit: et inobediētibz pmissiōnem terribilē zē.

Amplius Plato in libro de regno ingt: quemadmodum bestię nequeunt a bestia feliciter sine homine duci ita neqz boies ab homine sine deo. Et in protagoza dicit non potuisse hoies simul viuere absqz lege: neqz legē ad hoc sufficientē accipere a Prometheo: sed Ioues ipm̄ oium creatorē ad homines vna cū lege misisse Mercuriuz diuinę volūtatis interpretem: et legis tam diuinę q̄ humane latozē. Et hoc idem Plotinus pfirmavit sepe ac sepius. Taceo aut Aristō. pceptum in his in politicijs pscriptum: qm̄ superfluit dicere qd̄ oibus palaz. Qd̄ autēz hō lex destruat vnitatem animi posita ac cōcessa in me ipso experior et q̄libet in se: ad quid eniz religio ac lex: si eaz obseruare vel aliter nihil plus vel minus mihi q̄ bestijs: ppter qd̄ recte Aristō. homo separatur a lege pessimū est animalū. Et breuiter: vt Algazel testat: hac positione cōcessa oium legum radices euellunt sectarūqz stipites dissipantur. Prophetarū verba ac diuinarū scripturarū sententię liniuntur oium deniqz fidelium spēs totaliter aufertur. Quo fit vt sermo meus cōtinuus quē auditoribz meis cōtinue pdico verificet. scilicet q̄ si Auerro. positio ēet: vt dicit: pculdubio nullū animal infelicius ēet me ac quo vis homine: cum qua sentētia Scitum nostrū inueni nobiscum vna cōcordem: et tua sit B ex his inducere. Qd̄ quidem igitur positio Auer. p̄hic pceptis obsistat p tot et alia plura quę sapientis iudicio reliqui perspicue constat.

Caput 29^m. in quo replicant duę rōnes eadē radice naturales aduersus Auer.

Quia positio hęc non tm̄ pcepta naturalis sciētīę destruit: sed principia eius: ideo cum ipsaz destruere pcepta naturalis sciētīę declarauimus: tunc ipsaz contradicere ppositionibus naturalis p̄hic ostendimus: est igitur vna ppositio p̄fessa oibus q̄ motor vnus nūero in vno tēpore nō vtitur nisi vno tm̄ moto ac instrumēto sibi sufficēter adēquato: hęc ppositio manifesta est: tum in exēplis nālibus: vt in motoribz corporū celestium: tum in arte: vt vnus nauta pro vno tēpore non vtitur nisi vna nauī tm̄. Et dixi notāter (instrumēto et moto sibi adēquato) qm̄ non est remotū: vt agens vtrā duobz instrumētis inadēquatis: vt in exēplis constat multis: et eodē pacto addidi (in vno tēpore) qm̄ diuersis tēporibus et successiue id nihil pbibet. Est ergo ppositio p̄fessa oibus: nullus motor vnus nūero in vno tēpore vtitur plus vno instrō sibi adēquato. Tūc accipio p̄pōnem eius: sed intells vnū plus vno instrō ac moto sibi adēquato: ergo in 2^a figura intellectus nō est vnus nūmero oibus illis: minor est manifesta: vnus. n. homo nūmero est ita adēquātū instrm̄ intellectui: sicut infinitū: qm̄ oēm opationē potest intells pot̄ exercere in vno numero hoie tm̄: intells eniz opatio 2^a: vt in vno homine pficitur perspicuū est. vt ē in eodē tēpore et opatio p̄ma p̄stat: ergo vnus homo nūmero est adēquātū instrm̄ ipsi intellectui pro oī eius opere in vno tēpore: sic relinquit intells esse nūmeros. Et lz hoc argumētū tetigit Auer. in lib. de anima: attamē si formabit hoc pacto solones cōsunt leues: et argumētū est demonstratiuū penitus.

Rursum nullus motor vnus nūero exercet opera diuersa numero eiusdē sp̄ei pro vno et eodē tēpore: siue vno aut pluribz instrumētis. Et q̄ negat hanc destruit totā p̄ham: potest. n. tenere q̄ vnus motor vnus possit exercere opera diuersa sp̄ei et ḡnē: sic possit sustinēri q̄ oīuz vna numero est forma tm̄ nūmero sufficēs ad oīa opa diuersa: cuiusuis dīę: et sic remouebunt nāę rerum: et forme oēs: qd̄ destruit Auer. 2^a meta. cōmē. 15. est ergo ppositio hęc manifesta p se: sed intells exercet p vno et eodē tēpore opera diuersa numero eiusdē sp̄ei. Qd̄ sic declarat: opationes: quarū vna est in potestate vnus ad eē et nō eē et altera alterius eodē mō ad esse et nō esse: sunt diuersę saltem numero: et q̄ negat hanc est penit: cecus: nullo enim alio mō aptius pot̄ cōcludi dīscrimē aliquoz operū nisi p diuersaz vtētis libertatē: qz. n. ego vtor visōe mea in hac hora ad solē: et tu in alia: et qz ea vti possis qm̄ volo: et in alio tēpore q̄ tu: oīno visio mea est ita diuersa a tua q̄ penit: distinguit: saltē numero: est ergo ppositio hęc p̄spicua: sed intellectiones sunt opōnes: quarū vna est in potestate vnus ad esse et nō eē et altera eodē mō: ego eniz possum syllogizari qm̄ volo: et tu qm̄ vis: imo te nolēte: vt q̄libet experit: ergo intellectiones sunt diuersę numero in nobis: cur enim visio mea est plus diuersa nūero a tua q̄ intelligere meū diuersum numero a tuo: eodē eniz mō pp diuersuz nostrū arbitriū est in vtriqz rō. Ex his constat intellectū cū sit motor exercēs diuersas intellectiones nūero pro vna forma eē nūo diuersuz et hęc qd̄ rō: si recte p̄sideret: nō recipit rō. De igitur sunt duę rōnes quę eadē radice p̄cedunt. Caput 30^m. in quo tangunt alię rationes p̄pōnē Auer.

Ameti rōnes illę vna radice fundant: nūc iducant alię: p̄ma est oīs forma alicui vel aliquoz a qua sumunt dīę eētiales illi vel illis multę ac nūeratę: et ipsa in se numerat: est. n. hęc ppositio manifesta: eo qz eētialis dīa sumit a forma: sed intells est forma hoīs vel hoīum a qua sumunt eētiales dīę eorūz numeratę: qz ipse numerat: minor declarat: qm̄ rōnālitās est hoīs dīferētia: qm̄ eētialis est ei in p̄mo mō dicēdi p se: nec oēs p̄prias p̄ssiones hoīs inquatū hō: et nō est dīffō nec gen? ḡ dīa eētialis: q̄ aut rōnālitās multiplicet in hoibus delectat: qm̄ aialitās numerat in hoibus oibus: et ampli? cozpozitas et suba: et entitas: q̄ et mlto magis rōnālitās: aplicat eni ipse aialia eē duo: et eē hoiez vnū vl vnū nūo rōnale: sunt duo aialia numero nō p̄t eē vnū rōnale numero: et p̄ p̄is erūt duo rōnalia numero: ergo rōnālitās multiplicat numero in hominibus: et sic patet p̄positum.

Rursum id qd̄ vlt obicit oibus sensibus est dīdictio p̄mi p̄ncipi: sed oibus sensibz dīdit vnicū numero eē intellectū: qm̄ q̄libet sensus indicat in se p vnā sensationē sp̄ei eē vnus sensuz fm̄ sp̄em: ergo et eodē modo vna itellectio numero eget vno itellectu numero: et plures pluribz. Tē nullū vnū nūero simplr ad idē obm̄ cōparatur eodē mō app̄bensuz sub eadē rōne pot̄ actus voluntatis dīctorios exeq: et q̄ negat hanc totā enū nām p̄fundit: sed rōnālis aia circa idē obm̄ eodē mō app̄bensum. X. ḡa. circa fornicationē actus dīctorios exequitur: qm̄ ego eligā illā: tu xō fugis: et velle et nō velle sunt p̄radicorie se h̄ntia: ergo nō est vna nūero oium. Et hoc pot̄ p̄firmari: qm̄ rō diuersitatis et contradictionis in actu voluntatis possit prouenire ex diuersitate app̄bensionis: et diuersitate eligentiū vel obiectozū: vel eorū per quę fit electio. Nōdo hoc nō ex dīa app̄bensionis: qm̄ sit p casuz eodē mō app̄bensuz ab vtroqz: vt est pole: nec obtozū: qm̄ sit fornicatio. Nō eorū p quę sit electio: qm̄ illa quę sunt instra executio nis sunt cogitatiū nostrę: qbus nō debēt differre act? volū

De intellectu

tatis cū sint penit⁹ obediētes rōni: vt Arist. ait in pmo ma-
gnorū moralū: ergo illi act⁹ dīctorū nō pnt differre z cō-
tradictorū eē: nisi pp rōnales aias diuersas: in qb⁹ sunt vo-
lūtates numeratē. **C**z⁹ pfirmat. est enīz p^m apud peripa-
teticos z maxime apud Auer. in 8° pbysicē aūscultationis:
cōmē. 15. q⁹ vna nūero volūtās simplex z eodez mō se ha-
bēs ad idē obm eodē modo apphensuz: non se bz nisi vno
modo: z hāc exclamat Auer. ibidē ptra oēs leges creantes
mundū. **C**Modo videm⁹ voluntatiē meā eligere studio-
saz vitā z tuam prauā: dato q⁹ intells vtriusq⁹ apphendat
obiectū sub eadē rōne: z maxime cum nihil sit qd possit re-
mouere vim: ac volūtatis ipetum. **C**Igitur si nos habere
p sensus dīctorū circa idē eodē mō apphensuz cogscim⁹
pculdubio z volūtates diuersas opz bic: z p pns rōnales
animas diuersas. **C**Ex oibus bis liquidissime colligit po-
sitionē Themistū Auer. Theophrasti: z aliorū peripateti-
corū in vnitāte intellectus esse errorē puruz cū destruat
z naturalia pcepta ac p hīc naturalis pncipia.

CCaput 31^m. in quo narratur positio vera nostra.

Digitur q⁹ ex oibus harū positionuz
iprobationibus remanet est
q⁹ rōnales aīc sint tot nūo q⁹ hoies: declaratū
est enim esse impole vnīcuz esse numero intel-
lectuz: vel simplr separatuz: vt Auer. dixit vel
dantem esse ac vitam: vt Themistius.

Amplius declaratū est plures esse aias rōnales spē
esse fictionē in hoibus diuersas: ac eas se-
paratas fm eē numero diuersas: vt platonici. **C**Rursus
deklaratū est rōnales animas nō posse eē numero certas
p corpa exire z irare. **Q**d ergo ex his accipim⁹ est positio
media: quā Aui. Algazel z Constatel: z alij arabes dixerūt
q⁹ rōnales anime nūerate sint z forme corporū vitales ac
intrinsicē: quarū intells sunt separati fm rōnem z organa.
CPropter qd dicendū rōnale animā inquātū rōnalis est
fm eē nāc pungi toti homini: z nō alicui pti ipsi. **C**Qm
nisi esset p iuncta toti hoī esset nō homo: sed aial tm: qd cō-
stituit per ipm: oportet autem rōnales aiam accipi in ge-
neratione hominis: quia aliter nō esset forma nālis homi-
nistatis igit inquātū est rōnalis fm illum modū quo est
suba colligit in se: sicut incōplēte z sine eēntiali vltimo: vi-
uere z sentire: z eo fit: q⁹ sicut vegetalis in plantis iprimis
in nām: z ideo nā in vegetali agit ad formā vegetalis sibi
ipresiaz z sicut sensibilis in aialibus iprimis in vegetales: z
p vegetabilē in nām: vt agat ad formā sensibilis: ita in ho-
mine rōnalis nā iprimis in sensibilē: z p sensibiles iprimis
in vegetabilē: z per hāc in nām: vt oīs actio corpis ad for-
mā rōnalis aīc pficiatur: ergo rōnalis aia vltimus est finis
ac cōplēmētū oīum foruz formarū: in quo colliguntur oēs
aīc anime. **C**Et ex hoc remouet error Auer. Themistū
z aliorū. Si. n. vnus nūero est intells in oibus hoīb⁹: opz q⁹
vna nūero nā vegetabilis sit in oīb⁹ hoibus: z vna nūo nā
sensibilis z sic vna nūo erit digō: z vnus nūo augm⁹: z vn⁹
nūo visus: z sic de alijs. **C**Qz igitē sensibilis est termin⁹ ve-
getabilis: vegetabilis nāc: itells seu rōnalis aia pculdubio
termin⁹ erit vnus oīuz illozū: z sic esse hoīs pculdubio erit
p rōnale animā: tanq⁹ per finē z vltimū oīum formarum.
CAlr enim nō esset nisi animal z nō hō: vt satis ppicue
pstat: qz igitē homo cōplē per rōnale animā: opz vt quē-
admodū aialitas multiplicat in aialibus: ita humanitas in
hoibus: vna ergo nūero hūanitas nō erit in hoibus oibus:
erunt ergo plures z plures pnter rōnales aīc. **C**Et qz intel-
lectus potētia est z facultas rōnalis: quēadmodum sensus
sensibilis: erunt tot numero intells quot numero rōnales
anime: quēadmodū tot numero sensus quot numero sensi-
biles in aialibus multiplicat: z sic constat quo pacto sint

plures intellectus in nobis: z non vnus numero tm: z quo
pacto hęc positio colligitur ex dictis.

CCaput 32^m. in quo solunt argumēta ptis auerroicē.

Is vo acceptis facile tollunt argumē-
ta pro Auer. pte. **C**Ad p^mū di-
cendū q⁹ vnū z idēz fm rē pōt itelligi a diuer-
sis: ppter pncipia itelligēdi silia in spē z non
nūo: nec licz arguere a pueniētia vna ad vlez:
opz. n. arguere: oēs actus magi sunt bi numero q⁹ discipu-
li: q⁹ intells vnus: sed minor hęc falsa est. **C**Ad signū dico
q⁹ nihil est: qm vt Brosia testa inquit: oīs scia fit in nobis
virtute intells agētis: q⁹ verus est pceptoz itrinsecus: est. n.
magister quasi applicans actiua passiuus: sed intells agens
inducit scientia: z hac de cā bestie non inuicem docentur.

Ad secundum pncipale o Themistū nōne oēs
extimāt lupū inimicū: canes etiā
vulpes: z tm nullus diceret in oīb⁹ vna aiam numero tm
ibi eē: z in canib⁹: vnus ergo p sensus in pms pncipuz non
ex vnitāte nūerali intells pstitit: sed ex p similitudine agētis
intellectu uz qbus in oibus eodē modo pncipia illustrant.

Ad tertium qm vlr querit de numeratione aiarū
sive in corpibus: sive extra corpa: ideo
opus est dicere: quid aly sentiunt z qd nos: inqt g⁹ Procu-
lus ex mente Platonis in Timō deū animas hominum
alias aly ducib⁹ stellisq⁹ accōmodasse: pp qd pbat dūas
aiarū nō ex corpibus vel inclinationib⁹ ad corpa puenire:
sed ex eēntiali accōmodatione a deo facta ad dntes duces
atq⁹ stellas: vult ergo Proculus rōnales aias nūo differre
accōmodationib⁹ factis a deo ducib⁹ stellis. **Q**d sentire vt
Plotinus: dūz inqt rōnales aias numerari terminis inter-
nis: z non corpibus vel inclinationib⁹ ad corpa: terminos
enīz iter nos itelligēs has aiarū accōmodatiōes: pp qd Si-
cinus hos exponēs vult rōnales aias diuersari nūero per
quosdā modos itrinsecos: que sunt dūcē idividuē a qbusdā
dicte beccheitates: z hoc sentire dicit Proculū z Plotinū
z alios platonicos. Plato. n. z Pythagoras numerationem
individuorū oīum nō extimāt solū p ritione māc: vt Arist.
inqt. **C**Sz bi pace eorū dicaz oia p^m p hīc destrunt: z iō
aduersus eos arguo. **D**e discrimē aliquorū plusq⁹ p ppria
ac eēntialia accētia: est dūa eēntialis z specifica: hęc. n. est
p se nota: qm dūa p accētia cōia est p accētia: dūa p accētia
eēntialia: vt leonis p snū ppriū: z hoīs p risibile est p se: sal-
tē z⁹ modo p se: g⁹ distō p aīcedētia ad ppria ac eēn-
tialia accētia erit distō eēntialior ac magis p se: sic specū-
fica: nulla. n. est alia distō: sed distō duaruz aiarū: sive p ac-
cōmodationes eēntiales: sive dūas vltimas: sive becchei-
tates est plusq⁹ p accētia eēntialia: ergo est specifica: minor
pz: qm vnitās numeralis est posterior beccheitate fz hoīs:
z vnitās est p dicitū scōi modi de quolibet apud eos: ergo
beccheitates antecedit vnitātē: z sic distinctio p beccheita-
tes est essentialior: q⁹ per vnitates: z sic pz minor.

Alq⁹ platonici dixerūt rōnales aias differri suis eēntijs
z tm individualr: qm p seipias: z sic volunt q⁹ nullo
p mās: aut inclinationēs ad mās: nec accōmodatiōes illas:
cū sit fictio. **C**Sz qm vt pus spē differret: qm oīs dūa:
cui⁹ rō differēdi est eēntia: ac for⁹: est specifica z eēntialis:
mō cū be aīc seipsis distinguant erūt suis eēntijs dntes:
tāq⁹ rōnib⁹ differēdi: z sic spē distiguit p eos. **C**Meli⁹ g⁹
expositores dicūt rōnales aias differre p habitudines ad
corpa: que habitudines sūt eēntie aīc fz rē dntes tm rōne:
aia. n. mea z habitudo eius ad mām est vna res in subto: z
differēs mō: z qz bitudo ad corpus nō dicit ac⁹: sz aptitudi-
nē: iō rōnalis aia semp: z ante z post est hęc z nūerata fm
eē: z hęc rōnō est forte plus platonica: qm decētius est for-
mas distingui inclinationibus ad ppria subia: vt peripateti-

tici dicunt. **T**unc ad formam argumenti per quatuor non oportet ut
 ois forma numerata per mas sit extensa: nisi forte de ea que
 numerat per esse actuale in materia: non habitudinale: cuius mo-
 di non est rationalis anima. **T**unc ad mea inductiones per sol. quoniam
 quedam forme multiplican- per possessas mas et actualiter
 inheretias: quarum esse consistit in dependere a materis. Que-
 das per habitudinales possessiones: ut rationales quarum esse
 consistit in se: et non in dependetia ad corpus vel materiam: et sic
 concedo rationale aiaz in esse indivisibili dependere a ma-
 sed id non esse non est in esse in materia: sed posse inesse materia: et ideo
 siue aia sit ante corpus siue post eum sit semper apta nata in-
 ee corpori: ideo semper est differens ab altera numero. **E**t
 sic per ad quartum principale: numerant enim aie per corpus
 tanquam per terminos extrinsecos habitudinum: et per habitudines
 tanquam per terminos intrinsecos: et ideo non specifica est dif-
 ferentia earum. **A**d 5^{am} debes scire quod intellectus meus est sin-
 gularis: et est abstractus: abstractus quidem a materia: quoniam nullius
 corporis actus est et perfectio: attamen singularis: quoniam habet esse
 in essentia rationalis anime: que numerat per habitudines: ut
 dixi: ad corpora: et ideo intellectus est separatus tamen si sit indi-
 viduus. **T**unc ad formam dico quod ipse a nullo sit abstractus
 a materia: quoniam seipso abstractus est: sed bene est singularis: et hec
 singularitas non repugnat intellectioni actuali: ut Avicenna in
 7° super sapientiam: capite 6°: et expositor testantur. **E**t sic non
 oportet: ut fiat actus abstractus ab altero nec a se: sed seipso ab-
 stractus ac separatus est: sed singulare quoddam. **E**t per idem
 per ad sextam: que omnia recepta in ea sunt hec et singularia: sed
 quoniam sunt sine materia ideo representant vltima: et sine tempore: et ideo non
 sequitur ut sint potentia: et singularia et materia entia. **A**d se-
 ptimam dicendum: quod sicut non est inconueniens in hominibus: ut in-
 dividua in infinitum procedant per accidens: attamen in homi-
 nibus in quantum homo non: sic in intellectibus: ut vniuersalia non
 procedant in infinitum: ut autem accidit eis intelligi a me et a te: ut
 sic possunt in infinitum extendi: intellectum enim abstractum a
 meo et tuo intellecto est vltimum per se: per accidens autem individuum
 ideo per se est actu intellectus: per accidens ad huc abstractibile:
 et sic per sol. **E**t det es scire quod Joan. q. fuit fautor opinionis
 auerroic: concessit hanc solutionem: quoniam ponit species numerata
 sicut et nos: et ideo argumentum idem potest torqueri in eum:
 et ideo ratio hec est necessaria. **A**d 8^{am} per sol. rationalis
 enim anima simpliciter non est per corpus in quo actu sit: sed in quo
 apta nata est esse: id est simpliciter est sine corpore: et ideo non ope-
 ratum per dispositionem corporalem. **A**d 9^{am} facile sol. per se
 nos: mundus enim incepit et deceter aliquid persistit: ut scimus
 ex reuelatione. Quod si me ad Aristot. cogis expositor nouus in-
 quit Aristot. sibi contrarium esse: quoniam hoc argumentum non erat
 sibi famosum: sicut nec Aver. qui fuit secus quasi coetaneus:
 et ideo non remotus est Aristot. dicere contraria. **V**el dicam
 ut Avicenna dicit: et expositor primus quod non inconuenit in fi-
 nitum esse in separatis actu a materia: ut in 3° libro dispu-
 tauimus: et argumenta aduersus hoc dissoluam. **A**d 10^{am}
 dicendum quod rationalis anima et tempus non eodem modo
 se habent: cum tempus sit comparatum ad vnum mobile: et
 vnum motorem: rationalis anima: et si sit ab vno motore:
 tamen est respectu plurium mobilium. **A**d vltimum di-
 cendum quod scientia magistri non est qualitas actiua: sed dis-
 positiua: quoniam non agit scientiam in intellectu: sed appli-
 cat actiua passiuus: intellectus enim agens est verus doctor
 et scientiaz et consensus propositionum nobis tradit. **E**x his
 patet qualiter positio hec purus est error et nihil veritatis
 continet: rationes enim hec non sunt: nec demonstratiue: nec
 vix probabiles: ut perspicuum est. **R**eliqua que tangunt
 in positionibus aliorum facile est videre: quomodo positio-
 nes aliorum tolluntur: et quo pacto aliquid veritatis con-
 tineant et quo pacto non.

Augustini Hippolyti De intellectu Liber. III.
 In quo agitur de partibus anime intellectiue.

Caput primum. in quo narratur interio et ordo dicendorum

Aecunque

hucusque tractauimus
 comunia sunt anime
 toti: et eius partibus: im-
 mortalitas enim com-
 est rationali anime: et oi-
 bus partibus eius sepa-
 rabilitas adhuc com-
 est toti anime: et partibus
 anime: vniuersa denique
 eodem modo: et quia com-
 munitu cognitio semper

propone. id est bene vltimum huc de tota anima com-
 munitu tractauimus: quoniam nunc opus est de partibus eius indagari: est. n. anima diuisa: tunc
 per subiecta: tunc per actus: est autem diuisio in partes tres subiecta: quoniam quod
 est intellectus: quod est intellectus actu: et intellectus potentia: quod est apud pipareti-
 cos est per rationalis anime: quod est pars sensitue anime ut dicam. **D**i-
 uisio autem per actus est: quoniam quod est intellectus in habitu: quod est in
 actu: et in actu est 2° quod est cuius potentia est voluntas tunc: et hic practi-
 cus dicitur alter: cuius potentia est intellectus agens: et hic speculatiuus: et hi
 sunt subdiuisi: de quorum subdiuisione artifex huius libri non debet
 descendere: quoniam ordo noster est per de intellectu potentia: post de agen-
 te: denique de intellectu in habitu speculatiuo. **S**ed per tracto: et sic
 de partibus anime complebitur sermo: intellectus autem potentie est hoc quod
 ad nos: ut Alex. testatur in libro de anima: quoniam homo generat
 hoc habitu potentie idoneam. **S**ed dicitur taxat excipienda habitus da-
 bens facultate: deinceps autem habitu adipsam: propter quod
 ingit: intellectus potentie is est que tunc habemus cum gnamur: et in
 luce edimur: et ideo hic intellectus prior est quo ad nos.

Amplius omnes operationes intellectus potentie sunt nobis:
 quoniam volumus ac potestatem oritur. **I**lle agens sunt
 nobis in postremo: et maxime prima eius operatio: ideo nobis
 facilius est. **E**t rursum cognatio sensui: que vniuersa nos
 scit et percipit: propter quod: ut Aver. ingit in libro de anima: et
 Simplicius. **A**risto. primo incepit notificare subiecta virtutis
 passiuue: cuius hoc sit necessarium in doctrina: est enim hoc quo ad
 nos facilius et proprior nobis notissimo: et eo fit ut ab eo: ut
 Aristot. facit tractatum nostrum inuicem. **D**einde de intel-
 lectu agente: postremo de intellectu in habitu: et quoniam hoc duplex
 est speculatiuus et practicus: id est de voluntate faciemus capitulum.

Caput 2um. in quo Platonis narratur positio.

Rationalis anime partes alio modo multiplicat
 Plato: cum enim nullum opus
 sit anime nouum: nec simpliciter: nec ad nos finem eius: ideo
 nec agens intellectus nec potentia ponitur apud ipsum: vnde et
 Aver. in 3° de anima: c. 18. in fine ingit: et omnia dicta
 ab Aristot. in hoc sunt: ita quod vltima nullum habent esse extra animam
 quod interdit Plato: quod si ita esset non indigeret ponere intelle-
 ctum agentem: et sic neque intellectum potentie: intellectus ergo agens
 apud cum nullus est nisi intellectus primus: que soli comparauit in
 cuius lumine omnia vniuersa sunt: ut Plotinus testatur: et quoniam in-
 tellectus noster intelligit diuinum esse et intelligibile perpetuum.

Amplius rerum materialium per ideas cognitionem retinet: sed
 sensibiliu per imagines particulares: perculdu-
 bio sunt tres rationalis anime partes apud ipsos: intellectus. **S**ed quo ra-
 tio: a ratione 2° est imaginatio: intellectus quidem materia est diuini
 luminis semper in eo operans: ut Iamblicus testatur egyptio-
 rum esse inuentum propter quod Plotinus enneade prima ingit: quod diu-
 aut pueri sumus operantur quidem que in composito sunt: pauca

ho a superioribus ad ipsuz vsq; resurgunt: qd etiam Origenes Ammoniusq; testantur dicentes: paruuloru intellectus semper vident celestis patris faciem.

Prima ergo et superior pars est intellectus qui semper diuini luminis est materia ac locus: quod primo viget in pueris apud eos. **Secunda** pars est ratio: que materia ac locus est idearum: quas retinet tanquam primordia omnium malium: quibus omnia entia mala intuetur: hec vero ab intellectu quemadmodum ideas a diuino lumine effluunt. **Tertia** quoque pars est ultima imaginatio: que locus est sensilium formarum: quibus anima contuetur sensibilia particularia. **Ex** his ergo liquet rationalem animam nihil suscipere a rebus ad hoc. scilicet ut intelligat: et ideo intellectus potentie rescinditur: et cuius agens intellectus dicat comparatione ad intellectum potentie: proculdubio: et nec agens intellectus ponitur: sed hec tres partes quibus anima tria referuntur genera contuetur: et noscat. **Sed** quo quidem pacto hec partes sunt anime: et quomodo his intelligimus: et quomodo sunt hec tria genera in his partibus: et qua de re non reminiscatur intellectus: sed anima: et alia multa non expedit nunc tractare. **Plotinus** enim hec et ampliora in quarta enneade in primo et secundo libro de dubiis animae pertractauit: nos. nisi peripateticorum sententiam sumus executuri: hoc igitur Platonis sectatoribus relinquatur.

Caput 3^m in quo inducuntur argumenta peripateticorum in necessitate intellectus potentie.

Errores in libro de anima testatur has duas propositiones: quod scilicet intellectus est virtus passiva: et quod est intransmutabilis: esse duo principia omnium eorum que dicuntur de intellectu: et tunc inquit: et sicut Plato dixit maximus sermo debet esse in principio: minimus enim error in principio causa est maximi erroris in fine: et quod tam de se parata anima diximus: et sequenter de intellectu: insistemus circa propositionem primam. scilicet quod intellectus est virtus passiva respectu intelligibilium: induxit autem Auer. in 3° de anima: comen. 4° ad hoc rationes tres: quarum prima sic componitur: omnis virtus que mouet ab eo cui attribuitur est passiva. **Sed** intellectus mouet a phantasmate cui attribuitur ergo est virtus passiva. **Amplius** secunda ratio eius componitur: omnis virtus que actu queque potentia est passiva. **Sed** intellectus est virtus queque actu queque potentia: ergo intellectus est virtus passiva. **Amplius** et 3^a ratio eius sic orditur: omnis virtus eges aliquo extra se est passiva: sed rationalis virtus eget aliquo extrinseco. scilicet intentionibus imaginatis: ergo intellectus est virtus passiva: hec sunt tria argumenta que Auer. tangit in eo proposito: si recte intelligat. **Alex.** autem dedit argumentum ex verbis Arist. bonum. **Quia** anima est omnia intelligibilia: et non secundum formam: ergo secundum virtutem: est enim diuina intelligibilia pro quanto omnium intelligibilium formas suscipit: queadmodum materia omnium predicamentorum est forme: pro quanto omnium predicamentorum formas retinet. **Quis** ergo virtus que est omnia susceptiue virtus est passiva: scilicet intellectus est omnia susceptiue ergo intellectus est virtus passiva: et hoc argumentum est dialecticum saltem.

Caput 4^m in quo inducuntur questiones aduersus rationes Auerrois: et soluntur.

Ante platonice quod instaretur: rationibus Auer. quoniam ratio prima petit quod est in principio: quoniam accipit intellectum moueri a phantasmatibus et intelligibilibus: et hoc nihil aliud esse quam pati ab eis: ergo supponit ipsum passiuus esse quod a principio accepimus. **Amplius** maiori scodi argumenti scilicet omnis virtus queque actu: et queque potentia est passiva. **Addo** minores hanc: sed caliditas ignis. queque actu queque potentia operatur: actu quidem presente calefactibili: potentia vero absente: vel hanc: phantasma est quandoque actu queque potentia: ergo caliditas ignis virtus est passiva: vel phantasma: conclusio est falsa: et non propter figuram syllogismi: ergo propter propositio-

tionem: et non propter minorem: ergo propter maiorem: erit ergo maior impossibilis.

Rursum tertia ratio nihil esse videtur: quoniam maiori. scilicet virtus eges presentia alicuius extrinseci est passiva: addo hanc: scilicet potentia solis et cuiuslibet motoris eget aliquo extrinseco: quoniam nihil mouet se: ergo potentia solis est passiva: et cuiuslibet motoris: et sic ut prius maior est falsa: cuius minor sit necesse simpliciter: et syllogismus sit bonus. **Et** ex his videtur omnes rationes hanc defendi: vno modo accipiendo eas esse tres diuersas: alio modo faciundo vnam tantum: cuius alij sint syllogismi. **Ad** cuius rei euidentiā debes scire potentiam passiuam tribus differre ab actiua: quoniam actiua mouet id in quo est: passiva mouetur ab aliquo sibi presente: et hoc perspicuum est omnibus. **Secunda** diuisio est: nam virtus passiva secundum eam est in potentia queque: et queque in actu. Actiua vero per accidens ratione. scilicet extrinsece: eo enim accidit queque: et queque agere: et deficit passiuum secundum peripateticos. **Tertia** et vltima differentia est: quoniam operatio passiuę virtutis est in eactiue autem in extrinseco forinsece: ob hoc actus passio: et hoc est palam his tribus differentijs proculdubio discretę sunt potentie passiuę et actiuę.

Si volumus igitur has rationes esse tres diuersas: proculdubio oportet accipere minorem primam tanquam confessam: ut exponitur inquit: et eo quod intelligere simile est ad sentire: queadmodum enim sentire quod dicitur est cognoscere: sic et intelligere. **Amplius** queadmodum sentire est queque actu: queque potentia: ita et intelligere: ut in nobis experimur. **Rursum** queadmodum sentire eget presentia sensibilis: ita et intelligere presentia phantasmatis: ergo queadmodum sentire moueri est a sensibili: ita intelligi ab intelligibili: et hoc profecto constanti prima ratio euidens est ac firma. Reliquę duę sunt firmę per duas conditiones sibi addendas: omnis virtus queque actu: et queque potentia secundum suam naturam: pro se: et virtus passiva intellectus secundum naturam est hęc ut constat. **Amplius** tertie addat: omnis virtus eges aliquo presente pro sui operatione remanente in ea: et sic rationes sunt firmę. **Sed** profecto melius puto vires harum esse vnam tantum: ita quod sit prima scilicet omnis virtus que mouet ab eo cui attribuitur est passiva: intellectus mouet ab eo cui attribuitur: ergo intellectus est passiva virtus. **Tunc** quoniam minor est accepta: et non probata: syllogizatur per secundam hoc pacto: omnis virtus que pro se: sui naturam est queque actu queque potentia mouetur ab eo cui attribuitur: et hoc manifestus est 3^a differentia. **Sed** intellectus secundum sui naturam: ac per se: queque actu: queque potentia: ergo mouet ab eo cui attribuitur: conclusio hęc est minor primi syllogismi. **Et** quoniam minor scodi rationis later syllogizatur pro tertia sic: omnis virtus que eget presentia alicuius forinsece in sua operatione remanente in ea: est virtus queque actu: quandoque potentia secundum sui naturam: et per se: et hęc propter differentias tertia intellectus est eges in sui operatione remanente in eo forinsece presentia: ergo est virtus pro se: sui naturam: et per se: queque actu quandoque potentia: et hęc est minor scodi: ergo vna est ratio in principalis: cuius minor condensationem per 2^m syllogismum: et minor scodi condensationem per tertium: cuius propositiones sunt per se notę et imediate amplius non condensationes: et hoc pacto reputo Auerrois sentire: quomodo. scilicet non accidit petitio principij in aliquo eorum. **Quod** igitur intellectus potentie sit virtus passiva que mouetur et perficitur ab intelligibilibus: et non phantasma corruptiua his patet.

Caput 5^m in quo inducitur prima opinio de intellectu possibili Auerrois. et Abubacher.

Quod primo aspectu nobis perspicuum relinquitur est: sicut diximus esse rationalis anime partes: quoniam enim experimur in nobis agere intellecta: et recipere ea: ut Auer. inquit in tertio commento. 18. et 19. et agere et recipere non

possunt attribui vni inquantū idē: ideo in nostra aia duas ptes ponere necesse est. s. vnā cui pati & recipere attribuit: alterā cui abstrahere & agere: erit ergo sermo pncipalis de intellectu potētē: sed qm̄ sunt quodā modo in p̄dicamēto reſonis accidit vt qui de vno dicit: & de altero tractet: ideo & si sermo noster sit de intellectu potētē: qz hęc que dicā sūt cōia ambobus: ideo cōiter: & quātū ad ea que insunt oib⁹ dicamus p̄mo: semp̄ eniz cognitio cōium p̄cedit cognitionez p̄prietū: vt Auer. & Arist. testant. ¶ **A**lexāder igit̄ & Auēp. cōgruunt in hoc: qz nec intells agens: nec possibilis: partes sint rōnalis aie. Alexā. eniz rōnalē animā seq̄ m̄itionē dicit supra quā est agens intells separatus & imistus: oium intelligibiliū auctor: vnicus numero totius s̄phę hūanę: cū quo Auēmpa. & Abubacher congruunt. ¶ **S**ed in intellectu potētē discrepāt. Auēpa. & Abuba. duos asserūt esse itells potētē. s. ipm̄ p̄bātaſma actuātū ac actu denudatū a materiis & imaginatiuā ipsaz que subm̄ est p̄bātaſmatū: que sunt potētia intelligibilia. ¶ **E**t huius rō est: qm̄ intellectio nes sunt numerate: & nō rōne agētis: cuz ille sit vn⁹ diuz: q̄ rōne itells in pō. q̄ intells in potētia numerat⁹ est: & oē numeratū est hoc corpus vel v̄tus in corpore: & ideo intellectum potētē virtutē dixerunt corpus: & ois v̄tus in corpore est sensus exterior vel interior: & intells non est sensus exterior: vt Aristō. declarauit ergo interior: & nō videt̄ esse alius q̄ ille in quo potētia sunt intelligibilia: & hęc virt⁹ est imaginatiua vbi intētionēs sunt imaginatę seu p̄bātaſmata: virtus ergo imaginatiua est intells in potētia apud hos: lz qdā alio nomine vtētes dicāt esse p̄bātaſia: aly cogitatiuā: & hoc discrimen est in noie. ¶ **E**t qm̄ est qdam̄ intells q̄ recipit intelligibilia potētia. i. p̄bātaſmata: & alter q̄ qn̄qz actu: qn̄qz potētia fit: ideo duos intells potētē extimāt: p̄bātaſma. s. imaginatiuā virtutē. P̄bātaſma eniz est intells speculatiuus & intells potētē. Intells potētē qdem: tuz qm̄ p̄bātaſmate sic denudato dicimur intelligētēs. Tum qm̄ hoc p̄bātaſma id est: qd̄ illā recipit denudationē: quā intellectionē nuncupāt. Speculatiuus hō dicit̄: qm̄ p̄bātaſmata denudata sunt ipsa intellecta: qbus intelligim⁹ res māles. ¶ **Q**uōd hō p̄bātaſma sit intells in potētia Auēpace p̄bauit ex hoc qm̄ inuenit ipm̄: qn̄qz intellectus in actu: qn̄qz in potētia & ois forma intellecta qn̄qz actu: qn̄qz in potentia est intells potētē. ¶ **A**mpli⁹ ex h̄: qm̄ p̄bātaſma recipit ipsaz denudationē: denudatio est intellectio: denudare. n. est intelligere: qm̄ denudare dicit̄ ipaz actionē denudatiuā: & denudationē passiua q̄ pprie intelligere dicit̄: p̄bātaſma recipit intellectio nē: qm̄ recipit vtrasqz denudationes. s. passiua & actiua: qm̄ actio & passio sunt in passio: ergo intells potētē erit p̄bātaſma: & ipsa virtus imaginatiua lz diuersimode: qm̄ p̄bātaſma intells est potētē recipiēs intellectionē. Virtus imaginatiua recipiens intelligibilia potentia: & qz p̄bātaſma actu denudatū est vniuersale actu: & vniuersale actu nō est in subiecto aliquo: nec in loco aliquo: ideo hoc p̄bātaſma: vt sic: nullibi est: sed est speculabile de se: & denudationem retinens. ¶ **E**cce igit̄ quo pacto p̄m̄ Auēmpa. intellectus agens & possibilis vnus essentię non sunt partes: sed separata non constituētia aliq̄ vnum totum: quibus Alexā. concedit quantū ad hoc: lz inter eos sit discrimen magnuz: vt ex p̄mo huius libri tractatu quis scire potest: vbi Alexā. positionem enarrauimus.

¶ **C**aput 6^m. in quo inducuntur rationes Auer. probantes necessitatem intellectus agentis.

Auerrois in 3° de anima cōmen. 18. q. tuoz extrahit rōnes qz intellectus agens sit aliquid: & p̄ma componit̄ in forma hypothetica: si solē intētionēs imaginatę nō sufficiūt ad intelligere intells pō nec solus

intells pō se solo facit se intelligētē: nec cū est aliq̄ intells ali⁹ ab eis hęc hypothetica est manifesta p̄ se: sed intētionēs solę non sufficiunt: nec solus intellectus ad intelligere: ergo necessarius est intells agens: minor declaraf̄ ibidē: intells eniz solus nō sufficit: qz tūc intelligere possemus absqz p̄bātaſmate: nec sole ille sufficit: qz tunc individū nō differt ab vniuersali: qm̄ hoc solo differunt: qm̄ individū mouet sensum: vlt̄ intellectum: & sic intellectus esset imaginatiua.

Amplius cuiusqz attribunt̄ due operationes genere diuersę: ei attribunt̄ p̄ncipia diuersa generū illarū: sed animę nostrę attribuit̄ facere intellecta & recipere illa: ergo ei intellectus factiuus & passiuus attribui debēt. ¶ **R**ursuz omne qd̄ transferit̄ de genere in genus de ordine in ordinē eget agente transferētē & subiecto recipiētē illud translatus: sed intētionēs imaginatę transferuntur de esse idiuuiduo ad esse vniuersale: que differūt genere & ordine: ergo eget transferētē: & est intells agens & recipiētē: & est intells potētē. ¶ **A**d hęc oē qd̄ operat̄ duab⁹ operationibus diuersis est in actu p̄ncipia illarū: sed nos experimur operari dupliciter. s. creando intellecta: & recipiendo illa: ergo vt prius.

Item omne id quod p̄cedit intellectū potētē: qui est quid nostri est quid p̄ncipaliter nostri: lz agens p̄cedit intellectū potētē: qui est quid nostri per caput p̄cedens: ergo & agens est quid nostri. ¶ **E**x bis haberi pot̄ necessitas intellectus agentis: erit ergo qdam̄ intellectus agēs: qui est sicut lumen ars & habitus: vt **S**implici⁹ inquit in cōmēto terty de anima textu illo: (est intellect⁹ hic qdem rē.) prout eniz est circa mālia factiuus: ars dicitur: ars enim ingit̄ nihil aliud est nisi habitus: quo agimus circa materialia: vt Arist. inquit: put̄ cōparat̄ intellectui potētē fixę & stabilis est habit⁹ & p̄fectio: qm̄ ita est p̄fectio intellectus potētē qz nō pot̄ solui: & hoc pacto habitus fortitur rationē: vt autēz est id quo illuminant̄: & sunt actu cognita intellecta: & id quo intellectus potētē recipit illa est lumen quoddaz: ac rationem lucis participans: vtrum aut sit aliquis alius intellectus agens posterius dicitur. Quod quidēz igitur sit intellectus agens quidam: vt habitus ars & lumen his palam.

¶ **C**aput 7^m. in quo obicit̄ bis p̄ argumēta peripateticoz.

Hic autem bis Auerro. & Themistius demonstratiue: & prima Auerro. ratio hęc est: intells possibilis mouet̄ ab intelligibilib⁹: p̄bātaſmata non mouent̄: sed mouēt̄: ergo p̄bātaſma in 2^a figura nō est intellectus potētē: maior declaraf̄: qm̄ declaratur qz p̄bātaſmata sunt id: cuius p̄portio ad virtutē distinctiuam rationalē est: sicut p̄portio sensati ad sentiens: minor declaratur: qm̄ si esset recipiens intellecta tunc res reciperet se: & mouens esset motū. ¶ **A**mplius intellectus mālis: nec est actus: neqz habēs actuz: sed polis vocatus tñ: p̄bātaſma est actus vel habēs: actum cuz sit forma imaginatiuę: ergo p̄bātaſma non est intellectus potētē.

Rursum intellectus cōparatur magis visui q̄ visibili: sed p̄bātaſma nō cōparatur visui: sed visibili: ergo p̄bātaſma nō est intellectus potētē: minor patet: qm̄ quemadmodū visile nō mouet visum nisi in p̄sentia lucis: sic p̄bātaſma mouet intellectuz in p̄sentia intellectus agentis: vt Aristō. inquit ergo p̄bātaſma cōparatur visili: & sic nō erit intellectus potētē. ¶ **P**ostremo Themistius in libro de anima 3° capite. 31. inquit: cuz eniz statuisset Aristō. in omni natura: alteruz pro materia haberi: alterum pro forma mouente p̄ficiēteqz: necesse inquit est eas deez differentias in anima reperiri: & talem aliquē intellectum adesse: qui pars animę rationalis p̄stantissima sit.

Arguo ergo sic: rōnalis animę ptes sunt duę: altera vt mā: altera vt forma: ergo intells potētē ps est rōnalis animę. **C** Adhuc arguit r ingratqz hoc quoqz ex illis verbis clarissime innotescit: quozū paulotenus ante mentionē fecimus: de intellectu inquit r vi ea quę cōmentat contemplaturqz nihil adhuc liquet: sed videtur diuersuz aię gen^o esse: solumqz id abungi r separari cōtingere: tanq̄ perpetuuz a morticino caducoqz: ecce quō intellectū potētē separātū dicit ipsūmqz partē animę rationalis: ergo agens intells: r intells potētē ptes sunt animę separatę: r nō sicut Alexā. r Auempa. r Abubacher dicunt. **C** Quo qdē pacto spāl̄r Alexādrī postio differat ab hac arabū: ac quo modo reprobet superiori capite ac tractatu liquidissime palā. Qd ergo accipio est q̄ intells agens r possibilis sunt aliqd rationalis aię: r hoc proculdubio Themisti^o Theophrastus Auer. r oēs peripatetici: arabes: r gręci asseuerarunt.

C Caput 8^m. in quo inducitur postio dicens propositiones esse intellectum agentē: r subiectum earum esse intellectū potētē: r improbat.

Propositores veteres ex gręcis sūt q̄ dicunt ppositiones pmas esse intellectū agentē subiectū x̄o haz. i. potētā animę rationalis dicunt eē subiectū r recipiens r intellectū potētē. **C** Mouentur autē hę qm̄ intells agens est pncipiū intelligēdi oium cōclusionū: r pncipia sunt pncipiuz intelligēdi oēs cōclusiones: in 2° figura concludūt pma pncipia esse intellectū agentē. **C** Amplius: oē id qd extrahit itellecta de potētia ad actuz est intells agens: sed ppositiones extrahūt dñes de potētia intelligēdi ad actū intellectū: ergo sunt intells agens.

Rursum: ppositiones sunt necessarie pro intellectu oīuz cōclusionū: vel igit tanq̄ cā agēs: vel tanq̄ mā earum: nō tanq̄ mā earum: ergo tanq̄ cā agēs: q̄ ppōnes sunt intells agēs. **C** Adhuc Aristo. ingrat intellectū agentē eē tanq̄ lumē: r Plato dicit: sicut solē: sed ppōnes sunt sic lumē: q̄ ppōnes sunt itells agēs: bis argumētis peripateticozū qdā sunt: qui ppōnes intellectū agentez extimant esse. **C** Sed his obicit Themisti^o in 3° de anima. ca. pite. 31. r ingrat sane hi qui ppositiones credunt surdissimis esse auribus vident: euz vocem Aristo. tam contentā: illu/strēm qz exaudire nō possint. intells inquit hominis diuinus r ipatibilis est cui^o suba idem p̄sus est qd actus: isq̄ immortalis r sempiternus r separāt^o est solus. tunc adde minoratū: sed ppositiones non est quid diuinus ipatibile: cuius suba est p̄sus idēz qd actus: ergo nō sunt intellect^o agens. **C** Auer. autē in 3° de anima libro cōmen. 36. ingrat: dicamus igit qd si hoc qd dicimus qd necesse est ppositiones sint de intellectu agēte: aut quasi mā: aut quasi instrū: si habent ingressus in esse intellectoz speculatiuozū nō fuit sermo necessarię psequētē: fm qd mā est mā r instrū: vult dicere qd hęc p̄ntia nō valet: intells agens r ppositiones necessarię concurrūt ad esse intellectozū speculatiuozū: ergo intellect^o agens est forma vera r ppositiones vere mā vel vere instrū. **C** Sed fm qd necesse est hic esse ppositiones r dispositionē. i. similitudinē inter intellectū agentē r ppositiones: quę assimilāt māē r instrūmēto alicui non qz est mā vera r instrū veruz. Debes ergo scire: qd intells dupliciter accipit apud Auerro. vno modo essentialr. s. qui in sui natura est intells: r hic dicit simul intells r intelligēs: qualiter sunt motores separati: alio modo capit intellect^o pro gdditate quę in sui natura est in materia: sed dicit intells prout intelligit: r hoc modo Auer. loquit in 36. cōmento: qm̄ inquit: sed impole est hic pcedere in infinituz: qz faceret gdditates r itells infinitos diuersos in specie: r sic apud Auer. est aliqd intells qui nō intelligit: sed dicit intellect^o:

quia intelligit: aliquis qui simul intelligit r intelligit: vt ps in multis locis. **C** Ex his possum^o veteres cū Themistio r Ariari: qm̄ ppōnes esse intellectū agentē pōt duplr intelligi: vno modo pmo r pncipalr: r sic nō: qm̄ (vt recte Themistius ingrat) diuinū qdā existit. **C** Alio modo instrūmentaliter r scđario: r tanq̄ sit mā pmi: r hoc pacto veteres recte dicunt: ppōnes enim sunt instrū concurrēs in itellectione intellectozū speculatiuozū: r sic possunt dici intells agens ppinquus: r instrūmētalr ad verificationes ppositionū concurrēs: r hoc forte intelligit Auer. in 2° de anima: cōmen. 155. dicens r intēdit per intellectuz: vt mihi videt: pmas ppōnes: r per scientiam id qd puenit ab eis. **C** Non ergo rōnes veterū cōcludūt simplr: nec Themist. argumentū: sed partē verā vnusquisqz suam probat.

C Caput 9^m. in quo narratur postio Auicē. r Algazelis.

Auicenna r suus abbreviator Algazel de intellectu agēte r possibi-

li eodē modo loquunt^o. Auicē enim in quinta parte sexti naturalū inquit qd anima humana plus est intelligēs in potētia: deinde sit intelligens in effectu. De autē qd exiit de pot^o ad effectū non exiit nisi per cāz: quę hz id in effectu: r extrahit illū: ergo est hęc cā per quā aię nostrę in rebus intelligibilib^o exeunt de potētia ad effectū: sed cā dandi formā intelligibilē nō est nisi itelligētia in effectu: penes quā sunt pncipia formarū intelligibiliz abstractarū: cuius cōparatio ad animas nostras est sicut cōparatio solis ad visus nostros: qz sicut sol videt per se in effectu: r videt luce ipsius in effectu qd nō videtur in effectu: sic est dispositio huius intelligētē: quantum ad nostras animas. Est ergo intelligētia agēs sicut sol: quę extrahit animas nostras de potētia in effectu per illustrationē factā in intelligibilibus. volūt autē hunc intellectū agēte esse separātū ac inistum: r non solū esse pncipiū itelligēdi: sed creādi formas ppter qd colcodea dicitur apud arabes: est autē alterius gñis ab intellectu potētē: inquit eniz s̄lr si intellectū mālem volunt appellare aptitudinē animę abstractā: in nobis semp est pmanens dum sumus in hoc corpore. si autē volumus appellare intellectū mālem aptitudinē aię: fm vnāquāqz rez aptitudo destruit cū bz esse effectus: est ergo apud hos intells agens itelligētia separata nihilqz aię nostrę: intells aut potētē: est aptitudo animę nō strę ad itelligibilia: r hęc vel gñalis ad oīa intelligibilia simplr: vel pncipalis ita ad hoc itelligibile quod nō ad alterū: r sic constat intellectū agentē r intellectū potētē nō eē duas ptes: qbus nostra aīa constituit. **C** Sūt autē auctor huius positionis nō Auicēna: sed Alexā. qui in libro de anima capite. 30. r in tractatu de intellectu postionē hanc ad verbū apponit: voluit enim intellectū agentē nihil esse aię nostrę: qd ex verbis Arif. pbat. d. quē intells de foris nuncupat. s. in. 16. de aīalibus: capite. 10. r est intellectus ab extra in nobis genitus. non autē est potestas animę: quę in nobis sit: neqz itē habitus per quē intells potētē: cū res alias: nūc hūc ipm̄ apprehendat: ecce quo pacto cū Auicē. congruit Alexā. Qd autē de intellectu potētē etias congruat audias verba Alexā. ibidē in capite. 26. cū ante itellectionē nihil sit actū: vbi qd intelligit: id qd itelligitur: sit siquidē illa itellectio inde aduenit qd itelligibilis spēs rei hz: solum igit mālis intells facultas r promptitudo qdam est ad formas excipiēdas: tabellę nondū inscriptę: p̄similis: quinimo ipsi^o tabulę agrapbo: hoc est inscriptiois carentię: q̄ tabellę similioz: tabella iam in entius numero est: quapropter id qd anima p̄ditum est: tabellę potius cōparari pōt: ipsa x̄o inscriptiois carentia: fere intells materialis est promptitudo r facultas quę p̄as excipiēdis inscriptionibus accōmodata: ecce igit quō cūz Auicē. Alexā. congruit

congruit dicendo intellectus potentie esse promptitudine aut preparatione que (vt Auzenna ait quasi explicans sermone Alex.) potest esse generalis et particularis: et primo modo im-
 patibilis ac tempore est durans. Secundo modo in aduentu intentionis intellectus tollit a subiecto. Ergo ex amboz dicitur col-
 ligere liquet intellectum potentie et agentem non esse partes anime nostre: sed bene vt Alexan. inquit sunt differentie anime: quod quo pacto intelligat posterius dicemus.

Caput 10^m: in quo narratur positio quorundam ad mentes Auerrois: de intellectu agente et potentie.

Multi in positione peripateticorum ac Auerrois persistentes: et ego diu credidimus intellectum potentie esse intellectum separatum vltimum abstractorum: vt Auerrois testatur comento. 19. terti libri de anima: que penitus esset inter se parata a materia: neque actus nec habes actu prius aliquem: quo intelligat. Sed est suba oino in potentia ad formas intelligibiles: nata perfici intentionaliter ab intelligibilibus: sicut materia realiter a formis sensibilibus. Hoc autem solitus eram hoc pacto affirmare: quoniam sicut in rebus abstractis est vna natura: oino expoliata a potentia: sed in qua penitus intelligit et intellectum sunt vnum adeo quod nihil intelligit nisi scita deus dicit in illo ordine quodam infimum: quod penitus sit in potentia ad intelligibilia: imo quasi potentia ipsa nata perfici intentionaliter ab omnibus formis materialibus et superioribus substantiis. Intellectus autem agens erit tunc secundum hoc deus: deus enim potest dupliciter intelligi: vno modo: vt illuminas quodam illustrans omnia et hoc pacto dicitur intellectus agens. Alio modo vt efficiens omnia entia in esse: et sic dicitur primum principium ac primum motor: voluit ergo hi quod quo pacto ex natura et nauis et vltima arte: et iustro sit vnum ens: vniuersitate ad operationem vnam sufficientem: ita ex deo et infimo intellectu qui intellectus dicitur potentia: fit vnum tantum vniuersitate quanta sufficit ad operationem vnam. sed ad intelligere quod dicitur respectu agentis abstracte: respectu possibilis intelligere. Rationalis ergo anima apud hos nihil aliud est nisi colligatur ex deo vt illuminante et infimo abstractorum: vt illuminabili. Hoc diu opinatus sum esse Auerrois positionem: et solitus eram addere quod deus non tantum intellectui potentie continuabilis est: sed cuiuslibet intelligentie: que ad modum enim congregatur ex deo vt illuminante et intellectu potentie infimo vt illuminato sit rationalis anima hominis comoda: ita ex deo vt illuminante et intellectu potentie lune fit anima orbis lune: et sic ex deo: vt sic et intellectu mercurij anima mercurij. erit ergo deus vna forma omnium intelligentiarum constituens singulo obiecti singulam animam ratione partis: que est tanquam subiectum. Nec contra hoc obicitur argumentum: quod per hanc rationem deus est forma intellectus potentie nostre: eodem modo: et intelligentie intermedie: quoniam extremum non potest esse forma extremi nisi media sint eodem modo forme illius. Hoc quidem motuum: supponit impossibile quodam intelligentie enim vno modo sunt essentialiter ordinatę: vt in actionibus physicis: non potest enim agere superior nisi omnes medie agant: vt Auer. dicit in 9° metaphysicorum comento. 7. sed in actione et vniuersione formali non essentialiter ordinantur: stat igitur primas formam esse formas infime et intermedie non. Vel conceditur quod quo ordine sunt eo ordine et omnes intelligentie medie sunt forme intellectus nostri: et sic rationalis anima erit congregatum ex infimo abstractorum et omnibus medijs: et prima intelligentia: et hoc pacto inter lunę est congregatum ex intellectu lune et omnibus superioribus intelligentijs et sic de alijs semper. Nec autem positio plus declarabitur cum de intelligence dicemus ac modo: quo modo intelligentie intelligentis: sic igitur quo modo hoc sit positio intelligenda constat.

Caput 11^m: in quo inducuntur argumenta pro hac positione: que quandoque nos induximus.

Rationem hanc solitus eram declarare esse Auerrois mentem: quoniam Aristoteles in libro de anima 3° diffiniens intellectum agentem inquit: ille homo in omnia facere sicut habitus quidam et sicut lumen: sed faciens omnia est solus deus. ergo intellectus agens est deus. Quod enim deus sit solus omnia faciens testatur Aristoteles in libro de mundo: quem admodum induximus superius. Adhuc Auerrois in 3° libro comento. 19. inquit: inter agens nihil intelligit ex eis: que sunt hic. Sed solus deus est qui nihil intelligit eorum: que sunt hic: vt 14° comento illius libri dixit et in magno comento: et alibi infinites: deus ergo solus est agens intellectus.

Rursum eodem comento dicitur: et est sua suba actio. id est quod non est in eo potentia ad aliquid: sicut in intellectu recipere est potentia ad recipiendum formas: sed esse liberatum a potentia est deus: vt dicit ipse in magno comento: et 14. illius. ergo intellectus agens est deus. Tres inquit Auerrois: opinatur enim quod prima perfectio sensus sit ab intellectu agente: vt declarabit in libro de animalibus: hoc inquit in 2° de anima comento. 59. igitur intelligit per intelligentiam agentem non colcodeat: cum in hoc reprehendat Auzennam. 7. meta. com. 31. ergo intelligit deum: et sic deus est intellectus agens.

Preterea in 3° de anima comento. 36. inquit: homo igitur secundum hunc modum: sicut dicit Themistius. assimilatur deo in hoc quod est omnia quodammodo: et sciens ea quoquo modo. entia enim nihil aliud sunt nisi scientia eius: neque esse entium aliud sunt nisi scientia eius. Arguo ergo omne id cuius scientia est esse rerum omnium et quod scit omnia pro vt est omnia est deus: sed per hec verba intellectus agens est hoc modo. ergo intellectus agens est deus: et hoc est bonum argumentum. Deinde Auerrois in 3° de anima comento. 20. circa finem inquit: et nos convenimus cum Alexan. in modo ponendi intellectum agentem: et differimus ab eo in natura intellectus materialis: et differimus a Themistio in natura intellectus: qui est in habitu: et in modo ponendi intellectum agentem. Ex his capitulis quod Auerrois dicit de intellectu agente id quod Alex. et non id quod Themistius. sed Alexan. dicit intellectum agentem esse deum: vt videtur sibi imponere Auerro. 3° de anima comento. 36. et Themistius. non ergo Auerrois sentit intellectus agentem esse deum. Postremo Auerrois in 12° diuinorum comento. 38. inquit ex hoc quod apparet hinc quod Aristoteles opinatur: quod forma hominum: in eo quod sunt homines: non sit nisi per continuationes eorum cum intellectu: qui declarat in libro de anima esse primum agens et mouens nos: intelligentie enim abstracte debent esse principia eorum: quorum sunt principia: duobus modis: primum quod sunt mouentes et secundum quod sunt finis: intelligentia enim agens in quantum est abstracta: et est principium nobis: necesse est vt moueat nos: secundum quod amatum amans: et si omnis motus: necesse est: vt continueet cum eo a quo sit secundum finem: necesse est vt in postremo continueet cum hoc intellectu abstracto: ita quod erimus depedentes a tali principio: a quo celum dependet: quauis hoc sit in nobis modico tempore: sicut dixit Aristoteles. Ex his arguo: omne mouens nos sicut amatum mouet amans: a quo dependemus sicut celum depedit ab eo ad quod stat vltimus finis nostri motus est deus: vt perspicue omnibus palam: his verbis constat intellectum agentem esse mouens nos sicut amatum amans: a quo depedemus: sicut celum dependet ab eo: ad quem stat vltima res. ergo intellectus agens est deus: et hoc est vltimum et potissimum argumentum pro hac parte. Et huic congruit verbum Auerrois in sua paraphrasi de somno: inquit. n. et quemadmodum dat perfectiones animales viles: et materia recipit eas particulares: ita hoc dat perfectionem vltimam anime imaginatiue per vlem: et imaginatiua recipit eam particularem: declaratum est enim quod intelligentia agens dat primam perfectionem

Suelf. de intel.

5

utriusque anime: particulares et particularium. scilicet quoniam sensuum: et virtutis imaginatiue ex his arguo: datur ultimam et primam perfectionem est deus: sed intelligentia agens: ut inquit: est dator tam primam perfectionem: quam postremam: ergo intellectus agens est deus: hec sunt argumenta: que olim per hac parte nos induximus: et credidimus. proculdubio intentione Averrois esse hanc: et in unum considerauimus quod soluebamus argumenta per parte opposita.

Capitulum 12^m: in quo approbatur hec positio.

L cum peruenit ad manus meas epistola Averrois: que de beatitudine inscribit: qua nos comentati sumus his diebus: iam inueni sermones Averrois contrarios huic positioni: inquit enim dixerunt philosophi quod intellectus agens intelligit primum et omnia secundum se et ipsius: et similiter que non sunt actu intelligibilia: et reducit intelligibilia in potentia in actu intelligibilia: et que sunt intelligibilia in seipsis sunt illa: que sunt separata a corpore. Et ecce quo pacto primum intellectum non ponit esse intellectum agentem: quoniam copulatione utitur: et quoniam deus non intelligit nisi se: ut dictus est in 12. meta. commentum. 51. et in libro. de se. de se. disputatione tertia. et alibi.

Amplius in sequenti epistola de beatitudine: que forte est per prioris vel altera a prioris: ut reputo: quoniam in prima compleuit intentionem in secunda proponit nouam intentionem: sed quocumque modo sit inquit: dixit autem Averroes: principia per que stant corpora: et ipsorum accidentia sunt sex gradus habentia sex alios supremos: et ynaqueque illarum species continetur in aliquo gradu illorum: nam causa prima est in primo gradu: secundum hoc in secundo: intellectus agens in tertio gradu anima in quarto gradu: forma in quinto: materia in sexto gradu. Et paucis iterpositis inquit: credendum est primam causam esse altissimum deum benedictum: et ipsa est causa propinqua essentie secundorum et essentie intellectus agentis: et eodem sunt cause essentie corporum celestium: ecce quod plane intellectus agens differt a deo: hec sunt argumenta: que olim vidimus ac conabamur soluere pro parte illam modo autem soluat: qui vult.

Amplius inquit Averroes commentum. 18° terti. de anima: et fuit necesse attribuire has duas actiones in nobis anime scilicet recipere intellectum: et facere ipsius: quibus agens et recipiens sint sube eterne propter hoc quod iste due actiones reducuntur sunt ad nostram voluntatem. scilicet abstrahere intellecta et intelligere ea: ex hoc arguo: omnis forma cuius operatio est in nostra voluntate est quodpiam corporis nostri vel anime nostre: ergo cum intellectus operatio sit in voluntate nostra proculdubio erit quodpiam corporis nostri vel anime nostre: et sic non potest esse deus. Et adhuc Themistius in 3° de anima capite. 31. Arguit: et prima ratio sua est: intellectus agens est pars anime nostre: ut Aristoteles inquit: cuius stauisset enim Aristoteles in omni natura alterum per materiam haberi alterum per formam mouente proficienteque: necesse inquit est eadem differentias in anima reperiri: et tale aliquid intellectum adesse: qui pars anime rationalis prestantissima sit: maior ergo hec palam: sed deus nec pars est anime rationalis: nec anima: ergo deus non est intellectus agens nec e contra.

Amplius inquit: in secundo de anima de intellectu autem et perspectiva potentia: nihil adhuc manifestus est: sed videtur genus altere anime esse: et hoc solus contingere separari: sicut perpetuum a corruptibili: ex hoc accipitur: hec exclusiua solus intellectus est perpetuus: intendit autem per intellectum ipsius agentem: quoniam in tertio libro inquit: separatus autem est solus hoc que vere est: et hoc solus imortale et perpetuum est: ecce quo vult quod solus intellectus agens sit perpetuus et imortalis: querit ergo Themistius ly: solus: quomodo accipitur: absolute: vel relative ad nos: non absolute: quia tunc sequitur: ergo omne perpetuum esset intellectus agens: ab exclusiua ad viles de terminis transpositis: modo hoc est impossibile: multa

enim sunt perpetua: que non sunt intellectus agens. scilicet motor res celorum: si accipit: solus: relative ad nos: tunc est sensus: solus eorum que sunt in nobis intellectus agens est eternus: et sic vult quod intellectus agens sit quodpiam nostri: ergo non est deus: cum non tamen sit quodpiam nostri: sed omnium: ut dictum est. Et iterum intellectus agens assistit homini: ut dicitur Themistius in 3° de anima capite. 31. et 27. imo est imersus et immissus intellectui possibili: ut ibidem dicitur in 3° de anima capite. 23. sed deus non assistit homini: ut Averroes dicit 8° physice. commentum. 84. sed in maximo circulo et in dextro illi: ut dicitur secundo celi commentum. 15. ergo deus non est intellectus agens.

Amplius filius Averrois in tractatu de intellectu: qui est summum humanum bonum inquit intelligentia operans habet duas operationes: vna in quantum est abstracta: et hec est: quoniam intelligit suam proprietatem: que admodum esse aliarum intelligentiarum: que intelligunt eam. proprietatem: et quod intelliges et intellectu in ipsis est vna et eadem res: alia operatio est: quod intelligit res intelligibiles: que sunt in intellectu mali: hec enim exire facit de potentia in actum: et est hec inter operas coniugabilis vult: et est quasi forma eius: propterea homo operatur cum ipso: quando vult. scilicet intelligit et Themistius dicit in ipso: et cum ipso scribo: hec ille: ecce quomodo intellectus agens est ille: qui intelligit res intelligibiles: que sunt in intellectu mali: cum ipsa sit forma hominis: qua operatur: quoniam vult: modo deus non est huius: deus enim non intelligit res extra se: nec est forma hominis in potentate eius existens: ut constat: ergo deus non est intellectus agens. Et hoc idem et in fine illius tractatus inquit: cuius verba relinquo breuitatis causa. Et Item. 7. meta. commentum. 31. in fine contra Averroem inquit: sed mouit Aristoteles ad ponendum mouens separatum a materia in factione virtutum intelligendum: quod virtutes intelligibiles apud ipsos sunt non mixte cum materia: unde necesse est: ut id quod non est mixtum cum materia generatur quoquo modo a non mixto cum materia simpliciter. ecce quo vult intellectum agentem solus esse abstractiui formarum intelligibilium: sed deus non solus est abstractiui intelligibilium: ut declarabit. ergo deus non est intellectus agens.

Preterea orbis inferior ac omnium orbium vilissimus meretur motorem viliozem omnibus alijs: hec maior est Averrois. 12. meta. commentum. 44. vbi vult: motorem se excedere in nobilitate mobilis et magnitudine eius: sed homo est vilior ac inferior omnibus alijs: ergo meretur intelligetiam viliozem: non ergo deus est motor hominis.

Rursum Aristoteles in secundo celi inquit: videtur autem optime quod habent existere: quod bene sine actione: per pinquissimo autem per paucas et vna: his autem qui longius per plures: vbi Averrois commentum. 62. inquit: id quod acquirit perfectam nobilitatem sine actione est in rei veritate id cuius actio est sua substantia. scilicet intellectus abstractus etc. Ex hoc arguo deus nihil agit extra se: sed sua substantia est eius actio: intellectus agens agit extra se: ergo intellectus agens non est deus: minor patet facit enim de potentia intelligibilibus actu intellecta. Maior ex verbis illis palam: et infra dicit: quod autem est ut optime habes: nihil indiget actione vbi Averrois commentum. 64. inquit: intelligendum est quod id quod acquirit nobilitatem pauca operatione existit in corporibus celestibus: et id quod acquirit nobilitatem multis operationibus inuenitur in corporibus celestibus: et in nobilissimo eorum: que sunt bic. scilicet homine: ecce quomodo palam propositum principium acquirere perfectionem in homine est multis actionibus: sed deus non est principium multarum operationum: ergo non est quidpiam principium hominis: et sic non potest esse intellectus agens. Et Item Simplicius in tertio de anima textu illo (et bic intellectus separabilis et impatibilis) mouet: quoniam intellectus agens sit deus: et respondet quod sicut intellectus potentie differt a sensu: ita deus ab intellectu agente: et hoc scribitur in commentum nostro de anima textu illo.

Postremo

Postremo Aristo. in 12° diuinoz de pmo loquēs inquit: mouet aut̄ sicut appetibile et̄ intelligibile: hęc enim sola mouent nō mota. Sed intellectus agens nō mouet vt appetibile et̄ intelligibile oēs intelligētias: qm̄ forma infimi orbis nō dō mouere formas sup̄mi ac altiorū orbium. **Ex** his et̄ alijs multis dōm reputo intellectū agentē: qui pars est rōnalis animę nō esse deū. **Caput 13^m**: in quo determinat̄ veritas argumentaq; op̄positę partis soluntur.

Ad consideratis cōsiderādis p̄culdubio dice: re op̄ esse tres intellectus agētes: quorū vnus est sicut sol: qui forma est v̄lis oīuz intellectiū separatoz: ac id per cuius essētiāz oēs intelligētīę sunt et̄ intelligunt: vt declarabit. **Est** alter infim^o animę scilz orbis infimi accommodatus. sc̄m pars est rōnalis animę: qui est sicut lumen: quo possibilis intellectus recipit ac intelligibilia agunt: et̄ hunc intellectum significauit Auerrois cōmēto magno in fine. d. imo dōbes scire q; respectus intells agentis ad istū intellectū est respectus: lucis ad diaphanū et̄. mō lux est forma diaphani: mō hoc nō potest verificari de deo: et̄ sic dat̄ intelligere 2^m intellectus: quē admodū ergo in actione naturali et̄ p̄phica deus est p̄mus motor: in quāru est aīa p̄mi orbis: ita in actione intentionali deus est p̄mus intellectus agens in virtute cuius oīa alia illuminat̄ intelligibilia p̄p̄ia: quē admodū lux virtute solis. Alius est infim^o tantū: et̄ hic intells agēs est p̄ma notio: quę est intells put per accidēs in se est quōdā intellectū q; lumē intelligit̄ et̄ extrahit cōclusiones de potētia ad actū: ergo s̄m Auerrois erit intellectus illuminās tñ vt deus: post quē est intellectus: qui nō illuminat nec illuminat̄. sed est lumē: quo fit illuminatio a p̄mo intellectoz: tertius est q; illuminat̄ a p̄mo mediante hoc lumine: qui illuminat̄ et̄ hūc **Themi.** appellat̄ illuminatē et̄ illuminatū: et̄ hic est plures s̄m numerū artūz: vt dicit **Themi.** alij aut̄ sunt vnici tñ nūo. Nō ergo simplr male dictū est: deus esse intellectus agens: sed male dicunt: cū reputant hunc solū et̄ nullū alterū esse: qui pars sit rōnalis aīę: sicut ego diu credebā. **Hęc** aut̄ s̄m Simplicius in 3° de aīa textu illius partis (et̄ hic intellectus separabilis) plane ponit: dicit recte inquit: ergo duplex nobis aīę assignat̄ intellectus: et̄ manens et̄ p̄cedēs: et̄ hic vel perfectus vel imperfectus: manens xō vel oīno manēs vt deus: vel quodā pacto vt intells aīę nostrę. vide cōmētū nostrū. **Ideo** ad argumēta oppositę partis facile soluit̄. Primū nihil est: qm̄ intellectus agens est oīa facere similitudine abstractione: vt Auerrois testat̄ deus aut̄ facit oīa s̄z esse et̄ existere. Sc̄m etiā nihil valet: qm̄ Auerrois nō vult simplr intellectū agentē nihil intelligere: sed nihil intelligit receptiue: sicut intells potētīę intelligit: cum quo ponit differentia. **Et** per idēz soluit̄ verbum aliud: agens enī intellectus nō est potētia ad intelligibilia: quē admodū intellectus potētīę. **Id** etiā sc̄d de aīa pōt verificari de intellectu agente p̄mo: sicut in cōmēto nro scripsimus: et̄ pōt verificari de virtute formatiua: quę itells dō agens meta. vt alij dicūt. **Id** etiā tertij dō aīa cōmēti. 36. soluit̄ se: est enī hō tunc illis deo: qm̄ sicut deus est oīa s̄m rem et̄ essētiā: ita hō per intellectū agentē oīa s̄m sciam et̄ cognitionē: nō q; deus sit intellectus agēs: sed ei p̄pinquus ac illis. **Et** forte q; verificat̄ de intellectu agēte qui est sicut sol: vt dicā cōmēto. 36. **Id.** 20. p̄mēti nihil est: qm̄ Alex. nō dicit id vt videbit̄ et̄ declarabo cur. Auer. conuenit magis: cū Alexādro: q; cūz **Themi.** vt loco suo dicā. **Id.** 12. cogit oīno: de intellectu agente p̄mo: qui est deus: et̄ non de sc̄do: et̄ ideo hñ cōsidera. **Id** libri de somno soluit̄ ex h: qm̄ ibi loquit̄ s̄m Auicennā et̄ Algāfelez: quos secutus est

in iuuentute. Quō igit̄ intellectus agens sit deus: et̄ quō nō: et̄ quō soluntur aliq; auctoritates illoz: et̄ aliq; nom̄bis perspicuum est omnibus.

Caput 14^m: in quo narratur sententia **Themistij.**

Sententia **Themi.** inueni viros discordēs: p̄pter v̄ba q̄daz eius: inquit. n. in 3° de aīa capite. 33. an p̄mū q; dē intellectū illuminatē credi vnū op̄z: illuminatos xō et̄ subinde illuminantes plures: quē admodū q̄q; sol est vnus: tamen lux: quę de sole p̄dit et̄ mittit: quasi abiungit̄ ab eo et̄ diuellitur: atq; ita in multos obtutus distrahit̄ distribuiturq;. **Ex** his verbis expostor̄ sumit duplicē esse intellectū agentēz: vnū. sicut tñ illuminat ac solū p̄ncipiū p̄mū est illustrationis: et̄ hic est substantia separata p̄ma. sc̄d est fil̄ illuminās et̄ illuminat̄: et̄ hic est quēdā suba preparata ad intelligendū: quę illuminat̄ ab intellectu agente: et̄ illuminat̄ intellectū possibile: et̄ hic numerat̄ s̄m nūerū intellectū possibilez: quos **Themi.** ponit tot quot hoīes: s̄z **Expositorē.** **Alberti** aut̄ latinorū p̄mus **Themi.** mentē aliter explanat: et̄ vult q; **Themi.** per intellectū agentē multiplicatū intelligat lumen quōdaz eternū: existens subiectiue in intellectu potētiē: ab intellectu illuminante progrediēs: qđ apud **Themi.** est. **Tūz** illustrans. **Tūz** illustratū: illustrat̄ enī ab intellectu agente: illuminat̄ autē intellectum potētię ac phantasmata ipsa. **Sed** hi a mente **Themi.** maxime remoti sunt vt per superius dicta clarescit: et̄ ideo ne multiplicemus sermonē: in quo nō op̄z videt̄ ergo mihi dicere **Themi.** posuisse aiām: quādā seunctā a mā vnica mundi totius: vt in p̄mo de aīa libro capite. 33. testat̄: ex genitis per putrefactionēz: hanc esse rōnalē hoīs aiām nō dubitat dico non vitam hoīs aut̄ aiationē esse: sed vitā ac animationē p̄bere: vt inquit: mō in 3° de aīa capite. 31. et̄ 27. ait agentia intellectū esse aliqđ nostrū: et̄ essētiā n̄rāz: qđ verificari nō pōt nisi put pars est rōnalis aīę sepatē ac abstractē: erit ergo duplex intellectus agēs: vnus illustrās tantū et̄ sic ps aīę rōnalis erit sepatē sine dubio: alter illustrās fil̄ et̄ illustratus et̄ hic p̄ma p̄n^o ac p̄notiones et̄ p̄pōnes sunt: et̄ hęc sunt multa put diuersę et̄ multę sunt artes: et̄ hos duos intells denotauit **Themi.** in 3° de aīa capite. 26. cū declarasset̄ intellectū agentē vniciū: intellectū multiplicatū declarās: dicit in intellectu qđem possibile diuersę et̄ sectę sūt notiones qđ declarat. de eo q; varie. **Tūz** artes. **Tūz** notitię et̄ scientię collocant̄: ecce quō per intells agētes illustrātes et̄ illustratos in ill̄ intelligit notiones diuersas. i. itells p̄maz p̄pōnū: qđ io sunt multę: qm̄ varię sunt. **Tūz** artes. **Tūz** sciērit̄ ḡ intells agēs p̄mus et̄ hic est pars aīę rōnalis cū intellectu potētię s̄stitūes eaz: vt capite. 39. p̄cludit. **Aliter** est notio p̄^o et̄ hęc nihil est aīę n̄rę: s̄z hñ qđpiā 2genitū s̄m **Themi.** p̄mus vnicius est nūo oīum: quē admodū rōnalis aīa vna oīuz. Sc̄d est numeratus s̄m numerū artūz ac sciaz: alia enī est notio in geometria: alia in p̄phica auscultatione alia in metaphysica: sicut manifeste declarat̄ suo loco: et̄ ide hñ dō illustrās: qm̄ p̄mę p̄pōnes p̄clones declarat̄. Sunt xō illustratę: qm̄ intellectu agēte tñ intelligunt̄: vt Auerrois et̄ **Themi.** in posteriorib^o. dicūt: et̄ nos in cōmēto nostro dixim^o. Sed an intells agens et̄ possibilis sint diuersę subę apud eū: an solus sit intellect^o agēs: s̄z cōpōne possibilis qñq; dicat̄: in positione Auerrois declarabit̄: nunc xō sit dictū in tantū.

Caput 15^m: in quo narrat̄ positio. d. intellectū agēte: et̄ in intellectu potētię esse qualitates rōnalis aīę s̄m Auerrois.

Aerunt quidā Auerrois imitatores: q; itellectū agentē et̄ intellectū potētię aliqđ aīę nostrę esse dicūt: sed nō dicūt esse subas rōnalis aīę: s̄z v̄ntes ac facultates: quę sūt p̄p̄ia **Sueli.** de intel. **B 2**

ac essentialia accidentia: quibus rationalis anima est principius
 actuum actionis et intellectiois: et principiu passionis: que ad
 modum enim sensitiva anima respectu sensationis eget duabus fa-
 cultatibus: quibus agit et patitur sensatione: sic et rationalis anima: per
 facultate actiuam principiu est abstractionis intelligibilium: per
 facultate passiuam principiu est receptiuum eorum: agens ergo in-
 tellectus et possibilis duce sunt potentie naturales de se habita spe qua
 tatis: que facultates rationalis anime dici possunt. Hanc autem
 positionem ex verbis Averrois. syllogizati sunt hoc modo: virtutes
 nostre anime sunt facultates ac accedunt propria eius: sed intel-
 lectus agens et possibilis sunt virtutes anime nostre: hoc inquit
 Averrois in libro 3o de anima commento. 4. sic et ideo dicit Aristo.
 postquam necesse est ponere in anima rationali has duas divas: scilicet
 licet virtute actionis et virtute passionis. Et ibidem commento
 18. ait: et cum invenimus nos agere per has duas virtutes
 cum voluerimus et nihil agit nisi per suam formam: ideo fuit ne-
 cesse attribueri in nobis has duas virtutes intellectus. Et com-
 mento. 20. inquit: et ex hoc modo dicimus quod intellectus continuatur
 nobiscum apparent in eodem virtutes: quare una est activa:
 et alia de genere virtutum passivam: et hoc idem frequenter in com-
 mentis Averrois invenies. ergo per bis minor quod intellectus
 agens et possibilis sunt virtutes anime rationalis: et sic sequitur con-
 clusio quod sint potentie naturales et accidentia essentialia eius quod
 erat positio horum. Sunt autem ex antiquis quedam qui positio-
 nem hanc confirmant ex hoc: quoniam nulla substantia creata ac causata
 ab alia priori est principium operationis per eius essentialia: sed om-
 nitalis substantia operatur per potentiam secundum rem distinctam ab essentialia:
 hoc enim solo discrimine differt substantia causata ab incausata:
 quoniam incausata operatur per potentiam: que est eius essentialia: causa-
 ta vero per potentiam diversam ab essentialia. Sed rationalis anima est
 substantia causata: cum sit infima intelligentiarum. ergo erit po-
 tentia sua: per quam operatur differens ab essentialia eius et
 sic accidens eius.

Amplius potentia et actus sunt eiusdem generis: ut
 Averrois ait. 5. physice auscultationis: com-
 mento 9o: sed actus rationalis anime est accidens. scilicet intelligere. quod po-
 tentia passiva intellectiois vel activa erunt accidentia. mi-
 nor relinquitur manifesta et famosa intelligere enim est quali-
 tas de predicamento qualitatis: ex bis relinquitur quod intellectus
 agens et possibilis sunt duce facultates rationalis anime quemad-
 modum sensus facultates sunt sensitivae ad sensationes.

Caput 16o: in quo reprobat hanc positionem secundum fundamenta
 Averrois.

Ad revera hec positio vera est in se:
 non tamen est Averrois: quod sic
 arguitur: nullae substantie sunt accidentia: hec enim est
 immediata: sed intellectus agens et intellectus potentie sunt
 substantie: quod dicit expresse Averrois in 3o de anima. com-
 mento. 18. sic et fuit necesse attribueri has duas actiones in
 nobis anime. scilicet recipere intellectum: et facere ipsius: quantum agens
 et recipiens sunt substantie eterne. Adhuc nullus intellectus ultimus
 abstractorum est accedens: hoc liquidissime constat: quoniam terminus est
 eiusdem generis cum terminato: sed intellectus materialis est ultimus
 abstractorum: ut Averrois dicit commento. 19o. ergo non est fa-
 cultas accidentalis: sed substantia.

Amplius omne quod attribuitur intellectui separato est
 idem illi: nisi sit in materia vel dependens a materia: sed
 potentie illae. scilicet agens intellectus et intellectus materialis: nec sunt in materia: nec
 dependens a materia: et sunt attributa intellectui separato. ergo sunt
 substantie illius: maior est Averrois 12o meta. commento. 17. minor
 autem est divulgata omnibus.

Rursum quocumque sunt dispersa in natura inferiori colli-
 guntur per identitatem in natura superiori ut procu-
 lus ait: per 3o et essentialia in sensitiva anima dispersa sunt re. ergo
 in rationali colligentur secundum rez. Et rationalis anima circumscriptio

omni distincto reali ab ea: est prestabilior anima brutali: quod
 cumque plena formis. ergo de ei attribui tota perfectio illius anime
 et ultra: et hec non est nisi exire in opus. ergo exibat in opus:
 et cum sit circumscriptum omne re diversum ab ea: exibat ergo per essen-
 tiam in opus. ergo non potest diversis. Deinde nulla opti-
 ma substantia perficitur ac subest accidenti: ut Averrois inquit. 12. p. me
 phie commento. 51. sed rationalis anima optima est substantia: cum
 sit una intelligentiarum. ergo non subest accidenti.

Preterea nulla natura necesse esse subest accidenti: sed
 rationalis anima est natura necesse esse. ergo non subest
 accidenti. maior per quoniam quicquid est in natura necesse esse: necesse
 esse: nullum accidens est natura necesse esse ut Averrois declarat
 12o meta. commento. 4. 1. et alibi.

Amplius nulla natura cuius esse et essentialia sunt idem omnibus
 modis subest accidenti: ut omnes concedunt: sed
 rationalis anima est natura: cuius esse et essentialia sunt idem simpliciter: cum
 sit una separata substantia. ergo non potest subesse accidenti.

Postremo non minori ordine ordinatur rationalis anima
 ad intelligere et corpus humanum: quare
 in natura ad orbem: sed in natura nulla ponitur per respectu motus or-
 bis diversa ab essentialia secundum Averrois. ergo in rationali anima nul-
 la debet poni potentia respectu intelligere corporis humani.
 Et bis cum istis accepimus quod intellectus agens et intellectus po-
 tentie sint gradus nostre anime et nostre: sed quod non sint acciden-
 tia vel qualitates aut facultates declaravimus. Et tunc non
 difficile est solvere argumenta illoz: habet enim partes dicunt
 virtutes non respectu rationalis anime: sed respectu operum: et hoc
 pacto materia et forma subalis virtutes dici possunt: respectu ope-
 rationis: sed in se respectu totius dicantur partes: et sic loquitur
 Averrois. Ad fundamenta veterum facile est solvere: maior enim
 prima vera est in substantia creata: cuius actio et passio sunt acciden-
 tia: quod non est in proposito: rationalis enim anime operatio non est acci-
 dens: ut dicemus. Et inde differt a primo: quoniam primo agit in-
 dependenter: rationalis autem anima dependenter: ut satis constat.
 Et per idem ad 2o concessa maiori negat minor in natura enim
 non est accidens anime rationalis: sed forma intentionalis eius perfi-
 ciens eam intentionalem: sicut forma perficit materiam realem: et hoc to-
 tus erit palam in tractatu sequenti de intellectu speculativo.

Caput 7o: in quo declarat positio quorundam veterum
 in dictis Averrois.

De veteribus secte Averro. duo primum
 que nullus negare potest. scilicet quod ambo intellectus. scilicet agens
 et materialis sint separate substantie: et in hoc non est in-
 randum: quare manifestum est per se. Et quod ambo sunt
 aliquid anime nostre: quoniam operationes eorum sunt reduce ad vo-
 luntatem nostram: ut Averrois inquit. Sed specialiter dicitur: quod am-
 bo sunt substantie actu subsistentes: tamen ex eis fieri unam rationalem animam
 totam asserunt: quoniam non solum potest esse substantia: ex duabus substantiis:
 quare una informat aliam et inheret ei: verum etiam ex duabus
 substantiis actu quarum una non est distincta ab altera loco:
 subiecto: et cum hoc actus unius immediate dependet ab alia:
 que ad modum quod ex motore celi et ipso celo unum fit adeo quod
 inter forma de celo: ita ex intellectu agente et intellectu pote-
 tie sit unum: eo quia intellectus agens est distans loco et subor-
 que unitas sufficit pro unitate operationis: et sic fit una anima: sed
 quomodo intellectus agens dicat forma intellectus potentie isti partem sunt:
 quoniam quedam dicit quod intellectus agens est forma: quoniam sicut colores
 non videntur in diaphano: nisi parte lumine: sic nec intellectus materialis
 intelligit res materiales nisi parte intellectu agente: quod est etiam lumen.

Amplius alii dicunt quod ambo sunt duce substantie separate: sed
 rez diversae: sed intellectus agens intelligit ab
 intellectu potentie: et id intelligere est perficere illum intentionalem:
 et inde fit unum quodammodo ea unitate qua ex intelligibili et intel-
 lectu fit unum: que unitas est maior quam illa materia: et forma: ut
 declaravimus

declaramus in cōmēto nostro libri de aīa. Ergo erit apud
 hos intellectus agens infima intelligētia: quę vnī intel-
 lectui potētīe: qui est infimus abstractioꝝ et vna int̄ vilioꝝ
 aly vnī dico vel sicut lumen mō dicto: vel sicut intelligi-
 bili intelligenti: quę vnio est informatio sine inherētia: vt
 suo loco declarabimus. ¶ Intellectus ergo agēs et intell̄s
 potētīe erunt due subē actu existētes: ac se subsistētes: ex
 quibus sit rōnalis aīa vna vnitate sufficiente ad operationē
 vnā: et hęc est horū positio. ¶ Hanc positionem sentire vꝫ
 Auerrois in epistola de beatitudine cū ponit gradus p̄nci-
 pioꝝ: causa enim p̄ma inquit est in p̄mo gradu: scōda x̄o in
 scōdo: itell̄s agēs est in 3° gradu: aīa in 4° gradu: forma in 5°:
 mā in sexto gradu. Ecce quō intellectu agentē separātū ponit
 ab aīa: et per aīam intellectū potētīe intendit: et per formam
 illam audit: quę dependet in esse et conseruari a materia: sicut
 cogitatio et formę reliquoꝝ compositorū generabiliū.
 Quō autē intellectus potētīe intelligat semper intellectū
 agentem: et per sequens intellectus agens sit tanq̄ forma
 intentionalis eius: sicut intelligibile forma intelligentis p̄
 in dictis Auerrois sepe: inquit enī in cōmēto magno sic:
 et iste intellectus recipiens necesse est vt intelligat intel-
 lectum: qui est in actu: cum enim intellexerit formas mate-
 riales dignior est vt intelligat formas nō materiales: et id
 quō intelligit ex formis abstractis. v.g. ex intelligētia agente
 nō impedit intelligere formas materiales et cetera. ecce quō vult
 quod intellectus agens perficiat intellectum potētīe semper:
 sicut intelligibile perficit intelligens. ¶ Et hoc idē ad ver-
 bum reperies sepe in cōmētis tertiū de anima: et in episto-
 la de beatitudine: et in tractatu de intellectu: et alibi frequēter.

Rursum ex intellectu cuius essentia est sua scientia
 et intellectu cuius esse differt a sua scientia
 non fit vnum sicut rem et formā vere: sed intellectus agens
 est ille cuius essentia est sua scientia et intellectus potētīe
 est ille cuius essentia differt a sua scientia: vt Auerrois testa-
 tur cōmēto. 19. in fine. Ergo et cetera.

Amplius pro his facit et hoc argumentū: ex intelle-
 ctu agente et intellectu potētīe apud Auer-
 rois fit vnum: vel igitur vnum vnitate idētitatis vel vnita-
 te vnionis: nō vnitate idētitatis vt manifeste relinquunt: et
 si vnitate vnionis vel per intentionales perfectionem vel
 per realem: si per intentionalem habeant quod petunt: quod
 x̄o nō per realem patet: quā tunc rationalis anima esset ge-
 nerabilis et corruptibilis: quia omne cōpositum est nouū:
 vt 12° meta. cōmēto 39° tradit Auerrois.

¶ Caput 18^m: in quo improbat hęc positio.

Sed hanc positionē improbat Joan. in
 quōnibus tertiū libri de aīa. q.
 25. p̄mo: quoniam nō videtur quod intellectus sit
 forma: quoniam nō intelliguntur res materia-
 les nisi cōpresentes: quoniam tunc phantasma
 ta essent formę intellectus potētīe: quoniam intellectus po-
 tētīe nō potest intelligere nisi presentibus phantasmati-
 bus: hoc autē falsum est. ¶ Amplius, vt inquit sequitur quod
 intellectio non esset actio imānens: quoniam intelligētia est
 quedam operatio causata ab intellectu agente: et ille est se-
 paratus sicut rem: et esse ab intellectu potētīe: ergo actio il-
 la cum non maneat in agente: et distinguitur re et esse ab
 intellectu potētīe: laborat autem Joan. ad probandū in-
 tellectionem esse causatam ab intellectu agente: quod ego re-
 puto superfluum: et hęc sunt argumenta eius. ¶ Sed hęc
 argumenta nihil esse vidēt: p̄mū non: quoniam differētia
 est inter phantasmata et intellectus agentē: quā phantasma-
 ta cōcurrunt: vt illustrata: intellectus agens: vt lumen: et id
 est vt forma. ¶ Scōdū etiam nihil est: quoniam intellectio
 non est actio transiens: quoniam remanet in intellectu eius

dem nature cum intellectu agente: ad hoc ergo quod sit actio
 transiens op̄s vt transeat in materiam exteriores: id est ex-
 terni generis: quod non est in proposito: et inde fit vt hęc ar-
 gumenta nihil faciant contra eos. ¶ Ideo aliter arguimus
 nos: et p̄mo quia videtur quod intelligētia agens superfluit:
 quoniam sicut p̄positiones famosas peripateticōꝝ et Platoni-
 corū intelligētia inferior illuminat a superiori: ergo inte-
 lectus potētīe potest illuminari ab intelligētia lunc: ergo
 superfluit ponere intellectum agente: adhuc infra lunam:
 qui sit pars rationalis animę vt dicūt. ¶ Amplius: omnis
 intelligētia hęc aliquā actionem perfectiores quocūq; agen-
 te materiali: quoniam omnis intelligentia est separatus a
 materia actus: sed intellectus potētīe est intelligētia sepa-
 rata: ergo habet aliquā actionem perfectiorem actione cui-
 uscūq; agentis physici: et sic nō tūm patietur ab intelligibi-
 libus: sed aget aliquo modo et cetera.

Rursum omnis forma alicuius sicut lumen diapha-
 ni est plus intrinseca eiq; forma assistens:
 sed intellectus agēs est sicut lumen diaphani: vt Auerrois
 testat in cōmēto magno: et in predicta epistola: et est snia
 Aristoteli in litera vt patet. ¶ Adhuc Auer. in cōmēto mag-
 no: in sol. tertie. q. inquit opinandum est quod istud est quar-
 tum genus esse: quemadmodum enim sensibile esse diuidit
 in formas et materias sic intelligibile esse op̄s diuidi in cō-
 similia his duobus scilicet in aliquod simile formę: et in aliq̄
 simile materie: et hoc necesse est in qualibet intelligentia ab-
 stracta quę intelligit aliud: arguo modo: qualis compositio
 est in intelligentis separatis talis est in rationali anima: sicut
 in eis nō est compositio ex duobus intelligentis assistenti-
 bus: vt declarabit post: ergo nec in rationali anima. ¶ Itē
 Auerrois in tertio de anima cōmēto. 20. sic: et vniuersa
 liter quando quis intuebit intellectum materiale cum in
 intellectu agente apparebit esse duo vno modo: et vnum alio
 modo: sunt enim duo per diuersitatem actionis eorū: actio
 enim intellectus agentis est generare: istius autē in forma
 ri: sunt autē vnum quia intellectus materialis perficit per
 agente: et intelligit per ipsum: ecce quō ponit intellectū agē-
 tem vniū possibili per idētitatē: nedū per iformationes.

Rursum Them. in tertio suo de anima 36° capite
 inquit quod intellectus: qui omnia potest fa-
 cere: est tanq̄ habitus et lux: quod exponit capite. 39. in fine. d.
 atq; ita fieri: vt compositum ex intellectu agente et intelle-
 ctu potētīe: partim due nature sint: partim vna: nam et id
 quod ex duobus facultatibus forma et materia conditur vnum
 esse intelligimus: et ideo capite. 40. p̄cludit: ergo intellectus
 potētīe simul accipit intellectum agente: vt p̄p̄riaz sibi
 formā p̄hendit. ¶ Et apertius in eodem tertio capite. 25.
 inquit: intellectus agens non: quemadmodum ars seorsum a
 sua materia est: sed totus intellectus potētīe intelstus in-
 fusus habetur: ecce quomodo vult quod non sit assistens et se-
 paratus: vt illi dicunt. Ex his et multis alijs hęc positio p̄
 nunc relinquatur tanq̄ falsa.

¶ Caput 19^m: in quo ponitur positio Joan. et soluentur argu-
 menta opposite partis.

Dannes Andonius: qui in Auerroica
 familia: quadoq; habitus est
 p̄mus in questio isto diuersa sentire visus est:
 quoniam in tertio de anima. questio sexta. vi-
 sus est sustinere positionem nunc improbatā:
 in questio x̄o 25^a voluit quod anima intellectiua reali cō-
 positione sit essentialiter composita ex duabus partibus:
 scilicet ex intellectu possibili: vt ex subiecto: et ex intellectu
 agente: tanq̄ ex forma informantē: ex quibus coeuntibus
 concluditur esse rōnalis animę: tanq̄ ex materia formaq;
 esse compositi naturalis. ¶ Voluit enim intellectum po-
 Suesib. de intel. B 3

tentię esse substantiam pure in potentia in genere nature intellectibilis: sicut materia p̄ma est pura potentia in genere nature sensibilis: adeo q̄ intellectus agens est forma in formans intellectum potentię: z dans ei esse simplr actus: ita q̄ anima rationalis sit substantia incorporea: composita essentialiter ex duobus principijs intrinsicis: quorum vnum est de se pure in potentia: z est simile materię: scilz intellectus potentię z aliud est actus eius ipsuz perficiens: z est simile formę: scilicet intellectus agens. ergo apud ipsuz intellectus agens vnif intellectui potentię reali ac naturali vnione: erit itaqz rationalis anime esse intellectibile conditum ex intellectu agente z intellectu potentię reali. compositione ac sempiterna: vnuz tamen quoddā in esse: quę admodū esse compositi esse est cōfictum ex materia z forma: itz sit differentia: quoniaz esse rationalis anime est eter num: esse compositi p̄physici est nouuz: vt dicit. ¶ Quibus habitis possunt solui argumenta alterius partis: cum enim ponit intellectus agentem alium ab modo per animam posito q̄ intelligat intellectum potentię: noluit designare diuinctionē p̄m subsistētiā: sed p̄m rem tr̄n z hoc sufficit.

Ad secundum

maior falsa est: nihil enim probet ex eis fieri vnū in esse: non tr̄ vnuz p̄m rem: vt manifeste patet in multis: ex lumine eniz z diaphano sit vnuz: z tamen lumen est visibile per se diaphanum per accidens.

Ad tertium

patet qualiter ex eis sit vnum vnitate informationis realis: non tamen legē ratiōalem animā esse generabile z corruptibile: qm̄ mā z forma eius non sunt corporales z p̄physicę: z ideo abstrahunt a generatione z corruptione: vt Joan. inquit in. q. 29. in sol. ad tertium. ¶ Dec igitur sunt argumenta istoz: z positiones quas inueni in doctrina Auerrois.

Caput 20^m: in quo reprobatur positio hec.

Ameti positio Joan. videat plus consona verbis Auerrois z eius fundamentis: tamen in rei veritate est contra rationes: z contra verba sapientum: contra rationes quidem: quoniam nulla natura recipiens aliam intentionaliter recipit illam realiter: hec propositio est concessa ab omnibus expositoribus: vt manifestum est per se: sed intellectus potentię recipit intellectū agentē intentionalr. ergo non realiter. minor patet: quoniam intellectus potentię intelligit intellectuz agentez: vt Themistius capite 41° terty sue paraphrasis de anima inquit: Auerrois cōmento qnto z vigesimo z trigesimo sexto: z in epistola felicitatis manifeste dicit idem z hoc probare est superfluz: sic tr̄n intentionalr recipit: non ergo realiter.

Amplius

nulla forma abstractioz vniuersali materialis recipitur in aliqua materia realiter: nisi intentionaliter z comprehensiuę: hec patet: quoniam vniuersale materiale: nec recipitur in subiecto particulari nec vniuersali: reali receptione. ergo multo minus vniuersale per essentiam: sed intellectus agens est vniuersale per essentiam p̄m Joannem ergo non recipitur nisi intentionalr: z non reali receptione. ¶ Rursum omnis forma dās esse alteri: z constituens id in esse: cōstituatur in esse a subo: sed intellectus agens est forma dans esse intellectui potentię: z constituens eum in esse. ergo constituatur in esse ab intellectu potentię: sed hoc esse falsum declaratur: quoniam si intellectus agens cōstituatur in esse ab intellectu potentię: cōstituatur in esse receptiuo intentionaliter ab eo: quę admodū forma materialis constituatur in esse a materia: z in esse receptiuo: vt Auerro. inquit 9° metaphy. cōmento 2°: z primo perigeneseos: cōmento. 4. 5. hoc autem falsum est intells eniz agens: nec p se nec p accidēs recipit: nec realr:

nec intentionaliter. ¶ Item si intellectus agens informat intellectum potentię: aut est de essentia intellectus potētię: aut intellectus potentię est sūme passiuus: potens recipere agentem non per essentiam: si primum: tūc omnia recipiet per essentiam agentis: qd falsum est: si scdm. ergo est in potentia neutra. ergo in potentia cōtradictionis: z sic ad esse z nō esse. ergo tota anima est possibile esse z nō esse ergo generabilis z corruptibilis: quod ipse negat.

Preterea

si intellectus potentię est pura potentia substantialis in genere intelligibiliū. ergo vna numero priuatione: vel positione: non positione: qm̄ nullus actus est: sed pura potentia: vt Joan. inquit: si priuatione. ergo in sui natura est priuatio omniuz formaruz intellectibilium: quemadmodum in natura materię est priuatio omnium formarum sensibilium. ¶ Tunc sic: omnis natura vbi est priuatio omniuz formarū intellectibilium est potentia ad omnes illas: quoniaz priuatio relinquit potentia: vt Auerrois testatur in nono diuinorum cōmento tertio. ergo cum intellectus potentię sit priuatio omnium formarum intellectibilium: cōtinebit potentiaz ad omnes illas: z sic erit trāsmutabilis ad illas: z hoc est cōtra omnes peripateticos. ¶ Adhuc intellectus potentię cum sit pura potentia: vel erit prima materia: vel quidpiā diuersuz ab ea: si prima materia sequunt infinita impossibilia: quę enumerare sit tuum. ¶ Si diuersum qōdam vel equalis perfectionis: vel inqualis: si equalis: ergo eiusdem speciei cū materia prima: z sic sequit idem quod prius: scilz qd sit natura trāsmutabilis z non comprehensiuę: quoniam ea quę sunt vnius speciei: sunt vnius actionis vel operationis speciei: vt dictū est apud oēs: si alterius speciei: z alterius perfectionis: tunc opz vt alterū eoz sit altioris gradus altero: z sic tale nō erit pura potentia: imo habebit rōnē z gradum actus: z formę: cuius oppositum Joannes inquit: z solutio Joannis ad hoc nihil est: vt intelligenti palam.

Verbis

etiā Auerrois cōtradicit: qm̄ Auerrois in 3° de aia: cōmēto 19° inquit: z ideo opinandum est p̄m Aristot. q̄ vltimus intellectuz abstractozū in ordine est intellectus materialis: actio enim eius est diminuta ab actione illozum rē. ¶ Ex hoc arguo qd est infima intelligentiaruz in ordine: nō est potentia substantialis tr̄n: vt gl̄bet sani cerebri credit: sed per hec verba intellectus potentię est infima intelligentiaz. ergo nō erit potentia subalis.

Amplius

in libro destructio destructionū in disputatione tertia in solutione. 19. inquit: sed id quod posuit Alga. scilz q̄ oē esse est pole esse: nō verificat nisi in causato cōposito: sed ipole est inuenire qd cōpositū eternalē: ecce q̄ plane negat. omnē cōpōnē in re eterna.

Item

Aristoteles in nono diuinorū inquit. est autē nihil potentia sempiternum: z ideo hac propositione probata infert p̄clonē. d. aciu ergo oia. ¶ Arguo ergo: oē sempiternū est actus tr̄n: z nō potētiā hīs: rōnalis aia apud hos est sempiterna: ergo actus nullam potētiā habens.

Et in duodecimo

diuinorū inquit: amplius tales opz esse subas sine mā: sempiternū eniz esse opz: z si aliqd aliud sempiternū: actus igit: ecce q̄ plane infert esse sempiternū. g. actus tr̄n.

Et maxime

nota verba Auerrois in cōmē. 30. illis prius: dicit eniz: si in suba bur? motoris fuerit suba quę est in potentia. s. in mā: pole est vt qd est in potētiā nō sit ens: z hoc qd dixit est: si fuerit in potētiā substātia. pole. n. est vt nō sit ens simplr. qz corruptū in aliq̄ boza: z hoc qd ē determinatū est in nālibus: q̄ omne cuius subē admiscēt potētiā est generabile z corruptibile.

Et si fuerit

in potētiā motor in loco possibile est vt nō moueat vñ necesse est: vt istū motor non

non admisceatur potentia omnino: neq; in substantia: nec in loco: neq; in alio modorum potentie: et hoc intendebat cum dixit: necesse est igitur ut talis substantia sit actio: quia causa potentie in rebus in quibus est potentia est materia: et quae istae substantie sunt mouentes sine aliqua potentia necesse est ut sint sine omni materia cuius necesse est: ut sint eternae: omne enim eternum est actio. i. actus purus: et omne quod est actio pura non habet potentiam: haec Auer.

Ex his eligitur haec praeterea: motores caeli carent potentia materiae: et potentia locali: ergo sunt actus puri.

Amplius eligitur et altera. scilicet motores celestes sunt sempiterni: ergo actus puri. Sed omne entium tenet in virtute alicuius propositionis: ergo quodlibet horum tenebit in virtute alicuius propositionis: primum ergo non nisi in virtute huius. scilicet omne carens potentia materiae et locali est actus purus: quoniam haec propositio facit perfectum syllogismum: et tunc tenet in virtute huius: omne sempiternum est actus purus. Tunc his ambabus addo hanc minorem: sed rationalis anima est carens potentia materiae et potentia locali: et est rationalis anima sempiterna: ergo rationalis anima actus purus: et per praesens non erit composita ex potentia et actu: secundum rem diuersis: ut Joan. opinatur.

Item in 8° metaphysice Aristoteli inquit: in naturalibus quaedam non habent materiam: aut non tales: sed solus secundum locum mobilis: ex hoc eligitur quod omnis materia quae praesens habere eterna est: secundum locum mobilis: ut in commento. i. z. illius partis excipitur: sed intellectus seu rationalis anima non habet materiam secundum locum mobilis: ergo nullam praesens habet materiam: sic erit purus actus.

Postremo Aristoteli in 1.4. libro diuino quaeritur. quod sic dicens: simpliciter autem opus praesens considerare virum posse perpetua ex elementis componi: et in fine demonstrationis dedit hanc: o. si autem est quod dicitur nunc verum vltimum quod nulla est perpetua substantia si non sit actus: elementa et materia subiecta nullius vtiq; erunt perpetua subiecta elementa: ex quibus sunt in existentibus. Et ecce quo pacto perpetuum ab omni materia praesens se iungit Aristoteli. et sic per se relinquitur Joanni. propositione nullius esse valoris: et tu considera quoniam multa horum sunt demerita: alia glossae: quae vult. intentio enim mea non est semper demerere: sed apparentior intellectum accipere in dictis peripateticorum: ac magis a contradictione remotum.

Caput 2°. in quo narratur vera mens Auer.

Quod enim ex his omnibus accepimus est primum quod intellectus agens et intellectus potentie substantie sunt: et non accidentia propria: et centrales proprietates: ut constat. Rursum quod intellectus agens et potentie sunt separati a materia: et a corpore: et actu vniuersales: et abstracti extra animam.

Amplius quod sint quicquid nostrae animae: et hoc sepe ab his perspicuum fuit: et per improbationem aliorum. Et cum declaratum sit eos non esse duas substantias per se subsistentes ac existentes seorsum facientes: vna res aggregatione: sicut propositio prima fingit. Nec quod duae partes essentiales: quarum vna sit pura potentia substantialis: et altera purus actus: quae coeuntes faciant substantiam tertiam vnam in esse: ut Joannes inquit. Relinquatur quod sint duae portiones: ac duo gradus facientes compositionem in rationali anima equiuocam: et non realem: nec intentionalem: sed penitus diuersas ratione et nomine a propria compositione reali vel intentionali: ut declarabitur.

Et quod superaddimus est: quod quilibet intelligentia excepta prima est composita: et hoc probatur: primo omnis intelligentia intelligens aliud est composita: sed quilibet intelligentia excepta prima intelligit aliud: ergo quilibet intelligentia excepta prima est composita: ma-

ior est manifesta per se: et ex dictis Auerrois. Per se quidem quoniam intellectus: et id quod intelligit sunt diuersae: ergo vnum eorum erit tantum forma: reliquum tantum materia: ergo compositio. Ex dictis Auerrois hoc: quoniam hoc Auer. inquit in commento. 5. 2. 1. 4. tertia de anima minor accipitur eisdem locis apertissime. In libro destructionis destructionum disputatione tertia in solutione duby. 16. totam hanc rationem quasi abbrevians inquit: et differentia quae est inter intelligere primum intellectum seipsum: et intelligere alios intellectus seipsum: est quod primum intellectus quid ens de seipso intelligit non relatum ad aliam causam: et alij intellectus intelligunt de seipsis quid relatum ad ipsorum causam: est ergo sensus: quod primum intellectus non intelligit nisi se alij intellectus intelligunt aliud: quia relatum ad suam causam: et ex hoc dedit conclusorem nostram dicens: et ideo hoc modo multitudines. i. compositiones detinent: et quasi syllogizatur hoc pacto: o. intelligens aliud est compositum: primum intellectus non intelligit aliud: et reliqui omnes intelligunt aliud: ergo primum non est compositus: et omnes alij multitudine detinent: et sunt compositi.

Adhuc omne causatum est compositum: ut Auer. inquit in libro destructionis destructionum: in eadem disputatione: in solutione. 19. duby. 7. haec propositio potest probari a priori: ut declarabo post: sed omnes intellectus secundi sunt causati: ergo omnes sunt compositi: minorem probat Auer. in libro eodem in disputatione eadem in solutione. 18. circa fines: probans quod primum intellectus est causa omnium aliorum: et sic praedicti sunt causati a primo: et inquit: amplius declaratum est a praesens quod id quod dat entium separatorum a materia finem est id quod dat eis esse: forma enim et finis sunt vnum et idem in hac specie entium: ergo id quod dat fines entibus id met dat formam: et id quod dat formam est agens: ergo id quod dat finem huic esse est agens. apparet ad circulo quod primum principium est omnium istorum principium. agens et forma et finis. erit ergo syllogismus eius: hic dator formae ipsis rebus separatis est agens: primum motor est dator formae ipsis entibus separatis: ergo agens: maior patet ex definitione agentis: minorem syllogizatur sic: omne dans fines: dat formam: sed primum motor dat finem: ergo primum motor dat formam: maior probatur per alium syllogismum: quaecumque sunt vnum et idem omnino: dans vnum eorum dat reliquum: sed forma et finis sunt eadem penitus: ergo dans finem dat formam: quae erat maior: quae autem deus det fines: manifestum est per se.

Ex his habetur quod omnes intellectus secundi sunt causati a primo: et per consequens habetur conclusio. scilicet quod omnes sunt compositi excepto primo: qui est tamen ipse et forma et nullam multitudinem continens: ut scies.

Et hanc Auerrois propositionem dedit in libro destructionis destructionum in disputatione tertia in solutione. 16. et inquit: quapropter non sequitur quod sint omnes in vno simplicitatis gradu: id est ut omnes intelligentes sint ita simplices: sicut est primum intellectus: non enim sunt in vno relationis gradu ad primum principium: neque aliquis eorum simplicitatem habet similem simplicitati primi principii: primum enim habet esse de se: ipsi habent esse relatum: ergo solus deus est forma tamen: et omnes alij sunt compositi ex forma et materia apud Auerroem.

Sed qualis sit compositio intelligentiarum oportet declarare: quoniam occultum est: et a paucis intellectum. Dicemus itaque quod gradus rei perfectionis dicitur forma: gradus imperfectionis dicitur materia: ut Auerrois inquit in 2° naturalis ascultationis: commento. 15. in separatis a materia hoc est vnum intellectus: qui est perfectio tamen: ut. 10. diuino exprimitur commento. 7. est enim deus mensura et regula tamen: et sic perfectio tamen: et nullius gradus imperfectionis.

Ex his excipitur quilibet intelligentiam posse dupliciter considerari: vno modo ut vicinatur primo quod est perfectio tñ: et sic est perfectio quedam: alio modo ut deficit et priuatur a perfectione primi: et recedit ab eo et sic est imperfectio et priuatio quedam: et quoniam vna res numero potest appropinquari et recedere a primo: proculdubio ergo vna res numero est perfectio et priuatio seu imperfectio: quo fit ut compositio que est in his intelligibilibus non sit ex re subsistente: et re subsistente: neq; ex parte essentie: et parte eentie: sed compositio hęc est ex modo forme et modo materie: perfectio enim modus est forme: priuatio modus materie: ergo intellectus separati componuntur ex modo et modo: et non ex rebus per se: et seorsum entibus: neq; ex partibus: sed ex modis partium aut rerum.

Et quando totus hoc fit ita relinquitur quod in rationali anima intellectus agens nihil aliud sit nisi gradus perfectionis: qua ipsa vicinatur primo: et intellectus potentie gradus priuationis: quo elongatur a primo: et sic compositio ex intellectu agente: et intellectu potentie: non est ex rebus seorsum entibus: vel partibus diuersis secundum essentiam: sed ex modo forme: et modo materie: et sic ex modo et modo: et non ex rebus. **¶** Quod hoc hęc sit mens Auerrois: patet: inquit enim in magno commento in sol. tertie. q. opinandus est enim quod istud est quartum genus esse: quemadmodum enim sensibile esse diuiditur in formam et materiam: sic intelligibile esse oportet diuidi in consimilia his duobus. scilicet in aliquod simile forme: et aliquod simile materie: ecce quo pacto intelligibile esse vult quod componatur non ex materia et forma: sed ex modis eorum: sunt autem modi eorum perfectio et priuatio: ut dictum est. **¶** Et subdit et hoc necesse est in omni intelligentia abstracta: que intelligit aliud: et si non: non esset multitudo in formis abstractis: et ideo declaratus est in prima philosophia: quod nulla est forma liberata a materia simpliciter nisi prima forma: que nihil intelligit extra se: sed essentia eius est quidditas eius: alie autem forme diuersantur in quidditate et essentia quoquo modo id est quia sunt compositę ex modis eorum: et non ex his re. **¶** Amplius in commento. 20. dicit: palam istud et nos in commento nostro libri de anima exposuimus: tu vide: quoniam nolui ponere caput in capite.

Ex his relinquitur tibi quis modus compositiois est in illis: et quis non: et quomodo est vnus modus in illis et intellectu nostro: et sic patet qualis compositio sit in eis: et quid sit intellectus agens: et quid possibilis apud hos: et idem Auerrois ad verbum inquit: commento 14. et in lege: et hoc proculdubio fuit Themistii intentio. Inquit in tertio sue paraphrasis: capite. 25. sic: eodem modo intellectus agens intellectui potestatis assistens vnus cum illo redditur: propter quod vna res est: que ex materia et forma consistit: et tamen permissio hęc rationes habet duas. nam et materie ratio est per quam anima fit omnia: et ratio absolutiois forme per quam facit omnia: ecce quomodo vult quod vna res sit intellectus agens: et intellectus potentie: et ratione differunt: quoniam rationalis anima ea parte qua facit omnia abstracta rationem agentis continet: ea non parte: qua fit omnia partem eam que intellectus potentie dicitur amplectitur. **¶** Et capite. 26. inquit atq; hic intellectus: ut superius dixi: abiunctus incompatibilis impermixtusq; est: proinde eius ingenium tale non est: ut interim intelligat interim cesset: nam hoc accidit intellectui agenti cum intellectui potentie id est imaginatiue iungitur: hęc Themistius: ergo inter intellectum agentem: et intellectum potentie secundum eum discrimen non debet esse secundum rem vel essentiam: sed secundum modos: et hoc tandem Auerrois significauit in tertio de anima: com-

mento decimonono dicens: non quia est aliud per quod differat iste intellectus ab intellectu agente: nisi per hanc intentionem tñ: quoniam quemadmodum non scimus multitudines intellectuum abstractorum: nisi per diuersitatem actionum eorum: ita etiam non scimus diuersitatem istius intellectus materialis ab intellectu agente: nisi per diuersitatem suarum actionum: et quemadmodum intellectui agenti accidit: ut quando agit in res existentes hic: et quando non ita isti accidit: ut quando indicet res existentes: et quando non: sed differunt tñ in hoc quod indicium est aliquid in capitulo perfectionis indicis: actio autem non est secundum illum modum in capitulo perfectionis agentis. considera igitur hoc: quoniam est differentia inter hos duos intellectus: et nisi hoc esset nulla esset alietas inter eos. **¶** Ex his arguo: tanta est differentia inter principia operationum quanta inter operationes ut hic testat Auerrois: sed operatio agentis: et intellectus potentie differunt tñ ratione: ut Auerrois inquit: ergo et intellectus agens: et intellectus potentie non differunt nisi ratione: hoc idem apertius commento. 36. inquit enim: dicam igitur quoniam intellectus existens in nobis habet duas actiones secundum quod attribuit nobis: quarum vna est de genere passionis: et est intelligere: alia in genere actionis: et est extrahere formas et denudare eas a materis: ecce quod apte inuenit intellectum esse vnus: quo nos facimus illa duo opera. **¶** Ex his recapitulando manifestus est: qualiter quilibet intelligentia excepta prima sit composita: et qualiter non ex re subsistente: et re subsistente: nec ex re essentie: et re essentie: sed ex modo rei materie: et modo rei forme: et qualiter partes hęc non differunt nisi modo: et consequenter hęc compositio est equiuoca: et quasi non: et ratione differens ab aliis compositionibus.

Amplius palam quid agens intellectus: et quid potentie intellectus secundum Auerroem et Themistium: et quomodo non differunt nisi ratione et modo: sed re: et esse: et subiecto vnum sunt. **¶** Rursum qualiter ambo sunt anime rationalis quidpiam et separati secundum esse a materia et corpore.

¶ Caput 22^m. in quo soluuntur questiones contra hoc.

Abigunt autem et rationabiliter sapientes: primo quoniam compositio hęc non tñ esset conueniens separatis intellectibus: sed omnibus rebus excepto deo et sic materia esset composita: et multa alia videntur sequi incommoda.

Amplius ambiges an compositio hęc sit equalis in puncto omnibus intellectibus separatis: vel alteri quidem plus: alteri autem minus. **¶** Rursum si oes intelligentie intelligunt idem primum: quomodo variantur in suis intellectionibus: videtur enim quod omnes esse debeant equalis excellentie. **¶** Item si omnes componuntur hac compositione: cur qualiter partes huius dicuntur intellectus potentie: et intellectus agens in rationali anima: non dicuntur eadem ratione in singula intelligentia. **¶** Tunc ultra propter quid rationalis anima est subiectum non tñ superiorum intellectuum separatorum: sed etiam formarum materialium: et nulla intelligentiarum non.

Postremo positio hęc refellenda videtur: quoniam Aristoteles inquit intellectum potentie esse hoc solus quod possibilis sit vocatus. i. pura potentia: modo si vna res est cum agente: proculdubio erit ens in actu secundum esse et essentiam. **¶** Amplius omnes auctoritates Auerrois apparent dicere huic positioni: ut illa verba commento. 18. et 19. et magno commento. 26. que videas si placet. **¶** Ad quid etiam laborant: commento quarto probare quod agens et possibilis differunt ut constat: idem enim esset tunc recipiens et

agens: qd Auer. bz pro impossibili. Item ois priuatio re-
linquit saltez possibilitates in subiecto. Si igitur intellectus
agens nihil aliud est nisi priuatio perfectionis cause: ergo
quelibet natura inferior esset potens suscipere pfectionem
sue cause: et oium agentium supra illam.

Alamo omnis operatio realis requirit agens et pas-
sum realia realiter diuersa: sed intelligere ope-
ratio est realis: ergo requirit agens et passus p'dicto modo:
et sic non possunt esse vnus intellectus s'm rez. **¶** Hec sunt
ea que nobis questionez causant non parua: que si aperte
deklarabuntur omnis locus questionis tolletur.

Ad primam itaqz soluit Auer. in libro destructio
destructionuz disputatione tertia in
sol. decimoctauo: circa mediū dicens esse sensibiliū entiu
multos habet gradus: quorum vilior est in materia: nobi-
lior illo est esse qd habet in humano intellectu: et nobilius
isto est esse quod habet in separatis intelligentiis: deinde in
ipsis separatis intelligentiis dicte forme gradus habet ad
inuicem differetes s'm quod differūt ille intelligentie ad in-
uicem. **¶** Ex his habet qd in natura datur non gradus p-
fectionis que proculdubio est ipsa prima materia que s'm
suam naturā nō est nisi priuatio tm̄ vel infinitudo: vt Pla-
to et Aristo. volunt: et est ipsa perfectio essentialis: et propter
se talis: vt primū ens: reliqua autē sunt in horum medio: et
sic quodlibet exceptis extremis proculdubio cōpositum est
hac cōpositione: verū in separatis a mā hęc vna et sola est
cōpositio: in alijs autē infra ordinez abstractorū non tm̄
hec inuenitur cōpositio: sed multe alię: vt quādoqz decla-
rabitur. **¶** Ad formam igitur questionis concedendus to-
tum: lz sit discrimen: qm̄ in separatis intelligibilibus non
est cōpositio nisi hęc: in alijs inferioribus: et hęc: et multe
alię quādoqz declarandę.

Ad secundam qdōnē rīdet Auer. ibidē par. post
et ingt. **¶** Amplius dicte itelligē-
tię inter se differūt in nobilitate s'm status: que habet a pri-
mo principio in p'pinq'itate et longitudine: hoc autem de-
clarari potest exemplo suo ibidē paucis interpositis: qm̄
lz omnes itelligētię s'nt in vno genere esse. si itelligibilis
in eo sunt plures gradus: et hoc ingt in exemplo. p'terea de-
claratū est in naturalibus: quomodo color habet aliud eē
in virtute p'fantasie: qui est nobilior et simplicior esse qm̄ in
visu habeat: deinde habet nobilius eē isto in memorie vir-
tute: deinde habet in intellectu esse nobilius alijs p'ceden-
tibus gradibus erit ergo idēz esse coloris: habēs tamē gra-
dus nobilitatis diuersos: ita non est remotū: vt omnes in-
tellectus habeant idēz esse genere: et tamen gradus sint in
illo genere multi et diuersi: s'z nobile et ignobile. **¶** Sunt
autēz itelligētię elongatę a p'mo: quędam nullo medio:
in itelligētia enim secunda cum immediate sit ex prima: sci-
licet deo: parum deficit sibi de perfectione primę: sua ergo
priuatio est tm̄ perfectionis primę.

Tertia autēz itelligētia: cum immediate sit ex secunda
tanqz ex agente primo: ex deo nō tāqz vniuer-
sali: non tm̄ priuatur perfectione primę: sed priuatur perfe-
ctione secūde: et ideo priuatio tercię est amplior priuatione
secūde: cum sit elongata per medium.

Quarta autem cum fluctuet a tertia tanqz ab agente
proximo: ab alijs tanqz remotis priuatur p-
fectionib' tribus: et ideo eius priuatio est amplior latiorqz:
et p'nter cōpositio: alijs superioribus: quo sit in rationalis
anima que est infimus intellectus sit fere non gradus pfe-
ctionis separatorū: veruz quia p'pior est primo qm̄ genus
sensibiliū: proculdubio est in ea aliquis gradus perfectio-
nis: et ideo in ea est priuatio primę itelligētię: et omniuz
aliorum: est autem habitus quidem maior habitu et perfe-

ctione generis sensibilis entis.

Ex his ad questionis formam sol. constat. **¶** Tamen si. n.
quelibet itelligētia excepta prima cōposita
sit: proculdubio cōpositio illa variatur s'm longitudinē et
propinq'itate: vt Auerrois dixit: et sic nō consistit in pun-
cto. **¶** Et ex his patet sol. ad tertiaz questionem: cuz enim
quelibet itelligētia itelligat superiorē per essentiam p-
p'iam sibi: et per id qd est ei quasi actus: per proculdubio que
erit actualior plus itelliget de p'ma: et que remotior ab ea:
et plus priuata: minus de prima itelliget: erit enim ordo i-
telligendi circa primū similis ac respondēs ad ordinē cō-
positionis: et hoc inquit Auerro. eodē loco dicens et non est
impossibile qd ab vna et eadem re sumant diuersę imagina-
tiones: sicut non est impossibile: vt ab aliqua pluralitate su-
matur vna imaginatio: et apertius in 12° diuinoz Aristo.
cōmento. 4.4. inquit: et cum ita sit nō est impossibile: vt id
qd est p se itelligētia et itells sit causa pluriū entiu s'm
qd ex eo itelligunt multi modi: et vide reliqua. **¶** Ex his
accepimus deū esse vnū itelligibile tm̄: tm̄ a pluribus in-
telligi itellectionibus graduatis s'm nobile et ignobile: s'z
qd itells est nobilis vel ignobilis: et tu persister: qm̄ in cō-
mento nostro tertij de anima sat diximus.

Ad quartam solu. dicendū puto qd virtus et pote-
stas fortitur rationem et nomen ab
opere: et nomen diuersuz ab opere diuerso: hęc ergo partes:
quoniam diuersa nobis applicant officia: inde diuersas for-
tite sunt rationes: intellectus agens dicit: quoniam vt The-
mistiuz inquit: p'ncipium est quo abstrahimus itelligibi-
lia: ideo rationes partis et virtutis agentis sibi vendicat: al-
tera nō pars: qm̄ p'ncipium est quo rationalis anima pfi-
citur ac formatur ab itelligibilibus et formis materialib':
rationem potentie et intellectus potentie accepit.

Amplius eo quod est pfectio in anima rationali in-
telligit esse abstractorū eo quod est priua-
tio itelligit res vniuersales et materiales: ga hęc opera sunt
diuersa in anima rationali: et non inueniunt in aliqua in-
telligentiarū: qm̄ ille non itelligunt nisi deū: et ens abstra-
ctum et non habet opus duplex p'dictum: ideo ptes ille nō
fortite sunt rationes principiorū operationum: et ideo non
dicuntur intellectus agens: nec intellectus potentie.

Ex his perspicuum est: cur gradus perfectionis ratio-
nalis anima intellectus dicatur agens: et gradus
imperfectiois intellectus dicatur potentie: et non sic in i-
tellectibus separatis: nec alijs rebus. **¶** Et ex his etiam
liquidissime constat: cur nomine: et modo et ratioe diuersis
Auerrois appellet hęc. s. quādoqz duas substantias: quicqz
diuersas partes: et quādoqz diuersas virtutes: et quādoqz
diuersas res: et quādoqz genera diuersa: hoc enim ideo est:
qm̄ natura intellectus potentie est perfici ac informari ab
intelligibilibus. Natura nō agentis est perficere animas
rationalem s'm operationez eternam: et causare intellecta
actu: et ideo has diuersas operationes significans in intelle-
ctiua anima magis qm̄ in alijs his nominibus diuersis no-
minauit: tamen si cōpositio hęc non sit genere differens a
cōpositionibus itelligentiarum.

Ad quintam s'm rei naturam: nulla alia causa po-
test fingi: nisi quia rationalis anima
est huius nature: nulla nō aliarū talis. **¶** Vel quoniam intelli-
gētia humana fuit infima: et eo fuit maxime elongata a p-
ma: et eo fuit maxime priuata perfectione primę: et ideo ve-
nit ad tantam priuationem et potentialitatem: qd non soluz
nata fuit p'fici ab abstractis intellectib': sed ab oibus itelli-
gibilibus mālibus: et si non tibi placet dicas tuo modo.

Ad vltimam questionem: ad primum argumen-
tum dicendū qd intellectus potētię

De intellectu

potest capi dupl'r: vno modo pro illa priuatione p'mozum intellectū & intelligibiliū materialiu: & sic nihil aliud est nisi p'paratio t'm: & nullas habēs naturā nisi promptitudinis t'm: & sic loquitur Aristo. alio modo pot' capi pro rōnali anima: vt stat sub gradu talis priuationis & sic p'culdubio est aliqua natura: & non potētia esse intelligibilia: sed fieri intentionaliter illa: vt inquit Auer.

Ad secundum & tertium p'z ex dictis. Auer. enim nominauit hos gradus noibus diuersis pro quanto eis copulamur ad diuersa: vt dictus est: & in hoc laborauit: & patet totum hoc.

Ad quartum dico q' aptitudo quedā est s'm speciem & naturā p'p'iam quedāz s'm genus vel transcendēs: quēadmodū talpa priuata est visu: q' sibi non repugnat s'm q' animal: ita rōnalis anima priuata est p'fectione p'mi: q'm nō sibi repugnat sub rōne transcendēti. s. sub rōne entis: & hoc iaz sepe dixi in libro auscultationalis naturalis: maxime in 7° illius: cōmēto 2°: erit ergo intelligētia hominis priuata p'uatione transcendēti. que relinquit potestātē s'm naturam entis.

Ad vltimum iam manifestabit qualiter intellectio nō est operatio realis s'z Auer. nouū eē b'ns in ea & intellectu s'z noua habitudo s'm modū dicēdi: & sic ex his recapitulāda p'z quid sit intells agens: & quid intells potētē: & quō reperiu't s'm rem in oibus rebus: tamen nō s'm rōnem & denominationez: & quō sunt vna res. plures t'm subē in modo & dictione: & cur solus priuus intellectus elongatus est ab his.

Caput 23^m. in quo determinat' veritas horum oīum.

Mecusq' quid potuit Auer. sentire diximus & s'm p'ncipia eiusq'z positionē explanauimus: sed q' positionē Auer. totam esse contra veritatē & naturā p'p'iaz mōstrauim': ideo supposito q' rōnalis anima sit multiplicata: & simul cū corpe incipiens & q' sit forma corporis humani: dans esse in qua terminat' sensitiuū & vegetatiuū: tanq' in termino vltimo & sine totius nature p'gressus: opz nūc veritatē exponere. Rōnalis igitur anima cū suba sit ex deo defluxa: ac ex semine diuine mentis p'creata: nā est p'cipatiue: & nō p' eētā: sicut aliqua suba: separata: q' sit vt ipsa: nec p' eētā agat: nec eētā patiā: qd' enī per essentiā agit: tanq' per p'ncipium agendi: deus est vel aliquis intellectū separatorū: ergo cuz rōnalis anima neutru sit horū: p'culdubio non p' essentiā: sed per facultatem potētiā ac virtutes diuersam ab eētā operabit': hic enim operādi modus p'p'ius est subē p'create: sed q' inuenimus in libris peripateticorū animam rationalem agere omnia: & fieri omnia: scim' q' in ea erit duplex facultas ac potētia: vna. scilicet qua oīa fit: altera qua oīa facit. Potentia enim qua oīa facit vocatus est agēs intellectus: ea hō qua oīa fit intells appellatus est potētē. Est autē intellectus potētē cōparatus intelligibilibus: quēadmodū perspicuus & in medio & in oculo cōparatur ad visilia: quēadmodū enī perspicuū visilibus confert esse spiritale: prout visilia sunt in iplo: tanq' in proprio subiecto: ita & in oibus his excellētē se habet intells potētē ad intelligibilia: est. n. cōnaturalis formis intelligibilib': ac eis p'bens esse spiritale. put sunt in eo: tanq' in proprio subto: quo fit vt sermo Aris. verificet'. s. q' hic intells cōparet' ad intelligibilia: quēadmodū tabula rasa ad picturā: q'm in tali habitudine superficies tabule est suba imaginis illuminās figure imaginis terminata: quo pacto etiā colores in p'p'io perspicui sunt natura terminata diuisionib' colorat': qd' videt': & forme intelligibiles in intellectu sunt intellecte ac terminate finibus & qd' ditatibus rerū. Et tunc verificabit' aliud Aris. verbū q'

hic intellectus nullam materic operationē habet: sed pot' locus est specierum intelligibiliū: ad quem mouent' intelligibilia lumine intellectus agentis: sicut colores lumine solis in perspicuum mouentur.

Amplius & aliud verbūz Aristo. s. q' cū separatus sit s'm q' est v'us aīe rōnalis: oīa que sunt in iplo sunt vbiq' & semp: forma enim dum est indiuidua est per hoc: & nunc: & cuz abstrahit' ab his est vbiq' & semper: & hoc pacto sunt vniuersalia in esse intellectus: qui nō dat hic & nunc: sed vbiq' & semper. Quid igitur sit intellectus potētiē his patet.

Caput 24^m. in quo declaratur quid sit intellectus agens s'm veritatem.

In intellectu hō agens ad intellectum potētiē cōparatur ac ad intelligibilia: quēadmodū lux solis ad perspicuum & ad colores: est enī lux quasi de natura perspicui ac ipsius naturalis p'fectio: vt Arist. ait: & s'lr color est eius p'fectio: & per excellentiorē modū erit intells agens cōnaturalis p'fectio intellectus potētiē ac intelligibilib': itaq'z quēadmodum colores non mouentur ad perspicuū nisi actu luminis: ita intelligibilia nō mouent intellectū potētiē nisi actu intells agentis: & hoc p'fecto pacto dicit' illi: qui intellecta fluere ex intelligētia separata dicunt in animā ipsam: & nō a rebus: quarū ipsa intellecta sunt qd'itates & forme: in his t'm tota natura intelligibilis animē se h'z magis in rōne forme & loci q' rōne materie. Qui hō dicit q' forma que est in aīa duplicē habeat cōparationē: hanc q'dem ad rem: cuius est forma: illaz hō ad intellectū: & per primā esse vlem: per sc'dam esse indiuiduā: q' in intellectu per que est mentiunt': forma enī in cōparatione quā h'z ad rem nūq' est v'is: sed ex cōparatione ad intellectū in quo est: eo q' in eo vbiq' & semp esse habet. Quemadmodū enim perspicuū est indiuiduū quid p'iaz p' aere & aquā in gbus est: & t'm est locus v'is: ad que abstracti mouent' colores sic intells potētiē put terminat' homines & vegetatiuū & sensitiuū q'dam est indiuiduū: & t'm est formarū v'ium receptiuus. Amplius & quēadmodum lumen est q'dam indiuiduū per luminare in quo est: & t'm est v'le colorū abstractiuū sic intells agens est q'dam indiuiduū put terminat' essentiā rōnalis animē: & in ea fundat' & t'm est q'daz v'le abstractiuū formarū materialiu. Ex his ergo intellectū agentes: & intellectū potētiē esse vntes & facultates animē rōnalis: gbus rationalis anima fieri nā ta est omnia intentionalr & facere omnia spiritualr palam. Sed vtrū facultates hē sint tres diuersē: & iter se: & ab iplo animē essentia: quēadmodum odor & sapor in pomo sunt facultates pomi: & inter se: & a pomo distincte: nondū palā: hoc enī in cōmēto nostro de aīa pro pte tetigimus nec sic vel aliter dicere est q' auferat declarationē quam p'posuimus: que vult igitur inuestigare distinctionez harum potestatum inuestiget. Quod igit' tandem accepimus est q' intellectus agens: & intellectus potētiē non sunt duo animē gradus: sicut Auerrois credin anima enī rationalis apud nos: tamen ex illis gradibus copuletur: quemadmodum quelibet res: nō sunt tamen illi gradus facultates eius: erit ergo anima totū q'dā potestatiuū: & essentiale: essentiale quidez per compositionē: & modo materie: & modo forme quemadmodum etiaz Auerrois nobiscuz voluit. Potestatiuū hō: q'm potestates continet gbus diuifa vnt' opatione: vt diximus: p'pter qd' Aristo. in principio terty intellectum potētiē partes animē appellauit cum dixit (de parte autem animē rē. est enim pars animē non essentialis: sed potestatiua: vt his stat: & sic cōpletus sit tractatus de partibus rationalis animē.

Augustini Nypbi De intellectu Liber. V.
In quo tractatur de intellectu speculativo.

Caput p^m in quo narratur p^{ma} positio Joan. Jandoni.

E intellectu

speculativo multe accidunt ambiguitates: p^{ri}ma quide an qualitas sit rationalis anime an subst^{an}tia. **C** Amplius an vnus numero oium boium. **C** Rursus an post mortē remaneat. **C** Ad hoc questū p^{ri}mū Joannes Jandon^o opinat intellectus speculatiui et practicus eē

duas potētias rōnalis anime: qbus pōt speculari circa ens speculabile: et intelligere circa ens opabile: omne enī ens: vt dicit est vel speculabile vel operabile: est autē speculabile ens id qd non pducitur ab homine: nec actione: nec cognitione: sed tñ cognoscit ab eo: vt celum et intelligentia et filia. **C** Operabile nō est id qd pōt pducī ab hoīe p cognitionē et desiderij: et hoc siue actioe imanēte siue trāstoria.

Erbis dedit Joan. oē ens esse vel speculabile vel operabile: qm̄ omne ens: vel est pducibile ab homine vel nō. **C** Amplius dedit duplex eē opus. s. speculari et intelligere practicu: est enim intelligere speculatiue intelligere eas p^{ri}mo modo. s. q non pōt pducī ab homine. **P**ractice autē intelligere est intelligere ens 2° modo. **C** Et tūc ex his segtur q intellectus practicus: et intellectus speculatiuus: sunt due potētie rōnalis aīe diuerse s^u m re: quod pbat qm̄ vel eadē potētia anima pōt speculari et practice intelligere: vel diuersa: si eadē hoc videt impole: qm̄ potētie diuersantur per actus: vt per multos textus concludit.

Amplius diuer forū s^u m genus nō est potētia vna: s. intelligere practicu est intelligere cōtingētia: intelligere speculatiue est intelligere necessaria: ergo sunt diuerse potētie. **C** Rursus sicut se habet habitus speculatiuus ad habitū practicu: ita intellectus speculatiuus ad intellectum practicu: intellectus enim speculatiuus subm̄ est habitus speculatiuus: et intellectus practicus est subm̄ habitus practici. **C** Sed illi habitus nō sunt idē: ergo nec potētie intellectiue. **C** Postremo Arist. in 3° de anima inquit: intellectus autē: qui ppter aliqd rōcinat et qui practicus est: differat a speculatiuo: sine et Auerro. in cō. 49. illius: finis enim speculatiui est scire tm̄: operatiui autē operari. Sed hi fines sunt s^u m rem diuersi: ergo intellectus illi sunt potētie re diuerse.

Caput 2^m: in quo inducuntur argumēta cuiusdaz contra Joan. et soluntur.

Sant quidam Juniores ac phariisantes qui arguunt ad Joannē his argumētis: p^{ri}mo ois ponens differentia actus speculatiui: et actus practici: est vna potētia ambos cognoscēs: sed potētia intellectus ponit dīam eorū: ergo est vna virtus cognoscēs vtrosq: et per p^{ri}sis non sunt due. **C** 2° arguūt: qm̄ intellectio dei et plāte plus dīn: q intellectio plantę et agriculturę: sed pp̄ intellectiōne plantę et illaz agriculturę ponunt aīe diuerse partes: ergo et pp̄ intelligere deiz plantę. **C** 3° tunc tot eēnt potētie intellectiue: quot habitus speculatiui: qm̄ potētie distinguunt p act^o: act^o p obia: sicut ipse arguit de practi et speculatiui: et ego de speculari et speculari. **C** 4° eadē res est

opabilis et speculabilis: vt sanitas: q idē est habitus practice et speculatiuus: et sic pōt erit eodē: et tūc ex his p^{ri} sol. ad argumēta Joan. oia nō fundat in falso fundamentō: distō enī actiui non arguit distinctionē potentiariū semp: sed aliquo modo s^u m modū. **C** Sed hęc argumēta parum aut nihil vrgent aduersus Joan. p^{ri}ma enim nihil valet: qm̄ potentia altior: s. intellectus per habitus et potētias mistas ponit differentiam: vt sensus cōis per sensus exteriores: que enī sunt diuisa in inferiorib^u vnīunt in superiorib^u: vt David ait. **C** 2° minime: qm̄ tametsi obiecta differūt non tñ rōnes speculandi differūt: et ideo bene arguūt diuersos habitus: et non diuersas potētias. **C** Et per idē tertia nec valet: qm̄ oēs sunt sub eadē forma p̄siderandi: tametsi forma p̄siderata sit diuersa: et ideo bene arguūt ille p̄siderationes habitus diuersos nō potētias: et ideo nō quecūqz dīa actiui arguit dīaz potentiariū. **C** 4° nequaquā: s. enim vna res sit et speculatis et operabilis: tñ forme speculationis et opationis sunt differentes: et ideo arguitur differentia potentiariū.

Caput 3^m: in quo tradicūt Joan. s^u m vera argumenta.

Sed pace Joan. dicā ipse contradicit oibus fundamentis Auer. et hoc declaramus p^{ri}mo: intellectus speculatiuus est g^{ra}uabilis et corruptibilis: potētia rōnalis aīe nō est generabilis et corruptibilis: ergo intellectus speculatiuus nō est potētia rōnalis aīe. **M**aior est Auer. in 3° de anima cōmēto magno: et inquit: sed opinandū est q in anima sunt tres partes intellectus: quarū vna est intellectus recipiens: 2° autē est efficiens: tertia autē est factiui: et due istarum sunt eterne. s. agens et recipiens: tertia autē est generabilis et corruptibilis vno modo: eterna alio modo.

Rursum id qd est artificiatū ab intellectu agēte: et intellectus potētie: nō est potētia rōnalis aīe: m̄ hęc liquet per se. **S** intellectus speculatiuus est artificiatum ab illis: ergo nō est potētia animi: minor est Auer. in cōmē. 20. inquit enī Alexā. aut opinat q intellectus: qui est in habitu et est speculatiuus: est alius ab intellectu agente: et hoc opz credere: artificiu enim aliud est ab artificio: et agens aliud ab acto: modo nisi subintelligat hęc minor. s. sed intellectus speculatiuus est artificiatū nō haberet cōtra The. aliquā p̄nem: et sic p^{ri} ppositum: hęc eadē minor accipit in cōmēto magno: et inq: et est ille quē intellectus agens ponit in intellectu mālez: s^u m q artificiu ponit formas artificiales in mā artis: et cū post hoc viderūt opinati sūt q ille est tertius intellectus: quē ponit intellectus agens: in intellectu recipiente mālem: et est intellectus speculatiuus: ecce quo pacto minor illa constat. **C** Adhuc in cōmēto. 20. circa finem inq: nos autē opinamur q nō mouit ipm̄ ad ponendū intellectum agentē: nisi hoc q intellecta speculatiua sunt g^{ra}uata: facta s^u m modū quē diximus: ergo intellectus speculatiuus nō est virtus et facultas aīe. **C** Et cōmē. 36. inq: et cū ita sit necesse est vt intellectus speculatiuus sit aliqd generatū ab intellectu agēte: et in p^{ri}mis p̄pōnibus: ecce quo nō ponit ipm̄ esse potētia aīe. **C** Itē in epistola de felicitate seu beatitudine inquit: sicut illa tria debēt reperiri in intellectu: intellectus materialis recipiens et hic est mālis: intellectus receptus et est intelligibilis: qd est speculatiuus: et intellectus motor et agens: et hic est abstractus: ecce q aperte intellectum speculatiuum nō facultatem rationalis sentit.

Preterea filius Auer. in tractatu de humano bono inquit: et q iaz demonstratū est in libro de aīa q sunt intellectus tres. s. intellectus potētie: et hic est intellectus mālis: ali^o cū quo p̄ficiū ille p^{ri}mus et ipse est intellectus speculatiuus q est in habitu: et intellectus siue intelligētia operas: et est ipse q facit res intelligibiles in potētia eē intelligibiles in actu. **C** Ex his p̄spiciū est Joā. dīcere Abis Auer. exp̄sse.

De intellectu

Caput 4^m. in quo inducuntur argumēta contra Joannē.

Quod non Joan. tradicat rationib⁹ facile est videre: quoniam nulla suba separata a se esse agit aut patitur potētia diuersa a se rem ab eēntia: sed intells humanus apud Auer. substantia est separata: vt. 19. terty expssit: ergo non agit aut patitur potētia differēte ab eius eēntia. Maior pbatur: quoniam 2° celi cōmen. 34. inqt: sed in differēt in hoc q^o melius in animalib⁹ est pole: sed in meli⁹ duozū possibilū est in eternis neciūm: cum nullū pole est in eis vere: 2° cā huius est: q^o nulla potentia est in eterno ad recipiendū eius dūm: q^o h⁹. Ecce q^o plane pstat maior.

Rursum nulla suba cuius esse 2 eēntia sunt idē simpliciter recipit p potētiā reales diuersas a se rem ab ea: hanc cōcedunt oēs vt p3. Sed rōnalis anima est suba cuius esse 2 eēntia sunt idēz a se rē: ergo vt p^{us}: hanc minorē acceptat Joan. de mente Auer. 2 alibi pbatur eaz de mente Plotini in libro de bono. C^o Itē nulla substantia cuius gdditas 2 indiuidū sunt idē: recipit potētia a se rem diuersa ab eēntia: hęc est manifesta cuilibet: quoniam indiuidū est id q^o recipiens distinguitur a re recepta vel modo recipiēdi. Sed intellectus est substantia cui⁹ gdditas 2 indiuidū idem sunt simplr: vt Auer. vlr dicit cō. 9. terty de aia. ergo vt prius. C^o Adhuc nulla potētia cōprehendens picularia est virtus rōnalis anime: sed intellect⁹ practicus est potētia cōprehendēs picularia: ergo non est virtus rōnalis anime: maior est manifesta per se: quoniam non plus se extēdit potentia q^o eius eēntia: in qua fundat. minor est The. in suo 3° capite. 59. vbi intellectū practicu⁹ ponit p^ocessē agendis rebus 2 administrandis: que non sunt nisi particularia.

Amplius nulla potētia: que parit alicui⁹ appetitū sensitiuū: est pars subē separe: sed vt The. inquit capite. 49. intellectus practicus est h⁹: ergo non est pars rationalis substantie 2 abstracte.

Preterea nulla potētia: que terminat speculationē 2 iniat operationes: est virtus separata vel pars virtutis separe. Nec p3 q^o opus est indiuidūz quidpiā: 2 nullū indiuidū incipit a forma separata p3 peripateticos. Sed intells practicus vt Themi. refert ibidez capite. 61. est finis speculationis 2 iniat operationis: ergo non est facultas separata: vel pars facultatis separe.

Postremo ea que differūt sicut yle 2 particulare non sunt partes seu facultates subē separe: hęc enī est perspicua cuilibet. Sed intells practicus 2 speculatiuus differūt sicut yle 2 particulare: ergo non sūt vt supra: minor est Aristo. inqt enim in 3° de anima: 2 oino in actione. i. intells practicus: 2 q^o sine actione. i. intells speculatiuus non simplr differūt: sed in eo q^o simplr. i. yle differt a quodā. i. particulari a se expositionē Themi. 2 oium: 2 tu vide Auer. cōmē. 34. in fine. C^o Dis habitis facile constat peccatum Joannis: rationes autem eius sunt peccantes peccato manifesto.

Caput 5^m. in quo narratur positio latinozum.

Sicut autem qdam ex latinis opinantes a se fundamenta Aris. 2 Auer. esse: q^o intells speculatiuus sunt spēs intelligibiles causate a pbātafmatib⁹ in intellectu potētiē inherentes intellectui: qbus intellectus diuersa ylia intelligit que qdem spēs a se rem sunt singulare: sunt hō yles in significādo ac annuēdo rēpntādoq^o: quoniam tamen singulare sunt: abstracte sunt a mā: 2 appendit⁹ illius: est autē iste intells speculatiuus accidens p accēss intellectui augmētabilis ad augmētū pbātafmatū in nobis: 2 diminiuibilis ad decrēmētū eozum: que spēs cau-

sanē effectine ab intellectu agēte apud quosdā per pūtam pbātafmatū. Apud alios ab ipfis intētionibus imaginatis p se ab intellectu autēz causat intellectio: que actus est intelligēdi: 2 tunc verificat sermo Auer. q^o intellectus speculatiuus habet duo subta: vnuz in quo sunt vnum entium p^opy generis: aliū per q^o sunt verē. i. similitudines 2 multē: per intellectū enīz intells iste speculatiuus est vnus numero oium extrinsece: bene enīz sunt plura accidētia nūero: que numerant⁹ per ordines 2 habitudies ad pbātafmatā: ratione autē subiecti sunt vnum entū: quem ad modū species sensibiles sunt vnū dum sunt in sensu: relatiue autē 2 p habitudines ad obiecta sunt multē ac numerate: dicuntur autē species iste intells: quoniam his legit intus intellectiua aia: intellectus enim dicit⁹ quasi intus legens: 2 quoniam rōnalis aia spēs intus legit: ideo spēs pūit dici intellect⁹: dicunt⁹ autē speculatiue: quoniam his rōnalis aia speculat⁹ ens speculabile: 2 iō pūit dici intells speculatiuus. Et ex hoc seqtur q^o vnus 2 idē intellect⁹ pōt dici practicus 2 speculatiuus quoniam vna 2 eadē spēs sanitatis est vt ens nāe: 2 vt per artē pōt induci: vt enim est sanitatis nālis est intellect⁹ speculatiuus: vt hō est eius per artē inducibilis est practicus: q^o autē spēs iste sint rationali anime accidēs Joan. Jando. p totū exclamat 2 oēs expositores dicunt esse intentiones Aristo. 2 Auer. 2 oium peripateticozū: iste p^oterea species sunt. intellectus in actu 2 intells in habitu: vt enim in promptu sunt intellecti potētiē rēpntātes: dicunt⁹ actu intells: vt hō firmatē sūt dicunt⁹ intellect⁹ in habitu: intells ergo speculatiuus non est diuersus ab intellectu in actu: 2 ab intellectu in habitu: nisi hoc modo. C^o Alij dixerunt q^o intells speculatiuus est aggregatū ex intellectu potētiē 2 ipfis spēbus: vt rēpntāt ens speculabile: aggregatū autē ex spēbus vt rēpntāt ens operabile 2 intellectu potētiē eodē intellectus dicit⁹ practicus 2 hanc positiones seqtur nouus expositoz in 3° de anima textu illo (2 omnino in actione) 2 tunc verificat sermo Aristo. q^o intellectus speculatiuus 2 practicus sunt in eodē genere: nō p^odicati sed subiecti: sicut Aristo. inqt. q^o s. veruz 2 falsum sunt in eodē genere cuz bono 2 malo: quia intellectus speculatiuus 2 practicus sunt in eodē genere. i. sunt idem subiecto: q^o intellectus practicus 2 speculatiuus sunt vna 2 eadem potētia: 2 non differunt nisi quia vnus considerat res simpliciter: 2 alter quosdā: sed isti sermones sunt propinqui 2 quasi concordēs.

Caput 6^m. in quo inducunt fundamenta hui⁹ positionis.

Positionem hęc firmat 2 maxime q^o ille spēs sint: cū enī delectum erit spēs esse 2 sic ppositus q^o intellectus speculatiuus sit modo quo dixerūt. Q^o autem spēs sint intellectui inherētes: qbus intells intelligat hoc pacto pbant: ois potētia habituata respectu alicuius operationis potens exire in ea quādo vult: continet aliqd for maliter per q^o pōt exire: hęc palaz est: sed intells alicuius pbi respectu alicui speculationis est habituata⁹ potens exire in operationē illaz quādo vult: ergo continet aliqd quo pōt exire. minor clara est: tunc istud nō pōt esse nisi similitudo obiecti: 2 hęc species est: quare 2c.

Amplius intellectus pcedit a priuatione ad actum: ergo denenit ad mediū: sed hoc mediū nō videt⁹ nisi species obiecti: que mediat inter actū intelligēdi 2 ignorantia simpliciter: ergo spēs est necessaria. Et hęc duo sunt argumenta expositozis noui.

Rursum si non danē spēs: tunc intells nihil intelligeret: pbatur: quoniam cognitio fit per similitudinem autē assimilāt alteri nisi per hoc: q^o recipit similitudinem eius cui assimilāt: ergo si intells intelligit obiectū aliquid intellectus

intellectus recipit similitudinē illius. ¶ Item nisi species darent nulla esset necessitas intells agētis: qm̄ intellectus agens nihil operaret: et sic superfluit.

Præterea si non dat species ergo singularia per se pmo possunt intelligi qd declaratur: qm̄ singulare cognoscit in vli: quia aliqd representat ipsuz vli modo: sed id non est nisi spēs quę representat singulare in vli: vt dicit expozitor. Adhuc nisi daret spēs intells nō pfi ceret ab intelligibili: qm̄ nihil ab eo reciperet: et sic nō esset pura potētia. ¶ Rursum si nō daret spēs intells nō posset cōtinuari particulari hoi: qm̄ vel per ipsuz vli semp cogni tus: vel per ipsuz phantasma: vel per spēm causatā ab ipso phantasmate in intellectu: nō pmo mō: qm̄ nō magis tibi q̄ mibi cōtinuat cū sit indifferens mibi et tibi: nō p phan tasma: qm̄ q̄trūcūq; sit qdā particulare: tñ vli illius est in se indifferens adhuc ergo et nec per species cum nō det. ergo per nihil. Dis argumētis vtuntur: qui intellectuz spe culatiuum hoc modo ponunt.

Caput 7^m: in quo inducuntur verba Auerrois et Aristo. pro istis.

Ro his faciunt multa verba peripateticorum. Aristo enim in tertio de anima inquit impassibile q opz esse susceptiuū autē species et potentia huius. Ecce q̄ plane Aristo. spēs explicauit. Et ibidē in alio textu inquit: bene iam dicentes sunt animam esse locuz spēs: nisi q nō tota: sed intellectiua: nec actu sed po^a spēs. Et alibi eodem libro inquit: ipsa quidē igit nō sunt: nō enim lapis in anima est sed spēs: quare anima sicut manus est: manus enim organū organoz et intellectus spēs speciez. ¶ Auerrois etiā videt facere pro his: inquit enim in 3° de anima cōmēto. 4. ex hoc igit declaratur q̄ hęc oīa scilicet passionis et receptionis existit in virtute rationali: ecce q̄ plane loq̄t. ¶ Itē oē subm aliqz recipit illa: sed dicit Auerrois in qnto cōmēto: 2^m aut subm est id per qd intellecta sunt vni entiu in mūdo: et istud est intellectus mālis. ergo intells mālis recipit ipsa intellecta: et cū nō fm rem ergo recipit spēs eoz. ¶ Itē cuilibet potē tię actiue alicui⁹ motoris nouę rīdet aliqd passiuū nouū: sed phantasmatis potētia est actiua noui entis: inquit enim Auerrois eodē cōmēto cōtra Auempā. q̄ preparatio phā tasmatis est in motore: vt sit motor. i. actiua: ergo ei core sponder aliqd passiuū nouū: et id nō est nisi intellectus mā lis: et nō pro sui substantia. ergo pro sui accidente et nihil est accidens rōnali anime nisi similitudo rei. ergo et c. ¶ Præ terea sicut in rebus nātibus dant tria: agens/patens/et factū. ita in intellectu. Auerrois in eodē libro cōmēto. 17° sed factū in rebus nātibus est qd pīa nouū adueniens ma terie. ergo et factū in intellectu est qd pīa nouū intellectui. ¶ Rursum oīs pars: quę fit oīa mō similitudinis et recep tionis recipit similitudines et rerū quę fit: sed dicit Auerrois ibidē cōmēto 18° in pncipio: q̄ intells potētie fit oīa mō similitudinis et receptionis. Ergo vt p̄s. ¶ Rursum oīs vir tus: quę cōparat intelligibilibus sicut sensus sensibilibus recipit ab intelligibilibus: s; dicit Auerrois in eodē cōmē to: q̄ pportio intentionū imaginatarū ad intellectū mate rialē: est sicut pportio sensibiliū ad sensum: ergo vt prius. ¶ Amplius quęcūq; extrahunt de potētia in actū: respec tu intellectus sunt intentiones nouę ipsi intellectui: sed in tentiones intelligibiles sunt extractę de potētia in actū: vt Auerro. dicit eodē cōmēto. ergo recipiunt nouiter in intel lectu potētie. ¶ Adhuc omne cognoscens scia: quę differt a suba cognoscētis: recipit sciam tanq̄ accidēs eius: vt con stat: sed dicit Auerrois ibidē in fine cōmēti. 19. et non est sic in intellectu mālicuz suū intellectū est res: quę non est in se intellectus. Ergo et c.

Præterea omne qd mouet a rebus querēdo aut su giendo: qm̄ forme imaginū sunt p̄sentes: quēadmodū sensus querit aut fugit apud p̄sentiā sensibi lis: recipit ab illis imaginibus. Sed intells mouet ab ima ginibus querendo aut fugiēdo in p̄sentiā phantasmatiū: quēadmodū sensus querit aut fugit apud p̄sentiā sensibi lis vt Auer. testat in cōmēto 33° illius in pncipio. ergo vt prius. ¶ Itē oīs virtus cuius ppria et essentialis opatio est in gñe passionis: est recipiens aliqd ab eo cuius opatio est in gñe actionis: sed opatio intellectus potētie est in genere passionis: et operatio intells agētis in genere actionis: quę est extrahere et denudare formas a materijs: qd nihil aliqd est nisi facere eas intellectas in actu: postq̄ erant in po^a. q̄ intells patit et recipit nouas formas ab intellectu agente. minor est ad verbū Auerrois. in. 36. cōmēto. ¶ Adhuc illa quę sunt voluntarie in intellectu nostro ab voluntate nra sunt accidētia aic: qm̄ volūtas nostra nō est cā sube intells sed accidētis: sed intellecta acq̄sita ex p̄mis ppōnibus sūt voluntarie in intellectu nostro ab voluntate nostra. ergo vt p̄s: minor est Auerro. ibidē parū post. ¶ Ex his verbis et rōnibus peripateticoz pōt q̄s credere q̄ intells specula tiuus sit species ipse: quę sunt accidētes singulares aic rō nali ei inherentes nouę augumētabiles et diminutibiles ad augumētū et decrementū phantasmatiū nostroz: vel con gregatū ex speciebus et intellectu potētie: sicut diximus.

Caput 8^m: in quo improbat positio: hęc.

Sed positio hęc tametsi forte: vt dicā sit vera simplr: non tñ est fm Auerro. mentē: imo videt cōtradicerē ver bis eius et fundamentis. Et q̄ fundamentis arguit pmo: si iste species inherēt intellectui po tentie fm rem: vel erunt actu intellectę vel po^a intellectę: si potentia intellectę. ergo sunt adhuc reducibiles ab aliquo de potētia ad actū: qd falsum est: qm̄ sunt sūme abtractę: si nō sint actu intellectę: tūc nō essent receptę in intellectu fm rem sed tñ vt intelligunt: et hoc est recipi intentionāl r et non inherenter. ¶ Amplius vel sunt nouę vel eterne. si eterne ergo imāles. si imāles ergo intelligentes vel intelle ctive vt Auerrois ait in 3° de anima cōmēto. 16. dicit enim id ex intellectis: qd nō hz mām suū intellectū est intellectus in se: et ipse semper intelligit. ¶ Itē si eterne. ergo necesse esse: sed nullū accidens est necesse esse: est cōtra rōnez accidētis: vt declaratū est in libro def. des. sepe. Si dicat q̄ sunt nouę: vel ab intellectu agente: vel phantasmatis in intellectu potētie p̄creant: nō a phantasmatis: nullū eniz agens demōstratū pōt agere effectū separatū ab hic et nūc in subiecto sepato ab hic et nūc. Si ab intellectu cōtradictis Auerro. ab eterno eni simplici et immobili nō puenit nouū: nec potest a phantasmate vt instrū intellectus agētis cau sari: qm̄ agēs eternū nō pōt vt instrū nouo: vt Auerro. dicit in 8° p̄phys. cōmē. 15. ¶ Dixerunt quidā: q̄ instrū est du plex: qdā per qd agēs in agēdo p̄seruat vt corpus celestes respectu intelligētię: aliud est quo nō motor: sed aliud qd dā cōseruat in esse sicut sperma: respectu oīum motorz ce lestiū: tunc volunt q̄ agens eternū bñ pōt vt instrū nouo scōdo mō vt p̄s: sed pmo mō nō. Hęc responsio nihil est: qm̄ quēadmodū intelligentia scōdaria intentione mouet motū locali ita intellectus agēs mouet p̄pter nos scōdaria inten tione. Ergo sicut intelligentia cōseruat in sui p̄fectione: p̄ p̄terea qz mouet scōdaria intentione p̄pter nos: ita et intelle ctus cōseruat in sui p̄fectione qz mouet p̄pter nos. ergo sicut int^a vti cōlo eterno pp nos ita intells nō d; vt phā tasmate ad hoc vt moueat p̄pter nos.

Rursum intellectus eternus est: et spēs eterna. ergo omnes spēs possibiles recipi ab intellectu
Sueli. de intel. 10

De intellectu

sunt recepte: ergo oīno est pfectus et plenus omnibus speciebus? possibilibus: quoniam pbia est eterna respectu spēs humanae: et semper est pfecta in maiori parte sui subiecti. Tunc sic infiniti fuerunt hoies quorum quilibet aliquid intellexit: ergo infinite sunt in hac hora spēs in intellectu: cōsequentiā probo: quoniam vel sicut pūne gūant cōtinue abolent: vel post quod sunt genitae retinent semper et non deperdunt. Non pūm quoniam species sunt simpliciter imāles: et oē imāle eternū: species enim est imaterialis in essendo rōne subiecti et rōne obiecti: quod representat: nec est cōsonum rōni ut cōtinue innovant: itaque nūc alique generent et alique eisdē obiecti representant: tūc corruptū et fiat hoc infinities ac infinities: tunc enim ex intellectu et intentione intellecta in actu non fiet maxie vnus: cum hęc vnitas paruo tēpore durat. Et amplius aīa esset in tanta trāsmutatione in quāta est materia et sic esset infelix: et intellectus speculatiuus non esset eternus nec ex parte subiecti per quod est ens: nec ex parte subiecti per quod verus est: et multa alia mirabilia sequūt que tibi relinquo. Si vero retinent: ut Joā. tenet tunc erit infinitū in actu quod Auerro. hz impossibile tam in corporalibus quā in spiritalibus: in pma disputatione. def. def. in sol. septimi dubij: inquit. n. maxie quod sequeret ex hoc quod infinitū reciperet magis et minus et totū esset equale parti quod falsus est: et per hoc fundamentū ostendit quod non possunt esse aīe separate post mortem: quia tunc esset infinitum in actu quod est impossibile apud ipsos: et sic non minus sequit quod essent infinite spēs: que sunt res spirituales sicut intellectus aīe. Postremo arguo et sint tres hoies intelligētes aurū. Tūc vel in his esset vna spēs numero aurī vel tres sicut hoies tres. Si vna species numero aurī vel vna intellectio numero vel tot quot homines. s. tres: non vna intellectio numero: quoniam tūc cū desineret vnus intellectio sicut oīum aboleret: indiuisibile enim cuiuscūque cōparat indiuisibiliter cōparat: et per pns si desinet in vno et ab oībus desinere necesse est. Preterea diuersa iudicia non possunt fundari in vna intellectione numero: non nos tres intelligentes aurū iudicamus diuersa: ego enim ipsius iudico cōtēnendū: tū aut apreciandus: ille vero aliter: ergo opz esse tres intellectiones numero sicut tria iudicia numero. Nec dici pōt quod sint tres numero intellectiones: et tū vna numero spēs: quoniam istud discrimen: cuius non sit ab intellectu nec ab obiecto: solū erit ppter diuiaz phantasmatis: quod numerat in te et in me ut Auerro. videt dicere Joan. interprete. Quod falsus esse declaro: quoniam si discrimē phantasmatis sufficit apponere discrimen in intellectionibus. ergo multo fortius faciet discrimen in spēs ipsi: quoniam spēs imediateiores sunt phantasmatis quā intellectiones: cū spēs imediate euellent a phantasmatis intellectiones ab intellectu agente vel speciebus. Rursus ad idē vel spēs ut eadē est pūm pncipiuz intellectionū diuersarum: vel ut differēs phantasmatis: si ut eadē non faciet differētias in intellectionū: ab vno enim inquantū vnū non nisi vnus prouenit: si ut differēs per phantasmata vel species erunt tres absolute: et sic habet cōtra positū: vel vna sūm rez et tres respectus et habitudines et hoc non: quoniam respectus non sunt intelligendi pncipiū: ut s^o phisicę auscultationis dicit. Itē ad idē nullū agēs: nec multa agentia per vnū instrū numero pōt plus vno effectu numero parere: sed phantasma vel intellectus agēs sunt vnū vel plura agētia numero: et spēs illa est vnū instrū gnōnis ipsius intelligere. ergo non possunt causare diuersas intellectiones numero in vno instanti per vnica illā specie numero. Ex his sequit quod non pōt poni quod vnica sit spēs numero aurī in tribus hoibus quod erat p^m. Nec poni possunt esse tres species: quoniam vel erit vnus intelligendi actus in tribus: vel sicut sunt tres spēs ita et tres actus intelligēdi diuersi ut Joan. sentire v. q. 7. libri tertij.

Speculatiuo

Primum dici est impossibile: quoniam sicut phantasmatis discrimen sufficit indiscriminationem specierum causandū: ita et melius discrimen specierum ad discrimen intellectionum sufficit. Itē vel ad pducendū illuz vnū numero actū sufficit vna spēs: vel sunt essentialiter et necessario cōcurrentes ille tres: si quilibet illarū sufficit. ergo erunt tres intellectiones: si ille tres sunt simpliciter necessarię et essentialiter: tūc in vna numero aurī intellectione semper erit necessaria species trinitas quod fabulosa est. Ex his habet quod impossibile est fingere esse tres spēs trique phantasmata: et vnū numero aurī intelligēdi actus: quod p^m ponit membrū huius scēe partis. Denique dici minime pōt quod sint tres numero spēs et tres numero intellectiones sicut Joan. expressit in multis locis: quoniam vel ille species differunt seipsis vel subiecto vel aliquo extrinseco: non se ipsis: quoniam tunc differētia earū esset specificā: nec p subiectū est enim vnū numero: nec per aliquid extrinsecū: quoniam duo sunt que esse possunt. s. obiectū et subiectū: id est phantasma: stat aut quod per obiectū non: cū vnus sit numero. Aurū: erit ergo tūc per habitudines ad phantasmata diuersa: quoz vnū est in me et aliud in te et aliud in tertio. Quod impossibile est. Tum pmo quia ab eis perfolunt species: quod ad ea non referunt. Tum quia iste habitudines: cū non specie differant: opz dicere quod differunt speciebus.

Amplius iste habitudines vbi sunt: non in phantasmatis: quoniam tunc species essent vna in re: et diuersa sicut columna: quoniam in separatis a mā non est plus vno individuo in tota specie: et sic idē quod prius. Si in speciebus sunt subiecti: ergo iste species erunt indiuidue ergo in intellectu in potētia et sic non opz ponere intellectū separātū simpliciter: cum non recipiat simpliciter separātū. Auerrois enim per hoc quod intellectus recipit simpliciter vniuersaliter voluit ipz esse simpliciter separatum. si igitur non recipit simpliciter separatum non erit sua ratio firma.

Amplius ab istis speciebus abstrahibilis est quidditas: omne enim intellectū in p^o pōt extrahi ad intellectū actū: et queratur ut supra: sic enim arguit Auerrois contra Auempā. Preterea phantasmata sunt extrinseca a speciebus. ergo non sunt causę distinctionis specierum: sic enim dicere possumus aīas separatas posse indiuiduari per habitudines ad corpora quod Auerrois destruit in libro. def. def. disputatione p^o in sol. septimi. Amplius accidentia numerant per subiecta: in quibus sunt: sed vnum est numero subiectū. ergo tres ille species eiusdem obiecti erunt vna numero species: et eo maxime: quia si non essent tūc plura numero accidentia in eodē numero subiecto. Propositio. d. q. accidentia numerant magis per subiectum in quo sūt: est manifesta per se atamen pōt sic declarari: quoniam vnitas numeralis est ita intima indiuiduo sicut vnitas specifica speciei. sed impole est proximū fundamentuz vnitatis specificę esse agēs extrinsecus. ergo impossibile est proximuz fundamentū vnitatis numeralis esse agēs extrinsecus: et per pns non pōt esse phantasma. Amplius non est plus numero vna forma subalis alicuius cōpositi quā vnitas accidentis: sed vnitas numeralis forme subalis est tūc ppter materiā sūm Auerroim: ergo et vnitas numeralis accidentis erit tūc ppter subiectū. Rursum subiectus est interius accidenti quā sibi sit agēs: immediatus enim accidēs dependet a subiecto quā ab agēte: sed ab illo oīz habere magis vnitate: a quo hz magis esse. ergo potius a subiecto quā a phantasmate species intelligibilis oīz habere vnitate numeralē. Itē quecūque sunt multa respectibus tūc simpliciter et absolute sunt idē: minor enim idētitas non tollit maiore: sed species intelligibiles sunt tūc diuersę respectibus. ergo absolute erunt vnū simpliciter et idē: et per pns habet ppositū. Ex his colligere licet quod spēs ille non pōt poni numerat: nec

nec vna: et per ipsius nullo modo possunt poni accidentia rationalis anime: et realiter et secundum rem inherencia.

Capitulum 9^m: in quo formantur rationes ex verbis Averrois contra illam positionem.

Aristoteles in primo divinatorum libro in Platone arguit hoc pacto si datur homo intelligibilis qui idea est hominum: et homo sensibilis qui ideatum est illius: tunc isti vel conveniunt vel non: si non: ergo equivoce dicentur: et si conveniunt tunc dabitur tertius homo: qui nec est intelligibilis nec sensibilis: quod derisibile esse nemo est qui nesciat: et hoc pacto formare videtur Averrois ratione hanc commento. 30. illius partis et expositio. Eodem pacto arguo contra istas species: vel phantasma auri quod species est sensibilis est conveniens cum specie intelligibili auri: vel penitus differens siquidem penitus differens: ergo nihil erit univocum illis: et sic non possunt esse unius generis: scilicet qualitates quod Joannes et alii tenent. Nec potest esse eisdem obiecti representatiue: nec possunt esse accidentes: et breuiter nulla forma esset eis communis. Si vero est aliquid commune eis illud erit nec intelligibile nec sensibile: sed natura media: quod est falsus: ut primo divinatorum testatur Averrois commento. 39. d. sed manifestum est per se: quod nulla natura est media inter esse abstractum et materiale. Si igitur argumentum Aristotele in Platone nullat cur et hoc non. Amplius Averrois. 12. meta. comm. 25. inquit: et sciendum est quod subiecta sunt duobus modis: modus unus in quo ipse est fugere accidentia: et alius sine aliquo accidente: primus est sensibilis. secundus autem est intelligibile. Ex hoc accipitur hec maior omne recipiens accidentes est subiecta sensibilis vel hec minores: sed rationalis anima non est subiecta sensibilis: vel hec rationalis anima est subiecta intelligibilis: tunc concluditur hec vna conclusio. generalis anima non recipit accidentes. Et sic ibidem commento. 23. inquit: forma sanitatis non est in anima medici in materia: sicut est forma sanitatis: ideo forma sanitatis: que est in anima medici non facit sanitatis actionem: quoniam si ita esset tunc medicus esset sanus: ex hoc arguo: omnis forma: que est in aliquo tanquam in subiecto: est actiua alicuius reus: sed sanitas concepta non est actiua: ergo non est alicuius subiecti: vel in intellectu tanquam in subiecto: qui vult. Preterea forma in anima et forma que est extra animam: sunt idem: ergo forma in anima non recipitur subiectiue in anima: hoc tenet: quia tunc et forma extra animam recipitur in eodem: assumptum est Averrois. 7. meta. comm. 23. inquit: enim sic: et cum ita sit manifestum est quod forma artis duobus modis: quorum unus est forma: que est in anima: et alius est illa: que est extra animam: et sunt idem. Ecce assumptum. Currius 3° de anima commento 3° dicit: sed non habet de intentione passionis nisi hoc tenet: quod recipit formam: quam comprehendit: ergo nihil non formam comprehendens recipit: sed species intelligibilis non est forma comprehendens: ergo intellectus non recipit illam subiectiue minor constat: quoniam species non comprehendit nisi reflexe: secundum Joannem: adhuc dicit in magno commento: intellectus materialis et intentio intellecta in actu maxime sunt unum: scilicet materia et forma: sed intentio intellecta in actu non est species: quoniam illa non intelligitur nisi per accidentes in potentia: ergo non recipitur in intellectu subiectiue. Ad idem nullae forme entes in intellectu in potentia et non in actu: sunt inherentes intellectui: sed dicit Averrois in eodem 3° commento. 6. in calce: anima autem rationalis materialis est forme existentes in ea: non in actu: sed in potentia: ergo ut prius. Adhuc eo modo intellectus recipit quomodo corpora celestia recipiunt formas abstractas: et intelligenti proficiunt se: hec maior est Averrois. ibidem 3° comm. 14. sed corpora celestia non recipiunt inherenter intellectus separatos subiectiue: nec intelligenti proficiunt adiuuante subiectiue et realiter: ergo nec intellectus ab intelligibilibus. Amplius id quod recipit vltimum non recipit aliquid accidentis noui: sed intellectus recipit vltimum tenet: ut Averrois dicit primo 28. illius tertii: ergo nihil

noui recipit. Currius omnis forma: que est in subiecto inherenter: est in eo actu vel potentia: sed dicit Averrois ibidem commento. 30. quod nulla intentio est actu vel potentia in intellectu: et Averrois pace. ergo ut prius. Adhuc ille forme: que sunt in rebus sensibilibus secundum quod habitus in habere habitum et res fixa in re recipiente: et in intellectu secundum velocitatem et rem velocis transmutationis: et non fixa: non sunt subiectiue in intellectu: sed intentiones intellectus sunt hoc pacto: ut Averrois testatur in 3° de anima commento. 39. ergo ut prius. Amplius si intellectus speculatiuus esset quod nouum in intellectu: esset causatum ab alio quo agente: vel igitur ex nihilo vel ex ente: si ex nihilo ergo aliquid res naturalis posset creare: que nec est deus: nec aliqua intelligentiarum: si ex ente vel in actu vel potentia: si in actu: ergo res esset antequam esset. si in potentia: ergo intellectus speculatiuus extraheret de potentia ad actum: et sic esset generatus: sicut calor et frigus vel sensatio: que omnia sunt contra fundamenta Averrois. Ad idem si intellectus speculatiuus esset nouus: tunc possibile esset ut scia discipuli sit noua causata a magistro: et ubi esset ita: tunc magister per scias: quam habet crearet scientiam vel generaret in alio sibi scilicet: sic scientia magistri esset quantitas actiua: sicut calor ignis etc. quod Averrois floccipendit in magno commento. versus finem. Item si in intellectu esset nouus actus rationalis: tunc intellectio esset sensatio: pro consequentia: quoniam phantasma esset virtus in corpore: sed omnis virtus in corpore agit in mixto cum materia: ut dicit Averrois. 7. meta. comm. 31. ergo phantasma non potest agere nisi in virtute corporali: sed omnis talis est sensatio: actio enim phantasmatis est sensatio ut scias. Preterea si intellectus intelligeret noua intellectionem: que est sibi accens: tunc ex intelligibili et intellectu fieret unum per accens: et tunc intentio esset per accens: et sic non per se proficeret ab intelligibili: sed sic paries ab albedine. Deinde id quod adueniens alteri constituit unum habet res: et verissima vniuersione: non accidit illi sicut accidentes subiecto: ut glibet scilicet: sed dicit Averrois in 7° disputatione. def. def. in sol. dubio tertio. simplex autem intellectus et intelligibile unum et idem sunt realiter: plura per accidentes et relative versus ratione subiecti. Vult dicere quod intellectus et intelligibile faciunt unum per se et simpliciter: quod est multum habitudine: ergo ut prius. Quod quidem igitur intellectus speculatiuus et practicus non sunt ad facultates: nec accidentes anime rationali secundum fundamenta Averrois his palam.

Capitulum 10^m: in quo narratur positio Themistii Avicenne et Algazelis.

Autem quod Averrois et alii Themistii ascribere est intellectum speculatiuum esse subiectum intellectus agentis: ut prius: et tangit ab intellectu potentie: adeo quod intellectus potentie speculatiuus et agens vna sunt subiecta simplex: numerat autem modo et diffinitionem: intellectus enim speculatiuus dicitur per se ipsum est speculandi res diuinas et naturales: ac potest esse obiectum speculatum ab intellectu potentie: et ut tangit non quod realiter sed spiritualiter ab illo. Intellectus autem agens ut per se ipsum est sibi intelligendi res naturales in esse vltimo: intellectus autem potentie potest misceri imaginatiue ac communi intellectui deficitque a superioribus intellectibus: et hoc Themistius vult ponere in capite. 25. tertii de anima. d. porro quod et superius dixi idem est intellectus et intelligibilis: quemadmodum idem est scia ipsa actu cum eo quod scitur: non tamen eadem ratione sed quatenus intellectum potestatis amplectitur intelligibilis est: quatenus vero ipsemet agens est: dicitur intellectus esse: ecce quomodo intellectus speculatiuus est vna subiecta cum agente et intellectu potentie. Quod autem intellectus speculatiuus sit intellectus agens probat Themistius capite. 28. d. nunc illud stare potest nos intellectionem agere putasse: quod enim aliud inquit cum ita querit et soluit: est generalis intentio: nos sumus intellectus agens: et non simpliciter: ergo ut tangit a philosopho sibi speculatiuus est agens ut tangit a philosopho super his dicit Averrois. comm. 20. quia igitur hec questio apud Themistium est circa

Suiff. de intel.

D z

Intellectu speculatiu: et inuicem sermonis Aristotele est de intellectu agente: ideo opinatus fuit quod intellectus speculatiuus est agens apud Aristotele. et hoc fuit motiuum Themistii. ¶ Preterea quod intellectus speculatiuus sit intellectus agens: quod eandem rationem animam memoramur post mortem mouit Aristotele. in primo de anima: ubi locutus est de intellectu agente: putat est speculatiuus. ergo intellectus speculatiuus est intellectus agens ut tangit intentionalem et spiritalem possibilem. ¶ Quod autem rationalis anima in se intelligat omnia superiora et subas et accidentia naturalia hoc eodem est et Themistii. et Auerrois: ut dicat sed quo pacto rationalis anima intelligat in se: et quo pacto nos ea intelligimus non palam est. ¶ Amplius quomodo illi tres intellectus nihil simpliciter sunt anime: sunt autem anime attributio: ne ad nos declarabimus. Dominum ergo apud eos tres esse nunc scilicet intellectum primum: qui nihil intelligit extra se: sed intelligere suum est esse suum: intellectum nostrum: et intelligentias medias: primum namque intellectus ideo intelligit: quod omnis est causa: et quoniam omnia est in gradu nobilissimo: deus enim omnia intelligit per essentias: quoniam omnia est per essentiam: est autem omnia per essentiam: quoniam causa est omnis per essentiam: sed quod deus est causa per essentiam omnium sub gradu entis: effectus enim proprius dei ens est apud peripateticos: ideo deus intelligit omnia: quod intelligit esse: quemadmodum cognoscens calorem omnia intelligit calida. ¶ Intelligentia autem infima: quam animam nostram Themistii credit ac mundi non tamen est causa rerum sub gradu entis: sed huius entis. s. forme equi: non sub gradu entis: sed ut forma est equi: ideo intelligit formam equi per sui essentiam gradu et intellectione: que est equi: ut equus: intelligentie vero medie intelligunt modo medio: eo enim pacto intelligunt per essentias rerum formas: quo ad esse eorum concurrunt: et quod concurrunt ad esse earum secundum gradus medios inter ens et hanc speciem entis: ideo et modo medio intelligunt: et in intelligentie adhuc est gradus altior et inferior in concursu rerum: et per omnes in cognitione earum per essentias eorum. ¶ Ex his sequitur quod omnes intelligentie intelligunt formas materiales eodem medio. s. per essentiam tanquam per medium cognoscendi: sed non eodem modo: hec quod dicitur. n. altius: illa vero depressius depressissime intellectus noster intelligit: que anima nostra dicitur ac mundi et forma formarum. Et hoc totum reperiri potest ex verbis Theophrasti. ut in primo de anima capite. 23. et in 3. capite. 52. cuius verba lege si placet. ¶ Idem igitur quod his habemus est: quomodo rationalis anima intelligat se et res materiales: que sunt ab ea causate: et res immateriales que sunt eius cause. Sed difficile est modo inducere quo pacto nos per illam rationalem animam intelligimus: si nihil recipit a phantasmatibus? Ambages et Auerrois in 5. parte sexti naturalium versus Themistium explanare: cum Themistii. enim in toto hoc quod diximus consentientes in hoc sic dicit Auerrois: restat ergo ut discere non sit nisi accipere perfectam aptitudinem coniungi se intelligentie agentis: quomodo fiat ex ea intellectus: qui est simplex a quo emanat forma ordinata mediate anima in cognitione. Et ideo pauca interpositis inquiri: cum enim dicitur Plato est sciens intelligibilia: hic sensus est: ut cum voluerit reuocet formam ad mentem suam: cuius etiam sensus est: ut cum voluerit possit coniungi intelligentie agente: ita ut in ea ipsius forme intellectus: non quod intellectus sit preter sensus sue mentis: et formatum in suo intellectu: in effectu semper: neque sicut erat prius quam disceret: hic enim modus intelligendi in primo est unus: que accipit anime intelligere: cum voluerit coniungetur intelligentie agente: qua emanat in ea forma intellecta: que forma est intellectus adeptus. ¶ Ex his potest sumi modus pueniens opinionem Themistii sunt enim duo oino. semota. s. intellectus: que rationalis anima dicitur secundum sui essentiam vltimas formas omnes intelligit rerum materialium. Et hoc qui est compositus ex intellectu compositus: qui cogitativa dicitur (ut Auerrois loquitur) vel vita humana: ut alij dicunt: hec enim secundum esse discontinua sunt intellectus enim forma est separata in se consistens: hoc autem indiuiduum est per intellectum compositum: que cogitativa dicitur constitutus: sunt autem hec duo continua: vltima tali copulatione quod intellectus appropriat huiusmodi tali modo quod

sufficit: ut hoc intelligat per ipsius essentiam formas que continentur in illa: tunc autem hoc modo continuat huiusmodi tanquam per intellectum: quod hoc est aptus ad hoc: ut intellectus ille sibi fiat forma. ¶ Est autem tunc aptus ipse ad hoc: quod tribus virtutibus sensitivis. s. phantasia: cogitativa: et memorativa. phantasia phantasia pueniens alicui vltima: sic. n. accipit talis aptitudo: que inest huiusmodi ut intellectui vniat: ac copuletur tanta copulatione: ut sufficiat ad hoc: ut hoc illo intellectu intelligat. s. per essentiam intellectus agentis: que sit est speculatiuus et intellectus potest: ut dicat. g. intelligere nihil aliud est nisi attingere formas rerum per essentiam intellectus separati: quod nobis inest propter aptitudinem: quam per tres virtutes sensitivas acquisuimus.

Capitulum 1. in quo soluuntur questiones in hac positione pro maiori eius declaratione.

Ambiges Non ad hoc et satis rationabiliter: quoniam tunc nulla differentia esset inter intelligere in hora felicitatis et in primo: et sic apud Themistium intellectus agens vniat intellectui potest: et nobis in primo: ut forma: quod est contra omnes peripateticos.

Rursum ambiges et fortius: tunc enim quando intellectus vniat nobis per essentiam tunc oem intelligibile intelligeremus: simplex enim cuiusque copulat totus et indiuidualiter copulat: et sic oem scirem equaliter. ¶ Amplius formis dabis: quod sit aptitudo illa: qua hoc intellectui coniungitur: accidens intellectui vel huiusmodi: v. n. quod superflua: nam hoc secundum sui nam est copulabilis intellectui. ergo non eget habitudine vel aptitudine. ¶ Ad hoc quod facit voluntas secundum Themistium ad ipsum intelligere in habitu: videtur enim quod nihil faciat. ¶ Postremo quod sit agens intellectus quod potest et quod speculatiuus et quid adeptus: nullo enim modo hec discreta vniat in eo. ¶ Hec non sunt difficulta soluta: sed multa alia soluentur: quoniam opio Auerrois declarabit. ubi ponet omnia et puenientia positionum harum.

Ad primam ergo oportet dicere: quod intellectus in se intelligit superiores subas: putat proficit ab illis intentionaliter: inferiores autem putat esse causa illarum: ideo duobus modis potest continuari nobis: vno modo ut est id per cuius essentiam intelligimus vltimas rerum materialium: et sic continuatur nobis: ut est agens: ut declaratum est: alio modo ut est id per cuius essentiam intelligimus superiores: et sic continuatur nobis: ut forma: quoniam respectu superiorum non est causa: sed bene primo: quo intelligimus: continuo ergo in principio ut agens: in fine ut forma: erit ergo continuationis ad continuationem discrimen hoc modo.

Ad secundam dicitur: quod intellectus sit simplex et vniat: actus tamen est multiplex secundum formas: quas continet. n. intellectus tot quot sunt forme: et quod forme sunt multe: ideo et intellectus multiplex dici potest: et quoniam intellectus est vnus simplex et multiplex: saltem secundum formam: ideo continuabilis est nobis secundum preteritum: et preteritum: non eentia: sed preteritum in ea: imaginabimur ergo quod cum sit nobis prius vniat vel plus vno indiuiduo alicuius specie: vel alicuius vltima: tunc intellectus continuabilis nobis secundum preteritum: secundum id vltima quod videtur illis indiuiduis. v. g. cum considerauero indiuiduum lapidis vel duo tunc per essentiam eius intelligam lapidem vltima: que est essentia eius secundum preteritum: quoniam acquisita est mihi aptitudo ad intellectum id lapidis potest quod alteri: et ideo itellus continuabilis nobis secundum preteritum: et sic secundum preteritum post preteritum: nos per preteritum potest id indiuidua rerum cogitamur: et ideo intellectus speculatiuus est augumentabilis nobis ad augmentum phantasmatum ut dicitur. Ex tra autem quod nihil sunt nisi indiuidua apud Themistium. vltima. n. nihil sunt nisi ideo: que ideo sunt rationes rerum exites in eentia anime mundi: et ideo dicitur separatim a singularibus: sed esse: quemadmodum et eentia anime mundi separatim secundum esse ab indiuiduis rerum materialium.

Ad tertiam dicitur: quod si quis quereret: cur hoc est continuabilis intellectui magis quam equus: non debet dicere: quod aiatio huiusmodi fluat ab intellectu et non illa equus quoniam

quoniam illa aia est hoc pacto hois requi r totius mundi. Sed oim qd hō est intellectui p̄tinuabilis: per hoc qd hō est hō: nec pōt reddi alia cā: aptitudo ḡ qua hō possit cōtinuari est nālis hōi r hoc pacto oēs eodē mō hnt eā: taz scietes q̄ ignorantes. ¶ Alio mō dī hō cōtinuabilis intellectu: mō vt sit sibi ita cōtinuus: vt intelligat per essentiā illius: r hoc dicit Auicēna. d. cuius aptitudinis sensus est: vt cū voluerit possit cōiungi intelligentiē agētī: r hęc aptitudo est habitus acq̄situs circa pb̄atamata aliquoz̄ indiuiduoz̄: hoc mō qd hō possit puocare ad illa: qm̄ vult: vt Algasel. dicit: aptitudo ḡ hęc est q̄si mediū nouū: quo itells fit p̄ns r idī stans hōi tali mō: vt hō possit intelligere p̄ essentiā eius: qm̄ vult id. i. intelligere: ad qd hz aptitudinē p̄uertī. ¶ Et p̄ hz p̄ qd faciat volūtas: volūtas. n. duplr̄ potest se habere: vel post acq̄sitionē habitū in trib⁹ sensib⁹: vel añ. si añ/ volūtas hz introitū solū in faciēdo acq̄ri dispōnē: qua itells cōtinuat hōi r hō intellectui. ¶ Si hō postq̄ tres illi sensus acq̄sierunt habitū/ volūtas hz introitū ad actualē habitū: neq̄: qua itells fiat p̄n̄ intelligēdi hōi: r hō cōtinuat sibi: volūtas ergo nō habet introitum in faciēdo acquiri in: tellectionem: sed habitudinē ad intellectum.

Ex his patet ad vltimā: vnus est enī itells qui agēs dī speculatiuus r potētī: scilz agēs: qm̄ aia est mūdi r hois appropriata apud eū: hic qdē itells dī agēs: put cōtinuat hōi respectu formaz̄ māliuz̄: quaz̄ agens est motor: r per p̄ns: quō ipse est quo nos intelligimus vlia r abstrahimus illa: est aut itells speculatiuus: vt est illa intelligibilia: qm̄ eius essentia est vlia rez̄ māliuz̄: r sic est speculatiuus: vt intelligit: est aut intellectus potētī: vt tangit r miscet imaginationē r intellectū cōem: r deficit a p̄fectionibus aliaz̄ intelligentiaz̄: itells ergo agens: itells potētī: r speculatiuus: nō sunt tres res: sed vna suba lz̄ habeat tres habitudines: prout itells nobis p̄tinuat: r ideo Themistius voluit illos itells esse tres: r qd aia sit cōposita nō cōpositione rei r rei: sed modoq̄ rerū: prout aggregat rationes illas tres. Itells ergo agēs vt tangit ab intellectu potētī: id est vt itells potētī intelligit illū: vocat̄ speculatiuus: vt hō est quo itells potētī intelligit vlia est agēs: r sic verificat̄ sermo Auerro. qd itells speculatiuus apud Themistium est itells agens: vt tangit possibilez̄ id est vt perficit illū intentionālī r perfectiue. s. put intelligitur ab eo. ¶ Ex his sequit̄ qd vna r eadem aia: vno modo hz tres partes: alio mō nō: intellectus enī: vt aia est toti⁹ mundi: nō hz agētē nec possibile nec speculatiuū: qm̄ non est aia respectu mundi: nisi ab aīatione: eo qd viuificat oīa entia r format oēs formas: respectu aut̄ hominis: apud quē hz duplicē respectū vnū quo animat hōiem ac vitā p̄ebet: altez̄ quo cōtinuat eī: vt p̄ncipiū intelligēdi: hz duplicē rōnem: scilz aīē r intellectus: r adhuc put itells est cōponit̄ ex tribus intellectibus scilz potētī speculatiuo r agente.

Amplius seq̄ qd itells speculatiuo est simplr̄ eter⁹ nūs: nō ḡnabilis nec corruptibilis: nec simplr̄ nec fm̄ qd: nisi relone: sicut colūna ḡnā r corruptī in dextreitate r sinistreitate: rōne aīalis extrinseci: r ideo potius nos accedim⁹ r cōtinuamur intellectu q̄ ipse nobis: vt Theophrastus. d. qm̄ nouitas nō est ex pte sui: sed aptitudinis nostre: vt Auicē. dicit. Et hoc mō verbum Themī. in 3° de aīa intelligit caplo. 55. cū inquit: at notio est act⁹ r opō animi in subto pb̄atamate: vbi nō ponit intellectionē esse in intellectu subiectiue: tanq̄ accūs: s̄ in pb̄atamate: r voluit intelligere qd intellectio noua est: nō qz noua q̄litas intellectui acquirat: sed qm̄ noua habitudo acquirat: p̄pter in: nouationē pb̄atamatis: r ideo dicit intellectionez̄ esse in pb̄atamate: r in lege id capitulum.

Caput 12^m in quo inducunt̄ argumēta aliquoz̄ formata ex verbis The. hāc pōnē: que Themistio ascribit̄.

Sent quidā qd dicit Auerroim de praua s̄tione hanc ascripsit quā nullus sentit: r qd ita sit p̄ qd The. nullibi hoc dicit: r id dicit Themistius nihil aliud sentire qd Auero. taz de intellectu speculatiuo q̄ agētē q̄ potētī. Sed isti tm̄ loquūt̄: nec vba Themistij viderūt: nō p̄ eis volo solcite dicere argumēta q̄ capi p̄t ex v̄bis Themistij/ arguit̄ ḡ p̄ illa q̄ sūt due dīē aīē rōnalis sunt due eī: p̄s: sed dicit The. capite 23. tery de aīa: duas ḡ dīas eē hūani animi necesse est itellectū po^o r itellm̄ agētē: r idē p̄bat capite. 31. eos qui dicunt deū eē itellm̄ agētē vel p̄pōnes. ḡ itells agēs r itellect^o po^o sunt due p̄s aīē diuersē. ¶ Amplius illi itells ḡ sepātī sūt attū vn^o sepabili^o altero sūt duo diuersi itells s̄z The. capite. 36. dicit: sepātus. ḡ impermissus r ipatibilis est itells potētī qd nos superi^o Aristo. dixit̄ cōprobat̄ seqz demōstrauimus: non tm̄ eodē mō sepātus quo itells agens: r hoc idē. 45. caplo apertius. ergo vt prius.

Rursum illi itells ex qbus fit vna aīa cōposita: sic cōponit̄ cōpositū ex mā r for^o: sunt p̄s diuersē: sed Themī. capite. 29. cludit rōnalē aīam cōponi ex his: sicut cōpositū ex mā r for^o: ḡ vt prius: r alia multa bis filia: adde tu si placet. ¶ Qd aut̄ itells potētī recipiat notiones r nouas formas fm̄ The. probat̄ p̄ arg^o accepta ex eius verbis. ¶ Et p̄ arguit̄ sic id qd se hz sicut sensus ad generā sensilia cōpellit̄ ac patit̄: sed itells se hz ad intelligibilia: sicut sensus ad sensilia: ingt enī The. in 3° capite. 16. quēadmodū a sensibilibus ḡnib⁹ sensuz̄: ita r intellectū ab intelligibilib⁹ pelli patiqz̄ decere. ¶ 3° id qd nullā formā cōtinet: sed oīam formaz̄ cōpos ac capax recipit formas: sed dicit Themistius ibidē eodē caplo deinde necesse est vt peculiare qdē nullā formā obtineat: sed vt oīuz̄ formaz̄ cōpos capaxqz̄ sit: ita vt quāuis potestate oīa referat: non tm̄ simplr̄ absoluteqz̄ oīa sit. ¶ 4° id cuius descriptio est: vt sit idoneū cōpos tenerū: respectu formaz̄ recipiēdaz̄: recipit illas nouiter: s̄ vt dicit The. ibidē necessariū est vt ei^o nā hoc solo describat̄ qd idoneus cōpos tenerqz̄ sit recipiēdis iuxta oīb⁹ formis. ḡ vt prius. ¶ 5° id qd sibi cōpat notiones multas q̄si copias r suppetias ad cōmētandū r speculandū: qd r ipsuz̄ qm̄qz̄ fiat intelligibile: r qm̄ qz̄ nō: suscipit illas notiones rē. Sed itells potētī est hō: vt testatur The. ibidē capite. 22. in calce: ergo vt pus. ¶ 6° id qd edūctū in lucē: quasi e tenebris: r in actu p̄stituit ac habituz̄ in eo aliud quasi agēs affirmat: r in quo vles notiones reruz̄ r sciētī collocant̄ suscipit nouas formas. Sed hō est intellectus potētī: vt testat̄ The. ibidē capite. 23. ergo vt prius. ¶ 7° id qd agitāt ab intellectu agētē: sic qd res que po^o in tellecte sunt facit vt in eo intellecte sint actuz̄: sunt forē māles r notiones cōes de singularib⁹ sensibilibus collectez̄: nouas suscipit notiones r formas: sed hō est itells potētī Themistius capite. 24. ergo vt pus. ¶ 8° id in quo diuisē r secte notiones sunt: ac in eo variē: tum artes: tum notitī r sciētī collocant̄ suscipit nouas formas: itells potētī est hō: vt The. caplo. 26. dicit: ergo vt pus. ¶ 9° id qd est impatibile vt formas rez̄ ac spēs possit recipere: nouas suscipit formas r intētionez̄: sed itells potētī est hō Themistius caplo. 34. ergo rē. ¶ 10° id in quo itells r intelligibile distincta sunt recipit intelligibile: sed hō est intellectus potētī. Themistius caplo. 45. ergo rē. ¶ Itē potremo id in quo multitudines notionū dispositas videm⁹ ac fabricatas ab agētē aliq̄ est suscipiēs nouas intellectiones: sed intellect^o potētī est hō. Themistius ibidē. 25. ḡ rē. ¶ Ex his r alyz̄ s̄lib⁹: que ego ex v̄bis Themistij excepi: Suesl. de intel. 10 3

forte quispiam formidare poterit positionem Themistii in illam Averrois incidere.

Caput 13^m. in quo inducuntur verba Themistii in contrarium: solvunturque verba hec.

Sed profecto Themistius ut dixi opinatur quod tum verbis: tum fundamentis colligimus: ex verbis quidem arguimus primo id quod nihil aliud est quam ipsa intelligibilia et ipse notiones: nec intelligibilia: nec notiones suscipit. Sed intellectus potest: ut Themistius dicit. 18. est nihil aliud quam ipsa plane intelligibilia et ipse notiones: ergo non suscipit illas noviter.

Amplius id quod abesse videtur a passioneque est intellectus actus: non suscipit novas intentiones: sicut dicit Themistius ibidem capite. 21. intellectus contra quod potestate omnia intellecta est actu nullum antequam intellectum id sit legisse videtur abesse a passione profertur cum nulla forma privatum sit adeptus: ergo etc. **Rursum** id quod est penitus intelligibiles species: ac simpliciter omnia intelligibilia: non suscipit eas noviter. Sed dicit Themistius capite. 22. sed soluit in his que caret materia id est intelligens et intellectus: quod id est scia speculativa: et id quod in ea spectat et scit: ergo etc. **Adhuc** id quod in phantasmatibus continetur ac intelligit non recipit novas notiones: sicut dicit Themistius capite. 49. denuo repetendum: ut quemadmodum sensus formas reus in simulacris sensibilibus servat ita intellectus in phantasmatis continetur: et in phantasmatis ita intelligit: ergo ut prius. **Postremo** Themistius in capite. 55. movit hanc questionem. d. sed quomodo primo ac simpliciter notiones a visis et phantasmatis distent: ad quam respondet. d. an notiones phantasmata quod non sunt: sed consistere tamen sine phantasmatis nequeunt: fieri est certe non potest: ut id est sit notio Socratis et spiritus eius sive phantasma: sed phantasma est impressio et vestigium sensus: et quasi vibex ex vberere iniustus. Inunctione et passione in sensu non proprie accipi volumus: sed eo modo quod supra expositum plurimis locis demonstratius est: at notio est actus et operatio animi in subiecto phantasmate etc. ecce quam plane ac luculente Themistius testatur notionem esse operationem intellectus: tamen si fundamentum ac subiectum sit phantasma ipsius: ut dicam.

Ideo debes scire quod rationalis anima apud Themistium potest tribus modis considerari: vno profecto modo respectu totius mundi: et sic non intellectus rationem videri: sed potius rationem forme formam: quam ut sic illa porro forma est: non que ipsas materias omnes informet ac specificat: sic enim omnia essent unum: sed que formas omnes ac vultus in rudi materia format: et ideo forma formam: dicitur a Themistio sepe sepius. **Alio modo** ut comparat toti mundo viventi id est omnibus vivis ac animatis: et sic anima dicitur: non que omnium ipsa sit intus anima: sed quam omnium animas precreat ac vitas prebet sine animatione. **Tertio modo** respectu hominum tantum: et sic profecto intellectus rationem suscipit: eo quod homo preius essentiam intelligit ac sapit: sed quam homo: quicquid sapit quicquid non: ideo rationem intellectus potest accipit iteque quam quicquid homo vult prelat: quicquid sensilia individua intuet: atque ita ut ex sensilibus agnitione transeat ad vltimas notiones: inde nomen intellectus agens accipit. **Sed** quam ea arte: quam vult ac speculabilia promittit: inde intellectus habitus ac speculativus diffundit et rationem expetit: quo fit: ut homo nihil sint actus: sed respectus ac habitus: ut dixi a parte nostri potius ei accipit: intellectus ergo est quo homo hec facit. s. quo abstrahit: quo contempletur: ac quo speculat: ipse quidem in se nullum horum tenet: ut dixi. **Ex** his iam facile est respondere ad omnia Themistii verba: vobis namque est: quod intellectus dicitur compositus ac simplex: ex pluribus: attributione dicitur in primo actu: in quo descripte sunt notiones nove vel antique: et qui fit potentia et actu respectu nostri id est quo nobis sunt descripte notiones et artes et forme quicquid et quicquid: in se autem nihil amplius nunc quam prius: ea ergo que Themistius cogitatione

accepti: hi absolute acceperunt: et hoc decepit eos. Quod quidem igitur Themistius positio: ac quo pacto ex verbis eius capiatur: et fundamenta sua quot sint: bis palam.

Caput 14^m. quod narrat Averrois de intellectu speculativo.

Cum tot sint dicta remanent super materia: primo que sit intentio Averrois amplius removere quoniam circa illa. Et rursus solvere argumenta modernorum. Dicamus igitur primo rationale animam posse tribus modis accipi: vno quod est: ut est vna intelligentia: s. infima: et intelligens tantum: et hoc profecto pacto habet quod parte duplici: vna. s. per quam suam materiam elevat: et dicitur actus vel forma vel profectio. Altera scilicet qua a materia recedit in materia magis accedens: et hec quidem pars privatio ac infinitudo et materia dicitur: non quod res sint diverse: sed modi materiam et forme: ut diximus: et hoc modo operatio intellectus est intelligere superiores intelligentias tantum: ac perfici ab illis informarique intentionali: sicut materia reali a formis particularibus: et hoc modo partes rationem perdunt agens vel patientis: agens enim et patientes non dicuntur: nisi respectu operationis nove per se: vel attributione. **Secundo modo** potest accipi: ut forma ac anima est totius humane sphericæ: non dico forma specificans secundum materiam perfectionem: sed utens illa spheræ ex hominibus omnibus colligata: secundum postremam perfectionem: et hoc pacto intellectus ille rationem accipit actus: cum anima dicitur forma: que habitudinem terminat alicuius animati: sive secundum materiam: sive secundum materiam perfectionem: et hoc profecto modo duplici habet operationem: vna per quam semper est versa in superiores substantias: altera per quam ipsa est perfecta ac plena omnibus intentionibus et formis omnium individuum materialium: nihil novi intelligens: nec aliquid antiqui deponens: et hoc porro pacto id quod est in ea: ut actus non habet rationem agens movens: nec id quod est in ea quasi patientes: et materia: habet rationem intellectus potest sed quod est in illa: ut actus: habet rationem agens presertim: et id quod est in ea: quasi materia: habet rationem receptivum: et huius ratio est: quoniam nulla est in ea novitas: ut totum spheræ comparat: quod ut sic perfectus est intellectus in maiori parte sui subiecti. **Hoc potest probari** pacto: omne unum numero in tota specie sempiternum et separatum: cuius mobile est sibi adequatum: est completum in omni sua perfectione possibili sibi et illi mobili. **Modo** intellectus est vnius numero in sua specie sempiternum ac separatum: cuius mobile. s. spheræ humana est sibi adequatum: ergo est perfectus in omni sua operatione sibi possibili et suo mobili vel instrumento. **Et** hanc demonstrationem dedit Averrois in commento magno: et probavit hoc septem rationibus: quas notavimus in expositione nostra: postremo considerari potest respectu unius individui. s. respectu tui vel mei vel illius: et hoc modo est novum primo intelligendi abstracti ac speculativi: attributione et habitudine. **Id** quod habet in ea rationem actus: habet tunc veram rationem agens: non quod causat aliqua nova in reliqua parte quasi materia: sed quam est primo nobis: quo noviter post sensibilibus cogitationem vltima contempletur. **Id** est quod rationem habet materiam et privationis habet rationem intellectus potest ac potest: quam est primo nobis: quo nos vltima illa recipimus quasi abstracta. **Intellectus autem speculativus** quod sit declarabit: actio ergo et passio et receptio non sunt in intellectu sed respectu et habitudine ad eos qui intelligunt. **Post** hec accipiamus quod aliquid recipi in alio est duobus modis. s. inherenter: et hoc modo accidentia recipiuntur in subiecto: quam inherenter ei ut color parietis. **Alio modo** intentionali et profectivo ac informativo: quo pacto subales forme recipiunt in materia prima: ille. s. sicut et recipiunt in materia: non quod inherere cum non sint materia accidentia. **Sed** insunt ac perficiunt et informant. **Primo** dicimus quod in superioribus recipiunt in inferioribus non quod inherere: accipiunt subiecto: sed perficit illa ac informat illam intentionali: ut Averrois dicit 3° de anima: commento. 1. 4. 2. 12. meta. commento. 4. 4. et alibi frequenter est autem provenientia inter informationem materiam formis

formis particularibus: et intelligentie inferioris a superiori: quoniam magis perficitur et redditur actuata per eas: sic in inferiori perficitur et redditur actuata per superiorem. Est tamen diversa: quoniam receptio magis respectu formae est individualis et realis. Receptio intelligentie istius respectu superiorum est vltima et intentionalis: et ideo videtur dicitur Averroes magis non cognoscit formas: sed intelligit infirmus bene recipi: enim vltimum non est aliud nisi intentionali recipere: intentionali recipere est cognoscere. Amplius sequitur 3° dicitur quod unio magis ad formam sit minor: quoniam potest dissolvi cum fiat in tempore: unio autem intelligit cum intelligibili est maxima: cum non possit absolvi cum abstracta a tempore et loco: amplius unio magis cum forma est per medium: sed unio intelligit cum intelligibili superiori est si ne medio: ut declarabitur. His habitis dicemus quod si caput intelligit humanus per modum: nec est intelligit speculativus: nec politis: nec agens: si caput 2° modo vel 3°: dico quod intelligit speculativus est aggregatum ex intellectu potentie et quod dicitur: et formis intelligibilibus individualium materiam perficientibus intellectu potentie: non realiter et individualiter: sed vltimum et intentionali: cuius causa per se uas est intelligit agens et phantasmatum eterna secundum successionem individualium huius. Imaginandum enim est quod intelligit speculativus est quod dicitur compositum: sic compositum naturale: quod admodum enim equum quod dicitur compositum ex materia et forma: ita intelligit speculativus est quod dicitur compositum ex intellectu potentie et intelligibilibus: oibus oibus individualium: quod dicitur compositum est verum unum quod compositum naturale: ut dicitur Averroes per causas dictas: intentiones enim intellectus non inheret intellectui potest: et ideo non colligantur ei per actus: nec per medium aliquid in tempore: et ideo unio illa est intentionalis et vltima: et insolubilis: est etiam unio in forma vna. Intellectus agens: ut dicitur in commento nostro libri de anima: et dicitur forte. Dicitur autem intelligit speculativus continuatur nobis: ut Theophrastus dicit: et Averroes. Averroes enim in 7° phisicorum commento. 20. inquit: cognitio non fit in cognoscere: ita quod per cognoscens sit transmutata: sed fit quod aliquid aliud transmutatur: sic est dispositio in oibus relativis. v. g. in columna: columna enim non transmutatur in se: quoniam de sinistra posita est in dextera: sed aliquid v. g. fortis et similis est dispositio in factione cognitionis: quoniam huius non sit ita quod per cognoscens transmutatur: sed quod aliud transmutatur: et est id in respectu cuius dicitur illa cognitio: quoniam cognitio fit in nobis: quoniam transmutatur per receptionem particularium et considerationes eorum: quoniam cum consideramus particularia sit ex hoc cognitio vltima in nobis: sed relatione ad illa. s. quod cum apud nos sit ex aliqua specie plus quam unum particulare: statim fit in nobis species universalis absque eo quod in ipsa fiat transmutatio. Sic ergo sequitur Averroes. Continuat: quoniam nos operamur in idem circa quod ipse operatur: quod igitur homo perficitur per cogitativam ab individuo lapidis: et intelligit a quod dicitur illius: et lapis et quod dicitur lapidis secundum rem idem sunt: ideo ex intellectu et huius: ut sic fit unum tantum unione quod huius potest intelligere vltimum lapidis per illum intellectum.

Caput 15^m: in quo enumerantur omnes questiones contra hanc nunc determinata.

Sed circa nunc dicta plurimae oriuntur questiones dignae perquisitione: quarum prima est: cur intelligit parietum non continuatur: quo idem recipiat particularem quod intelligit vltimum. Amplius tunc posset continuari leoni: quoniam leo potest cogitare individuum lapidis: et sic intelligit unum sibi: ut principium intelligendi lapidem univertale. Secunda quod ad quid necessarius est intelligit agens: si intellectus est eterna: nunquid enim intelligit possit intelligere absque phantasmatum. Tertia quod quod est causa agens continuationem intelligit cum huius. Quarta quod tunc nulla erit dicitur inter Platone et Aristotelem. Quinta quod in quo differt Themistius ab Averroes. positione. Sexta quod quo ordine intelligit speculativus nobis aggreditur vel nos ipsum. Septima quod que virtus facit tertiam operationem et scdas. Octava quod virtus intelligit speculativus sit unus numero et eternus: et quo numeratus. Nona quod est quod trium

virtutum intellectui primo ministrat et quod ministerium prebet intellectui. Ultima quo vera est huius: intellectus intelligit: et quo intelligit se per intellectiones aliorum. Dec sunt questiones que possunt occurrere in positione hac. Caput 19^m: dissolvens primam questionem: et in quo narratur positiones et improbantur.

Item prima quod sustentat de continua-
 quoniam Joan. in quonibus tertium: quod septima re-
 spodet et imaginatur quod huius isto modo intelligit
 per intellectum: quod totum aggregatum ex intellectu et huius
 habente virtute cogitativa producit in seipso actu intelligendi: et hoc est ipsum intellectum nobis continuari: tamen quod ipse
 actu intelligendi elicit et recipit: ratione alterius et alterius prin-
 cipy: nam ratione ipsius intelligit malis: et ratione aie et virtutis cogi-
 tative actuali cogitantis: presente intellectu agente: efficit
 hunc actu: et sic intelligit: sicut Joannes dicit ex intellectu et homine
 fit unum in operatione: quoniam phantasma agit intellectum spiritum: et
 intelligit recipit illam: quod actio quod vna numero est: ideo intelligit et
 huius sunt unum quod dicitur numero: tanta unione unum quod homo in-
 telligit intellectu separato. Sed ego pace huius viri vereor
 de hac mirabili exponere. Quoniam si ita esset: tunc agens ope-
 raretur per patiens: ea scilicet operatione qua patiens: quoniam oem agens
 agit in patiens: et oem patiens recipit ab agente: sicut per hoc quod
 huius per phantasma agit in intellectu potentie: huius operatur intellectu
 potentie: a pari ignis per hoc quod per calorem agit in aqua ignis
 calefieret operatione et passione aque: nulla enim est maior
 unio inter intellectum potentie: et huius cogitantes actu quod inter
 ignem et aqua que ab igne fit calida in hora calefactionis.

Amplius ea ministratio ministrat speculativam actua-
 tum a colore ipsi visorio: quod huius actu imagi-
 nas ipsi intellectu: quoniam sic per Joannes. huius imaginat generat species
 intelligibile intellectui potentie prime: sic speculativum lucidum ac-
 tuatum colore spiritum visorio: ut Averroes. 2° de anima: commento 54. te-
 stat: sed speculativum non operatur visorio: quoniam ex visorio et spiritu
 duo non constituitur unum in operatione vna visiva: ergo nec
 ex intellectu et homine cogitante.

Rursum tunc huius magis intelligeret quod per intellectum in-
 telligeret: ut recte expositor arguit: quoniam oem
 actu continens aliquam formam nata movere aliquam potentiam cog-
 noscitivam: dum patiens est illi semoto oem impedimento ab illa
 cognoscit: sed huius actu cognoscens per cogitativam: si per te mo-
 vet intellectum causando spiritum: tunc est patiens et continens formam: quod
 potest movere intellectum: ergo magis intelligit: et hoc argum-
 tum est demonstratio contra Joannes. et alios huius partis. Ex
 positore autem novus alium finem modum in opinione Averroes. in
 tractatu suo de unitate intelligit: accepit enim primo quod vna et
 eadem forma spiritualis informat subiective phantasiam et in-
 tellum: declarat enim hoc per dicitur nunc spiritualis forme et natu-
 lis: forma enim spiritualis esse potest in diversis subiectis vna
 numero: quod admodum vna numero intentio coloris in aqua
 et aere: cum enim sit soluta a materia quasi redacta est: ut potest in
 pluribus esse. Accepit scdo quod vna natura spiritualis unum per
 pluribus naturis corporalibus: quod multis experientis testi-
 ficat: et vide: multa alia accepit: quod sunt supflua. Ex his
 vult intellectum tunc nobis continuari: quoniam vna numero spiritus est
 subiective in eo: et subiective in phantasia nostra: tunc enim ut in
 intellectu illa species est per se: quo intelligimus vltimum: quoniam ab intellectu
 huius modum representandi vltimum a sensu particulari: quoniam illa eadem nu-
 mero spiritus: quod nobis est per se intelligendi intellectui istius: tunc nos
 intelligimur intellectu vltimum illius individualium: quod cogitamus et ibi veri-
 ficat expositor: novus: quod pacto illa intellectio est vna: et quod mul-
 ta ac numerata: illa ergo species in intellectu potest non causat a phantasia
 mate: ut Joannes dicit: sed actus est informas intellectum et phantasiam
 que ut informat intellectum: species dicitur intelligibilis: ut informat phantasia

De intellectu

taffa: phatasma appellat: est aut apud Egidium ibi spes h
 pn^m intelligendi: r agēs intellones virtute intellus agentis.
 C S; pace tūri viri nō possuz nō admirari: quo nā pacto
 hoc ascripsit Auerro. nō ne scit Auerro. testari in pluribus
 locis idē accidēs numero nō posse inesse in duabus subie
 ctis differentibus plusq; celum a terra.

Amplius tūc oēs vidētes vñū colorē numero essent
 p̄tinui hac p̄tinuatione: qm̄ vna spēs co
 loris numero in oibus sensoris visus eoz: r sic ego videre
 p̄ tuā visionē: r tu p̄ meā: r cum ego dimitterem visionē: r
 tur: r alia multa ipolia huic positioni. C Rursuz sint tres i
 telligētes ac phatasmates vñū numero auri frustū: r q̄ro vñ
 vna numero spēs auri est in intellu cōi eis: vel alia r alia:
 siqdē eadē numero: tūc erit r int^o eadē nūero: r sic iudiciū
 idē nūero. Et sic: sic ego obliuiscar illi^o r tu: r idē simul eēt
 r nō eēt: r res esset aq; esset: vt facile deducē tibi relinq.
 C Et si alia atq; alia nulla pōt apponi tā dūc: cum nec a
 parte intells: nec a parte obiecti: nec a pte phatasmatis: cuz
 id informare possit varios hoies: r sic hoc dici minime p̄t.
 C Adhuc: tunc p̄spiciū actu lucidum r illuminatū r senso
 rium visus p̄stituerēt vñū vidēs numero: qm̄ vna nume
 ro spēs visibilis est in vtroq; r hec ab hoibus: qui dant se
 philosophiē sunt deridēda. C Locus at̄ deceptiōis hui^o
 viri fuit verbū Auerrois: dicit enī in 3° de aia cōmēto ma
 gno: q̄ formare per intellm̄ p̄stituit per duo subiecta: quo
 rū vñū est intells potētīc: reliquū phatasma per quā vep̄ ē.
 C Sed verbū hoc iā interpretatus sum in nro cōmēto: nec
 id sonat q̄ hic vir credit: r iā videbimus post̄ itellm̄ hui^o.
 C Et cū ita sit: vñū mibi q̄ sicut p̄tinuū nāle est id: cū^o mo
 tus est vnus numero: vt in 5° diuinoz testat Aristote. ita
 p̄tinuatio intells cum hoie est: quoq; opatio est vna nume
 ro: adeo q̄ quēadmodū mota p̄tima pte p̄tinuū mouēt to
 tum p̄tinuū: sic intellu moto vel hoie totū colligatū ex am
 bobus intelliget: vt dicā: est ergo p̄tinuatio intells cū hoie:
 copulatio intells cū hoie: tāta ac talis q̄ ex intellu r hoie
 fit vñū opatione vna sic q̄ hō intellu intelligat: intellusq; r
 hoie cōp̄hēdat: totū tñ p̄ se p̄. Ubi debes scire q̄ nō ex q̄
 bulcūq; operātibus circa idē fit vñū: hoc mō vnitatis: sic
 enī agētia oia hac p̄tinuatione eēt vñū: qm̄ oia circa ens
 versant. C Oportet ēt: vt nec circa penitus diuersa: qm̄ vt
 Arist. dicit in 2° de aia: r Auerrois cōmēto. r 58° ex opinio
 ne qdem albi: sensu at̄ boni: non sit p̄tinuatio in opatione
 phatasmate: ergo illa q̄ debēt hoc pacto continuari sint: circa
 idēz quodā modo: r duo quodam mō: circa enī idē simplr
 nō sit p̄tinuatio: vt si oēs vidētes eundē colorē numero: er
 go opz: vt sit idem quodā modo: r duo quodam mō: dico
 duo ad hoc vt vñū faciāt: r opz vt sint p̄pinq;issime ac co
 gnatissime se habētia illa duo circa q̄ occurrūt. C Ex his
 sequit̄ q̄ ex intellu r hoie solis fit vñū hac p̄tinuatiōe: qm̄
 in hoie est cogitativa: q̄ intellui est subordinata: ac illi co
 gnatissima: cogitativa enī cōp̄hēdit q̄dditates particu
 lares decē p̄dicamētoz: vt Auerrois dicit 2° de aia: cōmē
 to 63°: quē q̄dditates particulares sūt diuersē ab vniuersa
 libus: s; sūt adeo p̄pinq; vlibus: q̄ eis nō deficit nisi vn^o
 gradus abstractionis: r cū hoc vniuersalia nō possunt esse
 nisi p̄seruent in phatasmatis cogitativē: quare illis cor
 ruptis vñ nō erit: vt dicā: hoc igit̄ modo p̄z quō ex intellu
 r hoie solis fit vñū p̄tinuū: p̄m operationē: vt dixi: r nō ex
 visu r p̄spicuo. cū color idē penitus recipiat a visu r p̄spi
 cuo. opz aut̄ inter p̄tinuanda eē in medio p̄tinuatio aliq̄
 dualitas: r alia multa patēt: r hanc p̄tinuationē dedit Pla
 to in sophista r philebo: dixit enī nihil aliud esse imagi
 nationē nisi p̄tinuationē sensus cū opinione scilz qm̄ circa
 idem obiectū occurrunt: vt Simplicius explanat in 3° de
 aia suo. C Tunc ad rōnes p̄stat sol. qm̄ lz idē p̄m rem sit

Speculatio

receptū in pariete: r in intellu: atq; id nō sufficit ad hoc vt
 ex eis fiat p̄tinuatio: s; addēdē sūt aliē p̄ditōes: itē tamen
 idē sit cōp̄hēsus a phatasma leonis r in intellu: tñ cōp̄hēben
 sa illa sūt nimis remota: cū leo nō p̄cipiat q̄dditate particu
 larē rei: s; corticē: vt dicit Auerrois in libro de sensu: r sic p̄z
 qd sit p̄tinuatio: r q̄r fiat p̄tinuatio: r q̄ pacto soluant̄ oba.

C Caput 17^m in quo tractat̄ secunda qd.

Circa q̄nē vñū q̄nē nobis faciat ne
 cessitas phatasmatis: p̄mo qm̄ vide
 mus q̄ vno hoie nō phatasmate: nō minus in
 tellus est p̄fectus simplr: q̄ p̄cursor phatasma
 tis ad intelligere intells est contingēs.

Rursum

oibus dormiētibus adhuc intells intelligit
 vniuersalia: r q̄ dormiāt oēs p̄z in nocte.

C Adhuc dato q̄ nō esset rosa: nō minus esset intellectio
 rose: q̄ dato q̄ oia indiuidua decē p̄dicamētoz essent cor
 rupta: nō minus esset cōp̄hēsus vñūz. C Postremo: cō
 tingēt̄ ois hō cogitat ac phatasmate: ergo p̄tingit oēm ho
 minē phatasma speculari: p̄tingit oēs hoies phatasma spe
 culari: ergo p̄tingit nullū hoiem phatasma speculari: p̄
 uerfionē ad oppositā qualitātē: p̄tingit nullū hoiem phan
 tasma speculari: q̄ p̄tingit q̄ ita sit q̄ nullus hō phatasma
 speculari: p̄ expositionē ei^o quā dat Arist. p̄ priorz cap. 12°:
 p̄tingit q̄ ita sit q̄ nullus hō speculari: vel igit̄ tunc intells
 speculari erit aut nō: si non r est eternus simplr apud
 Auer. q̄ p̄tingit eternū nō esse: r sic p̄tingit idē esse r nō eē:
 qd nō licet: falsum enim impote nō d̄z sequi ex falso possi
 bili: si erit ergo phantasma speculari non est necessariū ad
 intelligere: r sic questio est difficilis.

Et alia

parte scis intelligere: aut phatasmate eē: aut nō
 sine: q̄ sine phatasmate nō ē speculatio: r mul
 ta alia ex Auer. C Rursuz q̄nē facit: qm̄ si intellectio est
 eterna: cur est necessarius intells agēs r quō p̄ ipsum phā
 tasmata mouēt intelluz potētīc: r qd est extrahere potētīa
 vniuersalia ad actu vñū: r alia multa. C Circa hec p̄mo
 opz videre de necessitate phatasmatis ad intelluz specula
 tiuū: deinde de p̄cursu intells agētis: dico q̄ q̄ loquimur
 de intellectione: qua aia est vna intelligentiaz in se: r vna
 numero in sua spē: tunc aia intelligit p̄ se: r nō p̄cursu phā
 tasmat̄: qm̄ illa est eterna: vt docet Auer. in 9° metha. cō
 mēto. 22. r 12. metha. cōmēto. 17. r 23° de aia cōmēto. 36. r dicā
 qm̄q; C Si at̄ accipiat aia vt respectu sp̄b̄c̄e humanē to
 tius aia est. Sic dōm q̄ quēadmodū int^o lunē nō pōt mo
 uere orbē lunē: nisi p̄p̄ quātū r dimētionis p̄sentiaz: q̄
 nō quātū caret motu: ita intells humanus nō pōt p̄fici in
 tentionalr a formis indiuiduoz: nisi p̄ hō hoies actu sunt
 cogitātes phatasmates ac memorātes circa indiuidua: r sicut
 int^o p̄tinuat̄ orbi p̄ quātū: ita intells p̄ p̄ntiā hoiz p̄han
 tasmat̄ hoiz: intells q̄ cognoscit vñū ac formis indiuiduoz:
 qm̄ indiuidua eoz sūt phatasmata ac p̄phensa ab hoibus.
 P̄p̄ter qd nō opz q̄ si desinat vna phatasmatio vñū indi
 uidui: q̄ cognitio vñū illi^o desit itellui: qm̄ forma illa p̄p̄
 hēta ab intellu nō p̄seruat ab vno hoie tñ cōp̄hēdētē
 diuidui illi^o: sicut desinētē boue hoc: nō desit tota spēs bo
 uis: sic desinētē vna cogitatione numero circa vñū indiui
 duū: nō opz vt desit tota cognitio vñū: qm̄ illa adeq; p̄ser
 uat i cogitatis: i nullo tñ cogitato adeq; p̄seruat. C Et iō
 recte d̄z q̄ si vn^o solus sit hō: q̄ actu phatasma lapidis spe
 culēt̄: p̄culdubio adhuc p̄ intellm̄ in eo eēt vñū lapidis ap
 p̄hēso: sic desinētē oī hoie vno solo remanētē: adhuc p̄cul
 dubio erit vñū nā humana. C Si deniq; intellectus acci
 piit̄ respectu tui vel mei: concursus phantasmatis non est
 ad generādam speciē intelligibilem in intellectu: vt sentit
 Joan. nec actū intelligendi: vt sentiunt̄ alij: sed ad fundan

dam habitudinē vel aptitudinē: qua nos sumus nunc con-
tinui intellectui: aptitudo enīz vel habitudo relatio est que-
dam inter nos et intellectū: qua intellē est pncipiū in nobis
quo intelligim⁹ pbātafma: ergo cū sit proximū fundamen-
tū illius habitudinis vel aptitudinis: pculdubio cā est nō
intellectionis vel spēs: sed cā per modū cuiusdā resultatio-
nis: qua intellē resultat in nobis: vt per eū intelligamus: g
est cā intelligere nostri: quasi agens: qm̄ est fundamētū ha-
bitudinis qua intelligimus: quemadmodū fundamētū est
quasi cā agens respectu relationis: relatio enīz nō fit: sed re-
sultat: sic habitudo illa nō fit: sed resultat: pēnte ergo pbā-
tafmate fit et resultat in nobis habitudo qua intelligimus p
intellectū. **Ex** his sequitur verificatio verbi Auer. cū ingit
contra Auer. q̄ pparatio in pbantafmate est quasi actiua
respectu intelligere nostri et nō passiuā: est enim quasi acti-
ua put est fundamētū habitudinis qua continuat intel-
lectus nobis: quo intelligimus vlia sua.

Sed dices nos intelligim⁹ habitudine nos itelligi-
mus itellectione: ergo itellectio est habi-
tudo: dicendū q̄ nos sanamur corpe et sanitate: sanitate q̄
dez formalr: corpeoze quasi māl: sic intelligim⁹ itellectione
intellē formalr: habitudie aut dispositiue: et quasi materia-
liter. **Ex** q̄b⁹ sequitur oīa inter intellectū in actu et in habi-
tu: est enīz intellē in actu: nō qm̄ actu recipit intellect⁹ actū
intelligēdi: sed qm̄ actu intellectu intelligimus. Intellect⁹
nō in habitu est qm̄ possumus vti intellectu tanq̄ pncipio
nostro intelligēdi quādo cūq̄ volumus: possumus autē
vti eo quādo volumus: quādo habemus pbantafma ha-
bituatum in tribus virtutibus.

Amplius apparet qd est extrahere intelligibilia de
potētia in actu: est. n. cē p̄n^m: quo nos itel-
lectu agēte: vlia abstracta facim⁹ p habitudinē illā: facim⁹
aut vlia qm̄ p illā habitudinē intramus formas itellectas et
p̄tinuamur illis: et recipere itellecta est nos bitudine illa i-
tellectui po^o p̄tinuari: vt p ipm̄ illa vlia itellē speculemur:
itellē ḡ speculariū est z. i. in actu: et in habitu: vt dictū est.
Capit 18^m in quo soluuntur. q. contra hoc.

Abigēs adhuc pfecto quo naz pacto
homo difficilia diffiniat: cum
nō pcedat de ignoto ad notū: s; oīa eodē mō-
teneat. **Ampli^o** quo pacto itellē cogitit itel-
lectū abstractū: vel itelligētiā aliquā Stellarū
cū cogitatiua nō cōprehēdat idividuū itelligētiē. **Rur-**
sus quo nā pacto entia rōnis intellē noscat: que dicunt duo
intellecta apud Auer. in 12° diuinoz Arist. cōmē. 19.

Prima quidem ambiguitas soluet als: nī pro nunc
dicaz q̄ cogitatiua apud Auerro. gdditates
pticulares decē pdicamētozū contēplaz: ppter qd quādo
cogitatiua cognoscit idividuū aialis. **g. gfa.** homo aial: itel-
lectus continuat hoi fm̄ vle aialis: et sic de rōnali cogitati-
ua: ergo facit diffōnem pticularez. s. hic homo est hoc aial
rōnale: et sicut successiue facit et pbantafma: ur: ita successiue
p̄tinuatur intellectui s; vlia illius. **g. g.** animal rōnale: suc-
cessio ergo et pcessus non ad intellectū: sed ad cogitatiua et
vel totum colligatum referas.

Secunda etiā soluit: qm̄ intellē cognoscit intelligen-
tiā vlr rōne ea qua cōicat cuz rebus māli-
bus. **g. g.** q̄ sit motor: cogitatiua et cognoscit itelligentiam
particulare per rōnem pticulare: per quā cū rebus mālib⁹
cōgruit: pp quā cū cogitatiua facit ppōnez hanc: hēc itelli-
gentia est hic intellē: sic vnitur intellectui fm̄ vlia illozū ex-
remozū: et nos intellectu intelligimus vlr hāc: itelligētia est
intellē separatus. **S; dices** itelligētia nō cognoscit a
cogitatiua sub esse idividuali: ergo nō pōt facere illaz: di-
cendū q̄ quēadmodū fm̄ viam cōez cogitatiua nō cognos-

scit subam hanc per ppriam spēm: sed per spēs aliozū et nī
facit hanc ppositionē: hēc suba est hoc corpus: ita tamen si
non ipsaz hanc itelligentiā sentiet per spēm ppriam: pōt
per spēm effectū cognoscere itelligentiā lang; et per p̄ns
pōt facere illam: cā autē quare itelligētia idividualr non
cōprehēditur a cogitatiua est: qm̄ in abstractis et separatis
idē est idividuū et gdditas et vlem: nō sic in rebus mate-
rialib⁹: vt dicit Auer. sed qz cogitatiua nō pōt cōprehēde-
re gdditatē vlem: ideo nec itelligentiā hanc fm̄ suā par-
ticularem quidditatem: nisi per species particulares esse-
ctuum sensilium et vegetatiue.

Ad tertiam dicendū q̄ entia rōnis nō sunt relatio-
nes: vt gda; credunt: sed cōparatiōes
cogitatiue que pticulares sunt cogitatiue: respectu tamen
intellē nō sunt accipiunt nī vltimatez ex rebus intellectus
vliibus: et ideo intellē sicut p̄tinuatur actu fm̄ entia realia:
ita fm̄ z^o itellecta: que sunt res met: sed replicata p cogita-
tiua: vt dixi et tu considera: quāta ergo sit pbātafmatē ne-
cessitas: bis pz. Tunc ad opposita in pncipio pz sol. ad pri-
mū enīz iam responsus est: q̄ vnū numero cogitatu est in
adequatuz fundamētū intellectus vliis.

Ad secundum dicendū intellectū esse perfectuz
in maiori pte sui subiecti: vt Auer
rois ingit: et ideo tamen si hoies huius puinciē dormiā: p
culdubio aly alteri vigilat: declaratu est. n. in astronomia:
et in lib. de ptibus eltozū: solē non equalr oibus habitati-
bus oziri. **Ampli^o** et si dormiant hi hui⁹ poli vbi nos su-
mus: declaratu est sub alio polo. s. antarctico esse habitatio-
nem: vbi forte philosophia est perfecta: vt dictuz est in cē-
lo et mundo et metheozis.

Ad tertium posito q̄ rosa nō sit: esse pōt in apphē-
sione cogitatiue: et tunc pōt remanere
cognitio vliis rose: sed nō est ita in oibus. 10. pdicamētis: sic
enīz destruet et cogitatiua ipsa: vt palā est. **Ad 4^m** oīm
q̄ hęc vera est ptingit boiem oēm pbātafma speculari fm̄
diuisionē sensus: tum sumptozū: tum tēpozis: et in hoc sensu
cōcedo hanc: ptingit nullū boiem pbātafma speculari: sed
tunc non dz poni illo modo in esse: declaratum est. n. quāli-
bet ppositionē de possibili debere poni in esse alr ipōte
eēt pole: et contra: sed dz poni in esse: sicut est polis qz nul-
lum boiem cogitare est pole: diuifim ergo dz poni in esse
hoc pacto: cōtingit ita esse q̄ hic hō nō cogitet: nec ille: nec
ille: et sic successiue de singulis: ex qbus nō debet sequi: cō-
tingit nullū boiem cogitare simul. **Sed dices** q̄libet sin-
gularis est polis pro vno nūc vt sit. a. id nunc: hęc est vera
in. a. cōtingit hunc nō cogitare: et illū in. a. nō cogitare: et nul-
lus est vel erit homo qn̄ ille et. ergo cōtingit nullū boiem
cogitare in. a. **Dicendū** q̄ quēadmodū nō tenet hęc cō-
tingit mām esse sine hac forma in hoc nūc: et sine illa et sic
de singulis: ergo sine forma: ita nec in pposito: qm̄ ad hoc
q̄ a singularib⁹ enumeratis inferat vliis pro vno nūc: opz
q̄ nulla alteri sit incōpossibilis: nec sit aliqua innominata
oibus: vel alicui repugnās: qd declaro: posito q̄ for. possit
portare nonū lapidē et decimū nō: tunc non sequit for. pōt
portare hunc et hunc: ergo decimū: sed opz addere: s; nulla
harū singularis alteri repugnat: nec est aliq̄ singularis ino-
minatū alteri repugnans: et tunc sequit vliis pro vno nūc:
sunt ergo tres pditiones. **Prima** vt oēs singulares sint
numeratē. **Secda** vt nulla singularis determinata alte-
ri determinatē repugnet. **Tertia** vt nec vna indetermi-
nata oibus vel aliqbus repugnet: vt dixim⁹ in cōmēto nō
libri p̄ozum: et sic in pposito ptingit hūc boiem nō cogita-
re et hunc et. et nullus est homo determinat⁹ qn̄ illum con-
tingat nō cogitare: nī est vnus indeterminatus: qui nō dz
assignari: que nō contingit cogitare: ex his pz sol.

De intellectu

Capitulum 19^m. in quo declaratur necessitas intellectus agentis.

De declarandum

Agentis opus primo accipere quod forme males extrahuntur sunt individua et hec demonstrata specie extrahuntur autem de potentia in actu per intellectum agentem: est autem extrahi de potentia in actu duobus modis: uno quidem modo de potentia passiva in actu passionis sicut aqua de potentia calefieri in actu calefieri. Et hoc modo ostenditur quod extrahitur transmutatur in se per actum ab agente: ut patet alio modo aliquod extrahitur active: quoniam primo agere potuit: et deducitur ad nunc agere: et hoc modo nulla mutatio facta in extracto potest aliquid transferri de potentia in actu: sicut nulla mutatio facta in igne extrahitur de posse calefieri in actu calefactionis: sola facta mutatio in passio: imaginandum est intellectum agentem esse sicut lumen: quemadmodum enim lumen extrahit colores 2° modo extractionis: nulla mutatione facta in coloribus: ita intellectus agens extrahit intelligibiles formas nulla mutatione facta in eis: quoniam hoc extrahere est in extracto agere: ut dicit Averroes in fine magni commentarii: que ad modum ergo colores informantur mediis sola presentia lucis in eis: sic intelligentia intentionaliter insunt ac informantur in intellectu potest: nulla mutatio facta in ipsis formis. Et erit ergo duo ex parte intellectus. scilicet unum quasi subiectum omnium formarum materialium: aliud quasi agens et dispositio: quia illa intentionaliter movent intellectum potentie: quemadmodum formas individua movent materiam indivisibilem. Et ex his sequitur quod ex intellectu et intelligibili fit unum magis quam ex materia et forma: quoniam intellectus et intelligibile sunt unum in una forma. scilicet in intellectu agente: intellectus enim agens est quasi forma in intellectu potentie: et quasi forma intelligibilium: et sic intellectus et intelligibile unum non ratione tertii: sed ratione unius forme: que eadem numero est utriusque: ut declaravi in libro de anima: erunt ergo forme respectu intellectus potentie: intentionaliter recepte: respectu agentis conservate in esse intentionaliter: et respectu anime totius sphericę perpetue ac semper sed ambiges tunc in intellectu agens magis haberet rationem materię: quoniam dispositio subiecti: reducitur ad genus cause materialis: ut dicunt. Et dicitur dum quod idem intellectus agens a parte intellectus potentie est tanquam dispositio passiva: a parte intelligibilium tanquam activa: et ideo non solum reducitur ad genus cause materialis: sed agentis ut dixi in libro de anima. vide. Et de his habitis dicimus quod si intellectus capitur: ut infima est intelligentiarum: nulla est necessitas intellectus agentis: sub ratione qua agens quoniam non est causa intellectiois eterne simpliciter. Et si capitur respectu sphericę humane: ut sic non est causa agens propria: nec intellectus potentie cause materialis: sed intellectus agens quasi conservans: et intellectus potentie quasi subiectum ut scis. Et si respectu tui vel mei sic habes rationem agentis et potentie: homo enim quando intelligit/quatuo intelligit: phantasmate/habitudine/in intellectu agente/et intellectu potentie: phantasmate quidem tanquam dispositione remota: habitudine tanquam dispositione propria: intellectus agente quo abstrahit universalia. id est quo continuatur universali abstractis: intellectu potentie quo continuatur et cognoscit universalia illa abstracta. Et ex his sequitur quid sit facere de potentia intelligibilibus actu intelligibilia: non est enim noviter intellecta abstrahere: sed iam antiqua abstracta noviter intrare: ac illis abstractis diu continuari. Et recipere autem actu intellecta est noviter comprehendere per intellectionem eternam intellectus potentie universalia sibi continua ut dixi. Et ex his patet quid dat magister discipulo: dat enim phantasma et fundamentum habitudinis: qua habitus: intellectus qui erat magister: efficitur discipuli: ut dictum est olim: et sic patet solutio ad objecta facta.

Speculatio

Capitulum 20^m. persolvens tertiam questionem.

Idetur autem quoniam facere in tertio quoniam quocumque seipsum discontina ac separata sunt: et aliquando reducuntur ad actum continuationis et unionis: agent aliquo agente extrahente eorum potentiam ad actum: quoniam nihil

continuat et unum alteri nisi agente extrinseco ut patet. **Amplius** intellectus antequam continueat huius potest continuari: vel igitur huius possibilitas est ex parte materię vel agentis vel utriusque: si utriusque: est forma generabilis et corruptibilis: si materię: ergo esse educibilis de potentia materię: si agentis: quere de agente primo et immediato huius unionis: et non potest poni aliud nisi ipsemet intellectus: vel agens extrinsecum esse. Et hanc quoniam persolvit Averroes in libro de anima in disputatio prima in sol. ultimi dubii: et sua sol. consistit in hoc: quod anima potest uniri corpori potentia aliqua que potentia: nec est agentis: nec materię proprie: sed artis et motoris ad instrumentum vel mobile: ex intellectu. n. et corpe sit unum: sicut ex arte et instrumento vel motore et moto: que potentia unionis non est vere agentis nec materię: sed reductive ad bas: illa. n. anima est potentia reductive ad agentem: illa huius reductive ad materię: est ergo continuatio intellectus cum huius reductio que dicitur huius ad intellectum: quia intellectus est huius mini per se intelligendum: cuius fundamentum est phantasma actu speculatum. Phantasma autem habitatum est fundamentum habituale: posse phantasma speculati est fundamentum potentie unionis: et sic patet quod est unum et est huius de causa unionis: et tu vide ea que dixi in illo li.

Capitulum 21^m. in quo persolvitur quarta questio.

Querebatur quod non Platone Aristotelem sit discriminatum: si Themistius eos discrepare non sentiant: cum Platone Theophrastus et Aristoteles opinione dicat esse unum: tunc ceteri opinantes aliud Aristoteles aliud Platone sentire credunt: ideo Averroes 7° physice auscultationis commentario. narrat eos dissentire. Congruunt ergo et differunt: congruunt quidem quoniam sciam neuter anime acquiri dicitur: cum illa semper scies sit in se: differunt autem quoniam Aristoteles et Averroes rationalem animam esse semper ac a corpe prius separata dicunt: Plato autem esse formam corpis ac actum et vitam intrinsecam opinatur: et hoc eodem sensus veterum: propter quod Plato dicit phantasma nihil facere ad sciendum: cum nec agnoscere scias in anima: nec faciat corpi acquirere habitudinem: quia corpus continueat anime: cum illa hoc esse sit corpi unita: et hoc prima perfectione huius continua sit: phantasma ergo nullo modo intrinsecum huius in sciendum: sed sola complexio: cum enim homo temperatus est complexio scias vite scias: propea puer apud ipsos non scit quia caret anima vel scia vel defectu phantasmatis: sed quoniam abundans est. huius in perfinitate Aristoteles autem cum ponat animam separata: ac prius scias etiam a materia: phantasma introitu huius autem in sciendum non profecto quoniam sciam quoniam in anima: sed quo nos reddit aptos ac habiles continueari intellectui: ut per ipsum intelligamus: propter quod dicitur: omnis doctrina et omnis disciplina sit ex preexistenti cognitione: et in libro de sensu: quod nihil est in intellectu quoniam prius fuerit in sensu: quod iterum nos nihil intellectu intelligere quoniam illi individui apprehensio phantasmatica nobis non presentia: anima ergo huius sit continua secundum Platone non eget phantasmate: ut continueare faciat ea huius: sed solum ut removeant phibetia: et cum hoc Aristoteles et Averroes itellus sit discotinuus id eget aliquid continueate ipsi cum huius: ut noviter in eo fiat per se intelligendum: est autem id continueas phantasma: propter quod dicitur sine phantasmate nequaquam intelligit anima. Et ex quibus sequuntur duo que Plato dicit. scilicet quod sciendum est remanere: et quod sine phantasmate intelligere potest anima: quorum primum Aristoteles non dicit: quoniam remanere est puocatio oblitio: modo cum non fuerint huic huius iam acqista nec oblita: et id sciendum remanere esse non potest dicitur: hoc secundum Platone anima sit huic acqista hoc esse: et scia etiam acqista erit id exitus eius ad sciam erit remanere: nec secundum Aristoteles dicitur ut constat: his habitis patet discriminem horum secundum eodem opinionem.

Caput 22^m. in quo. q. quinta persoluetur.

Sed quinta q. per ias dicta facile solue-
tur: qm̄ fz **Themis**. intel-
lectus nō pficitur ab intelligibilib⁹: nec real^r: nec
intentional^r: cuz intells speculatiuus sit intells
agēs vt tangit polem. i. vt intelligit a poli: fz eū:
anima enī rōnalis: tum mālia: tum separata intelligit per
seipsa: ac eius essentia: vt diximus: **Auer.** aut opinatus est
intellectū speculatiuū esse congregatū ex intellectu poten-
tie r formis vniuersalibus indiuiduorum materialium.

Amplius apud **Themis**. nec p se nec p accidēs cor-
rumpitur: cum ille sit eētia intells agentis:
nec conseruat in eis: quorum nos pbātafma aliqđ specula-
mur: intells enī agēs quē dicit speculatiuū: nō dependet a
pbātafmatibus aliquo modo: sed fm̄ **Auer.** intells specula-
tiuus cui⁹ vna pars sunt vlia recepta in intellectu potētie fz
in se nūq̄ corrūpit: qm̄ est p se eternus attamē per accūs
corrūpit: eo modo: quo vlt corrūpitur: quē admodū homo
semp est in sui cōitate q corrūpitur p accūs corrupto hoc
homine: qm̄ erat in hoc boie: fz in se semp remaneat: sic de
intellecto lapidis: semp. n. est intellectū lapidis forma itel-
lectus potētie: r in se nūq̄ accipit eē: nec desinet eē: qm̄ id
pseruat in pbātafmatib⁹ boium: pp qđ illoz vno corrupto
nō desinet esse in se: cū semp remaneat aliqđ eozuz: qz bois
spēs est eterna: r hoc totū exposuit **Auer.** in magno cōmē-
to. Ergo dōia **Themis**. r **Auer.** sola vertit in intellectu spe-
culatiuo: qm̄ **Themis**. euz ponit essentiā agētis: r esse subaz.
Auer. aut ponit ipm̄ esse congregatū ex suba intells poten-
tie r formis vlibus indiuiduorum: r totius dūc cā est: qm̄
Themis. rōnalez animā ponit esse formā: quē creat oēs for-
mas oium indiuiduozū: r ideo dicere hz p̄nter qz oia p ei⁹
essentiā cognoscat. **Auer.** aut cū intellectū nō ponat motorez
formarū: nō hz dicere euz pfici a rebuz extrinsecis: quo mō
mā a formis subalibus. Id nō in quo generalr p̄gruūt
est qz ambo pbātafma dicūt esse neciū: nō ad sciam in se
vel in aia: sed ad habitudinē. s. vt sit tanq̄ p̄ximū funda-
mentū habitudinē: qua nos continuamur intellectui potē-
tie: r intellectis ab eo per ipsum.

Amplius ponunt voluntatē nostrā non habere in-
troitus in faciēdo acgrere scientiā: sed ha-
bitudinē illam: qua cōtinuamur intellectui: per quā scim⁹:
r sic patet eozum differentia r conuenientia.

Caput 23^m. in quo soluit̄ sexta questio.

Resolūt̄ sunt hē qōnes facile est per
dicta soluere qōnez sextā: rōnalis
enī aia vt diximus: pōt capi in se vt infim⁹ est
intellectū sepatoz r h̄ pfecto pacto nihil itelli-
git vlium mālium: sed soluz intelligit superiores
intelligentias p essentiā earū. N. g. intelligentiam lunę: per
essentiā illi⁹ intelligētē: r illā **Mercurij** p essentiā illius r
sic vsq̄ in p̄mā: pficitur enī infima a superioribus sicut itel-
lectus ab intelligibilib⁹ vlibus: vt dicit **Aristo.** r **Auer.** mo-
uet. n. p̄mā reliquas vt amatū r intellectū mouet appetens
r intelligēs: istud aut mouere est pficere intentionalr r pfe-
ctiue per essentiā p̄p̄iam oēs reliquas: sicut intellectū lapi-
dis pficit intellectū nostrū: r ideo itelligētia superior forma
est respectu inferioris p quāto pficit ipsaz: ac intentionalr
informa illā r recipit̄ in ea: quē receptio vt dicit **Auer.** est
cōp̄chensio recepti: r ideo dñs forma formaz dicit̄: si igit̄
tur loquamur de itelligere itells: quo ipse est infima itel-
ligentiā sic multas formas adhuc itelligit: r eas intētio-
naliter suscipit p essentiā suā: r qz vbi multitudo ibi ordo:
adhuc quēri pōt quā p̄s rōnalis aia itelligit quāue poste-
rius. Ad qđ dōm qz ibi nō pōt poni ordo tēporis: erit ḡ
ibi duplex ordo. s. nāc r ordo originis: si igit̄ in ordine nāc

sumus: id p̄s nā itelligit rōnalis aia: qđ caput r summum
est in dignitate r nā: r tunc p̄mo itelligit v̄bz benedictū. s.
p̄zitate nāc: r dignitatis: post quē itelligentiā Saturni
quē. **Cassiel** appellat̄: post quē itellecū Jouis q **Sachiel**
nominat̄: post quē illā Martis: quē **Samuel** inscribitur:
post quē illā Solis: quē **Michael** nūcupat̄: post quē illā
Veneris: quē **Anael** dicit̄: post quē illaz **Mercurij**: quē **Ra-
phaelis** fortit̄ nomen: post quē illā Lunę: quē **Habriel** ex-
colit̄. demū essentiā p̄p̄iā cōrēplatur: quē intells agēs ac
sp̄s sanct⁹ ab **Auer.** appellat̄ in libro de felicitate. **C** Si
nō ordo accipiat fm̄ originē qz iperfectiora semp sint po-
ra: vt scis rē. diuinoz 9°: p̄culdubio totus ordo conuertet̄:
itaqz qz terminus relinquit̄ p̄mi ordinis p̄ncipiū erit: r qđ
initū erat illius finis relinquet̄ cōp̄chensio: vno ergo
instāti infima oium itelligentiā ab oibus superiorib⁹ p̄fi-
citur: ac intentionalr informa: fz in illo instāti vno adhuc
sit ordo duplex: vt visus est. **C** Si aut̄ loquimur de ratiōali
put aia est s̄phēre humanę: r in cōparatiōe ad hominē vt
homo. p̄culdubio illa nihil p̄s tēpore alio itelligit: fz oia
insimul ac in vno instāti: r hoc semp vt dixim⁹: verū possū-
mus ponere illū duplicē ordinē. s. m̄ac r originis. **S**igdez
enī de ordine loquamur originis: p̄culdubio sicut mā p̄i-
ma. p̄cedit a forma vli ad minus vlem vsqz in specificam
formā: vt **Auer.** testat̄ p̄mo diuinoz cōmē. 17. sic itells p̄m⁹
qđ cōp̄chēdit hoc ordine erit ens: post qđ cognoscat suba:
post quā corpus: post qđ corpus aiatum: post qđ aial: post
qđ aial rōnale. s. hō: r totus ordo vlium subē est posterior
ordine vlium accidentiū: r totus ordo vliuz quātūtatē erit
posterior qđ p̄iaz itellecū qz vniuersaliū qualitatis ordo:
r sic suo modo dicat̄ r vlt semp p̄fectius sequet̄ iperfecti⁹:
qm̄ vliuz est tanq̄ origo r causa minus vlis: vt dicit **Auer.**
2° meta. cōmē. 6. r iperfectio origo ipsius p̄fecti: ideo cog-
nitio cognitionis vt ita dicat̄. **C** Si nō loquimur de ordine
nāc: totus ordo subē est p̄or ordine accidētū: r in accētib⁹
ille quātūtatē est prior itellecū qz ille qualitātū: r sic suc-
cessiue suo modo: r in ordine subē spēs prior ḡner: r vlt mi-
nus vlt plus erit dignitate magis vlt: vt dicit **Auer.** primo
meta. cōmē. 11. ergo bis p̄z quo naz modo sit ordo vlium
apud itellecū vt anima est totius s̄phēre. **C** Si autē loq-
mur de intellectu vt est forma tui vel mei: tunc erit sensus
qđ homo per itellecū prius itelligat magis vlt prius an-
minus vlt: r tunc opz dicere qz cū intells non cōtinuetur
nobis nisi p̄pterea: qz pbātafma alicui⁹ vlis speculamur:
vt diximus fm̄ id vlt plus nobis cōtinuabit̄: cuius indiui-
duum: p̄mo pbātafiamur: r quoniā accidit nos pbātafari
qz qz indiuidū generis remoti: vt corporis. verbi ḡra. in
remota distātia: deinde indiuidū aialis vt in eadēz distā-
tia: s. p̄p̄inquozi: postremo indiuidū hominis vt in p̄i-
ma distātia: vt dicit **Auicē.** dico ergo qz tunc intells con-
tinuabit̄ nobis p̄mo: fm̄ vlt corporis: deinde vlt aialis: 3°
r vltimo fm̄ vlt hominis. **C** In p̄ima autē distātia cir-
cūscriptis oibus ipedimentis pbātafma pbātafiaz indi-
uiduz spēs: qm̄ est actualis r fortius mouens: deinde indi-
uidū generis: post generis remoti: ideo itells p̄mo cō-
tinuabit̄ homini fm̄ vlt speciei: deinde fm̄ vlt generis: r
sic successiue fm̄ ordinem cōrespondentē ordini pbāta-
fiaz: r hoc dedit **Auer.** in 3° de anima cōmē. 7. cū inq̄: r
oēs tres virtutes sensitiue iuuant se ad p̄sentandum imagi-
nem rei sensilis: vt aspiciat eam virtus rōnalis abstracta: r
extrahat intentionē vlem r postea recipiat. i. cōp̄hendat
eam: erit ergo fm̄ hęc verba ordo itelligendi vlt rīdens
ordini pbātafiaz ac imaginādi r memorandi: vt dicam:
r cum ita sit: constat: quid sit prius notum fm̄ **Auer.** r quid
posterior in questione de primo cognito r tu in hoc dicat̄
plus: si tibi hoc non sufficit.

De intellectu speculatio

Caput 24^m. in quo soluitur septima questio.

In quod questione facit in 7° questus est: qm̄ Joā. Philopo. 7 Arist. videt sententia: intells tres operationes. s. simpliciū itellecō: cōpositio vel diuisio 7 discursus: 7 oē agēs aliquā operationē: si fuerit agēs per cognitionē cognoscit illā: ergo intells intuetur discursus: 7 sic videt cōtinue innovari: qm̄ cōtinue variatur in opinionibus: vt dicit Arist. 7 sic anima innovabitur: cui⁹ Dium dicit Auer. q. intells separat⁹ nō intelligit falsa: nisi per accidentia: vt. 36. cōmento in fine dicit 7. 27. 7 alibi.

Ad solutionem

igitur huius qōnis opz suppone esse quatuor virtutes s. m̄ Auer. sensitiuas interiores. s. phantasia: imaginatione: quā grēci opinatiuā seu opionē vocant cogitatiuā: 7 postremo memoratiuā: verū est q. opio est in eodē organo cū cogitatiua: 7 id ab Auer. nō ponit sepata a cogitatiua: tñ duē sunt virtutes officio 7 opere seiuncte: vt dicaz: 7 hanc ptes tenet Joan. Philoponus 7 maxime in pmo priorū: capite de intētionē libri 7 Themistiū in 2° de memoria 7 reminiscētia appellat eam dianoeā capite. 14. relinquo sensum cōez cū in pposito nō seruiat. **T**unc opz accipere quot opera bz vnaqueqz harū: 7 pmo de phantasia dicem⁹: vbi debet scire q. in vno appbēso sensili reperit⁹ gnqz modi appbēndendi. 7. g. in colorato sunt mā: p̄sentia mā: ap̄penditiē mā: designatio mā: seu caracter materiē: deniqz abstractio ab oibus his. **T**unc dico q. nulla virtus appbēdit sensile his gnqz modis vt manifestū pz: paries eniz recipiet colores cum mā p̄sentia mā: ap̄penditū mā: designatione eius 7 potētia v̄le illius: verū paries nō appbēdit: nisi recipere qz vocet appbēnsionē: p̄ma ergo 7 occursozia appbēnsio est sensibilibus. v. 3. qua sensus exterior appbēdit colore: seclusa eniz mā appbēdit colorē cum alijs oibus. **P**ost hāc occursozia est imaginatiua seu phantasia: hęc virt⁹ est que appbēdit coloratū oibus modis: sic sensus: 7 adhuc altius secludendo p̄sentiam mā: sed simul cū p̄ditionibus oibus mā: 7 formā illam vestitā illis sensilibus cōditionib⁹ tāgit ac p̄mit: tacui autē sensum cōem: cū obm̄ ei⁹ nullo discrimine differat ab obto oīuz sensuū exteriorū: vt docuimus in cōmento nostro de aia. Obm̄ ergo virtutis phantasticę est sensile vt abstrahit a p̄sentia mā: ac materia ipsa: dico obiectum quo differat ab obiecto sensus exterioris: ista autē potētia ita se bz q. nec cōponit: nec diuidit circa propriū 7 naturale obiectū: nec rōne aliqua particulari: vel vli ratiocinat in eo: vel de eius pprietatib⁹: hoc de virtute phantastica seu imaginatiua dictus sufficiat. De cogitatiua dicendū post hanc: q. ipsa appbēdit sensile vt coloratū cū p̄sentia mā: cūz cōditionibus mā: sicut alię p̄iores: sed appbēdit sine p̄sentia materiē ac sine p̄ditionibus mā: tñ cum caractere mā: 7 sic obiectū suū est sensile vt abstrahit a mā p̄sentia 7 cōditionibus mā: non tñ vt abstrahit a caractere illius: cogitatiua ergo anima p̄ hęc virtutē bz triplices opationes: quaruz vna vocat simplex appbēnsio: 2ª compositio 7 diuisio: 3ª discursus: 7 oēs: circa suū obiectū q. gdem simplicia oia appbēdat p̄batur verbis Auer. inqt eniz in 2° de anima cōmē. 63. q. ipsa cognoscit intētionē. i. formas indiuiduales. 10. oium p̄dicamentorū vt formā indiuidualē huius hominis s. m̄ q. hic hō: 7 hanc lineā hanc albedinē hanc paternitatē 7 hanc calefactionē: 7 h̄ plura ita q. non tñ cognoscit accidētia sensilia cōia: aut ppria: sed intentionē nō sensataz: quā expoliat ab eis que fuerūt ei p̄iuncta de sensilibus cōibus aut pprijs: adeo q. distincte 7 diuisiz cognoscit sic q. p̄ virtutē cogitatiuā cognoscimus: q. hęc aia nō est hoc corpus: 7 q. hęc amicitia nō est idē cūz hoc corpe: vel hoc colore: hac magnitudi-

dine 7c. Et qm̄ virtus cogitatiua cognoscat intentiones ac formas: eodē modo quo diximus: necesse est vt ipsa sit diuisiua 7 cōpositiua eaz: qm̄ vt Auer. testat in 3° de anima cōmē. 22. opz q. virtus cogitatiua cōprehendēs cōposita 7 simplicia sit eadēmo hęc sola cōponit aut diuidit. cum nā nō faciat p̄ plura qd̄ p̄t p̄ vnu: hęc p̄tērea vt in medio vt Philopo. inquit: qm̄ est infra itellecū: 7 supra sensum 7 alia: itellecū. n. pp̄ sui sublimitatē non decebat cōponere vel diuidere: alię v̄tutes autē hāc pp̄ infirmitatē nō p̄nt ad hanc dignitatē ascēdere: sola ergo cogitatiua cōponit ac diuidit: p̄t autē hęc virtus vel nos hac virtute quatuor cōponere: vel formas cū formis. 7. g. qm̄ iudicamus hoc dulce esse album: vel intētionē cū intētionibus. 7. g. qm̄ iudicamus hunc patrē eē amicū. **V**el intētionē cū formis. 7. g. qm̄ iudicamus hoc dulce esse delectabile: vel inconueniēs. **V**el formas cū intētionibus: vt manifestū est per se. **E**t qm̄ eadē est facultas cōponendi 7 diuidēdi 7 etiam discurrendi ac syllogizandi: vt Philopon⁹ testat in pmo priorū caplo de intētionē libri: ideo hęc facultas erit discursiua syllogizans: ac rōcinans: dico autē eodē modo: quo cōponit 7 diuidit: cōponebat autē p̄ticulariter 7 signate quatuor modis: 7 quatuor modis eā ratiocinari p̄tingit: 7 q. Salen⁹ 7 Alpbabarab⁹ Albelsarā crediderūt rōcinari eē pp̄rium hois: dixerūt hanc virtutē esse pp̄riaz homini 7 bene dixerūt: sed qm̄ crediderūt eaz esse itellecū pp̄ p̄uersionē v̄lis affirmatiue errarūt: vt Auer. dicit in 3° de anima cōmē. 6. **E**t ideo dicit Auer. in 3° de anima cōmē. 20. q. ista virtus est aliqua rō qm̄ quemadmodū rō abstracta rōcinatur de rebus v̄l appbēnsis: ita 7 hęc rōcinatur de tot p̄ticulariter appbēnsis: ergo in nullo differt ab itellecū: nisi p̄ticularitate 7 v̄litate: 7 ideo vocat aliqua rō. i. p̄ticularitate: differens ab itellecū: tñ fuit pp̄ria homini: solus. n. hō ratiocinat pp̄ qd̄ saluat sp̄m̄ hois per hanc 7 gnationē 7 corruptionē 7 alia multa: 7 dicaz q. hęc est forte intells p̄actic⁹ que Arist. 6° ethi. appellat ratiocinatiuū 7 p̄siliatiuū vt dicaz. **E**t tunc verificat sermo Auer. in 3° de anima cō. 33. inqt eniz q. cum ipsa fuerit p̄ memoratiuā 7 imaginatiuā: ipsa p̄sentabit aliqū indiuiduū aliqū. i. accipiet aliquā cognitionē indiuidui: qd̄ nō fuit sensatū ab illo homine cogitante: vt pote cognitionē alicui⁹ futuri vel p̄teriti. 7. g. cum alijs bonus medicus p̄ suā virtutē cogitatiuam cognoscit hęc egritudinē hui⁹ hois 7 eius cām: 7 cōplexionē 7 etatez: 7 locū: 7 tēpora anni 7c. 7 p̄ virtutē memoratiuā memorat se vidisse ex tali egritudine 7 p̄simili egrotos mortē occurrisse: 7 per virtutē imaginatiuā imaginat mortē istius hominis: tūc vero iudicio iudicabit ipm̄ moriturū: ac si p̄sentialr̄ sentiret ipz mori: 7 alia multa: qd̄ nō sit officii memoratiue iaz p̄stat: illa. n. expoliat intētionē accipit ac retinet: vt Auer. dic⁹: qd̄ ē sit opio p̄stat: est. n. ps hui⁹ virtutis que syllogizari p̄cludit. **Q**uod hō h̄ sola syllogizat. Philopo. in p̄ p̄o loco p̄dicto sic p̄bat: itells gdem 7 sensus nō rōcinantur: itells eniz non: qm̄ dignior existit q̄ rōcinat: quare 7 diuinus Plotin⁹ inquit de ipso: q. vel attingit vel nō rōcino est infallibilis: vel eniz attingit simplicib⁹ cognitionib⁹ cognoscēs res: vel p̄ncipiū attingit: 7 s̄l̄r s̄m̄ v̄traqz est infallibilis: sensus hō tāq̄ inferior ex̄ns non syllogizat. **Q**uod autē phantasia nec syllogizat p̄bat etiā: qm̄ oē syllogizās mouetur: phantasia eniz est stat⁹ 7 orū que mouent a sensib⁹ s̄m̄ actū: ergo non syllogizat. **Q**uod autē neqz opinio declarat: qm̄ opinio p̄clusio est cogitatiue palaz q. neqz ipsa syllogizat: ideo p̄cludit: relinquit igitē potentiarū cogitatiuarū aię p̄ticulariū primā 7 solā cogitatiuā syllogizari: potest autē tribus modis syllogizari: vel demonstratiue: vel dialectice: vel sophistice: oē eniz syllogizans accipit ex notis ad ignota p̄gressus: notis est p̄positio: ergo opz vt cogitatiua accipiat

accipiat ppositiones ex potētys cogitatuus: si igitur ex intellectu pncipia accipitque cōmunes vocantur notiones demonstrat. ¶ Vel ad opinionē conuertit accipiens ab ea syllogismoꝝ pncipia: sic dialecticū facit syllogismum vel dictū topicū: qui nō semp necessariam pducit pclusionem. ¶ Vel ad phantasiaꝝ cōuertit: ab eaꝝ accipiens pncipia sylloꝝ: sic syllogismū facit sophisticū. ¶ Dis habitis vōm q̄ quedā est virtus ita infima q̄ alia cognitione apprehēdit mediū & pclusionē: ac alia predicatū a subto: & hęc discursiua est virtus: cuiusmodi est cogitatuua: alia est virtus ita alleuiata ac sublimis q̄ vnico actu attingit eque pmo mediū & pclusionē predicatū & subm: vti dicitur: & puenientiā: & hęc nec cōponit nec diuidit nec discurret: cuiusmodi est p̄mus intellectus: vt docet. 1. 2. meta. cōmē. 51. Auerois. ¶ Alia est in medio: que eodē actu attingit mediū & pclusionē: prius tñ nā: & pmo mediū q̄ pclusionē: sicut prius subm q̄ predicatum vel eodē: & hęc virtus est itells noster: & hęc nō discurret: nec cōponit: nec diuidit sicut discursus que cogitatuua facit: nisi sicut ordinē nature: qm̄ vere nō nisi simplicia cognoscit ac intuet. cōplexa autē nō per modū cōplexoꝝ: sed vt dictū est in p̄dicato cognoscit subm vno intuitu: & in medio pclusionē: & ideo solū simplicia tangit ac intentionalr p̄tinet: vt declaratū est. ¶ Et si nō intelligit nisi simplicia: quo nā pacto cōtinuat nobis sicut cōplexa: si nō nisi vera: quo pacto sumus quicq̄ falsi in opinione. Dm̄ q̄ vna & eadē ppositio est vltis & particularis: vt enim p̄ intellectū intelligim⁹ eas per terminos vltis est vltis: vt autē per cogitatuua cognoscimus illi⁹ terminos p̄ticulares est p̄ticulares: & quedā vnū & idē est vltis & indiuiduū vltis respectu itells: p̄ticulare respectu cogitatuue: ita vna ppositio est particularis vt p̄ cogitatuua cognoscimus illius terminos: vt autē per intellectū erit vltis. Modus cōtinuadi ergo est q̄ cogitatuua componens successiue: successiue p̄tinuat intellectui: & tūc videmur nos cōponere: & quō successiue diuidit successiue cōtinuat intellectui: similr cū successiue discurret successiue sicut intellecta vltia p̄tinuat illi. ergo successio ac motus ex parte cogitatuue nostrę est: & nō itells in se: quedāmodū colūna fit mihi p̄pior ac p̄pior p̄pter motus mei: vel distantior p̄p̄ recessus mei: sic & intellectus discurret p̄o quātō p̄tinuatur discurrenti per motū illius: & ipse in se nihil discurret: sicut cōponit: qm̄ cōtinuat cōponenti: & diuidit: q̄ diuidenti: in se autē nec componit: nec diuidit. ¶ Et eodē mō per ipsum falsa intelligimus: nō q̄ ipse falsa in se habeat: sed qm̄ cogitatuue copulat falsus cōponenti: eo enim ordine intrat nos: quo cogitatuua cōtinuat ei: & q̄ ipsa sicut p̄ticulares terminos cōponens. sicut hanc: hic bō est leo: p̄tinuat ei itells intrat nos sicut illos oīs bō est leo que cōpositio est cogitatuue sic componenti & intellectui vt terminus illius retonis: & ideo in se nec falsa nec cōposita intelligit: sicut solū vera & simplicia: sicut mō quodā alio ab intelligere dei: vt dicas. ¶ Dis patet q̄ male intelligit has p̄pōnes latini: sicut Auerois: intellectus cōponit: itells diuidit: itells rōcina ē: amplius intelligit facit de p̄o itelligibilib⁹ actu itelligibilia: itells recipit: itells fit in actu: itells est in p̄o: itells errat: intellectus itelligit: cū difficultate vel facilitate: & alia talia: hęc enim denotare p̄nt intellectū extrinseca denoatione: sicut dicitur deus iratus/gaudens/cōponens/diuidens/misericors/p̄uidens & hui⁹: hęc enī sunt in nobis formalr deo autem attribuunt sicut rōnes vt Auerois dicit: sic intellectui in se nullū eoz ict̄ formalr: sicut tñ denoatib⁹ extrinseca & a pte nra: est. n. itells termin⁹ retonis nřę ad eū: quedā de⁹ retonis rei p̄creatē ac formalr ab eo: & ideo hęc denoationes isūt ei put nos relati sumus ad eū retonē p̄tinuatiōis. i. put nos intrauimus ipsuz & p̄ ipsuz intelligimus tanq̄ per p̄m operadi. ¶ Et oia hęc declarata erunt: cum ad argumenta in p̄ncipi-

pio tractatus respondebimus: tunc enī singulū verificabimus. Quo quidem modo intellectus componat diuidat ac ratiocinetur dictum sit in tantū.

Caput 25^m: in quo soluitur octaua questio.

Innes in questionib⁹ terty. q. 10. de dicit solutionē & sustentatur in duobus ppositionibus: quaz p̄ma est q̄ nulla int⁹ vna numero est eterna: & hanc conat p̄bare argumento Auerois aduersus Themi. si itells inq̄t speculatiuus esset eternus idest si itells actu intelligēs esset eternus: forme sensiles essent intellectu actu extra aiām ac imāles: quod hoc pacto astruit: si itells lapidis vna numero est eterna simplr: lapidis aut fiet itells ab intellectu agente: vna cū eius phantasmate: aut solū ab intellectu agente: dicit enim solū ab intellectu agēte: est euasio: declaratū est enī sine phantasmate nequaquā aiām itelligere: quo fit vt si dicat id fieri cooperante phantasmate: tunc p̄culdubio si itellectiones essent eternę: eedem numero intentiones imaginatę essent eternę: causato enī ente eterno & causaz a qua depēdet in fieri cōseruariq̄ necesse est esse eternaz. ergo sensationes essent eternę: qm̄ phantasmata depēdent a sensationibus: quem admodū itellectiones ab intentionibus imaginatis: & cuz sensationes sint eternę forme sensiles erunt eternę: cuz sensatio dependeat a forma sensili vt scis: & cuz nullū eternum sit cōpositū ex mā & foza: relinquūt formaz sensiles esse solutas a mā: & omne solutū a mā est actu intellectū: & sic forme sensiles erunt actu intellectu: qd̄ erat cōducendus: verificata est igit ppositio. d. q̄ nulla itellectio vna nūero rei gñabilis intellectui est eterna. ¶ Et tūc dedit scdam. s. q̄ bō nō debet dici actu intelligens nisi actualr p̄ducatur actu intelligendi ac eūm hōuiter suscipiat: quem admodū inq̄t nec ignis dicitur actu ignire nisi actu ignitionis moy p̄ducatur.

Amplius Auerois testat q̄ bō non est actu intelligens nisi p̄ p̄tinuatiōē itells: cū eo actu: & hoc est dicere nisi dependeat ipsius actus in boie a phantasmate: vt per destructionē alioꝝ mēbroꝝ hoc construit Joā. q̄bus Joā. pcludit qd̄ cum vna numero int⁹ nō possit esse eterna intellectui: ac bō intelligat per nouū actu intelligendi: & cū nō possit fingi vniciū numero esse actu itelligendi: erit enim vnū numero dependens a diuersis causis: sicut fit vt itellectiones sint tot nūero ac diuersę & nouę: quot boies: itells ergo speculatiuus erit numerat⁹ tamen si intellectus est vnus numero apud Joannem.

Caput 26^m: in quo destruit hęc ppositio per fundamenta Auerois: que ipse conseruat.

Sed ppositio hęc dicit rōni Auerois: arguit enī in calce magni cōmēti si posuerim⁹ intellectū speculatiuū eē numeratū ac multa cōtingit vt res intellecta apud me & apud te sit vnū in spe & due in idē individuo: sic res intellecta habebit re itellectā & sic p̄cedet in infinitū. ¶ Joā. dedit responsuz q̄ hęc qd̄ rō ab Auerois tanq̄ p̄babilis & disputatiue est iducta: cū ibidē arguat p̄ vtraq̄ pte p̄blematis: id̄ soluit q̄ nō a q̄buscūq̄ nūero diuersis pōt. abstrahi vna forma cōis: nisi sint loco ac subto diuisa q̄les nō sunt due itellectiones vel due res intellectę: quaruz vna sit in te & altera in me. Vel aliter inquit q̄ nō in cōuenit in his iter sine fine vt fingit. ¶ Sicut p̄culdubio hic aberrare vt in fundamētis Auerois: accipio duas itellectiones eiusdē aurī: quaz vna sit in te: altera quoq̄z in me: & quero: vel differūt numero sic q̄ in nullo cōi p̄gruit: vel differūt numero: sed in quodā cōmuni cōueniunt. Et si quidē primū fingat. ergo differūt plus discrimine generis & sic hęc itellectiones erant equiuocę: & sic nō numero tñ:

Sueli. de intel.

3

et est dictum verisibile. si vero in quadam eorum forma congruit: sed quod est additas in aliquibus intellectus potest abstrahere: quemadmodum Averroes dicit et Averrois commendat eum: et est manifestum per se: ergo ab his potest abstrahi quidditas communis: et tunc sermo Joannis nihil est.

Amplius hec intellectiones numero solum differunt: ergo omnia accidentalia: quod Joannes asseverat: sed quocumque accidentali omnia discrepant concurrunt essentiali quidditate: ergo huius intellectiones essentiali quidditate conveniunt: sed intellectus potest abstrahere omne prout a suo posteriori: quod prout est.

Rursum iste duae intellectiones auri si differunt numero: vel differunt propter subiecta vel propter obiecta vel propter habitudines ad diversa phantasmata: non propter subiecta: cum apud eum unus numero est intellectus potentie omnibus: non apud obiecta: cum idem sit intellectus utriusque: ergo habitudinibus ad phantasmata: quorum unus est in te: et reliquum in me: apud Joannem. sed quocumque differunt rationibus conveniunt in absoluto: nulla enim relatio destruit rationem absolutam: ergo huius intellectiones congruunt in ratione absoluta: et sic ab eis potest abstrahi quidditas absoluta etc. **Adhuc** inquit: ego intelligo aurum: est quoddam individuum vel in ea idem est individuum et quidditas omnibus modis: vel quidditas quoquo modo alia ab individuo non potest: quoniam tunc erit essentialiter abstractum et intellectus separatus: ut Averrois testatur commentum 9o tertium de anima. **Si** quidditas est diversa ab individuo: ergo potest abstrahi ab illo: et sic tollitur Joannis solutio.

Postremo arguo: quocumque differunt numero et congruunt specie: hinc quidditate diversam ab individuo: ut scis: sed hec intellectiones differunt numero tamen: et congruunt specie: ergo ut prout: minoris probo: quocumque ab eisdem causis eiusdem speciei generantur et conservantur et corrumpuntur sunt unius speciei: modo quod ita sit prout: quoniam phantasmata sunt eiusdem speciei: intellectus agens in me et in te sunt eiusdem speciei et idem numero apud Averroem est idem: ergo simpliciter erit sola omnia numeralis: et specifica convenientia.

Caput 27o: in quo refellitur secunda solutio.

Secunda quoque solutio eius error est purus secundum fundamenta Averrois: declaratum est enim in posterioribus vltima in quodam esse numero: pro quod a generalissimis usque in specialissima iussit Plato gescere. **Item** nihil est humano intellectui ignotum: ut libello de generatione commentum 19o dixit Averroes: ergo illa vltima tot sunt vel prout esse erunt nota: et sic infinitum erit intellectum quod falsum est. **Adhuc** in essentialiter ordinatis est status: ut Aristoteles ostendit in 2o meta. sed ordo universalium est essentialis: quemadmodum testatur Aristoteles in posterioribus: ergo ut prout.

Amplius cognitio diffinitiva perfecte non potest haberi: nisi fiat resolutio usque in simpliciter simplicia: sicut docet Aristoteles in 7. meta. ergo una natura potest infinitis intellectionibus intelligi vel nihil pertingeret definiri.

Rursum videtur quod nihil possit abstrahi ab intellecta re actu: quoniam si intellectus abstrahit formam ab illa. Vel cogitativa cognoscit individuum illi abstracti: vel non: si non: tunc intellectus potest fingere aliquod univertale: cuius individuum non cadit sub sensu: et possit operari sine phantasmate quod Joannes negat: si detur quod cogitativa cogitat individuum illius: ergo erit individuum id actu sensatum: quod est mirabile. Et hec sunt que ex 36o commento accipiuntur tertium de anima.

Postremo tunc scientia esset qualitas activa: ut Averrois arguit: quoniam quando magister docet discipulum vel generat scientiam vel non: si non argumentum Averrois nullam habet necessitatem: si sic habetur quod erit qualitas activa etc.

Caput 28o: in quo inducitur secunda ratio principalis ad Joannem.

Intellectus speculativus est numeratus ac generabilis et corruptibilis simpliciter ut Joannes dedit: tunc erunt intellecta in potentia actu intellecta: et si quis poterit evadere ab hac ratione: arguitur: quo probatur Averrois intellectum esse separatum et unum numero nihil erit: dicitur enim intellectus esse numeratus pro corpore ac intellecta numerari: et quod intellectus est secundum se abstractus: et non educitur de potentia materia et ab organo solutus: proculdubio nulla erit necessitas probandi intellectum esse solutum simpliciter: et unum numero: et iam multa argumenta idcirco adducimus ad Joannem superioribus capitulis: quibus ostendimus positionem hanc repugnare verbis et fundamentis Averrois.

Ex his prout prima proponit Joannes nihil esse: causa autem sui erroris fuit: quoniam credit arguitur Averrois contra Themistium et Theophrastum: esse inductum tanquam demonstrativum: et decipitur: arguitur enim per utraque parte: cuius signum est: quoniam cum Averrois dedit arguitur id parte illa (hoc est igitur unum possibilem: que vult diceret opinio etc.) inductum argumenta per Themistium et Theophrastum: quod est disputativum: quod ergo Averrois reputat probabile Joannes demonstrativum credit. **Quod** autem non concludat contra Themistium prout quoniam apud Themistium intellectus intelligit per essentiam: et nos per essentiam intellectus: phantasma enim apud Themistium non habet introitus in generatione sciam sed habitudine: qua continuatur nobis intellectus: quemadmodum et est Averrois sentire videtur. **Propter** quod arguitur Joannes nihil esse: cum inquit phantasma corrumpitur. ergo quidditas intellecta ridetur illi individuum prout per phantasma corrumpitur intellectus: declaratum est enim. cum illi inadequata sicut non sequitur for. definit esse. ergo homo totus sortis causa est homo inadequata: prout minus enim fundamentum quidditatis: ut intellectus est individuum et cogitatum: primum autem fundamentum habitus est phantasma: secundum Themistium et Averrois. **Sed** dices saltim apud Averrois hoc individuum cogitatum definit esse. ergo in hoc huius huius definit esse: si intellectio huius huius definit esse et hec est eadem numero cum illa Platonis: ergo illa definit.

Amplius quidditas concepta dependet ab individuo cogitatum in forte et illa met ab individuo cogitatum in Platone: ergo unum numero dependet a duobus causis totalibus diversis ut Joannes arguit vide. **Sed** mirum modo deceptus fuit hic homo: non enim per hoc quod hoc cogitatum definit: intellectio lapidis definit: sed bene definit esse intellectio huius huius: quoniam id cogitatum non est causa totalis et sola quidditas concepta ab intellectu simpliciter: sed est membrum quoddam: pro quod intellectus nobis copulat: secundum illas quidditates: erat autem causa inadequata: cum non tamen ab hoc cogitatum prout ac constituit quidditas concepta intellectui: sed a diversis: sicut natura humana non tamen ab hoc huius prout: sed in quovis huius. **Ex** his legitur quod intellectio huius huius definit esse quoniam intellectio eadem numero remanebit: quoniam una numero est simpliciter: sed plures res latitue: sicut igitur per speculationem alicuius phantasmatis nihil novi suscipit intellectus: sed tamen efficitur novus terminus huius habitus: sic et in corruptione phantasmatis definit esse terminus rationis et rationis sed rationem. **Ad** 2o omnium quod quidditas concepta dependet ab individuo cogitatis: non dependente effectus acti ad causam agentem: sed fundamentum ad fundamentum individua enim sunt fundamentum vltima: vltima namque conservat in suis individuis: pro nullum tamen adequatum: ut dictum fuit: et id si omnia destruentur nihil remanebit: quoniam destructis primis substantiis impossibile est aliquid aliorum remanere: et id habitudo individui cogitati ad vltima non est causa ad causatum ut prout. **His** prout ostenditur quod in lapidis sit sempiterna: non legitur formas sensuales esse eternas: secundum determinatum individuum: sed bene sempiternum: secundum successionem. **Et** si in mea: ut mea esset eterna: proculdubio forme sensibiles eadem numero: essent eterne. **Et** quoniam maxime vltima prout claudicat: quoniam non legitur hoc est eternum ergo

ergo intellectū in actu: corpus. n. celeste apud Auerrois est eternum: et tñ nō est actu intellectū. ergo intentio Auerrois nō fuit nisi disputare. Quo hō pacto scōda ppositio refelle da sit superiorib' capitibus luculēte expressimus ac disputa uimus: opinio ergo Joā. recessit a fundamentis Auerrois.

Caput 28^m. in quo apponet vera mens Auerrois.

Autem qd̄ questionē facit in doctri na Auerrois est: vtrū intelle ctiones qbus diuersi hoies intelligunt idē in intellectu. X. g. aurū diuersē numero an vna nūo tñ. Scōdo qōnē facit vtruz intellectio: qua ego intelligo aurū tu hō lapidē snt diuersē nūero: an eadē numero. Ad intellectiōnem p̄nc̄ debes scire q̄ duplex est vñū numero: vñū. s. positiuē per cōgregationē causarū facientū indiuiduū in actu: sicut fortēs dī vnum numero: qm̄ amplectit̄ mām z quāritatē: z aliq̄s causas vnitatis nu meralis. Aliud est vñū numero p̄uatiōne causaz faciē tū distinctionē numerālē: z hoc pōt esse duplr: vno modo cui nihil rīdet nisi sola p̄uatiō: qualis vnitās est mā: vni tas enīz p̄nc̄ māc est per p̄uatiōnē oīum formaz: nec ei rīdet aliud nisi sola p̄uatiō. Scōdo mō cui rīdet aliq̄ nā: cuiusmodi est vñū numero res vliis: z hoc iterū duplr: vno mō per se: z sic quelibet intelligentia in sua specie est vna numero in illa per p̄uatiōnē causaz facientū nume rū: z ei rīdet quēdā nā essentialr z positiuā: z sic intellect' est vnus numero apud Auerroim. Alio mō cui rīdet vna nā: sed nō essentialr separata: sed per accidēs put mēs separat illā a mā z cōditionē' mā: z de hoc inquit Auer rois p̄mo metaphy. cōmē. 40. intellectu enīz aīalis nō in uenit magis vno numero in specie illius intellectu: qm̄ vñū qd̄ est imāle nō iterat̄ s̄m indiuiduū. Ex his sequit̄ q̄ mā est vna numero: sed nō ita vna numero qd̄ distinguaſ p̄tra vnuz specie: est enim vna numero mā in sua spē: put p̄uata est causis multitudinis. Sitr̄ intelligentia lunē est vna numero in sua specie: sed nō vna numero q̄ p̄tra vñū specie discrepētē sed est vñū qd̄piā numero in tota spē itaqz qdditas z indiuiduū idē est: sitr̄ intellectu lapidis: idē est qd̄ ditas lapidis vel auri vel aīalis est vna numero: sed nō ita vna numero: vt cōtra vñū specie diuidit̄: sed simul est indi uiduū z qdditas: sicut est de intellectu nostro apud Auer roim. Dis habitis facile est soluere qōnē sub p̄mo intel lectu: cum enim intellectio auri nihil aliud sit nisi qdditas auri cōcepta ac intentionalr informans intellectu: ex qua z intellectu sit ita vnum intentionalr: sicut ex mā z forma vñū realr: dōm q̄ intellectu illa auri est vna numero oib' intelligentib' auri: nō vnitāte positiuā: sicut vnitās fortis z Platonis: nec vnitāte p̄uatiua simplr: sicut vnitās mā: sed vnitāte p̄uatiua: cuius fundamentū est vñū numero non diuersum cōtra vñū specie: sed hoc pacto q̄ indiuiduuz z species seu qdditas nullo modo sint diuersa.

Ex his sequit̄ q̄ quēadmoduz colūna vna numero in se simplr: pōt dici multa ac numerata extrinse ce: z quēadmodū intelligentia est vna numero simplr respe ctu totius celi: tñ respectu dextri vel sinistri illius dicitur multa: sic intellectu auri in se simplr est indiuiduum: a quo qdditas nō est diuersa: s̄ extrinsece ac attributione ad mul ta dī multa ac numerata. Sed dices ergo tu intelligeres per intelligere meū: z ego per tuū: z alia multa: dōm ergo: q̄ quēadmodū nā humana: cōtracta per p̄ncipia indiui dua mea: est vna numero in spē tñ prout est in me p̄rabif̄ alyz ac alyz p̄ncipys indiuiduoz: sic intellectuz auri in se est vñū numero prout vñū numero est in tota spē: est tñ di uersuz in me. put per aliud indiuiduū specularū cōtinuat̄ mibiz per aliud t̄br. ergo vna intellectio est numero auri in te z in me: prout vñū numero coincidit̄ euz vno specie. s.

prout in eo idē est indiuiduū z quidditas: s̄ sit alia mibi z alia tibi: prout intellectu auri est cōmunicatū mibi per in diuiduū auri nūc pbantastatū a me: qd̄ nō a te: z inde seq̄ q̄ intelligere meū pōt remanere tuo corrupto: quēadmodū humanitas pōt remanere in me: z si in te sit corrupta: z si humanitas sit vna nūero in spē humanitatis. qm̄ istō vñū numero nō est positiuū: z per p̄ncipū indiuiduationis: sed est indiuiduū: cuius qdditas est idē oibus modis: tibi tñ z mibi cōmunicabile qd̄piā. Ex his p̄z qd̄ dat p̄ceptoz discipulo: qm̄ enīz mouet pbantastaz z cogitatiuā z memo ratiuā: cogitatiua specularif̄ indiuiduū auri: cuius qddita tem specularū p̄ceptoz: z cū ille intrat speculari indiuiduū auri: statim intellectu auri: cū erat qd̄dā cōicabile: vñif̄ disc i pulo: z sic idē nūo est itellm auri p̄ceptozis z discipuli zc.

Caput 30^m. in quo declaratur: quomodo totus intellectus speculatiuus est vnus z eternus.

Am declarauimus quo nam pacto in intellectu auri est vñū numero: qm̄ in quo indi uiduū z qdditas idē: z quō multa numero: qm̄ cōmunicabile pluribus p̄pter diuersa indiui dua actu speculara: z quō est eternū simplr: vt est vñū indi uiduū in specie: z gñabile: vt est numeratū: opus est videre vtrū intellectio qua ego aurū: tu hō lapidē sunt diuersē nu mero. Ad qd̄ pōt duplr responderi: vno modo cōsequē ter ad dicta imaginabimur q̄ intellectum auri est simplr qd̄dā: cuius qdditas z vñē est idē cū indiuiduo z p̄ticulari: vt dictū est. Sitr̄ intellectu lapidis qd̄dā est indiuiduum: cuius qdditas est oibus modis idē: tūc dicit Auer. 7. meta. cōmēto. 41. sed tñ qm̄ intell's abstrabit eā a subto: tūc ita bz esse qdditatē: sicut p̄nc̄ subē ad suas qdditates: z intelle ctio per p̄mā subaz id qd̄ nō dī in subto: z ista sunt vliā sub stātiāz: vt dictū est in p̄dicamētis: vult ergo Auer. illa duo intellecta differre numero: sicut indiuidua quē dicunt̄ p̄v mē subē: s̄ modo diuerso: qm̄ indiuidua subē differūt nūo z p̄gruūt spē: h̄c aut̄ duo. v. g. intellectu auri z itellm lapi dis differūt nūo z specie: qm̄ vñū nūero est idē q̄ vñū spē: est ergo diuersuz nūo idē q̄ diuersuz spē: in separatis enim substātijs bñ seq̄ differūt nūo. ḡ spē vniuoce dicta: s̄ pos sit eā cōueniētia in spē analogā dicta p̄ pus z posterū: vt docet Auer. in. z. celi cōmēto. 49. Sed dices differūt ne genere. pōt dici q̄ quēadmodū hō z equus differūt specie z cōueniunt̄ gñē: sic intellectu equi z intellectu hois disse runt spē z p̄gruūt genere: puta in itellecto aīalis: z sic nihil p̄hibet itellm h̄re itellm abstractū: vt d. Auēp. q̄ itellm aīalis est s̄t vñū nūo spē z gñē: id est diuersuz nūo spē z ge nere ab intellectu lapidis: z cū cōueniant in intellectu entis: qd̄ est p̄m̄ itellm: ibi stat̄: istud. n. est vñū nūo oib' itelligē tib' z vñū spē: z vñū gñē: z vñū trāscēdēte: z id nō pōt esse aliud in me z in te cū intelligit̄. Dis habitis ad formaz qōnis dōm q̄ itellm lapidis in me: z intellectu auri in te sunt duo nūero itellecta: quē differūt nūo z spē insinuat̄ qm̄ qd̄bz illoz est idē cū sua qdditate: z p̄z quō nō est p̄cessus in infinitū: status. n. est ad ens: qd̄ nō est aliud in te z me: s̄ idē numero in te z in me simpliciter: s̄ in me cōtractū per pbātasma meū: tibi per tuū: sicut ego suū aliud ens a te per humanitatem meam: z tu per tuam.

Caput 31^m. in quo dat scōs modus intelligendi.

Si hic modus sit verus: pōt tñ subtili' dici: q̄ quēadmodū ppositū ex mā z vltimo actu: oibus alyz formis interme dyz: est vñū nūo. X. g. cōpositū ex corpe equi z forma eq: oib' alyz intermedijs ibi inclusis. s. forma subē corpis aīalis zc. vt docet Auer. p̄ meta. sic p̄gre gatū ex intellectu potētē z itelligibil' ordinatis illo mō

Suess. de intel. 3 z

erit vnus numero intellectus speculatiuus: dico vnus numero: sicut est in formis abstractis: scilicet cuius individuum et esse idem est. Non tamen est vnus numero compositione physica et hac demerata: sed compositione intentionali et vltimo: id est firmior ac firmior et maior quam ex materia et forma: et hoc videtur intelligere Auerrois in libro de sensibus et de anima in solone tertio: inquit quare res intelligibilia eadem sunt que res veritates: et intellectus non est aliud nisi comprehensio intelligibilium: que est in nobis intellectu et intellectus et intelligere vnus et idem sunt in quantum est in res que de eorum natura non sunt intellectus: imo sunt intellectus separatione intellectus a materis. Idem disputatione. 7. in solone tertio: et in disputatione. 3. in solone. 18. inquit. intellectus. n. non est aliud nisi comprehensio entium formarum: putat immales sunt: vult quod intelligibilia et intellectus sunt idem: non identitate essentiali: sicut in prima intelligentia: sed identitate compositionis: sicut materia et forma sunt idem identitate compositionis: sed sunt diuersa in se. ergo sicut materia et forma sunt vnus propter identitatem intellectus potentie et intelligibilia sunt vnus intellectus speculatiuus: sed hoc vnus non requirit tertiam entitatem: sicut vnus materia et forma: propter quod est essentialior et interior: vt dicit Auerrois. Et hoc declarari potest in intelligentis separatis: ibi. n. intellectus et intellecta sunt vnus numero: adeo quod ex intellectis et intellectu fit vna intelligentia numero: sicut ex intellectu potentie et intellectis fit vnus intellectus speculatiuus numero eternus: et vnus in sua specie: quod intelligentia humana dicitur: non enim differunt: nisi quod ibi intellectus et intellecta sunt vnus in dispositione essentiali: in intellectu autem nostro intellectus et intellecta vnus in dispositione intentionali vel accidentaliter. Si igitur ita est ad mentem eius: potest dici oportet quod que admodum intellectus lunę vbi esset anima hominis: intellectio que fortis lapidis et Plato aurum esset vna numero essentialiter: propterea quod vna est intelligentia numero: et hoc Thomasi opinatur: sic modo in intellectu nostro: cum ibi intellectus et intellecta sunt vnus vnione intentionali: erit idem numero omnino absolute: sed respectiue ac habitudinibus diuersis erit alius in te alius in me. Quia continuabitur mihi per intellectum aurum: tibi autem per intellectum lapidis: continuatur autem mihi per intellectum aurum: quia cogitatio individuum aurum: et tibi per intellectum lapidis: quia cogitatio individuum lapidis. ergo intellectus speculatiuus est vnus numero: cuius quod dicitur et individuum idem: et sic vnus numero: sicut res perit vnus numero in formis abstractis: est autem multus numero: putat ei diuersa numero continuantur per diuersa contrahentia: vt dicitur est. Et hoc forte voluit dicere Auerrois in magno commento cum inquit: quod intellecta rerum respectu intellectus per quod sunt vnus entium sunt vnus numero et eterna: respectu vero entium per que sunt vera sunt multa: quia respectu individuum: quia imaginatio: verumtamen: sed in se vnus tamen sunt. Ex his sequitur quod si fortis intelligit lapidem totus intellectus speculatiuus sibi continuatur: non tamen totus totaliter: quia si ille sit vnus simpliciter respectu intellectus: est tamen multus et enumeratus respectu nostri et nostrorum phantasmatum: appropriabitur ergo totus: sed non habet totalem potestatem nisi in fine et augmentatur in nobis et diminuitur per augmentum et diminutionem phantasmatum speculatio: tunc autem erit totus et totaliter nobis continuus: cum cuiuslibet vltimis aliquid quod individuum cogitamus et in memoratiua referuamus: bene enim dispositio est adeptio: vt alii dicunt. Quo quod modo intellectus speculatiuus sit vnus numero et numerus: amplius quomodo non sit accidens anime: et quomodo post mortem remaneat bis perspicuum est.

Capitulum 32. in quo soluitur questio nona.

Eod omnes tres virtutes. scilicet phantasia cogitativa et memoratiua intellectui deserviant perspicuum est in dictis Auerrois. commento. 7. tertio de anima: sed quod sit iste concursus difficile est. Amplius cum bene non congruat eodem modo: vbi

bium est que barum magis et primo vbi imaginatiua seu phantasia: quia intelligere autem est phantasia: autem non sine phantasia: et alibi frequenter Aristoteles et Auerrois occurrit phantasia ad intelligere explicat et non aliam. Et alio videtur quod memoratiua: quia magis est spiritualis et intellectui vicinior: vt dicit Auerrois in libro. d. d. disputatione. 3. in solone de cimoctani dubio: et in libello de memoria et reminiscencia. Et in 3. de anima commento. 6. Postremo vbi quod cogitativa cum sit nobilissima: et ideo particularis secundum Auerroem ac cognoscitiva et intellectui cognator.

Responder ad hanc questionem. 30. Tandonus in. 3. q. 15. quod omnes tres deservunt intellectui sed principalis est cogitativa: que principalis est: quoniam immediate per presentiam phantasmatum: a quo actuatur creat seu generat in intellectu species intelligibilem mediante qua intelligimus: immediatum deservit intellectui secundum hoc erit cogitativa: putat actuata est specie res sensibili. Sed istud frivolum est: quia si cogitativa actuata phantasmate generat speciem in intellectu: tunc intellectus potentie concurreret ad nunc intelligere vltiori modo: ipsa autem cogitativa dignior et stabilior fonte: quia intellectus vt patiens: et cogitativa vt agens: et propter hoc potest intellectus seruire cogitativa: quod est: et iam dedimus ipsa enumerata in hac positione. Ideo alii oportet dicere: quod vt diximus alii: fundamentum primum habitudinis et aptitudinis et actualis rationis: qua intellectus continuatur nobis: vt primum intelligendum est cogitativa actu speculatis vel componens vel rationis speculabile: hoc enim in nobis statim innascitur quedam relictio: cuius terminus est intellectus: subsumus nos: fundamentum cogitativa actuata phantasmate aliquo que quod est actualis vnio: qua intellectus continuatur nobis vt eo speculamur: et intellectus iste sic formatur et perfectus intelligibilis: dum per ipsas speculamur de speculatiuus: vt scis: vt hoc actu speculamur de in actu: vt autem iam eo speculati sumus et possumus speculari quia volumus: de in habitu quod vnus et idem secundum rem intellectus fortis tres rationes respectu nostri: et que habet rationem est vna relictio rationis ex parte intellectus: realis ex parte nostri: contingit esse tria fundamenta: ex parte nostri vnus. scilicet fundam actualiter intellectus speculatiuus. i. habitudine actualis: qua actu intellectus continuatur nunc nobis: et id est cogitativa actu speculatis phantasma aliquid: et sic cogitativa occurrit et deservit ad intellectum in actu: fundamentum intellectus in habitu. i. habitudinis continuationis intellectus in nobis est phantasma retentum ac firmatum in memoratiua potest exire in actu quia volumus: et sic memoratiua deservit: vt fundamētum intellectus in habitu. i. vt primum fundamentum habitualis vnio nis intellectus in nobis: et quia contingit istum intellectum fieri in nobis actu: postquam fuit in habitu: et non sit in actu: nisi reuocet in actuali cogitatione: et nihil reuocat nisi phantasia: propterea quod cognoscit formas vestitas sensibilibus: id primum reuocandi phantasmatum in cogitatione est phantasia: est et primum acquisitionis illorum phantasmatum: et sic phantasia occurrit: tunc ad habitum formam phantasmatum: tunc ad acquirendum. deservit nostro intelligere magis extensue: quod pluribus modis: memoratiua vno modo cogitativa vno modo extensue: perfectiori modo cogitativa: tanquam primum fundamentum actualis rationis: quod intellectus est primum intelligendum in nobis. Ex his sequitur quod omnes deservunt: sed modo diuersos: nec deservunt ad candum intelligibilem species: vel intentionem: sed ad candum bitudinem vel ad esse fundamentum actualis vnionis vel habitualis vel actualis modo acquisitionis vel modo puocationis. Declaratum est. n. ratione non effici: sed resultare ex fundamentum et termino et subo: bitudo quod bene vel vnio quod primum est intelligendum in nobis est primum fundamentum. scilicet cogitativa phantasia: et terminum. scilicet intellectus: et hinc tanquam subiectum: quod si considerat actualis phantasma de bitudo actualis: quod actu speculamur: si bituale erit fundamentum habitualis vnionis et intellectus in habitu deservit: si hoc reuocatur vel acquisitionis: proculdubio phantasia est primum deserviens.

feruies. Huc modū dedit Auerrois intelligere in 3° de aia cōmēto. 7. 2. 33. 7 aperte nos in cōmēto nro declarauimus. Tūc ad arg^o opposita dōm q^o Aris. 7 Auer. expresserūt cōcurū pbātāfic ad intelligere nrm: tanq̄ plus necic: qm̄ in oi mō pcurrit: vt dixim^o: memoratiua aut 7 cogitatiua non nisi vno^o tm̄: lz cogitatiua excellētiori mō cōcurrat. C Ad 2° nos diximus in expōne cōmēti sexti tertū de aia: quō memoratiua vno mō est spiritalr: 7 quō nō: 7 tu vide ibi. C Ultimū dō arg^o pcludit ppositū vt scis.

C Caput 33°: in quo soluit vltima questio.

Vltima qōne duo sūt que pclōne faciāt: quō. s. hęc vera sit itellectus intelligit. Et quo pacto ip̄z seip̄z intelligat. C Ad p̄mā ḡ dōm: q^o que admodū hęc est falsa: itells intelligit in oib^o separatis sub stāis: ita q^o hoc nomē pcretū intelligēs dicat de his: sic 7 hęc falsa erit itells intelligit: p̄m̄ aut declarauit Auer. in. 12. meta. cōmē. 39. qm̄ ingt sumptū. i. cōcretū nō dī nisi in relatione ad mām. v. g. viuēs dī de forma respectū illā habentis: 7 ideo solū in cōpositis pprie sumptū. i. pcretū reperit. C Sed qm̄ in eis est distinctio in mō saltē ideo pcedunt 7 hoc subdit ibidē: in simplicib^o aut dispositio. i. pncipale 7 dispositū. i. cōcretū illā hñs reducunt in vnu in esse: 7 duo in mō: p̄o quāto itells sumit illā ex trāslatione eoz que sunt hic: vt qm̄ intelligimus istā hō viuit: ex hac sumimus hanc: deus viuit: nō q^o vita 7 hñs vitā sint diuersa: sicut in aialit: sed sunt vnu in subiecto: 7 duo in mō: ideo nō sunt sic synonyma: ita vera p̄dicacione nō dicim^o itells intelligit sic q^o itells 7 intelligēs sint duo: nī cōcedit: qm̄ sunt vnu in esse 7 duo in modo. C Sed dices nō vī sllē in intelligētis 7 intellectu nro: in illis. n. itellm̄ 7 itells sunt vnum in esse essentialit: in intellectu nro non 7 p̄ p̄ns pōt intelligi forma 7 habēs formā: forma enīz erūt intellecta: hñs formāz cōpositū ex intellectis: 7 intellectus: q^o itells dī speculatiu^o. C Et sol. est q^o in oib^o abstractis idē est intelligēs 7 intellectū: lz in qbusdā idē per se: ac essentialr: in qbusdā idē quasi per accidēs: intellecta ergo actu erūt eadē intellectū potētē in dispōne vnionis maioris q̄ sit māz 7 formē: 7 qz vt sic sunt idē: ideo nō pōt per se sumi rō formē 7 habētis formā: 7 ideo hęc erit falsa absolute: itells intelligit attributione autē 7 translatione ex vere compositus est vera.

C Caput 34°: in quo declaratur quo pacto itells intelligit se: p̄mo narrat: 7 improbat̄ur positio Alpharabū.

Alpharabius in libro de intellectu 7 intellectu opinatur q^o itells in sui nā est pura pō: 7 p̄ p̄ns nō est potēs gnāre sui ipsius spēs: cū dō itells fuerit in actu p spēs rei mālis: tūc erit vnu entium: 7 reddi ita potēs q^o gnābit spēs sui: p quā intelligit se in lectione ppria ei. C Latini autē interpretant Alpharabium dicētes q^o itells duobus actibus diuersis attingit se 7 alia. actus. n. quo attingit alia pculdubio rectus est: actus dō q^o se attingit reflexus ac circularis est: hoc aut eadē spē fieri dicunt: qua cognoscit qdditates vles rerū alio actu p eadē spē se intuet: hūc itaqz modū Alpharabū sentire credūt. C Alij p̄terea dixerūt intellectū se intelligere: que admodū existimatiua eligit spēs insensatas ex spēs^o sensatis: 7 cogitatiua pceptū sub̄ ex pceptib^o accidētū: tūc dicūt Alpharabū velle itellm̄ humanū ex spēs^o intelligibilib^o nākr eligere spēs sui 7 imāliū: ita q^o q̄ p̄mo itells rerū māliūm spēs^o fuerit actual: itam p reddi potēs eligere spēs sui: quā extrahit ab ei^o eēntia: oēs ḡ pgruūt q^o itells alio actu itel ligat se: 7 alio intelligat alia: lz hi dicant alio actu 7 alia spē: alij alio actu: sed eadē numero spē. C Vident autē sustētari in hoc: qm̄ distinctio actū ex distōne oboz p̄surgit lz itells

7 formē itellecte sunt diuersa obiecta. ḡ diuersis actib^o sunt attingēda. C Ampli^o illi act^o sūt diuersi: quoz vnus est rectus alter reflexus. C Adhuc illi sunt diuersi: quoz vnus est pmanēs altero nō ente. C Postremo illi actus diuersi sunt: q^o sūdāt tria indicia. C Et his accidit totū hoc. ḡ hi sūt diuersi. Auer. obycit bis. d. 7 sic itellm̄ habebit itellm̄ idē est abstractū essentialr habebit abstractū: vt intulit cōmē. 8. tertū de aia: 7 p̄ntia lz: nā si itells intelligit p ppriā spēz: vel ppriū actū: cū actus vel spēz abstrahant ab eis quoz sunt: erūt abstractiones eis. ḡ si itells intelligit per ppriaz spēz: vel ppriū actū: spēz illa vel ille actus erit abstractior intellectu: qd est derisibile. C Adhuc tūc idē esset for^o sui p se: qm̄ dē intelligibile p se est forma intelligētis: imo veri^o faciēs vnu cū intellectu q̄ for^o p̄p̄rica: cū mā p̄p̄rica: vt Auerrois dicit: lz p te itells est intelligibile qd p̄ia pprio actu distincto 7 p se. ḡ for^o sui. C Et ē hęc sol. est diminuta: cū nō declarauit: quo genere pblematis intellectus itel ligat se intelligendo alia.

C Caput 35°: in quo declaratur p̄m Auerroem: quō itells intelligit se intelligendo alia.

Am de quolibz vere scibili q̄tuoz queri cōtingant: si sit: quidqz sit quale ve: 7 pp qd talis sit: vt Aris. docet in posterioribus: 7 itells sit vnu vere scibiliū pculdubio 7 de eo querendū erit: an sit qd terminabim^o: qm̄ est vnu entium: ac ē qd sit ad qd respōdebim^o: qm̄ oia fieri receptōe. C P̄terea q̄lis sit: cui dicem^o: qm̄ abstractus a mā 7 organo. C Deniqz pp qd abstract^o: 7 qm̄ foras māles oēs recipit afferem^o. C Adhuc post hęc accipiēdus q^o potētiaz qdā sunt ita debiles q^o diuersis cognitionibus attingūt mediū seu rōnē cognoscēdi 7 idē seu cognitū: 7 dī cō diuersis: tum re: tum tēporib^o diuersis: qualis est virtus cogitatiua: hęc. n. alia cognitione ac tpe alio cognoscit subz: alia ac alio tpe p̄dicatū: 7 inde fit: vt ppōnē ex eis cōponat vel diuidat: p̄terea alio intuitu intuet mediū: ac alio p̄nē: 7 ideo fuit necituz ratiocinari ex noto ad ignotū. Quēdas dō sunt ita fortes ac sublimes q^o vno intuitu numero subm ac p̄dicatū mediū ac p̄lōne p̄p̄iciūt: 7 eodē instāti nāz: cui^o est itells p̄m̄ entis: ille. n. nō alio actu mediū 7 p̄nēz ipsas inspicit. Nec p̄dicatū alia cognitione ab illa subiecti: 7 hęc p̄fecto de re itells p̄m̄ nec cōponit nec diuidit nec rōcinat p̄m̄ peripateticos: cū ibi nō sit hoc p̄us id posteri^o notū: sicut sit: tum in ppōnib^o: tum in syllo. C Amplius: 7 post hęc dōm q^o qdā sunt entia que p essentia ac eoz nās sunt abstracta: 7 hęc sunt itells: quales sunt subz mouētēs stellas: 7 itells noster. Quēdas dō sunt: que in suis naturis sunt p̄terea in mā ac indiuidua: 7 hic sed sunt abstracta p accidēs: p̄terea qz mens remouet ab eis māz 7 illaz ca racteres: 7 h̄s sunt itells p accidēs: 7 ideo intelligunt tñ 7 nō intelligūt: vt docet Auer. in 3° cōmēto. 16. C Postremo opz accipere q^o qdā intelligūt: qz p̄ficiunt ab intelligibilib^o nī: 7 hoc pacto itells noster intelligit: qdā intelligūt: qz causant ac p̄ficiūt intelligibilia: 7 hoc mō dē intelligit oia: eo qz causa est oiu: 7 q̄ si oia ipse est. Quēdas aut intelligūt vtroqz mō: vt mediz intelligētē intelligūt inferiora: vt cāz sūt: superiora: vt causata 7 p̄fecta: vt diximus sepe. C His itaqz acceptis dicim^o q^o cū itells fuerit re^o tui vel mei actual^o intelligibilib^o: tūc ipse intelligit se: put ipse nihil aliō est nisi for^o rez: in q̄tū cōp̄chēdit eas pcul ac solutas a māys: q̄ si igit se intelligit mō accētali: vt dicit Alexā. i. p̄m q^o accidit itells q^o fuerint ipse. i. ei^o eēntia: itells ḡ pp̄ tria intelligit se p accidēs: tum p̄ qz nō p ei^o essentia cū hoc solū sit in intellectu superiorum: 7 qm̄ intelligit se p vles formas: q^o si nō sint accidēs intellectū: sūt tñ extrinsece: 7 nō essentia itells p se: lz p accidēs. tum tertio qz intelligit se p illa: quoz nāz sunt: nō

Quest. de intel. 3 3

Intellectus: sed sunt intellectus per accidens: ut dictum est. **C** 3° qm̄ intells est po^o sublimior cogitativa: inferior intellectu p̄ideo supra cogitativa retinet q̄ vno ac eodem actu quo intelligit rōnē terminādi pblema intelligit se. v.g. eo actu quo intelligit vñū entiu: intelligit se eē: r̄ eo actu quo intuet suā diffōnē intuet se. Eodē actu quo intuet medius in pblemate q̄lis est intuet se: r̄ sic in pblemate pp̄ quid: r̄ ideo nō opz vt intells intelligēdo vel habendo se respectu alicuius pblematis cōponat vel diuidat vel rōcinet: sicut nec p̄ mens. **C** Sed cōpōnē facit cogitativa vel rōcinat vt p̄tinuat nobis sub for^o illoz pblematū: r̄ hoc mō pater quō intells intelligit se. **C** Ex his pz dīa inter modū quo intells se intelligat r̄ p̄mus se. Intells. n. p̄mus intelligit se p se trib^o modis: p̄ qm̄ se p̄ essentia p̄prias. Scōdo qm̄ nō p̄ alia extra essentia eius cū ipse sit oia r̄ totum r̄ vniuersum. Tertio qm̄ intelligit se p̄ id qd̄ in sui nā est intells. q̄ ipse se ipsuz intelligit p se oib^o modis p se: intelligētē aut̄ medię respectu inferiorē se intelligit: vt p̄mus intells. s. p̄ essentiam: r̄ nō p̄ alia: r̄ p̄ id qd̄ in sui nā est intells respectu superioruz intelligit se q̄si p̄ accis: qm̄ p̄ essentia superioris: quē nō est suba intelligētē vel eēntia ei^o. lz in se sit intellm̄ ac intells. **C** Dis pz sol ad obiecta alioz: qm̄ tamen obiecta sint diuersa transeūt in rōnē vni^o intellecti: pp̄ perfectionē cognoscētis. **C** Ad 2^m ibi nō est actus r̄ actus: intells. n. p̄ficat ab intelligibilib^o: r̄ qz accidit illis esse intells: iō intelligit se per accis intelligēdo intells illos sepatos p̄ accis a mēter: res. n. intellectu sunt intells saltē p̄ accis: r̄ iō intells vnica perfectione p̄ficat ab illis r̄ a se: put est qd̄ vñū illoz. Quia enīz intellm̄ auri est sepati: p̄cipit se sepatū: qz vnuz nūo se esse vñū nūo: qz tale vel b̄s talē vel b̄s se p̄cipit: qm̄ intellectuz auri est intells sepat^o: put mens remouet ipsuz a materis. Propter qd̄ pz q̄ illi act^o sunt semper: r̄ nō vnus nūc alter eras. **C** Trez indicia diuersa sunt rōne diuersi modi app̄hendendi: nō p̄pter diuersos actus: vt patet qm̄ deus vno actu indicat se: r̄ ideas diuersis tamen indicis.

C Caput 36^m: in quo tractatur de intellectu practico: cuius p̄ncipium est volūtas: r̄ ideo p̄mo de voluntate.

Alia intendimus loq̄ de intellectu practico fm̄ Auer. r̄ volūtas facit ad illius de cla rationē: iō p̄ de volūate dōm. s. qd̄ sit: cuius sit: r̄ quō distinguit ab intellu. Dōm itaqz p̄ q̄ in nobis tres exp̄mur act^o: quoz vnus est p̄ vegetatiu: vt nutrirī / augeri / r̄ ḡiare. Ali^o est potētē sensitīue t̄m: vt tangere r̄ alij act^o sensū. Alius est rōcinari: hoc quoqz est vlr̄ p̄ticulariter: p̄ticulariter respectu cogitatiuz vlr̄ p̄ p̄tinuationē vlr̄ iuz p̄ intellm̄ vñū ac ad nos cōuer: sus: r̄ qz vt. d. Auer. r̄. meta. appetit^o seq̄ cōp̄rehēiones: sicut vmbra corp^o: iō erit triplex in nobis appetit^o: vnus q̄ est seq̄es formā: vt vegetatiua: q̄lis est in plāis ad suū nutrimentū: vt Auer. d. in p̄ p̄physice auscultationis cōmēto. Sr̄. Alius sensitīus q̄ seq̄ vntē sensitīuā respectu actū sensus r̄ hic est cōis hoib^o r̄ brutis. Tertio rōnalis q̄ seq̄ rōnē: r̄ est appetit^o p̄pzi^o hoī: r̄ dī. volūtas: r̄ qm̄ rōcinamur vlr̄ p̄ticulariter: ideo est voluntas r̄ vlr̄ p̄ticularis. volūtas nāqz vlr̄ est intells: intells. n. dī. put p̄ficat ac format intentionāl̄ ab itells individuo: r̄ put per ipsuz intelligim^o dī intells noster. Volūtas aut̄ incōstū ad actū cōseq̄ fuga vel p̄sequela: r̄ volūtas nra put p̄m̄ est vlr̄ p̄secutionis vel fuge. Voluntas aut̄ p̄ticularis est virtus cogitativa: virtus enīz cogitativa dī intells p̄ticularis: r̄ aliqua rō fm̄ Auer. vt dixim^o: cogitativa q̄ vt mouet a formis individua libus r̄ rōcinat circa illas dī rō p̄ticularis ac intellectus ali quis: vt hō per actū eius accidit nobis fuga vel p̄sequela electio vel amor dicit voluntas p̄ticularis: voluntas ergo quid sit: r̄ quoz modis sit patet.

C Caput 37^m: in quo soluuntur qōnes circa hoc.

Abbigunt an volūtas nostra sit vni^o rōnis cū voluntate motoris. **C** 2° an intells in se possit aliqd̄ velle cōtingenter. **C** 3° quo nā pacto volūate abstracta nos volum^o. **C** 4° q̄ nā pacto volūtas p̄ticularis se habeat ad voluntate vlr̄m. **C** Ad p̄mā dōm q̄ q̄ dī intells ita recidiū indicat aliqd̄: cui^o oppo^o nō pōt intelligere ac ei assentire: volūtas est necia: r̄ inde tollit cōtingētia volūtat̄: p̄tingētia. n. volūtat̄ puenit ex indicio intells ad opposita: r̄ qz volūtas intells motoris subordiat̄ intellectuz: q̄ cognoscit t̄m vñū r̄ oppo^o: nō iō illa ordinat̄ ad vñū t̄m: volūtas aut̄ hoīs: qm̄ indicat p̄ intellectū opposita: iō r̄ ipsa pōt: r̄ opposita perseg vel fugere. ergo voluntas motoris est alteri^o rōnis a volūate nra. **C** Ex his seq̄ q̄ cū intells in se p̄siderat̄: vt infim^o est abstractoz: sit vna for^o oino liberata a mā ac t̄m itelligens vñū itelligibile. s. genus substantiaz separatarum: ideo t̄m vno modo vult: r̄ inde tollitur contingētia voluntatis: eo quia tollitur indicium intellectus ad opposita.

Et hoc mō volūtas intells est eiusdē rōnis cuz voluntate motoris sepati: r̄ sic iam manifesta est sol. scōz qōnis. **C** Tūc p̄ hęc sol. pz ad tertiā: qz intells in se velit simplr̄ necia: nec possit appetere oppo^o ei^o qd̄ intelligit in se: qz t̄m p̄uertit ad nos p̄tingēt̄ iudicia opposita capiētes pp̄ cogitatiua: q̄ rō est p̄ticularis: iō p̄m̄ est exequendi vel fuge p̄tingēt̄: erit q̄ iste ordo q̄ intellecta nobis cōtinuant̄ per imaginatas formas: voluntas aut̄ p̄ intellecta. ergo eodē medio volūtas r̄ intells p̄tinuant̄ nobis: lz ordi ne quodā. **C** Et p̄ hęc ad quartā: sicut enim cogitatiuz est quēdā rō p̄ticularis: intells hō rō vlr̄: ex q̄bus constituit vñū intelligēt̄: ita voluntas cogitatiuz est appetitus p̄ticularis: volūtas autem intellectus vniuersalis: ex quibus sit vnum p̄ncipium electionis r̄ fuge odu amoris r̄ alioz actuum: hęc de voluntate dicta sint nunc.

C Caput 38^m: in quo tractatur de intellectu practico.

Facile ex bis manifestū est qd̄ sit practico intellectus: oia enim entia speculabilia: vt speculabilia: constitunt intellectum speculatiuū: vt diximus. Opabilia aut̄ vt operabilia p̄stitunt practicus: r̄ qz operabilia: vt operabilia: nō sunt nisi singularia: r̄ intells p̄ticularis: scilz cogitativa sola: cognoscit singularia vt singularia: ergo intellectus practicus nihil aliud est nisi cōstitutū ex cogitativa r̄ operabilib^o cognitis: vt cadūt sub opere nostre volūtat̄: r̄ hoc Themistius sentire videt̄ in 3° de aia caplo. 59. vbi intellectū practicuū ponit p̄esse agēdis rebus r̄ admū nistrādis: quē nō sunt nisi p̄ticularia. Et ibidē caplo 61° ait q̄ intellectus practicus est finis speculationis: sed initium operationis: nihil aut̄ est initium opationis nisi virtus ac facultas mālis. **C** Et hoc sentire videt̄ Aristo. cū ingt r̄ oino in actione: id est intells practicus: r̄ qd̄ sine actione: id est intellectus speculatiuus: fm̄ expōnē Auerrois cōmento. 34. nō simplr̄ differunt: sed in eo q̄ simplr̄: id est vlr̄ differt a quodā: id est particulari: mō intells est quid vlr̄: cogitativa intells est particularis. ergo nihil voluit dicere nisi cogitativa esse intellectū practicuū: r̄ Auerrois 3° de aia cōmē. 20. in calce dicit: intells qd̄ speculatiuus differt ab opatiuo p̄ diuersitatē p̄parationis exitis in hoc intellectu: r̄ loquit̄ de cogitativa. **C** Sed dices medicia est scia practica. ergo subiecta ei^o sūt opabilia: r̄ t̄m illa sunt vlr̄: quē nō pōt esse in cogitativa. Sillr̄ moralia sunt vlr̄: quē nō pōt fundari in cogitativa. **C** Dōm q̄ subiecta medicinē r̄ moralis p̄t duplr̄ cōsiderari: vt speculabilia sunt: r̄ sic est scia: alio mō vt operabilia: r̄ sic sunt singularia r̄ relictā ad opus nostrū. p̄mo

primo modo principii eorum est intellectus speculatiuus. scdo modo intellectus practicus. sc. cogitatiuus: voluit autem hec pauca colligere de intellectu practico: quoniam ex intellectu speculatiuus non multa potest scire de eo: et quoniam non est intentio mea principalis de ipso: quoniam in commento nostro de anima diximus multa.

Ex his patet quid intellectus speculatiuus sit: quod voluntas: quod intellectus corruptibilis: qui dicitur cogitatiuus apud Auerroem: de qua multa diximus: et quod intellectus practicus.

Capitulum 39^m: in quo soluntur argumenta aliarum positionum.

Itaque perfecte sic expositis facile soluere possumus aliorum argumenta: que tacta sunt.

Ad primum capituli sexti dicitur: quod habitus non est aliquid intellectus: sed ex parte habitus: quod cum habitus: ta sunt reuocare nobis faciunt actualis continua: tione intellectus: quoniam volumus: et ideo dicitur intellectus in habitu: et hoc iam multoties diximus.

Quod autem habitus nihil sit intellectus patet: quoniam summe inclinatus ac summe diuersus alicui operi nunc habitus: nullus enim habitus in receptione formarum: cum foris sint perfectiones: modo intellectus est materia intelligibilis: et summe inclinatus ad ea: tanquam ad effectum perfectionis faciendum. Nec summe diuersus: si enim decem milies pecceris lapide sursum: non habitus in motum sursum lapis: ut Aristoteles dicit: et sic intellectus: ut intellectus non per habitus: erit ergo habitus ex parte trium virtutum manifeste: et hoc idem Auerroes dicit in 3° commento. 20. i. sine: et ego declaravi id in commento nostro.

Ad 2um dicitur: quod argumentum supponit falsum: intellectus scilicet. procedit ex ignorantia in sciam: processus enim est a parte nostri quod intrinsecus intellectus: scire enim nihil aliud est nisi intellectus accipere: accipimus autem intellectus per habitus per habitus aliquid speculamur: ut sepe diximus.

Ad tertium dicitur: quod si maior intelligitur quod cognitio fiat per se. id est per similitudinem carum ab obiecto: quod intellectus redit in obiectum est mediaciu: quoniam tunc intellectio est per medium: et non vere vniret intelligibilis: sed intelligendum per se in gradu: quoniam intelligibilia nunquam intelligunt nisi fiat intellectus: ut dicitur in ultima questione huiusmodi.

Ad 4um iam declarauimus necessitate intellectus agentis: et diximus quod non est in creatio intellectiones vel species intelligibiles diuersas a rebus intellectis: sed est sic lumens intellectus potentie: mediate quod perficit ab intelligibilibus: sicut principium a coloribus: et tu vide loco eius.

Ad 5um dicitur: quod singulare et vltimum potest accipi dupliciter: vno modo ut habet rationes diuersorum intellectuum. scilicet. putant apprehendunt diuersis et perfectis cognominibus: et hoc pacto singulare sensu: et vltimum in intellectu apprehendit: ut docet Aristoteles et Auerroes in 3° commento. 9. Alio modo ut reducunt in foras vniuersales intellectus. scilicet. putant cognoscit sub alietate vel puenientia: isto enim modo habet formam et rationem vniuersalem: cui numero: est enim totum id vniuersalem numero aliud ab auro: et sic intellectus cognoscit in intellectione eterna: nec oportet quod oportet dicitur aliquid cognoscat illa diuersis et perfectis cognominibus: methaphisicorum enim ponit dicitur inter ens et hoies vel puenientia: et tamen nihil cognoscit nisi ens distincta cognitione: hoc autem cognoscit a phisico: sed sufficit quod distincta cognitione hoc cognoscat ab habitu sibi proximo ac subordinato: sic intellectus mediate sensu cognoscit distincta cognitione: singulare autem ut tranfit in rationem vniuersalem numero: cognoscit ab intellectu: ut mediate sensu fuit potest singulare per se.

Ad 6um imo dico: quod si daretur species intellectus non perficeret ab intelligibili: et quod non datur: ideo perficit per se ac immediate ab intelligibili: que admodum forma perficit materiam perficit dico sine medio quod sit foris similitudo: sed ipsa immediate attingit essentiam materiam receptione physica et corporali: ita intellectus immediate attingit essentiam intellectus per se: ac immediate intentionalem et vltimum: ut dictum est: est enim intellectus potentie materia intelligibilis: sic materia per materiam sensibilem: non differens nisi penes particularem modum recipiendi et vltimum: ut dicit Auerroes.

Ad 7um iam diximus sepe sepius de modo quod intellectus continuatur nobis: intellectus enim secundum sui naturam forma nobis nata continuatur secundum positionem ac postremam perfectionem: et huiusmodi nulla alia est causa: nisi quod est intellectus: et nos hoies sumus hoies. Sed quod nunc sibi con-

tinuat est per nouum individuum: quod si sit particulare: non secundum partem reddit intellectus sibi continuatur: nec est inconueniens: quoniam illa tractio fit per minus commune ut diximus.

Capitulum 40^m: in quo soluntur argumenta ex Auerrois accepta.

Itaque solutus argumenta ex verbis philosophorum soluentur: et per debes scire quod species apud peripateticos non est specificata ac si similitudo rei et qualitas illi: sed est forma intellectus seu precepta perficiens intellectus intentionalem: et ideo vbi Aristoteles in translatione nostra habet species: Auerroes in translatione eius habet formam: erit ergo sensus quod intellectus est impassibilis corruptiuus receptione tamen est susceptiuus forme intentionalem et vltimum non in heret: tanquam sibi accens: ut male exponit latini: et potentia hoc: scilicet perfectiuus ac vltimus existens materia ut diximus. Alia auctoritas est in oppositu: locus enim non est subiectum cui inheret locatus: ut Simplicius tangit: sed est potentia locatus: et quod intellectus non recipit formas intelligibiles inheret. tanquam accidentia eius: sed intentionalem et vltimum: tanquam perfectiones et intentiones: ideo continet illas: et hoc pacto est tanquam locus: est enim locus vltimum potentia immobile primum. Modo intellectus est vltimum potentia formas intentionalem et vltimum ac perfectiuus immobile: quoniam vniuersales intellectus cum intellecto est maxima: cum sit idissolubilis: est enim vltimus vltimus quod abstrahit a parte et loco et tempore: quoniam ad que intellectus perficit ab oibus intelligibilibus: quot enim sunt possibilia intelligi: tot potentia: et quot potentia: tot potentia intelligi: et ideo bene dicentes sunt aiaz esse locum formarum. Vbi Simplicius sic loquitur (comedat locum formarum aiaz enunciates: ac simul quod manifestas quod non de participato ab anima intellectu erat ipsi sermo ille nanque non anima: sed instantior suba simul hoc quod formas non accitua vocat: hoc enim sensitiua susceptibilis) hec Simplicius ad verbum: ecce quod apte Simplicius vult intellectus accitua non recipere: cum accidentiu receptiuum sit sensitiua pars: intellectus autem bene locus est formarum: que non sunt accidentia eius: et per idem patet in 3° verbo species enim Aristoteles formas accipit: ut Simplicius et omnes comentantur.

Ad primam auctoritate Auerrois sol. patet: nos enim bene ponimus intellectum recipere ac pati: sed non realiter et inheret: tanquam receptum est ei accitua: sed intentionalem et vltimum: ut sepe diximus: quali modo intelligentia inferior recipit et perficit a superiori: ut dicit Auerroes.

Ad secundam dicendum: quod subiectum aliquorum esse potest duobus modis: scilicet inheretionis: et sic suba est subiectum accidentiu: ut Simplicius tangit de mente Platonis in gorgia et in theeteto: alio modo subiectum intentionum ac potius informationum: et hoc est intellectus respectu intelligibilium formarum: et hoc modo intelligit Auerroes.

Ad tertiam phantasma potest comparari ad intellectum dupliciter vno modo respectu intelligere: alio modo ut acquirat nobis: respectu intelligere phantasma est subiectum. id est fundamentum intellectus: quod intelligit ab intellectu quoniam intellectum ipsius est forma vniuersalis cuius esse est in phantasmate imaginato: et sic non habet rationem in adque nec forme nec agentis: sed potius fundamentum et seruatis esse vltimum.

Alio modo comparat: ut nobis acquirat: et sic phantasma est fundamentum habitudinis et relationis: qua intellectus efficit nobis forma et principium intelligendi: et cum fundamentum sit causa relationis: per modum cuiusdam resultationis: et non proprie efficiens: ideo potentia phantasmatis: est quasi potentia motoris: ut sit motor et sic intelligit Auerroes contra Auemp. **Ad quartam dicitur: quod factum est intellectus speculatiuus quod est congregatum ex intellectis: et intellectus: hoc enim compositum est eternum: nec repugnat eterno esse factum: et habere causas: appellat tamen nouum respectu nostri: ac ut destruat opinionem Themistii qui intellectum speculatiuum ponit substantiam eternam intellectus agentis: ut diximus. **Ad quinta: intellectus sit oia modo similitudinis: non quod recipiat intellectus mediante si-****

De intellectu

multitudine: sed hoc pacto fit oia: quonia non intelligit nisi res fiat intells ppter separationem a mete: et sic recipit eas. **C** Ad sextam: dupl'r comparat sensibile sensui in rone motoris: effectiue. s. put causa est agens cuiusdam effectus: q species et similitudo eius dicit. **C** Alio modo in rone forme intentionali perficietis ipsum sensum: h' ergo comparationes inter sensum et intellectum sunt intelligende non de sensibili in primo modo: sed in secundo modo. s. put sensibile perficit sensum intentionali et in alio: non ut agit effectum: qui similitudo dicit. **C** Sicut autem necessaria illa similitudo intermedia in sensu et sensibili: ppter imperfectionem sensus qua non potest perfici a sensibili nisi mediante medio: intells autem cum sit natura superior ac sublimior: id potuit perfici ab intellectis absque medio. **C** Ad septimam: intells speculatiuus potest dupl'r considerari: vno modo in se: et sic semper est extractus: nec repugnat eternum fuisse extractum extractione eterna: alio modo respectu tui vel mei: et sic continue extrahit: intellectus enim agens est principium: quo in nobis fit ista noua extractio: intells potentie principium quo fit in nobis noua receptio intellectus: et in se: nec hoc nec id fiat. **C** Ad octauam: maior est falsitas: scientia enim et res scite non differunt et quia res scite sunt diuersae ab intellectu: non quod sint accidentis intellectui: sed intentiones spirituales perficietes ipsum: id possunt dici alie ab aia econtrario intellectui agenti: qui nihil intelligit extra se. **C** Ad nonam dico quod moueri est duobus modis: vno modo perfici ac intentionali recipere: et sic intells mouet ac perficit ab intentionibus imaginatis motu et perfectione eterna. **C** Alio modo respectu nostri: et sic intellm moueri non est aliud nisi nobis continuari per presentiam phantasmatum: ut diximus. **C** Ad decimam: operatio intellectus est in genere passionis vniuersalis et intentionalis et non particularis et indiuidua: et id non recipit nouum: et si denominat nouiter recipere ex parte nostri: ut dictum est. **C** Ad vltimam: iam per sol. voluntas enim non habet ortum ac introitum in faciendo acquirere accidentia intellectui: sed habitudines intellectus: ut sepe diximus: sunt que mihi videntur esse dicenda in positione Auerroris: instantibus enim principis eius non potest aliter dici: ut per considerati ea que nos tetigimus.

C Caput 41^m: in quo veritas narrat oium dictorum.

Sunt principia in toto libro de intellectu: hec sunt. Intells est virtus passiva: et vero intells est virtus separata a corpore secundum primam perfectionem: hec enim: ut Auerror. testat sunt principia: quoniam his verificatis sequitur oia que dicta sunt de intellectu: si enim intells est virtus passiva: tunc sequitur intelligere esse virtutis passiuus opus: et per se esse in genere passionis: et tunc sequitur esse alterius genus intells. s. qui dicit intells agens que sit oia facere sicut intells potentie est oia fieri. **C** Si propterea intells est virtus separata secundum primam perfectionem: tunc sequitur ipsum esse intellm in actu: et quoniam est intellm in actu: tunc est virtus separata per essentiam: et cum in separatis per essentiam non possit esse nisi vnum indiuiduum in tota specie: quod simul est indiuiduum et additas: et indiuiduum est vnum numero cuius additas est eius essentia: tunc intellm esse vnum numero: ac non alius in me et in te sequitur: sed vnum oibus proculdubio: et quoniam intellus fuerit essentialiter separatus: ac purus et vnus: tunc sequitur quod ipse non substernit accidentibus realibus: et quod intelligere est pati perfectione ac intentionali subiecti formis intellectis: put mens auferat a materia: et sequitur quod species intelligibiles: que sunt Joas. et alij ad Auerror. mentem dederunt accidentia aie: sunt fictiones. Et sequitur: intellectum speculatiuum esse quod prius compositum ex intellectis et intellectu potentie compositum intentionali: ac tanta vnione ut nunquam separet: et tunc sequitur intellm speculatiuum esse eternum: ac formas vniri nobis per presentiam intentionum imaginatarum: sicut

dictum est. **C** Et ipsi vnum numero idem cum sua additate: s. fit multum: sicut vltimo coicabile per diuersa indiuidua: et sequuntur tot ex illis duobus principijs: quot dicta sunt de intellectu: ac possibilita dici: et id videntur Themistius: Theophrastus: Avicenna et alios: qui ponunt intellm separatum et vnum dicere ipsum nullum accidentium recipere: s. Simplicius dicit accidentia recipi in sensitua parte. **C** Themistius in intellectu coicidit Avicenna in rationali aia ponit species: quibus acquiritur aptitudo: qua continue non intells separat: quo intelligimus. **C** Et quod illa duo sunt principia oium eorum: que dicuntur de intellectu: iussit Auerror. fieri magnam considerationem in eis: ut Plato dicit et Aristoteles. et propterea nos tradidimus illis: et declarauimus intellectum uas aiam esse virtutem in corpore: ac formam attingentes nudam essentiam materiam diximus ipsas numerari secundum corpora: ac nouam ex dei luce esse in materia procreata. diximus propterea intellectum esse facultatem essentie aie: et id nec organicus: nec mixtus est: nec virtus in corpore: ipsum tamen numerari per essentiam aiaz numerum asseruimus et alia multa: in quibus errasse Auerror. putauimus: et quod nos procedimus totum oppositum conclusionum: conclusiones enim sequuntur ex principijs: et id dicimus aliud esse intellm: aliud quo intellm intelligit: intellm enim est additas: quam mens remouet a materia: ac additionibus materiam: quo intelligimus: est species in intelligibilibus: que est accis realis inherens aie mediate: qua aia transit in intelligibile: et fit id: et tunc habemus dicere intells speculatiuum esse aggregatum ex speciebus intelligibilibus: et intellectu potentie: et quoniam intells potentie est numeratus: id et intellus speculatiuus erit numeratus: et quod intells potentie est nouus: intells speculatiuus est nouus: et tunc habemus dicere in intelligibile comparari intellectui: duobus modis. s. in ratione agentis et in rone forme: agentis quidem putat creat vel extrahit species intelligibiles de potentia in actu: et ponit illas in intellectu potentie: ut declarabit. **C** Forme autem: quoniam mediate specie perficit intentionali intellm quemadmodum forma mediante dispositione qualitatina et quantitatina perficit materiam: et huiusmodi erit: quoniam nos intells non est per essentiam separatus: s. virtus est in essentie aie: que est in corpore. **C** Et tunc sequitur intellm practicum esse aggregatum ex intellectu potentie: et intelligibilibus practicis: et vna facultates esse vtriusque: s. modo ut est sub vno modo: ut est sub alio. accipiat diuersas rationes: ut scis. **C** Et quoniam ita fuerit sequitur totum oppositum eorum: que Auerror. dixit: et quoniam nos tradidimus principijs non oportet tradidit conclusionibus quoniam vna est traditio principiorum et conclusionum: quoniam conclusiones sequuntur ex principijs. **C** Et mirus est: quod Joas. fand. vir famosus in doctrina Auerrorica sic cepit ueritatem Auerror. enim principia processit: sed in conclusionibus deuiauit: que sequuntur oino ex illis principijs: et sic ipse reperit mendacius semper inter Latinos et Arabes: sic profecto nec est Arabes: nec Latinus: et cam huius totius diximus in hoc libro.

C Caput 42^m: in quo enumerantur quodones in hac positione et soluitur prima quod secundum positionem Joannis.

Sed his accidunt due questiones difficiles: quarum prima est an intellectus actus est intelligens potentie: et species intelligendi: que ratio est intelligendi sunt res diuersae: an vero vna res in subiecto: sed diuersis modo. **C** Secunda vero questio est: quo nam pacto phantasma percurrat ad ipsam speciem ac intelligendi actum. s. si ut causa: an ut dispositio: et si ut causa: vtrum in genere agentis: an alio modo: hec enim sunt questiones que precipue nobis accidunt. **C** Prima quidem questio est Joas. in questionibus reuerentij. q. 4. conatus est soluere: opinatur namque intellectionem inno tamen diuersam esse modo et rone a specie intelligibili: sed re: adeo quod opinatur in eis distinctionem reale: et inducant eum

ad hoc plurimę rōnes: quarū prima est: quę sunt in diuer-
fis generibus differunt fm rem: intellectio 7 species sunt
hđ: quoniā species qualitatis est species: intellectio autē in
capitulo est passionis: ergo 2c.

Amplius cessante intellectus actu pculdubio rema-
net species: ergo erunt diuerse res.

Rursum species causat intellectus actū: 7 omnis cā
differt re a causato: ergo vt pus. C Adhuc:
si nō: tunc phātaſma eſſet immediatū principiū actiū intel-
lectionis. Itē actus primus fm rem differt ab actu scđo: 7
spēs actus est primus: intelligere actus secundus.

Preterea species est vna cōtrariōz 7 intelligēdi
actus multiplicatur: his 7 alys Joā. 7
multi alioz opinati sunt actū itelligēdi g itellectio dī esse
fm rem diuerſas ab itellu 7 a spē itelligibili: vt dictū est.

C Caput 43^m: in quo enumerant argumenta contra Joā.
7 ponitur positio noua.

Cum homo cōsiderabit inueniet ar-
gumenta aduersus Joā. forte
(7 si nō demonstratiua) pbabilioza argumētis
Joā. 7 ideo pmo. arguemus. Si eſſet vt dicit:
tunc intellectus eſſet in actu anteq̄ intelligē-
ret: sequētiā reputant omnes peripatetici extraneam:
7 probamus eam: quoniā ex intellectu 7 specie fit verius
vnum fm Joā. q̄ ex mā 7 forma: 7 qđ verius est vnum
verius est ens: ergo intellectus 7 species sunt verius ens: s;
qđ vere est: actus est: ergo intellectus per spē informatus
est actus vel in actu: 7 intelligere est post speciē: saltem na-
tura vt Joā. voluit: 7 est manifestum per se: ergo intellectus
erit in actu anteq̄ intelligat.

Amplius si species distinguit fm rez ab intellectu
7 precedit actum intelligēdi: tunc in itel-
lectu duo erunt recepta ordine quōdā. s. species intelligibi-
lis: 7 actus intelligēdi: 7 sic: vel erunt ambo qualitates: vel
species erit qualitas: 7 actus intelligēdi passio: 7 nō potest
dici qđ actus intelligēdi est passio: quoniā verius perficit
intellectus q̄ species: cum species p̄supponat ab intelli-
gēdi actu: tanq̄ dispositio: erunt ergo ambo qualitates vt
omnes pcedunt: tūc vel eiusdē speciē: vel diuerſarū: 7 nō
possunt poni in diuerſis speciebus qualitatis: ergo in eadē
speciē: 7 tūc arguo: qđ intellectus nō eſſet denudatus a spe-
cie recepti: tanq̄ a medio recipiēdi: qđ est p̄tra. Auerrōim
in multis locis. C Adhuc difficile eſſet dare illius speciē
necessitatem: cum nō sit necessaria tanq̄ dispositio: nec tā-
q̄ medium inter puram ignorātiā 7 scientiā: nec vt cau-
sa actus intelligēdi: omnia enī argumenta: quę alseram ba-
rum partium probant: sunt debilia 7 nō excedunt naturā
sermonis dialectici. C Facilius ergo dicendum puto. in-
tellectionē esse speciē fm rem: sed differre solum in mo-
do 7 ratione: potest enim effectus cōparari ad intellectus
potētē: 7 ad formā intellectus abstractam a materia quę
vocat̄ obiectum intelligibile: si enī intellectui cōparetur
sic passionis 7 intellectionis nomē sibi vendicat. C Si at̄
obiectum respiciat intelligibile: cuius est similitudo: sic ra-
tionē speciē retinet: erit ergo vna res absolute: s; modi in-
telligēdi illas sint diuerſi. C Et tunc ad primū argumētū
Joānis p3 qualiter intellectio non est sola passio fm nos:
nec s; eum: sed est qualitas spiritalis: vt dixi.

Ad secundam p3 sol. s; enī illa res quę est intel-
lectio maneat: non tñ sub illa ra-
tione: sicut cum remaneat albedo quę fuit fundamētum si-
militudinis: eadē res remanet: quę fuit similitudo: nō ta-
men remanet sub ea ratione. C Et sic cessante intellectio-
ne nō cessat species: quoniā non cessat intellectio nisi fm
rationem: non simpliciter.

Ad tertiam constat sol. quoniā nec intellectio est
causa speciē: nec spēs intellectionis:
cum sint idem numero 7 re differunt rōne.

Ad quartam forte qđ nō est incōueniens qđ obie-
ctum in phantasia sit causa partia-
lis intellectionis: vt declarabitur post.

Ad quintam scisti sol. in libro de anima. 2°. cō-
mento. 5. vbi docuimus actum pri-
mum 7 scđm nō nisi modo differre.

Ad vltimam sol. ps: illa enī multiplicitas est fm
modum: 7 nō fm rem sicut scpe de-
clarauī. C Intellectio ergo 7 species intelligēdi sunt vnū
re ac fm fundamentum: differunt tñ ratione 7 mō intelli-
gēdi: semp enī vitanda est superfluitas quātū est pole.

C Caput 44^m: in quo tractatur scunda questio.

Questionem quoq; scđas Joā. in q̄
stionibus tery questio-
ne. 15. persoluit: cum enim inuenit inter speciē
intelligibilem 7 phātaſma: habitudinē neces-
sariam ac essentialē: 7 insperit qđ omnis habi-
tudo essentialis 7 necessaria est causę 7 causati opinatus ē
qđ vel phātaſma causa sit speciē vel ecōtra: 7 cum insperit
speciē nō posse esse causam agētem ipsius speciē: dedit
phātaſma esse causam 7 agētem ipsius speciē: intelligibi-
lis: 7 qđ intellectus agēs sit causa actus intelligēdi: vt pro-
lixē loquit̄: 7 sic opinatur phātaſma esse tanq̄ agēs in vir-
tute intellectus agentis: ipsius speciē intelligibilis: quę est
intellectui potētē: vt dispositio p actu intelligēdi. C S;
hec positio pōt multipliciter intelligi: vel enim Joā. opi-
natur intellectū agentem 7 phātaſma esse causas agentes:
fm diuerſos ordines: vel fm eundez: si fm diuerſos: vel qđ
intellectus agens sit tanq̄ causa vniuersalis sicut sol: 7 phā-
taſma tanq̄ causa particularis: sicut homo respectu gene-
rationis hominis: vel qđ phātaſma sit tanq̄ instrumentū:
7 intellectus agens sicut principale 7 ars. 7 g. sicut semen
respectu patris: vel securis respectu incisionis: si autē fm
eundem ordinem: vel eque principaliter sicut duo trahen-
tes nauim: vel vnum eoz principaliter altero: vt semē pa-
tris 7 matris in generatione fetus apud medicos. C Nō
potest fingi primus modus: quoniā tunc totale agens pro-
ximus speciē intelligibilis eſſet phātaſma: qđ est impossibi-
le: quoniā tunc effectus prestabilis eſſet phātaſma: causaret ab agente
vili: 7 natura corporalis ageret tanq̄ cā totalis: in naturas
spiritalis: qđ est manifeste falsum: 7 alia multa. Nec pōt
fingi scđm: quoniā nullus agens eternum vitur instrumē-
to nouo tanq̄ moto ab eo: in cuius motione cōsistit tota p-
fectio secunda illius: vt declarauimus als. Si vñ qđ eque
principaliter pcurrunt: tunc eſſent equalr digna ac neutro
neutrum eſſet prestabilis.

Amplius si intenderet virtus vnus: alterius virtus
superfluit: vt si intenderet virtus vnus
trahētis nauim: alter superfluit. C Et ideo videt̄ mihi qđ
phantasma in rōne nature particularis ac ppria virtute: 7
intellectus agēs p propria virtute pcurrunt: sicut duę causę
partiales facientes vnaz totalē: itaq; nec intellectus agēs
habet virtutē suam a phātaſmate: nec ecōtra: sed tantum
est ibi differētia penes p̄cipaliter 7 minus principaliter
intellectus enī agens principaliter pcurrit: qđ phātaſma:
quoniā p̄stabiliōri modo. Nec est semotiū: imaterialē cau-
sari a materiali: tanq̄ a causa partiali. Et vniuersaliter no-
bile ab ignobili hoc mō: 7 hoc p̄fecto pacto dicendū est
apud nos: quicquid dicat Joā. g in hoc errauit multis mo-
dis. Quę quidem de intellectu practico 7 speculatio di-
cenda erant hec 7 tot sūt. Et sic finis sit Quinti libri de in-
tellectu domino concedente.

Augustini *Alphi* de intellectu: Liber. VI.
Qui est de statu anime.

Caput p^m. in quo narrat intentio libri: et ordo dicendorum.

De dicta sunt in his de intellectu: supportantur ut de origine anime in immortalitate separabilitate et multitudine. **¶** Rursus et quod in commento nostro dicitur: et in libro de beatitudine omnia confessio subicienda. **¶** Consequens est de statu anime pertractare: est autem

status eius terminus ultimus vel omnium actuum generalis: ac prima: vel beatitudo omnium bonorum: congregatio perfecta: ut philosophi dicunt: inuenimus autem hic diuersas positiones: quoniam quidam statum eius in corpore ponunt: quidam et post corporis solutionem: et quod ipsa in corpore prior est seipsa extra corpus: prius est: ut per positiones de statu anime tractemus quod ipsam in corpore tamen stare possent. **¶** Deinde positiones eorum: qui eam post corporis solutionem stare: ac permanere sentiunt. Est autem per tractatio hec honorabilis appetibilis ac difficilis: honorabilis quoniam sicut Aristoteles dicit in 8° topicorum capite. 4. diuidere autem habet: ut quoniam disciplina a disciplina melior aut in eo quod tertior est: aut eo quod melior: et quoniam optimum omnium naturalium animus est: et quanto erit optimus quoniam in eo perfectionem et statum ac quietem intelligimus: ergo per tractatio nostra honorabilis est: cum de re honorabili ac optima sit. **¶** Appetibilis vero quoniam desiderium humanum est velut via status aut terminus: quod cum hec tractatio est de termino nostri desiderii: erit et summo: pere desiderabilis. **¶** Quod non difficilis ac ardua res: per se cito quilibet credat: sunt enim tot viri: qui hac in re cespitarunt: quod seculum cespitare faceret multos: et maxime cum in Aristotele quod nonz hanc solutionem non inuenimus in libro de anima: ubi debebat eam solueri: et sic per intentionem: ordo dicendorum: et utilitas tractatus.

Caput 2^m. in quo narratur prima positio in generali.

Tantum rationalis anime et spiritus hominis felicitate beatitudine ac fine ultimi volumus intelligere: et sicut dixi: quidam animas stare dicunt in corpore: quidam extra corpus: quidam et in corpore et extra corpus. Eorum quod dicunt eam stare in corpore: sunt omnes qui rationalem animam mortales ac simul cum corpore interimunt autumant. Qui autem eam stare extra corpus dicunt: solum hi sunt: qui animam prius creatam ac productam esse cum reliquis intelligentibus deinde ad corpora venisse: ut anima ex cuius presentia animatio perficitur hominibus. **¶** Qui denique eam et in corpore stare et extra corpus sunt peripatetici: qui rationalem animam credunt eodem instanti esse per creatam quo corpori unitam: ergo positiones de statu anime: variantur varietate et discrimine positionum circa essentialis anime ut dicit Averroes in libro de felicitate: et ideo scimus quod tractantes de statu anime operis ut pertractet de esse anime: quecumque sunt dicta sunt de anima tanquam fundamenta sint accepta a nobis: reliquum erit tractare statum illius iuxta fundamenta accepta. **¶** Eorum ergo qui animam mortalem dicunt differunt in positione status. Carneades enim academicus nature tantum bona statum anime et hominis animati predicat: qualia sunt robur/sanitas/pulchritudo/et alia corporis bona. **¶** Alii autem in diuinitas ac fortunam bonis ut midem: que mystice traduntur: ut Aristoteles inquit politicoz primo: alii quoque statum hominis in eo quod bonum in anime vir-

tutibus tamen determinantur: ut Diogenes cinicus et forte Socrates. **¶** Academicorum quidam felicitatem ac hominis statum congregatione horum trium bonorum. scilicet corporis anime et fortunam.

Rursum eorum qui in nature bonis stare animas dicunt: ad huc partiti sunt: quidam enim statum perfectissimum hominis voluptari dicunt: ut epicurei. Quidam in gloria: ut stoicorum multi qui bonis felicem existimant: quod honore gloria et fama polleat: cum quibus forte Dinomachus: et Laliptus congruunt. Reges autem et omni statum hominis in eo quod homo potentiam in omni genere esse autumant. **¶** Quecumque igitur de felicitate et statu hominis perfectissimo dici possunt hec et tot sunt: sed non licet aliquem absentem condennare: nisi visa causa dicendi: ut dicit Aristoteles. ideo ponemus horum singulis capitulis enarrabunt: per priusquam fundamentis confirmare conabor.

Caput 3^m. in quo narrat positio dicentium voluptatem esse statum hominis: et argumenta eorum.

Sna quidem corporis sunt comitia ad voluptates/glorias/et potentias: id non operis facere capitum separatum de bonis corporis et alius: incipiendum ergo est ab eis qui voluptatem statum perfectissimum hominis opinati sunt. Aristippus igitur Cyrenaice secte perceptor: Zudorus Platonis familiaris: Philoxenus: Sardanapalus Assyriorum rex: Xerxes persarum rex: ac infiniti ceteri homines: et ciuitates innumerabiles: quorum omnium quasi princeps fuit Epicurus: opinati sunt voluptatem esse summum hominis statum ac bonum. Syllogizatur autem Zudorus: hoc omnes appetunt statum ut manifestum est et viuentibus et non viuentibus: rationabilia et irrationalia: omnia appetunt voluptatem: ergo in tertia figura voluptas est status ultimus. Aristippus autem arguit per regulam tertii topicorum: si enim inquit contrariorum peritria sunt peritria: si dolor est per se fugiendus tanquam summum malum: voluptas itaque omnibus erit expetenda: tanquam summum bonum. Amplius Zudorus arguit et rursum: quod eligunt gratia sui est status ultimus: sed delectari gratia sui eligunt: ac expetunt statum ergo delectari. Minus per nullus enim querit alteri cuius gratia velit delectari ac voluptari: nisi quod voluptas finis est.

Rursum arguit quod appositum cuiusque auger bonitatem illius status est ultimus: sed voluptas addita cuiusque est augens bonitatem illius. ut per se: voluptas ergo status. Philoxenus vero ratiocinatur: et quod meliori inquit et honorabiliori inest magis eligendus: ut quod deo quam homini: sed voluptas est dei eligibile et expetendum ut Aristoteles. et metha. etiaz testatur: ergo et homo voluptatem eligere tanquam summum debet. **¶** Epicurus autem ut Tullius narrat in libro de finibus bonorum et malorum ratiocinatur et sic: id cuius oppositum oditur refelliturque ipsum in se amabile ac summe expetendum: sed dolor oppositum voluptatis summe oditur refelliturque: ergo voluptas eius opposita summo opere eligibilis: beatus igitur hominem dicitur qui voluptari vident existimantque: ob quod Xerxes repetitori noue voluptatis stipedium instituit: et ut felicitaretur credebatur. **¶** Hec igitur de voluptate veteres. senserunt: ac bis argumentis moti sunt.

Caput 4^m. in quo refellitur hec positio.

Ritola peripateticorum voluptatem esse malum: nullamque aliam pere ex se. videtur. **¶** Inuitas/desideria/oblimiones/signauas testatur ob quod arguit voluptatem non esse summum bonum: nullum inquit summum bonum impedit prudentiam: sed voluptas impedit prudentiam: non ergo voluptas summum bonum. **¶** Immo ut Tullius ostendit in libro de finibus bonorum et malorum voluptas destruit temperantiam/fortitudinem/ac iustitiam: temperantiam quidem quam ut inquit Licero in libro offici. temperantiam libidinum inimica: libidinum autem amica. est voluptas: voluptas ergo

destruit temperantia. Fortitudinē hō: qm̄ vt Cicero testat̄:
 ⁊ ibidē: iam qm̄ dolore sumus malū dicat apud eum quez
 habet locū fortitudinē: que est dolorū laborūqz contemptio.
 Iustitiā deniqz: quoniā vt Cicero ⁊ Aristō. ostendunt: qui
 voluptuosus est iustus minime esse pōt.

Amplius nulluz cōe hoibus ⁊ pecoribus ac bestijs
 sumus est bonū: voluptari ⁊ hoibus ⁊ be-
 stijs esse cōe nemo est qui formidet: maior p̄cipua: ad ma-
 iora enī genuit nos nā: vt Cicero inquit: q̄ ad voluptatem
 nobis ⁊ bestijs cōez: ⁊ vt Seneca testat̄ i q̄onib⁹ ob aliud
 p̄fecto nati sumus: q̄ vt cibuz potūqz p̄coleremus: ⁊ hoc
 Auicēna in 9° sic metha. caplo 7°: p̄tra suā legez testat̄. d.
 sapiētibus hō Theologis multo maior cupiditas fuit ad
 sequēdūz hanc felicitatē: q̄ felicitatē corporū: quez quāuis
 daret eis: nō attendērent eā: nec app̄ciati sunt. eā: cōpa-
 ratione huius felicitatis: quez est p̄iunctio p̄ime veritatis.
 Et hoc Arist. 7° etby. testimonio alioz inquit: nihil qd̄ quez
 rī a pueris ⁊ bestijs est bonum.

Rursum nullum sumus bonū mala sequunt̄: s; volu-
 ptatē mala fere infinita seg oñdunt p̄hi: in-
 quit enīz Plaut⁹: ita dis placitum voluptati. vt maior co-
 mes subsequat̄. Hippocrates q̄qz docet crassa ⁊ obela co-
 pora in paralytū ⁊ pessima morboz genera erūpere: nisi
 cita missione sanguinis minuant̄ vñ ⁊ atblete: quoz vita
 rars sagina est: vt Galenus dicit: diu viuere nō possūt nec
 diutina p̄frui valitudine: quoz mētēs adipibus inuolutē:
 nihil sublime tenuēue p̄nt cogitare: p̄ qd̄ pinguis v̄ter
 nō gignit sensuz tenuē: vt Diero. ait. C. p̄opter qd̄ Anti-
 sthenes socraticus p̄hs ait: insanirez nocet empia dolore vo-
 luptas: ob qd̄ Socrates arguit nullū sumū bonū occultat̄:
 sed sūt voluptates q̄s ob turpitudines occultamus. C. Ex
 his ⁊ alijs: q̄ ex Aristō. tum p̄mo: tum 3°: tum 7°: tum 10°:
 etbycoz excipiunt̄ volumus voluptatē sumuz bonuz: ac
 hois vel ipsius aīe statum vltimum nō esse.

C. Caput 5^m: in quo soluunt̄ argumenta opposita.

Aristoteles in 10° etbyco. aliquos ne-
 gātes maiorē Eudoxi in-
 ducit: ⁊ expositores illi⁹ libri dixerūt esse Pla-
 tonē. Plato enī vt dicunt abnegat hāc bonuz
 est: qd̄ oia appetūt: sed mentiunt̄: qm̄ Plato i
 Hipparcho: sic syllogizat̄ eaz: lucrū ab oibus appetit̄: bo-
 nū ē lucrū: ergo ⁊ bonū ab oibus appetit̄: inducit aut̄ ibi
 Socratē: ⁊ Hipparchū disputātes de maiori ⁊ minori bu-
 ius: tandē p̄lonē dedit qd̄ bonū est qd̄ oia appetūt: ⁊ sic
 p̄ eos mentiri. p̄opter qd̄ Arist. 10° illo subdiuidit volu-
 ptatē esse sumuz bonū vno mō: ⁊ alio mō nō: sed vt Epi-
 curei loquunt̄ de voluptate: minor falsa ē. Quomodo at̄
 voluptas ps sit felicitatis: ⁊ quō nō: posterius dicemus.

Amplius scōa rō etiā verificanda est vno mō: alio
 mō nō: sed sic absolute: nō semp dolor p̄
 se fugiendus: vt p̄ apud fortes: iustos: tēperatos: ⁊ pruden-
 tes: sed quō sit posterius dicemus. C. Rursum quo pacto
 voluptari grā sui vel alterius aligat̄ dicemus: nūc aut̄ mi-
 nor habeat tanq̄ falsa simplr multi enim sunt ⁊ adhuc si-
 nes vteriores voluptatis: vt dicā. C. Adhuc Plato argu-
 mentū quartū p̄torquet: qm̄ addito inquit alio bonū sit ex-
 petibilioz: q̄ sit sola: sumum aut̄ bonū nullo additamento
 cumulari pōt: id enī sumus est cui nihil adyci pōt: ⁊ sic p̄
 p̄positionū ipolitas. C. Itēz qd̄ qnto arguit̄ nihil est: qm̄
 voluptas vno mō deo cōpetit: alio mō in famoso sensu a
 deo remouet̄: ⁊ sic minor est ad maioris intellm̄ equocat̄.
 Et hoc pacto illud qd̄ 6° loco p̄stabat nihil est: quis enī do-
 lor est fugiendus ⁊ qs nō posterius dicet̄: sed iā hic manife-
 ste liquet: nō oēm enī dolozē p̄hi fugiendū esse reputant̄.

C. Caput 6^m: in quo inducit̄ positio eoz: qui gloriā status
 anime extimant ⁊ improbat̄.

Romani greci ac barbari imperatores
 voluptates oēs p̄tinentes no-
 ctes diesqz in laboribus militarib⁹ vigilantes
 vt gloriozi viuerēt: glorioziores inozerent so-
 lam gloriā extimarunt extremū hois statum.

C. Sūt huius positionis Themistocles Atheniēsis: de q̄
 narrat qd̄ noctu ambulabat in publico: qz sōnuz oculis ca-
 pere nō possēt: querētibusqz huius vigilie cām responde-
 bat: Milciadis Tropheis ⁊ gloria se ex somno suscitari.

Amplius Demosthenes valde letatus est glorie su-
 furro: qm̄ anus attica aquā ferēs: ita alte-
 ri in susurravit: hic ē ille Demosthenes: ⁊ p̄fecto vt Sili⁹
 inquit: mortales ad gloriā geniti sūt: hoc carmine loquēs:
 ad laudes genitū capiāt si munera diuuz. Felix ad laudes
 hoium genus. C. Syllogizant̄ aut̄ gloriā esse statū vlti-
 muz: vt Arist. inqt hoc mō: id qd̄ reddit̄ his qui bene ope-
 rant̄ in vita tanq̄z p̄miū videt̄ esse vltimus hois status:
 qd̄ aut̄ honoz exhibeat̄ his p̄z in infinitis: inquit enīz Ci-
 cero nullā p̄fecto virtus aliā mercedē laborum periculo-
 rūqz desiderat: p̄ter hanc laudis ⁊ glorie.

Amplius idē Silius oñdit: cū Annibalē alloquētē
 milites laborz suoz solā gloriā esse pro-
 ponentē inducit. d. mibi magna satis sat vera superqz Bel-
 lādū merces sit gloria: cetera vobis Vincant̄. Qd̄ qd̄ glia
 sit vltimus finis restant̄ poetē ⁊ viri fere ifinitis: inqt enim
 Valer⁹ Glac⁹. Tu sola aios mētēqz peruris glia. Itē Si-
 li⁹ italie⁹: igrarripuit traxitqz vix sat mētēs honestē glia.

Preterea Oratius ait. Sed fulgēte trahit constric-
 ctos gloria curru. Nō minus ignotos ge-
 nerosis. C. Vnius p̄fecto grā pugnē: iŕe: factus deniqz oia
 nra opera facimus: bruta enī cuncta coitus grā: hoies p̄p
 honozē cuncta faciunt. Sed p̄fecto viri hi aberrāt: vt Ari-
 sto. ostēdit etbyco. p̄ qm̄ ois felicitas actus est ⁊ forma feli-
 cis: vt declarabimus. Sed honoz nō est actus felicitis: s; bo-
 nozantis: nō enī in potestate honozati est vt sibi exhibeat̄
 honozē: est enī honoz vt Eustracius inqt exhibitio reuerē-
 tiē in testimoniū excellētis boni. C. Scōdo arguit Aristō.
 qd̄ appetit̄ alterius grā nō est sup̄remus hois status: s; bo-
 noz nō sui grā: s; alterius appetit̄: vt. i. firma habeat̄ de eo
 opinio: ergo honoz nō est felicitas. Unde Tragicus poe-
 ta exclamat: o doxa doxa: o gloria gloria quid aliud es q̄
 aurum inflatio magna. C. Hanc p̄tēpsit Democritus ab-
 derites: cū letatus erat qd̄ Athenis multos annos vixerit
 ignotus illi vibi: veni inqt Athenas ⁊ nemo me nouit. Itē
 Seneca: qd̄ vixit notus oib⁹ ignoz⁹ mox̄ sibi cū quo Ora-
 tius p̄cordat: nec vixit male: q nat⁹ mox̄ s; sefellit. C. Ex
 his p̄z qd̄ de glia rē. argumentū hō hoiz nihil est: id enim
 nō exhibet̄: vt p̄miū: s; vt signū felicitatis: vt declarabi-
 t̄.

C. Caput 7^m: in quo narrat̄ positio. d. felicitatē ac hois sta-
 tum esse in potētia: vel in diuitijs: vel corporis bonis.

Est hos inuenimus quosdā p̄stantissi-
 mos viros: qui statū hois po-
 nunt in potētatu: aly in diuitijs: aly aut̄ volue-
 re statū optimū esse in corpis bonis: q̄lia sunt
 viuacitas: pulchritudo: robur ⁊ sanitas: dicen-
 tes hois statū esse potētatum: mouent̄ qm̄ regnū (vt Li-
 uius inqt) res est inter deos ⁊ hoies pulcherrima: quo sit
 vt reges oy dicant̄ terreni: arguit̄ ergo id quo ponit̄ hō i
 gradu p̄mo deo est felicitas: sed potentatus boiem po-
 nit in hō gradu. ergo potentatus felicitas est.

Amplius arguit Anaxarcus: qd̄ sufficit sibi ⁊ alijs ē
 felicitas: s; potētia sibi ⁊ alijs sufficit: po-
 enī regis est regi ⁊ subditis sufficiēs: q̄ potētia ē stat⁹ hois.

Rursus arguit vbi Politicis: quo ipse ho honorat est felicitas: que admodu Arist. et secum tradit in pmo etby coz: sed potetia homo honorat maxie: vt docet series politica z ordo experiencie: ergo vt prius. Postremo: qd est finis laboz vigiliaz ac oiu actu felicitas est hois ac status: sz potetia ho e vt ligidissime ofidit experiencia. Qui ho diuitias extremu bonu autumat bis mouent argumetis: pmo qm felicitas est status oiu bonoz aggregatione pfectus: vt testat Boeti. 3o de solatione: sz diuitie sut ho: vt ex qnto accipit etby. numisma enim ingrest. inueniuz: vt sit fideiussoz habedi p eo quodcuqz ho voluerit.

Amplius id circa qd redit desideriu hois est felicitas: mo: vt dicit Arist. p Politice desideriu circa pecunias z diuitias est infinitu. Rursus Arist. in de bona fortuna i vltimo videt dicere beatitudine esse bonaz fortunam: modo fortuna est dña bonoz exteriorz ergo rē. Quod aut status pstat in diuitijs vates oēs sentire: vnde z Oratius ingrois eniz res virtusifama: decus: diuina: humanaqz pulchris. Diuitijs parent: quas q pstruxerit ille. Clarus erit fortis iustus sapiēs et rex: z qgd voret. Dinc id veris verificat: nihil esse tā sanctu: qd nō violari: nihil tam munituz: qd non expugnari: pecunia possit. Solebat z Euripides dicere: pecunia ingēs generis humani bonu estimat: ppter qd Seneca dicit cui diuitie superant: huic nihil prozuz deesse credit. Et sic verifico verbu Apulei in apologia: tāti ingre vera estis quātū habetis: quo fit vt respolum Biantis sapiētis atbenaz stare cū: interrogatus eni qdnam faciēs homo delectat lucras respōdit: cuius sentētie Pitbius Bichinicus esse fertur. Qui dicunt bonu hois pstatere in bis que cozpis sunt Carneadis sectatores z vident apud me bis moueri argumētis: infirmitas est homini pessima: qm tollit esse: ergo sanitas homini optima: qz seruat esse. Amplius: quo remoto remouet oē bonu vī esse supremū bonu: sed sanitas est qua remota remouet oē hominis optimū: ergo rē.

Rursum oium terribilissimū est mors: ergo sumum appetibiliū est viuere mozi oppositu: p lo cum a pstrari: sed sanitas est magis vite saluatiua qz que cūqz virtutis opatio: id magis appetibilis: z sic magis felicitas. Ex his pstat qd de felicitate dixerūt veteres: z qbus argumentis moti sunt: z quo sustentant.

Caput 8^m: in quo refelluntur hō positiones.

Quod facile ofidit Arist. qm in potetia regni ē miseria admista: sz nulla beatitudo ē hō. Amplius vi dion puzensis ingre: regnū est res ardua laboriosa plena curaz: ac negotioz: que semp principes ipsos pturbat: sz in felicitate nulla cadit perturbatio: ergo rē. Et binc verificat id Senecę: si mul ista posuit p ditor mundi deus: odiū atqz regnum: alia multa pnt induci de quo nō curo. Qd nō i diuitijs: excludit Arist. tuz p hoc: qz eas acgrere ptingit maxime per fraudes z violētias: tuz p hoc qz nō ppter se acgrunt: sed qz vtilis ad aliud: tuz et qm sepe nocuentū inferūt hntibus: multi nāqz perierūt diuitijs: sicut p etbyco. traditur. Et id 7o Politice dicit: qd vtile ē eoꝝ excessuz aut nocere necium: aut nihil esse proficuū habentibus.

Amplius arguit Seneca: nihil bonuz sume vī: quo qs bene z male vti pōt: qd aut qs vti possit diuitijs in malu z bonu pstat: ppter qd d auaris Anaxagoras interrogat: an essent felices dixit nemo ex his qz tu felices existimas. Dic Socrates dubitauit: an Arche la Macedonie rex sit felix: z negauit piaz regē eē felicē.

Rursum qd impedit philosophari est pot^o miseria: sz dixit ceno: audito rez suaruz neufragio:

iubet fortuna me expedit^o philosophari. Etia democritus: vt geto aio litteris incuberet bona ei patrię renuit. Et Anaxagoras Elaçomenius: cū bonasset bona ingre: non essem ego saluus nisi iste possessiones perissent: idē z Tales milesius oēs possessiones reliquit: vt p Politice tradit Arist. ppter qd probe ait facile est p his vitari sz in hoc nō intendat. i. nō sit iuus finis vltim^o. Qd nō in bonis cozporis arguo: quoniā felicitas ad nulluz aliud ordinat: sed bona cozporis ordinant ad alia: quoniā sicut cozp^o ad animā: ita bona cozporis ad bona animę.

Amplius sanum: pulchru: viuacē: z robustū: contingit esse fatuū: sed felicē fatuū eē est ipole: ergo rē. qbus pz quo positiones hę remotę sint. Ad rōnes pro illis non oportet respōdere: qm exposita nā z est sentia felicitatis iam declarabit qualr procedunt ab infuficienti: binc respondebitur ad illa.

Caput 9^m: in quo narrat positio academicorum.

Videtur Arist. 7o Politicoꝝ: velle qz tria sint bonoz genera. I. animi cozporis z fortunę felicitas est status boꝝ trium bonoz aggregatione pfectus vt testis est Boetius: aut animi bona virtutes: qles sunt vt dicit Eustraci^o prudētia: tēperantia: fortitudo: z iustitia: z alie multe: bona cozporis bis pportionalia sunt: viuacitas: lenitudo: qz prudētie est pportionalis: pulchritudo qz tēperantie est analogā: robur qd est assequēs fortitudinē. Sanitas deniqz qz iustitie est ad simile. Sunt ho fortunę bona diuitie: vt Arist. tractat in politica: erit ergo felicitas status boꝝ aggregatione pfect^o. huius sentētie Plato vīsus est in gozia: vbi optimū bene valere dicit: sed loco formosū esse: hie diuitias bono mō ptas: z eiusdē videt pculdubio esse Theophrastus in Calistbene: vbi hāc sententiam cōmēdat: in hōꝝ felicitū numero plures esse narrat bystozia: qles tuere Lucius metellus: sz infortunū habuerit tandē. Neos huius z felix: pculdubio ponit. Jte Augustus dia^o pculdubio canit. Preterea Metellus positus est beatissimus. Numerauit solon. Cleobēz z Bitbonem: in numero beatissimoz: z alij fere infiniti narrantur. Diuis positionis rō esse pōt: qm pstrarioꝝ pstraria sūt dña: sz vitia infortunū z cozporis turpitudines efficiūt vitā miserā: qz vtutes/fortunę bona z cozporis faciūt vitā beatā: alij et rōnibus Arist. p etby. vī idem pfirmare.

Caput 10^m: in quo refellitur hęc positio.

Refellit Seneca positionez hanc hoc mō arguens: id magis felicitati expedit quo virtus magis icitat experit ac magis roborat: sed id sūt aduersitates z nō pspertitates: minozē declarat Seneca epla (multum tibi) z in epla (subinde): z in libro de diuina prouidētia per totū: narrat hāc qōnis difficultatē. Ampli^o ex p^o Arist. felicitas sine vtutib^o ē casta: sz vtutes z maxie fortitudo sine aduersis nō acgrunt sz Arist. qz felix oz eē in aduersis.

Rursum alio argumēto Senecę arguo: p exteriores evidentiā virtuoz operuz felicitas magis decorat: qz per pfluētiā diuitiaz z bonoz: sed exteriorius fiunt evidētiora opera virtutū in aduersitatib^o: qz in pspertatibus: qd Seneca declarat in libro suo de diuina prouidētia: z vī esse verbū Arist. in pmo etby. d. qz in olimpiadibus nō optimi coronat z fortissimi: sz agonizātes: ppter qd pcludit Seneca: auctoritate Democriti ibidem: nihil mihi videt infelicius eo cui nihil vnqz euenit aduersi nō licet enī illi seipsum experiri. Jte pntue ptingeret felicē sepe mutari in miserū: cuius oppositū tentat Arist. declarare felicitatē esse firmā z stabilē. d. pmo etby. capite 9° vna. n. byrūdo ver nō facit: neqz vna dies: ita vias neqz beatum

beatum et felicem: una dies nec paucis tempus antecedens: pars de infortunio metelli et eius nepotis: Cleobis et Bitsonis et Priami. Quibus visis Solon coram Erelo lidiorum rege dixit: nemo ante obitum appellandus est beatus. Argumentum eorum patet per se.

Caput 11^m: in quo narrat positio peripateticorum de conditione felicitatis.

Cum considerabis librum ethicorum totum: proculdubio has felicitatis conditiones inuenies: quod sit quod optimum: quod vltimus finis: quod propter se ipsas ipsa eligibilis: quod ad nullum aliud eligat: quod omnia eius gratia eligantur: quod bonum et perfectum: quod quid pulcherrimum: quod quod delectabilissimum: et quod quid sufficientissimum per se. Quod quidem felicitas debeat esse quod quod optimum testat Aristoteles ethicorum primo capite 9°. (d. et forte felicitate quidem et optimum dicere professus quidem videtur) et probat hoc videtur: quod non vltimus finis testatur ipse et 10° ethicorum capite 7°. d. (finem ipsas ponimus humanorum) quod propter se ipsas ipsa eligibilis testat et ipse ibidem in 10. capite 9°. d. (videtur autem utique ipsa sola propter se ipsas diligere) quod ad nullum aliud eligat Aristoteles testat etiam ibidem in primo capite 8. d. (tale utique felicitas maxime videtur: hanc enim eligimus propter se ipsam: et nunquam propter aliud) quod omnia eius gratia eligantur: in 10. ethicorum probat Aristoteles capite 7° in exemplo de ludis: quod bonum et perfectum testatur Aristoteles in primo capite 5°. nos autem dicamus unde discessimus bonum enim et felicitatem non irrationabiliter videntur: ex his que huius vite sunt extrinsecum. Quod quod pulcherrimum et delectabilissimum testat Aristoteles ibidem capite. 11. d. optimum ergo et pulcherrimum et delectabilissimum felicitas. Quod denique per se sufficientissimum ostendit ibidem capite. 8. d. perfectum utique videtur et per se sufficientis felicitas operatorum existens finis. Addeunt aliqui quod felicitas debeat esse principium bonorum et res diuina: ut capite. 16. ac summe honorabile: ut capite. 16. ergo felicitas est finis vltimus optimus propter se eligibilis ad nullum aliud ordinabilis cuius gratia omnia eligantur bonus et perfectus pulcherrimus delectabilissimus et per se sufficientis honorabilis principium omnium bonorum denique existens: et hoc modo in toto libro ethicorum Aristoteles eam declarat.

Caput 12^m: in quo concluduntur positiones ex hac descriptione: et primo positio Subgerii.

Ehis Subgerii vir grauis ac maximus peripateticus: et in secta auerroica familiaris: in libro de felicitate: dedit felicitatem esse deum: quoniam assumpta diffinitione illa pro maiori per te: adde et hoc minor: sed deus est vltimus finis optimus propter se eligibilis ad nullum aliud ordinabilis: eius gratia omnia eliguntur bonus et perfectus pulcherrimus delectabilissimus per se sufficientis honorabilis principium et causa omnium bonorum: ergo deus est felicitas. Amplius arguit fortius: id quo felicitantur omnes est suprema hominis et omnis felicitas: sed deus est quo omnes felicitantur: quoniam omnes intellectus felicitantur intelligendo deum: sed intellectus quo deus intelligitur est ipse deus: ergo deo omnia felicitantur: et hanc rationem ad verbum videtur ponere Aristoteles 10. ethicorum capite. 10. ergo deus formaliter est felicitas. Rufinum quoque felicitatem deum felicitantem alii intellectus et omnia: ut declarat Aristoteles 12. meta. maxime: et Auerroes comen. 38. sed deus non felicitatur nisi deo: 7° politice. d. deus felix quidem est et beatus: propter nullum autem extrinsecorum bonorum: sed propter se ipsum ipse: ergo deo omnia felicitantur: sed nihil felicitatur nisi felicitate: deus ergo felicitas. Adde id in quo reperitur ratio totius boni et totius entis est formaliter felicitas: felicitas enim quod ratione totius boni continet quietat voluntatem: quia totius entis rationem habet: satiat intellectum: et

ergo hec propositio perspicua: sed in nullo nisi in deo reperitur ratio totius boni et totius entis: ergo ut prius. Et quia deus est summus amor ut in Symposio tradit Plato: et auctor totius vniuersi: ut in timo Plato: et in libro de mundo Aristoteles ostendit: ac melius omni bono: ideo attendentes ad ipsum in quantum amor est forte voluptatem crediderunt esse felicitatem: attendentes ad ipsius potentiam et auctoritatem potentiam balbuciant felicitatem esse: attendentes denique ad illius dignitatem honorem ponunt felicitatem: ergo deus cum sit vera felicitas: et sit ipse vere voluptas: vere potentia: vere honor: proculdubio felicitas erit voluptas potentia et honor: et hoc modo verificari possunt dicta veterum.

Caput 13^m: in quo obicit illi positio: et ponit 2° positio.

Sed quod hec positio sit erronea: his argumentis ostendit: quoniam Aristoteles contra Platonem primo ethicorum capite 7° ostendit felicitatem non consistere in bono separato: arguit enim sic: felicitas est qua homo dicitur formaliter felix: sed deo homo non dicitur formaliter felix: sicut neque paries albedine separata dicitur formaliter albus. Rufinum cui inest per se potentia et aptitudo ad aliquid: ei inest ab intrinseco id: ut pars omnibus: sed felicitabilitas inest homini per se: hec enim est per se: homo est felicitabilis: ergo inest eius felicitas ab intrinseco: ergo non deo felicitabitur homo. Adde huc felicitas: ut dicit ibidem Aristoteles est id quod potest acquiri ex opere nostro: et possideri a nobis: sed deus: nec acquiri: nec possideri potest: ergo deus non est felicitas. Amplius felicitas hominis est propria homini: ut Aristoteles probat primo ethicorum capite 9° sed deus non est proprius homini: cum sit quod commune omnibus: ut dicit Plato: ergo deus non est hominis felicitas. Item id quod tribuit alteri felicitatem non est felicitas: sed Aristoteles primo ethicorum capite 13. voluit quod felicitas sit donum tributum nobis a deo: et in libro de bona fortuna circa finem dicit: manifestus itaque quoniam ducuntur spiritus bonae fortunae: hec quidem diuina propter quod et videntur bene fortunati proprie deum dirigere etc. ecce quomodo deus dirigit eos: hoc est dare ei fortunam et felicitatem. Postremo quilibet orbis felicitatur per conversionem ad suum motorem adequatam: ut dicit Auerroes: sed deus non est adequatus motor hominis: sed excedens eum: ergo non potest nec debet esse beatitudo hominis. His et alijs argumentis expositores libri ethicorum dixerunt apud Aristoteles esse duplicem modum felicitatis. scilicet politicum et contemplatiuum. Si capite primo modo sic felicitas est status congregatus ex bonis corporis animi et fortunae: quemadmodum enim in exercitiis: ut inquit Eustracius sunt partes integrantes ipsum differetes: tamen quod est vna prima: ut princeps et alie ordinate secundum illius ordinem: ita bona anime corporis et fortunae: integrantes totam felicitatem: in quibus datur vna pars prior et vna posterior: ac vna principalior: et altera minor principalis: et hic est status perfectus ac aggregatus: his prius proculdubio dicitur felicitas: et de hac felicitate possunt omnes ille conditiones aptari: contracte tamen homini: ut constat: et hanc felicitatem sepe Aristoteles tractat in libro ethicorum: ut patet in multis verbis eius: si non accipitur pro felicitate contemplatiua: sic proculdubio hec felicitas est deus formaliter: ut dicit Eustracius 10. ethicorum et omnes expositores: et tunc opus est declarari quo pacto possit acquiri hec felicitas 2° modo: et an in vita an post mortem: de prima enim non loquimur amplius: cum satis sit dictum in ethicis.

Caput 14^m: in quo queritur questio: an deus possit intelligi a nobis: vel aliquod abstractorum.

Questio valde ambigua fuit an intellectus noster possit intelligere deum vel aliquod abstractorum: potest autem hec questio: ut dicit Auerroes 36. comen. tertij de anima: intelligi

Quaest. de intel.

K

vel vtrum intellectus hominis in se possit intelligere aliquod abstractorum: vel aliter vtrum possit intellectus hominis: vt ei continuus: intelligere aliquod abstractorum: sed vt dicit Auerois hi sensus non differunt re: qm quicquid est possibile intellectui: vt intellectus: est possibile homini: vt homo: mediante intellectu: qm quicquid est possibile motori: vt motor est possibile instrumento: vt instrumentum ad equatum illi. Et etiam quicquid est possibile perfectioni: vt perfectio est possibile perfecto: vt perfectum illa perfectione: ergo idem est querere vtrum intellectus: vt intelligit: possit intelligere substantias separatas: vt et corpori continuus: cum illa corpori continuitas non impediat possibilitatem apprehensionis. **C** Hanc questionem mouit Aristoteles in libro de anima: et tamen: vt dicit Auerois nullibi soluit in libris qui peruenerunt ad eum: et forte fuit ob latentiam huius questionis: et forte quia soluit eam in libro qui non peruenit ad eum: causas autem quibus tacuit Aristoteles. solutionem huius questionis dixi in commento nostro libri de felicitate.

Quod autem intellectus potentie non possit continuari substantiis separatis videtur ambigere Themistius 3° de anima hoc argumento: sicut intelligit agens ad intellectum potentie: ita suba materialis ad subam imaterialem: ergo sicut primum ad 3^m: ita 2^m ad 4^m: sed intellectus agens nihil intelligit materialium: ergo nec intellectus potentie aliquod imaterialium. **C** Amplius plus distat primum intelligibile ab intellectu potentie quam intelligit potentie a cogitativa: sed cogitativa non potest apprehendere intellectum potentie: ergo nec intellectus potentie intellectum primum. **C** Rursus vnus facultatis naturalis: vnus est modus operandi: natura enim vna vno tantum modo operatur: vt dicit Aristoteles in de celo et mundo: sed intellectus potentie est vna natura: et intelligit per modum abstractionis aphantasmatis: ergo nihil intelligit nisi hoc modo abstractedo. **C** s. aphantasmatis: et per istis non intelligit formas separatas. **C** Adhuc si intelligit potentie cognoscit subas separatas: aut per essentias earum: aut per species causatas ab eis: non per essentias earum: quoniam ille non sunt vnum cum intellectu potentie: non etiam per species: quoniam tunc intellectum haberet intellectum: vt arguit Auerois contra Alpharabium 3° de anima comen. 8°. Adhuc intellectus non potest cognoscere se per essentias proprias: sed inlectione aliorum: ergo nec a fortiori alia multo separatio.

Postremo Aristoteles et Auerois in ultimo. 9. diuinorum: ignorantia substantiarum separatarum est in nobis qualis cecitas: sed cecus non potest aliquid visibilem videre: ergo nec intelligit noster aliquid abstractorum: et idem 2° meta physice. prope principium dicit: quod intellectus noster est sicut oculus noctue respectu illorum etc.

Caput 15^m in quo inducuntur argumenta probantia intellectus posse continuari illis: s. m. comprehensione Themistii et Alexandri.

Quod quidem intelligit potentie possit copulari substantiis abstractis et intelligere illas Simpli. Themistii et Alexandri. phantasmatis: et primo ratiocinat Themistius in 3° sue paraphrasis de anima capite. 51. d. quod naturas materiales intelligit in cernendo et a moliendo materiam longe facilius intelligat necesse est que per se abstracta dispendium huius operis nobis remittunt: est ergo vis rationis intellectus potentie intelligit materia abstracta: et hanc rationem tetigit Simplicius in commento tertio de anima. **C** Secunda ratio fuit Alexandri in tractatu de intellectu: que potest sic componi: o quod habet in potentia aliquid in dubitater accedit in actu in aliquid tempore in aliquid indiuiduorum sue speciei: sed intelligit materialis habet in se in potentia receptionem intellectus abstracti: vt iam declaratum est in episto

la felicitatis. ergo, aliquando reducitur ad actum in aliquo indiuiduo speciei hominis. **C** Amplius arguit Alexander. cum cumque suntabilia omnia media alicuius finis: est possibilis finis ille: aliter semper esset in esse imperfecto et nunquam in esse perfecto. Sed intellectui potentie possunt accedere omnia media ad intellectum separatum adiscendum: quoniam potest accipere intellectum in habitu: qui est via et medium ad illum abstractum. ergo possibile est vt aliquando attingat finem.

C Declarauit autem has tres demones filius Auerois. in tractatu de intellectu: qui est summum humanum bonum.

Caput 16^m in quo enumerantur rationes contra has vias.

Auerois in epistola de felicitate obicit Themistius. sic vel loquitur de intellectu: vt intelligit: vel putat corpori vnitur: s. primo modo: tunc Themistius fuit insufficientis: quoniam non sequitur oculus: vt oculus: potest comprehendere formam. ergo oculus noctue: et sic non sequitur intelligit: vt intelligit: potest comprehendere subas separatas. ergo corpori continuus vt patet. **C** Si intelligit per intellectum: vt corpori continuus: non potest quod est in principio: quoniam vt corporibus continuus non intelligit nisi abstractedo: et ideo vt quod sermo Themistii sit dubitabilis: vt dicit Auerois in 3° de anima assenerit eum tanquam necessarium. **C** Secundo formidat Auerois: quoniam si intellectus: vt intelligit: semper intelligit subas separatas: cur non in principio per ipsas intelligimus: sed in fine: et habet ratio latuit Themistius. **C** Ad hoc dedit Joannes. quod si competit intellectui: vt intellectus competit ipsi: vt corpori continuus: nihil est: dicit enim: nulla forma naturalis impedit a sua perfectissima operatione per vniorem ad suum proprium perfectibile. Hoc perfecto remouet expositor: quoniam non impedit ab operatione: que sibi debet per vniorem ad id: modo quod hec operatio debeat illi non est probatum. **C** Ad Alexander. item obicit Auerois. 36. celo. et vt mihi quod duplex sit intellectus que haberi potest de substantiis separatis: vna per essentias earum que a theologis dicitur intellectio intuitiva seu matutina alia per essentias effectuum: que cognoscuntur abstractedo: et hec dicitur abstractiua vel ite vesperina modo: in primo modo est equiuoce dicta ab inlectione secundo modo: tunc vt quod primum arguitur habet maiorem veram: sed minor petit: non enim probatum est intellectum potentie esse in potentia ad intellectum separatum cognoscendum primo modo inlectionis: sed bene secundo modo: maxime cum apud Alexander. intelligit materialis sit corruptibilis: qui non potest perfici ab aliquo eterno. Et per idem obicitur secundo modo concedendo maiorem: de fine eiusdem rationis cum medio ad finem: vt dicit Auerois. 5. physice. comen. 9. modo intelligere primo modo est finis equiuoce dictus intellectus speculatiuus: et sic ratio illa equiuocationem committit.

Caput 17^m in quo defenduntur he tres rationes.

Si he instantie accusant eos de remissa declaratione: tunc si suppleantur rationes ille videntur esse quasi demonstratiue: vt ergo per Themistius supponat vnum esse confessum ab Auerois. s. quod quicquid est possibile intellectui: vt intellectus: est possibile homini mediante intellectu et hoc primo quoniam ad quam operationem capax est forma et oino perfectibile per illam est capax: non enim minus se extendit perfectibile quam eius adequata perfectio. **C** Secundo ois perfectio vniueroca alii cuius essentia et actus primum vniuersalis est ei s. m. postremas perfectionem: quoniam operatio et essentia sunt adequata: sed intellectus est prima perfectio hominis. ergo et intelligere quodcumque eius erit postrema perfectio ei. **C** Aliud autem probat Themistius. s. quod intelligit: vt intelligit: possit intelligere subas separatas et ratio sua potest sic habere vniuersalis facultas intelligens aliquid per aliquam rationem intelligendi: potest intelligere omne id in quo illa ratio perfectissime saluatur: sed intellectus materialis intelligit vniuersalia propter rationem abstractionis. ergo magis illas

illas fabas in qbus magis saluat rō abstractiōis: r hoc pacto Auerro. in epistola de felicitate exponit duob' exēplis maiorē: s. n. inquit oculus videt colores pp rōnē visibilitatis. lucem: lucem videre magis erit aptus in eo q oculus. C' dē pbat scō exēplo. d. qz res que bz recipere ignē particulare magis de necessitate ignē absolute: r sic pz vis rōnis Themistij. C' Tūc ad arg' dōm q intellectus: vt intellectus: pōt intelligere subas sepatas: r tūc bñ seqt. ergo possibile est ipsuz intelligere eas: vt cōtinuus: qm̄ exemplum de oculo nihil est: s. n. sol sit occultus oculis alicuius spēi aialis: nō tñ toti spēi aialis: sic lz intellectus: vt mihi vel tibi cōtinuus: sit occultus intells sepatus: tñ alicui cōtinu' pōt intelligere illū: vt dixi: ex his pz efficacia rōnis Themistij. C' Circa rōnes Alexandri dōm puto eas esse demonstratas vno mō: alio mō esse sophisticas. Si eniz ponat q intellectus mālis sit gñabilis: r corruptibilis: pculdubio nō possunt rōnes reduci in bonū: si eniz vt dicit Auerro. intellectus mālis gñabilis r corruptibilis existens intelligeret subas sepatas: tūc nā cōtingēs mutaret in esse necessarius: r hanc pñtiā breuiter pbamus: lz in 3° de aia prolixē locutus sim: supponēdo qd dicit Auerrois q vnio intells cū intellecto est fortior: s. rior ac pmanētior vnione māc cū forma: r hoc pbauit in cōmēto 5°: qm̄ illa vnio est abstracta a loco tēpore r dispōnib' māc: r vltis: ideo simplr eterna: r accipimus q ois mā que recipit formā cōtinuā corporāl' r individualr: recipit eā semp sic q nunq' expoliat ab illa: r est cōterna ei: r nunq' recipit aliaz nisi illā vt Auerrois demonstrat in libro de suba orbis cōtra Auicennā: ex his cōpono rōnē sic: ois vnio māc cū forma eterna: siue corporalis: siue spūalis est eterna vt cōstat. Sed vnio intells materialis cum intellectu abstracto: est vnio materiē cum forma eterna: r spūalis r fortior omni vnione cuiuscunq' forme: ergo erit plus q' eterna.

Ex his deducamus impossibile: intells potētē vnitur forme eterne: ergo vnione eterne: vnione eterna: ergo est eternus: refo. n. eterna regit fundamentū r terminos eterna eternus g' necesse esse: r est gñabilis r corruptibilis: ergo contingens: ergo natura cōtingēs mutatur in eternaz: ideo accepit Auerrois: q Alpharabius Auemp. r Alexan. r vniuersalr oēs dicentes intellectū materialem esse generabile: non possunt saluare potestātē cōtinuatiōnis eius cum abstractis: r hoc pacto rōnes Alexandri sunt sophisticę: qm̄ intelligere non erit nisi sentire: virtus enim materialis r generabilis nō potest formare: sed tñ sentire: mō sensatio nō est mediū vnus rationis cum intelligere substantias sepatas: r sic rōnes peccāt in minoribus. Sed quomodo fm̄ Auerro. valeant debes scire q Auerrois accipit vnum q intellectus speculatiuus sit mediū dispositiuū r sufficiens pro acq'stione intellectiōis intellectus abstracti: r huius ratio est: qm̄ intellectus: vt intellectus competūt duę operationes. s. intelligere abstracta per essentias eorū: r generabilia per quidditates separatas ab indiuiduis: r cū operatio prima non sit gratia scōc: qm̄ esset cōtra naturaz: deterior eniz potius est gratia melioris q' ecōtra: nisi scōda intentione: ergo intelligere res materiales per quidditates earum est gratia intelligere substantias separatas: ac cepto ergo q mediū ad equatum perueniendi ad intelligere substantiaz separatarū sit intellectus speculatiuus: vt declarabit post: ratio Alexandri est demonstratiua: cuiusq' enim est potentia ad aliq' mediū totale respectu alicuius finis: iest finis po: est. n. eadē potētia medij totalis r finis: r sic pz maior pme rōnis. Sitr amouet calūnia scōc: qm̄ siue finis sit eiusdē rōnis cū medio: siue alterius: cū sit acq'stibilis merito illius medij: r maior r minor sūt necessarię: ex his declarantur rōnes Alexandri ambe.

Caput 18^m: in quo narratur argumentum Auemp. r calūnia Auerrois r defensio.

Auempace hispanus induxit vnā viā in epistola de cōtinuatiōne r in lib. de aia: cuius ppōnes diuersimode declarauit: ppter qd Auer. dicit illas fuisse duas vias: r cōponit sic: omnis intellectus: qui natus est intelligere intelligibile: cuius qdditas est vna numero apud oēs: natus est intelligere substātiā abstractaz a mā r motu sed intellectus humanus corpi cōtinuus est natus intelligere intelligibile: cuius qdditas est vna numero apud oēs: ergo in pma figura: intellectus humanus corpori cōtinuus est natus intelligere substātiā separatarā a motu: r a mā: ppōnes huius in cōmēto nostro de aia exposuimus ad longū. Auerrois Auemp. discipulus in cōmēto. 36. tertij de aia dicit ei pmo: qm̄ qdditas dicit' equoce fere de suba sepata per essentiā: r qdditate rei mālis: r sic ppositio probans maiorē. s. q intellectus innatus est abstrahere qdditates: in eo q sunt qdditates: erit falsa. C' Amplius arguit: vt cui libet abstractē qdditati rñdet phantasma: vel non: si sic cū suba sepata per essentiā nullū habeat phantasma: pculdubio maior erit falsa. Si nō: tunc intells pōt abstrahere qdditate a qdditate abstrahēdo semp: r in phantasia nulla erit abstractio indiuidui ab indiuiduo: hoc autē est 3° Arist. nihil. n. intelligit intells: nisi phantasia illius indiuiduum phantasiē: vt diximus in libro pcedēt. C' Rursum si ita est q intells intelligit subas sepatas in se: cur nō magis in pncipio q' in fine: r seqt illa met questio que facta fuit ptra Themistij. C' Postremo si intells intelligit illa: vt intelligit abstrahēdo vel nō: si dicas q nō: ergo intellectus nō intelligit p abstractionē: r sic maior falsa est r minor: si intelligit abstrahēdo: tunc int' illarū est pars partius scientiē speculatiuē. i. abstractiuā: r nō per essentias earū intuitiua. C' Debes scire q vnū pbat simplr rō hec: aliud pbat a signo: simplr qdē pbat q intells intelligit subam sepata nō per essentialē exclusionē a mā: sed nō p inclusionē: est g' pculo absolut: q intells itelligit abstractū vltimata abstractione qd qdē nō p essentiā est abstractū: sed p nō inclusionem māc: qd abstractū est vnus numero puatione ad oēs intelligētes: r hoc calūnię Auerrois nihil sunt. C' Sz dicentes tunc nō cōcludūt ppositū: dōm q directe nō: sed bene sunt signū ppositi: videmus. n. intellm̄ intelligere qdditatem abstractā: r eā abstrahere: r si in infinitū esset abstrahibilis: ad huc intells eā abstraheret: ergo pōt sciri q intells ēt abstrahere qdditates p essentias earū potest intelligere: r tunc hec ratio est in vi vna cum illa Themistij: r sic patet quo pacto rō Auemp. sit vna: r quō non.

Caput 19^m: in quo declarant tres alię rōnes Auerro.

T cum sint inductę vie horuz inducēde sunt tres alię Auerro. quaz p'ima cōponit sic id qd est maxie a nobis appetibile: r sūmo opere questitū: est nobis possibile fm̄ nos vel qcq' nostri: desiderii. n. nāle nō est ad impossibile: nullus. n. vt inqt Arist. conat ad terminū nō futurū peruenire: sed intelligere subas sepatas est a nobis maxime appetitū: ac sūmo opere questitū: est. n. regula topica: si vnū dū sūmo opere odit' / reliquū sūme amatur: mō ignorātia earū r scientia sunt opposita: ergo si ignorantia earū odit' scia amabit'. Etia sacerdotēs egypty dimissis oibus bonis earū scientiā sūmo opere inuestigarūt: quod si esset hoibus ipole nō esset ab hoibus questitū: r hec est rō Auerrois: que excipit ex 2° metaphy. cōmē. p. C' Induxit Auerrois aliā rōnē in epistola de felicitate: r pōt sic cōponi: ois facultas liberata a mā: r conditionibus māc: pōt in differenter cognoscere omne cognoscibile cuiuscunq' generis. Suel. de intel. K z

ris: cum enim liberata sit a materia liberabitur a determinato modo cognoscendi: sed intellectus est liberatus a materia: ergo potest indifferenter omne intelligibile cognoscere. Et sic proculdubio poterit eleuari in apprehensione intellectus separatorum: et continuari eis. Tertia ratio tangitur ab Auerrois 2° meta. comen. p. 2 in epistola de felicitate. scilicet intellectus humanus non potest comprehendere subas separatas: tunc otiose egisset: quod fecisset id quod est in se naturaliter intellectum: non comprehendens ab alio: sicut si fecisset solē non comprehendens ab aliquo visus: hęc sunt tres rationes Auerrois efficaces: que ponuntur ab eo sepe sepius.

Caput 20^m: in quo enumerantur rationes tres has rationes.

Alpharabius et alij voluerunt humanum desiderium non esse ad intellectionem earum per essentias earum: quoniam id est impossibile: sed ad comprehensionem earum abstractiuam: et hoc est possibile: ergo petit quod dicitur probare.

Secundam debilitat expositor: quoniam facultas liberata a materia potest intelligere subas separatas: sed non secundum omnem modum sui esse: quod non ut corpori potest intelligi illas: sed ut habet esse liberatum a materia.

Preterea Alpharabius diceret quod intellectus potest intelligere illas: non tamen secundum omnem modum intelligentiæ: sed tantum cognitione per essentias effectuum posteriorum et cognitione speculatiua non per essentias earum.

Contra tertia ratio non multa argumenta: inquit enim expositor: quoniam illa esse derisibiles: quoniam fallit in præsentia: quod declarat: quoniam otiosus est quod est propter aliquem finem quem non attingit: dicit modo ipse quod Auerrois supponit intellecta separata esse intellecta et intelligibilia ab intellectu nostro: et ideo si non intelligeretur essent otiose: cui respondet quod sunt intelligibiles per se: non tamen ab intellectu nostro nec sunt otiose: quoniam non sunt intelligibiles gratia intellectus nostri.

Amplius Auerroes committere videtur fallaciam præsentis: quoniam concedit eas posse intelligi: sed non sequitur non intelligunt ab intellectu nostro: ergo a nullo intellectu: ex negatiua enim particulari non sequitur negatiua vniuersalis: ut scilicet topico dicit Aristoteles. Rursus dicunt quod vbi intellectus: nec quid: nec quod illarum intelligeret esset otiosum: vbi autem quicquid earum intelligitur saluatur possibilitas nature.

Caput 21^m: in quo soluntur questiones hęc.

Alus Auerrois in tractatu de intellectu exposuit primam rationem subtiliter apud me: et quod tota calūnia contra primam rationem est contra minorem illius: ideo declarat minorem. scilicet quod intelligere substantias separatas per essentias earum sit a nobis desiderabile maxime arguit: illud inquit maxime appetitur ac desideratur: quo habito cessat totus appetitus: et tota potentia intellectiua ad ulterius intelligendum: hęc pars cuiuslibet hominis: sed intelligere substantias separatas per essentias earum est id quo habito cessat desiderium et potentia intellectiua ad intelligendum: propter hoc inquit in hora orationis: quæ renouata fuerit in intellectu forma: renouatur potest supra aliam formam: quousque ascendit ad complementum de forma in formam nobiliorē et propinquoerē ad actum: in tamen quod in fine perueniat ad actum. scilicet quo nullatenus sit admista potest et ibi cessat potest supra aliam formam et desiderium ad aliud nobilius sciendum: ex his concluditur quod scia intuitiua per essentias earum maxime nobis sit desiderata: ac optata: ea enim sola habita cessat potest ad vltimiorē formam: et desiderium ad nobilius intelligibile: sic non tamen desideratur scia earum per effectus et abstractiua: sed supra illam desideratur scia altissima: vbi cessat potest et desiderium noster: et hęc ratio hoc modo exposita apud me est mirabilis.

Secundam rationem declarat Auerrois in commento 36° tertij. d. Si non posuerimus quod intellectus malis non est admistus materia: tunc iste sermo erit verus. scilicet quod id quod est

magis visibile magis comprehenditur: quoniam quod comprehendit minus perfectum ex eis comprehendentibus: que sunt non admista materia: necesse est ut comprehendat perfectius et non e contrario. Est ergo vis confirmationis: nulla virtus debilitabilis ab obiecto: quanto excellentius est obiectum: tanto excellentiori modo apprehenditur id: secundum omnem modum possibile sed intellectus si est liberatus a materia est virtus non debilitabilis: ergo apprehensio obiecti secundum omnem modum possibile apprehenditur: sic cognitione per essentias earum et per effectus: et hęc ratio si consideretur est demonstratiua. Dispositio sol. ad calūnias: intellectus enim ut intellectus potest apprehendere illas: et per præsentem: ut corpori continuus: quoniam per iam declarata quod potest intellectus humanus: ut intellectus humanus: potest intellectus humanus: ut hic intellectus tibi vel mihi continuus: ut diximus. Et per idem partem sol. ad id Alpharabij: intellectus enim potest accedere non tamen ad cognitionem speculatiuam illarum sed per essentias earum: quoniam cum sit virtus liberata a materia: est nata perfici ab illis secundum omnem modum perfectionis. Circa tertiam rationem laborant multi. Ioan. tamen in quonibus tertij. q. 37° sustentat principalem in vno: quod subiecte separate comparatur ad intellectum nostrum: ut forme nature intelligitur: et intellectus noster comparatur eis: ut subiectum nature recipere illas spiritualiter et comprehensiuē. Et multis modis probari potest ex verbis Auerrois: primo quoniam intellectus potentia est infimus abstractorum: sed semper infimus intellectus est materia superioris: ut dicunt philosophi: prima enim intelligentia perficitur a superiori: sicut materia perficitur a forma. Amplius scilicet quod vilius est potest respectu nobilis: et nobile est tantum actus respectu vilis: ergo sicut substantie separate sunt nature intelligi secundum earum naturas: ita intellectus noster est natus perfici ab eis secundum suam naturam.

Rursum tertio intellectus potentia est materia omnium abstractorum et omnium intelligibilium: sed materia non corruptibilis: ab ipsis formis est potest et apta suscipere omnes formas ergo intellectus potest suscipere omnia intelligibilia: accipiat ergo quod intelligentia sunt potentes intelligi ab intellectu nostro potentia naturali: et intellectus noster potest intelligere illas potest naturali: sicut materia potentia naturali potest suscipere omnes formas arguit modo: intellectus noster corpori continuus est receptiuus et passiuus intellectionis earum: ergo habet naturam potentiam recipiendi intellectiones earum: per essentias earum: ergo si aliqui non attingerent eas non egisset otiose: quod fecisset illam potentiam naturalem intellectus nostri ad illas: que nunquam in actu deduceretur: quod hęc sit intentio Auerrois ostendit exemplo eius: ecce quomodo Ioan. exponit id ex parte intellectus nostri: et non ex parte earum: vtrumque hęc declaratio sit sufficiens post declarabit. Alij vbi Subgerius et multi sui sequaces deducunt consequentiam ex parte earum: et accipiunt primo: quod si intellectus potentia non potest intelligere superiores intelligentias ille non possunt intelligere deum: quoniam forma non apta suscipi in maximo receptiuo alicui generis: illa non est receptibilis in minus receptiuo illius generis: sed intellectus potentia est maxime receptiuus in genere abstractorum: ergo si primus intellectus non est natus suscipi in intellectu potentia: nec in aliqua earum erit susceptibilis: modo habet hęc quod cum de facto intellectus potentia non intelligit primum intellectum nulla intelligentia intermedia intelligit eum. Secundo accepit Subgerius quod nulla intelligentia media potest intelligere mediam: nec aliquam infra primam: si non potest intelligere primam: arguit ergo: nulla intermedia que non potest intelligere supremam potest intelligere aliquam mediarum vel infimam secundum Auer. sed ex primo accepto nulla intelligentia potest intelligere superiorem: ergo nec mediam vel aliquam infra primam. Et his arguit intellectus potentia non potest intelligere deum: ergo nulla mediarum potest intelligere deum: nulla mediarum potest intelligere deum: ergo nulla mediarum potest intelligere mediam: nulla mediarum potest intelligere mediam: ergo nulla potest intelligere se: ergo sunt simpliciter ignorate: quoniam nulla

nulla potest intelligi ab aliquo intellectu: quia vel a primo: vel ab infimo: vel a seipso: non a primo: quoniam nihil intelligit extra se: nec ab infimo: quoniam non intelligit illas: nec a seipso: ergo a nullo intellectu comprehendentur: et sic non egisset otiose: hoc dicit Subgerius in tractatu suo de intellectu: tertio loco inscripto: qui fuit missus Thomae pro responsione ad tractatum suum contra Averroem.

Sed mihi videtur quod haec deductio claudicat aperte contra fundamenta Averrois. primo quoniam accipitur quod prima intelligentia nihil intelligit extra se: quod non intelligit infima: et ideo nullum ens infra deum: et hoc profecto fundamentis Averrois obstat et arguit: omnis intellectus purus est omnia entia in gradu nobilitatis quae ipsa sunt in seipsis: intelligit omnia entia meliori modo quam sunt: sed dicit Averrois in libro de sensu: de sensu disputatione 3^a in sol. 15^a et 18^a. sic (sed ipse est apud philosophos omnia entia in gradu nobilitatis quae ipsa sunt in seipsis etc.) ergo deus intelligit omnia melius quam sunt in seipsis. **Amplius** quae continentur in mente dei: sicut formae artificiales in mente artificis: sunt comprehendentes ab illius mente: sed omnia entia continentur in mente primi entis illo modo ut declarat Averroes. 12. meta. commento. 18. in fine: et in 36. in medio. ergo ut prius. **Rursus** omnis purus intellectus est causa intelligentiarum in tribus generibus causarum intelligit illas per essentiam suam: sed declarat Averroes in libro de sensu: de sensu disputatione tertia in sol. decimo octavi circa finem quod deus est causa agens finis et forma intelligentiarum. ergo ut prius. **Adhuc** ibidem disputatione. 12^a in sol. primo et secundo dubio voluit quod duplex est scientia: quaedam quae causatur a rebus: et haec variatur variatione rerum alia quae est causa rerum: et haec permanet et non variatur nisi relative: sicut columna de dextro in sinistra et contra: ergo deus intelligit omnia scientia quae est causa rerum: et sic per quod intellectus primus intelligit omnia et intellectus inferiores: non prout perficitur ab illis: sed ut est causa eorum: et per essentiam eius: et sic per prius defectus. **Ex** his potest impediri opinio Averrois: primo quoniam positio quod intelligentie medie non intelliguntur ab infima: nec a se: adhuc intelliguntur a prima: eo quod prima est causa earum: et sic non sunt otiose intelligibiles. **Secundo** peccat haec deductio: quoniam haec opinio nulla est: intelligentie medie non intelliguntur ab infima. ergo non a se: non enim reputantur latini intellectus potest esse maxime receptivum omnium intelligentiarum: nulla enim intelligentia intelligit primam: sicut illa intelligit se: et quoniam accipitur: quod non potest recipi in maximo receptivo non potest recipi in minus receptivo: hoc dicitur intelligi de receptivo proportionato: modo dico quod intelligentia prima deo est maius receptivum intelligentionis dei quam infima: et infima sit maius receptivum secundum extensionem: et sic per secundo huius deductione peccare. **Adhuc** tertio peccat: quoniam et si sit infima Averrois quod nullus intellectus intelligens nobilitatis potest intelligi: generis: vilius tamen haec non est rationibus probata: deus namque apud eos intelligit se: et tamen non potest intelligere aliquam rem extra se. Et sic concedi potest quod intellectus noster intelligit se: et entia infra se: et non aliquid abstractorum: et deductio haec peccat his tribus modis: ut vides. **His** ergo sic expositis vobis mihi tandem Averroem aliter sentire: supponit enim ipse subas separatas esse aptas intelligi simpliciter ab omni intellectu: ut intellectus est: ut in diversis locis naturalis philosophiae declaravit. **Secundo** accepit ibidem: quod intellectus noster sit natus eas intelligere: et sic voluit dupliciter esse aptitudinem intelligendi. scilicet ex parte earum: et ex parte intellectus nostri: et quod ipse dicit in principio epistolae de felicitate aptitudinem a parte utriusque extremi esse potentiam reducibilem ad actum: ut declaravimus in commento nostro illi epistolae: ideo potest intelligendi illas est mutua a parte earum. scilicet nostra. **His** acceptis perstantibus declarat Averrois eas quoniamque intelligi a nobis: et inquit: sed hoc non demerit res abstractas intelligere esse impossibile nobis: sicut inspicere solem est impossibile vesperilioni. Et probat illas quoniamque intelligi a nobis. d. quoniam

si ita esset. scilicet quod nunquam intelligerent a nobis: tunc otiose egisset quod fecisset id quod est in se naturali intellectu: id est nati intelligi aptitudine mutua: non intelligi ab alio. **Ex** his patet quod intentio Averrois non est probare intellectus illos esse potest a nobis intelligi: et nos posse illos intelligere: sed nos quoniamque eos intelligere: quod enim sit potest intellectio earum potest reciproca declaratur est in multis libris Aristoteli et Averrois. et sic patet Joannis defectus: quod tota potentia intelligendi consideravit ex parte nostri: et defectus Subgerii: quod tota pervertit ad eas subas: est. n. potest intelligendi mutua presupposita et probatur reductio ad actum: ut patet. **Et** hunc modum dedit in epistola de felicitate: et nos in commento nostro declaravimus totum hoc.

Capitulum 22^m in quo inducuntur omnes rationes possibiles induci pro hoc.

Primo quod intellectus sit aptus intelligere subas separatas arguitur: quod cumque sunt eiusdem naturae quod est potest uni erit alteri potest: modo dicit Averrois in epistola de felicitate: receptio quae est in intellectu mali est species receptionis naturae intellectuum abstractorum: et idem commento. 14° tertio de anima. quod ut dicitur debetur est ut vniatur cum abstracto. **Adhuc** arguitur ibidem: id quod proprium est omnibus abstractis competit omnibus illis: sed intellectum abstractorum proprietatem est ut se comprehendant: et per prius ut prius. **Ex** his rationibus potest accipi quod intellectus noster potest continuari illis: et haec duae rationes sunt acceptae tanquam probabiles.

Quod autem hoc sit etiam de mente philosophorum et auctoritatibus declarat multis: primo ad hoc sunt verba Aristotelis in tractatu de intellectu quod incipit (intellectus auctore Aristotele trifarium dicitur etc.) ubi in capitulo de intellectu adepto ponit haec verba (et intellectus qui est in potest cum fuerit completus et augmentatus: tunc intelligit agentes: quoniam quae admodum potest ambulandi: quae homo habet in natiuitate: venit ad actum post tempus: quoniam perficitur id per quod sit ambulatio: ita in intellectu cum fuerit perfectus intelligit ea quae sunt per suam naturam intellecta etc.) Amplius Themistius idem ponit in tertio suae paraphrasibus de anima in capitulo 52°: ubi arguit intellectum potentiae comprehendere subas separatas inquit (ubi enim intellectus materialis est facultate hac praeditus: pculdubio: ut res penitus abiunctas a materia possit comprehendere etc.)

Rursum Simplicius 3° de anima in commento illius textus inquit (vobis Alexandri et inseparabile inquit contingere inseparabilia esse cognitivum: quoniam et ab inseparabilibus inseparabilia ipsi relosed non erat relos eadem intelligentionis: haec enim velut ictus quod est et excitatio: illa vero intelligentionis finis: incipit ergo hinc et ex inseparabilibus anima: per multa ad extrinsecus inclinationem: ut vero imaginibus illi adiciens velut ab imaginibus in prima exemplaria seipsum reducit etc.) ecce quod plane Simplicius cum Alexandro quatuor ad hoc sentire videtur. **Idem** sentit Alpharabius in libro de intellectu et intellecto: ubi verba Alexandri inducit: et motum eius: et tu vide. **Idem** Averroes pace hispanus in libro de anima: et in epistola continuationis: idem Avicenna 9° mera. et in 6° naturalium parte 5^a: et Algazel et Averroes. et oes fere greci et arabes intellectum nostrum posse continuari illis non formidarunt. **Ex** his soluti potest quod scilicet quod an intellectus possit continuari vel comprehendere illas subas separatas: dicitur. n. quod intellectus: ut intellectus potest intelligere subas separatas et illis continuari pculdubio: et hoc procedit oes nostri theologorum per oes: propter eos quod ponunt intellectum mortalem.

Capitulum 23^m in quo mouentur quoniamque in doctrina Averrois.

Primo batenus: quod intellectus noster in quantum intellectus potest illis copulari: et hoc accepimus ab omnibus fere veteribus. **Sed** in hoc ad sunt ambiguitates non purae: quoniam prima est quod sit vera felicitas apud philosophos.

Cz^o est quō intellectus copulet eis: an imediate: an p me/
diuz aliqd. **C**3° an in hoc statu an post mortē apud Auer/
roim. **C**4° qd sit copulatio hoīs in qua felicitatur. **C**5°/
vtrūz hō in statu felicitatis sit tanq̄ deus: vt dicit Themi.
C6^o vtrū intells agēs p̄s cōtinuet nobis q̄ intelligat a
nobis: vel p̄ ipsuz intelligamus. **C**7° vtrū intellectio feli/
cis sit noua vel cetera. **C**8° vtrū illa itellectio sit intuitiua
an abstractiua apud eum. **C**9° vtrū magister possit eā cō/
municare discipulo. **C**10° si per intellecta falsa possit hō
copulari illis. **C**11° vtrū cū hō incipit esse felix incipit in/
telligere itellectū agentē. **C**12° quō ordine fiat hęc copu/
latio: et an oēs subas simul intelligat intells noster tunc an
ordine quodā: vt dicit Auerrois. **C**13° vtrū plures p̄t ee
felices eadē numero felicitate. **C** Quibus solutis iam erit
doctrina Auerrois in hoc quēsito quasi manifesta.

CCaput 24^m in quo adducitur sol. quozundam ad p̄mam
questionem.

Aceptis omnibus his que ad huius p/
positū seruiunt: superest p̄maz
ambiguitatē p̄soluere: circa quā diuersę dicte
sunt positiones: sed vt strictius loquamur qdā
viri sapientissimi dicūt q̄ beatitudo seu felici/
tas seu status p̄t capi duobus modis: vno mō. s. p̄ cōiun/
ctione: qua aīa rōnalis copulat̄ sup̄remo appetibili et intel/
ligibili: sic beatitudo formalr est relo aīę ad obiectū feli/
cians: quēadmodū vniō cōpositū est relo qua copulat̄ mā
ipsi formę: sic beatitudo hoc mō est relo qua aīa copulat̄
deo et intelligētys. **C** Alio mō accipit̄ pro fundamēto pro/
ximo illius retonis: quę dī copulatio seu vniō seu iunctio
mediante quo tanq̄ p̄ximo fundamēto copulat̄ aīa ipsi
vltimo appetibili et intelligibili: sic beatitudo essentialr:
et p̄ se est ipsa operatio aīę: qua ipsa amat et intelligit deum:
quę operatio est f̄m rem distincta ab obiecto felici et aīa fe/
licitata: sicut alt^o distinguitur f̄m rem a mā et forma: que
recipiunt mediāte ea. **C** Nouent̄ aut̄ hī argumēto hoc: id
quo beata aīa p̄ se et p̄mo copulat̄ vltimo et sup̄remo appe/
tibili et intelligibili est formalr beatitudo: vt oēs p̄hi existi/
mant. Sed aīa beata p̄mo et per se copulat̄ sup̄remo appe/
tibili et intelligibili formalr copulatione p̄ime et funda/
mentalr operatione. ergo beatitudo est formalr copulatio
vno mō: et formalr operatio alio mō: et sic p̄ totū hoc.

Quod aut̄ hęc sit mens Aristō. arguit: qm̄ Aristō. in 9°
metaphy. dedit hęc p̄clonē. d. quare et felicitas
vita: et Auer. in cōmēto. 16. in calce dat rōnē. d. q̄ qualitas
alicuius viui: cōponēt ergo syls f̄m Aristō. et Auerrois sic:
ois qualitas viui est vita: felicitas qualitas est viui: ergo fe/
licitas est vita. **C** Ex hoc syllo arguit̄ p̄positū: ois qualitas
viui est opatio viui: sed felicitas est qualitas viui. ergo ope/
ratio: et tu lege totū textū et cōmētū q̄ clari^o patefacit istud.
C Amplius id quo felicitat̄ deus est vera felicitas: sed dī
cit Aristō. 12. meta. si nō intelligat qd vtiq̄z erit insignē: sed
se habebit quēadmodū: vt si dormiens sine intelligētia: p̄
qd paucis interpositis p̄cludit: nō vtiq̄z erit optima subas
intelligere. n. honorabile inest. **C** Et tu vide Auerroim in
cōmēto. 51. illi^o: q̄ apertius loq̄t. q̄ felicitas est opatio p̄xi/
stantissima aīę: et per p̄s felicitas formalr in opatione cō/
sistit. **C** Adhuc id qd est act^o intells. s. optimus et sempiter/
nus est opatio formalr: sed dicit Aristō. et Auer. 12. meta. cō/
mēto. 39. q̄ felicitas est vita sempiterna et optima quę act^o
est intells. q̄ vt prius. **C** Rursuz id cuius gfa est suba et si/
nis est felicitas: sed dicit Arist. 2° celi: vniūqdq̄z enīz quoz
est opus est gratia operis: dei aut̄ operatio immortalitas: hęc
aut̄ est vita sempiterna: et sic minor cōstat. s. q̄ operatio est
id cuius gfa est suba: et tunc p̄clo erit: vt prius. **C** Possunt
pro hac parte induci plures rōnes: quę ex verbis Arist. ac

cipiunt p̄mo et 10° ethicoz: quaz p̄ma est: cui^o reliqua ope/
rata sunt est felicitas: sed ostēdit in p̄mo ethicoz caplo. 8.
oia operari gratia opationis. ergo et. **C** Amplius id cuius
p̄uatiōe ociosus est homo est finis hoīs: sed ostēdit ibi
Aristo. caplo 9° inductione: q̄ p̄uatiōe opationis hō dicit̄
ociosus. ergo vt prius et. **C** Rursuz id f̄m qd p̄tingit sem/
per optimū esse est formalr finis: sed f̄m opus id est et non
f̄m habitū: vt ostēdit Aristō. ibidē capite. 10. in calce: et ca/
pitulo. 1. 8. q̄ vt prius. **C** Adhuc id in quo est maxima delecta/
tio est felicitas: sed docet Aristoteles ibidē caplo. 11. q̄ dele/
ctatio est in opōne p̄sistens. q̄ vt prius. Das ēt rōnes et alias
multas inuenies. 10. ethi. caplis multis: et tu lege si placet.

CCaput 25^m in quo specialr declarat̄ positio horum.

Vntelligatur ergo positio horuz
p̄culdubio distin/
guenda est: cum enim hō multiplices habeat
regiones sup̄rema et regalis est cōtemplatiua:
cuius partes sunt intells cōtēplatiuus: et volū/
tas cōtēplatiua: quę qdē volūtas nō eo cōtēplatiua dicit̄:
q̄ eius actus cōtemplatio sit: sed qm̄ eius actus: vt sic: spe/
culationē sequit̄: declaratū est igit̄ hactenus f̄m hos felici/
tatē cōsistere in opere sup̄remę regionis: sed qm̄ adhuc il/
lius regionis due sunt partes: intells. s. et volūtas declaran/
dam restat: vtrū f̄m eos felicitas sit vtriusq̄z partis actus:
an p̄ncipalius: et magis actus intells vel voluntatis: hoc q̄
dem enim est occultus et laboriosus: et parū: aut̄ nihil habe/
mus ab Aristō. de hoc: et ideo paucitas verboz Aristotelis
in hoc fuit cā magne dīe in posteriorib^o. Propter qd qdā
sapientes dixerūt actū felicē posse cōparari ad nām aīę rō/
nalis absolutā: et ad potentias illius. s. voluntatē vel intelle/
ctū: si ad nām absolutā: sic felicitas est vnus actus simplex
respectu illius nāę: qm̄ ille actus est circa simplex obiectū:
et in vna nā receptus. **C** Si cōparet̄ ad potētias illius na/
ture vel cōparabit̄ ad potētias simplr: vel vt ordinant̄ in
obiectū felix. **C** Si ad potentias absolute: sic felicitas est
aggregatū ex illis actibus formalr: ita q̄ felicitas erit const/
stans in ambobus illis formalr et totalr. **C** Si vt cōparan/
tur ad obiectū: euz volūtas p̄ncipalius et excellentius per
amozē et velle vntat̄ ac copuletur deo: p̄culdubio felicitas
p̄ncipalr cōsistit in actu volūtatis: circa vltimuz finē: et hī
multa dicunt̄ circa hoc. sed sūma eoz hęc est: nō enim intē
do hic inducere oia verba eoz quos hic recito: sed sūmatz
inducere sensus eoz: et qui approbandi sunt approbabū
tur: et reprobandi reprobabunt̄. **C** Nouent̄ aut̄ hī fortis/
simis argumētis: ois actus: quo aīa vnī ac copulat̄ maxie
obiectō felici: est maxime et p̄prie felicitas. Sed actus vo/
luntatis. s. amare deū: est hui^o: qm̄ per intelligere itelligēs
non ita intime copulat̄ intellecto sicut per amare: quemad/
modū Aristō. in 9° ethicoz. pbat. d. q̄ amor sic. vnit amāz
amato: q̄ amicus est alter ipse. **C** Amplius felicitas dīz cō/
sistere in actu animę optimo: s. actus sup̄remę regionis ho/
minis est optimus reliquaz: et adhuc actus voluntatis p̄e
stabilio: actu intellectus: qm̄ ipse voluntatis actus semper
determinatus est in bonū: intellectus aut̄ indifferēs est ad
bonū et ad malū: p̄ qd multi theologi dicūt q̄ stat aliq̄
intellectū per intelligere vniri deo: et tamen cum illa intel/
lectione potest stare summū odium in eum.

Rursuz beatitudo est quid delectabilissimū vt dicit̄
mus: modo velle magis est delectabile vo/
luntatis: q̄ intelligere: cū velle sit actus p̄prie ei et intellige
re sit actus alterius potētie. s. intells. **C** Adhuc id cuius op/
positū est peius id est melius vt ex regula tertij topicoz: et
9° ethicoz accipit̄. Modo odire sup̄remū obiectū est pe/
simus act^o: ergo amare est optimus et. **C** Postremo tunc
mulier nō posset esse felix: quę tm̄ deū amat et ipsuz nō in/
telligit

telligit vt dicitur. Et hec videt intentio p̄bi in 10° ethyco. caplo. 10. vbi in calce probat sapientē eē felicissimū: qz dei amantissimus: est aut amantissimus deo: qz diligēs z honorans maxime intellm: qui deo cognatus est: ergo beatitudo formalis z p̄cipue consistit in amando deum: z amari a deo: z vt dicunt nō in amore sequēte intellectionē abstractiua: sed intuitiua: vt dicunt isti: amor enī sequēs comp̄hensionē dei intuitiua est vera z perfecta felicitas.

Caput 26^m: in quo repellit positio hęc.

Midetur mibi qz positio hoz peccat primo: qz ponit felicitatē formale esse actum seu operationē diuersam ab essentia intells: z ab essentia sup̄mi intelligibilis z sup̄mi appetibilis. Sc̄do maius pctm̄ est: dum extimat actum felice esse amorē intuitiuus p̄mo z per se: z nō cōprehēsiōne: qz aut in p̄mo delinquit ostēdit: intells enī mā est intelligibiliū: sicut p̄ma mā est subiectū sensibiliū formaz: sed prima mā nō gescit in actu realiter diuerso a forma: z ab essentia eius: sed in essentia formę vt dicit Aristo. mā enī immediate attingit essentiam formę sine oī medio: ergo intells immediate attingit essentiā p̄mi appetibilis ac intelligibilis sine oī operatione media: s̄m rem diuersa ab essentia vtriusqz. Amplius vel sup̄mu intelligibile est melius operatione ad ipsum: vel deterius: si deterius hoc est derisibile vt constat: erit ergo melius: s̄ meli⁹ est finis deterioris 7° Politice: ergo vltimus finis ad huc habet vltiorē: quod est falsum.

Rursum omne tale p̄ essentiā est id quo alia participatiue sint talia: vt pz in oibus: s̄ de⁹ felix est z beatus p̄pter seipsum: ipse ergo est id quo alia sunt felicia: ergo intellus est felix deo z nō operatione: q̄ est circa deū. Adhuc nullum accūs p̄t esse felicitas vltima satians totalē capacitatē rōnalis aic: s̄ operatio siue sup̄mi siue infimi intelligibilis est accūs: quoniā q̄litas: ergo non deceat eam eē felicitatē: vt pz: z multa tetigimus argumēta superioribus capitulis. Qd̄ at peccet in sc̄do ē: dato qz felicitas sit operatio aic s̄m rem diuersa ab vltimo intelligibili z appetibili z ipsa aia: z arguit argumēto suo: in eo actu consistit felicitas qui est p̄fectior: s̄ in⁹ intuitiua est p̄fectior amore intuitiuo: ergo argumētum contra eos minor declarat: quoniā ille actus est p̄fectior ad quē eēntialr sequit̄ delectatio: s̄ ad intelligere sequit̄ delectatio: z non ad delectationem delectatio: ergo intellectio est p̄fectior. Amplius intellectio tangit deū immediatius illo amore: cū amor tāgat mediātē intellectione. Rursum de⁹ est cā mediata intellectionis felicitis: s̄ respectu amoris ē cā mediata: qz mediātē app̄hensione: q̄ intells est p̄fectior amore.

Postremo Arist. 10. ethycoz caplo 10°: mouit. qz determinat in fine q̄nis. d. quare vtiqz erit felicitas speculatio q̄daz: z inquit Seneca: qz in boie optimū quid rō est: quoniā sola rō p̄fecta beatum facit: vide ipsum epla: (inimicitias zc.)

Caput 27^m: in quo ponuntur positiones alie.

Is acceptis ac perfecte expositis sententiis oium peripateticoz est vt Alex. Theophrasti. Simplicy / Auerois / Auicēnc / Algazelis / Alfaraby / Auempace / z omniuz antiquoz: qz felicitas formalis est intells agens ita qz sicut intellectus agēs est formalis felicitas: ita felicitas formalis intellectus agēs: sunt enī nomina diuersa idē significatū s̄m rem habētia. Verum hoz qdam dicētes intellectum agētem esse intellectū separatoz infimum: vt Auicēna Algazel. Alphara. Zemi. Auempa. z multi alij dixerunt: felicitatē rōnalis aic esse infimā intelligētiā separatarū: cū enīz tota rōnalis anima puerfa fuerit ad intellectū

agentē: tunc cōprehēsiō illius aic erit per eēntiā intellectū agētis: ita qz intellectus agēs erit simul cōprehēsiō sibi z rōnali aic: sicut color simul est forma parietis z cōprehēsiō oculoz: in abstractis enī nō differt cōprehēsiō z res app̄prehēta: z iō int⁹ infima erit tunc aic cōprehēsiō z sibi z hanc pōnē Joan. Fando. in q̄nibus tertij de aia ascripsit Auero. cum enīz intells agēs nō sit deus: nec aliqua intelligētiarum mouētuz stellas: p̄culdubio erit infima: ergo felicitas consistit in app̄hensione vltimi intells: cuius sententię Albertus in 3° de anima: tractatu 3° caplo. 11. z i 11° suę sapiētię tractatu p̄ caplo 9°: visus est esse aperte: vt declarabit post: z tunc extimauit Auicenna qz felicitas rōnalis aic sit proxima intelligētia. s. intellectus agēs: felicitas intellectus agētis est intelligētia lunę: z felicitas intells lunę est intelligētia Mercurij: ita qz semp̄ intellus postremus felicitatē in sibi proximo: solus ergo deus ē felix seipso: ita qz deus simul est felicitas sibi z cōprehensio simul intelligens z intellus: felicitas z felix: nullo superiori intellu vel bono beatus: vt dicitur: z recte quātum ad hoc. Dicētes autē intellm agētem esse deū dixerunt felicitatē formale esse deū ac deum ipsum esse felicitatē: hoc pacto syllogizantes: intells agēs est de⁹: felicitas est intells agēs: ergo felicitas est deus: z e contra. Ex his sequit̄ qz vna numero felicitate deus z oēs intellectus separati sunt felices: quoniā deo oēs intellectus felicitant: deus est vna numero felicitas: ergo omnes intellectū felicitant vna numero felicitate: deus ergo deo p̄ essentiā beatificatur: proxima int⁹ essentia dei: vt forma felicitatē iterum intells Jouis deo felicitatē. Iterum intells Martis deo felicitatur: quēadmodū deus deo felicitatur. Iterū intells Veneris deo eodem modo felicitatur. Et consequēter omnes residui intellectū: adeo qz intellectus hominis essentia dei felicitatur: quēadmodum deus essentia dei: ergo vna numero felicitate de⁹ est felix: qua omnes alij: est enim ipse felicitas sibi z alijs.

Ex his amplius liquet accipere qz qlibet int⁹ felicitatē per copulationē intellectus agētis cum intellectu potētię: excepta p̄ma: quę felix est z beata p̄ seipsum ipsa: 7° Politicę capite primo: z 10° ethycoz caplo 10°: omnes autē reliquę felicitant per copulationē dei: qui est agēs intellectus cum earū essentis q̄ cōparatione dei sunt intellectus potētię receptiui ac p̄fectibiles p̄ illum s̄m esse intēntionalē. Differt autē copulatio intellectus potētię lunę z alioz cum intellectu agēte. s. diuino: a copulatione intellus agētis cum intellectu potētię nostro: quoniā illa est simplicit̄ eterna: s̄m se absolute z simplr z in respectu: copulatio intellectus agētis cū rōnali anima est eterna vno modo z s̄m alium modum noua: vt declarabitur. Ex his rursum sequit̄ forte verificatio verboz Aristo. in toto libro ethycoz: z alibi vbi de felicitate voluit ipsam esse actum optimum: actum nobilissimum: actum perfectissimum: dignissimum: excellentissimum: honorabilissimū: amantissimum: finalissimum: liberrimum: delectabilissimum: hęc enim omnia de deo s̄m bos verificanda esse credit: est enī deus actus optimus: qz deus bonus est seipso: nobilissim⁹: perfectissimus: z reliq̄: vt intelligēti facile est inducere. Dec sunt q̄ ex libello Subgerij viri grauissimi excipiunt: vel quędam hoz: z nos labore nostro hoc mō declarauimus.

Caput 28^m: in quo ponitur veritas Auerois.

Igitur positio huius p̄bi intelligat: opz accipere qz sicut vnum p̄cise est intellm z volituz sub diuersis rōnibus: intellm qdem vt p̄ficiēs intellm ipsuz absolutē: volitū: vt p̄ficiēs illū: sub indifferētia sugę vel p̄sensūs: ita vna numero est int⁹ z volitio: sed dīnz: qm̄ intellectio est intellm absolute: volitio est intellm vt accē

ptati vel fugitiu: sic vnamet res est voluntas et intells: int? qdem vt perficit ac format ab intelligibili sub rone foze absolute voluntas at vt pficit cu rone fuge: vel psequel: vt superiori libro diximus. Ergo intells et volutas sut vna met res simplr absolute: snt diuerse rones: et inde videmus Arist. et Aver. nullam facere diuiaz inter ea: nec tractat diuerfos: nec capla diuersa: vt in libro de aia visum est.

Ex his sequitur q vnamet felicitas est intellectio et volitio: ac vnamet essentia est intellm et volituz: est eni in abstractis int? rei idem q ipsa res: ac volitio rei ide et cum re volita: ergo si deus erit felicitas deus erit intellectio et volitio insimul: et simul est volitio q felicitas et intellectio q volitio et felicitas etc.

Amplius sequit q ociosa est qd qres vtru felicitas pncipaliter sit intellectio q volitio an e: cu volitio et int? no dnt nisi noie vel rone: nisi qd fiet sub rone respectiua hoc mo. s. vtru felicitas sit de? sub rone q intellectio: an de? sub rone q volitio vel amor: et tunc quead modu ho sub rone q aial nec d? ronalis nec irronalis possitue: sic de? sub rone q int?: nec d? bonus nec malus possitue: et sicut pncipalis ro hois pssit in aiali tanq in potissimo tali: q habito stat hu hoiez: et quo remoto remouetur ho: et i ronalis pssit tanq in d?ctio illi: sic felicitas p et pncipaliter est int?: tñ volitio est d?bens illam: q felicitas non est de? tñ sub rone q est intellectio: nec deus sub rone q volituz: sed vtruz: sic felicitas est vtruz: s. deus sub ratione intellecti et amati: intellecti pncipaliter et potissime: amati sub rone d?bentis illa. Et hoc dicit Arist. et metha. vbo illo (mouet aut sic appetibile et intelligibile: hęc eni sola mouet: no mota) vult dicere q est finis et felicitas sub rone intellecti et volituz: et no alterius tñ. Et debes scire q lz itellio: vt itellio: stat absq amore rei intellecte: sic aial inquatuq aial absq ronalib: tñ itellio talis rei intellecte. v.g. dei: vt optimi entis: no stat absq amor illi? rei: que ad modu aial: qd est ho: no stat absq ronalis: no q pot ee itellio dei sine amore dei: sic aial qd e ho no pot ee sine ronalis: tñ itellio: vt itellio: pot esse sine amore rei intellecte: declararu eni sapientes pponez aliq esse vera p se: et falsaz pacens: vt dicit Aver. felicitas q est int? dei vt intelligibilis et optimi vt visum est: et cu int? et res intellecta in abstractis ide sit: res at intellecta: cu sit deus: vt ee bz intentionale: deus at est optimus: et in se amor et volitio p essentia intuitiua: pculdubio felicitas: vt int? dei: no est volitio: deus q est felicitas: vt int? et volitio: sic bz totu hoc. Accipio et rursum: q de? coparat ad quelibet intellm inferiorē fm esse intentionale: et sic est finis et forma oium inferioroz intellectuz: et fm esse in se. s. reale et extra aiaz et sic e agēs oiu illoz: vt declarau i pmeto libri destructio destructio. et in pmeto libri de aia.

Ex his sequi dz q intells inferioris sube pot intelligē deū duobus modis: vno p essentia dei: vt qñ itelligit ipm inquatu formā: et sic oēs intells inferiores sūt mā respectu pmi entis: sicut eni mā p essentia forme recipit formā fm esse reale: ita qlibet intells inferior p essentia pmi recipit p intensionalr: et sic p hoc mo intells inferior intelligit semp superiorē: p illius superioris eēntia. Scdo mo intells inferior intelligit superiorē p essentia inferioris v.g. intells lunę intelligit deū p essentia intells lunę: et hoc tñ d intelligit ipm deū put deus coparat intellui lunę: vt agens: et sic intells inferior: respectu dei est qñ forma et finis scdaria itentione: et hoc decepit Subgeriū et eius sequaces: deus eni vno mo est finis et forma oium intellectuz inferioroz. s. fm ee intentionale: alio mo est agēs et qñ mor? scdaria intentione: et sic intells inferior intelligit deū p essentiaz sui: vt intells lunę p essentia intells lunę intelligit deum: et

hoc totū scripsimus in cometo nro libri de aia. Accipio postremo q duplex est int? agēs: ronalis aie vnus. s. tanq sol: vt deus bndictus: q est intells agens: in virtute cui? oēs intells intelligunt. Alius tanq lumē: vt ille q est gradus pfectionis aie ronalis: quo eleuat supra mā et appropinquat deo: vt in libro hito dictu est: pimus intellus est vltis et cois oibus: que oēs intelligit: vt forma est pfecta pficiens eos oēs. Scdo est ppius et eēntia inferioris itells: p que itelligit p? vt agēs est: q intells agēs est de? et lumē ronalis aie: de? n. vt illuminas: ille at: vt q sit illuminatio.

Ex quibus sequit q intells humanus et pñr homo duob? modis pot intelligere deū vno p essentia dei: vt qñ deus coparat hoī vel intellectui eius vt forma. Alio mo p essentia ppiū intells: vt qñ intelligit ipm: vt agens: ita n. intells humanus itelligit deū: sicut intells lunę: sicut n. int? lunę p eēntia int? lunę intelligit deū: vt agēs est: q eēntia est gradus: quo eleuat int? lunę ab oī ente infra eū et appropinquat supmo. Sic int? humanus itelligit deū p essentia humani int? i. p essentia agētis: q est gradus quo eleuat a mā vt accedit ad deum.

Amplius sicut intells lunę p essentiaz dei intelligit deū vt forma: sic intells humanus intelligit deū p essentiam dei: vt forma est. Qu igit ho duob? modis depedet a deo. s. vt formatu a forma: et vt factu ab agente: si reditus eius ad suū pñ? dz esse pfectus: decet hoīem itelligere deū duobus modis. s. vt forma seu finis et vt agēs: et qdem vt formā intelligit deū p essentia dei: vt ho agens intelligit euz p essentiam agētis: et eo fit vt vno ictu ho felix copulet deo vt forme et lumini suę aie: tanq rōni: per quā itelligit pñm: et hęc vocat pfecta copulatio. His acceptis ac verificatis pculdubio appz q de? tñ no est felicitas cuilibet intellectui: s. tñ sibi neqz intells agēs: qui est aliqd aie nre: est felicitas. pma eni est nimis cois vt cois stat: nec redit ad eū felix reditione completa: qrimus. n. felicitate ppiā q ethycoz caplo 9o: q felicitas ppiā e coprehēso dei et intells agētis: et cu coprehēso et coprehensum sint ide: pculdubio felicitas est adeqte int? agēs. i. lumen aie nre: et deus: et sic erunt tot felices quot felicitates et eē. Alia. s. lunę: alia Mercury: alia Veneris etc. put alia e essentia lunę: alia Mercury: alia Veneris etc. Sz ambigēs cū intells lunę intelligit deū: vt formā: none intelligit totū eē: q ibi felicitat. Respo def q bene intelligit totū eē: no tñ fm oēm moduz essendi: et ideo si felicitas dz esse completa: debet esse in completo ente fm omnē modum possibilem. Quid quidez igitur sit vera felicitas fm Averroim et Arist. bis pz.

Caput 29o in quo solunt oia argumenta contra boca pncipio et in processu inducta.

Superest mo psoluere argumeta aliorum: pmissis emz solutis pfecte: magis videbit positio hęc psona vobis sapientu. Ad argumeta posita capite scdo: ad pñm vobm: q bene pcludit deū ee felicitatē simplr: qñ maiori dz addi hoc vt sit hoī ita q maior sit hoc mo: ois vltimus finis hoī/vltimus hoī/optim? hoī etc. semper addedo ly hoī/pculdubio est felicitas hoī: mo deus no est hoī: sed deus et lumē aie ronalis: vt visum est. Eodē pacto opz vt maiores oium alioz dearticulent: et sic pcludit no deū tantū esse felicitatē: sed eo addito. Quo fit vt no pateat felicitatē esse optimū simplr: neqz vltimū simplr: sine simplr: sed hoī optimū finē et vltimū hoī vt dixim. Argumeta ho facta caplo 3o minime vrgent: qñ Arist. vult q felicitas totius hois: quantū ad portiones tres. s. vegetatiuaz/sensitiuā et intellectiua: no pssit in bono separato: at tamē Plato et Arist. vt Eustrac? testat: pgruū q capie

do felicitate p bono simplici supme bois portione: pcul-
dubio id sit de mo pzepposito. Nec ro cogit: bo eni d' se
lix deo no formalr p essentia: s' solus ipse deus deo essen-
tialr felicitat: s' bn denominatine: qm deus est forma feli-
cis intentionalis pficiens eius intellm vntione maiori q' sit
vno albedinis ad pariete: albedo aut separata non deno-
minat pariete: cum no sit forma eius nec realis nec inten-
tionalis: r sic exepulum non est ad propositu.

Ad secundum

maior d' intelligi de eo cui inest
apritudo r potetia passiva r acti-
ua: parieti eni inest p se potentia passiva ad albedine: r tñ
no est p se albus: qm potentia actiua est ei ab extrinseco: r
hinc fit q' bo sit p se felicitabilis: felix aut no sit ab intrin-
seco: s' ab extrinseco. ¶ Ad tertiu d'm q' de' possideri r
acquiri pot' nostro ope: vt dicunt sapietes no acq'stione r
possessione seruili: sed eo mo q' habitis his q' sut ad finē pt
acqri finis r possideri: r hoc mo intelligedo minor falsa est.
¶ Ad qrtu ia diximus: q' deus no est felicitas ppria boi
cu sit cois sibi r aly: s' de' vt forma r lumē vt essentia aie
nre est felicitas ppria vt lat ex dictis pspicuz hēs. ¶ Ad
quiu maior e falsa: de' eni e felicitas r ipsemet tribuit se fe-
licibus: nullu eni donu excellentius esse pot' vt Aristo. dicit
in libro magnoz moralium: q' donatio suimet r q' maxime
erit si donatu est oium entium p'stabilissimu.

Ad vltimum

d'm q' maior est vera de felicitate
te fm quid: sed de felicitate simplr
oz uerti ad totu id qd est oibus modis ca ei: fm oēs mo-
dos intelligedi qb' est ca. ¶ Argumeta et tacta capite 14°
nulla sunt: pcedens eni maiore dicit q' felix copulat pmo
r p se opatione: sed opatio est ipse de': est eni de' intellectio
sibi r aly: r io sicut paries copulat albedini p albedine: s'
sic felix deo p'nuat deo r ee dei: qm intellectione copulat:
q' intellectio est essentia dei: r in hoc deceptus est ille bon'
vir: no eni ad hoc q' intell's bois intelligat deū regit ac'
causatus ab obiecto beatifico: mediate quo intelligat deū:
qm intellectio r intellm idē sunt: nec intell's noster intelli-
get aliter deū q' ipse intelligat se: mo ipse intelligit se p eēn-
tia sui: r sic intell's nr intelliget deū essentia dei r intellectio-
ne: q' est deus formalr: r sic aia felix copulat deo p ipz deū:
tanq' p fundamentu copulationis simplr. ¶ Ad 2^m Auer.
12. metba. comē. 17° inquit: id qd agit fuit suba: r est aly r
no sibi: vult dicere q' stat esse actu subale: in se: accidētalr
aut esse alteri: deus eni est formalr noitia ac intellectio al-
terius: tñ nec est ps ei' neq' ipsa: no tñ est accis vel quali-
tas simplr: s' bn qualitas. i. habēs moduz qlitatis vel acci-
dētis his pz qualr deus est qlitas itell's vita illi ac opera-
tio illius: est eni qualitas qm moduz hz qualitatis: est vita
qm intell's eo pficit sicut mā format forma r viuit illa: est
demū operatio: qm est intellectio sibi p essentia r alteri par-
ticipatiue vel denominatiue. ¶ Ad 3^m pcedam deum esse
oponez sibi p essentia: r alteri denominatiue: r inde est q'
felix operat in statu operatione dei: qm intellectione: q' vi-
ta est dei. ¶ Ad 4^m stat nihil esse actuz intell's sempiter-
nu nisi deū: est eni deus actus intelligedi sempiternus sibi
r aly: p'nuus tñ sibi. ¶ Dia alia argumeta per idē debi-
litant: deus eni est operatio felicitis: felicitis. s. gra: ac opera-
tio r operatu: qm intellectio r intellm. Et id cui' p'nuatio-
ne bo d' ociosus r vanus: r id s' qd ptingit boiez optimū
esse: ac id in quo maxie delectat intell's: r maxie quiescit: r
sic potius pcludit deū eē felicitate: vt diximus. ¶ Ad ar-
gumeta capitis. 15. dōz ad p^m q' itell's magis copulat deo
p intelligere: q' p amare: qm copulatio p amare est p copu-
lationē p intelligere: io amamus deū: qz ipm intelligimus
r no intelligimus qz amamus. ¶ Ad 2^m d'm q' actus vo-
luntatis pot' esse in bonū: vt volitio: vel in malū vt nolitio

intell's ergo no determinat in bonū nec in malū: in quatu
intell's: sed in no bonū: dico m q' intellectio vt obiecti talis
semp determinat p volitionē: tanq' per d'iaz essentialē:
vt visum fuit. ¶ Ad 3^m velle est delectabile voluntati: qz
ab intellu acceptatu r inde fit volūtatī delectabile. ¶ Ad
4^m illa cōparatio d' intelligi in eodem mo oppositis: mo
odire r amare sunt opposita p'rarie: scire r ignorare pua-
tiue opponunt: pp qd dico q' si iudicare deū esse optimuz
r semp amandū: sit melius q' amare deum tunc et iudica-
re pessimū esse: r semp odiendū esse: e peius q' odire deū:
reliq' et argumeta eodē mo solui pnt. Dis pz qd sit felici-
tas: r quo r ql' r hoi cōparet: r quo pacto argumeta no vt
gent: r sic qd pma soluta enucleataqz sit.

¶ Caput 30^m: in quo narrat positio pma in solutione secu-
de questionis.

Declaratum est hactenus: qd sit bea-
titudo: seu felicitas cois
r vltis oibus beatificabilibus r ppria. ¶ Am-
plius q' bo sit capax beatitudinis r felicitatis
p'dictē: ppter argumeta: q' probant deum
posse p essentia appbendi ab eo: r q' qdlibet supra boiem
ea beatificatione beatificari pot'. Qd opz accipere in solu-
tione scde qōnis est: q' bo sit minimū capacuz felicitatis:
qm hō pot' beatificari vt iaz declaratu est: r pcedit Theo-
logi r qdlibet maius r excellentius boie pot' beatificari: r
nullū minus r inferius boie: ergo hō est minimū fm expō-
sitionē de minimo: qd aut nullū minus boie possit beatifi-
cari Theologi pbant r phi nri loquedo de beatitudine s'z
qd: q' posterius explicabit. Infimū ergo in felicitabilibus
est aia bois: r pñr hō per aiam: sumuz aut r maximū p es-
sentia est deus: q' est felicitas r felix: qrit ergo qd vtrū infi-
muz beatificabiliū ad hoc vt beatificet. i. copulet deo: quo
felicitet: egeat medio quo p'nef. ¶ Possumus aut loqui
de medio duobus modis. s. intrinseco. i. qd sit pars aie: vel
quicquā illius. Vel extrinseco: r inde pfluere positiones
varie in hoc q'sto. ¶ Quidā eni opinati sunt beatitudinē
pncipalius r immediatus pficere potencias rōnalis aie: q'
essentia ita q' pmo r pncipalr r imediate illa vna beatitu-
do pficit potetias: deinde mediantibus illis perficit essen-
tiam aie r sic inter felicitatem r essentiam felicem mediat
aliqd mediū intrinsecū. s. potetia intellectiua vel positiua:
q' pmo pficit p'mitate imediationis r pncipalitatē.

Quod quidem felicitas pncipalius potetiam
perficiat: q' essentia: arguunt q'
dā: qm id est pncipalius respectu felicitatis: qd quocūqz
alio circūscripto per posse vel impossibile eodez mo se hz
ad eaz nihil aut aliud ipso circūscripto sic se haberet ad fe-
licitatē: hęc propositio pstat ex descriptioe pmitatis: s' eēn-
tia circūscripta potetia no reciperet felicitatem: r potentia
circūscripta essentia p posse vel imple ad huc reciperet fe-
licitatē: ergo potetia pncipalius recipit eaz: q' essentia rō-
nalis aie. ¶ Quid aut imediatius potentia perficiat pro-
bant p duas ppositiones: pma/beatitudo est actus nouus
causatus ipst aie. Scda/ois actus nouus causatus aie est
imediatius perficiēs potetias: qm actus p'mus pficit essen-
tia: sed actus scds potetiam: ergo in pma figura: beatitudo
imediatius pficit potetias: q' essentia. Qd at beatitudo sit
actus nou' rē. arguit pmo: ois relatio noua eget nouo fun-
damēto: vel ex parte extremoz amboz: vel extrinseci: cuz
igit beatitudo sit relatio: vel non sine relatione: eget nouo
fundamēto: vel ex pte dei r hoc no: vel aie: vel extrinseci:
non extrinseci: ergo ex parte anime: r hoc non est nisi nou'
actus intelligendi vt visum est.

Amplius scdo: si essentia aie imediate perficitur ab
essentia pmi entis: tūc felix esset: sicut doz

De intellectu

miens et non operans: prout Aristoteles in 12. methaphisica. **C**ursum alia felicitas sicut deus ut dicit Averroes. sed deus operatione voluntatis et intellectu beatus est: ergo et anima: bis per propositum: quod. scilicet inter felicitatem et essentiam felicem mediat actus beatificus tanquam fundamentum copulationis: inter actum vero et essentiam mediat potentia: quod ordo hic est apud homines: quod actus per attingit deum potentia mediate actu: et essentia mediate actu et potentia: et sic intercipiuntur medium intrinsecum necium est.

Caput 31^m. in quo refellitur haec positio: et ponitur alia quantum ad id.

Videtur autem positio haec Erronea pluribus rationibus: primo omnis perfectio pura actus essentialis et substantia immediatus tangit essentiam recipientem: quod potentias: sed felicitas est perfectio pura actus essentialis et substantia: quoniam deus: ergo immediate tangit et perficit essentiam aie: et non potentiam. **C** Amplius cuiusque perfectioni simpliciter videtur perfectibile simpliciter: sed felicitas. scilicet deus est perfectio simpliciter: ergo ei videtur perfectibile simpliciter: cuiusmodi est essentia aie: est enim essentia perfectibile simpliciter potentia scilicet. quid: ut patet. **C** Rursum quod immediatus copulat perfectioni plus delectat in ea: sed in felicitate est omnis voluptas possibilis: ergo essentia aie immediate suscipit felicitatem: et non per potentias medias. **C** Adhuc omnes beatus per potentias diversas ab essentia: est per actus tales: et non per essentiam: ergo anima felicitatem non per essentiam aie: sed per actus. sicut lignus calefacit per calorem sibi impressum ab igne. responsiones quae hic inducunt sunt nugae mere: pro quod omnino quantum ad hanc partem: ex parte aie nullum esse medium: scilicet extirpare oportet. quod sicut materia prima per essentiam eius recipit realiter essentiam formae: et non per potentiam diversas ab essentia: quoniam actus et potentia sunt unius generis: ita et essentia aie per essentiam recipit deum intentionaliter et spiritualiter: ergo sicut potentia materiae respectu formae subalter est essentia: ita potentia aie respectu beatitudinis est essentia aie: quod ergo dicunt felicitatem esse actum secundum realem: realiter diversum ab essentia aie: et ipsius deibabent dicere deum non comparari ad essentiam ut forma: nec essentiam deo: ut materia: sed deus ut agens actum illum comparabit: essentiam autem ut passivum: et tunc cum actus sic actus novum: dicere habent potentiam esse actus (si propositio. d. potentia est eiusdem generis cum actu est simpliciter vera.) Dicentes vero felicitatem esse deum: ut illabent: et perficiunt essentiam aie: ut forma: proculdubio erit deus vere forma intentionalis et spiritualis respectu aie: et essentia erit vera materia spiritualis: quod immediate seipsa perficit ab ipso deo: ut illabent: sicut materia prima ab essentia formae: et sic reuertetur essentiale medium. scilicet potentia: imo essentia seipsa perficit deo: ut sepe sepius diximus: diversitas ergo positionum est ex differentia principiorum.

Argumenta autem primae positionis nihil sunt: quoniam maior est vera per se: sed potentia est essentia non diversa: potentia enim et essentia idem sunt omnibus modis: et ideo minor est falsa pro se: potentia enim sine essentia non perficitur: nec e contra: quoniam idem sunt omnibus modis. **C** Ad secundam minorem. scilicet prima propositio falsa est. Ad primam rationem: ea per se solus per se: est enim relatio nova: et ideo exigit novum fundamentum: scilicet intellectum speculativum secundum Averroem: ut dicatur: vel depurationem sensitivae portionis secundum Aristotelem: ut dicatur. scilicet haec non sunt actus ut declarabit: modo quo isti fingunt. **C** Ad secundam nego consequentiam: quoniam felix operatur per essentiam dei tunc et non operatione diversa ab essentia: et ideo non est aliquo modo ut doctus miens: et hoc dicitur Latius. **C** Ad postremam per se fere solus felicitas est anima sicut deus: scilicet deus operatione per essentiam dei: sic anima felicitas per operationem: quod est essentia dei: et non per operationem causatam ab essentia in anima: ut isti fingunt: et sic per se ex parte intrinseca aie nullum esse medium.

Caput 32^m. in quo inducitur alia positio.

Liquia felix aliter se habet in hora beatitudinis: quod se habebat prius: ut patet: et omnis mutatio eget novo fundamento: oportet inuestigare de novo hoc medio: et cuius non possit esse intrinsecum: relinquunt ipsum esse extrinsecum. Quidam enim dixerunt medium id esse intelligentiam per se: quoniam in quibus est ordo essentialis: id quod est immediatum: ultimo: immediatus attingit ipsum et alia mediate: sed intelligentia immediatus se habet ad finem: quod homo vel anima eius: ergo homo vel eius anima mediante intellectu attingit finem: hoc ergo medium est intellectus vel omnes intellectus medius: et hunc ordinem dedit Averroes in epistola de felicitate. Sed istud petit quod in principio totum enim genus abstractorum credimus esse felicitatem: licet in illo genere sit hoc prius illud posterius: ut dicatur: quod nostra erat anima per medium aliquod forinsecum essentia aie hominis: et tunc illi generi totum: vel alicui illius.

Amplius intelligentia est aeterna per se et simpliciter: ergo non potest esse medium inovationis: forma enim aeterna per medium aeternum non unum materiae: nisi copulatione aeterna: nos autem quaerimus medium inovationis. **C** Rursum intelligentia media vel semper copulata est anima: vel quaeque: et quaeque: si semper est semper copulabitur extremo. scilicet deo: si quaeque: et quaeque: querit ut prius cur anima nunc copulatur huic medio: et non prius: et hoc nodum apparet hac solutione. **C** Argumentum autem horum nihil est: quoniam felicitas est totum genus abstractorum: usque ad intellectum agentem inclusive: in quo genere est unum per se: ad quod pervenit anima ordine quodam: non de medio in medium: sed de uno in aliud tanquam ordinatis ad idem: ut dicam.

Caput 33^m. in quo narratur positio alia et ratio.

Alii autem viri sublimes opinati sunt deus comparari anima nostrae: et ut perficiens forma primo modo est ut sol: quoad modum enim sol comparatur medio: ut agens lumen quo confortat medium: ad hoc ut recipiat colores: sic deus comparatur anima: ut sol causans lumen quoddam spirituale: quo confortetur anima et eleuetur in gradu tanto: ut possit copulari deo. Secundo modo autem ut actus: quoad modum enim actus perficit essentiam immediate et perficit deus ut actus et forma perficit essentiam aie primo ut dixerit: quod lumen non medium: recipientium felicitatis: scilicet dispositivum ad eam: sicut lumen solis est medium dispositivum ad receptionem colorum non recipientium: et quoniam hoc lumen non inest cuius: ideo non quilibet est beatus: quod est non semper felicitas anima: quaeque et quaeque. Movenent autem hi pluribus rationibus: primo: quoniam modus essendi dei excedit modum essendi aie hominis: ergo cognitio dei est supranaturalis et egens medio processu a deo. Tum quod deus non est in anima per modum: qui coponit illi anima: ut perspicuus est omnibus. Tum quod deus est infinitus: et anima finita: quare et requiritur confortans animam: et reddens eam proportionatam deo.

Caput 34^m. in quo refellitur haec positio.

Si positio illa sit subtilis et multum veritatis persona: solent Theologi eam refellere multis argumentis: et ego arguo primo: omne ordinatum ad recipiendum plures perfectiones maxime est recipientius maxime perfectionis: sed essentia aie est ordinata ad receptionem luminis et dei: et deus est maxime perfectio: et anima summe perfectibilis a deo: ergo anima potest perfici summe a deo: et per prius superfluit medium. **C** Amplius essentia aie est recipientia luminis et dei: ergo per lumen non plus recipit: quod sine lumine. **C** Adhuc sicut in natura corruptibili datur materia immediate recipientia formam et supremam formam: sic in natura intellectuali oportet dari unam materiam omnium intelligibilium: quae sit recipientia per essentias

propria oium eoz: r hec est intellectus potētiē.
Rursum illud lumē: cum sit accidēs: est limitatum:
 r omne mediū limitatū non eleuat subie-
 ctū nisi pro limitato: ergo superfluit: vel nō sufficit. ¶ Itē
 id lumē vel est abstractius deo: vel minus abstractus: vel
 equalr abstractū. Si abstractius ḡ abstractissimo daretur
 abstractius. Si minus abstractū: ergo mālius: r sic nō pōt
 esse pfortans: ideo debilitans potētiā receptiuā aig: q
 aut non sit eque abstractum pz: qm̄ tunc eque esset ineptū
 suscipi in anima sicut r ipse deus.

Preterea ois forma fm̄ suam nām perfectiā ha-
 bet aliqđ subm̄ fm̄ suam nām perfecti-
 bile: fm̄ regulam pipateticoz: r maxime declarat primo
 celi cōmento. 1. r 4. sed deus est forma maxime r nāl̄r per-
 fectiua: ergo erit mā receptiua nāl̄r illius: ergo supfluit lu-
 mē. ¶ Adhuc quicqd nāl̄r pōt recipere oia media: potest
 nāl̄r suscipere finē: finis eni mediōz gratia suscipitur: r iō ea
 dē nāl̄itate finis r media recipiunt. Sed id lumē nāl̄r reci-
 pit in essentia aig: ergo r finis receptibilis illo lumine.

Postremo omne nāl̄r tendens in aliqđ perfectio-
 nē: pōt illam suscipere fm̄ nām eius:
 oī supernaturali ascripto: qm̄ vt Aristo. inquit: si nā dedis-
 set stellis motū pgressiū dedisset organa mor?: vt pedes:
 vel filia: s; rōnalis aia nāl̄r ordinat in deum tanqđ in finē
 vltimum: ḡ rē. ¶ Dis habitus pz q̄l̄r argumēta eoz nihil
 sunt: r Theologoz qdā refellunt ea: quos vide si placet.
 ¶ Caput 35^m: in quo persoluit qđ: fm̄ fundamenta Auer.

Consuevit Auerrois r oēs peripatetici
 in hui⁹ qōnis solutione hoc
 modo pcedere dicēdo qđ aliud est intells: vt
 intells: aliud intells vt aia: si eni cōsiderē in-
 tellectus: vt intells: vt sic est infima intelligen-
 tia: r in p̄sio separatoz ac maximū subiectū oīz eoz:
 r hoc mō mediū nō eget: nec intrinsecō: cuz per essentiam
 eius sit mā intellectualis: r p̄ essentiā eius sit subm̄: iō non
 eget potētiā diuersa ab essentia per quā suscipiat deū vel
 alios superiores intells: s; imediate pficiē ab eis. ¶ Nec
 eget medio extrinsecō. s; lumine vel intellu in habitu: qm̄
 vt sic est in se p̄sistens: r nō ad tēpus p̄uersus: r ideo est sū-
 me receptiuus: r maxime oīum superior̄ intellectū: r iō
 superfluit lumē: vt sic: r habitus vel intells speculatiuus: r
 vlr oē mediū extrinsecū refecat in rōne mediū. ¶ Dis
 sequit qđ nō debet poni mediū: nec inouationis nec copu-
 lationis: inouationis qdē nō: qm̄ semper est: vt sic p̄sistens
 r in se permanēs: copulationis nō minime: qm̄ imediate
 copulat abstractis r maxime supremo: vt diximus. ¶ Si
 aut p̄siderat intells: vt anima: sic erit p̄uersus tēpori r ma-
 gnitudini aliquo mō: r sic quodāmodo erit ad extremum
 māle cadens: r cū māle sit quasi oīno semotū ab intellectu
 puro: p̄culdubio vt intells conuersus copuleē abstractis
 eget medio. ¶ Dis verifficat verbū Simplicity in tertio d
 aia qđ vno mō intells cōtinuat abstractis sine medio: alio
 mō per mediū: vt in se p̄sistēs inquit: imediate p̄ priuatio-
 nem cuiuscūq; mediū copulat vt illabens ac cōuersus ad
 caducū: ad hoc vt ascendat: vt sic p̄uersus p̄culdubio eget
 medio extrinsecō: sic idem cōparatū eidē copulat vni p̄
 mediū r sine medio diuersimode se habēs: vt scpe scpi⁹ su-
 periori libro diximus per p̄sistē intells tuus: vt intells ab-
 stractis p̄tinuat simplr sine medio r semp: vt tuus est re-
 cessit a seipso r in caducū p̄uersus ad hoc vt sic p̄uersus ad
 deū redeat: opus est mediū copulationis r inouationis: vt
 dicā post: sed vtrū intells p̄uersus ad totam spēm huma-
 nam eget medio optimā est difficultas.

An facile solutu est qm̄ vt conuersa ad speciē tm̄ in-
 telligit bodie: qđ eterno tempore: vt in cō-

mento libri deaia explicauimus: r per p̄sequens semp in-
 telligit ergo nō eget medio inouationis. i. per qđ nunc co-
 puletur: r nō prius: qm̄ semper vt sic: est copulata. ¶ Eget
 autē medio vnionis: qm̄ siue sit p̄uersa ad speciem: siue ad
 indiuiduū: p̄culdubio est in extremo p̄posito: ergo sum-
 me egens medio: per qđ copuleē primo intellectu. i. me-
 dio eleuationis eius vt sic: r hoc Latius declarabit caplo
 sequēti quō qdem eget medio: r quō nō: bis perspicuū.

¶ Caput 36^m: inq̄ explicat pō hęc s; fundamenta hui⁹ p̄hi.

Quid oportet accipere in declaratio-
 ne p̄dictoz est: qđ intel-
 ligibiliū qdam sunt talia per accns: qdam nō
 per se. Per accns qdē sunt negationes: qđ per af-
 firmationes intellm̄ perficiunt: priuationes qđ
 p̄ habitus intelligunt: potētiē qđ per actus capiunt: singu-
 lariaqđ per v̄lia habent: respectiua qđ per absoluta tenent.
 ¶ Dis sequit qđ intellus p̄mo r per se perficiē ab intelle-
 ctis affirmatis postiuis actibus vniuersalib⁹ r absolutis:
 r sic intelligibilia per se sunt intellecta affirmatiua positi-
 ua actus vniuersalia absoluta: vt liq̄t. ¶ Intelligibiliū nō
 per se: qdam sunt actu intellecta fm̄ eoz nās: r hęc sunt in-
 tellectus separati: qbus duplex esse p̄cedit. s; intētionale r
 reale: fm̄ esse reale perficiūt orbēs: vt in cōmento nō de
 aia diximus. Scdm̄ esse intētionale perficiūt mām intel-
 ligibiliū: quē est intells mālis vt dicit Auer. r oia hęc intel-
 lecta v̄lia p̄sitiunt totā felicitatē: de qua est qđ. s; quo me-
 dio intellectus p̄uertat vel eleuet in hęc. Alia nō sunt fm̄
 eoz nās intellecta in potētiā: r nō intellus: vt dicit Auer. r
 hęc p̄culdubio sunt duobus modis. s; composita seu cōple-
 xa: r simplicia seu incōplexa: p̄mo mō intellect⁹ nō recipit
 illa nisi rōne extremoz: vt superiori libro docuimus: scdo
 mō vt forme substāntiales vel accidētales habent duplex
 esse: vnū reale r aliud intētionale: p̄mo mō sunt perficien-
 tes mām p̄physicā: scdo modo adhuc hāt esse vel vltimate
 abstractū: r sic sunt forme intellectus perficiētes eum fm̄
 hoc eē. Vel medio mō abstractū: r sic sunt forme Diapha-
 ni sensus r viriū intrinsecaz vt liquet. Esse autem abstra-
 ctus habet latitudinē: vt docuimus in loco p̄dicto: quoniā
 aliqđ est infimum: vt quidditas speciei aliquod supremū:
 vt simplicissima forma vt ens: vt dicit Auerro. in 3° de anti-
 ma cōmento. 10. ¶ Erit ergo intētio declarationis expli-
 care modū quō intellectus p̄uersus ad hęc refultet in illa i
 intelligibilia per se p̄mo mō: Joānes ergo Jando. qui aliqñ
 in Auerroica familia habitus est p̄cipuus: in qōnibus ter-
 ty de aia dedit duos modos: r primus est qđ cōpleta gene-
 ratione intellectus speculatiuus: intells agens causat speciē
 intelligibile sui: qđ qdem species est noua q̄litas intellectu
 potētiē: qua ipse p̄uertit in cōprehensionē intells agentis:
 intellectus ergo speculatiuus est qdam dispositio intel-
 ctus potētiē: qua elenat ad suscipiendū illā spēm: qua intel-
 ligit ille itellect⁹: quēadmodū lumē dispositio est Diapha-
 ni ad hoc vt pficiat a colore: hinc pz q̄liter intellectus spe-
 culatiuus est mediū inouationis r copulationis: est mediū
 inouationis p̄ quāto nō semper nobis habet⁹ est. Copula-
 tionis nō p̄ quāto nos p̄tinuamur illis per hunc.

Amplius opinat hic alium modū: inquit eni qđ
 libet intellm̄ est effectus intells agentis: er-
 go quot sunt intellecta tot sunt gradus virtutis existentes
 in intellu agente: qm̄ ergo intells potētiē recipit vnū actus:
 cognoscit intellm̄ agentē fm̄ vnū gradū virtutis qm̄ plu-
 res tunc fm̄ plures: r qm̄ oēs tunc p̄uertit ad eum fm̄ oēs:
 ergo intells potētiē intelligendo illos effectus p̄ se: cognos-
 cit essentiā intells agentis quasi a posteriori. ¶ Albertus
 aut in multis locis qđ lumē intells agentis p̄ intellecta fun-
 dat: quēadmodū solis lumē per colores: qđ igit lumē cor-

potis luminosus est quodammodo totum luminosus corpus: fit
 quod si oculus aliquis esset comprehēdēs luminis partē: partē et
 illius corporis apprehēderet: et si totum: proculdubio et totum corp⁹
 luminosus: et cum ita sit relinquitur quod cum per intellectum potentie
 aliquod intellectus intelligimus: et tunc partē agēis illumi-
 nātis capiemus quare si oia intellecta adepti erimus: procul-
 dubio et totum intellectum agēntē adepti erimus: et cum totum hoc
 est potē fieri: ergo et potē factū. intellectus ergo speculatiuus ē
 mediū copulationis et inouationis: hoc modo: secundum hos.

Caput 37^m: in quo refellitur positio hec.

Alberti positio differēs videat ab il-
 la scōa Joā. in re congruit. Albertus
 enī per lumē agentis nihil aliud vult: nisi ei⁹
 virtutē faciēdi intellecta potētia esse actu in-
 tellecta: et per lumē diffusus in illis: nihil aliud
 nisi gradus abstractionis: lumen ergo erit gradus abstrac-
 tionis: ergo quātuz ad hoc nō differunt nisi forte abiomō
 de quo nō curo: sed quomodocūqz sit primus modus Joā-
 nis plures amplecti calūnias: primo: quoniam tunc hō nō intel-
 ligeret substantias separatas intellectione que est substantia
 eaz. i. per essentias eaz: sed per aliquod accidēs causatum in
 nobis: et hoc refellit Auer. 17. cōmē. 12. metha. et nos scri-
 psimus p̄tra hoc in epla de felicitate. Amplius tūc nos
 nō intelligeremus illas intellectione eterna: quoniam intellectio
 vel ē spēs vel causata a specie: et cū illa species sit noua: et
 intellectio erit noua. Adhuc tunc hec intellectio seu copu-
 latio eēt f̄z agens: et nō f̄z formā: quoniam cōparat nobis: tūc vt
 agens intellectionis: et nō vt essentia quā intelligim⁹. Rur-
 suz tunc intellectum hēret intellectum: vt arguit Auer. 5. Alfarabi⁹
 cōmē. 8: et sic daret abstract⁹ abstractissimo. Amplius
 tunc intellectus agens nō prius esset p̄tinu⁹ quā per illius essen-
 tiā intelligeremus: vt dicit Auer. et p̄na tenet per se. Itē
 nullum est accidēs nouū: neqz antiquū in substantiis sepa-
 ratis: nisi dependeat a re māli: vt cōmē. 17. 12. metha. col-
 ligi. P̄terea tunc a substantiis separatis proueniret
 nouū imediate: p̄tra fundamēta Auer. Deinde scōs mo-
 dus est pessimus: tūc intellectus agens intelligeret aliquod extra
 se: quoniam intelligeret se: quoniam tūc intelligeret gradus suę virtutis: quoniam i-
 tellecta: quoz p̄tinet gradus. Adhuc illa cognitio esset
 abstractiua: esset enī ab illis cōprehēsis: vt effectus: ad illū
 apprehēsus: vt causa. Rursum illa intellectio esset per
 essentias inferiorū cuius oppositū dicit Auer. 12. metha. cō-
 mē. 17. d. relinquitur igitur: cum iste intellectus fuerit denuda-
 tus a potentia: vt intelligamus per ipsum s̄m quod actio est
 sua substantia. Dicam autē argumenta alia contra hos
 alibi: nunc autē sit dictum in t̄m.

Caput 38^m: in quo replicantur quōnes super hoc.

Questiones autē que accidunt in opinio-
 ne Auer. hęc sunt: quoniam si in-
 tellectus agens copulat nobis per intellectum spe-
 culatiuum: tanquā per mediū: inter eos erit habi-
 tudo aliqua: vel igitur indiuidui ad vltē: vel effe-
 ctus ad causam agentē: modo intellectus speculatiuus ad agē-
 tem nō h̄z habitudinē indiuidui ad vltē: intellectus enī specu-
 latiuus nō est indiuiduū agentis: nec h̄z habitudines effe-
 ctus et c. quoniam tunc illa intellectio esset discursiua: quod Auer.
 destruit p̄tra Auerp̄ace. Amplius vel intellectus potē-
 tię est felix in tota specie humana: aut nō: si nō: ergo intel-
 lectus speculatiuus nō esset perfectus in maiori parte sui
 subiecti: si sic: ergo intellectus potētię esset felix in hoc tpe:
 in quo nullus hō esset felix: quod est p̄tra Auer. quoniam quicquid
 cōpetit intellectui in se: opz vt cōpetat alicui certo homini:
 aliter cā copulationis nihil esset. Rursum sequeret quod
 vno vel duobus intellectibus amissis: hō felix nō amplius
 esset felix: quoniam vt dicit Auer. intellectus speculatiuus est nobis

successiue acquisibilis: sic agens ergo sicut ille deperditibi-
 lis: ita agens. Adhuc tūc hō vno instātū intelligeret oia
 intellecta: quoniam ille non acquiri nobis nisi oibus illis: quod nō
 est in actu nobis: nisi oibus illis: ergo actu plura: imo oia
 intelligit: quod admiratione dignū est. Item quoniam felix tūc
 nō intelligit speculatiua quoniam per regulam Auer. quicquid
 intelligit inferior intelligit superior: et nō eōtra: sic opz
 dare modum: quō intellectus speculatiuus sit mediū quo
 copulamur illis substantiis abstractis.

Caput 39^m: in quo explicatur mens Auerrois.

Indem mihi apparet: quod sicut intel-
 ctus lunę dependet a deo tri-
 bus modis cause. scilicet efficiētis forme et finis: sic
 intellectus speculatiuus dependet tribus mo-
 dis cācā a substantiis separatis: et recipit a deo:
 scilicet in genere efficientis forme et finis: dicaz ergo quod
 quē-
 admodū intellectus lunę intelligit deū per essentiam dei
 in rōne forme et finis: et per essentiā p̄p̄riam in rōne agen-
 tis: et quasi a posteriori: ita nos adepti ac formati intellectu
 speculatiuo: dependemus ab abstractis: et primo intellectu
 deo: tribus modis dependentie. scilicet finis forme et agēntis: hoc
 vt Auer. dicit. 12. metha. cōmē. 38. s. quō celum dependet
 ab illo: semper tribus generibus causarū: sic nos quādoqz
 vult dicere quoniam intellectū speculatiuum acquisiuimus: tūc il-
 lis tribus modis dependemus: ergo quēadmodū intelligē-
 tia inferior intelligit primā per duplicē essentias declara-
 tam: ita tunc nos per essentiā nostrā formalem. i. essentias
 intellectus speculatiui: oēs motores separatos: ita quod per essen-
 tiam intellectus speculatiui intelligit hō: tunc eos vt agentes:
 et per essentias eoz: eos vt forme et fines. Ex bis conclu-
 cet primo: quod maiori vnione copulamur intellectibus separatis
 in hac dispōne: quā vlti copulet indiuiduo: quoniam vltē nō copu-
 lat indiuiduo: nisi in genere forme: nō agēntis: neqz finis:
 ille autē copulans nobis tribus modis cācā: ergo sumus tūc
 p̄ticipantes intelligere eas mediāte intellectu speculatiuo ade-
 pto: quā per indiuiduū vltē. Adhuc p̄ducit scōs: quod cū for-
 ma p̄sistat in indiuisibili: et agēs successione sumat ab effe-
 ctus: quē successiue p̄ducit: relinquit quod deus vt agēs successi-
 uē intelligit: p̄t nos successiue dependem⁹ ab eo: magis
 ac magis ab eo: eū autē nunquā intelligimus: vt forma: nisi in
 fine: quoniam p̄ essentiā eius intelligimus: et sic verificat verbi
 Auer. in 3. de aia in calce cōmē. 36. cū successionez videat
 p̄cedere: ex pte vtriusqz intellectus. scilicet speculatiui et agēntis: loq̄-
 enī de eo: vt agēs est: quoniam vt forma ac finis: est tanquā termi-
 nus totius successione: et per consequēs in indiuisibili cō-
 sistens: ac subito acquisitus.

Rursum et tertio p̄ducit quod intellectus speculatiuus nō
 est dispositio p̄seruās intellectum agēntē in no-
 bis: vt forma est: eo modo quo dispō acq̄sitionis: h. g. quēad-
 modū in cōposito nāli: quoniam acquiri forma aliud est dispō
 in fieri: alia in facto: ita quod in fieri requirit calor: vt. 8. et hu-
 midū: vt. 8. attamē respectu forme p̄seruādē minor dispōsi-
 tio requirit: vt p̄z in senibus: sic in acq̄sitione itells vt for-
 ma regit totus intellectus speculatiuus: vt hō p̄seruet nobis
 forma: sufficit vnu vel duo intellecta: interminata tūc: hinc
 sequitur: vt non liq̄at admisso vno vel duobus intellectibus
 admitti intellectum agentē: vt forma: donec ergo aliquid specu-
 latiui intellectus nobis aderit: et copulatio illa: vt forma nobis
 aderit: minor enī est dispositio in p̄seruādē quā in generari:
 hō: p̄o generatione itaqz intellectus agēntis: vt forma requirit
 totus speculatiuus: p̄o p̄seruatione vero: sufficit aliquid il-
 lius quicquid sit id: quoniam quēadmodū acquisitio fuit in-
 diuisibilis et in fine sumē dispositionis: ita deperditio fiet
 idiuisibilis: et in fine dispōnis corruptiue. Dis itaqz ac-
 ceptis sol. ad quēstiones p̄positas constat.

Ad primam

Ad primam dōm: q̄ habitudo intellectus specu-
latini ad agentē est maior: q̄ effectus
ad agens: r̄ q̄ formē ad mām: vt manifestus est: qm̄ aggre-
gat vtrūq; r̄ eo fit: vt intells agens continet nobis: vt for-
ma in fine intellectorum speculatiuorum.

Ad secundam Subgenus credit q̄ nunq̄ intel-
lectus est in se felix: quin aliq̄ indi-
uiduum hoīs sit felix in aliqua regione: quicqd̄ enim inest
intellectui: vt intellectus inest alicui hoī. ¶ Sed iste pra-
dicat Auerrois in multis locis: dixit enim Auerrois in tertio
maxime cōmēto 20°: q̄ intells in se semper est continuus
substantis separatis: nobis aut̄ nō semper: nisi post adeptio-
nem intells speculatiui: r̄ cōtra hoc possem inducere mul-
tas rōnes: sed nō curō: ideo dico q̄ nō opz: vt q̄qd̄ inest in
tellectui in se actu: inest alicui indiuiduo hoīs actu: sed suffi-
cit q̄ possit inesse quādo acq̄suerit medium dependētis:
in tribus illis generibus causaz ab intellu agente.

Ad tertiam sol. est perspicua: declaratum est enim
aliā esse dispositionem acquisitionis
aliā p̄seruationis: totus enī intells speculatiuus est dispo-
sitiō acq̄sitionis: s̄ modicū illi^o est dispo-
sitiō p̄seruationis.

Ad quartam dōm: q̄ felix in instanti copulatio-
nis intelligit oīa abstracta: r̄ forte
oīa vel quedā intellecta materialiu: nec vna baz alteram
phibet: cum sint diuersarū rōnū: r̄ iō cōmēto 5° inq̄ q̄ co-
gnitiō subaz separataz nō impedit cognitionē rerū mate-
rialiu: felix ergo intelliget separata per essentias eoz r̄ ma-
terialia per intellecta eoz. Quō qdem igitur intells agens
cōparet nobis duobus modis: vt agens: r̄ vt forma: r̄ qua-
liter in fine copulat: vt forma: r̄ non in p̄ncipio. Et quō in-
telligimus substantias separatas: r̄ qd̄ est totū fundamen-
tum copulationis: r̄ medium: his perspicuum est.

Caput 40°: in quo inducuntur argumenta cōtra tertiaz
questionem.

Rat autem questio 3^a difficilis mul-
tum: r̄ ideo in ea p̄cedaz
tū fm̄ fundamenta philosophoz: qm̄ in fine
declarabo mentem Aristorelis quantū ad hoc
arguit ergo Alpharabius in nicomachia: si fe-
lix esset aliquis in statu mortali: tunc viuere nō posset per
tres vel quatuor dies: cōsequētā declaro: qm̄ iste nō dor-
miret: nec comederet: nec biberet: nec act^o nāles exerceret:
quod p̄bo: quoniam vel in somno intelliget per essentiaz
agentis: vel nō: si sic. ergo sine actuali speculatione alicuius
posset homo intelligere: r̄ si non: ergo nunq̄ dormiret: qm̄
nunq̄ auerteret intellectū ab ea. ergo nec sensus a phantas-
matibus pluribus vel oibus r̄. r̄ sic argui potest in alijs.
¶ Amplius arguit p̄nceps theologoz: oīs felix est imorta-
lis: nullus existens in hac vita imortalis: ergo nullus exi-
stens felix: maior p̄bat: qm̄ si amitti potest: aut ergo beatus
amittit eam volens: tunc non est beatus: quia non h̄z q̄qd̄
vult: aut nolens: aut neq; nolens: neq; volens: r̄ ad vtrūq;
illoz sequit̄: q̄ felix nō sit felix: qm̄ nō amat beatitudinē:
imo si volens amittit odit eam: si neutraliter: tunc nō existi-
mat eam: nō ergo est status vere felix. Vel sub hac forma
felix in hoc statu vel amittit vitam volens: aut nolens: aut
neutralr: r̄ quocūq; dicatur: p̄culdubio felix erit nō felix:
r̄ hoc porro arg^o fuit Augustini theologoz p̄ncipis.

Secundo p̄bat maior: forma que tollit a sua mate-
ria oēm priuationē p̄stituit cōpositū inco-
ruptibile: p̄ de celo: sed felicitas tollit a nā felici omnē pri-
uationē: q̄ imperfectionē r̄ potentā: cum sit actus vltim^o
in suo ordine: magis q̄ forma celi in ordine formaz substā-
tialiū. ¶ Tertio tūc beat^o r̄ felix posset fieri miser. ¶ Ad
p̄ncipale arguitur: omne repugnans alicui virtualr probi-

bet id ne sit: qm̄ ipsuz est. sed corpus mortale repugnat vir-
tualr beatitudini: ergo repugnat aiam copulatam corpori
felicitari: minor declarat: cum enī appetitus sensitiuus in
hoīe mortali inclinē ad delectabile: r̄ appetitus sensitiuus
natus est appetitū intellectiuum deordinare: felicitas autē
nō cōpatit̄ in appetitu intellectiuo aliq̄ deordinationē:
nec in sensitiuo: q̄ summa delectatio amouet oēm tristitiā:
nō solū oppositaz: sed cōtingentē: r̄ per p̄ns nō finitur ap-
petitus sensitiuus habere tristitiā passionē r̄ sic mortalitas
impedit ab effectu: qui natus est consequi: r̄ per p̄ns repu-
gnat mortalitati felicitas rōne repugnantē effectuz nātr
cōsequentiu: que repugnantia est virtualis qualis inter so-
lem r̄ aquā. ¶ Adhuc ad aie felicitatem requirit felicitas
corporis: fm̄ q̄ corpori debet: sed felicitas corpori nō pōt
in esse dū est in vita mortali. ergo repugnat aie corpori vni-
te felicitari. ¶ Rursum felicitas est comprehensio abstra-
ctorum per essentias eorum: scilz intuitiua: vt videbit̄: sed
animē corpori vnite non competit intelligere nisi abstra-
ctiue. ergo repugnat ei felicitari.

Postremo tunc oporteret felices acgrere omnes
virtutes morales: cōtra Auerroim: qui
vult vt ille cōsequant̄ hanc dispositionem: r̄ non q̄ p̄ce-
dant: vt perspicuum est. argumenta ergo que faciūt aduer-
sus positionem hanc hęc r̄ tot sunt.

Caput 41°: in quo explicatur positio Auerrois.

Solutio quidem Auerrois p̄culdubio in
p̄hemio primi r̄ octauī phisicę
auscultationis est q̄ intells corpori cōtinuus:
vel hō intellectu cōiuncto: potest copulari ab-
stractis: p̄pterea inquit: r̄ declaratū est in sciē-
tia morali q̄ esse hoīs in sua vltima p̄fectione est ipsuz esse
perfectū per scientias speculatiuas: vult dicere: tam abstra-
ctorum per essentias eoz: q̄ mālium per intellecta abstracta
in se. Et declaratū est q̄ ista dispositio est fortunitas vlti-
ma: id est felicitas hoīs fm̄ q̄ hō: r̄ fm̄ fatuos vita eterna:
nam esse vitā eternam hō illi fatuz est apud phos: erit q̄
felicitas vltima in rei veritate: s̄ falso sit dicere eam esse vi-
tam eternā: ecce q̄ aperte r̄ luculente soluit q̄d̄ nē hanc: feli-
citas ergo stat cū mortalitate apud Auerroim: r̄ per p̄ns in-
tellectū copulari abstractis: vt continuus corpori mortali:
nō est remotū apud eum. Propter qd̄ Anaxagoras qui totū
imistuz: dicebat omnes formas esse ex hoc q̄ intells ille lu-
mine suo adunat similia in natura: r̄ cōponit ea irradiādo
supra ea: r̄ ideo cessante hoc supra quo sit irradiatio nō re-
linquit: nisi vnicū r̄ simplex lumen purū r̄ niphum in se: r̄
in hunc sermonē Abubacher maurs venit: ponens rōna-
lem aiam vnicū r̄ separatū lumen esse intells primi: r̄ iō
esse vbiq; r̄ semper: r̄ cōtinuari per modum irradiationis
cum purioribus animabus corporoz organicoz: in potenti-
tis spiritualioribus: que sunt imaginatio r̄ phantasia: r̄ q̄
separatū est vbiq; r̄ semp ideo nō potest dici huius vel il-
lius: eo q̄ forma nō pōt dici huius vel illius: nisi per pun-
ctuationē ad mām: p̄pter qd̄ deficiente eo: p̄pter qd̄ irra-
diat vnicū r̄ idem ex oibus irradiat: r̄ sic p̄s q̄ status est
animi in corpe mortali fm̄ hō: r̄ q̄ post mortē: r̄ qualiter
corpus mortale nō prohibet copulationem illam.

Caput 42°: in quo inducuntur arg^o pro hac positione.

Declaratum est capitulis habitis itel-
lectū: vt intells est: posse
copulari abstractis: r̄ q̄ aliquando copuletur
multis rationibus cōfirmauimus: aliter enim
potentia ociosa esset: vel igitur copulabitur il-
lis dum corpori continuus est: aut post mortem. Non post
mortē: q̄ tunc rationalis anima naturali desiderio appe-
tens. de intel.

teret mortem: et solutionem eius a corpore: contra Aristoteles et omnes peripateticos et theologos: etiam probatur consequentia: omne enim appetens naturaliter finem aliquem: appetit omnia media ad illum appetitum naturali: et remotionem impedimento: eodem desiderio: sed anima rationalis appetit naturaliter copulari illis: ergo et omnia media: et remotionem impedimento: quorum unus est unio anime ad corpus: et sic appetet remotionem unionis: quod dissolutionem. Ergo copulatur illis dum corpus vivit.

Amplius ad quod sequitur obliuio totius scientie habetur: non potest esse dispositio ad copulationem illam.

Sed ad separationem anime a corpore sequitur obliuio totius scientie: ut Alexander ostendit: quoniam ad egritudinem aliquam sequitur obliuio: ergo ad terribilissimum omnium simpliciter ablationem totius scientie.

Rursus omnis perfectio adaequata alicui perfectibili potest habere omnem operationem possibilem: ut est in illis: haec enim est perspicua ex declaratione terminorum: sed anima rationalis est adaequata perfectio corporis humani: quod potest habere omnem operationem possibilem: et sic felicitari. **Adhuc** cuiuscumque non repugnat maius: nec minus repugnabit: sed corpori apud omnes non repugnat anima: ut actus primus: nec repugnabit anima sub actu secundo: quoniam actus secundus est infra primum: est enim operatio sequens essentiam.

Item si copulatio illa repugnat anime corpori coniuncte: vel erit ex parte agentis: vel passivi: non agentis: quoniam deus: siue forma sit anime felicitatis: siue agens actus felicitatis: proculdubio sicut post mortem potest esse forma: vel actus agere: ita et dum corpus est vivit. Nec ex parte passivi: quoniam vel simpliciter: sicut lapidi repugnat sapientia: vel quod: sicut subo existenti sub uno contrario repugnat esse sub alio pro tunc. **¶** Non simpliciter: quia tunc nunquam posset felicitari: sicut nec lapis scire: nec quod: quia illud non est nisi quod est aliquid in passivo. **¶** Anima ratione cuius non potest ipsa copulari illis: vel illud quod erit mortalitas corporis: vel inclinatio appetitus sensitivi ad oppositum rationis: vel modus intelligendi abstractivus anime: ut si non mortalitas: quia tunc in vita hac nullus fuisset felix: contra theologos et philosophos: theologos quidem: ut de Paulo Stephano: et alijs affirmant. Philosophos vero: quoniam Socrates felix ponit in phedone. Mercurius in pimandro hoc de se narrat in principio libri: et maxime cum mortalitas non sit formaliter opposita copulationi anime: ut sic nec virtualiter: ut per 2^m membrum dicam. Nec inclinatio appetitus sensitivi ad corporalia contra rationem: quoniam sicut usus appetitus circa deordinatos actus: relinquit habitus in parte anime rationali: ut ipsa omnino recedat a speculatione: sic conversio appetitus ad intellectum: per frequentes actus virtutis potest relinquere habitum appetitivum: quo omnino obedit rationi: et non retrahit ad oppositum: ut patuit in Socrate: qui accipiens venenum nullam commotionem passus est in sensitiva parte: circa ultimum terribilissimum. **¶** Mortem: ut de eo scribit Plato in phedone: ergo potest remoueri ab appetitu sensitivo omnis inclinatio ad oppositum rationis: et relinquere habitus obedientie simpliciter ad rationem: et sic merito huius corpus non repugnat felicitati anime: nec formaliter: nec virtualiter.

Amplius idem confirmatur: vel ista inclinatio ad actum oppositum rationi remanet post mortem: vel non: si non: ergo non remanebit post mortem nisi intellectus: et sic non esset eadem res anima rationalis sensitiva et vegetativa: et ita si remanebit regio sensitiva: operatio: ut remaneat inclinatio que fundatur in ea: ut in subiecto: si igitur remanet talis inclinatio anime post mortem: ergo eadem ratione post mortem anima erit impedita ab hac inclinatione: et ergo operatio: ut in vita haec inclinatio: ut dicam: penitus amoveatur: ad hoc ut post solutionem penitus libera perficiatur a primo lumine: et sic possibile est: ut acquiratur habitus obedientie hic omnino et penitus: et per omnia anime rationali: ut sic: non repugnabit copulatio illa. **¶** Nec potestremo potest repugnare propter modum essendi eius: quoniam hic

modus essendi non variat naturam speciem: et per omnia si possibile est anime tunc: et nunc est possibile omnino. **¶** His argumentis acceptis diceret Averroici deus posse esse formam intellectui: ut intelligit: et ut corpori continuo est: intellectui autem ut intellectus: prout sic omnino semotus est a prohibentibus copulationem: et prout est materia vera omnium separatim spiritualis et intelligibilis. **¶** Ut corpori continuo: quoniam corpus non repugnat illi copulationi: nec formaliter cum non sit contrarium deo: ut forma formae: nec propter virtuale continentiam declaratam: hoc est: nec propter mortalitatem: nec propter inclinationes ad oppositum rationi: nec propter modum essendi: quoniam ergo erit remota inclinatio penitus ab appetitu sensitivo: et est inductus modus: quo possit elevari ad illa: scilicet intellectus speculativus: tunc fiet copulatio anime hominis: ut materia ad eum. **¶** Secundo: ut foris: et haec copulatio. **¶** Caput 43^m: in quo declarantur duae quaestiones confirmatione predictorum.

L cum haec et tot sint visa: operatio: ut ad planioris intellectum horum queramus? primo: quod sit medium positivum copulationis anime corpori continuo ad illa. **¶** Secundo: utrum sint necessaria doctrina et virtutes morales pro copulatione illa et quomodo. **¶** Prima quidem quaestio dissolvitur per hoc quoniam anima corpori continua felicitatur solam potest esse materia actu primo intellectus et aliorum: est autem materia primi intellectus quoniam est: talis preparata ad illud: est autem totalis preparatio: ut dicit Averrois in libro de intellectu duplex remota et propinqua: propinqua est perfectio per scias speculativas. **¶** Naturaliter et metaphysicam: mathematicam enim non sunt dispositiones ad illam copulationem: cum creantur sine 3^a metaphysice et sint enumeratae per exercitium: ut dicit Alexander in phemio physice auscultationis: a quo accipit Averrois phemium. **¶** Dispositio autem remota est dialectica: nullus enim inquit Averrois. 2^a metaphysice potest solus invenire bas duas scias: non enim complent artes nisi per iuvenitum prioris ad sequentem: si enim non fuisset phyzicis non talis timoribus evasisset in arte cantandi: ergo necessaria est dialectica et inventiva et doctrinalis: sed doctrinalis et inventiva non perficiunt nisi per expositiones terminorum invenimus enim: ut plurimum: ex scriptis: scripta autem sunt voces potentia: disciplina namque autem per voces: ergo ars terminorum necessaria est: quae proculdubio gramatica est: erit ergo dispositio remotissima gramatica: quae est gratia dialectice: dialectica est prior gratia speculandi: ut organum existens prima dispositio est intellectus speculativus: et maxime metaphysicus: cum igitur anima his artibus preparata fuerit. proculdubio intellectus primus copulabitur ei: ut forma: et haec vocatur adeptio et fortunitas ultima apud Averrois: dispositio ergo propria et sufficiens pro copulatione est: perfectio per scias speculativas. **¶** Et hinc liquet quod pars felicitatis gramaticae principetur: et plus dialectice: et super plus philosophiae: et quod maxime metaphysice: et inde pars quae supplevit pro fine isto ars orandi rhetorica poesis: et haec: nisi pro quanto quis scriptis relinquit modum aliquo horum. **¶** Superfluit et sophistica modernorum: quae totam mentem occupans: proculdubio felicitatem remouet: ut dicit Averrois: quod haec indispositio accidit pluribus dialecticis: et aliae artes multae inveniunt ab abundantia intellectus: penitus sunt superfluae pro hac felicitate. **¶** Quod quidem igitur medium positivum sit pro hac copulatione bis patet.

¶ Caput 44^m: in quo solvitur secunda quaestio.

L quia non tamen pro copulatione illa requiritur medium positivum: sed positivum: non enim tamen ignis ponit medium positivum in tabula: pro forma tabulae: sed remouet contrarias dispositiones: medium ergo positivum felicitatis est adeptio intellectus speculativi: medium autem positivum est privatio inclinationis in parte sensitiva et vegetativa: ergo operatio: ut haec inclinatio removeatur: modus autem remouendi

nendi est per habitus virtutis: qui sūdant in pte sensitua: ad hoc enim vt intells felicitet nullo mō requirit corpis felicitas: nec simplr: cū illa sit impossibilis: nec fm qd: qm̄ intells: vt intells pmo est ppter se: scō ppter nos. Ad hoc ergo vt felicitet bō: requirit vt pncipale eius felicitet: est aut̄ hoīs pncipale regio intellectua: que caput est r pnceps oīuz eoz: que cōstituunt boiem: ad hoc aut̄ vt illa regio felicitet regit q̄ regiones infimē. f. sensituius appetitus sell cūct̄ r vegetatiuus: regio ergo infima. f. vegetalis diuiditur in singula mēbra: quoꝝ qdlibet est cōpositū ex aia r corpore: habētia cōplexionē ppriā: r vegetationē ppriā: r forte pro felicitate huius regionis regit dispositio membror̄ in cōpositione r figura r qualitate: r hęc est sanitas in cōpositione: r dispositio p̄tinitatis: r hęc est sanitas in quantitate: r dispositio humorū: r hęc est sanitas in cōplexione: vt dicunt medici: felicitas ergo extrinseca huius regionis est sanitas hęc triplex: est aut̄ felicitas appetit̄ vegetatiui moderate vt actib̄ per obedientiā ad rōnale: quātū est possibile: r ideo in felici requirunt bona corpis: vel tanq̄ pars felicitatis: vel vt dispositio ad illū: vt forte dicam. ¶ Pōrtio aut̄ media. f. sensualis secatur: hęc quidē enīz sensus est: illa hō ps appetitus est sensituius: felicitas sensus pculdubio est finis habitus ad que ordinatur: ordinat aut̄ ad clarē r distincte sentiendū: felicitas ergo sensus erit hęc. Sensitui autē appetitus ordo est ad obediendū intellectū: r pncipys eius. ergo felicitas sensitui appetitus est obedire intellectui: fm habitū fixum obedientie: per ablationē penitus inclinationis ad oppositū ergo virtus infimē regionis est sanitas: felicitas: operatio sana. Virtus medię regionis est habitus assuefactionis: felicitas vsus obedientie. Qd̄ sit hō felicitas suprēme regionis declarauimus: est enim felicitas intellectus cōp̄chēssio intuitiua abstractor̄: vt intellecta per essentias eoz: r amata amore intuitiuo: sed qz Auerrois ponit intellectū practicū ordinari ad speculatiuū: est aut̄ intells practicus cogitatiua pars: que itells dī mālis: r corruptibilis apud Auerrois r Themistū r Theophrastū ideo volunt habitū istius esse habitū prudentie: r sequenter eius felicitas erit actus prudentie: r qm̄ cogitatiue rīdet appetitus pprius: virtus appetitus cogitatiui erit cōnexio virtutū moralīū cūz prudentia: r felicitas eius est actualis inclinatio fm̄ illas virtutes ad iudiciū prudentie. Qd̄ ergo sit felicitas ifimē regionis: quidue medię: r qd̄ intells r appetitus māliū: his ps: dispositio ergo p̄tatiua est habit̄ virtutū oīum regionū: qm̄ ergo hic habitus fuerit: tunc tollitur eius inclinatio partis sensitue ad oppositū rōnis: r tūc tota regio sensitua r vegetatiua incentrant̄ ad intellectū: adeo q̄ hoc corpus sub tali dispositione operabit̄ oīa: fm̄ rōnē: r sic operatione equiuoca ad boies alios: r sic intellectuius gradus erit purus fm̄ affectus: adeo q̄ nō dici d̄z sensitui: nec vegetatiuus: nisi equiuoce: erit ergo oīno ablata dispositio hā fm̄ virtutē ad felicitatem: r sic his duobus medys possit dabitur copulatio illa ad intellectus separatos: r hęc est fortunitas vltima boīs i eo q̄ hō. Qd̄ si sensitua regio r vegetatiua erunt penitus habituat̄ ad actus viscosos: pculdubio cōuertent regionē intells ad eas: r sic iste homo dicet̄ penitus brutalis: r ideo hō pmo mō dicet̄ equiuoce ab hoīe scō mō: vt dicit Auerrois. Quis ergo sit modus perueniendi ad statum illum hic est.

Caput 45^m: in quo solunt̄ argumēta p̄tra Auerroim.

His itaqz examinatis pculdubio facile est absoluerē argumēta cōtra Auerroicos. ¶ Ad p̄mā negamus psequētiā: qm̄ cū hō peruenit ad statū felicitatis: totaz facultatē sensibilem̄ habet ad regionem intells: tanq̄ in centrū: r ideo tantū operabit̄ per sensibile partes

r vegetabile: quantū ratio dictabit: dictat aut̄ ratio: vt comedat qm̄ opz: vbi opz: r quantū opz: r cum qbus: vt dormiat his eisdē cōditionibus seruatis: vt seruet amicos p̄rimos r alios actus pfluētes a pte sensibili exequat̄ eodē mō nō per lapsus sensitui appetitus: sed per rōnē penitus mouentē: r ideo iste hō nō mouebit̄ sed se mouebit̄ nō vinceit̄: sed erit dominus suozū actuum: adeo q̄ sicut in frigidō: vt octauo: nō est calor nisi potentia: sic in felici nō est lapsus nisi potentia: r ideo penitus tantū operabit̄ q̄tū vult rōne p̄sumpta: vult aut̄ rō: vt corpus corruptibile r resolubile operet̄ opationibus pprijs sibi: r hoc mō operatur: r sic qm̄ dormiet erit felix in habitu.

Ad secundam tota questio reducit̄ in hanc vim: an felix moriendo amitteret felicitatem volens aut nolens aut neutralr. ¶ Rīdet Aristō. 5° et bicoꝝ dicēs multa enīz r nā existentū scientes r operantur r patimur: quoꝝ nullū: neqz voluntariū: neqz inuoluntariū est: puta senescere vel mori. Felix ergo nō vult mori: qm̄ ipsa mors: neqz finis est: neqz bonū: r qm̄ dispositio suę naturę quā scit esse mortalē: nō patit̄ nolle rōnali appetitu sapiens mortem nō vult: neqz naturali appetet fm̄ indiuiduum permanentiā sempiternam: qm̄ id est impossibile: vt narrant sapientes.

Sed dices possibile est hominē perpetuari per naturā. ergo est appetibile appetitu naturali: aīs pbatur auctoritate: qm̄ Alaph in tractatu de elemētis capitulo de ptibus Assie ingt. In iudea verus solē occidentē sunt essenientes: qui ob suā maximā sapientiā secesserunt a gentibus: causa vitandi delectationes: qm̄ inter eos nulla est mulier: neqz ab eis agnoscit̄ pecunia: ipsi viuunt moderatim: r parcer: r lz illic nullus oriat̄: nō deficiunt: r si multa gens vadit illuc nullus pōt illic esse: diu nisi fidē r castitate offerat r pmittat: hęc ille. ¶ Ad hęc Lynconie sis grossatesta in libello de reflexionib̄ radioꝝ narrat q̄ circa vñū poluz sunt quidā montes: super qbus sit sic vñū formis r regularis reflexio radioꝝ solis: q̄ est ibi tanta tēperies: q̄ boies morantes ibidē in tantū viuunt q̄ vita eozuz eis displicet: ob qd̄ saltant in flumen qd̄piam sub illis montibus fluens r submerguntur rē. Ex hoc sequit̄ q̄ hō homines si nō se submergerent: oīno essent eterni: ergo felix pōt appetere p̄tuitatē: cū illa sit possibilis indiuiduo humano: in q̄tū indiuiduum: vt per verba horū constat.

¶ Poet̄ etiā r nō nulli theologor̄ antiquor̄: existimant q̄ boies qui potant aquā quandā: que forte potus est Ambrōsinus: deoz scilz. Et gustāt cibuz qui nectar appellatur: reddunt̄ dy eterni: q̄ nō nō: vt perspicuū est apud eos.

Sed Aristoteles r Auerrois 3° metaphy. cōmē. 15° veridet oēs hos: ingt enīz Auerrois. Et si accipiunt potum ab illo loco: r cibum ab alio: vt nō moriant̄ miruz est quō q̄ indiget cibo r potu remaneat in eternū. cibis enīz r potus nō sunt necessary nisi vt restaurent corruptum: quō igit̄ remanet: eternū id qd̄ est innatū corumpi. ¶ Diceret̄ ergo peripatetici q̄ hō boies imortales non sunt boies: nisi forte equiuoce: sicut pictus r verus: r ideo cōsonum est: vt oīs hō mortalis sit: r cū mors insit per nām: ideo nō est in potestate felicitis: r ideo nec est nolibile r volibile: sed neutrum ab eo: volitū enim est in potestate nostra: r qm̄ inferatur. ergo felix nō esset felix. negat̄ p̄ntia: qm̄ nō est in potestate boīs mori vel permanere: r ideo nec mors nec p̄manētia sunt de rōne vel cōditione felicitis. ¶ Et per idē ad cōfirmationē cōcedimus maiorem: sed minor falsa est: felicitas enim nō tollit omnes p̄inationē nisi possibilem̄ boī in eo q̄ hō: modo imortalitas apd̄ philosophos repugnat homini fm̄ esse indiuiduum: hoc enim est fide perspicuus trū: non ratione naturali demonstratum.

Sueli. de intel.

L. 2

Ad tertiam principalem potestatem apud Aristotelem ca-
pi pro potentia facilitatis: et sic felix non
potest fieri miser: id est cum facilitate: quoniam postquam regio vegetati-
ua et sensitiva incenterate sunt ad regionem intellectivam: procul-
dubio: ita reguntur ratione: quod amplius de ordinare non pos-
sunt facile. Sed quod possit esse de ordinatio stante vita Aristo-
teles in ethicis sepe autumat.

Ad quartam solus pater potest enim appetitus sensi-
tius in terram assuescere rationi: ut ab eo
collatur omnis inclinatio ad oppositum rationis: et sic intellectus
liberrimus erit: ac purus intellectus in eo quod intellectus.

Ad quintam pro qualis felicitas corporis potest inesse
corpori in vita mortali: est opera-
tio omnium regionum secundum obedientiam habituale ad rationem. Ad
sextam omnem quod in statu isto polis est comprehensio intuitiva:
imo de facto adest: positus medius. scilicet intellectu speculativo:
et obedientia regionum ad rationem: ut diximus: tunc enim deus
potest esse forma intellectus copulati homini. Ad ultimum iam ap-
paruit quomodo felix non sit aliquid: nisi precesserint habitus vir-
tutum omnium corporum: que capacia esse prout virtutis. declarabat
autem Averrois quod non solum antecedit virtutes hanc dispositionem:
imo consequuntur: habet enim cum pervenerit in hunc statum con-
firmabit in castitate iustitia continentia sublimitate liberali-
tate et omnibus aliis virtutibus: que antecesserunt hanc dispo-
sitionem. His habitibus luculente verificabit verbum Aristote-
telis. et divinum. dicitur: ut nos optime per brevis tempore
degimus: sic id perpetuo degit. sicut id est semper nos quidem
ita semper degamus fieri nequit. Vult ergo quod felicitas hominis
sit qualis illorum abstractio: que admodum enim omnia corpora
celestia sunt felicia deo: sic et homines deo felices esse oportet. Dis-
ferunt autem a nobis: quoniam eorum felicitas semper est: nobis autem
parvo tempore: semper quidem illis: quoniam intellectus celorum ad hoc ut
deum felicitent non egent adeptione intellectus speculativi: tanquam
medio positivo: nec adeptione virtutum tanquam medio privati-
vo: corpus. nec celeste cum non vegetet nec sentiat: proculdubio
non divertit intellectum eius a comprehensione sui et aliorum: et ideo
illis semper est felicitas hec. Nobis autem parvo tempore: quoniam
adeptio intellectus speculativi fit in tempore et maximo. Amplius
acquisitio virtutum non fit nisi longa experientia: sicut dicit
Aristoteles. status ergo noster est modicus: et maxime cum vita
nostra copatione ad illa illorum: sicut puncti ad lineam: et fi-
niti ad infinitum: ut dicit Averroes. ergo deductio qualis opti-
ma parvo tempore inerat nobis: sic enim semper id est nobis
ipso: et tu vide commento. 38. ibidem. Rursum et verbum Ari-
stotelem in principio libri de mundo verificari potest: inquit enim nec
fecit se optimorum indignum: imo et cognatissimam et precipue
congruam putavit esse disciplinam eorum: cum enim non esset pole-
corum proficisci in illum celestem locum: et delectata terra videre
que cumque illum celestem locum: velut insipientes aloadea quicquid
putaverit. Anima quippe assumens per philosophiam intellectum duces
elevantur: et abyt: illaboriosas quadam viam excogitans: que
nimium locis distabat ab invicem summe sapientie facile reorum no-
scens cognata: et divino lumine anima apprehendens divina et
prophetans mortalibus: hec autem passa est: quoniam pole fuerat
volens communicare largiter omnibus preciosa que penes se: hec
ille: in quibus verbis dedit intelligere copulationem illam: et me-
dius copulationis et perfectione anime copulata: cui dicit assu-
mens anima ducere intellectum elevantur est: et abyt: dedit copula-
tionem anime cum intellectu agente: qui deus est sublimis: cum di-
cit: per philosophiam: medium intelligit positivum et privativum: est enim
philosophia continens partem speculativam et moralem: assumens ergo per
philosophiam intellectum ducere. id est cum fuerit copulata intellectui ab-
stracto per philosophiam: tanquam per medium: summe sapientie: quoniam comprehen-
det tunc deum per essentiam eius et alia abstracta: et anima apprehen-
dens divino lumine. id est per essentias abstractorum cognoscens ab-

tracta divina prophetat mortalibus: et dicit largiter illis scien-
tias eorum: et hec est anime perfectio. quod bis verbis per copulationem:
medium copulandi: et perfectione copulata anime. Hinc id Trismegis-
ti in pima dno in primo verificat: cum de rerum non ingit excogita-
rem ac mentis acies ad superna erigeret: sopitis iam corpo-
ris sensibus: que admodum accidere solet bis qui ob saturi-
tate vel defatigatione somno grauari sunt: subito mibi visus
sum cernere quedam immensa magnitudine corporis: quod me no-
mine vocas in hunc modum clamaret: quod est. o. mercuri quod et
audire et intueri desideras: quod est quod discere ac intelligere
cupis. Tum ego quod nam es inquam: sum ingit ille piman-
der mens divine potentie: at tu vide quid velis: ipse vero tibi
vbi que adero: cupio inquam reum nam discere deumque cognos-
cere: ad hec ille: tua me mente complectere: ego te in cum-
ctis que operaris erudiam: cum hec dixisset mutavit formam:
et universa subito revelavit: cernebas enim et cetera. Quibus
verbis omnia que diximus hic notavit primo quod sit felicitas cum
dixit (cupio inquam rerum nam discere.) Est autem rerum nam sube-
separat omnes: ut ibidem explicat (deusque cognoscere) quod vult fel-
citate esse omnia abstracta et deum: ut pre diximus: quoniam hec cupit
scire tantum. Dedit itelligere medium id duplex: cum. n. dixit
(sopitis iam corporis sensibus) medium privativum signat: quo anima
praebrabit tota in intellectu. Cum preposuit id verbum. scilicet (cum de reum
nam cogitare ac mentis acies ad superna erigeret) medium
innuit positivum. scilicet perfectione intellectus potentie per intellectum specu-
lativum: cum apposuit (mutavit formam: et universa subito reve-
lavit) ostendit copulationem illam: per enim copulata nobis intellectu
agens ut efficiens: cum ergo mutat formam. id est copulata in fine ut
forma: tunc per essentiam eius omnia nobis patent: per piman-
der ergo intelligit intellectum agentem more Averroico. Dedit autem
intelligere hanc felicitatem esse in vita mortali per sua meta-
phorice: ecce que plane positionem averroica bis verbis misti-
ce acceptis signare potest quod spiam. Hinc et id Platonis in
Symposio tendit: inquit enim animam divine pulchritudinis
amatorem: quoniam divinas rationes attingit: tunc non amplius simu-
lacha rerum: sed res veras parere in seipso: presque nutrit: res
miliare deo fieri ac per ceteris immortalibus. Hinc et id phedri
divinorum ingit coterplatore a religis segregari purgari pro-
fus herere deo ipleri deo: idem in Epinomide ad verbum fere
dicit. Hinc et id septimi de republica legit: inquit enim
theologum idoneis demofationis fundamentis et gradibus ascen-
dere usque ad primum universi: tangere ipsius ac tenere ad heren-
tem semper bis que ad heret primum: quippe quod nullis sensibiliu rerum
corporeis gradibus ad id coterplator: sed ipsius spiritibus per ipsas ad
ipsas potest innitatur: quousque ad spiritum finem universi perve-
niat et cetera. In quibus verbis mistice Platonem pone data figurat: cum
enim ingit (theologum idoneis fundamentis demofationis et gradi-
bus ascendere: medium scias speculativas: et maxime divina in-
telligit: quod signat per id quod subdit (idoneis fundamentis demo-
strationis et gradibus) per id quod subdit (ascendere usque ad primum
universi) dedit itelligere copulationem anime cum deo: cum subdit
post (tangere ipsius atque tenere) exposuit modum illius copu-
lationis: anima enim recipit deum: ut foris est: forma autem tangit per
essentiam a materia et tenet fixa: et ideo deus tangit spiritum per essen-
tiam eius et tenet fixa: quod signat per id quod subdit (ad herere semper
bis que ad heret primum) est illa ratio: tam diu que diu durat illa
quod deus natus est copulari. scilicet intellecta speculativa: cum deo
subdit (quippe quod nullis sensibiliu rerum corporeis gradibus) ad id
pretendat medium signat privativum: oportet. n. ut non sensibiliu for-
mis pretendat et insistat: atque in eis submergat: sicut in ingit (ipsius
spiritus per ipsas spes ad ipsas potest innitatur) id est per intellecta
ad intellecta continue procedat (quousque ad spiritum finem universi
pveniat) id est deum in quo pabulet anima atque letet: et hoc pa-
cto arcanum trismegisti per: cum inquit (ex mente pura et divini-
tate

ate quodamō vñ spūm coalescere (est enim spūm intells potētiē: coalescit autē mēte pura: id est deo ⁊ diuinitate. id est oib' alijs intellectib' diuinis. Hęc ergo quę veteres mistice tradūt forte ad hūc intellectū irabere potes: lz extranee ⁊ forte fictę. ¶ Quo qdē mō in β statu polis est felicitas: ⁊ quō argumēta nō cogant p̄tra Auerroicos bis p̄3: lz post vtrum sit mens Aristo. ac veritas disputabitur.

Capit 46^m. in quo persoluetur questio quarta.

Conflueunt Auerroes in pluribus libro rū dicere intellectum māle: p̄tinuari agenti: vñiri agenti: misceri agenti: ac frequētī ip̄s copulari agētī: quę oia Synonyma sunt: ob qđ licz declare: qđ sit copulatio intellectiua. Est ḡ copulatio intellectiua p̄existētū discōtinuatoꝝ: vt discōtinuata sunt: vñio ip̄s nec remissis nec intentis. Dixi (p̄existētū) ad dñas gnōnis: gnō. n. vñio est non p̄existētis: sed eductio formę entis in po^o in mā ad actū: oī xi (nec intells nec remissis) ad dñas mistione: in mistione enīz est p̄iuz diuisio: vt in ea: quę sensu sit: vel p̄iuz alteratio: vt in mistiōe pprie: vt dicit Arist. in perigeneseos: dixi: vt discōtinuata: qm̄ ⁊ si equus in sui ortu p̄tinuā hz formaz fm̄ rem: dñ tñ discōtinuata: qm̄ non exercet opa equi: hinc Plato voluit aiām cōgenerari boī: nō tñ ei continuat: nisi sedatis supfluitatibus ⁊c. Vñius autē copulationis plures sunt modi p̄3 Auerroim: vnus intells potētiē cū intellectu agente. ¶ Scđs intells agentis cū intellectu speculatiuo: ¶ Tertius intellectus potētiē cū boīe. ¶ Quartus intellectus agentis: cū boīe. ¶ Quintus est intētionis imaginatio cū intellectu potētiē. ¶ Si igit loquamur de p̄mo copulationis mō: dicimus qđ intellectus agens: per sui naturam semp est copulatus intellectui potētiē: capiēdo eos absolute: vt sunt pres vel gradus intells: vt intells est infima intel ligentia ⁊: ⁊ hoc pacto hęc infima intelligentia duob' modis intelligit abstracta supra se. s. p̄ essentialis eoz: ⁊ p̄ essentialia p̄ priā: vt sepius p̄diximus: ⁊ iaz dixim' qđ hoc mō intells potētiē nō eget medio positio. s. p̄fectione p̄ itellm̄ speculatiuum: nec puatiuo. s. p̄fectione per morales virtutes: ⁊ hanc copulationē dedit Auerrois pluribus locis ⁊ libris.

¶ Si ḡ loqmur de his put sunt p̄tinui nobis: tunc agēs copulari pōt intellectui māli vno modo: vt agens passio: vt qñ intellectus agēs incipit creare intellecta: ⁊ intells potētiē incipit recipere illa: ⁊ hęc est p̄ma copulatio. Alio mō copulat ei vt forma: ⁊ hęc est qñ intells agens incipit esse intellectio essentialis intellectui potētiē: qualis vñio est coloris visui: color. n. fm̄ sui essentialis est forma parietis ⁊ visio oculorum. Et qz hac copulatione intells agēs: est operatio intells potētiē: ⁊ intellectio illius: ideo intells agēs est forma tunc illius: ⁊ hęc est vltima p̄speritas: vt diximus.

Capit 47^m. in quo verificant Theoremata ex his.

Is possunt quatuor Theoremata cō duci: quoz p̄mum est: qđ vnū ⁊ idē in subiecto pōt esse respectu eius deꝝ agens ⁊ forma: tēporibus ⁊ modis diuersis: intellectus. n. agens p̄ma copulatione est agens: scđa nō est forma. ḡ vnamet res erit forma respectu alicui' ⁊ agens respectu eiuidē: cuius oppositū accidit in reb' materialib' cōpositis ex mā ⁊ forma: in separatis. n. a mā solū idē est agens forma ⁊ finis vt dicit Auerro. qđ qdē igit idē fm̄ rem sit agens: ⁊ for' ad idē bis cōstat. ¶ Scđm Theorema est qđ idē sit agens sui aliquo mō p̄3: qñ intells agēs est efficiens respectu intells speculatiui: ⁊ itells speculatiui est quasi cā quare acgrat intells agens: vt for' intellectui potētiē: ⁊ qđ est cā medij in finē: est cā illi' formę ⁊ finis: quę est illius medij: termin' ergo intells agēs est cā agens sui p̄tinui diuersimode. ¶ Tertiu est qđ intells agēs est cā

efficiēs oīum intellectoz. declarat: est. n. causa agēs intellectoz speculatiuoꝝ: ⁊ cā agens vt oia abstracta copulatur: ⁊ siant formę intells mālis: ⁊ cā agens sui met. ergo oīuz in tellectoz. ¶ Quartū est qđ intellectio nō est cā copulatio: nis: sed magis copulatio intellectio: qñ copulatio est cā quare sit ei forma: ⁊ qz est ei forma: est ei int'. ergo copulatio est quasi cā itellectionis: ⁊ sic verificat verbū Auerrois in fine. 36. cōmenti cōtra Joā. Quomodo quidē igit quatuor hęc theoremata pateant: his p̄3.

Capit 48^m. in quo declaratur scđs modus copulationis cum suis corollarijs.

Item cum explicatus est his modus copulationis: scđs p̄fecto erit quo intellectus agens copulatur intellectui speculatiuo. copulat. enī et duob' modis: scilz vt agēs. ⁊ hoc in quātu creat ipluz ⁊ ponit eum in intellectu potētiē: sicut ars ponit formā artis in ligno. ¶ Et vt forma medio dispositiuo: sicut. n. forma ignis copulat calido ⁊ sicco: non tanq̄ subito sed medio dispositiuo: est enim calidū ⁊ siccū mediū: quo forma ignis inest māc: sic intellectus agēs copulat intellectui speculatiuo: vt medio dispositiuo: est enīz intells speculatiuus mediū: quo intells agēs copulat intellectui potētiē: vt forma. ¶ Sed differunt hęc ab illis duob' qb' copulat intells agens intellectui potētiē: qñ copulatio intellectus agentis ad intellectū potētiē p̄ma est agentis ad patiens: hęc p̄ma agentis ad intellectū speculatiuum est agentis ad effectum.

Amplius scđa copulatio agentis ad possibilem fuit formę ad verā mām spirituale. Sed scđa copulatio agētis ad intellectū speculatiuum est formę ad mediū dispositiuū. ¶ Ex his p̄nt concludi veritates duozum Theoremātū: p̄mū est: qđ copulatio intells agētis cū intellectu speculatiuo est prior copulatione agētis cū intellectu māli: ⁊ hoc fm̄ vtrāqz: qñ agens imediatius tangit effectū qđ materiam illius: ergo copulatio agentis cum speculatiuo: vt effectus: est prior copulatione agentis cū intellectu potētiē: vt patiens.

Amplius prius intells speculatiuus copulat intellectui potētiē: qđ sibi copulet agens: ergo intellectus agens vnitur speculatiuo p̄us vtrāqz copulatione. ¶ Scđm est qđ intells speculatiuus nō est vera mā intellectus agentis: sed intells potētiē: p̄pter qđ intells speculatiuus nō intelligit agētē: sed intells potētiē intelligit vtrāqz: ideo si intells speculatiuus est generabilis fm̄ qđ nō seq̄ nām corruptibile fieri eternā: sicut qñ intells potētiē esset corruptibilis: vt sequit in positione Alexan. ⁊ in hoc patet multa: quę exponere dimissimus in cōmēto. 36. tertij d aia. Quid sit igitur scđs copulationis: ⁊ quō verificent hęc duo theoremata bis patet.

Capit 49^m. in quo explicat tertius modus copulationis.

Adest explicare tertiu modū: est ergo tertius modus copulationis: qua copulat intells mālis cū homine ⁊ apud Auerrois est duplex. s. fm̄ nām: ⁊ acquisita ex placito. Et sensere qđā: vt Subgerius in tractatu de intellectu: qđ copulatio intells mālis cū homine est fm̄ esse: qñ intells p̄tinuit boīez in esse hoīs apud eos fm̄ Auerro. vt declaratū est in libro p̄dicto: dicit. n. Auerrois in 3° de aia cōmēto. 20. in p̄ncipio: qđ intells mālis copulat p̄us nobis qđ intellectus agens: ⁊ nō pōt loqui de copulatione p̄3 operatione: qñ tertio de aia cōmēto. 36. dicit qđ copulatio agētis cū boīe prior est copulatione intellectus potētiē cū homine. ¶ Amplius ibidē dicit qđ copulatio est cā itellectionis ⁊ nō e contra. ergo prius intelligitur copulatio fm̄ esse ante qđ copuletur fm̄ operationem. Sed hoc diximus esse

contra intentione Averrois fortissimis argumentis: ideo nunc dicimus qd copulatio naturalis duplex est: una qua intellectus est ita aptus esse huius huius: qd non equi: et hic homo aptus est esse intellectui tali mobili vel organo: qd non intellectui lunę: et hęc copulatio est naturalis: qm nulla potest reddi causa: nisi nęc huius: et hanc consequentem Averrois appellare copulatione in potentia: vt in anto comento: vbi distiguit: quot modis puer intelligere potest et hoc quod modo intus non est causa copulationis. Altera est copulatio naturalis: que fit propter propositiones: qm qd cum homo incipit esse: incipit particulariter habere propositiones primas: ergo incipit sibi continuari intellectus secundum illas: hęc igitur naturalis secundum Averrois: qm voluntas non habet introitum in acquisitione earum: nescimus: nisi per duo et ex quibus oriatur nobis: et hoc Averrois inquit in primo auscultationis physice: comento: 5o in calce: d. signum eius qd commune est notius apud nos naturaliter qd proprium est: qd videmus comprehensione commune precedere tempore in infantibus: propria comprehensione tunc exemplum ponit videlicet: sicut ergo termini simplices primi simpliciter precedunt: ita et propositiones primę: et ideo vniuerso per has dicitur per naturam: et per physicorum comento: 59. dicit Averrois qd infantes non habent cognitionem: et loquitur de cognitione rerum habita ab eis per voluntatem: qm loquitur de proposito: vt patet in textu. Copulatio autem acquisita est illa qua acquiritur intellectus nobis per intellecta speculatiua acquisita voluntate: cuiusmodi sunt conclusiones que dicuntur intellectus speculatiuus: que copulatio est propter ea: qd idem intellectus est forma intellectus materialis: et cogitatio humane: illius quod est secundum esse ultimo abstractum: huius autem secundum esse medium. Hinc verificat qualiter prior est cognitio qd copulatio: intellectus potentie: prior enim est cognitio individui per cogitatiua: qd copulatio: illa enim cogitatio aliqua est cognitio: non in prior est copulatio intellectus: qd cognitio vltima: imo sic: et sic sermo Averrois non est hoc. Quid igitur sit tertius modus copulationis his per.

Caput 50^m in quo declarat quatuor modus copulationis.

Quartus. Hic modus copulationis est intellectus agentis nobiscum: et hoc fit vel quod continuatur nobis per naturam: vel per voluntatem: sicut diximus in copulatione possibilis nobiscum: est autem copulatio intellectus materialis prior in nobis: qd illa agentis vt Simplicius Themistius Alex. et Averrois sententia: sed copulatio agentis nobiscum sit prior secundum naturam. Sed ambigebat voluntas est causa copulationis: voluntas non est causa copulationis: nisi sit in nobis: ergo voluntas prius est in nobis qd intellectus illi sint copulati: sed voluntas est vel intellectus vel illius virtus: ergo intellectus prius inuenit nobis qd copulatus nobis. Dicimus qd voluntas sequitur comprehensionem: sicut vmbra corpus: vt dicit Averrois: 12. metaphysice: comento: 39. et quod comprehensione duplex est: scilicet vltima et particularis: et ideo nos appetere possumus duobus appetitibus. scilicet vltimo: qui est forte intellectus: vt ad ipsum sequitur electio: vel consuetudo: et appetitum particulari: qui est cogitatiua: vt ad ipsum sequitur fuga vel persecutio: et quod cognitio particularis in nobis est prima: ideo et voluntas particularis prima voluntas ergo particularis est causa acquisitionis vltima: et per consequens intellectus vniuersalius: et sic patet sol. Quid igitur sit quartus modus copulandi patet.

Caput 51^m in quo declarat vltimum modus copulationis.

Tandem ad copulationis modum quantum vltimum descendens dico qd copulatio intentionis imaginata cum intellectu est sicut copulatio coloris cum visu: sicut n. color comparatur visui duobus modis in ratione agentis visio: nempe in ratione forme intentionali perficientis visum: sic intentione imaginata vno modo tamen comparatur intellectui. scilicet vt forte vltima abstracte perficiens intellectum: vna enim in se forma est

maior organorum et intellectus: modo diuerso. et g. color secundum esse penitus naturalis est forma parietis: secundum esse simpliciter abstractum est forma intellectus: secundum esse medium forma est sensitiuum organorum. Sicut ergo in copulatione coloris cum visu color sit visus et non videns: ita in copulatione intentionis imaginatae cum intellectu reddat illa intentio intellecta et non intelligens: contra intellectus sit intelligens et non intellectus ab illa: sicut visus videns: et non visus ab illo. Hinc adducit qd vna nomen res est esse: intellectio sentatioque diuersorum. et g. color parietis est esse: visui visio: intellectio vero intellectui in se.

Amplius verificat quomodo intellectio vna numero est oium intellectuum: deus enim est intellectio oium intellectuum: quia forma oium intellectuum in se quod est sibi per sui essentia alijs vero per essentia eius. ergo deus est vna numero in oibus intellectibus: que ad modum vna numero visio oium videntium hunc colorem numero esse. n. color est visio oibus hic presentibus: secundum esse spirituale: sed secundum esse reale sit forma parietis: et tunc stat forte desinere videre: Platone adhuc vidente: ita stat deum semper intelligere se per essentiam propriam: me desinente felicitari. Hinc potest concludi modus ascensionis in felicitate: secundum Averrois in epistola de felicitate: puer ergo primo copulatur intellectus primis per cogitationem particulari primo: indiuiduorum. Vigorato intellectui vt dicit Averrois vel exiccata humiditate agritur intellecta speculatiua. scilicet conclusiones: et sic agritur agentem intellectus: et male illud: vt efficiens est intellectus: hunc vt materia eorum: et cum indiuidua sint in numero quodam actu posse est: vt accipiat totum intellectum speculatiuum: ergo totum intellectum potentie: et cum intellectus agens sit forma intellectus potentie: ergo agritur intellectum agentem tanquam formam: erunt ergo duo subiecta apud Averrois: quorum quodlibet a felicitate denominatur formam: vnum proprium intellectus potentie: aliud remota: est homo ergo erit vna numero felicitas: que vno instanti erit duorum forma: et sic duo denominata et vna denotatio: duo intelliguntur forte: vna numero in intellectu: duo felicia vna numero in felicitate. Que ergo de copulatione dici possunt hęc et tot sunt: quibus patet sol. quartę questionis.

Caput 52^m in quo inducuntur argumenta contra quatuor quod non.

Sapientes omnes existimant: qd homo in hoc statu sicut deus sit: vt Themistius asseruerunt: sed que contradicunt huic puerbiali dictum hęc sunt: primo quia deus est simpliciter independens homo in statu dependet tribus modis ab ipso deo: vt dictum est: ergo non est tanquam deus. Amplius deo tota natura obedit: propter quod administratione sua omnia reguntur ordine et cura: vt dicitur in libro de mundo: sed felici natura non obedit: nec administratione sua mundus conseruat: ergo felix non est tanquam deus. Adhuc deus non est nexus: in quo vniuntur spiritualia cum corporalibus: sed hic homo nexus est spiritualium substantiarum: cum materialibus entibus: materialia enim entia secundum esse reale non sunt abstractis nec deo copulabilia: sed secundum esse spirituale: quod est esse intellectum speculatiuum: vt est medium hominis: quo dependet ab illis tribus modis cause. Et ideo tunc vniuntur materialia immaterialibus. Ergo etc.

Caput 53^m in quo persoluitur questio secundum quosdam.

Differunt quidam sapientissimi viri: quod multe sunt intelligentie separate: ideo multe possunt esse copulationes. erit ergo vna copulatio: qua intellectus agens copulatur tantum: alia in qua agens copulatur: et intelliguntur alia in qua copulatur intellectus agens intellectus lunę: et intellectus Mercurij itaque vsque in deum: adeo quod erit vna copulatio: in qua erit copulatus primo intellectus agens: et deus: et omnes intellectus medij: tunc voluntas potentia

potentia huius bois copulati sit tanta quanta est intelligentie sibi copulata: vt si fuerit sibi copulatus intellectus agens: potentia huius bois erit tanta quanta intells agētis: r si fuerit copulatus intells lunę vltra illū: potentia huius bois erit equalis eis in tñ qd si vni felici copulata sit oia abstracta: potentia eius erit tanta quanta oium abstractoꝝ. Et sic iste bō erit potens cōmouere montes: generare aialia: corripere illa: comburere castra: edificare turres: transire p maria: r hec r alia multa: que enumerant: sunt autē bi sumentes ab Auicenna in 6° nālū parte quarta: caplo de dispōnib⁹ virtutū motuarū r pꝛopbetia: que sit virtutibus sensibilibus. **C**onuerunt autē Auicenna hęc pmo: qm plus obedit nā huic q̄ suo cōtrario: sed oē suū pꝛariū pōt in reliquū. ergo iste bō pōt in q̄lib. **C** Adhuc tanta est potentia subiecti formati: quanta est formę: vniūq̄qz enim operat̄ sua forma: sed forma huius est oipotens: ergo r iste erit omnipotens.

Postremo quęcūqz cōstituunt vnuz sunt equalis virtutis in eo: sed formę superiores r iste bō cōstituunt beatū. q̄ tanta erit potentia beati quanta cōstituuntur: r hoc sentire vt verbū Auerrois in 3° cōmē. 36. qñ ingz: cū ita sit necesse est vt bō intelligat per intellectū sibi pꝛiū oia entia: r vt agat actione sibi pꝛia in omnib⁹ entibus: ecce ppositum.

Caput 54^m in quo ponit̄ vera mens Aristo. r Auerr ois.

Sed pꝛoculdubio **positio hęc r̄bilis est: nō. n.** per hoc qd oculus formatus est colore operat̄ opatione pꝛia coloris: nec per hoc qd intells mālīs format̄ ab intellis aut̄ vel alioꝝ: operatur opōne eoz. q̄ per hoc qd intellectus ille format̄ a formis abstractis: nō p̄ agere per potētias earū. **C** Iste ergo bō in duob⁹ tantū deo assimilāt: pmo: qm̄ est oia quoquo mō: iste. n. formatus est a superiorib⁹: r ab inferiorib⁹: r omne formatum cōstituūt aliquo mō in actu a suis formis. q̄ iste quoquo mō est oia: r hoc pacto deus se bz: est enim deus oia fm̄ esse abstractū: vt dicit Auerrois. r. z. meta. cōmento. r. 8. in fine r trigelimosexto.

Amplius scit oia quoquo mō: qm̄ nō sunt entia alia q̄ scientia eius id est istius bois: qm̄ nihil aliud est qn̄ sit scia huius bois: nec causę entū aliud sunt. i. subē p̄mē q̄ scia huius bois: ergo scia huius est oium: r scia r scitū idē: iste ergo bō oia est duobus modis. i. fm̄ sciaz: r fm̄ esse: r hoc pacto operat̄ opatione pꝛia illis: nō realr: sed spiritualr. **C** Dis cōstat hūc boiem esse tanq̄ vniuersum: qm̄ sicut mūdus nihil aliud est nisi nexū eternoz: cū mālibus: vt dicit Aristo. in libro de mundo: ita est iste bō: nexū rerū mālū cū separatis in esse spirituali r intētionali: vt dicit Auerrois in epistola felicitatis: r hoc pacto entia mālīa possunt copulari deo r abstractis: in hoc enīz homine mālīa copulat̄ abstractis: tanq̄ suo fini r optimo: r sic iste bō est vniuersus totū: l. z alio mō: o admirabilē dispositionē o admirandū ordinē. **C** Dis habitis: ad p̄mūz dōm qd q̄tū ad hunc modū pꝛoculdubio iste bō differt a deo: argumētū ergo pcludit vnū modūz dīc. **C** Sic r 2^m arg^m pcludit fm̄ locū dīc. Et etiā tertū idem designat: declarat enim tertū locū differentię: bis ergo tribus modis: iste bō differt a deo: in alyz duobus cōuenit vt diximus.

Argumenta quoqz Auicennę nihil sunt: qm̄ vnū pꝛariū habet esse reale: superiora in boie isto habēt esse spirituale: r ideo nō operat̄ fm̄ potētias illoꝝ. **C** Vñ subē sepatē habent duplex esse. i. reale r sic sunt formę corpoꝝ celestiuꝝ: r esse intentionale: r sic sunt formę huius felicitis: r qz intelligentia lunę: fm̄ esse reale p̄ficat̄ lunā: ideo tātū pōt luna q̄tū eius intells: non sic in isto boie. Et per hoc p̄ ad 2^m: maior est vera de forma r forma

to fm̄ esse reale: r nō intentionale. **C** Et sic ad 3^m: illa enīz sunt p̄stuentia idē fm̄ esse spirituale: r nō reale: ideo non militat. **C** Ecce q̄ celū est boie felicitis: est enim celū felicitis: cū intellectus celestis fm̄ esse reale sit forma eius: r id nō tātū corpus celeste intelligit per essentiaz intells pꝛiū r superior: sed operat̄ per essentiā pꝛiū intells r tantum q̄tum pōt suis intellectus: nō sic aut̄ bō. Quō quidē igit̄ bō felix similis sit deo bis patet.

Et per hęc pōt cōduci Theorema quō. i. felix dicatur equiuoce bō ab ignaro: vt dicit Alexan. iste. n. bō est filius deo r mundo: ignarus aut̄ penitus diuersus: id bō dicit̄ fere equiuoce: de isto boie r ignaro nō equocatione accepta ab essentia r actu p̄mo: sed ab operatione r p̄strema perfectione: sicut manus abscisa forte dī equiuoca fm̄ postremā p̄fectionē: l. z fm̄ p̄mā forte nō dicit̄ equiuoca: sed vnus rōnis: vt nos notauimus alibi.

Caput 55^m in quo persoluitur questio. 6.

Ait questio nō modica vtrū intells agens prius nobis copulet̄ q̄ intelligat: r vñ pꝛoculdubio ipsuz pus intelligi: copulatio enim illa relatio est ois aut̄ noua relatio exigit nouū fundamentū vel igit̄ id fundamentū est in nobis vel in intellectu: nō in intellectu. ergo in nobis: tūc istud erit vel cognitio illi: vel sensatio: vel aliqua dispositio ignota: non est aliqua dispositio: qz sic posset copulari equo vel bruto: nec sensatio per idē: bruta. n. sentiunt. ergo posset per sensationē copulari brutis: ergo id fundamentū est intellectio: sed ois dispositio refertur in dispositū tanq̄ in terminuz. ergo illa intellectio refert̄ in intellectu agentem. ergo anteq̄ copuletur intelligitur: qd est pꝛopositum.

Amplius intellectio eius est esse eius. ergo nō prius adest nobis q̄ intelligat a nobis: antequā dens est Auerrois p̄ntia p̄picua: nō enim copulat̄ nobis nisi qm̄ est nobis cōpꝛehensio. ergo r. Auerrois autem in cōmēto. 36. dedit oppositū: cum Alexā. enim cōsentit intellectū agentē prius nobis copulari: vt forma: q̄ per essentiā eius cōpꝛehendamus: dico prius fm̄ nām: sed fm̄ tempus eodem instanti: quo nobis copulat̄ vt forma intelligamus ipsuz: r per essentiā eius. dubitatio autē p̄dicta fuit Auerrois: vt p̄ in cōmento. 36. vt ergo soluat̄ debes scire qd quādo erimus perfecti per intellectū speculatiuū: r p̄hiam moralem modo exposito: tunc sumus dependētes ab intellectu agente tribus modis. i. in genere formę r finis r efficiētis: vt superius explicauimus: r inde fuit qd nos sic dependētes possumus intelligere ipsum duobus modis. i. p̄ essentiā nostram. i. intellectu speculatiuū: r hęc intellectio erit illius in rōne agentis: r sic simul intelligimus ipsum r cōtinuamur ei. ergo eodē signo: quo intelligit̄ cōtinuatur nobis: qm̄ ita sicut copulatur nobis vt agens: intelligitur a nobis vt sic. **C** Alio modo possumus intelligere ipsuz per essentiā eius: r sic intelligit̄ a nobis in rōne formę: r hoc p̄fecto pacto prius nobis cōtinuat̄: q̄ intelligatur fm̄ nām: qm̄ prius forma sit in formato: q̄ formatum operetur per essentiā formę: operatio enīz sequit̄ esse. ergo nos prius copulabimur illi: vt formę: r in secundo signo nature p̄ essentiam eius intelligemus.

Quibus habitis facilis est sol. ad obiecta: illa enīz dīc positio est ex parte nostri: r est cognitio illi: vt agens est: que p̄ma est: qua cōpleta completur intellect⁹ speculatiuus: r sic agens copulabitur in fine fm̄ essentiaz: r vt forma: r sic post̄ intelligemus per illi⁹ essentiā: in secōdo signo: vt diximus. **C** Sic ad 2^m: intelligere. n. ei⁹ r esse ei⁹ idem sunt in subiecto: differūt aut̄ modo: r inde est qd pus aderit nobis forma q̄ cōpꝛehensio per illius essentiam: l. z nō prius aderit nobis quin cōpꝛehendat̄ aliquo modo.

Suesf. de intel. L 4

Quomodo quidē igit intellectus copuletur prius an intel-
ligat: et quō saluat verbū Auerrois his constat.

Caput 56^m: in quo soluitur questio septima.

Auerrois voluit intellectionem felicitatis esse eternā: et hoc fenere oēs qui felicitatē hō mō figurāt: videt autē qd sit noua ppter quatuor. pmo qz est operatio nouus subiectū denominans: et ois opatio nouū subz denominās est noua. Scōdo qm̄ est operatio causata ab intellectu agēte: et ois opatio causata est quid nouum: vt dicit Auerrois. 1. z. meta. cōmē. 39. et in libro. d. d. disputatione 3^a: in solone decimionni duby. Tertio si esset eterna: tunc nos intelligentes illa intellectione essemus eterni: omne enim intelligens intellectione eterna est eternū: vt arguit Auerrois cōtra Alexan. cōmēto. 36.

Postremo nullū simplr eternū dependet a corruptibili: sed illa intellectio dependet ab intellectu speculatiuo: qui est corruptibilis. q̄ nō est simplr eterna. Auerrois autē in cōmēto. 22. 9. meta. 1. 7. 12. meta. in. 36. tery de aia: et in epistola felicitatis oppositū opinat: voluit enī qd illa scientia qua sapiens deū cōprehendit sit deus: deus enim est sibi et felicitibz cōprehensio: et qz deus est eternus simplr: ideo dicit sciam felicitatis esse eternā: et hūc supponendū: qm̄ superius sat diximus: verū aliqd innouari accidit duplī. vno mō simplr et absolute: vt qm̄ fm se totum intrinsece se hz: alr nunc q̄ prius: vel fm aliqd sui salte: et hoc mō cōposituz nālī in termino generationis innouatū esse dicimus: vel alteratū: fm aliquid sui: et sic cōprehensio qua deus cōprehendit a felici nō est noua: cuz illa cōprehensio sit essentia dei que nec fm se: nec fm aliqd sui: innouari possit. Alio mō aliqd dī innouari relatiue: vt qm̄ nec fm se: nec fm aliqd sui innouat: sed bñ aliqd innouat ad id: quō colūna innouat in relone dextri vel sinistri. nulla enī mutatiōe facta in ea fit nouus terminus ad hoc: vel id aial nouitate: nō sibi: sed accidente aiali et hoc pacto scia dei innouari pōt: deus enī in felici dī noua cōprehensio: nō qd deus fm se vel aliqd sui permute: sed qm̄ aliqd mutat ad eū: ob qd fit illi noua cōprehensio et noua scia. q̄ nulla mutatione accidente in deo ipse est scia noua alicui: noua dico nouitate ex parte illius accepta: et sic felix intelligit in statu intellectione eterna: qm̄ felix intelligit per eētiaz dei: essentia dei est intellectio eterna sibi et felici: ergo felix intelligit intellectione eterna absolute et simplr: lz dicat noua relatione: pro quāto aliqd innouat ad illam.

Et ex his verificat qd intells vt intells intelligit deū per intellectionē eternā simplr et relone: qm̄ intells: vt intellectus est eternus ab vtroqz latere. et deus est eternus simplr: ergo a nullo potest accidere nouum: et sic oīno et simpliciter intells intellectione eterna intelligit deū: scilz absolute et relatione: felix autē cū intelligat per acquisitionem intellectus speculatiui: qui sit nouus sibi per copulatione intentionum imaginatarum: intelligit intellectione eterna simplr: lz relatione sit noua.

Tunc ad argumēta facile respondēt. Ad p̄mū maior absolute vt diximus. Ad 2^m dōm qd illa est causata quō noua est: et qz est noua relatione: ideo illa causatio est relatiua: vt superius diximus. Ad 3^m sequentia fallit: sed bñ sequit qd aliqd noster est eternū: et ideo bene arguit Auerrois cōtra Alexā. qui nihil nostri ponit eternū: intulit enim qd tunc natura corruptibilis efficeretur eterna.

Ad vltimum illa intellectio nō dependet: cum sit esse dei: qd est esse deo: et felici scientia: sed nos dependemus ab illa intellectione per aliquid noui: scilz intellectū speculatiuū. vt sat pz. Cū quidē

igitur intellectio noua: et quō eterna est bis patet.

Caput 57^m: in quo soluitur octaua questio.

Atiqui expositores vt Alfarabius/Albefaraach/Babylonēsis/Auempace/Hispanus/Maurus/Auemalar. Et noui vt Thomas/Egidius/et oēs alij: opinati sunt: qd nos hic nō possumus scire subas separatas scia intuitiua: que est apprehensio p essentias eaz: ita qd scia sit eaz essentia: et ideo volūt qd scia possibilis haberi de eis est abstractiua. s. p essentias alioz: vt effectus p quoz essentias scimus de illis aliqua p̄dicata vltia: per cōceptus aggregatos fz quosdā: qui sunt qd dicitur et qualitatiui. Cū apud alios per effectus scimus ipsas esse: et quid nō sunt: sed qd sint scire nō possumus: et breuiter tota scia: que habetur de eis erit attributione per alia: et sic abstractiua et hanc tradit Aristot. in 8° p̄p̄sicē auscultatiōis et in libro de aia: et in celo et mundo: et in. 12. diuinoz: nec potuit aliud scire ipse. Auemalar autē cū expectauit felicitatē in fine suoz dierū: et non venit: dixit illā esse fabulā vetularū iuxta ignē sedentium. Et Alfarabius rōcinat pro his: et vis sui argumenti est: si aliqs habuerit sciam eaz per essentias earū: vel sicut Aristot. vel excellentior: vel minor Aristot. nō maior. Aristot. n. vt dicit fuit maximū in qd potuit nā: sed nō dat maius maior: nec minor Aristot. qm̄ si maius nō potuit in id: nec minus: nec Aristot. qm̄ (vt dclarat) ipse de se in lib^o magnoz mozar liū expectat eā post mortē: et totū hō p̄ q̄ fictio est hō positio.

Amplius rōcinant latini: pmo qm̄ rōnalis aia dum corpi copulat nihil intelligit nisi abstractendo. ergo sua scia est abstractiua: et p̄ q̄ nihil intuitive intelligere pōt. Cū adhuc nullus est effectus representans illas: vel aliqū illarū: ergo nullū pōt esse mediū dispositiū p copulationē cū illis: vel aliqū illarū. Cū Rursus suū obm adequatū est qd dicitur rei sensibilis: mō ille nō cōtinent sub illo obiecto: nec sunt id obm: vt perspicuū est: qd nō possunt intelligi ab intellectu copulato corpi.

Postremo arguit Alfarabius: nulla opatio cōuenit formę cui nō inferuiat formatū illa forma: sed in scia illaz intuitiua nō deseruit corpus: qd format ab intellectu: q̄ illa operatio nō uenit intellectu. Cū Dinc id Democriti alludit scire oia deo: nulla brutoz: qd aut sic: et qdam nō: boi p̄gruūt. Cū Id autē qd supponere opz hic est qd intells noster in se possit apphendere subas illas per essentias eaz: qm̄ obm intells est ens. q̄ in qd lz ens pōt: et sic in illo vbi saluat rō totius entis: mō in nullo getatur intells nisi vbi per essentia illius id attingit: cognoscere. n. deū in vlti: sicut cognouit Aristot. nō quietat intellm. opz ergo: si nō sit p̄cessus in infinitū: vt intells in habitu veniat in finem: qui finis est apphensio dei p essentia dei. Cū Amplius qd est p̄fectionis simplr in po^o inferiori: dz qm̄ qz cōpetere supiori potētē: mō sensus cognoscet suū obm intuitiua et abstractiua cognitiōe. q̄ intells dz cogicē deū vtraqz

Alia argumenta tetigimus alibi: est ergo accipiendū cōfesse intellectus: vt intells: posse copulari illis: et quando intellectus: vt intellectus: potest copulari illis: proculdubio intellectus: vt corpi copulatus: qm̄ vt scis corpus non impedit perfectiōnem postremam intellectus: nec ppter mortalitatem: nec ppter deordinationes: nec propter modū essendi. Cū Dis habitis oportet dicere intellectum humanū per essentias earum semper copulari illis: et hoc est intelligere intuitiue: et hoc semper in se: et fm sui naturaz: tali scientia cōprehendit illas: verum nobis: quādoqz. s. facta acquisitione intellectus speculatiui: et temperamēto oīum eoz: que possunt intellectu deordinare: et hoc totū declarauit Auerrois in cōmēto. 36. et nos in cōmēto nostro illius.

Tunc

Tunc ad argumēta dōm q; aliq; malo? Arist. habuit
 ut Socrates: vt Plato inuit in pbedone: **Der-**
 cur? **Egyptius** i deos pp hoc resūp? rē. r qñ dicit q; Arist.
 ē maximū in qd potuit nā: vt dicit Alphara. a quo accepit
 Auer. cōmē. 1. 4. terty de aia: B est mistice dicitū more poe-
 tico: nec verū in se. **Ad scdm** hoc est verū circa qd diti-
 tes abstrahibiles: intells eni illas intelligit tm̄ abstrahen-
 do: s; abstracta simplr intelligit p essentias eoz: in fine in-
 tellis speculatiui: vt sat pz. **Ad tertiu dōm q; tor?** intells
 speculatiui: in rōne effectus: representat ea in rōne agētū:
 r ille intells speculatiui? tor? erit mediū dispositiui ad co-
 pulationē eoz fm̄ formā. **Ad qrtū dōm q; verū est de**
 obiecto ad q̄to in scia abstractionis: s; in scia. simplr ē ens
 in quātuz ens: s; obm̄ getatiui sit deus tm̄. **Ad qntuz iā**
 pstat: formatū eni seruit dispositiue pp pcuruz intentionū
 imaginariū: vt dictum est in declaratione copulationis.
Ad quidē igit sciētia felicitis est per essentias intellectoz
 abstractoz intuitiua. s. r per se: bis per psciuū est.

Caput 58^m: in quo absoluit questio nona.

A facile per soluit nona qd ex his: qm̄ cū di-
 scipulus fuerit pfectus in mēbris:
 r in regione vegetatiua sensitua r intellectua
 r aly: q̄ requirunt ad felicē vitā: pculdubio
 magister pōt cōicare illā: tradēdo oia media
 in finē: oē eni agens potēs inducere dispōnes oēs facien-
 tes p fine aliquo: pōt illū finē inducere: saltē remote: sunt
 at dūc dispōnes p̄cipuz: q̄ vltra nāc debituū erigunt. s. vna
 dispō p copulationē: vt intells speculatiuius. Altera p re-
 motionē ipedimētoz. s. tēperantia in toto appetitu sensiti-
 uo r vegetatiuo: vt diximus: r q; magister possit cōicare p̄-
 muz manifestū est p se: disciplinamur eni p auditū a dida-
 scalo: vt dicit Arist. q; aut possit nobis p̄bere tēperantiā
 p̄stat: ingt eni Arist. 2° ethy. q; nō paruz differt sic vel alr
 affuecere iuuenes: pōt ḡ esse q; vnus magistroz nos p̄fi-
 ciat i scia vocū. s. grāmatica: alius in scia inueniēdi r resolu-
 toria. s. dialectica. Alius in scia nāli de rebus nālibus inscri-
 pta: alius in metha. demū p̄tinue in tēperātia actiū n̄roz
 recipiendo exercitiū: q; cū hęc fuerint: tūc erit intells spe-
 culatiuius adeptus in nobis: r tēperātia appetitū sensitui:
 r sic copulabimur substantys separatis ex nobis: app̄ben-
 dēdo eas p eēntias eaz: r qñ ita est pz qualr magister nō
 generat felicitatē in nobis: imo nec intellm̄ speculatiui:
 s; mouet tres potētias intimas. s. p̄bāta s̄iam / cogitatiua / r me-
 moratiua: q; cū fuerint inate inuicē: faciēt copulationē in
 tellis speculatiui: r hęc toties fiet q; tandē totus speculatiui
 intells cōplebit: r sic fiet adeptio remote a magro. **Die**
 pz qualr religiones / r leges / r secte / mō supfluit apud Auer-
 roicos: aliq; eni religio docet r regulat sequaces suos vno
 mō: alia alio mō: sic aliter monaci / alr religiosi: oēs eni tē-
 perātia appetitus sensitui intēdunt: q̄ tēperātia acq̄sita p
 culdubio erit hęc felicitas: quā habuerūt patres religionū
 sunt enim illi patres tanq; magistri ordinis perueniēdi
 in hac felicitatē: r quātum ad hoc Auerroici non aberrāt:
 s; in aly errant: vt dicam post: r diximus.

Caput 59^m: in quo persoluitur q. decima.

Aerros in calce p̄mēti. 36. inquitelle-
 cta eni falsa ipole est vt habe-
 ant p̄tinuationē: qm̄ nō sūt aliqd currēs cursu
 nāli: s; sunt aliqd qd nō intēdebat: sicut digi-
 tus sextus r mōstrū in creatura. In qbus ver-
 bis pōt capi sol. dicit eni Auer. p̄ celi cōmē. 138. ppe p̄n^m.
 q; eternū manifestū est q; ipole est q; sit casu: naz sicut qd
 fit casu raro fit: ita et existit parū: r iō cito p̄sumit: nullū ḡ
 calu factū est inatuz esse eternū: tūc sub hac maiori accipio
 banc: s; intellecta falsa sunt casu: cū nō currant cursu nāli:

cum nō intendant a nā: ergo impole est vt habeant conti-
 nuationē. i. sint semp p̄tinua r eterna: sola ergo itellecta ve-
 ra sunt eterna vel habētia continuationē semper.

Amplius vt rōcinat Auer. in libro de intellu: ois di-
 spositio alicui? copulationis d; esse ens: s;
 falsa nō sūt entia: vt in posteriorib? d; ḡ nō p̄nt esse dispō-
 nes copulationis. **Ad** huc oēs dispōnes debēt p̄tineri i
 pfectione formē ad quā disponūt aliter nō magis illaz: q;
 alterā inducerent: sed falsa nō p̄tinent in intellu agēte: nec
 in illi? pfectione: nō ḡ disponunt ad illius copulationē.

Postremo ois dispositio reddit māz similē in to-
 to agēti r forme inducēde: s; falsa red-
 dunt intellm̄ potētē r nos dissimiles intellectui agēti: nō
 ergo p falsa fiet copulatio: tanq; p mediū. **Dis** pz p̄mo
 qualr p falsa copulat nobis intells potētē: nō agens: qm̄
 falsa cōponunt ex terminis: termini aut nō possunt nobis
 copulari nisi copulet intells potētē: nō sic agens. **Ad**
 huc pz scdo q; accurate volēs venire in hūc statū d; elige-
 re bonos doctores: r pfectos: ne deordinent in falsis p̄pō-
 nib?: r q; bene d; eligere r iuenire bonos libros q; aucto-
 res r famosi: r mozales vixerint: ne. s. deordinent. **Ad**
 qdem igit p falsa nō fiat copulatio bis p̄piciuū est oibus.

Caput 60^m: in quo soluitur qd vndecima.

Rat autem vndecima qd vtrum cū
 incipit esse felix: mox
 incipit intelligere intellectū agētem. s. deuz p
 nunc: r pculdubio ad p̄positionēz equiuocā
 debemus respōdere: per distinctionē: que ad
 modū enim hęc p̄positio: sortes incipit generari / est mul-
 tiplex: quoniā intelligit vno modo: sortes incipit disponi
 ad generationē: que est inductio formē sortis in mā: vel i-
 cipit generari: q; incipit forma sortis esse in mā: sic quis i-
 telligit in proposito q; incipiat felicitari: vel q; disponatur
 in felicitatē. i. copulationē dei: vt forma ad ipsum vt mate-
 ria remota vel p̄xima. Vel q; incipiat habere illaz copu-
 lationē: hac ergo p̄positione distincta facile est soluere ad
 questionē dicēdo q; si intelligit scdo modo / q; p̄mo ali-
 quis incipit felicitari: incipit intelligere deū per essentiam
 dei: r vt forma est. **Si** autē loquimur in p̄mo sensu sic
 dicimus q; puer cū incipit addiscere sciētiā vocum: inci-
 pit felicitari quoniā incipit disponi in felicitatē r ad copu-
 lationē illā dei cū intellectu materiali: r sic q; p̄mo inci-
 pit felicitari forte incipit intelligere agētē intellectuz in
 ratione agētis: sicut eni quis intrat in effectū alicuius agē-
 tis: quodāmodo intrat in app̄chēssionem illius agentis p
 illum effectū: (nisi dicatur q; grāmatica nō sit effectus in-
 tellectus agētis: sed virtutis cogitatiue:) ergo sicut incipit
 addiscere partē intellectus speculatiui: sic incipit cogno-
 scere partem agentis: i ratione agētis: r sicut plus intrat in
 speculatiui plus intrat in cōp̄chēssionem agentis in rōne
 agētis: r sicut magis ita magis: r sicut in totū: ita in totū: vt
 dicit Auer. i calce. 36. cōmēti. 3. ergo successiua intellio spe-
 culatiui est cum successiua intellectione agētis: quādo er-
 go erimus in fine: tūc intelligemus illū tribus modis. s. vt
 est forma nostri: vt finis: r vt agens: p̄mis duobus modis
 intelligemus ipsum per essentias eius ita q; intellectio qua
 intelligimus eum erit esse eius. **Scdo** modo intellige-
 mus p essentia nostrā: hoc est intelligēdo intellm̄ specula-
 tiui: sicut sepe diximus. **Quo** qdē mō intells agens in-
 telligit a nobis in fine: quōq; in principio: bis constat.

Caput 61^m: in quo soluitur q. 12.

Dota sol. q. pendet. Ex hoc. s. quomodo intellectus speculatiuus est medius copulationis: accipiendum ergo pmo qd omnes substantie separate virtute pme non continent totum intellectum speculatiuum continetia virtuali: sed ordine quoda: quoniam deus pmet pmo. s. virtute propria: intellectus Saturni continet illum virtute dei tantum: intellectus Iouis continet illum virtute dei pmo: et virtute Saturni scdo: et sic successiue vsqz in intellm agentem qui est aliquid anime nostre. ille enim continet intellectum speculatiuum pmo virtute dei: scdo virtute proprii intellectus Saturni: et sic consequenter eo ordine quo sunt stelle postre: ergo in continetia virtuali est ordo duplex. scilicet nature: et originis. ordine nature deus pmet a se: et pmo intellectus Saturni scdo et posterius: et sic consequenter ordine originis id continet pmo: qd est proprius intellectui speculatiuo: et sic continet agens: qui est quid anime nostre pmo: et scdo intellectus lunę: et sic consequenter. **S**ecundo accipiendum qd intellectus speculatiuus continet omnes substantias separatas: continetia instrumentali: et a posteriori: quomodo effectus continet causas: et sic intellectus speculatiuus primo pmitate nature continet deum: scdo intellectum Saturni: tertio intellectum Iouis: et sic suo modo vsqz in intellectum agentem: e contra ordine originis: primo continet intellectum agentem: scdo intellectum lunę: tertio intellectum Mercurij vsqz in deum: eo ordine qui dicitur est in continentia pma. **D**is duobus acceptis facilis est questionis sol. cum enim queritur: utrum copulatio illa sit simul ad oia abstracta: an ordine quoda. Dicendum qd vno et eodem instanti quo intellectus potencie copulat deo: vt forma: et suo lumini: vt perfectioni pme: copulat omnibus intelligentiis intermedijs: quonia vt dicit Auer. in calce epistole de felicitate: nō pot vnū et idē reddi et copulari extremis: nisi oibus medijs copulet: qd eodē instāti teporis p iungat deo pmo: et intellui infimo: et oib⁹ intermedijs: et qz i vno instāti teporis pnt designari ordines originis: et nā: dōz qd et si vno instanti teporis intells potencie copulet supmo et infimo et medijs: tamē ordine nature prius supmo: scdo intellectui Saturni: tertio intellectui Iouis: quarto intellectui Martis: quinto intellectui Solis: sexto intellectui Veneris: se primo intellectui Mercurij: octauo intellectui Lunę: decimo intellectui agentis: qui est propria essentia intellectus: vt intellectus. Ordine autē ordine e contra: primo intellectui agentis: scdo intellectui lunę: et sic consequenter omnib⁹ alijs: vsqz in primū intellectum. intellectus ergo humanus copulat primo per essentiam propriam intellectui lunę in ratione agentis: et illic: et copulatur vt forma per essentiam illius: et sic ascendit ad copulationem intellectus Mercurij duplicem per essentiam propriam: et illius mediante prima copulatione: et sic vsqz in deum semper per inferiores tanqz per medium ascendēdo in superiores. Quibus habitis possunt multa verificari: primū qd ita intellectus lunę est mediū dispositiū in copulationem cum intellectu Mercurij: sicut intellectus speculatiuus in intellectu agentem. Amplius ita intellectus lunę: et intellectus Mercurij insimul: sunt dispositio in copulationem intellectus Veneris: sicut intellectus speculatiuus in copulationem agentis: et sic consequenter vsqz in deum: adeo qd ad hoc vt copuletur nobis deus requirit tota adeptio omnium intellectuum inferiorum. **A**mplius verificatur qd parum felicitatis habet intellectus noster coparatione ad primū dicit enim Auer. et cetero modo. 62. et 64. qd intellectus qd habet suā operationem pluribus medijs imperfectius operatur: ergo qz deus sua essentia et nullo medio intelligit se: ideo perfe-

ctissime felicitat: et qz intellectus Saturni vno medio. s. essentia dei: ideo plus felicitat alijs et minus deo: ergo felicitas intellectus nostri cū sit omnibus medijs: pculdubio erit minoris voluptatis: vt dicit Auerro. 12. metba. cōment. 39. **R**ursum verificat dictum Auer. in libro de intellectu qualiter in felicitate sūt. 10. gradus in ascensione: pmo enim felix ascendit ad intellectum speculatiuum: scdo mediane speculatiuo copulat agens: qui est lumē anime: tertio medianibus intellectu speculatiuo: et sic atqz lumine copulatur intellectui lunę: quarto medianibus illis tribus antecedentibus copulatur intellectui Mercurij: quinto medianibus illis quatuor copulat intellectui Veneris: sexto medianibus illis quinque copulabit intellectui Solis: septimo medianibus illis sex intellectui Martis: octauo medianibus illis septem intellectui Iouis: nono medianibus illis octo intellectui Saturni: decimo medianibus nouem intellectui Dei: et ibi terminat felicitas perfectissimus: ergo gradus felicitatis est deus: in quo sūsit intellectus noster: minimus tamē gradus qui potius est quasi nō gradus felicitatis est intellectus speculatiuus. **E**t si ascensionis gradus felicitatis sūt. 10. tamē gradus felicitatis sūt. 11. primus et supmus est deus qui felix est et beatus ipse scilicet. **S**ecundus est in intellectu Saturni: qui felix est et beatus copulatione cum primo intellectu. **T**ertius est in intellectu Iouis: qui felicitat per copulationem ad intellectum primum et illum Saturni: et sic successiue computādo vsqz in intellectum nostrum: qui felix est per copulationem cū deo et intellectu speculatiuo: et omnib⁹ intermedijs itellectib⁹: modo predicto erunt gradus. 11. vt computant p. **P**ostremo perspicuum est qualiter intellectus noster in intellectu speculatiuo tantū felicitari nō potest: nec in agere: qui pars est anime: nec in intellectu lunę tantū: nec Veneris: nec Solis: nec Martis: nec Iouis: nec Saturni: quoniam felicitas coniungit vltimū pmo: et cum nullum illorum sit primū: sed solus deus: ergo felicitas vltimo erit in reditu intells potencie ad deum: qui reditus sit p copulationem itells potencie cū deo: oibus alijs intermedijs: et hoc Auer. inqz in cōmē. 44. 12^m metba. et idē videm⁹ inquit qd hō p suā acquisitionē ista scie inuenit in sua pfectione essendi: est enim maximus gradus in quo hō per sciam esse potest: qm in hoc potest et in nullo maiori: iste est pfectio maxima in qua eē potest. **E**t scdo p hęc auscultatiōis ait. v. g. qm finis hoīs in generatione est inuenire suā pma pfectionē: et finis ei⁹ pmo est ens. i. pfect⁹ p gnōnē: est ipm esse in sua vltima pfectione. i. in copulatione sui ad pmo a quo depēdet tm. **E**t cū hō puenerit in hanc pfectionē nullo est minor: nisi vno solo Ioue: vt poeta igit: et nō timebit mortē: vt de Socrate i. trodicit Auer. Cōtinet pecuniā: et fiet liberalis. cū desiderū in ea sit vnū de desiderijs innālib⁹: fiet castus: qm voluptas detrahit intellm ab hac sublimi fortuna: vt p hō dicunt: et experientia docet: fiet verus in actione et sermone: cū deus sit ipsa veritas: cui appetit vicinari: qz tuz p: et sic hęc dispositiō sequetur omnes virtutes morales: et nō tantū antecedent: sed confirmabuntur o excellentem statum o perfectissimam vitam o sublimem fortunam o admirabile opus: gaudeat iste felix: qm tantū ē quantū reperiri potest.

Caput 62^m: in quo pertractatur vltima questio.

Maxima erat qd: si in vno tempore possunt esse plures felices vna et ea dem numero felicitate. **R**espondetur qd intelligitur de pluribus essentialr ordinatis: pculdubio manifestū est per se plures esse felices vna numero felicitate: declarauimus enim deus felicē esse per essentiam propriā: et alios intellect⁹ felicitari deo vsqz ad intellectum nostrū: et sic esse plures felices vna felicitate nume-

Item In pmo de anima: mouit qñez an post mortem remaneat sciētia ⁊ perfoluit qñ nō: qz lz intells sit quid diuini: nō intelligere corūpit quodā interius corūpto: vbi Auer. cōmē. 66. dicit: ⁊ nos posuimus qñ post mortē: neqz diligimus: neqz odim⁹: neqz distinguim⁹. ¶ Propterea: vt dixit Aristō. paulo ante: dicere aiaz irasci aut gaudere simile ē: ⁊ si aliquis dicat eā texere vel edificare: qñ vt Auer. in. 64. cōmē. illius: isti motus nō attribuunt animē nisi accidētāl. Et inquit in 3° de aia: nō reminiscimur aut: qz hoc quidē impassibile: passiuus nō intells corūptibilis: ⁊ sine hoc nihil intelligit aia ⁊c. vbi Auerro. ostendit verbū illud esse verū: s̄m expositionez oium. s̄ Themistij / Alexandri ⁊ suam: vide. ¶ Præterea Aristō. rōcinat oēs passiones aic esse cuz corpore in pmo de anima. d̄ si aliq̄ operū est propriū aic maxime erit intelligere: sed hoc non ē ppriū: quoniā vel ex pbantasia: vel nō sine pbantasia: ergo nullū remanet post mortē intelligere: vbi Auer. cōmē. 12° in calce inquit: ⁊ hęc est sentētia eius in intellectu māli. s̄ q̄ est abstractus a corpore: ⁊ q̄ impossibile est: vt intel ligat aliquid sine imaginatione. Inde panlo post intulit: si aut sic se habet manifestū quoniam passionū rōnes in mā sunt: quare termini tales: ecce q̄ plane eligi s̄m ipsum intelligere ⁊ vniuersalr omne opus aic rōnalis esse cum corpore. ¶ Amplius si anima post mortē remanet: ergo ipsa erit alicubi vbi pōt operari: ⁊ cum nō possit fieri plens ibi nisi moueat: ergo mouebit de loco in locū: ⁊ sic erit corpus: sicut arguit contra Pythagoras. ¶ Item quis erit cōtinentiens locus suę permanentię: aut corpus eternū: aut generabile: nō generabile: qz tunc non melioraret: nec eternum: quoniā tunc appropriaret celo: vel alicui stelle: sic moueret: aliter esset ociosa: nullus eni intellectus est sine motu. ¶ Adhuc operatio aic separat: sicut quę est intelligere: vel est vnus rōnis cum operatione illius vnitę: vel alterius: nō alterius: alr illa aia differret specie a semet vt vnita. ¶ Si autē illa operatio est vnus rōnis ab ea quā do erat vnita: ergo sicut repugnat illi itellectioni esse sine pbantasmate: dū erat in corpore: ita ⁊ post. ¶ Kursus ois forma operās operatione sibi ppria sine dependentia ad corpus est cōpleta in ppria specie: sed rōnalis anima post mortē est operans operatione h̄s: ergo cōpleta in specie: ꝓclusio est falsa: quoniā tunc nullius fuisset pars: nec apta nata esse: ergo aliqua propositionū: ⁊ nō maior: ergo minor: ⁊ sic ⁊c. ¶ Ampli⁹ rōnalis anima remanet post mortem: cum illa sit indistans a corporibus hominū loco ⁊ subiecto: ⁊ ab eoz pbantasmatis: cur nō imutatur ab his cum sc̄ipue pbantasmata hominū remanētius sint vnus rationis cum pbantasmatis illius ⁊c. Deꝛ ⁊ tot sunt: quę qñem faciunt in doctrina Aristō.

¶ Caput 64^m: in quo concluditur qñ anima separata post mortem intelligit.

Cum in libro precedenti demōstratio ne sit ꝓclusum rōnalem animā remanere post hominis interitū: vt oia verba Arist. vbiqz exclamant: ꝓculdubio est necessariū ipsa habere aliquā operationem: nisi sit natura ociosa ⁊ vana: ⁊ cum nō possit hęc esse operatio nisi aic: in quātum anima: ⁊ opatio animę in quātum anima est intelligere: ois alia operatio quę nō est aic: vt anima: est comunicans cum corpore: his ergo relinquē rōnalem animā post mortem intelligere. ¶ Adhuc pmo etibi eozum ostēdit Aristō. caplo 1°: mortuis ꝓferre bonas operationes amicorū: similr autē infortunata nocēt: ergo habēt esse plusq̄ intētionale. Et plus inquit variatione hoz mortuos nō variari de felicitate in miseriaz: ergo supponit eos esse in altero hoz. Amplius Aristō. in libro de pomo disci

pulis suis instituit futurā felicitatē: arguit hanc pmo: quoniā finis phylosophię est cognoscere creatorē p̄mum simpliciter: vel igit hoc erit in hoc statu vel in alio: nō in hoc: quoniā maxime esset i sine vite: modo experientia docet senes laborare in senectute: ob q̄ impediunt: ⁊ maxie ꝓpter corporis fragilitatē: vt dicit: ergo post mortē.

Rursum arguit Arist. incōueniens vidēt illos q̄ felicitatē humanas adepti sunt: minus habere de suo labore p̄miz: q̄ qui sunt ab ea remoti: sed cōstat q̄ de bonis ⁊ voluptatibus huius mūdi: ⁊ honoribus: magis gaudēt ⁊ ꝓmiant diuites q̄ phylosophi: nam phylosophus purus mortificauit oia desideria huius mūdi: in vestitu/comestide/potu/thesaurō/aurō ⁊ argēto/coitu ⁊ alijs delectationibus: ergo si phylosophus sui laboris nullā expectauit remunerationē post mortē esse valde parum ponere felicitatez in tanta ardua miseria. ¶ Postremo arguit ibidē Arist. sūma virtus expectat sūmū p̄miz: vel id p̄miz erit in hoc statu: vel in alio: nō in hoc: qm̄ nullus pōt esse p̄miz maior hic q̄ honor 4° etbi. mō honor: vt ibidē dicit: nō fiet dignus. i. honor nō est p̄miz cōdignū virtutē: ergo virtuti nullū erit p̄miz hic: sed alibi ⁊c.

Amplius nō ne mulier est capax felicitatis: ergo aliquid quādo aliqua earū peruenire debet: nō in hoc statu: quoniā multa requirunt ad felicitatē: q̄ multum er nō debet hic exequi: vt docet Aristote. in ecdōnomia. ¶ Ad idem Aristō. in epla ad Alexandrum voluit phylosophiaz esse ducem vitę: ⁊ ꝓseruariū animę: modo nō est ꝓseruatiua animę in corpore: conseruat eniz anima dispositionibus in mā tantū: ergo post mortem phylosophia cōseruat eam: ⁊ ducit eaz in statū. ¶ Hęc ꝓfecto sententiā sentire ꝓparatē: quales fuere Anaxagoras/Auicēna/Altagael. Stoici q̄les Plato/Socrates/Pythagoras/Sꝓeuippus ⁊ oēs academici: ⁊ bragmanici phi. q̄ et ꝓticit: vt Isaac/Loncina/Archelaus ⁊ Nouelli: vt Democritus ⁊ Orpheus: ⁊ alij multi: quos ꝓcedenti libro scripsimus.

¶ Caput 65^m: in quo explicant fundamēta pōnis Aristō.

Accipiendum igit p̄miz: tum ex p̄mo caplo 19°: tum ex p̄mo magnoz moraliz: qñ anima triplex est: p̄ma gdem vegetatiua: q̄ terminus est oium formaz ꝓcedentiū: vt corporis: elemētōz: ⁊ ceterarū: ꝓpter q̄ adueniente vegetatiua in plantis oēs alię formę cessant: ⁊ terminat motus in eā quę lz sit terminus in quo oēs formę ꝓcedētes terminant: plures cōtinēt spēs: alia eni est forma herbe: alia vlm̄: alia piri: alia sic ⁊c. quę oēs sub vno continent gradu: nō enim exeunt terminū vegetatiui. ꝓsterior ⁊ sc̄da est aia sensitua: quę gdem in bento terminus est formę corporis vegetatiue ⁊ aliarū: si essent: q̄ vna est in substātia ꝓtinens gradus diuersos: s̄ quos est ꝓncipiū vegetandi ⁊ sentiēdi seu mouēdi ⁊ hęc amplius: vt dicit Arist. in 2° de aia plures h̄s gradus: est eni sensitua quozūdas quo nō mouent q̄dam quę mouent de loco in locū: q̄das perfectiora ⁊c. q̄ omnia: ⁊ si variēt in tali gradu: nulla eoz exeūt terminū talis gradus. ¶ Tertia ⁊ postrema in qua terminant oēs alię est rōnalis: quę est minima: ad quā ꝓgressu pōt nā: in qua cum ꝓuenerit stetit: ⁊ hęc ē minima vt dicit Arist. qm̄ nō est diuisibilis in plures habētes diuersaz latitudinē: ⁊ hęc vna tāntū est vegetatiua/sensitiua ⁊ rōnalis: ꝓout eni ꝓncipiū est nutriēdi/angēdi ⁊ generandi: est vegetatiua vegetatiū cōtinens graduz: ꝓout est ꝓncipiū sentiēdi ⁊ mouēdi in loco est ꝓtinens sensituiū graduz: ⁊ sensitua dicit animā: ꝓout deniqz est ꝓncipiū rōnis ⁊ intellectus vt sic rōnalis dicit: h̄s ergo aic in diuersis sūt formę diuersę: in eodē sūt partes seu gradus diuersi: barū partū q̄dam est rōnalis ꝓ

essentia: vt intellectus: alia rónalis per participatione: qñ est rónibus obediens ac assuefactibilis intellectui vt sensitiua pars: irrónalis aut penitus est vegetatiua pars: hęc vt dicit Aristó. ad felicitatē capescendā nihil coadiuuat: sic de hac nulla fiat narratio: loquimur enīz tantū de eis q̄ felicitatis sūt capacia vt patebit: rónalis ergo ex ea parte: qua habet rónes exoritur: prudentia: solertia: sapiētia: ingeniu: memoria: et id genus alia: at ex ea parte: qua rónalis ē per obedientiā exorunt virtutes: vt tēperantia: fortitudo: iustitia: māsfuetudo: liberalitas: magnanimitas: magnificētia: grauitas: verecūdia: vrbānitas: amicitia: veritas: cōtas: modestia: p̄nencia: et alia h̄s. ¶ Post hoc accipiendū ea que in anima sunt aut ea q̄ in aia procreant vt dicit Arist. in libro p̄mo magnoz moralū affectus: potentie: et habitus: affectus igit sūt ira metus: odiū: cupido: liuor: misera: tio: talia comitari p̄sueuere egritudo et voluptas: potentie aut sunt facultates pprie aic: q̄bus affici dicimur: nempe vnde possumus excedere: egrescere: miserescere: et alia h̄s potentie dicunt. At habitus sunt: vnde erga hęc habemus bene vel male: sicut ad excedendū si autē supra modū iracunde male in ira habemus mediocriter itaqz habēdo: vt neqz supra modū cōmoueamur: neqz proliis sumus incōmouibiles: tum si ita habemus recte affecti sumus: et sic in alyis dicat. Differunt aut hęc: quoniā potētie sunt facultates p̄sequētes nām aic a p̄ncipis procreatio: nis: neqz nobis acquirunt: affectus aut sunt in iuncto appetitu. i. cōposito corporali: habitus aut sunt dispositiones fundate in appetitu sensitiuo vt est aic tantū: erit ergo iste ordo. ex essentia pullulāt potētie: ex potentis fluctuant in appetitu sensitiuo iuncto affectus: ita q̄ nec erunt appetitus tantū: vt in essentia aic fundatur: nec corporis tm: sed iuncti: ex affectibus effluūt habitus: quoz subiectū est appetit: vt in essentia aic eradicat: p̄pter qd̄ liquet post mortem remanere habitus nō affectus: qñ post mortē remanent potētie: ergo appetitus sensitiuus et habitus sunt in eo: ergo habitus nō aut affectus cum sint iuncti: vt dicit Arist. ¶ Post hoc rursus accipiendū q̄ si rónalis aia possit exercere tres opationes specie diuersas: s̄m tres partes seu gradus: quos p̄tinet: hic est ordo q̄ cū anima rónalis operat operatione ppria vni gradui. v. g. circa sensu: alia: nō pōt operari opatione ppria alteri gradui. s. circa intelligibilia: p̄pter qd̄ cum rónalis aia intendit in opatione sensuali est necessariū eam remitti in opatione intelligibili: sic si habitant in opationibus sensualibus inhabilitabūt in opationibus intells: ita q̄ ita indispōnēt dispōne p̄ia sciētie q̄ ipediēt a speculatione: et hęc vocat ab Arist. de ordinatio intells: et casus eius ad sensitiuam partem: et hanc dispōnes habent nimis sensuales: isti enīz p̄pter maximos male habitus in appetitu sensitiuo acquiritos acq̄uierunt in parte rónali inhabilitatē talem: qua nō possunt speculari: et sic intells factus est affectu sensus: et impurificatus est ac totus p̄uersus ad appetitū adeo q̄ iste nō eligit id qd̄ sequit ex syllogismo practico: sed id ad qd̄ inclināt appetitus sensualis: et sic p̄uersa est aia rónalis huius in nām anime bruti: adeo q̄ iste homo nō amplius h̄s: sed brutū dici mereēt et hoc voluere dicere veteres: vt Pitagoras et Plato et Socrates: qñ dixere aiam migrare de corpore in corpus: istud enīz migrare nō ē nisi misti: te dicitū: intelligunt enī eā labi in appetitū sensuale ac conuerti in nām sensitiuē aic: vt inde nō h̄s: sed brutū fiat illi: cuius lapsus est huius aic. Qd̄ si appetitū sensuali assuefiat tantū p̄sequi: quantū dicitur cōclusio syllogismi practici: et acq̄rat habitū fixum assuefactionis ad id: qui vocat habitus obedientie: tūc appetitus ille erit penitus remissus in opatione ppria: et totalr in rónali parte acquiratur di-

spositio q̄ vocatur solertia seu ingeniu: et sic iste appetitus erit factus totalr rónalis: et amplius nō distrabet rónales partem: imo p̄ficiet ei magis: et sic hęc aia erit penitus rónalis: et pure rónalis: et hō formatus hac aia dicit pure hō: et simplr hō: et hoc modo p̄z quid sit rónalis partis p̄urbatio seu casus: et qd̄ rectificatio. Et hunc modū dedit intelligere Socrates in suis verbis mysticis: qñ dicit hoies que libet duos habere demones. s. bonum et malū: per bonum enī rónales partē subaudit: que temp̄ deprecāf ad optima s̄m sui nām: vt dicit Aristó. p̄ ethi. cap. 18. per malū aut intelligit partē sensitiuā: que s̄m se magis inclināf ad malū: tm̄ pōt rectificari illa inclinatio: et totalr amoueri p̄ vsum p̄rarioz: vt diximus. ¶ Amplius verificāf id qd̄ trismetristus vaticinat: cū dicit animā rónales periculi a septē demonibus: forte enī per septē demones intelligit septē vitia mortalia: vitū enīz superbie demonē figurat superbie: vitium auaritie / demonē auaritie / vitium luxurie / demonem luxurie: et sic de alyis q̄ vitia sunt corruptiones appetitus sensualis: quibus p̄rariāf rationi: quibusqz tantū p̄sequit quātum appetit: et nō quātūz colligit ex syllogismo practico: et hęc vitia sunt que post mortē animā tristēz red dunt: s̄m modum dicendum.

¶ Caput 66^m: in quo exp̄licat p̄mo perfectio partis rónalis apud Aristó. vt rónalis est in corpore vel in se.

A hoc ergo vt intelligat perfectio partis rónalis: p̄ma opz accipere q̄ triplex est intelligibile: qd̄dam cū tempore: qd̄dam cum continuo: qd̄dam s̄m sui nām: intelligibile p̄mū est duplr vnum est ratio for me sensilis in se accepte: q̄ intelligit abstractione facta ab intellectu: sicut est intellz albi vel calidi: vel dulcis et alioruz: q̄ sunt h̄s: et hoc dicit intelligibile cuz tempore per se. ¶ Scđo mō sicut ratio canis / equi / lapidis: et h̄s q̄ intelligunt per se: tamē qz concernūt mām mobilē: ideo dicunt intellecta cum tēpore per accidens: quoz nulluz est sensile: nisi per accidēs: et hoc genus intelligibiliū dicit cū tempore qñ ratio diffinibilis concernit tēpus: vt p̄z et sciētia que est de hoc genere est p̄hica et nālis: et p̄ma simpliciter: quoniā accepta est cū sensu. ¶ Amplius intelligibile cum cōtinuo est duobus modis: vno mō: vt ratio continui: aut id qd̄ accipit cū continuo: exemplū p̄mi: vt quāntitas figura / numerus / motus / quies et cetera. acceptū cū cōtinuo est id qd̄ per accidens est imaginabile: vt hō: vel aial: vel filius: vel pater: vel aliud h̄s: qd̄ accipit per intellectū ad imaginationem reflexū: et hoc genus mathematicū intelligit: et mathematicaz cōstituit sciētia: et hęc est cū imaginatione accepta: et sequēs primā sicut imaginatio sensum: vt dicit Alpharabi. ¶ Rursus intelligibile s̄m se est duobus modis: vno mō per accidens: et est id cuius p̄ncipia sūt per se intelligibilia: ipsuz tamē s̄z se est in sensibilibus positū: vt est substātia nālis: vt hō animal et cetera. ppria enī et essentialia p̄ncipia hoz sūt tantū intelligibilia: esse tm̄ habent in sensibilibus et imaginabilibus: et sic cū tēpore et cōtinuo. Aliud dicit intelligibile per se: qd̄ tam s̄m suē quidditatis p̄ncipia: q̄ s̄m esse est intelligibile: sicut deus et intells: siue intelligētia celestis et cetera. Et hoc genus cōstituit metaphysicā et diuinā: et est post sensiuū imaginationem: et pure in intelligibilibus cōstitens. ¶ His habitis vōm est ore perfectio: ne aic rationalis: vt rationalis: hoc est s̄m gradūz intellectiuū: anima igit cū per sensus perficitur in intelligibilibus cū tēpore: tunc acquirat intellm nālis sciētie: et eleuat ad intelligibile cū cōtinuo: et cū per imaginationē perficit in intelligibilibus cū continuo: tūc acquirat intellm mathematicū: et eleuatur ad intelligibile metaphysicū: et cuz per intellectū perficitur ab intelligibilibus per se in quātū intel-

De intellectu

libilia: tunc acquirat intellectum metaphysicum: sic completur intellectus speculativus: et intellectus potentie per adeptionem huius totius adeo eleuabit ac disponet: ut fiat capax pfici ab infimo intellectu. scilicet lunę: et tunc sicut mediante intellectu speculatio eleuabitur in intellectu lunę: sic mediantibus vtriusque eleuat in intellectu Mercury: et perficit ab illo: ut forma: adeo quod in tantum eleuabit: quod per oēs intellectus medios perficitur a primo et summo intellectu: et ibi satiabitur appetitus intellectivus: et intellectus in se: et hec erit eleuatio intellectus seu rationalis aie: et raptus et summa eius ascensio felicitas et fortuna: ut dicit Aristoteles in libro magnoꝝ moralium ultimo: et nunc gradum apud Aristoteles omnino acquirat in hoc statu: et quod non acquirat eum hic: impossibile est ut acquirat eum post mortem: et cum homo acquiserit eum hic proculdubio post mortem retinebit eum: et confirmabit omnino: et hec est beatitudo anime: et munus philosophice. Et si quis obiciat quod in anima rationali post mortem manent potentie vegetatiue et sensitiue: ergo per illas potest accipi hęc fortuna.

Dicendum quod non sic remanent quod possint reduci ad actus: sunt enim potentie organice: et ideo non veniunt in actus: nisi per organa: et quia tunc non potest esse resumptio organi secundum naturam: ideo remanent in vmbꝛis et tenebris perpetuis secundum naturam: qui ergo non acquiserit felicitatem in hoc statu apud peripateticos: non acquirat eam post mortem: et hoc docuit Aristoteles in libro primo ethicę.

Et bis licet conducere quid sit beatitudo anime post mortem: ea enim beatitudo que fuit anime dum corpore aderat remanet post mortem: ergo sicut in corpore felicitas erat deus: ut comprehensio rationalis partis: per media expressa: ita post mortem felicitas erit deus: ut comprehensio anime: hoc differens: quia post mortem superaddit securitatem: in statu autem nemo est ita firmus quin labi possit: ergo felicitas anime post mortem est deus: ut apprehensio firma et necessaria: impossibile aliter se habere: et ideo proprie ibi anima stare dicitur: quia firmatur: hic autem viatrię appellatur: quoniam labilis adhuc est: propter eius copulationem cum corpore. Quid quidem igitur sit fortuna rationalis anime: in quantum anima rationalis secundum partem intellectiuam: ut in corpore: et post corpus bis patet.

Capitulum 5^m in quo declaratur felicitas rationalis anime secundum partem sensibilem.

Cum diximus de felicitate partis rationalis: dicendum primo nunc de felicitate partis sensitiue: sensitiua igitur pars diuidit per appetitum et sensum: differunt autem hec ratione solum: ut alibi diximus: ideo in simul de eis dicimus quod cum appetitus sensitiuus rectificabitur per habitus virtutum omnium predictoꝝ: tunc acquirat dispositiones similes formis: adeo quod sicut forme immerguntur in eentia materia: sic ille dispositiones tangunt essentiam partis sensitiue: hoc est appetitus sensitiuus per se: et ob eas in tantum appetitus ille rectificabitur quod erit vis eius vis rationalis: quoniam tantum operabitur quantum concludit syllogismum practicum demonstratiuum: et sic ex affectibus generabunt habitus: ex habitibus perficientur potentie appetitiue: quibus perfectis: tota pars sensualis conuertet ad intellectum: et sic vis totius anime rationalis erit vis intellectiua: ergo felicitas sensitiue partis erit operatio eius circa affectus: secundum dictam rationem practice: per dispositionem virtutum detentaru: ita quod forma felicitas non erit virtus: nec affectus: nec potentia: sed actus potentie: ita quod sicut in felicitate intellectus peragebatur intellectus speculativus: ita in felicitate sensitiue partis exigitur habitus virtutis: et sicut rationalis pars per intellectum speculatiuum decenter copulabitur deo: ita sensitiua pars per habitum virtutis copulabitur intellectui: et illius operatio: et hec co-

putatio est vera felicitas appetitus: sic enim comparatur intellectiua pars sensitiue: sicut deus rationali parti: ergo sicut deus: ut comprehensio: est felicitas rationalis: sic intellectus: ut regulata: est felicitas appetitus sensitiui.

Et bis conducitur medium totale ad copulationem felicitatis: cum enim in parte appetitus sensitiui habitus virtutum signantur: sensitiuus appetitus copulabitur intellectui: et sic ex eis fiet vna facultas adeo quod illa copulatio red det eas vna vim: et hec est prima copulatio. Secunda copulatio est: qua tota hec pars copulabitur intellectui speculatiuo: et hec est secundus ascensus. Tertia copulatio est in quantum illamet pars mediante intellectu speculatiuo copulatur intellectui lunę: et hec erit tertius ascensus. Quarta copulatio est in quantum illamet pars copulatur intellectui Mercury: mediantibus illis duobus: et est quartus gradus etc. et sic successiue usque in deum.

Amplius conducitur quod qui non acquirat totum hoc in statu presenti: non acquirat id in statu alio: per rationes dictas: et qui acquiserit hanc fortunam hic: proculdubio detinebit eas post mortem: et hec est totalis anime rationalis quies: et felicitas: differens tamen ab illa dum erat in corpore per superadditionem securitatis. Quid igitur sit totalis anime rationalis felicitas patet.

Capitulum 6^m in quo declaratur miseria vtriusque partis.

Acile est modo ex bis declarare anime rationalis miseria post mortem: quia vni-
Argus appellat anime rationalis damnationem: cum enim pars sensitiua intensa fuerit in affectibus sibi propriis: rationalis pars remittet in operatione propria: et cum pars sensitiua habituabit in eis: rationalis pars habituabit in actu opposito scientie: hec est in ignorantia: et cum pars sensitiua: vni operatur quantum appetitus rationalis anima tota erit uersa ad gradum sensitiuum: et cum tota erit uersa ad gradum sensitiuum tota anima rationalis erit pure sensitiua: ita quod vis intellectus erit facta vis sensus: et sic erit ita affectu sensuali: sicut anima bruti: et cum anima rationalis erit penitus ad brutalitatem uersa amplius non erit capax recipere deum: ut comprehensio et forma: sicut nec brutalis anima potest copulari deo: et sic remanebit anima in ignorantia etc. hec est tenebra et obscuritas perpetua: et quia anima retinet post mortem omnes habitus qui radicanter in eius eentia: radicanter autem habitus sequentes affectus malos: ideo post mortem anima remanebit ita brutalis: sicut primo: ergo sicut dum erat in corpore: intellectus erat conuersus ad sensum: et tota erat penitus brutalis: sic post mortem anima erit pure brutalis habens intellectum uersum ad sensum: sicut in corpore erat priuata intellectione felicitatis: ita post mortem: et hec priuatio vocatur orbis tenebrosus. Amplius post mortem anima patitur incedium maximum: cum enim in ea remanent passionum ac affectuum habitus: proculdubio illi in ea intendunt desideria ad delectabilia: et cum sit a delectabilibus separata: proculdubio incidit in tristitia maximam: hoc modo: quo etiam causa tristitie magnę causa est incontinencie a delectabilibus separare: ita quod tales quasi vni videntur ex delectabilium subtractione: et hoc vocatur incedium animarum: et quia hęc anima intellectum uersum habet ad sensum: non accipit vera lumina intellectualium: sed potius vmbꝛas teporalium et imaginabilium: que propter sui permissionem cum potentia materia et priuatione non cognoscunt: nisi hic et nunc: et ideo post mortem non sunt in anima: nisi vmbꝛe horum cognoscibilium: in quibus vmbꝛis remanent post tenebras intellectualis nature. Dubitabit autem fortasse aliquis: quod anime exire a corporibus hęc desiderys non subiacent: ergo ad corpus hęc referuntur delectabilia: quibus tunc caret. Respondet antiqui: ut Archelaus/Concina/et Isaac: quod non corporum delectationes manent: sed potius illis similes:

hoc est non manet affectus: sed habitus affectus: sicut in artificie carere materia et instrumentis manet habitus: et fornicatione similes his que per instrumenta exercuerunt: cum igitur anima sit vniuersaliter perfectio corporis: ut motor: et per potentias substantialia et naturales moueat corpus: remaneant in ea et in potentis eius habitus et passiones inclinantes ad motus corporis: sicut manet in naua imaginatio nauis: etiam postquam a naua separata: et hoc pacto post mortem desiderat consimilia mouere: et hoc desiderio tenetur adeo quod in tristitiam perpetua submergitur: cum hec dispositio delectari non possit post mortem: cum careat corpore: in quo possit exercere contrarium: et remoueri ab hac dispositione: erit ergo in felicitate anime tristis secundum partem rationalem: privatio intelligibilium luminum: ymbatio temporalium. Miseria vero eius secundum partem sensitivam erit desiderium in voluptates interminabile et prohibitio a speculatione perpetua: et in remouibilis. Et hoc Aristoteles in libro de natura deorum dixit: sic loquens quod Socrates: cui inter omnes mortales maxima cum diis immortalibus fuisset communio factus est diuinus diuina in singulis colligendi immortalibus adeptus medius: quod sapiens per sapientie rationem determinauit: hoc enim diuinum et perpetuum: intellectiuam autem rationem rectam etiam stabilibus et intelligibilibus et sapientie subiectis et factibilibus per arte et eligibilibus per voluntatem et sapientiam in heroycis: et mensuras omnem adeptus est metis: que omnia diuina sunt et perpetuas et inconcussas habentia rationes et virtutes et essentias: in diuinis autem sibi quantum possibile fuit adeptus est lucem et delectationem diuinam: ex quibus diuinus effectus: ut tradit Plato: felix uiuit secundum intellectum: eo quod mortale fuit in ipso depositum: et sic patet per hec apud Aristotelem: quid sit felicitas: quid miseria declarat: e contra autem his quibus nulla est cura pulchritudinis: id quod diuinum est in ipsis conuertunt ad sensum: et rationem et lumem mentis extinguunt in nota brutalitatis: et tota brutalitate in eis per passionem excellentia corruptam anime ipsorum resoluunt a corpore remanent in eis desideria passionum et tristitia: que a passionum infestatione sunt precesse: et in hac tristitia et desiderio destituta tristis manent in eternum: eo quod intellectualem ipsorum non illuminatum: neque vigoratum in corpore post mortem nullius bonitatis est susceptiuum. Et hoc Plotinus affirmat in libello suo de differentis virtutum: ecce igitur quid sit felicitas anime: et quid miseria apud peripateticos. Quibus proculdubio sententia Plato videtur: sed differat aliquantulum in pbedone et gloria asseuerat in anima separata habitus mortuum: tam bonos quam malos remanere: ratiocinatur autem: eo quia dicitur habitum in naturam ita conuertit: ut talis ab illo qualis a natura proueniat inclinatio: quod maxime impletur in animis ab hac mutabilitate sciunctis. Amplius in pbedro. inquit animas que ex lactea emerferint aqua alti euolare: ubique primo celestis vna cum alijs celestibus: deinde supercelestem cum supercelestibus circuitum agere: scilicet ordine: ut alie cum alijs ibi numinibus circumuagentur circuitusque huius alternis vicibus repetat. In quibus verbis tria tangit: primo ascensum anime post mortem in proprias stellas: cum quibus vel natura vel habitu magis familiares sunt: et hoc tangit cum dicit (celestis vna cum alijs celestibus.) Secundo tangit copulationem eius in qua felicitas cum dicit (deinde supercelestis cum supercelestibus) id est intelligit. Tertio tangit proprium modum quem retinebit post cum dicit (circuitum agere) remanebit enim ipsa sub dispositione circulari: et hoc pacto anima felix erit. Hoc idem tradit in libro de regno: sensit in suis verbis figuratis quod planius in symposio dicit purgatas animas inquit: que diuinam pre ceteris pulchritudinem amauerunt: eadem in ipi-

luz diuine pulchritudinis pelagus se se profusus immergere diuinisque ibi liquores non tantum bibere: sed etiam in alios iam ex seipsis effundere. Et in Epinomide inquit: animus purgatissimus: omni tamen mutabilitate firmata: tum multiplicitate collecta: se se si in propria unitate in unitatem intellectu superiorem omnino conferre: per que hanc in unitatem diuinam intelligibili mundo superiorem iam transferre: deoque potius uiuere quam seipso: cui certe mira quadam super intelligentia ratione sit coniunctus: et hinc id poetarum dictum animas ambrosia et nectare vesci: per ambrosias intelligentes sunt diuine veritatis intuitus: per nectar excellentem et facilem illius prouidentiam: vel forte per ambrosias amorem intelligunt: per nectar intellectum: ut patuit. Quod quidem igitur sit felicitas anime post mortem: et que tristitia: et quid sentiat Aristoteles et quid Plato his perspicuum.

Capitulum 68^m: in quo mouentur due questiones et persoluitur prima.

De emergunt questiones difficiles: prima si per actum felici requiritur adeptio intellectus speculatiui: et habituum moralium: tunc mulieres non possunt felicitari: vel sola perfectio per habitum virtutum prodesset. Et quod auget questionem est: quoniam anime puerorum: qui in pueritia moriuntur: vel ante exitum ab utero: vel post parum nec essent felices: quoniam nec intellectum speculatiuum: nec perfectionem moralem adepti sunt. Secunda questio est: quoniam cum anima post mortem diffinitiuam vel secundum operationem debeat in aliquo loco assistere: quis est locus sue habitationis post mortem. Ad primam quidem questionem non puto esse respondendum: secundum veritatem fidei: quoniam in ea nulla est ambiguitas: tantum enim quid peripatetici sensere hic scribimus: quod enim fide credimus non disputamus: dicerent ergo peripatetici quod sicut colores non sunt colores a presentia luminis: ita nec intellectus potest: redditur capax apprehensionis dei: per lumem intellectus speculatiui: est enim intellectus non minus intellectus absque intellectu speculatiuo: verum sicut colores per lumem reddunt propiores in mouendo Diaphanum et visum sic rationalis anima redditur propior ad copulationem cum prima substantia: per intellectus speculatiuum in copulatione est copulatio sensitiue necessestatiui. Et ex his sequitur quod medium simpliciter necessarium in copulatione est copulatio sensitiue cum intellectu: hac enim precedere rationalis anima est sicut tabula rasa respectu copulationis: cum abstractis: quoniam erit disposita per remotionem contrariorum: sed si intellectus speculatiuus precesserit erit dispositio duplex priuatiua et positua: et sic copulatio erit maior et prestabilior. Et hinc patet qualiter mulieres apud peripateticos minus felicitatis participant: quam viri sicut enim dispositio viri erit maior: ita et copulatio: et sicut copulatio maior sic et comprehensio: ergo et felicitas. Quod additur de pueris Aristoteles. persoluit in ethicis nullus enim potest dici felix post mortem: qui in vita non fuerit: modo dicit quod puer et brutum non sunt capaces felicitatis: dicerent ergo quod cum puer non acquisierit in modico vite conuersionem sensitiue partis ad intellectus: que est felicitas sensitiui appetitus: nec conuersionem intellectus ad sensum: que est miseria rationalis partis: proculdubio non potest felicitari: nec infelicitari: sed erit in medio orbis miserie et felicitatis: que orbem religio nostra christiana tetigit non precedente baptismo. Anima ergo pueri cum sensuum appetitum conuersum non habeat ad rationalem gradum capax non est felicitatis: cum nec habeat intellectum conuersum ad sensum: a superabundantibus desideris affectuum non tenet: et sic nec capax fiet tristitie: erit ergo in dispositione media vtriusque etc.

Caput 69^m: in quo per soluitur scda questio.

Huiusmodi scda questio non multuz absoluta inuenitur in verbis Aristote. possumus tamē respondere fm Platonem. S pousipuz r Socratem: accipiendo primo qz motores orbium quos deos: vocat Plato sint in stellis potius q̄ alia parte orbis: eo qz ipse stellas r non orbis moueri opinatus est: sicut dixerūt omnes illius temporis r Egiptu r Chaldei phi. **Secūdo** accipiendum stellam posse dici animę hominum comparē dupliciter: naturaliter r ex acquisitione. dicitur quidem illa stella compar a cuius motore semen primi intellectus in animam hominis transmissum est (quis plures stelle ynam faciant constellationem: r omnes stelle fixe r errantē ad quālibet respiciāt natiuitatē: eo qz cuiuslibet natiuitati circulus. i. z. domorum contineat circulos: in quibus omnes celi partes stellarum sunt) tamē vna tantū precipatur in eis: r illius motor per influentiam luminis intellectualis in animā spargit intelligibilia semina sibi proportionata: propter qd vnus filius dicit Jouis: alius Saturni: alius Martis sicut Paris dicebat esse Veneris: r Dector Martis: Priamus Jouis proles dicit etiaz. Ergo paritas stelle cum anima hominis bis pz: est eni ea stella compar cuius motor in nato semina dat vite r intellectus in circulo natiuitatis: qui conficit ex. i. z. circulis. i. z. signorum. **Ex** acquisitione hō stella dicitur compar animę: quę in habitu operationis eius mouendi/cogitandi/r operandi par reperitur: quē admoduz assuetus in operationibus Mercury fit habituatus habitu cōsimili ad dispositiones Mercury: r hinc stella fit par illi per hō habitus: possunt ergo iste paritates pbari quatuor precipuis rationibus quas dimittimus breuitatis cā pro nunc.

His habitis dicendum est qz anima post mortem redit ad stellam parē: hac duplici paritate/naturali. i. z. acquisita. Sicut ergo in resolutione misti elementa graua r leuia ad suas reuertuntur origines: sic r ipsum senus: qd creditum est: idus deorum reducitur in suam originē stelle paris: erit ergo animus habitu motus in suam parē stellam sicut natura mouetur formis: qd quidem pz in his: qui postqz artis habitum contraxerunt sine consilio r attentione: vt natura solet: quasi naturaliter operant. Locus ergo appropriatus animę beate erit stella par ei paritate naturali: r illi ex arte acquisita: sicut eniz corpus fuit subiectum illius ex paritate armonię r meriti (adeo qz ita erat vnus corporis qz nō alter) sic locus conueniens suę substantię post mortē erit stella ei par: r hoc Plato inquit: aia ad illud confugit astrū atqz numē: cui uiuendo se simile reddidit: r sic pz sol. scdē questionis.

Caput 70^m: in q̄ soluuntur argumenta ad oppositum.

Is habitis facile est soluere argumēta in caplo pmo iducta. **Ad** primum dici pot qz mortui possunt considerari duplr apud Arist. **Monastice**: r **Politice**: pmo modo homo mortuus est anima tantū: r sic nihil est nobis sz sibi tantū. **Politice** est coniunctuz fm esse qd habet in ordine ad nos: pmo modo nō potest mutari felicitas: sed bene secūdo modo: r sic loquitur

Aristo. r maxime: cum Arist. ibi nō affirmet mortuos nullum esse habere reale: nec ipsi solum inesse fragile quoddam bonum aut malum: sed solum affirmauit opera viuorum parum eis conferre: intelligēdo parum qz non possunt de nō felici facere felicē: vel ecōtra: hęc autē dicta non tollunt: imo potius inuunt eternam felicitatē: r sic soluuntur alia duo argumenta ex alys verbis accepta.

Ad quartum loquitur Arist. de scientia in fieri r non in acquisito esse: phantasmata eni respectu intellectus sunt similia sensilibus: quonias sicut nō possunt fieri sensus sine sensilibus: sic nec scientię sine phantasmatis: sed in facto non sunt necessaria.

Ad quintum sumptuz ex alys verbis soluitur hoc qz post mortem non reminiscimur memoria sensitiua: cum corumpat organum illius: sed qz non retineatur habitus scientię non dicit Arist. **Ad** autem dicit Arist. animam nihil intelligere sine intellectibus passiuo: concedi pot per modū reminiscentię: quin tñ aliter intelligat nō opz ex dictis Arist. inferre.

Ad sextum omnes passiones animę esse cum corpore vult Arist. donec non sint habitus: sed postqz ex affectibus fiunt habitus: tñ omnes operationes possunt fieri imediate ab anima ppter perfectionem illius: pter passiones organicas vt diximus.

Ad septimum dicendum qz locus conueniens animę est stella par ad quā non mouetur motu processiuo: sed motu discreto. modo Arist. arguit contra Pitagoram de motu continuo: r maxime cum Pitagoras velit animas esse corpus. Item pz quis est locus congruus suę substantię post mortē: est eni stella par locus suę operationis: sicut corpus suę acquisitionis r.

Ad octauum dicendum: esse illam post mortem vnus speciei euz operatione in vita: r dico qz illa operatio in vita est per conversionem ad phantasmata per accidens: r donec conuerfa fuerit in habitum: sed post erit r in ipso corpore: r post possibilis sine phantasmate.

Ad nonum dicendum qz complementum animę fuit perfectio accidentalis in phia morali r intellectu speculatiuo: tñ substantialiter est ita post mortem: sicut ante: r ideo post mortē non appetit amplius vniri corpori: cum complementum acceperit. **Ad 10^m** iam pz sol. sicut enim corpus ita fuit huius animę: r nō alterius per accommodationes ex stellis paribus: sic phantasmata huius corporis possunt mouere partem sensitiuam huius r non alterius: r hinc possunt esse perfectientia hinc intellectum r non alium: r de hoc satis. Quęcūqz de felicitate sensere peripatetici hęc r tor. sunt. **Ad** ergo qd accepimus a philosophis est animam rationalem perpetuam esse ac post mortem felicitari r tristari felicitate r tristitia eternis: r hoc potuerūt vaticinari phi. Sed christiana nostra religio multa addit in hō phorum sententiā quę nos credimus ex testimonio prophetaz: r ideo tantuz volumus esse assertū in hoc r in alys nostris libris quantū christiana precipit religio: tantūqz asseueramus quantū verba prophetarum enuntiant: ego enim credo hic aliquid boni fuisse: declarauit eniz multa: quę prius occulta fuerant.

Augustini Hippolyti Suesiani Medices de demonibus. Liber primus.

Caput p^m: in quo narratur intentio libri: et genus demonstrationis: quo procedetur in eo: et utilitas intentionis.

Habitatus qui des est: maxime in schola philosophorum circa demones: primo an sint: secundo quid sint: tertio quales sint: quarto propter quid sint: maxime enim hęc ambigua sunt: tum propter philosophorum fundamenta: quorum quidam eos negare coguntur: et saluant apparatus

alias alio modo. Alii eos saluare enituntur ac ponere eos coguntur: tum propter differentias auctorum in eis: tum propter eorum naturas occultas: et propter alias causas. Est autem pertractatio hęc: et appetibilis: et honorabilis: et admirabilis: appetibilis quidem: quoniam tanta est scire animarum nostrarum cupiditas: ut quales sint post mortem: et cum quibus habitent: ut quasi nihil ulterius expectabilis sit: honorabilis: quoniam pertractatio sumit originem ac honorem ex materia: circa quam versatur: ut sapientes dicunt: et quoniam demon (utcumque sit) substantia est diuina: ac summe nobilis: proculdubio et pertractatio hęc honorabilis habetur: est et preterea admirabilis: admirabile namque id esse philosophi enarrant: cuius cause sunt occulte: ac nos late modo cuius nam cause latentiores sint horum causas: pertractantes autem de his: tantum secundum naturales rationes et causas physicas dicemus: quoniam quid theologo sentiant perspicuum est: nec in illo est ambiguitas: solum ergo per causas naturales et demonstrationes signi de eis dicemus: demonstratio autem propter quid vel simpliciter hic pretermittuntur: sed quemadmodum Astrologi per apparentias procedunt in pertractatu de eccentricis: et epiciclis: primo an sint: secundo quid sint: tertio qualia sint: quarto propter quid sint. Sic et nos per confessa et apparentia communia hęc declarabimus. Quę quidem sit intentio: quodque genus demonstrationis in hoc tractatu: et utilitas intentionis perspicuum.

Caput r^m: in quo declaratur conuenientia et differentia inter methodum Astrologorum: et nostram: qua utemur in hoc libro.

Differunt autem methodus astrologorum circa inventionem epiciclorum: et eccentricorum: et methodus nostra circa hos: primo quoniam medium in methodo astrologorum est signum commune omnibus: astrologus namque considerans eleuationem astris: ac depressionem eiusdem concludit epiciclum esse: aut eccentricum: est autem eleuatio et depressio apparentia et signum commune omnibus perscrutatotibus: quicumque enim artem habet astrolabicum facile eos inuenire potest. Amplius astrologus considerans motus octauis orbis in 100. annis gradu vno fieri: secundum Ptolemeum: vel plus secundum Thebit: concludit nonum orbem: et secundum Thebit. 10. motus autem iste est omnibus communis: ac ab omnibus considerabilis: methodus autem nostra esse non potest talis:

quoniam apparentia qua concludimus demonem esse: non potest esse omnibus communis: si enim quis viderit per magicam artem effectum quemdam: quem ad causam naturalem reducere non potest: hic concludit demonem esse quę admodum monachus ille: qui vidit se in vna hora adesse in duabus ciuitatibus remotissimis: hic enim effectus reducitur in operationem demonis: et tamen hęc apparatus vel signum non est omnibus commune: non enim quilibet potest perscrutari istud: quoniam non accidit omnibus hominibus: non enim quilibet est aptus ad tales operationes habendas: sed ex principis generationis quilibet ducit ad capacitatem talis scientie: erit ergo harum methodorum conuenientia: et differentia: conuenientia quidem: quoniam vtrę sunt per signa et apparatus: quę sunt operationes et effectus subiectorum: quę concluduntur esse: astrologus enim per operationem seu effectum stelle concludit illam esse ac eius orbem: nos autem per effectum seu operationem demonis ducimus illos esse: differunt vero: quoniam signum astrologi est omnibus commune: ac ab omnibus possibile attingi: nostrum vero est proprium vni generi hominum: et de vno genere: vni modo illius generis: et de modo illo: vni indiuiduo illius modi: ut dicemus. Et cum hęc sint proculdubio perspicuum primo est methodum astronomorum esse doctrinale: quę methodus doctrinalis non tantum est: quę aliqua regula dialectica procedit: sed quę per confessa omnibus: vel actu: vel possibiliter concedi ab omnibus: nostra autem methodus erit quidem necessaria ex hypothesis: non tamen doctrinalis: quoniam non per medium commune omnibus: non enim potest medium illud esse omnibus commune (ut dictus est: et dicetur) sed vni generi hominum: imo vni modo: et vni indiuiduo illius modi. Secundo perspicuum methodus nostram non esse simpliciter demonstratiuam: quoniam est mista credulitati: quod enim perspicuum est videnti: cecum est credibile: et sic est partim demonstrabile partim credibile: demonstrabile quidem: videnti: credibile vero: ceco: qui non percipit colores: quos percipit videns: qui ergo videt effectum aliquem: quem reducere non potest nisi ad demonem: hic syllogizans ex tali effectu demonstrat sibi esse demones demonstratione: quia. Alius autem qui hęc non videt demonstrat demonstratione quę ex hypothesis accepta ab experto: ergo vna demonstratio met potest esse ex hypothesis et ex natura sua absoluta: non quidem in se: sed respectu diuerso. Ad hunc quidem erit demonstratio absoluta: ad alterum vero ex hypothesis. Amplius vnamet methodus potest vni esse demonstratio: alteri fides: quemadmodum theologo dicunt: deum esse trinum: et vnum: beato forte est demonstrabile quoddam: imo actu demonstratum: viatori autem est fides. Quomodo quidem igitur differunt methodus hęc: et quales sint perspicuum.

Caput tertium: in quo inducuntur ea quę vult demones non esse.

Purima argumenta dant demones non esse: primo quoniam vel essent accidentia: vel substantia: et quę non sint accidentia: perspicuum est: si substantia: vel materia: vel forma: vel compositum: materia quidem non: ut omnibus palam est: forma autem minime: quoniam omnis forma actus est materia: reductus de potentia illius: quales forte non sunt demones: et per idem nec compositum. omne enim compositum est generabile et corruptibile ut Auerrois dicit. 12. prime philosophię commento. 39. Amplius si substantia: vel eterna vel generabilis: si eterna: vel corpus: vel virtus extra corpus: et si corpus: ergo est celum: vel celestes erunt. Demonstratum est enim in naturali Sues. de demo. M

philosophia: solum celum esse corpus eternum: et si virtus extra corpus. ergo est aliqua intelligentiarum: et sic mouebunt stellas: dictum est in duodecimo prime philosophie et in libro de celo: nullam esse formam extra corpus: que non moueat aliquam stellam: et quod numerus talium est secundum numerum orbium. ¶ Adhuc si sunt: vel uiuent vel non: si quidem uiuent: vel intellectu: vel sensu: vel nutritione: si in intellectu: omnis intellectus apud peripateticos est actus et perfectio alicuius: modo cuius corporis demon est actus: reliqua dici non possunt.

Rursum si sunt frustra sunt: quoniam nec ad decorum vniuersi: satis enim erunt intellectus stellarum pro decore tali: nec pro operationibus rerum perficiendis: quoniam satis sunt cause secunde et corpus celeste: sol enim et homo generant hominem: ut Aristoteles dicit. ¶ Preterea si sunt vel mali vel boni: et mali quod esse non possunt in natura enim separata non est peccatum ut Aristoteles tradit in 9° philosophie prime: et huius causas tradit in libro ethicorum: quoniam peccatum est ex victoria sensitui appetitus supra rationalem partem: modo in demone non est sensituius appetitus. ¶ Adhuc demon est rationalis per essentiam: ergo in eo non potest accidere peccatum: et proculdubio a philosophis non creditur eos esse malos: de quo postea dicitur: si autem sunt boni: ergo erunt intellectus separati: et mouebunt stellas: iterum si sunt: vel operabunt operatione eterna vel noua: si eterna: nulla est operatio eterna nisi motus celi: ut dicunt sapientes: et si noua: ergo et essentia eorum erit noua. Item dubitatio est de loco eorum: et habitatione eorum: similiter de motu eorum: quomodo mouentur: et an quiescant: et de consortio et amicitia eorum inter se: et nobiscum: et multa alia: que suo loco dicentur. Que quidem igitur dant demones non esse: hec sunt.

¶ Caput 4^m: in quo declaratur positio attributa peripateticis.

Repropter hec (ut mihi videtur) omnes: qui iuxta fundamenta peripateticorum locuti sunt: sensere tales spiritus (quos vulgus demones nuncupat) Teratissima esse que dam: ac figmenta: que sapientes fingere primitus: ob populorum et rudium hominum gubernationem: quoniam (ut Averroes narrat in epistola quadam de resurrectione) rudes non possunt regi ratione: nec persuasione: ideo preter timore reguntur: cum enim animas cruciari a demonibus audiunt timendo: ut Averroes inquit. virtutes assequi enituntur. hec peripatetici.

¶ Caput 5^m: exponit quomodo intelligitur positio predicta: et narrat primam positionem.

Hec ut altius repetam peripateticorum opiniones secari solent: quoniam vel dabitur animarum multitudo secundum corpora: et earum immortalitas: (ut est rei veritas) vel dabitur multitudo animarum: et unitas intellectus: et corruptio animarum et interitus ac perpetuitas intellectus: quemadmodum magna pars peripateticorum consentit: cuius fautor maximus est Averroes. hinc emergunt due hereses in schola peripateticorum: scilicet conueniant: et differunt: conueniunt quidem: quoniam preter motores celorum: et rationales animas: nullam ponunt naturam mediam: ut Platonici sensere: de quibus post dicendum. ¶ Rursum secundo conueniunt: quoniam spiritus: quos tota grecia demones / latinum scios nuncupant: aliquid veritatis describunt. Differunt

¶ No: quoniam ponentes animarum multitudinem: et earum perpetuitatem: aiunt nostras animas hac vita iam functas in aliamque translatas: demones esse: non quidem quassibet: sed eas tantum: que vitiorum affectibus sunt plene: que vero virtutibus habitibusque perfectis sunt imbutę intellectus (qui vulgari nomine angeli dicuntur): fieri dicunt post corporis separationem: et hoc pacto animę hec demones nuncupantur: non quidem a scientia eorum: sed a timore quod latine terrere significat: sunt enim ita vitiorum affectibus ad materiam: et turpitudinem conuerse ut quasi larę sue lemures nos perterrefaciunt: bas autem Aristoteles in libro de mirabilibus mundi habitare dicit in orbem tristi (In fornacibus inquit flagrantibus: quedam propria animalia pinnulis apta volitare: totius eum suum in igne diuersari: cum eo exoriri: cum eo extinguuntur) hec refert Apuleius Aristotelem dixisse: quod si Aristotelem velimus reducere ne sibi ipsi contrarius sit: dicemus ignem talem animarum esse affectum vitiorum: quos post mortem retinenta quibusque expoliari non possunt: cum in contrarium exerceri non valeant: ut nos longo sermone diximus in libro de intellectu. Quomodo quidem igitur secundum primam opinionem demones sint apud peripateticos: per hec patet. Rursum quomodo aliquam veritatem contineat diuulgata grecorum sententia: rursum patet: et quomodo differunt de positiones.

¶ Caput 6^m: in quo declaratur secunda positio Averrois: et causa illius positionis: et discrimen a prima positione.

Que no Averroes sentit in ea epistola que de resurrectione scribit hec sunt primum accipit rationalem animam duas habere essentielles partes: vnam: que intellectus impatibilis et indiuisibilis et impermissus existit: alteram que sensitua portio nuncupatur. Cui intellectus vnitur in principio generationis: animam rationalem constituit: que forma est hominis prima et propria: a qua homo speciem sortitur: in alio atque alio indiuiduo hominis: alia atque alia: scilicet omnibus intellectus vnus numero sit: quod quomodo intelligatur: in libro nostro de intellectu intelligitur: accipit secundo partem sensituiam conuertit ad intellectum interdum: et interdum econuerso intellectu conuertit ad partem sensituiam: sit autem hec conuersio: non quidem essentia: semper enim pars sensitua dum viuunt homo secundum essentiam conuersa est intellectui: sed sit secundum affectum: est enim sensitua pars: (et si natura rudis): potentia tamen rationalis: ut Aristoteles tradit in fine primi ethicorum: reducitur autem potentia illa ad actum rationis per habitus virtutis: per quos refugit materiam et priuationem: quam Plato turpe nuncupat: et Pythagoras malum: cum enim sensitua pars heroicam adeptam est virtutem (que nihil aliud est quam nunc quę plenaria habitualis obedientia sensitui appetitus ad rationem) tunc ad rationem et intellectum conuersa est: et hoc pacto effecta est anima rationalis intellectus: qui vulgari nomine angelus nuncupatur: et hec est anime rationalis beatitudo et hec secundum factos immortalitas: quam Diogenes byrus / Socrates / Plato / Seneca / et alij stoici suis laboribus credunt adipisci: quod si econuerso intellectus ad sensituiam partem conuertitur: hec conuersio translatio anime est in demoniacam naturam: sit autem hec conuersio modo opposito: cum enim rationalis pars assuescit sensitui appetitui: acquirat brutalitatem: que vitium est oppositum (ut ita loquar) heroicę virtutis: huius acquisitio rationalis partis conuersio seu calus nuncupatur: et tunc rationalis anima demon effecta est: eo quia ad turpe: et priuationem conuersa est: erunt ergo demones apud

apud eum species brutalitatis: quas anima rationalis acq-
 vit ex casu ad appetitum sensitiuum: q̄ si ad iram assuescit:
 in demonem irē vertetur: quod si ad gulam: in demonem
 gulae: et eodem modo in alijs dicendum: ecce igitur differen-
 tia huius ad illam positionem: prima quidem animam fie-
 ri laruas et demones dicit: atq; similiter prauas effici: sc̄da
 dicit species brutalitatis demones fieri: prima rursus in
 corporibus animas fieri demones inquit: post translatione
 in a corporibus eas exerceri officio demonum: secunda
 hoc: et in corpore effici: et in eo exerceri officia demonum di-
 cit: quoniam extra corpus nihil ponunt: nisi intellectus im-
 patibilem substantia sua bonum et perfectus: hęc sunt que
 peripatetici sentire videntur: Ex his apparet quid mistici
 veteres intellexerunt per demones: et cur tot eis attribuūt:
 huius enim magni inuentus est bonum: hoc autem bonum
 est rudium regimen: atq; felicitatis adeptio et bonorum: nō
 destructio: si enim praua natura aliquam suspensionem non
 haberent ex demonibus: utiq; bonos riderent: et sic totus
 mundus confunderetur: tale ergo inuentus aliquam hęc ve-
 ritatem et rationem: nullum enim probabile omnino et ex
 toto falsum est: vt tradunt sapientes: sunt autem argumēta
 harum positionum ea que diximus capite. 3.

Caput 7^m: in quo per argumēta Proculi destruntur, po-
 sitiones peripateticorum.

Proculus vir magne auctori-
 tatis in Platoni Alcibiadis commento has hereses
 refellit: que etiam ante eum fuerunt quandoq;
 credite: et primo quidem primam: quoniam vna
 natura diuersa genere ab altera nō potest conuer-
 ti in illā. Amplius auctoritate Socratis in republica de-
 mon semper eodem pacto vniuersa custodit: atq; immuta-
 bilis existit: nec vno tempore vitam vnam: alio aliam vitā
 eligit: rationalis autem anima est valde in motu atq; varia-
 bilis: ergo rationalis anima non potest effici demon: et per
 hęc fere argumenta refellit secundam positionem: et aucto-
 ritate Socratis in republica: et argumento tali: quoniam
 scilicet acciderat sepe sepius in vna et eadem anima ratio-
 nali fieri demonem nunc: cras nō aboleri: quoniam muta-
 ri potest anima a vicio in virtutem et econuerso: et sic sepius
 atq; sepius: nunc demon: nunc angelus: in eodem subiecto
 ferent: propter quod Socrates in Phedone inquit eun-
 dem esse demonem ex ipsa genitura vsq; ad indicis vite
 presentiam nos gubernans: ad hęc difficile autem est ma-
 xime primam positionem saluare: cur anime ille perma-
 neat post mortem: erunt enim sine operatione: et sic ocio-
 se: et erunt absq; proprio perfectibili: ac proprio instrumen-
 to: et per consequens superflue: et principys Peripatetico-
 rum dissonum.

Caput 8^m: in quo peripateticorum positio defenditur per
 auctoritatem Pythagore.

Ec argumenta proculdubio par-
 uam ac debilem calumniam pariunt contra peripateticos: vsq;
 Pythagoras Chrotoniates: vir magne aucto-
 ritatis: hęc finxit ad populorum regimen: ait
 enim animam rationalem: hoc corpus exire illud intrare:
 et sic que rationalis olim erat: postea irrationalis et brutalis
 efficitur: et que hominis: postea porci: quod Origenes intel-
 ligat ad verbum et (vt mihi videtur) male: Simplicius enim

in peripatetica familia peritus in edmentarijs: quos scri-
 bit de anima Pythagoram mistice hęc tradidisse: fert ani-
 mam quidem rationalem conuer-
 ti ad brutalem: et eam exi-
 re atq; aliud intrare s̄m effectum dicit: que enim brutali-
 tatem porci consecuta est: eam ipso hinc exire a corpore ho-
 minis: et in porcum intrare dicit: pro quanto amplius ra-
 tionem obmisit et brutalitatem porcinam consecuta est q̄
 si hęc Pythagoras sentit (vt probabile est apud plures grę-
 corum) non sunt accusandi peripatetici: vt Proculus in-
 quit: primum ergo argumentum deletur: quoniam conuer-
 sio illa non est s̄m substantiam: sed s̄m affectum: et habitu-
 dinem. Sed quid de auctoritate Socratis (vt mihi videt̄)
 non potest glossari: sentit enim oppositum sine dubio: et in
 terdum nos eum reduximus ad peripateticorum positio-
 nem: per auctoritatem Alexandri Rhody: sed nūc euz sen-
 tire diuersum sentimus: et per consequens in schola peripa-
 teticorum non est audiendus. Amplius quid erroris est:
 in vno et eodem subiecto varias fieri formas: s̄m affectum
 non s̄m substantiam: potest enim in vna et anima ratio-
 nali: nunc demonem fieri: nunc intellectum seu angelum:
 non quidem s̄m substantiam: sed s̄m affectum: vt satis ex-
 pressimus: et sic remotus est argumentum Proculi: vltimū
 autem satis difficile est saluare: et forte propter illud labi-
 tur ad errorem. Mirabile enim est ponere substan-
 tiam aliquam ociosam perpetuam et violentam (vt ita di-
 cam) s̄m peripateticos: nisi forte illud sit s̄m indiuiduum:
 nihil enim forte prohibet aliquod ociosum esse s̄m indi-
 uum apud peripateticos: tota speciem frustrari ve-
 tant: satis ergo erit vt in tota specie animarum aliqua sit:
 que consecuta sit finem suum. v. z. felicitatem: quā post mor-
 tem retinet in stella compari: vt diximus in libro de intelle-
 ctu: hęc quidem in transitu sint dicta: quoniam latius loco
 suo sunt pertractata. Quomodo quidem argumenta Pro-
 culi nihil concludant: per hęc perspicuum. Ex his ergo
 s̄m peripateticos erit palam: an sint demones: quidq; sint:
 quales etiam sint: et propter quid sint: vt in principio que-
 rebatur.

Caput 9^m: in quo narrantur auctoritates p̄ opinionem peri-
 pateticorum.

Ant autem prime opionis au-
 ctiores. Em-
 pedocles: Pythagoras chrotoniates: et in mul-
 tis locis Plato. Empedocles namq; longe-
 uos demones fieri has animas putat: a cor-
 poreo animas munere liberatas: laudabilium quoq; vi-
 rozum Ethereos demones: improborum nō nocentes. Py-
 thagoras etiam in suis aureis versibus idem sentit dicens.
 Corpore deposito cum liber ad Ethera perges: Euadens
 hominem factus deus Etheris almi. pleriq; preterea ex
 Platoni magisterio idem sentiunt: adycentes easdes ani-
 mas anno demum millesimo terrenum corpus resumere:
 licet Plato in policia tyranni animas facit excrucitari post
 mortem ab vltoribus. Ex quo apparet aliam esse aiām:
 alium demonem: siquidem quod cruciatur: et item quod
 cruciatur: diuersa esse necesse est: qd̄q; opifex deus ante de-
 mones instituit: sed in quo differunt a peripateticis als di-
 ximus: in libro nostro de intellectu: nunc aut̄ qui sint pri-
 mam opinionem sentientes: satis sit dictum.

Augustini Nypbi de demonibus liber primus finit.

De demonibus

Augustini Hypbi de demonibus. Liber. II.

Caput 3^m. in quo narratur argumentum Platonicozum probans demones esse.

Elod quide

demonum natura sit alia quidem atqz alia a causarum naturis et corporib⁹ celestibus: quasi interstitio diuinorum corporum et terrenorum testis est tota grecia: omne latium: omnisqz barbaria: gratulationesqz populoz libris editis ad memo-

riam perpetuitatis: et hoc tota fere schola Platonicozum conatur approbare: et arguere: et argumentum sic ordiri potest: si extrema sunt in rerum natura opus est medium illozum esse vt Aristoteli ostendit in libro de celo: vbi probat numerum elementozum esse quaternarium: sed extrema sunt. vtz corpus diuinum et impatibile: vt celestia corpora: et corpus caducum patibile: vt animalium et hominum et plantarum ergo et medium horum erit sicut quicquid patibile: sicut alteruz non eternum: et impatibile. syllogismus est bipotheticus continuus a positione antecedentis ad positionem consequentis: et eo vtitur Aristoteli in libro de celo ad probandum numerum elementozum: tale medium tenere naturam demonum declarat magnus Calcidius in commento Timaei Platonis: habet enim horum natura cum diuinitate consortium propter immortalitatem: habet etiam cum occiduis cognationem: quia patibilis est: nec inuisa a passionibus: cuius affectus nobis quoqz esulit: syllogismus preterea talem dedit Lucius Apuleius madaurensis: in libro de deo Socratis: idem Proculus in Alcibiade longis verbis astruxit: Iamblicus quoqz in eo libro quem edidit de misteris egyptioz / chaldeozum. Assyriozum / idem motuum induxit Porphyrius in libro de occasionibus. Pselus etiam in libro de demonibus idem argumentum susceperunt tanquam demonstratio nem: hi autem et alij videntes argumento tali acceperunt a Platone horum principie in multis locis: precipue in Symposium: vbi ad verbum argumentum id tradit: quo ergo Platonici demonum naturam ponant patet.

Caput 2^m. in quo narratur persuasio Lucy Apulei.

Lucius Apuleius in familia Platonica magnus: in libro de deo Socratis conatur horum naturam testari esse alteraz: atqz reperiri bona persuasione: que (vt mihi videtur) potest hac forma colorari: quodlibet elementum licet esse plenum aliquo genere animalium: vt aqua quidem piscibus: terra animalibus terrenis. Ether stellis: que sunt animalia diuina eterna simpliciter atqz impatibilia: ergo elementum medium debet plenum esse aliquo genere talium: nulluz potest esse tale: nisi genus demonum: ergo erunt demones: et in aere positi: sicut modum declarandum: quod forte Orpheus inquit his verbis: mundus hic inferior est plenus dys: vt Aristoteli refert in libro de mundo.

Caput 3^m. in quo soluitur et impugnatur hec persuasio.

Dupliciter quidem reprehenditur hec persuasio. primo quidem: quoniam Ether non est locus stellarum: declaratum est enim celum vbi sunt stelle esse alterius nature a quatuor elementis: imo esse

nature tertie: et per consequens non est nature ignee: vt sentit Lucius. Secundo non quoniam aues aeri tribuntur ab omnibus: cuius persuasio est: quoniam elemento caducos atqz occiduos: debetur animalia caduca: atqz occidua: talia autem animalia sunt potius aues: quam demones. erit ergo aer plenus aibus: propter que deliramentum videtur persuasio Lucy Apulei.

Caput 4^m. in quo defenditur persuasio hec sicut posse.

Prima quidem calumnia refellitur quoniam Platonis est sententia corpora celestia esse nature ignee: et sic esse quatuor elementa tantus: et non quintum corpus vt schola sentit peripateticorum: vt terra / aqua / aerem / et etherem: nec aliud vltra hec datur. Sed an elementum quintum detur: non ex postulat persuasio Lucy: nec forte argumenta Aristoteli in metheoribus: et in libro de celo: multum valent aduersus Platonem: vt quandoque dicemus. Lucius ergo Apuleius persuadet ex bipothese. vt stante positione Platonis: et propterea hec persuasio est tantum: et autem confutat Lucius ipsemet in suo libro: tribus forte suspicionibus. primo quoniam nulla auis vltra mediam regionem ac olympi verticem sublimatur: ergo erit plusquam dimidium vacuum. Secundo quoniam volatile genus semper victus suos in terra sumit: ibidemque pabulum et cubile. Tertio cum fesse sunt aues terram petunt: ergo eis locus est conueniens: ergo non aer: erit ergo aer vel vacuus vel aliquo genere animalium plenus: et si detur licentia fingendi nullum nisi demonicum erit.

Caput 5^m. in quo inducitur tertia persuasio Platonicozum fere omnium.

Sapponunt fere omnes Platonici: vt Porphyrius in libro de responsorum philosophia conscripto: et Calcidius in commento Timaei: et alij fere omnes Platonici: qui in hac re loquuntur: dys non esse sacrificium: vel elemosynam: vel terrenum aliquod offerendum. Secundo accipiunt esse necessarium sacrificium aliquod terrenum quoqz offerendum esse alicui mediante quo deus nos regat et custodiat. Et his dant demones esse: quibus elemosyne: sacrificia: terrena munera sunt offerenda: et orationes vt ipsi deo proximi / deum orant atqz trahant ad nostri nostrorumque curam: persuadet antea Porphyrius primam bipothese: primo quoniam nihil materiale inueniri potest quod imateriali deo non sit obsecrum.

Amplius bonozum nostrorum deus non eget: ergo superfluit hec deo offerre: vtitur postea Theophrasti auctoritate: cui placuisse ostendit: non dys: sed demonibus dicitur esse sacrificandum: et in tantum in hoc errore creuit Porphyrius quod neqz defunctis voluit elemosynam esse exhibendam: non enim inquit aliozum iniuria deus placat. Que quidem igitur mouerunt Platonicos hec sunt.

Caput 6^m. in quo soluuuntur persuasiones hec sicut fundamenta peripateticorum.

Valeant hec rationes dicamus: et primo Quorroris sit de opinione in se dicemus: nunc non quantum in libro de celo primo apud commentus viginti secundum: et alibi frequenter: dedit responsus ad primam: et ad duce nature extreme: vt simpliciter eternum impatibile atqz incorruptibile: vt totum genus separatorum: et est alterum extremum: vt caducorum omnium corporalium: vt animalium / plantarum / elementozum: reliquorum

quæ sub luna habitant: horum mediū dedit corpus cele-
ste: natura quidē eternū: potentia autēz variabile: z mobi-
le s̄m motū cum caducis coit: s̄m motorē nō cum abstra-
ctis: nec datur aliud quōdāz mediūz vt Platonici fingunt:
imo vt Aristo. tradit in .8. p̄physicē auscultationis: celum est
quasi ligamentū eternorum z temporoz. Decipit præterea
Lucius pace sua in sua persuasione: credit enim elementū
debere esse plenum animalibus oīno z necessario: ac si ani-
malia sint p̄pter elementa: vt ea v̄z implerent: atq; decora-
rent: z est totū oppositū: sunt enīz animalia fines elemēto-
rum: z nos quōdāmodo finis omnium vt tradit Aristo. in
p̄physica auscultatione: p̄pter quod oīd elementum acris
esse vacuūz ab animalīz genere: nec p̄pter hęc ociosum
est: subseruit enim reliquis elementis z mistioni animalīz:
z pro parte aūz saltes: z lz terra z aqua sint decorata aia-
libus: hoc nō est ex merito elementoz: sed necessitate ani-
malium: vt declarat Aristo. in lib. de causa motūz anima-
liū: z quāto deterius decipit Porphyrius in sua vltima
persuasione: z cōtradicit p̄philosophicē z theologicē: z omni-
bus vere sentientibus: docuit enīz Aristo. cultum esse exhi-
bendūz oīs in suo lib. Politicorūz: docuit etiāz dona z tē-
pla magna deo edenda esse: z hęc pertinere ad magnani-
mum in quarto libro ethicorūz: q̄tū quoq; cōtradicit theo-
logis Eusebius: Pamphylus in eo lib. quem scripsit de p̄-
paratione euangelica declarauit: rōnes autem Porphyrii
(vt mihi videt) sunt derisibiles: p̄mo q̄m dona non exhi-
bentur oīs: vt eis per necessaria vel vtilia: sed dona sūt no-
bis collata: deo nō vt ei cuius gratia: z p̄pterea deus non
 eget his: sed nos illis egemus: dei tanq̄ eius cuius grā hęc
 z alia fiunt vt Aristo. declarauit: hęc ergo argumēta Pla-
tonicorūz non dant demones esse: nec dialecticē: nec demon-
stratiue: z ideo opus est vt alia via incedamus: ad horū p-
bationē: ac ad peripateticorūz cōsutationem.

Caput 7^m: in quo enumerantur gradus viuorūz z eligitur
via conueniens ad p̄positum.

Numerandi sunt gradus viuentiūz: vt per eos demonstre-
mus demones esse: sunt autē opera tria. v̄z nu-
trire: sentire: z intelligere: gradus autē q̄nq; v̄z
vegetatiūz/potētīcē aut quatuor: vt diximus in libro nostro de
anima: est autē iste ordo: vt Aristo. dicit in lib. de aia: v̄bicūq;
est alter istoz gradūz: id viuere dicimus: z q̄m in plantis
est vltimus tñ: ideo eas parūz viuere dicimus: z de religi-
cōsequenter dicat: est autē iste horū ordo: vbi est intellectūz
sunt omnes reliqui z nō conuertit̄ exceptis eternis vbi est
intellectūz appetitiūz: z forte apud Platonē sensitīuūz
z nō vegetatiūz. Ex his facile est syllogizare demones
esse: z hoc qdē medio cōi z pbabili. v̄z. per opera magoz:
nulla enim est via potior. p̄mo: qz opera illa nō possunt re-
duci nisi in nām talē qualē dicemus esse demonīcā: z q̄m
erit vera demōstratio: qz z ideo talia opa sūt p̄uenientissima
demonstratio ad p̄positum. Quot quidem sint viuorūz
gradus: z quē via sūt p̄ueniens ad p̄positum nostrum: per
hęc vtiq; perspicuum nobis sūt.

Caput 8^m: in quo narrantur: quot sunt opera magorum
ad intellectum pertinentia.

Numeranda sunt opera magorum
quē vt fertur sūt per
statuas/circulos/imagines/incantationes: z re-
liqua. Ex quibus erigetur demōstratio: narra-
taq; apud hystoricos: vt Porphyrius dicit:
statuas factas: quē vulgari nomine idola dicuntur deificas

ta: dedisse plurima responsa hominibus: in quibus cogni-
tio futuroz nobis p̄stet: testimoniūz huius effectus q̄nq;
exuisse nō adduco: est enim valde pbabile quasi ab omni-
bus. Amplius videmus omnes leges hęc prohibere val-
de: z perspicuum est prohibitionem debere esse de entibz.
Rursum tot ac tantē hystorīcē romanozūz hęc narrant:
vt superfluum sit eas enumerare: ac p̄culdubio nisi hysto-
ricus viderer potius q̄ philosophus memorarem pluri-
mas hystorīas vetustozūz in huius operis apparentia: ma-
lo enim mancus videri q̄ philosophi metam transgredi.
Scdm opus q̄ magicis artibus perspicuūz est: ac recense-
tur cōmunit̄ est loquela: tradunt enim magi non tñ per-
statuas verum per circulos: quasdam apppare imagines:
quē eis loquunt: z ad p̄positum: nec hoc est tantū magozūz
inuentūz sed cōmune: z per multas veterūz hystorīas com-
probatum. Tertius magozūz opus est occultozūz manifesta-
tio: tradunt enim per tales imagines in circulis loquentes
multos esse reuelatos thesauros z multos pauperes euas-
se diuites: z ne longe petam nostra mater (qua veracior nō
est inuenta) audiuit vocem senis: qui copiam tantam bono-
rum pollicebatur: vt quasi locus illius nō inueniretur ca-
par: quod cum reuelasset euauit copia bonozūz: z relicta
sunt vestigia eozūz: z ego z nostri testes sunt qui locum vi-
derunt: z vasa: z res cōuersas in externas naturas: nec hoc
est fabula: est enim approbatum in alijs per infinitas ferē
hystorīas. Quartum est documentum nobis collatum ab
huiusmodi statuis seu imaginibus: tradunt enīz factas esse
imagines: z huiusmodi a quibus domines discunt/mores/
doctrinas/artes/itinerā/interpretationes somniorūz/ augu-
riozūz: z alia multa documēta: in quibus nullus homo ex
puris naturalibus ascendere possit: vt Auerroes inquit in
libro destructio destructionum z pro parte in libro de so-
mno: legimus enim multos nostros philosophos demōnē
habuisse domesticum: a quo hęc z alia didicerunt: vt forte
de Socrate ferunt Platonici: hęc quatuor opera per ma-
gicos comprobata ad opus animē spectant rationalis: vt
perspicuum est omnibus: possunt autēz induci multa alia
opera magozūz ad intellectūz gradūz pertinentia: quē
beniuitatis causa relinquo. Quot quidē opera fiant per ma-
gicos perspicuum sit in tantum.

Caput 9^m: in quo narrantur opera alia pertinentia ad par-
tem motiuam: quē fiunt per magos.

Merenda sunt nunc rursus alia opera
vitiūz quē p̄ magos fiunt: quo-
rum primū est translatio corporis vilius ad
inuisile: tradunt enim magi multos homines
p̄sentes nobis: z sensiles subito esse factos in-
uisiles: vt sunt strige: de quibus est fama: retulit nobis be-
reticē p̄auitatis inquisitor patavinē prouinciē: se multos
z multas harum habuisse: a quibus hęc z multa profana
audiuit: z hoc p̄culdubio comprobatur est multis ve-
tustis hystorīis. Scds est motus imaginis: z statuē tradūt
enim ipsi magi fecisse imagines: quē non tantūz se mouent
de loco ad locum: sed nos mouent ita velociter: vt nullus
equus possit nos ita ferre: z diuulgatum est virum quendā
exstitisse coram duobus iudicibus in ciuitatibus remotissi-
mis in medietate hore: z hoc testantur z theologi z philoso-
phi plurimi: z hystorici. Tertio p̄mittunt magi se posse
facere formas conuenientes egritudinibus quas nullus
medicus faceret: conuenientes p̄lio: z alijs nobis occur-
rentibus: z qui legit horum libros inueniet plurima taliūz
quē non sunt enarranda: neq; exaranda ne libros nostros
impleamus alienis inuentis: z hęc quidem opera sunt quē
spectant ad partem motiuāz: z per p̄sequens ad appetitūz z

Suiff. de demo.

M 3

De demonibus

forte sentiu fm Platonem. Quicquid igitur opera fiant magi-
cis artibus ad partem motiuu pertinencia hec sunt.

Caput 10^m. in quo erigitur demonstratio ad ppositu.

Actus hi esse no possunt a virtuti-
bus celestium corporu: nec a vir-
tutibus reru generabiliu: nec a virtutibus ima-
ginationu magoz: nec ab alio quo vis: et sint
veri no ficti: opus est vt sint forme alterius na-
ture a substantia celiz reb⁹ materialibus: et imaginatiue ma-
goz: et hec sunt que vulgari nomine dicunt demones: et ver-
bo greco dimones: hac enim cōsimili via Arist. incesit ad
pbandu quintu corpus esse alterius nature ab elementis:
qm operatio est alterius nature ab operationibus eoz. Si
enim operatio dat formas esse: et talis operatio talē formā:
erit nobis methodus cōueniens hec ex magicis artibus: et
earu operibus: et actibus: concludens demones esse: et tales
habere naturas diuersas. scilicet ab aialibus terrenis et celestib⁹
et formis reru māiū: qd si dices actus hos per magos pro-
missos esse deliramenta: et fabulas: erit hec responsio calū-
nia quedā: negare tanta: et tot diuulgata ac pbabilia: et by-
stozias has. Arist. n. approbat mundi eternitate ex memo-
ria inuicem tradita patrū. et omnia esse vera interdū p cōi-
ter dicta: negatis. n. bystozius rueret tota policia: et omne de-
cus ciuile: nec peripateticos credimus esse ita fatuos: vt by-
stozias negent: cum Arist. eozum pnceps eas maxime le-
ctetur: qualis ergo methodus est ad demonu inuentionem
p. Adhuc pspiciū: qm hec demōratio nō est simplr: sed ex
bipotessi et certa et firma absolute ipsi mago: cui act⁹ hi sen-
su vident: nobis autē erit ex suppone: vt si illi actus sint: et
non possunt aliunde p dūse: nec ab alio agente effici: et sic
vnamet demōratio alicui erit certa ac absoluta: alteri autez
ex bipotessi.

Caput 11^m. in quo narratur positio hermetis per quas sal-
uat effectus magozum.

Hermes Trismegistus egyptius: opinatos est opera mago-
ru fieri a statuis seu imaginibus: hoc aut sit p
quāto statuē ille seu imagines tales a corpori-
bus celestibus fortuntur gradu vitales: dupli-
cem. scilicet rationalem seu intellectiuu et motiuu: inquit enim
hermes: quemadmodū deus effector est deozum celestiu:
ita homo factor est deoz qui in templis sunt: humana pri-
mitate contenti: statuas dico aiatas sensu et spiritu plenas
tantaqz facientes et talia statuas futuroz pscias: eas de-
z de somniis et multis alijs rebus pscientes: et imbecillitatem
hominu facientes: eozqz curantes tristitia letitiamqz dan-
tes pro meritis: hec hermes: in qbus p. primo operationes
rōnalis partis p.ouenire ab imaginibus: statuis: idolis: et
talibus imediate quidē a pncipio vite: qd fortiti sunt virtu-
te animarū celestium: et stellarū: a corporibus celestib⁹ nō
tanqz a causis vniuersalibus: et p. mis: ab ipsis magis quoqz
tanqz a disponētibz: et p. parantibus statuas: et res ma-
teriales ad opera hec: que capitibus primis enumeravi-
mus: et tunc perspicuū est hec opera non ducere ad naturā
mediam demōnicam sed ad pncipium id vite qd continet
in statuis: idolis: figuris: et reliquis per magos administra-
tis: a quibus quidem igit pueniat opera magozū p.

Caput 12^m. in quo refellitur positio hec hermetis.

Refellitur quidē hec positio multipl:
p. mo: qm multa opera mago-
rum eozū que diximus: fiunt. ad que nulla sta-
tua: nulla imago: et nullum signū sensile occur-
rit: lz enim forte verbū hermetis posset euita-
re demones ab idolis et statuis: in alijs m. in qbus hec non
sunt: euitare non pōt: multiplex est enim pars magicę: vna

quidē de imaginibus: alia de figuris et circulis: alia de pre-
cantationibus: et alijs fere infinitis modis: quos magi testā-
tur: nisi forte dicat (vt peripatetici fingunt) qd in oi. opere
magico scurrit mā aliqua: in qua sit opatio: que mā est res
sensilis: vt vel statua: vel imago: vel figura: vel aliqd taliuz:
et qd talis res sensilis fortit gradu vite a corporibus celesti-
bus pro opationib⁹ talibus: ad quas pparant magi. lz hec
euassio nulla est: et peripateticozū quidā valde recentiores
obyciunt p. mo: statua et talia nō possunt recipere a corporib⁹
celestibus formā substantiale: p. n. vite est forma subalis: qd
statua nō pōt fortiri pncipiū vite: minor apparet: qm viuē-
re viuentibus est esse: maior pbat: qm impossibile est ali-
qd recipere formā subalē: nisi amittat p. ozem: qualis non
perditur in pposito. Secūdo tunc statua ista haberet sensuz
qd falsuz est: qz tunc haberet tactū. Tertio tunc statuē tales
essēt ignobilissime: quia nō genitę ex semine: sed viliozes
aialibus ex putri mā ortis: et alia multa adducunt. Adhuc
hec positio defendi pōt ab his: p. mo: quoniā cōcesso qd p. n.
cipiū vite in talibus sit forma substantialis: non opz semper
ad generationē forme substantialis corrumpi pōez: lz her-
metis iniam: cum talis forma nō sit per extractionē et exi-
tum a mā: sed p inductionē eius in materia. (Amplius)
forte diceret hanc statuā habere sensuz nō qd vniuocum
cum sensibus animaliu generabiliu: sed alterius rōnis: vel
forte diceret eas nō habere sensuz aliquē: sed de pncipis
vite intellectiuu: et appetitiuū: lz hermes videtur senti-
re primā partē in verbis p. dictis. Postremo diceret her-
mes statuas tales esse nobiliozes simplr animalibus gene-
rabilibus: qm eozū forma est perfectior: et nobiliozis opera-
tionis fm quid: non ignobiliozis: sed vtcunqz sit aliter opz
refellere talem positionem.

Caput 13^m. in quo refellitur positio p. dicta fm rei ve-
ritatem.

Abalius vt mihi videtur fm peripa-
teticozū fundamenta refel-
li potest hec positio hermetis: et primo petam
quid sit tale vite pncipiū in statuis et talibus:
forte acquisituz a celestibus: vel substantia vel
accidens: accidens dici non potest: p. mo: quoniā opera-
tionis talium sunt nobiliozes operationibus omniu acci-
dentiu: non enim aliquod accidens potest exercere opus
tale: quale exercēt statuē: vt loqui disputare: docere: oculi-
tozū reuelatio: et alia talia: et si accidens posset esse pncipiū
tatum operationum et similiuz: tunc potest teneri omnem
formaz cuiuscunqz rei naturalis esse accidens: quoniā nulla
via est nisi operatio ad ostendendū formā compositi nālis
esse subam et nō accidēs: et ego credo qd nullus nisi stultus
ad hermetis mentē hec somniaret. Si aut dicat tale pnci-
piū esse substantiā (vt est necessariū dici) Tunc petemus
cū nō possit esse mā: nec cōpositū: sed forma: qualis forma:
vel eterna vel generabilis: inter eternuz et generabile non
dederunt philosophi mediū: si generabilis: tunc ad hec se-
quuntē fere infinita impossibilia: et hoc p. mo: cum talis for-
ma sit anima: ex quo est pncipium vite: erit hec aia: vel ra-
tionalis: vel sensitiua: vel vegetatiua: p. hi enim nō dederūt
alias species animarū: nisi quis dederit aliā pbantastice: et
si quidem aia talis erit vegetatiua: erit statua in genere plā-
taruz: et si sensitiua erit in genere brutorum: et si rōnalis: erit
homo: et valde risibile erit totum hoc dicere. (Amplius)
si hec forma erit generabilis: erit deducta de potentia ma-
teric: omnis enim forma generabilis (vt dicit p. hi) est edu-
cta de potētia materic. Adhuc si generabilis: ergo rece-
pta in mā mediantibus disponibus qualitatiuis: et quāta-
tiuis. Rursum si generabilis: erit inducta vel ex semine:
vel per putrefactionē iterum si generabilis augmen-
tabilis

habilis & diminubilis: & tot potest enumerare incōmoda quot vis: & si def q sit forma eterna: tūc erit dōmon: cū nō sit intells celestis: nec deus: & fingas si potes: hęc igit sunt que mibi vident dicēda ad improbatōne positionis hermetis: que als perferutari fuimus alibi. Quō quidez igitur hermetis positio refellat perspicuum modo est.

Caput 14^m: in quo narrat positio Alexā. aphrodisy.

Reginus his diebus libru Alex. peripatetici quē de magicis scripsit: vbi reperimus modū satis p peripateticis cōuenientē ad hęc: & reducās eū ad formam: accipiēdū ergo pmo in tota sphaera actiuoz & passi uozū esse celoꝝ virtutē in rebus diffusas: vbi cōtinent oia opera possibilis fieri a rebus nālib⁹: est. n. hęc virtus potētia oia opera nālia: vñ quēadmodū in sensitiuo cōtinet ve geratiuū: & in intellectu sensitiuū: nō qdē actu: sed potētia & virtute: sic in virtute celestiu his diffusa cōtinent operationes elementoz vinox: & oim: erit g virtus illa: sicut ars: & cāc scōe: sicut artifices. **S**cōdo accipit aliqd posse fieri cursu rerū nāliū qd nō pōt fieri ab vna tñ re nāli: qd ē accipit in lib. suo de aia: aliqd enim potest fieri a duobus elntis: qd forte nō pōt fieri ab vno elnto: & aliqd a tribus qd nō a duob⁹: & sic pñter aliqd pōt fieri cōcursu oīuz rerū: qd nō pōt fieri cōcursu duoz vel triū rez. **T**ertio accipiendū multa opa silia vnū fiunt a rebus nālibus seoz sum acceptis: & hoc declarat p ea que dicit Arist. in lib. quē scripsit de mirabilib⁹ auditionibus: vbi ostēdit in gbusdā lapidibus esse virtutes tales & tātas: aliqui. n. lapides virtutes hñt talē: vt q eos portauerit nō iniustificabit a feris: vt lapis ille modain nūcupatus: q reperit in tygride: vt Arist. dicit. Silt fert ibidē berbā que charissa nūcupat inueniri in monte bygero: quā si mulier portauerit trahet boies ad earū amorē: ait ibidē capras in crete (postq sagittant) reci pere ditbamū: que ibi nascit & p seltis eyciūt sagittas: & alia multa fere infinita narrat q supfluit dicere. **E**x his apparet in rebus seozuz inueniri virtutes mirabiles: & si tāntū pōt vna res nālis sola cōtū ergo poterit cōgregatio multarū rerū nāliuz: bis igit tribus suppositionib⁹ acceptis s̄m Alex. iniam pōt inueniri modus quo saluent opa magozū siue dēmonib⁹: dōm itaqz q cū aliqua res sensilis: vel multe res sensiles: habētes vtutes certas ac determinatas: pgre gant in quadā vna forma atqz ptate: seruatis bozis celestibus & aspectibus & alyz ex pte celestiu motuū: & seruatis ēt alyz ex pte locoꝝ p dictionū & circūstantiaz a magicis dictis: tunc virtus corpoꝝ celestiu in reb⁹ oibus disseminata actuat: & quasi reducit de po⁹ ad actū: & operat s̄m meritū māc. quā magus pparauit: opera ergo magoz nō sunt imediate a dēmonib⁹: sed imediate a virtute celestiu corpoꝝuz: tanqz a cā per se ab ipsis rebus nālibus ordinatis ad vnū meritū: tanqz ab organis: ab ipso mago: tanqz a cā remouēte pbibens: huius aut signū dedit Alex. qm magi certū stellarū s̄m cōsiderat: adhibent ēt quēdā berbāz & aliaz corpoꝝaliū rerū auxilia: quasi ad pparandā inferiorē mām: p susceptione virtutis celestis: quēadmodū ergo radius solis latus sup semine plantę actuat: & facit plantā: & supra carnem vaccē putrefactā facit vespam: & latus supra alia: atqz alia mā: alr atqz alr disposita: facit aliaz: atqz alia formam sic virtus celestis: cū sit po⁹ oia: lata super alia atqz alia mā disposita a magis: facit alia: atqz alia opationē: & vt Alexā. inquit q cōsiderasset quāta sit rez potētia & celestis vigor: hęc & plura & maiora opera posse p magicas artes fieri nō ambigeret: sed qm occultus est modus: quo virtus illa potest actuari vel (vt rectius loquar) cōtrahi a reb⁹ nālib⁹: & occulta potētia rez: & mensura cōgregationis earum ēt latet:

hinc nos latet opera talia posse fieri per hęc sic ordinata: mibi autē inquit multo latentius erit: quō a virtute separata eterna (qualis est potentia dēmonica) possit effici opus hui⁹: & maxime cū sit quasi pncipiū apud sapientes: nullū nouū posse effluere ab antiquo eterno & separato. Quō mō qdē igit saluant opa magoz apud Alex. perspicuum.

Caput 15^m: in quo narrat defensor: & qō Alexā.

Ccidit autē Alexā. questio magna quid sit. v. z. virtus hęc celestis i sphaera actiuoz & passiuoz diffusa que est potētia oēs res: vel substātia: vel accidens: quēadmodum aduersus mercuriū instetimus ad quā qōnem nō vidimus Alexā. rīdere: pōt autē forte responso p Alex. colligi cōsequēter ex dictis ab eo: & dicere pmo talē virtutē nō esse accūs: vt per argumēta aduersus Mercuriū dedimus. erit ergo substātia: & cū diuersas sortiat operationes vendicabit etiā sibi diuersa noia & rōnes. in gbusdaz enim sortietur rōnem & nomen nature: vt si per ipsa operantur opera nālia: in quibusdā rōne & nomen aīc sensitiuū: vt si ipsa operantur magi opera cōuenientia sensitiuū parti: in gbusdā quoqz sortiet nomen & rōnem intellectus: vt si exercebit opera intellectus: & hanc Alexā. in lib. suo de aia dicit esse intellectū agentē: quem Auicē. colcodeam nunciat pat: & The. mūdi aiaz in pluribus locis: quā Alex. rhodius in libro quē fecit Antobolo filio de opinione Platonis de anima: reducit ad intellectū: quē ponit Arist. videt enim hęc positio cōsona rōni: qm pluralitas est vitanda quantū est pole: ad qd enīz multiplicare tot dēmones: & tot sozas: cū sit pole p vnā formā numero: hęc & plures perfici.

Caput 16^m: in quo narratur questioes cōtra Alexā. & qualiter nō possunt solui.

Hautem que cōtra Alexā. qōne faciūt sū: pmo est quomodo ab hac forma imutabili possit nouū imediate effici: vt cōtra alios ducit ipse. **S**cōdo quō hęc virt⁹ cōtinuari potest statuis: imaginibus: formis: & alyz reb⁹ naturalibus: a magis dispositis ad p dicitā opa. **T**ertio quō tot diuersi dēmoniaci possunt per hanc tot diuersa facere. **Q**uarto an tali intellectu accidit nouū: & quō est variabilis: & an sciat futura: sicut pterita vel p p sentia & an de nouo discat: & qd est modus doctrine eius: & quō mouet imaginez nostrā ad scientiā: quā ex sensib⁹ nō discimus: nec ex memorijs recipimus. **R**ursus quō mouere pōt linguā materialē ad actum locutionis: & proferre sermonem cōuenientē nobis & alyz. Adhuc quomodo pōt occulta reuelare: & secreta manifestare: quomō deniqz nobis documenta pbebat & alia multa de nouo faciat: nisi dicat: item formā variari s̄m accidentia: vt dicit Auicē. & facere hęc inquātū est media natura inter nos: & corpora celestia: & tunc multo plura acciderent impossibilia: que tu si vis enumera: qd si tu aut alius vir modus habet saluandū hęc: nolo amplius disputare: sed consentire Alexā. & alyz peripateticis: qui dēmones negāt. Ego autē longo tempore cōsideraui: & nec possum: nec potui inuenire alios modos cōuenientes in defensione peripateticorum: nisi hos duos: quozum primus fuit Mercurius: scōs autem est Alexā. vt mibi videt: nisi forte pteruendo dices magoz opera esse verba: sed neqz facta: neqz verificata: ab aliquo viro literato qui rerum principia & naturas considerat: & si hęc dicas: non poteris negare: que sacri viri asserūt de operibus dēmonū. Nos enim supponimus opera Magoz esse saltez probabilia: opera ho dēmonuz: que asserunt sacri viri esse verissima: quare hac hypothēsi concessa: demonstratio saltem erit hipotbetica.

Suelt. de inte.

M 4

Augustini Hypsi de demonibus. Liber III.

Caput 1^m. in quo accipitur per communem consensum demones esse.

Mercurius (ut mi)

bi vi) in pindandro de potestate et sapia dei li^o apertissimis verbis demones esse testat: et hoc non semel aut bis: sed pluries. Amplius vir magne auctoritatis apud veteres Nestodorus describens finem demonem ita tradit: hi quidem demones sunt Jouis magni: propter voluptatem

boni terrestris: custodes mortalium hominum: et reliqua. Orpheus etiam scripsit eundem et amorem et magnam demonem: quod quodam hymno tangit: merito igitur doctrinam magnam demonem appellat amorem: Socrates et fingit circa se assiduum demonem loqui: unde in re publica demonem alterum esse ab aia ostendit. Plato etiam in Symposio natus demonis dedit declaravitque demones tenere medium iter aias et homines et deos. Adhuc Plotinus in libro de proprio cuiusque demonum multos tradit: et per rationes: et per verba: et experientias: in quibus perspicuum est demones esse: et quales: et quid et propter quod sint Xenocrates Platonis discipulus in libro de morte planissima auctoritate testat demones esse qualis: et propter quod: et tu lege eius. Ad hoc faciunt omnes Platonici: ut Jamblicus: Porphyrius: Pselus: Calcidius Apuleius: relinquo testimonia vatum: omnes enim vates demones esse testantur. relinquo testimonia theologorum: et veterum nostrorum: reliquo indos: chaldeos: egyptios. Ad hoc praeterea facit fama: est enim ut Calcidius dicit in timotheo: quasi per totam graeciam hoc divulgatum: non potest autem confessus ab omnibus: ac divulgatum: esse in toto falsum. Ad hoc faciunt byzotici: et haec magi: et pro his magnus peripateticus Theophrastus quem Porphyrius sibi teste inducit aperte sentit demones esse: et inter Arabes Avicenna vir magnus in 10. suo sapientie: videt et cum his Averro. quique consentire in libro de somno: et in libro de disputatione tertia: non asserat valde firmiter contradicere. principis eius. Algazel Avicenna collega manifeste eos concedit in sua meta. et in libro de aia: inter peripateticos etiam Ammonius: et Phylloponus Simplicius: et alii plurimi demones esse dant: quod igitur demones sint per communem omnium consensum sumptum sit in tantum.

Caput 2^m. in quo enumerantur rationes circa demones.

Am habitum sit tuus testimonio communi: tuus per rationes adversus peripateticos demones esse: et hoc sit acceptum tanquam communis consensus omnium sapientium: reliquum est expetere de his quae antiquitatis sunt dubitata: quorum primum est: an sit corpus: vel in corpore virtus: et si corpus: quale corpus: et si tale corpus: cuius figura: et quantitas: et si virtus sint decem vel quatuor: vel quot: et si plures sint: qualis eorum ordo inter se tertium erit de eorum loco: virtus unum aut plura: et ubi sint: quartum erit de eorum fine an sint meliores et prestabiliores hominibus: an peiores: et an habeant aliquam operationem propriam: et quae sit illa: quomodo non inter se loquantur: et quomodo congregentur ad unum et qualiter unus alteri obediatur: relinquo theologis: Amplius an agnoscant futura contingentia: et quomodo erit valde perscrutabile: declarabit praeterea: an mali an boni: et quomodo possunt induci a magis: et quae sint ceremoniae magorum: haec et multa alia suo loco dicentur: in quibus ea dicam: quae potest asserere ratio naturalis: saltem hypothetica: quae enim theologi dicunt verissima sunt. Ego enim tanquam philosophus haec disputo. Ex quibus solutis patebit an sint: quod sint: quales sint: et propter quod sint.

Caput 3^m. in quo narratur positio platoniorum circa primam questionem.

Disputauerunt Platonici et veteri radi patres nostri: virtus demones sint substantiae corporeae compositae ex materia et forma: sunt enim: ut Apuleius inquit: genere aialia: ingenio rationalia: et alia quae post dicemus: in hoc conveniunt Calcidius: Porphyrius: Proculus: Jamblicus: Plotinus: et ut uno verbo perstringam omnes Platonici eos dicunt aialia corporeae: et ingenio rationalia: acceperunt autem hoc ex communi omnium opinione: quam patiuntur: ab igne corporeo: et animo passiva sunt: quae cum non patiuntur ab igne corporeo et animo passiva sunt: corporeae sunt: nec in aliqua parte oppositionum habent ambiguitatem. Amplius aiunt quod demones cum corporibus praesentes apparuerunt: et nihil apparet nisi ut est. Adhuc Basilus arguit: angeli corpora habent caelestia: ergo et demones. Sunt enim naturae inferioris: ergo inferiora corpora habere debent. Rursum omnis forma: cuius operatio est cum corpore: est in corpore: sed demon est forma: cuius operationes plurimae sunt in corpore: ut venerandi patres: et omnes magi fingunt: ergo demones erunt in corpore. Item ea quae sunt finalia ad opera rerum habentium corpora: sunt corpora: medium enim in fine est corporalius fine: sed demones sunt propter nos: ut dicunt magi et patres et Platonici: ergo demones sunt corpora.

Ex his et aliis multis collegerunt graeci omnes vel Platonici et theologi demones esse corpora: et esse composita ex corpore et anima rationali alterius rationis ab anima hominis: et excellentiori forma.

Caput 4^m. in quo colligitur id quod pertingit ratio naturalis.

Sante hypothese a principio inducta quod scilicet demon nobis pateat ex operatione eius nobis sensibili: ut motus localis: loquela: et aliae operationes partim sine materia partim cum materia: et accepta alia hypothese

probabili ab omnibus philosophis: videlicet quod si aliquod operum est in materia contingit et formam: quae est principium illius operationis esse in materia. Amplius addita tertia: videlicet quod in substantiis aeternis esse et posse esse non differunt: nec in eis est variatio de materia in materia: nec transmutatio aliqua corruptiva: ut omnes Peripatetici ac Platonici pariter sentiunt. Adhuc proculdubio consequenter dicemus demones habere corpus: et haec dat ratio naturalis: non quidem absoluta: sed hypothetica: videlicet positus his tribus: ex eo enim quod ga nobis patent eorum opera: scimus eos habere formam: et quod apparent operationes animales scimus eos habere aias. Amplius ex eo: quia scimus eos habere operationes communicantes cum corporibus: scimus eos habere non tantum animas: sed corpus. Adhuc ex eo: quod sunt aeterni habemus eos: non relinquere modo corpora: modo resumere corpora: sed habere corpora perpetua: atque immutabilia: quemadmodum: et eorum substantiae: haec (ut mihi videtur) dat methodus naturalis: non quidem absolute: sed ex hypothese propterea bene dicit Apuleius demones sunt genere animalia: ingenio rationalia: tempore aeterna: non enim sumunt et relinquunt corpora: quod enim corpus sumperunt semel amplius non relinquunt.

Caput

Caput 5^m: in quo inducuntur obiecta aduersus hęc.

Quicquid aut contra hos peripatetici: et theologi nostri latini: primo omne compositum ex materia et forma: vel ex anima et corpore est nouum: ut docuit Auer. in 12. p^m p^hic: commento. 39. Sed demones non sunt noui: non ergo ex anima et corpore componuntur. Adhuc vel tale corpus est simplex elementum: vel mixtum: ut arguit Aristot. in 3. lib. de anima. Si simplex elementum: ergo generabile: omne enim elementum vel habens elementum est generabile: et confirmant quod si aliqua pars elementum habet animam: ergo totum: est enim totum elementum: et pars eius unius rationis: et per consequens si aliqua pars est animata: et totum erit animatum et quod non sit mixtum relinquitur perspicuum. Rursum forme eterne debet corpus eternum: ut omnes sapientes peripatetici dederunt: sed demones sunt forme eterne: ergo habent corpus eternum: sed declaratum est in prima philosophia: et in 8. physice auscultationis solum celum esse eternum: ergo demones haberent celeste corpus. Sic corpora hęc sunt passiuua vel impassibilia. Si quidem passiuua erunt generabilia et corruptibilia. Si autem impassibilia erunt magis eterna celis: preterea si sunt aialia rationabilia: ergo sensitiua: hoc est falsum: ut declarat Aristot. in lib. de anima. primum enim sensum est tactus: ergo si ibi esset tactus erit mixtum et sequuntur infinita inconuenientia: et maxime quod tunc nutrentur et alia: que relinquo: multa alia inducuntur. peuludubio que possunt per hęc solui.

Caput 6^m: in quo defenditur positio predicta.

Quemadmodum diximus non naturalis dat demones

corporeos esse: sed non apparet ex methodo naturalis quale corpus habeat: si enim apparet nobis eorum operatio esse eterna: sicut operatio celestis corporis: peuludubio et corpora talium essent eterna: quomodo sunt corpora celestia. Ex alia non apparet eorum corpora esse corruptibilia: quoniam scimus eorum animas esse eternas: et ut diximus anima eterna non copulat nisi corpori eterno: videtur igitur mihi: sine preiudicio: primo aspectu demones habere corpora ut diximus: eo quod operationes eorum sensibus magorum subiacent: que expleri non possunt: nisi per corporis adimiculum. Apparet secundo tale eorum corpus non esse nature celestis: quoniam moueret motu circulari: et sic essent corpora celestia: opus ergo vel fingere aliud corpus: quod nec est terra: nec aqua: nec ignis: nec aer: vel aliquid horum eis attribuere: vel mixtum ex eis. Pellus Platonius videns hęc dixit eorum corpora esse mixta: verum a dominio esse aerea: que admodum eni gressile animal hęc corpus terrenum a dominio: et ideo in terra habitat: et corpus aquatilis aialis aqueum hęc: et ideo in aqua degit: sic demon corpus hęc mixtum: hęc a dominio sit aer: et ideo in aere habitat: adicit que admodum gressile aialibus nutritur terrenis: pisces aquei nutriuntur aqueis cibis: sic demones nutriuntur aereis cibis: et multa alia derisibilia narrat: que forte esse possunt vera: sed ad ea non producit ratio naturalis: omne enim nutribile est resolubile: et omne resolubile est corruptibile: et cum hęc et alia considerauimus: tandem visum est nobis dicere aliter quod demones habent corpora simplicia penitus: oino carentia mixtionis: et quod remotum est fingere quantum elementum: (debemus enim euitare inopinabile quantum est possibile) dicerem corpus demoniacum componi ex elemento aereo et igneo: ubi debes scire quod semper posterius claudit primum et quoniam terra et aqua sunt quasi equalia et postrema: omne aial aqueum est ex quatuor elementis: similiter et omne aial terrenum: ex quatuor elementis: quoniam sunt postrema elementa: et quod aer est prior terra: et aqua et posterior igne puro: ideo corpus aialis aerei componi debet ex duobus tantum: aere a dominio: et igne a subdominio: et hinc patet

eos non nutriri: eo quod hęc elementa purissima non egent exteriori alteratione: que per ambos fit: melius tamen intelligitur naturalium corporum. Respondedo ad argumenta. Ad primum ergo Platonici fingunt corpora demoniacia sortiri perpetuitatem ex voluptate dei: ut dicit Timæus: sunt enim dii et demones naturis eorum solubiles: voluptate autem dei eterni et insolubiles: et hęc responsio est Calcidij in Timæo: melius autem diceret corpora diuersari per aias: et quoniam anime demonum sunt secundum omnem modum eterne: ideo egent perpetuis corporibus: et quod corpora aialium terrenorum aquaticorum sunt aiarum non egentium talibus corporibus: ideo non sunt corpora talium eterna: vel forte sortiti sunt demones perpetuitatem eorum corporum a simplicitate compositionis: sunt enim corpora demonum pura et simplicissima: modo elementa pura corrumpi non possunt: nec alterari: ut dicunt peripatetici: et si dicas habent prariu ab extrinseco: ergo corruptibilia: ut docet Auer. p^o de celo: diceret consequenter ad dicta: hęc corpora esse corruptibilia ab extrinseco: non tamen aliquando fore corruptenda: primo propter dei voluptatem: secundo propter mixtionis simplicitatem: tertio propter preservationem corruptionis eorum: ab eorum aibus propterea pati possunt non tamen corrumpi propter eorum animas: natura talis: ut possunt preservatione eorum corpora: hoc modo hęc quidem peripatetici videntur esse deliramenta ac lusiones: Platonici autem sunt principia et communes animi conceptiones: tantam enim vim habet consuetudo: ut interdum venenum faciat esse cibum: suavis namque diu in doctrinis peripateticorum habet esse risibilia enarrabitur autem in doctrina Platonicoz nutritus est: hęc recipit manifeste: et etiam refellitur: est enim corpus demoniacum simplex comparatione ad crassa corpora: est autem aliquo pacto mixtum saltem ex duobus disparibus elementis: comparatione ad quodlibet illorum seorsum et ad celum: ideo non valet: si vna pars elementum puri est animata: ergo totum: quoniam nulla pars elementum puri est simpliciter animata: sed semper in animatione talium est ad minus mixtum duorum disparium: dico disparium: quoniam alterum elementorum: ut aer: est ibi secundum plus: ignis vero secundum parum: et hinc sumunt Platonici aliquod corpus mixtum posse esse eternum: non quidem sua natura: sed sortiri eternitatem a forma illius: quod et Avicenna philosophus dicit: hinc preterea soluitur tertium argumentum: quoniam corpus demoniacum proculdubio est eternum: non suapte natura quomodo corpus celeste: sed sortitur eternitatem ab forma preservatione ipsum a corruptione: solum ergo celum est eternum sua natura: ut dicitur philosophus: multa tamen alia sunt eterna ab extrinseco: sed obycies et subtiliter: cur anima rationalis humana non habuit corpus eternum: et huic facilis est solutio: quoniam talis anima cum sit potentia vegetabilis et sensibilis sortita est corpus crassum: et mixtum: et caducum: cum autem anima demonica sit natura intellectus: participatio autem imaginaria: et quasi participans nature anime humane potentia: ideo sortita est corpus simplex: ut diximus: et idem Calcidius/Apuleius: et alij Platonici dixerunt: demones sunt media aialia inter crassa corpora: et purissima celestia: habentia communem cum superis immortalitatem: cum inferis passionem: patiuntur namque fere: ut nos: interdum quidem animi placamentum: interdum autem animi incitamentum ut in ira incitentur: et in misericordia flectantur: et donis imutentur: et precibus leniantur: et contumelias exasperent et honoribus mulceant: alijque omnibus ad simile nobis modum variantur: cum enim sensus sequatur mixtionem: ut dicunt peripatetici: quibus parum mixtionis aderit: eis parum sensus: et quoniam demonibus parua adest mixtio: id paruum sensus erit autem sensus demoniacus talis atque tatus: ut satis superque sit reddere eos animo passibiles: nobiscum communes: et per hęc tollitur vltimum: non enim proprie erit sensus tactus: quoniam tactus sensus est alimentum: cuiusmodi non est sensus demoni-

niscus: sed similis tactui inquam est principium affectus et passionis: demones ergo in tribus nobiscum sunt ydem: animalitate qdem inquam ipsi et nos sumus genere animalia: rationalitate vero: inquam nos et ipsi ingenio sumus rationales: affectus denique: quonia nos et ipsi animo passivi sumus: in duobus vero differunt: corporeitate quidem: quonia demones corpora sunt aerea: tempore vero: quonia tempore eterna: nos autem corpore sumus crassi et misti: tempore etiam solubiles ac finiti: quo quidem tamen pacto differant corporibus celestibus satis patet: erunt ergo demones (vt vno verbo perstringam) genere animalia: ingenio rationalia: animo passiuia: corpore aerea: tempore eterna: sunt ad quam ratio naturalis non impedita a superflua consuetudine: ab amore opinionum: et ab alijs impedimentis pducit.

Caput 7^m: in quo adiuuntur quedam ad expositionum predictorum.

St autem ad dicta addendum primo quod demon cum sit animal habebit de potentis anime gradus quosdam non tamen omnes: habent quidem enim intellectuum gradum in quo cum dijs et hominibus communitur: et propter hoc comprehendunt vniuersalia: et intelligibilia omnia: tanto quidem perfectius hominibus quanto sunt perfectiores hominibus: tanto vero deterius dijs: quanto deteriores sunt illis: habent preterea gradum sensituum: non quidem crassum quemadmodum nos: sed eo spiritualiore: quemadmodum corpus eorum purius est nostro: et quonia gradus sensituius exigit appetitum et motum: ideo appetunt et moventur: et per consequens habent duos alios gradus: et quia non possunt se mouere motibus nouis: nisi preconcipiant situs: et discernant loca particularia et vniuersalia: habebunt de sensibus interioribus imaginatiuum: et hec satis erit: nec Auicenna negat hanc in corporibus celestibus: quanto magis in talibus non est neganda: gradus autem sensituius non est in eis per organa diffusus: sicut in animalibus terreis: sed vnica potentia totum: que enim sunt dispersa in inferioribus naturis erunt vnita in superioribus: habebunt ergo vnam potentiam que simul est tactus visus et alij: non quidem crassi: sicut nostri: sed puri propter perfectionem eorum: et propterea presciant aliquando futura et cognoscunt particularia: et in diuisa temporalia: et ea que sensibus subiacent: carent autem gradu vegetatiuo: quonia non egent nutritione cum sint tempore eterni: nec per consequens egent organo nutrimenti: vt sunt os et radices: vel aliqd his proportionabile et sic de potentis et gradibus anime habebunt fere quatuor: intellectiuum. scilicet sensituum / appetitiuum / motiuum secundum locum: et de sensibus non habent eos distinctos: sed sunt vnius potentie fundamenta: nec tibi o peripatetice videatur remotus hic: quonia maior pars horum ratione naturali: scio tamen te esse impeditum ex consuetudine: quam tenes in fundamentis peripateticoz: sed proculdubio propter consuetudinem non debemus negare ea que pducit methodus naturalis.

Caput 8^m: in quo inducuntur difficultates contra hec ad maiorem declarationem.

Ad dicta occurrunt multe questiones: et prima quidem erit. Si demones corporei sunt: quomodo possunt clausis ianuis cameras ingredi: vt ferunt magi.

Amplius qualis figurę erunt: omne enim corpus limitat sibi certam figuram. Adhuc cur sensus nostris non apparent semper: sed ad tempus: interdum quidem sic: interdum autem non. Item quomodo se transformant: quomodo adhuc occupent hominem: atque nobis se insinuant: preterea quoz colorum: an alter feminina alter mas. Iterum an dent alia genera demonum preter aerea.

Caput 9^m: in quo soluitur prima questio.

Responderunt magorum quidam demones non posse intrare per omnem modum et omnes parietes: sed tantum per poros et figuras et quascumque vacuitates minutas: quonia non apparent multum nobis: videtur quasi intrare et penetrare: sed hec an vera sint: non curamus: id vnum non obmittimus: vt demones posse intrare clausis hostijs: et per loca queuis vbi debes scire quod animal est duplex: quoddam vbi plus est de corpore: et de materia quam de spiritu et anima: vt animalia terrena et aquatica et talia: et hec vocant crassa corpora atque materialia. Alia sunt animalia in quibus est multum de spiritu atque paruus de materia et de corpore: et quemadmodum prima corpora sunt illa ad que spiritus sequuntur: adeo vt quasi secundum exigentiam corporis spiritus operetur: sic e conuerso: corpora scilicet sequuntur naturam spiritus: et ob hoc habent quoddam spiritualitatem: quam posteriores theologi nuncupant dotem subtilitatis: quam etiam prebent corporibus beatis: per quam talia corpora sequuntur qualitatem et modum spiritus: et sic quemadmodum spiritus transire potest vnde cumque: et qualitercumque: sic corpus eius: et hoc pacto se habent corpora angelica et demonica: secundum sententiam omnium Platonicoz: quare igitur possint intrare clausis ianuis: et quo perspicuum ex his est.

Caput 10^m: in quo soluitur secunda questio.

Circa secundam questionem inter platonicos est quedam differentia: quidam enim nullam dant eis figuram: vt Pythagoras / Porphyrius / Iamblicus / Proculus / Apuleius / Calpurnius: et habent rationem: quonia varijs figuris et signis magis apparuerunt: et quecumque varijs figuris appareret videtur non habere determinatam figuram. Alij vt videtur sententia Simplicij et Plotini dant eis figuram determinatam: non tamen essentialem atque necessariam: omne enim corpus limitat sibi figuram: et maxime animatum corpus: nam vt declarant philosophi: omne animatum corpus limitat sibi certam figuram: vt declarat Aristoteles in 3° de celo: est autem hec figura eorum spherica: non tamen ita perfecta: sicut angelorum corpora sunt: vt celestia corpora: sed quonia eorum figura potest variari: ac multis modis nobis apparere: cum enim corpora demonica sint ductu flexuque facilia: ad omnemque constitutionem apta: dicendum corpora eorum variari quemadmodum nubium corpora: nubes enim suscipiunt: nunc hominum: nunc virorum: nunc diaconum: nunc aliorum figuram: sic et corpora demonum: sed differunt: quonia nubes merito continentis: ac agitatione ventorum varias suscipiunt figuras: demones vero propria electione atque consilio prout ipsi volunt corporum formas in se variant: et modo in breuiorem moles contrahunt: modo rursum in longiore se extendunt. Ex his constat corpora demonum certam ac naturalem figuram limitare: non tamen per se et necessario ac essentialiter: quonia illa variat ab imperio sue voluntatis: et propter hec patres venerandi nostri dixerunt demones non habere corpora: quonia non persistunt sub certa figura: et dixerunt eos sumere corpora ad libitum voluntatis: ac propositum sue electionis. Platonici autem philosophi secundum partem rationis naturalis coguntur dare eis corpora: vt rationes habite dederunt non tamen essentialis figuram.

Caput 11^m: in quo soluitur tertia questio.

St autem facillima solutio ad tertiam questionem: quonia vt declarant peripatetici elementum purum sentiri non potest: et hoc inquit Aristoteles in eo libro quem de sensu et sensato conscripsit: et Auerroes in commento libri de anima: et quonia demonica corpora sunt ex puritate elementorum maxima: imo ad spiritualitatem conuersa

multis: hinc oculos et reliquos nostros sensus subterfugunt: sic nec oculis videri: nec tactu tangi: nec alijs sensibus sentiri possunt: efficiunt autem nobis: visilia: auditilia: odorabilia: tactilia: et forte gustabilia a consilio: et a voluntate eorum libera: visilia quidem: quoniam varios colores atque appetentias suscipiunt cum enim corpus demonicum acreum sit diversos aeris instar colores subit: sed aer quidem ab extrinseco coloratur: et a lumine: ut Aristotele dicit in libro de anima: est enim lumen color aeris: demonicum vero corpus ab imperio eius voluntatis: ac intima phantasia actione species colorum sumit: inquit enim Aristotele in predicamentis: anime affectus corpus mutant: cum enim patitur timorem pallescit corpus eius: cum autem verecundiam rubescit: et sic in alijs affectibus: eadem ratione: quasi in demonibus dicendum: nam in his corpora sua colorum species sumunt ab imperio voluntatis: ac intrinseco phantasia affectu: auditilia vero effici possunt: ac alijs sensibus sensilia eo modo ab intrinseco ac electione: et imperio voluntatis: in quantum. scilicet ab intrinseco formant affectus: quos explicant: si volunt insensibiliter et sensibilibus et varijs modis: ut lubet. hinc perspicuum quomodo se transformant ac in varias figuras se ostendant: perspicuum etiam quales habeant colores: et quibus modis nobis videantur: potest rursus perspicuum esse: an eorum alter mas an femina sit: non enim sua natura aliquis eorum vel mas vel femina est: cum hec ex crassa materia fortiantur animalia: ut dicit Aristotele in 10. primo philosophice libro: sed nunc quidem demon femineam profert formam: nunc vero maris: nunc canis: nunc lupi: nunc corui: nullus tamen sua natura aliquid horum est: hec quidem sunt que de demonibus quandoque sunt sensu perspecta: et proculdubio magis hec sunt perspicua plusquam per syllogismum: nobis autem valde parum patet: ac tantum hypothetice nota.

Caput 12^m: in quo declaratur penultima quedam.

Ad hanc rursus declaranda quedam quorum primum est: quomodo possunt nos docere: scilicet quomodo occupare possunt nos: omitamus plures modos: quibus nos docere possunt: sed id prolixi explicare volo: que etiam Porphyrius tradit: ubi debes scire quod in doctrinationibus actu: quam discipulus recipit a doctore: phantasia discipuli movetur a verbis doctoris: in quibus verbis: ut in signo continentur conceptus: ut dicit Aristotele. qui mouent phantasiam nostram et spiritum phantasticum subseruientes intentioni: sunt autem necessaria verba: quoniam eorum principia. scilicet anima discipuli: et anima doctoris occupata sunt corporibus: quod si aliquis doctor non occuparet corpore: posset conceptus tradere phantasia discipuli absque sonis et vocibus: et sic facit demon: cum ipse enim sit potius spiritus quam corpus: potest mouere phantasiam ad similes conceptus ad quos doctor mouisset mediantibus vocibus et sonis: quod ergo potest doctor mediantibus vocibus potest demon sine vocibus: et huius differentia est ratione corporum: eo quod doctor corpore occupat: demon vero non: imo corpore adiunatur: hinc verificant quedam magorum exposita quod quidam didicerunt multas artes: quas nec a preceptore: nec ab aliquo didicerunt: quidam somniant thesauros: quidam viderunt in somnis ciuitates et loca que nec in vigilia extimarunt: nec viderunt: quidam futura prectulerunt: et alia multa que quidem esse non possunt: nisi per hunc modum: scilicet declaratur facile: quoniam vel demones mouent phantasiam nostram: que admodum doctor vocibus et sonis et commentationibus mouet discipuli mentem: et sic docet nos: et nos sic docti multa mirabilia facimus in sciendis et artibus: et hec non vocatur occupatio hominis: imo hominis salus et perfectio: alio modo possunt uti organis phantasiae nostre: eo modo quo nau-

ta vitur nauis non mouendo phantasiam: sed mouendo organa subdita phantasia: et hoc modo mulieres occupantur demonibus: et sic vix sunt varijs linguis mulieres que: ac varijs sciendis utitur: pueri miras artes discere vel enarrare: et bruta loquuntur: pueri in fascijs reuelare futura: non enim ipsa hec agunt principaliter sed demon mouens et vitens organis phantasiae horum: eo modo quo ars vitur instrumentis eius: et hec proculdubio vocatur occupatio demonica: et per hanc dicuntur mulieres demoniacae: ut communiter videntur: quicquid dicat Aristotele. 30. particula problematum: cum inquit hec esse ex humoris melancholici abundantia: que actu dominatur in talibus: hec enim non satis est nec sufficit ad tanta mirabilia quot enarrantur continue. sed ego non dum viderim: per hunc etiam modum augures dicunt aues et animalia: et alia talia portare nobis auguria: et hanc sententiam non tantum tradunt Theologi sed Astrologi: et omnes Platonici: et adeo hec diuulgata sunt: ut proculdubio tanquam prima principia habeantur. Quomodo quidem igitur demones nos doceant ac nobis insinuent: et quomodo nos occupent: per hec perspicuum est.

Caput 13^m: in quo soluitur vltima questio.

Platonici dicunt quedam que mihi non sonant: aiunt enim multas esse demonum species: ut ignee: aeree: terrene: aquatiles: subterraneae: et lucifuge: et ponunt eorum operationes et officia et locos: sed proculdubio: semper euitanda est superfluitas. Si enim potest mundus gubernari paucis aut minimis: cur tot et tantis gubernari ipsum deceat. Amplius decoratur terra animalibus crassis: aqua piscibus et similibus: non ergo sunt necessary ad elementorum pulchritudinem: nec ad mundi operationes perficiendas: nec ad alia officia perficienda: quo sit: ut celestes dii et aerei demones satis sint ac sufficientes: nec dicat eos esse ratio naturalis: nisi quis ponat eos phantastice: et per puras credulitates. Ex his perspicua sunt que in principio petebamus: hec sunt que Platonicoz sententia dat.

Caput 14^m: in quo soluitur questio secunda principalis de numero demonum.

Multos porro esse demones etiam Desiodo placet: ait enim ter esse eorum decem milia: eosque tam in obsequio dei quam in tutela mortalium non certam summam conficiens numeri eorum: sed iuxta vim pleni numeri trium multiplicare decem milia: hunc igitur numerum tradit Desiodus: nec illius rationem assignat: nisi forte ipse ex reuelatione hec didicerit. Aristotele namque numerum intelligentiarum venatus fuit in 12. primo philosophice: ex numero motuum et operationum sensillium earum: sed quoniam nobis non patent omnes operationes demonum: sit ut nec numerus demonum haberi possit: nisi a reuelatione facta ab eis: ergo ad demones esse ducit ratio naturalis: similiter ad multos demones esse: sed ad certum numerum non ducit: nec adhuc videmus alium modum sciendi numerum formarum: nisi ex numero operationum sensillium: sed qualis eorum ordo proculdubio facile habet ex eorum differentia: quoniam vel differunt numero tantum: ut Socrates et Plato: vel specie: ut Socrates et falco: canis: vel aliud tale: si quidem differunt specie erit inter eos ordo essentialis: que admodum in celestibus angelis: et forte que hec pars est vera: in eternis enim omnis differentia est specifica et essentialis: si autem differunt solo numero: erit ibi ordo per accidens: qualis est inter regem et populum: et hunc tradunt Platonici: ponunt enim vnum demoniarum: que aliorum principes tradit Mercurius: qui alijs precipit et

imperat: sed hec an vera sint perquire: sunt enim potius cō-
tecuris accepta: q̄ per rationem naturalem.

Caput 15^m: in quo soluitur tertia questio principalis de
eorum locis.

Divulgata sententia Xenocratis in eo
libro quē de morte scripsit
est demonum habitationes esse diuersas: pro
ut diuersę sunt eorum nature: illi enī quozus
nā ignea est: habitant in regione ignis: atq̄
ibi pabulantur et conseruantur: qui nō sunt natura aerei:
vagantur in aere: et qui aquatici degunt in aquis: ibi com-
mouent fluctus tempestates: et alia quę apparent fieri per
aquis: qui nō sunt natura terre: in terra habitant: et hi sūt
custodes thesaurorum bonozum terrenoz et talium: et hos
fatas nuncupant mulieres nostrę: et plurimum apparent
in formis serpentum: et multa alia narrantur de his: hi nō
quozum natura est effuga: habitant in locis subterraneis: et
effugiunt facies hominum: et sunt horribiles: et hi sūt: vt Xe-
nocrates ait: qui animas maleficorum cruciant ac tormen-
tantur: sic igitur eorum habitatio perspicua. Ego autem se-
ctando methodum naturalem: quā supra tradidi: assero de-
mones proprie habitare in aere: per alia tamē elementa
euagari per sepe sepius ad obsequia nostra et cōmoda: mo-
uentur enim per regionem aeris: quē admodum animalia
terrea per regionem terre: verum solent etiam vagari per
alia elementa: vtrum autem sit: vt dico: vel aliter: nescio: il-
lud tamē asserendum qđ ratio p̄ebet nālis: constat autē
nullum horum dari per methodum naturalem: sed conse-
quenter ad dicta loquēdo differendum est: vt dixi.

Caput 16^m: in quo soluitur quarta questio p̄ncipalis de
horum sine.

Emper quidem ambiguū fuit: propter
quid demones sint: et in hoc di-
uerse opinioniones inuente sunt: quidam enim di-
xerunt eos esse: vt animas Tyrānoz ac ma-
leficorum excruciant: habent autem signus:
quoniam intentio eorum solum est cogere ac compellere
homines ad perditionē: et per consequēs tantum animarū
maleficorum excruciatio erit finis eorum: sed pace horuz
hec positio: nec est theologica: nec naturalis: theologica q̄
dem non: quoniam prius fuerunt demones q̄ hominum
lapsus. Similiter apud catholicos prius fuit demonuz ca-
sus q̄ hominum lapsus: ergo demones non sunt propter
hominum excruciatum: an nō hominum animas excru-
ciant: forte erit ita: sed nos disputamus s̄m naturales. Am-
plius nobilioris essentię erit nobilior finis: sed demon est
nobilioris essentię: ergo et finis eius erit p̄stabilior sine
hominis: et h̄ possint induci plures hereses in tali questio:
dicam illud qđ p̄ebet ratio naturalis. Ad cuius euidentiā
debes primo scire qđ operatio cuiuslibet substantię eterne
est duplex: quędam prima et finaliter propter se: alia est se-
cunda et finaliter propter nos: et hoc dixerūt peripatetici:
non tantū in demonibus: sed in corporibus celestibus: vt
Aristote. inquit in libro de celo: et in. 12. primę phisicę: vnde
Auerro. scđo celi cōmentis. 17. et 21. et 12. primę phylolo-
phis: cōmento. 36. et alibi scripsit corpora celestia primaria
intentione moueri propter se: secundaria nō propter nos:
sumus enim et nos omnium quodāmodo fines: vt primo
politice tradit Arist. et in scđo phisicę auscultationis. **A**m-
plius scđo debes scire qđ demon h̄ duplicē opōnē: alterā
quidem sensibilem: non quidem omnibus: sed magicis: et
illa est multiplex: vna quidem enim spectat ad gradum ra-
tionalis potentię: qđdam autē ad graduz animalis: vt visę sūt
in p̄cedentibus libris: sunt autem tales operationes dif-
ferentes ab operationibus corporum celestium: operatio

enim corporum celestium est continua et sempiterna et vni-
formis: sed operatio demonuz est varia ac multiplex: nec
continua: nec simpliciter vniiformis: causa autē huius dif-
ferentię est ex principijs motiuis eoz: quę principia quo-
modo differunt: iam ex libris habitis perspicuum est. Al-
terā autem operationem habent occultam et primam que
quidem sensibus nostris non subiacent: et illa forte est felici-
tatis eis: vt cognitio dei sublimis s̄m vltimus gradus sue
facultatis: est enim felicitas demonum tanto p̄stabilior
felicitate hominum: quanto essentia demonis est essentia
hominum altior: et quanto intellectus eorum est capacio-
intellectu humano: tanto eorum felicitas maior est felici-
tate humana: ratio enim naturalis: quę sumit ex sensibus
memoz et experientis: vt Aristot. inquit scđo posterioroz:
non dicit aliter: nulla enim substātia perpetua qualis de-
monica perfectior substātia humana potest esse ignobi-
liozis finis: quoniam vt Aristot. tradit in tertio libro de ani-
ma: substātia cuius prima operatio est nobilior: p̄ma ope-
ratione alterius: est nobilior substātia alterius: et eōuerso
quo sit qđ si substātia demonica s̄m rationem naturalem
sit p̄stabilior substātia hominū: erit p̄culdubio et no-
bilioris operationis. **A**mplius ratio nālis non dicit
substātiā perpetuā capace operationis perfectissi-
mę remanere perpetuo sine illa: aliter: vt peripatetici tra-
dūt: ociose esset. Adhuc si homo est capax beatitudinis: vt
sapientes ponunt: et Auerrois in libro de beatitudine pro-
bavit: demonis substātia in superiori gradu ad homines
erit capacio eadem beatitudine: et cum in perpetuis non
differit esse a posse esse: vt ratio naturalis phisica testatur:
erit consentaneum rationi naturali demones felices esse
s̄m eorum potentiam ac facultatem. **R**ursum si extre-
ma sunt felicitabilia: vt de⁹: et corpora celestia: et homines:
ergo et media: sed demones sūt medij inter homines et cor-
pora celestia: sunt enī (vt Numenius inquit) dy erratici:
ergo sunt felicitabiles: et per consequens actu felices: nul-
lum enim videmus impedimentum quo eorum felicitas
tolli potest: qđ si dicas eos amisisse felicitatē ex casu eoz
et lapsu: p̄culdubio credere debemus hoc: quoniam oppo-
situm non habemus demonstratōne: nec auctoritate irri-
fragabili: et cum hoc: id omnes prophete testantur: verum
id nō dicit ratio naturalis: intelligendo per rationē natu-
ralem: intellectum coniunctū memoz et sensibus: et expe-
rientis: est autem intentio nostra tantū perscrutari: quid
ratio naturalis exoptulet: dicit ergo rō naturalis demo-
nes habere felicitatem p̄stabiliorē felicitate hominū:
et per se sequens finem eorum esse nobiliorē sine huma-
no: et hęc quidez felicitas est operatio prima nobis occul-
ta: quę quanta sit mensurari nō potest: dicit amplius eos
habere secundā operationem sensibilem animalem: et ra-
tionalem: quā ex hipothesi magozum habemus: quę opera-
tio est vilior operatione corporum celestium ex toto gene-
re: altior tamē operatione hominis ex parte: et p̄ma quidez
operatio est eorum finis primus: scđa nō est eoz finis se-
cundus. Qui quidem igitur sit finis demonuz: et quāto de-
mones sint perfectiores hominibus: ex his perspicui.

Caput 17^m: in quo soluantur questiones tres de locutor
ne ordine et obedientia.

Quomodo demones loquantur nobis
et inter se amplius quo ordi-
ne habeantur inuicem: et quo pacto sibi obedi-
entes sint: fuerunt valde ambigua theologis.
de locutione igitur dicam quē admodus p̄stabilior
inquit in libro de demonibus: et Porphyrius etiā qđ si
demon potest loqui dupliciter: vno modo sensiliter: vt per
loquelam audilem magicis: alio modo insensiliter: p̄mo

modo loquuntur cum excantant eas enim voces formantur
 quas imperio voluntatis formantur: ac eo idiomate quo lo-
 quitur magus: quæadmodum enim eam figuram: eosque co-
 lores sumit: quos vult: sic eam loquelam format quam vult: lo-
 quitur enim quandoque per organa proprii corporis: quæ-
 doque per organa fascinati vel demoniaci: quæadmodum
 enim naua vititur remis: ibemone et alijs organis nauis:
 sic demon vititur lingua et organis demoniaci ad idioma
 sibi placitum: nec demon habet linguam propriam: v3 he-
 braicam: vt quidam fingunt: sed loquuntur Hæc: aut Lati-
 ne: aut barbare: vt sibi videtur. Si autem loquitur insensu-
 liter: vel nobis: vel alteri sui generis: proculdubio sibi con-
 ceptus erigit per imperium voluntatis: et per imperium vo-
 luntatis illi relinquit eos intelligere quæ expectit: sunt enim
 in loquela voluntas explicationis intentionis vnus ad alijs:
 est et sonus quo explicatur: et est intentio in quæ audiens cõ-
 tingit proferentem: quando ergo demon loquitur insensu-
 liter: loquitur intentionaliter: et quando loquitur intentio-
 naliter duo seruat voluntatis imperium et intentionem: er-
 go loquitur intentionaliter per imperium voluntatis for-
 mando. conceptus: quos sinit recipere alium sui generis:
 vel sue speciei: subtilius autem de hoc dixerunt Theolo-
 gi: et nos non possumus dicere de eorum locutione: nisi sen-
 sibili: de insensibili autem dicimus coniecturis quibusdam
 quas habemus per nos metipso: considera ergo te ipsum
 et intelliges qualiter vnus alteri loquitur. De ordine vero
 videtur mihi quod quæadmodum in corporibus celestibus est
 ordo qui determinatur per eorum operationes: sic et in de-
 monibus: et hoc dicitur ratio naturalis: omnis enim multi-
 tudo dicitur ordinem: et maxime in perpetuis substantijs: er-
 go ratio naturalis dicitur quædam demonem esse altio-
 ris gradus: quæadmodum leo est altioris perfectonis for-
 mica: et symia altioris operationis quæ leo: et pygmeus quæ sy-
 mia: et homo ipso pygmeo: sic dicitur quædam demonem esse
 proximum homini: et infimum eorum: et quædam remotio:
 rem: et sic ordine quodam: sed quis primus: et quis infimus:
 et quis medius: et quot: et quales: ratio naturalis non præbet:
 quoniam non sunt operationes eorum omnes sensibiles. De
 obedientia etiã (quicquid dicat Mercurius qui ponit de-
 moniarcbã principem cui omnes obediunt) nos hæc vide-
 re non possumus: sed cum videatur perspicue eorum ordo:
 dabitur proculdubio quidam proximus infimo angelo ce-
 lesti: qui princeps dici potest: et cui obediunt forte inquan-
 tum prima intentione omnes intendunt perfectionem vni-
 uersi ad exemplar primi: et hoc pacto in eis dicitur ratio na-
 turalis obedientiam: primus enim eorum qui proximus
 est infimo angelo celesti: et sumus reliquorum intendit pri-
 ma intentione vniuersi conseruationem: consequens est etiam
 vt omnes reliqui id met intendant: et sic ille erit princeps re-
 liquorum: huius autem signum est: quoniam magi cum ex-
 cantant eos: solent in virtute principis eorum excantare.
 Hæc sunt: quæ de locutione/ordine et obedientia/ratio expo-
 stulat naturalis: non quidam cathogorica: sed hypothetica.

Caput 18^m: in quo declarat: quo cognoscant futura.

A demonibus cognoscant futura est
 valde ambiguum: et
 proculdubio a philosophis non multum con-
 cessum: quod quidem enim aliqua futura præco-
 gnoscant: negare non possumus si fidem dabi-
 mus oraculis: quæ narrat Porphyrius. Amplius mul-
 tas somniorum interpretationes dederunt quas habere non
 possunt nisi aliquo modo futura cognoscant. ex alio vide-
 mus eos tot falsa prædicere: et respondere per ambigua: er-
 go simpliciter non habent futurorum cognitionem: et maxi-
 me contingentia: sunt enim incognoscibilia ab intellectu:

quia vt Aristote. tradit in libro de interpretatione: in futu-
 ris contingentibus neutra pars est determinate vera: est
 ergo duplex futurum: vno quidem modo scilicet quid: quo mo-
 do est id quod mihi est futurum: in se tamẽ est habitum et
 actum: vt aduentus principis in ciuitate vel aliud tale: aliud
 est futurum simpliciter: quod scilicet actu non continet in re et in ef-
 fectu: sed solum in potentia causarum: quo modo prælia non
 dum entia: et alia talia. Tunc dicerem quod omnia futura: per
 mo modo actu cognoscunt: quoniam in se sunt nobis futura: eis
 sunt actus: cum sint illimitati per totum orbem inferiorum:
 quæ curant: si vero loquimur de futuris. scdo modo dicerem
 quod ea cognoscunt non quidem simpliciter: sed quomodo cog-
 nitionem futurorum tradunt artes prognosticæ: demon
 enim cum omnes scientias habeat practicas et speculatiuas
 prognosticas: et perfectas: tali modo iudicabit qualiter per
 artes sciri potest: et maxime cum ipse habeat artes perfectas:
 per prognosticam medicine iudicabit futura in egritudine et
 sanitate: similiter per prognosticam astronomiæ: et per phy-
 sionomias: et alias omnes artes vaticinantes: quas enume-
 ram in libro de prestigijs: ergo possunt scire futura vt in
 pluribus: quo modo artes præbent prognosticant ergo vt
 in pluribus: et errant vt in paucioribus: vtrum autem ha-
 beant alium modum præcognoscendi futura: theologis re-
 linquo. Quomodo quidem igitur demones præcognoscant
 futura: perspicuum.

Caput 19^m: in quo de malitia eorum pertractatur.

De bonitate et malitia demonum fuit
 apud philosophos ma-
 gna questio: quidam enim philosophorum di-
 xerunt demones omnes esse bonos: nullosque
 esse malos: cuius opinionis Numenius vix esse
 qui posuit demones esse solus deos erraticos: et cum in dys:
 nec malitia: nec peccatis ponitur: erit et in demonibus bo-
 nitas tantum: nec vitium: neque malitia. Alij ex toto genere op-
 positi: dixerunt demones omnes esse malos quidem et nul-
 lo pacto bonos nisi secundum bonitatem entis: cuius positionem
 Porphyrius in ea epistola quam scribit ad Anebrionem esse vi-
 det aperte. Tertij vero inter hos medij sunt: ponentes quos-
 dam eorum bonos: quosdam vero malos: boni quidem sunt
 calodemones: mali vero cathodemones: cuius sententiæ Cal-
 cidius/Plotinus/Lucius Apuleius/Pellus/Jamblicus/
 Proculus: et omnes alij Platonici esse vident: imo et ipse
 met Porphyrius in libro: quæ de responsis philosophorum
 scripsit idem sentire visus est: et hæc est ois theologorum cõ-
 munitis positio: et asserta sententiã: quam Mercurius trismegi-
 stus in libro pymandri scribit. Dicentes quidem igitur eos
 esse malos: vtuntur ratione potissima tali: quoniam exercent
 operationes prauas: vt adulteria/surta/homicidia et alia ta-
 lia: et cum hæc transeunt in vsum prauorum hominum ad im-
 perium quorum subyiciuntur: est enim hæc potissima ratio
 tãcti sint plures alij: quæ ad hanc reducunt: dicentes eos
 esse bonos simpliciter: vtuntur tribus rationibus: prima qui-
 dem quoniam cause: nulla enim causa est per se principium
 mali: et cum demones sint cause rerum: non ergo principia
 malorum erunt per se: scdo ex parte affectus: cum enim de-
 mones sint per se effectus dei: et deus immediate nullus per
 se malum agit: erit consequens demones non esse malos
 per se: et maxime cum esse habeant perfectum in eorum ge-
 nere: et cum hoc participant esse diuino: ergo non possunt
 esse simpliciter malitertia via est ex parte intellectus: et vo-
 luntatis: intellectus quidem: quoniam cum intellectus sit na-
 turali ordine dispositus nec ab aliquo cõtrario flexibilis:
 erit consequens: vt nihil intelligat nisi bonum. similiter et
 cum voluntas sequatur intellectum: sicut vmbra corpus:
 erit consequens vt voluntas nihil expectat nisi bonum.

De demonibus

Ex his tribus dederunt tales demones esse per se et simpliciter bonos: ut Numenius sentit: et propterea dixit Aristoteles in 9° metha. in substantiis separatis non est vitium neque peccatum: adducunt Theologi multa argumenta quibus probant demones non posse peccare: et quia ad ea respondent omittit. Quae quidem igitur de malitia demonum dicuntur haec sunt.

Caput 20^m in quo narratur positio quorundam peripateticorum et fundamenta eorum.

Theophrastus quem Porphyrius sibi testem inducit.

visus est sentire in demonibus non esse peccatum neque malitiam aliquo pacto: nisi forte per accidens huius autem expositio est quoniam quaedam corpora caelestia sunt per se bona et simpliciter natura praestabilia: attamen per accidens figure eorum: ut triplicitas aspectus casus et alia quae tradunt astronomi sunt mala: sic demones sunt sua natura boni: in quantum vero a magicis trahuntur ad usum malorum et componuntur in quibusdam virtutibus efficiunt mali: hoc autem est per accidens: quaedam modum corpora caelestia. Adhuc quaedam virtutes celorum sunt bonae: ut radius: motus: et potentia occulte: et tamen efficiuntur male ab ventibus illis: in quantum scilicet contrahunt eas ad operationes pravae: sic potentia demonum sunt natura et per se bonae: redduntur male ab usu magorum. Amplius herbae et lapides: et alia talia sunt natura bona: attamen pravi medici videntur eis pravae: et inde efficiuntur mala: non quidem per se: sed ratione ventium: sic et demones sunt per se boni: sed ratione ventium pravi efficiuntur per accidens tantum. Et quod non sint mali per se: per spicuum est per omnes causas malitiae: sunt enim causae malitiae atque peccati sex: ut philosophi enumerant: prima est simpliciter ignorantia: ut Aristoteles tradit 2° ethy. scilicet est cognitio rei confusa in vniuersali et non distincta et particularis: tertia est quando potentia non fertur circa proprium obiectum: ut tradit philosophus 2° libro de anima. quarta est quo actus intellectus componit vel diuidit: ubi accidit error: quoniam intellectus non cognoscit terminos secundum propriam rationem. quinta est pluralitas bonorum. quando enim intellectus fertur in plura bona: si eligit bonum deterius peccat. sexta causa est: superabundantia et defectus circa actiones: ut Aristoteles inquit: virtus enim consistit in medio: haec enim sunt causa vitii atque peccati: quas in libris ethycoz et phisicis naturalis Aristoteles inuenimus. Nunc ad propositum in demonibus prima non est: quoniam tanta fuit in eis scientia: quanta fuit in eis possibilis: quoniam in natura separata non differt esse a posse esse: per idem nec scilicet causa in eis potuit esse: quoniam impedit intellectus a speculatione distincta propter effectum ac passionem: quorum nihil fuit in eis: tertia minus: quoniam intellectus demonis per se latus fuit circa proprium obiectum et omne intelligibile: ergo deceptio cadere non potest in eo: et per idem nec quarta accidit: quoniam demon: si componit vel diuidit: ex quo cognoscit terminus per proprias rationes: non potest falso componere: quinta etiam tollitur per haec: quoniam carent corpore atque appetitu sensitiuo dictante contrarium bonum: et ideo in eorum intellectu non est nisi vnum bonum. scilicet rationis tantum et intellectus: et contrarium in nobis sunt duo bona. scilicet rationis: et bonum sensibile propter appetitum sensitiuum: quo fit ut in nobis sit casus: et non in ipsis: ubi est bonum rationis tantum: nec sexta esse potest: quoniam non possunt assuescere in contrarium: nec exerceri circa medium: quoniam sunt eterni: et eternum determinatur ad vnum modum agendi. Ex his ergo principibus phisicis naturalis colligunt Theophrastei in demonibus non esse peccata nec vitia per se: et quoniam videmus per eos multa prava fieri: ut

magici asserunt: est consentaneum eos esse malos: sicut accidens: quaedam modum aqua fontis bona est per se: attamen accidit ut ex potu eius sequatur mors hominis: et sic mala per accidens ut medici continue vident. Quomodo quidem igitur demones boni: et quomodo mali ex his perspicuum.

Caput 21^m in quo determinatur veritas christiane fidei.

Veritas christiane fidei est demones quidem non esse natura malos:

et forte cum Theophrasto sentimus: sed malos voluntate et obstinatione: quaedam modum videntur patres nostri tradunt: et per rationes naturalium hoc est coniunctum sensibus: memoriae: et experientis haberi haec non possunt: non tamen sunt contra rationem naturalem: sed supra rationem naturalem: motus enim ignis in propria sphaera circularis et eternus non est per naturam ignis: quoniam tunc ignis esset celum: sed nec contra naturam: quoniam esset violentum: est ergo non naturalis: sed supra naturam eius: et ideo perpetuus: ergo secundum rationem naturalem veritas fidei haberi non possit: quoniam destrueret premium: ac meritum: non est contra rationem naturalem: sed supra naturam: propterea satis est pro veritate fidei: ut Theologi sustineant possibilis et reuelata: quod quidem haec sunt reuelata patres nostri venerandi testantur: ut Iohannes inquit: qui medax est: et pater est medacy: dixit etiam demonem ab initio peccasse: similiter et sapiens testatur: quod inuidia demonis mors introiit in orbem terrarum: et sexcenta talia: quod autem eos peccasse sit possibile apud intellectum: et non repugnans: declarari potest ex nobis ipsis: videmus enim seruum dupliciter posse peccare: vno modo in quantum voluntas eius etiam circa fines eius non ordinatur ad bonum domini: ut si quid ageret quod sibi bonum videret contra voluntatem domini et haec vocatur peccatum subordinationis. Alio modo potest peccare in quantum bonum inferioris appetitus serui non subditur altiori rationi et regulae: sic et homo peccare potest dupliciter: vno modo in quantum voluntatem eius non ordinat in deum: et haec modus peccandi communis est sibi et substantiis separatis: scilicet modo in quantum bonum inferioris appetitus non subditur bono rationis: et hic modus peccandi fuit proprius ipsi homini tantum: ergo in substantiis separatis fuit possibilitas peccati in quantum non ordinantur voluntatem eorum in deum: sed scilicet modo non: haec dicunt patres nostri et per rationem naturalem non habent oppositum: ideo sunt tenenda omnino: sed quoniam promissi de his dicere tantum secundum phisicam naturalem excuso me a digressionem: amor enim dicendi veritatem fecit me digredi a proposito. Quae quidem igitur sit veritas nostrae fidei perspicuum.

Caput 22^m in quo enarrantur ceremonie magorum: et soluitur questio vltima.

De ceremoniis et superstitionibus magorum nunc differendum: sunt autem ceremoniarum quaedam necessariae

ex parte demonis: quaedam ex parte operationis et effectus qui fit: et quaedam ex parte magorum exercantium demones: ex parte demonis quidem sunt suppletio seu adiuratio: figura: ut circuli quos faciunt ipsi magi: characteres seu litterae: sacrificium: prostratio: et aliae ceremonie quas tradunt magi. Ex parte effectus autem est influentia caelestis: et virtus rerum naturalium concurrentium ad opus exercantationis: ex parte incantantis denique sunt fides magi ad opus magicum: dispositio excepta ex principibus generationis tam caelestibus quam terrestribus: sunt quidem ceremonie ex parte demonis: quoniam demon est intellectus: vel rationale animal multo excellentius homine: ideo antequam ad opus magici occurrat: requirit supplicationem seu adiurationem: et figuram tanquam signum intellectualis conceptus: et characteres tanquam litteras explicantes conceptus magici: et prostratio

nem: vt signū debite reuerentię: si enim tantis cerimonys regi loquimur ipsumq; allicimus ad votum: multo pluribus egebimus ad demonem capiendū: requiritur etiā influentia celestis ex parte effectus et operationis: quā celum est causa vniuersalis: et ideo requirit vt influentia eius cōtrahat per causas secundas: ad certū opus: requiritur etiā tertio dispositio excantatoris: quoniam quēadmodū presbyter auctoritate pontificis habet vt sacrificiū perficiat: sic homo auctoritate corporū celestium: et dispositionū occultarū habet potestatem excantandi atq; demonem alliciēdi.

¶ Ex his soluit questio vltima: vtrū demones de necessitate veniant in operationē magorum si enim sectemur rationē nālem (quā Pollicitus sum) opz dicere omnino eos occurrere operationibus magoz debite administratis: cū enim ipsi saltem scda intentione sint propter nos: et operationes nobis debitas: erit pstanteū eos venire ad nostra obsega: quēadmodū corpora celestia: sicut q̄ corpora celestia dispositionibus inductis per causas scdas necessario veniunt in actiones eaz: vt videmus omni die: sic demones cerimonys omnibus dispositis tam ex parte demonis q̄ ex parte excantatoris q̄ ex parte effectus qui fit: omnino occurrent quoniam finis secundus eoz est iste: quēadmodū finis secundus corporū celestium est horū gubernatio: et quēadmodū deficiente dispositione vna vel minima in materia virt' celi nō occurrit sic deficiente vna cerimonia quātuncūq; minima demon nō occurrit. Demon ergo nō cogitur: quā inuito nō occurrit magicis operationibus: occurrit enim per rōnem naturalem eozum: nec libere et ptingenter occurrunt: quoniam nō possūt nō occurrere: binc per ipsi

cuius: quomodo demones subdunt corporibus celestibus: nō enim subdunt quo ad eozum intellectum: ac operationem primaz: sed bene quo ad operationem ac fines scdm: ppterea quidam sunt mercuriales: vt quoz finis secundus perficit sub vigore Mercury: alij Saturnini propter idē de quo alibi diximus: hęc dicant pncipia pbię naturalis: christiana tamē religio et veritas dat oppositū: cum enim sunt animalia rōnalia libera occurrent cōtingenter ad oē opus magozum: sed in hoc disputant pbi et theologi multum et in multis alijs. Ego autē (vt a pncipio proposui) de his tantū recollegi quę dat ratio nālis: per rationē ergo naturalem videt mihi primo haberi eos esse: et eos tales esse quales per hos tres libros diximus: et eos quid esse: et eos propter quid esse: sed theologi multa adyiciunt: quę supra naturali lumine acceperūt: quę nunc omittamus. Verum in ys oibus illud est testandum: qđ in omnibus libris testatur: nos esse locutos: vt p̄hos: qui ex memorijs: et sensib' loquunt: vt theologi autē ea sentimus quę romana sentit ecclesia: quęq; in nostris theologicis dilucide explicabimus: nō enī quę theologi de demonibus tradunt: sūt contra rationes naturales: sed supra rōnes nāles.

FINIS.

¶ Hoc opus Augustini Niphi Suesiani de intellectu cōsummatum est Patauy. 1492. Venetys autem bis impressum. Semel. 1503. Iterum vō longe emendatius opera et impensa Veredum quondam domini Octauiani Scotti ciuis Modoetiensis: ac Sociozum. 1527. Die. 10. Aprilis.

Registrum.

✠ A B C D E F G H I K L M

Omnes sunt terni: preter ✠ quernus. et L M quaterni.

